

SEJNI ZAPISKI

SKUPŠČINE SOCIALISTIČNE REPUBLIKE SLOVENIJE

**SEJE OD 1. IX. 1968
DO 31. X. 1968**

**LJUBLJANA
1 9 6 8**

SEJNI ZAPISKI

SKUPŠČINE SOCIALISTIČNE
REPUBLIKE SLOVENIJE

SEJE OD 1. IX. DO 31. X. 1968

LJUBLJANA 1968

St. S. 17/37

Sekretariat Skupštine SRJ
dokumentacija

Umr. št. 204/69

REPUBLIŠKI ZBOR

64. seja

(27. septembra 1968)

Predsedovala: Marija Mesarič,
podpredsednik republiškega zbora

Začetek seje ob 9. uri.

Podpredsednik Marija Mesarič: Tovarišice in tovariši poslanci! Začenjam 64. sejo republiškega zbora Skupščine SR Slovenije.

V sporazumu s predsednikom našega zbora bom sejo vodila jaz, kljub temu, da je prisoten, vendar je prosil, da ga upravičite od tega dela, glede na dejstvo, da je bil vse do sobote službeno odsoten in ni mogel spremljati gradiva že v času priprav.

Svojo odsotnost za današnjo sejo so opravičili naslednji poslanci: Tone Gornik, inž. Gregor Pungartnik, Ivanka Koren, inž. Marko Bulc, inž. Miloš Polič, Jurij Levičnik in Stane Vrhovec.

Prosim, da tovariše, ki so svojo odsotnost sporočili, opravičimo.

V smislu 312. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije vas obveščam, da so bili v enakem besedilu sprejeti naslednji predpisi:

v republiškem in organizacijsko-političnem zboru:

– predlog zakona o katastru komunalnih naprav,

– predlog odloka o sofinanciranju nakupa elektronskega računalnika,

– predlog odloka o finančnem programu za sofinanciranje graditve osnovne šole Veržej,

– predlog zakona o zaključnem računu o izvršitvi proračuna SR Slovenije za leto 1967,

– predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o proračunu SR Slovenije za leto 1968,

– predlog zakona o organizaciji davčne službe v SR Sloveniji;

v republiškem in gospodarskem zboru:

– predlog stališč sklepov in priporočil s področja zaposlenosti in zaposlovanja,

– predlog stališč in priporočil in ukrepov za nadaljnji razvoj gospodarstva v letu 1968,

– predlog zakona o prispevku za graditev stanovanj za udeležence NOV,

- predlog zakona o dopolnitvi zakona o prispevkih in davkih občanov,
- predlog zakona o dopolnitvi zakona o uvedbi dodatnega davka od prometa blaga na drobno in uporabi sredstev iz tega davka,
- priporočila in sklepi o pogojih in možnostih razvoja obrti v SR Sloveniji; v republiškem in prosvetno-kulturnem zboru;
- predlog stališč o materialnem položaju šolstva,
- predlog zakona o spremembi zakona o izobraževalnih skupnostih in o financiranju vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji; v republiškem in socialno-zdravstvenem zboru;
- predlog stališč SR Slovenije o sistemu zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja.

V smislu 210. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije vas obveščam, da je ustavno sodišče SR Slovenije sprejelo sklep o ustavitvi postopka o oceni ustavnosti določb 2. odstavka 28. člena in določbe 65. člena zakona o organizaciji zdravstvene službe v SR Sloveniji in

da je ustavno sodišče Jugoslavije sprejelo odločbo, s katero je določilo, da do 1. septembra 1969 odloži odločanje o skladnosti zakona SR Slovenije o spremembah in dopolnitvah zakona o mestih, ki so razdeljena na občine z ustavo Jugoslavije.

Sklep ste prejeli z vabilom na današnjo sejo, odločbo pa ste prejeli danes na klopeh.

Pred prehodom na dnevni red vas še obveščam, da smo se s predsednikom organizacijsko-političnega zbora in predsednikom gospodarskega zbora sporazumeli, da bi na skupni seji z organizacijsko-političnim zborom in gospodarskim zborom obravnavali 4. in 5. točko dnevnega reda in sicer, nekatera aktualna vprašanja narodne obrambe na območju SR Slovenije in družbenoekonomska izhodišča za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969.

S tem bi bil dnevni red naslednji:

1. odobritev zapisnika 63. seje republiškega zbora;
2. izvolitev članov delegacije republiškega zbora za proslavo 25-letnice zasedanja Zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju;
3. predlog zakona o razglasitvi 27. aprila za državni praznik SR Slovenije;
4. nekatera aktualna vprašanja narodne obrambe na območju SR Slovenije;
5. družbenoekonomska izhodišča za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969;
6. predlog za izdajo zakona o uveljavljanju prednostne pravice uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču v družbeni lastnini;
7. predlog zakona o visoki šoli za sociologijo, politične vede in novinarstvo;
8. osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavcih samostojnih obrtnikov;
9. predlog za izdajo zakona o strokovnem izobraževanju po končani šolski obveznosti;
10. predlog odloka o finančnem programu za sofinanciranje tretje faze I. etape graditve kliničnega centra v Ljubljani;
11. program izobraževalne skupnosti SR Slovenije;
12. soglasje k sklepu republiške skupnosti socialnega zavarovanja delavcev SR Slovenije o dopolnitvi sklepov o višini dodatnega prispevka za invalidsko-pokojninsko zavarovanje;

13. volitve in imenovanja;

14. poslanska vprašanja.

Če dovolite, bi vas opozoril na to, da je pred nami precej obsežno delo. Kot ste z vabilom na današnjo sejo že bili obveščeni, bo lahko naša seja trajala dva dni. Prosim, da to z razumevanjem sprejmete na znanje in sodelujete po čimboljših močeh, da bi seja v redu in nemoteno potekala.

Če se strinjate, bom skušala sejo voditi tako, da bi sejo zaključili že danes.

Prehajam na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 63. seje našega zbora. Prosim tovarišice in tovariše poslance, da povedo, če imajo kakšne pripombe na zapisnik. Prosim, besedo želi inž. Jože Szabo.

Inž. Jože Szabo: Oprostite, pripombo imam samo k dnevnemu redu. Ker je republiški sekretariat za gospodarstvo naknadno predložil osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov v drugačnem besedilu, kot sta ga obravnavala odbor za proizvodnjo in promet ter zakonodajno-pravna komisija, predlagam, da se ta točka črta z dnevnega reda.

Podpredsednik Marija Mesarič: Če dovolite informacijo. Glede na to spremembo smo predvideli, da to točko vseeno obravnavamo informativno s tem, da odložimo sprejemanje do prihodnje seje. Upam, da se tovariš poslanec s pojasnilom strinja. (Inž. Jože Szabo: Umikam svoj predlog.) Hvala. Prosim, ima kdo še kakšno pripombo? (Ne javi se nihče.) Če ne, smatram, da se strinjate s predlaganim dnevnim redom in z zapisnikom kot ste ga prejeli.

Prehajam na 2. točko dnevnega reda, in sicer na izvolitev članov delegacije republiškega zbora za proslavo 25-letnice zasedanja zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju.

V tem svečanem delu naše seje je prav, da se vsaj bežno spomnimo nekaterih najvažnejših zgodovinskih dogodkov.

Tovarišice in tovariši poslanci! V prvih dneh oktobra bo naša skupščina in z njo vsa slovenska javnost proslavila nadvse pomemben zgodovinski jubilej – 25-letnico zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju. Ta jubilej predstavlja rojstvo prvega, resnično iz vrst delovnega ljudstva zraslega narodnega predstavništva, ki so ga sestavljali svobodno izbrani odposlanci slovenskega ljudstva in zastopniki narodno-osvobodilnega gibanja iz vseh slovenskih dežel. To je bil zbor, ki je zrasel na temeljih pristne ljudske demokracije iz najusodnejšega boja, ki ga je kdajkoli bojeval slovenski narod.

Sredi osvobojenega ozemlja se je po kapitulaciji fašistične Italije, kljub grozeči ofenzivi nemških okupatorjev, zbralo prvega oktobra v osvobojenem Kočevju 572 izvoljenih delegatov, da bi ocenili pravilnost poti, ki jo je za osvoboditev slovenskega ljudstva prehodila dotlej Osvobodilna fronta slovenskega naroda, in začrtali smernice za nadaljnji neizprosni boj za narodno in socialno osvoboditev. Še nikoli poprej ni slovenski narod v svoji zgodovini tako neodvisno postavljal in volil svojih predstavnikov, kakor je izbral delegate za ta zgodovinski zbor.

Odposlanci slovenskega naroda, demokratično izvoljeni med 20. in 25. septembrom, so se zbrali v dvorani, kjer so bile zapisane preroške besede, ki jih je nekoč zaklical eden največjih sinov slovenskega naroda, Ivan Cankar: »Narod

si bo pisal sodbo sam!« To sodbo je slovensko ljudstvo na tem zboru tudi v celoti izreklo. Po svojih izvoljenih odposlancih se je navdušeno izreklo za nadaljevanje neizprosnega boja proti okupatorju, ne glede na žrtve, ki jih tak boj neizogibno terja, hkrati pa v celoti potrdilo pravilnost dotedanje poti Osvobodilne fronte, zavedajoč se, da ga samo neizprosna oborožena akcija lahko reši pred sicer neizogibnim narodnim poginom.

Odposlanci so ugotovili, da bi narod v slehernem primeru krvavel, zato je bilo neprimerno bolj častno in bolj koristno, če krvavi zavestno kakor pasivno. V sklepni resoluciji je zbor ugotovil, da je po vojaškem in političnem zlomu predaprilske Jugoslavije ter po organizacijskem polomu vseh uradnih jugoslovanskih strank, osvobodilna fronta, v okviru katere so se zbrale vse zares patriotske skupine in organizacije, na slovenskem ozemlju edina dvignila zastavo narodnoosvobodilnega boja in zajela pri tem velikansko večino slovenskih narodnih množic. Zato je zbor odposlancev priznal, da je ta čas Osvobodilna fronta tudi edina zakonita narodna oblast na Slovenskem. To svojo potrditev je zbor formuliral tudi v sklepu, ki ga je sprejel ob zaključku tri-dnevnega zborovanja, v katerem je rečeno, da slovenski narodnoosvobodilni odbor predstavlja vrhovno ljudsko oblast slovenskega naroda v okviru Jugoslavije kot državne celote, z enotnim predstavništvom vseh narodov Jugoslavije ter enotnim vodstvom njihovega osvobodilnega gibanja in državne skupnosti.

S tem se je slovensko ljudstvo po svojih predstavnikih izreklo za svojo politično samostojnost in hkrati za združitev z ostalimi jugoslovanskimi narodi v demokratični federativni Jugoslaviji. Zbor je v imenu bojujočega se slovenskega ljudstva slovesno izjavil in tudi potrdil, da je slovenski narod končno-veljavno stopil v krog suverenih narodov.

Zbor je iz svoje srede izvolil 120-članski slovenski narodnoosvobodilni odbor ali vrhovni plenum Osvobodilne fronte. V slovenskem narodnoosvobodilnem odboru je teh 120 članov predstavljalo najvišji izvoljeni slovenski oblastni organ, v vrhovnem plenumu Osvobodilne fronte pa istih 120 članov najvišji slovenski, seveda tudi izvoljeni, politični organ.

Ker vojne razmere niso dovoljevale, da bi vseh 120 izvoljenih odbornikov ostalo stalno skupaj in zasedalo, je kočevski zbor izvolil še manjši odbor, sestavljen samo iz 10 članov. Ta je potem kot predsedstvo slovenskega narodnoosvobodilnega odbora in kot izvršilni odbor Osvobodilne fronte nadomestoval z vsemi pravicami tako slovenski narodnoosvobodilni odbor kot vrhovni plenum Osvobodilne fronte.

Kočevski zbor je slednjič izvolil iz svoje srede tudi 40-člansko delegacijo za drugo zasedanje AVNOJ. Sklenil je torej žrtvovati vse napore za dokončno osvoboditev slovenskega naroda in za njegovo združitev z ostalimi jugoslovanskimi narodi v skupno demokratično in federativno Jugoslavijo.

To so torej zgodovinske odločitve zbora, ki danes ne pomenijo samo del zgodovine naše samostojne politične in samoupravne rasti, zgodovinski zbor v Kočevju pomeni tudi del naše sedanosti in bodočnosti. Vsa naša povojna graditev, vsi naši napori, da z uveljavljanjem samouprave delovnih ljudi ustvarimo zgodovinski proces spreminjanja oblasti nad ljudmi v upravljanje osvobojenih ljudi s stvarmi, so tista velika vizija, ki jo je v svojem zametku pred 25 leti načrtal že tudi kočevski zbor.

Ob 25-letnici zbora odposlancev se bodo letos 3. oktobra znova zbrali v zgodovinski dvorani Šeškovega doma v Kočevju vsi še živeči odposlanci takratnega zbora skupaj z delegacijami zborov naše republiške skupščine, da obude

ne le spomin na velike odločitve tistega časa in trenutka, marveč, da znova tako kot pred 25 leti, skupaj z današnjimi poslanci premotre dotlej prehojeno pot ob ugotovitvi, da je samo v družbi, ki temelji na načelih svobodnega, enako-pravnega in samoupravnega odločanja, mogoče ustvariti in ostvarjati veličastno geslo kočevskega zbora: »Narod si bo pisal sodbo sam!«

Zaradi tega prosim, da naš zbor izbere desetčlansko delegacijo, ki bo prisostvovala svečani proslavi 25. obletnice v Kočevju.

Dovolite, da pripravljene predlog podam sama. Predlagam, da delegacijo našega zbora sestavljajo naslednje tovarišice in tovariši: Mirko Jamar, predsednik odbora za družbenoekonomske odnose našega zbora, ki naj bo hkrati tudi vodja delegacije, Drago Benčina, predsednik odbora za zdravstvo in socialno politiko, Edo Brajnik, predsednik komisije za vprašanja mednarodnih odnosov Skupščine SR Slovenije, Janko Česnik, predsednik zakonodajno-pravne komisije Skupščine SR Slovenije, Ivanka Koren, pedagoška svetovalka zavoda za prosvetno-pedagoško službo iz Murske Sobote, Marija Pleteršek, izdelovalec pisalnih trakov v tovarni AERO Celje, inž. Gregor Pungartnik, tehnični direktor rudnika svinca in topilnice Mežica, Ivan Ros, predsednik odbora za notranje-politična vprašanja in narodno obrambo našega zbora, Lojzka Stropnik, predsednik odbora za trgovino, gostinstvo in turizem ter Ferdinand Vode, kmet.

Prosim, da ta predlog potrdite oziroma predlagate druge delegate.

Vaš molk smatram kot odobritev in ugotavljam, da se s predlogom strinjate in s tem zaključujem svečani del naše seje.

Prehajamo na 3. točko dnevnega reda, na predlog zakona o razglasitvi 27. aprila za državni praznik Socialistične republike Slovenije.

Predlagatelj predloga zakona je predsedstvo Skupščine SR Slovenije, ki je tudi predlagalo, da se predlog zakona obravnava po skrajšanem postopku in ne glede na roke. Pobudo za sprejem zakona je dala Socialistična zveza delovnega ljudstva Slovenije. Kot njen predstavnik je na seji navzoč tovariš Tone Fajfar. Prosim, tovariše poslance, če glasujemo za to, če se strinjate, da se zakon obravnava po skrajšanem postopku ne glede na roke. Prosim, kdor je za, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala.

Predlog zakona sta obravnavala odbor za organizacijsko-politična vprašanja in zakonodajno-pravna komisija. Odbor in komisija sta dala zboru pismeni poročili. Ali želita poročevalca odbora oziroma predstavnik komisije dati še ustno obrazložitev? (Ne.)

Celotno gradivo je bilo predloženo izvršnemu svetu na podlagi 165. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije. Izvršni svet je dal predlogu zakona pismeno mnenje. Predstavnik izvršnega sveta v tej točki je tovariš Jožko Štrukelj. Ali želi morda predstavnik izvršnega sveta besedo? (Ne.) Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Nihče.) Če ne želi nihče besede, zaključujem razpravo in dajem na glasovanje predlog zakona o razglasitvi 27. aprila za državni praznik SR Slovenije. Kdor je prosim za, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Kdo je proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je republiški zbor soglasno sprejel predlog zakona o razglasitvi 27. aprila za državni praznik Socialistične republike Slovenije.

Tovarišice in tovariši poslanci, ker imamo še pol ure časa do skupne seje, predlagam, da preskočimo 4. in 5. točko dnevnega reda, ki jo bomo obravnavali na skupni seji, s tem da nadaljujemo naše delo s šesto točko dnevnega reda. S tako pridobitvijo bi namreč imeli več izglede, da naše delo opravimo danes.

Ali se s takim predlogom strinjate? (Poslanci se strinjajo.) Smatram, da se strinjate, zato prehajam na 6. točko dnevnega reda, s tem, da se kasneje povrnemo še na 4. in 5. točko dnevnega reda.

Predlog zakona za izdajo zakona o uveljavljanju prednostne pravice uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču v družbeni lastnini. Predlagatelj predloga za izdajo zakona je republiški sekretar za pravosodje in občo upravo. Ali želi republiški sekretar za pravosodje in občo upravo tovariš dr. Viktor Damjan dati k predlogu za izdajo zakona še ustno obrazložitev? (Ne želi.) Predlog za izdajo zakona sta obravnavala odbor za organizacijsko politična vprašanja in zakonodajno-pravna komisija. Odbor in komisija sta dala zboru pismeni poročili. Ali želita poročevalec odbora oziroma predstavnik komisije dati še ustno poročilo? (Ne želi.) Hvala.

Celotno gradivo je bilo poslano izvršnemu svetu v smislu 165. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije. Predstavnik izvršnega sveta je pri tej točki dnevnega reda tovariš Boris Vadnjal. Ali želi predstavnik izvršnega sveta dati še ustno obrazložitev? (Ne želi.) Hvala.

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo, prosim? (Nihče.) Če nihče, zaključujem razpravo in dajem predlog, da zbor sprejme sklep o sprejemu predloga za izdajo zakona o uveljavljanju prednostne pravice uporabe na zazidanem stavbnem zemljišču v družbeni lastnini, ki se glasi:

1. Predlog za izdajo zakona o uveljavljanju prednostne pravice uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču v družbeni lastnini se sprejme.

2. Osnutek zakona naj temelji na načelih, ki jih navaja predlagatelj v predlogu za izdajo zakona za dopolnitvami, ki sta jih v svojih poročilih predlagala odbor za organizacijsko-politična vprašanja in zakonodajno-pravna komisija.

3. Osnutek zakona pripravi republiški sekretariat za pravosodje in občo upravo.

Dajem tak sklep v obravnavo. Prosim, ima kdo kakšne pripombe oziroma dopolnitve? Če nima nihče, dajem sklep na glasovanje. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da je republiški zbor sprejel sklep o sprejemu predloga za izdajo zakona o uveljavljanju prednostne pravice uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču v družbeni lastnini, soglasno.

Prehajam na 7. točko dnevnega reda, in sicer na predlog zakona o visoki šoli za sociologijo, politične vede in novinarstvo. Predlog zakona je predložil izvršni svet in predlagal, da obravnava Skupščina SR Slovenije predloženi zakon po skrajšanem postopku, kot zakonski predlog. Takšen postopek predlaga izvršni svet zato, ker gre za spremembo naziva šole in za uskladitev naziva šole z njenim dejanskim pedagoškim in raziskovalnim delom.

Predstavnik izvršnega sveta pri tej točki dnevnega reda sta tovariš dr. Vladimir Bračič, član izvršnega sveta in tovariš Tomo Martelanc, republiški sekretar za prosveto in kulturo. Dajem na glasovanje predlog, da se predlog zakona obravnava že kot zakonski predlog. Poslance opozarjam, da so predlog zakona in ustrezna poročila prejeli v roku, predpisanem v poslovniku, to je 15 dni pred sejo današnjega zbora. Predlog zakona sta obravnavala odbor za prosveto in kulturo in zakonodajno-pravna komisija. Odbor in komisija sta dala zboru pismeni poročili. Prosim, če vsi, ki ste za to, da se predlog zakona obravnava že kot zakonski predlog, dvignete roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti takemu predlogu? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Šest poslancev se je glasoval.)

vanja vzdržalo.) Ugotavljam, da je predlog sprejet s šestimi vzdržanimi glasovi. Ali želita poročevalec odbora oziroma predstavnik zakonodajno-pravne komisije dati k predlogu zakona še ustno poročilo? (Ne.) Prosim, besedo ima tovariš Cene Matičič.

C e n e M a t i č i č : Tovarišica predsedujoča, tovarišice in tovariši poslanci! Kot poročevalec odbora za prosveto in kulturo našega zbora izjavljam, da je sprememba, ki jo predlaga zakonodajno-pravna komisija naše skupščine, popolnoma utemeljena in jo tudi naš odbor sprejema. Prav tako meni odbor, da je predlog izvršnega sveta, naj skupščina obravnava zakon po skrajšanem postopku, kot zakonski predlog, nesporno utemeljen in jasen. Čeprav je šest členov, ki jih ta zakon vsebuje, dovolj pojasnenih in utemeljenih z obrazložitvijo zakonskega predloga in poročilom našega odbora, pa vendarle smatram za umestno in potrebno, da seznanim naš zbor z nekaterimi intencijami, mnenji in ugotovitvami na seji našega odbora.

Naj na prvem mestu akcentiram vprašanje družbenega interesa te visoke šole. Čeprav so bili razlogi za njeno ustanovitev že pred leti dovolj utemeljeni in racionalni, velja spričo še ne dovolj jasnih predstav o nujnosti, posebno pa spričo relativne mladosti te ustanove posebej poudariti, da nam sedanja samoupravna praksa nadvse eklatantno potrjuje umestnost tovrstne ustanove. Izkazalo se je namreč, da potrebujeta tako naša družbeno-politična praksa, kot graditev politične teorije institucionaliziran študij političnih ved in politoloških raziskav, da potrebuje naša samoupravna družbena struktura strokovno usposobljene in večje sociološke kadre in dokaj bolj načrtni in sistematizirani razvoj socioloških znanstvenih disciplin, kot je bilo to nekdanj, in da zahteva, nazadnje, moderna komunikacija visoko kvalificirane in družbeno-angažirane novinarske kadre. To seveda niso samo besede. Nekajletna praksa nam kaže, da so diplomanti te visoke šole zelo zaželeni in iskani. Saj je, če se nekoliko bolj ekonomistično izrazim, povpraševanje po njih večje kot pa ponudba.

Kot poudarjamo v poročilu, je preimenovanje v predlagano obliko v resnici le sankcioniranje obstoječega stanja. Ta proces je vsaj za prvi dve disciplini, sociologijo in politologijo, ki sta pri vseh vidnejših narodih sveta predvsem v zadnjem desetletju doživeli neverjeten vzpon in razvoj, popolnoma nedvoumen in ne potrebuje posebnih razlag. Nekoliko manj je poznan kompleks problemov in vprašanj pri tretji, novinarski smeri. Ne bo odveč, če si ponovno priključimo v spomin, da obstojita dva načina, dve teoriji o oblikovanju novinarskega kadra. Prva, klasična, se zavzema za to, da si bodoči novinarji pridobivajo znanja na raznih drugih poslovnih fakultetah, filozofski, ekonomski, pravni, in po končanem študiju s pomočjo krajsih ali daljših tečajev in seminarjev pridobe še ostale nujno praktične sposobnosti, ki so slehernemu novinarju potrebne. Druga teorija oziroma šola pa je mnenja, da mora biti sodobni novinar tudi družbeno in osebno angažiran delavec, torej ne samo poročevalec in nevtralni opazovalec dogajanj izven sebe. Takšna usmeritev naprednega in sodobnega novinarja zagotavlja tudi hitrejši in uspešnejši razvoj samega množičnega komuniciranja v širšem in novinarstva v ožjem smislu. Dobrega novinarja si je potemtakem težko zamisliti brez solidnega poznavanja političnih ved in sociologije. In ker goji ta šola vrsto teh znanstvenih disciplin, ki so še kako pomembne za novinarje, je vse to in pa dosedanja nenačrtnost pri vzgajanju novinarskega kadra, govorilo v prid odločitvi, da se v njenem okviru konstituira posebna novinarska usmeritev. Ta je potemtakem takšna, da dobe

prihodnji novinarji v prvih dveh letih izobrazbo politološkega, sociološkega in ekonomskega značaja, medtem ko se v naslednjih dveh usmerijo v študij novinarskih predmetov, se pravi v zgodovino novinarstva, v teorijo množičnih komunikacij, v sociologijo družbenega obveščanja in podobno. Naj ne preidem ugotovitve, da se sodobne družbe bolj in bolj usmerjajo v ta tip izobraževanja novinarjev in da je tovrstno delo ljubljanske šole pionirskega značaja v jugoslovanskem prostoru.

Tretji kompleks vprašanj in problemov, o katerih je naš odbor razpravljaj, je bil namenjen peštrim oblikam raziskovalnega dela na šoli in delu članov te šole v raziskovalnih projektih in skupinah. Pri tem smo ugotovili:

prvič, da je individualno raziskovalno delo članov šole povezano z lastnim študijskim izpopolnjevanjem in habilitiranjem;

drugič, da poteka na šoli tudi skupinsko raziskovalno delo, ki je bodisi po lastni presoji ali po zunanjih naročilih usmerjeno v opazovanje aktualnih političnih odnosov in procesov;

tretjič, da poteka skupinsko raziskovalno delo tudi v okviru petih centrov, ki delujejo pod okriljem šole, in

četrtič, da so člani te šole vključeni tudi v druge znanstvene in raziskovalne institucije.

Četrty sklop problemov smo posvetili izredno široki in pestri dejavnosti, ki je usmerjena navzven, se pravi, na ožjo specializirano ali pa na široko, splošno populacijo v slovenskem prostoru. V tem pogledu je šola ustanovila center za raziskavo javnega mnenja, ki se je s svojimi raziskovanji v naši javnosti že afirmiral; center za proučevanje odnosov Jugoslavije z deželami v razvoju, ki je organiziral dva, za jugoslovanski prostor pomembna simpozija in navezal številne stike z gospodarstvom; center za politološke raziskave, ki raziskuje politične procese v naši družbi; center za proučevanje religije in cerkve ter center za marksološki študij.

Posebno pomembno je nedvomno delovanje seminarja za aktualne probleme socializma. Ta prireja razne seminarje, razprave, posvetovanja, predavanja in odprte javne tribune ter tako nemalo vpliva na vsebino dela institucij, ki se ukvarjajo z družbeno-političnim delom širom Slovenije. Med najpomembnejšimi seminarji so številni tisti, ki so bili organizirani za razne vodilne kadre v gospodarstvu, v prosvetni službi, v družbeno-političnih organizacijah in podobno.

Ob vsem tem je moč trditi, da je zunanješolska aktivnost šole in njenih institucij nadvse uspešna in koristna.

Ne da bi se posebej dotikal pomena rezultatov in uspehov, ki jih je dosegla nam vsem znana revija »Teorija in praksa«, kakor tudi uspešnih stikov te šole s sorodnimi institucijami pri nas in na tujem, sem mnenja, da so rezultati, ki jih je dosegla šola na področju pedagoškega, znanstveno-raziskovalnega in tudi javnega dela, njena usmeritev na prihodnje delo in seveda tudi usmeritev v smeri razvoja visokega šolstva v Sloveniji, tisto nujno potrebno zagotovilo, ki popolnoma opravičuje predlagano preimenovanje te ustanove v visoko šolo za sociologijo, politične vede in novinarstvo.

Prav tako izražam mnenje, da pomeni potrditev predloga, ki je pred nami, nove obveznosti in nove programe dela na tej šoli. Prepričani smo nadalje, da je treba stopnjo doseženega pedagoškega procesa, stopnjo doseženega znanstveno-raziskovalnega dela, povezovanja posameznih centrov v enotnejše usmerjanje in racionalizacija posameznih delovnih procesov nadaljevati in izboljševati.

Čeprav smo ugotovili hitro in uspešno kadrovske dinamiko v pedagoškem delu, in čeprav je v teh nekaj letih lepo število delavcev doseglo znanstvene stopnje doktorja oziroma magistra znanosti, prav tako menimo, da je treba kadrovske strukturo še vnaprej izboljševati in prilagajati zahtevam visokošolskega zavoda. Menimo nadalje, da je šola v teh nekaj letih popolnoma opravičila tiste cilje, ki jih je šola postavila republiška skupščina z ustanovitvenim aktom.

Po vsem tem vas tovarišice in tovariši poslanci, prosim, da glasujete za predloženi zakon.

Podpredsednik Marija Mesarič: Prosim, želi še kdo besedo? (Ne javi se nihče.) Če ne, zaključujem razpravo in dajem na glasovanje amandma zakonodajno-pravne komisije k 1. členu predloga zakona. Prosim, kdor je za amandma, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Prosim, da glasujemo o predlogu zakona. Kdor je za zakon, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je republiški zbor soglasno sprejel predlog zakona o visoki šoli za sociologijo, politične vede in novinarstvo.

Prehajamo na 8. točko dnevnega reda, in sicer na osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov.

Osnutek zakona je predložil republiški sekretariat za gospodarstvo dne 11. julija 1968. Ta osnutek so obravnavali odbori republiškega in gospodarskega zbora in zakonodajno-pravna komisija. Dne 16. septembra je republiški sekretariat za gospodarstvo poslal dopolnjen osnutek zakona z obrazložitvijo. Ta osnutek zakona ste prejeli, niso ga pa še obravnavali odbori in zakonodajno-pravna komisija. Glede na to, da odbori in zakonodajno-pravna komisija še niso uspeli dopolnjenega osnutka obravnavati, predlagam, da razpravo in sklepanje o tem zakonskem osnutku odložimo do prihodnje seje, da bomo lahko dokončno sklepali na podlagi gradiva in priporočil naših skupščinskih teles.

Ker imamo pred seboj sedaj dva zakonska osnutka zakona, predlagam zboru, da že na tej seji sklene, da bo osnova za razpravo na prihodnji seji dopolnjeni osnutek zakona z dne 16. 9. 1968, ker dejansko ta osnutek vsebuje tudi že vsebino osnutka z dne 11. 7.

Prosim predstavnika sekretariata za gospodarstvo, da obrazloži svoje stališče. (Ne želi.)

Ali želite obrazložiti svoje stališče do tega vprašanja predstavnika odbora za proizvodnjo in promet in zakonodajno-pravne komisije? (Ne želite.)

Dajem predlog v razpravo. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Če ne, dajem na glasovanje predlog, da se razprava o osnutku zakona odloži in da se razpravlja na prihodnji seji le o dopolnjenem osnutku zakona z dne 16. 9. 1968.

Kdor je za tak predlog, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Je kdo proti? (Nihče.)

S tem prehajamo na 9. točko dnevnega reda, in sicer na predlog za izdajo zakona o strokovnem izobraževanju po končani šolski obveznosti.

Predlagatelj predloga za izdajo zakona je republiški sekretariat za prosveto in kulturo. Ali želi republiški sekretar za prosveto in kulturo predlog za izdajo zakona še ustno obrazložiti? (Ne želi.)

Predlog za izdajo zakona sta obravnavala odbor za prosveto in kulturo in zakonodajno-pravna komisija. Odbor in komisija sta dala zboru pismeni poročili. Ali želita poročevalec odbora oziroma predstavnik zakonodajno-pravne komisija dati še ustno obrazložitev? (Ne želita.) Hvala.

Celotno gradivo je bilo poslano izvršnemu svetu v smislu 165. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije. Predstavnik izvršnega sveta je pri tej točki dnevnega reda poslanec tovariš dr. Vladimir Bračič. Izvršni svet je dal pismeno mnenje. Ali želi predstavnik izvršnega sveta dati stališče izvršnega sveta? (Ne želi.) Hvala.

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Ker ugotavljam, da nihče, zaključujem razpravo. Predlog, da republiški zbor sprejme sklep o sprejemu predloga za izdajo zakona o strokovnem izobraževanju po končani šolski obveznosti, dajem na glasovanje in se glasi:

1. Predlog za izdajo zakona o strokovnem izobraževanju po končani šolski obveznosti se sprejme.

2. Osnutek zakona naj temelji na načelih, ki jih navaja predlagatelj v predlogu za izdajo zakona z dopolnitvami, ki sta jih v svojih poročilih predlagala odbor za prosveto in kulturo in zakonodajno-pravna komisija.

3. Osnutek zakona naj pripravi republiški sekretariat za prosveto in kulturo in pri pripravi osnutka zakona sodeluje z gospodarsko zbornico SR Slovenije.

Dajem sklep v obravnavo. Prosim, ima kdo kakšne pripombe ali dopolnitve? (Ne javi se nihče.) Če nima nihče pripomb, dajem sklep na glasovanje. Prosim, kdor je za, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je republiški zbor sprejel sklep o sprejemu predloga za izdajo zakona o strokovnem izobraževanju po končani šolski obveznosti.

S tem prehajamo na 10. točko dnevnega reda, in sicer na predlog odloka o finančnem programu za sofinanciranje tretje faze I. etape graditve kliničnega centra v Ljubljani.

Predlog odloka je predložil izvršni svet. Predstavnika izvršnega sveta sta tovariš Jožko Štrukelj, član izvršnega sveta in tovarišica Majda Gaspari, republiški sekretar za zdravstvo in socialno varstvo. Ali želi predstavnik izvršnega sveta predlog odloka še ustno obrazložiti? (Ne želi.) Hvala. Prosim, če se predstavnik izvršnega sveta izjavi o amandmajih odborov k 2. in 7. točki predloženega odloka.

Jožko Štrukelj (iz klopi): Sprejemam!

Podpredsednik Marija Mesarič: Sprejemate. Hvala. Predlog odloka so obravnavali: odbor za proračun republiškega zbora, odbor za družbenoekonomski sistem in proračun organizacijsko-političnega zbora, ki sta dala zboru pismeno poročilo in zakonodajno-pravna komisija, ki je prav tako dala zboru pismeno poročilo. Ali želita poročevalca odborov oziroma predstavnik zakonodajno-pravne komisije dati k predlogu odloka še ustno poročilo. (Ne želita.)

Hvala. Predstavnik zakonodajno-pravne komisije naprošam, da se izjavi k amandmaju odborov k 7. točki predlaganega odloka.

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Nihče.) Zaključujem razpravo in dajem na glasovanje amandmaje, ki jih je sprejel izvršni svet in predlagala naša zakonodajno-pravna komisija. Prosim, da glasujemo o amandmajih. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Prosim, da glasujemo sedaj še o predlogu odloka. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da je republiški zbor sprejel predlog odloka o finančnem programu za sofinanciranje tretje faze I. etape graditve kliničnega centra v Ljubljani soglasno.

Dovolite, da sejo pretrgam in odrejam odmor do sklica za skupno sejo. Hvala lepa.

(Seja je bila prekinjena ob 9.50 in se je nadaljevala skupno z gospodarskim in organizacijsko-političnim zborom ob 10.05.)

Predsedujoča Marija Mesarič: Tovarišice in tovariši, dovolite, da pričnem skupni del seje organizacijsko-političnega, gospodarskega in republiškega zbora.

Za točko nekatera aktualna vprašanja narodne obrambe na območju Socialistične republike Slovenije ste prejeli naslednje gradivo »Stanje in problematika obrambnih priprav v Socialistični republiki Sloveniji«.

O tem gradivu sta razpravljala odbor za notranja politična vprašanja in narodno obrambo republiškega zbora in odbor za splošna vprašanja in družbeno-politični sistem organizacijsko-političnega zbora ter predložila zborom skupno pismeno poročilo.

Odbor republiškega zbora je predložil tudi osnutek sklepov o nalogah na področju narodne obrambe, ki ste ga danes pred sejo prejeli. Celotno gradivo je bilo v smislu 165. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije predloženo izvršnemu svetu. V imenu izvršnega sveta bo dal uvodno obrazložitev predsednik izvršnega sveta tovariš Stane Kavčič. Prosim.

Stane Kavčič: Tovarišice in tovariši poslanci. Naš socialistični družbeni sistem je rezultat vseljudske revolucije in nacionalnega odpora, ki so ga v težkih bojih bojevali narodi Jugoslavije. Socialna in nacionalna osvoboditev slovenskega naroda in vseh narodov Jugoslavije je bila torej tisti vsesplošni ljudski in človeški cilj, za katerega uresničitev so se borile in žrtvovale vse plasti našega delovnega ljudstva. Boj in prizadevanje za socialni in nacionalni razvoj na vseh področjih ljudskega žitja in bitja je tudi danes tisti neposredni cilj, kateremu je potrebno podrediti vse ostalo. To nalogo je mogoče uresničevati uspešno samo pod pogojem, da si delovni ljudje, to se pravi celoten narod, zavestno prizadevajo v tej smeri. To zavestno prizadevanje vsega ljudstva, njegove žrtve in naporji je bilo v preteklosti, je sedaj in bo tudi v bodoče vir moči naše revolucije, vsega našega napredka in uspehov.

Na tej nepremagljivi sili naše revolucije in našega družbenega sistema mora počivati tudi naša ljudska in vsenarodna obramba. Samo na teh elementarnih silah slovenskega naroda in vseh narodov Jugoslavije, na tej visoki

družbeni in socialistični zavesti lahko sloni in mora sloneti naša suverenost, neodvisnost in pripravljenost, da branimo naš svobodni socialistični dom proti vsakemu agresorju. Temu spoznanju, prevladujočemu činitelju mora biti torej podrejena oziroma mora iz njega izhajati tudi naša vojnoobrambna doktrina, strategija, taktika, oborožitev, organizacija, strokovni, zakonodajni in praktični normativi naših narodnoobrambnih prizadevanj. Jugoslovanska armada mora biti torej vključena v tako koncepcijo naše narodne obrambe; mora upoštevati njena osnovna izhodišča, in sicer z namenom, da bi bila njeno čimbolj uspešno strokovno in operativno orodje, ne pa začetek in konec naših narodnoobrambnih priprav, sposobnosti in udarne moči.

Če ponavljam ta že zdavnaj povedana, dogovorjena in sprejeta temeljna stališča naših narodnoobrambnih priprav, to ne delam zaradi tega, ker bi mislil, da se kdo z njimi ne strinja. Ponavljam jih zato, da bi mogli v temle trenutku, upoštevaje tudi spoznanja in izkušnje raznih, predvsem mednarodnih dogodkov, ki jih doživljamo, bolj natančno odrediti in oceniti, do kod smo prišli, kaj smo že storili in česa še nismo pri uresničevanju in organizaciji take in na prej omenjenih temeljih sloneče obrambe in svobode in neodvisnosti naših narodov in našega socialističnega sistema. To praktično pomeni, da je treba odgovoriti v temle trenutku predvsem na naslednja vprašanja: Ali je bilo za graditev take vsenarodne obrambe že dovolj in vse storjeno; ali so v ta namen izkoriščene že vse možnosti, ki smo jih imeli in jih imamo; ali smo že popolnoma uskladili našo vojnoobrambno misel in delo z značajem sedaj prevladujočih družbenih odnosov; ali so vsi odgovorni činitelji in, ali smo sploh mi vsi skupaj, že dovolj doumeli, analizirali in se celo v psihološkem in moralnem pogledu pripravljali in pripravili na tako obrambo, v kateri bo imelo odločilno vlogo oboroženo ljudstvo; ali ni morda trenutni ritem mednarodnih dogodkov in težkih izkušenj, ki jih doživljamo, odprl pred našimi očmi nekatere nove vidike, drugačne alternative od tistih, s katerimi smo računali včeraj in predvčerajšnjim; ali so bili naši dosedanji pogledi, misli, ugotovitve, zaključki in predvidevanja dovolj realni; ali so bili mogoče celo obremenjeni z nekaterimi utvarami; ali nismo bili izpostavljeni nevarnosti, da bi oblikovali take statične in zlasti strateške modele naše obrambe, ki ne bi več upoštevali realnosti časa, odnosov, razmer, sil in nevarnosti, v kateri nam je proti naši volji naloženo živeti in delati. Menim, da ne bom pretiraval, če rečem, da si slična in podobna vprašanja v tej ali drugi obliki, tu ali tam, v širšem ali ožjem horizontu, na višji ali nižji strokovni ravni, z večjo ali manjšo prizadetostjo in odgovornostjo postavlja v teh dneh vsak resnični patriot slovenskega in vseh ostalih narodov Jugoslavije. In zato je, skorajda bi rekel, neodločljiva obveznost, da ta vprašanja in take misli dobijo svoje mesto tudi v najvišjem predstavniškem organu slovenskega naroda.

In zdaj nekoliko mojih misli kot poskus odgovora na zgoraj postavljena vprašanja.

Če želimo opredeliti osnovne značilnosti dosedanjšega uresničevanja vsenarodne in vseljudske obrambe, moramo ugotoviti kot pozitivno dejstvo, da jo ogromna večina delovnih ljudi sprejema, jo razume, odobrava in se s svojimi elementarno ljudskimi in nacionalnimi težnjami vanjo aktivno vključuje.

V praktično organizacijskem, materialnem, rekel bi celo strokovnem pogledu pa ta misel vsenarodne obrambe še ni dobila ustreznega poudarka. V družbeno-političnem in psihološko moralnem pogledu in spoznanju je odšla torej dalj in je bolj prisotna in vsidrana v zavesti nas vseh, vsega slovenskega na-

roda in vseh narodov Jugoslavije, kot pa v praktično operativnem. Vzroka za tako stanje sta verjetno dva.

Prvi je v tem, da smo še do nedavnega podcenjevali nevarnost eventualnih vojnih zapletljajev tudi v tem delu Evrope. Prek noči pa smo se znašli pred spoznanjem, da so tako imenovane lokalne vojne oziroma lokalne agresije postale sodobna svetovna stvarnost, pred katero ni popolnoma varen nihče in nikjer. Ena izmed značilnosti sedanjih svetovnih protislovij in spopadov različnih interesov, bolj točno rečeno: državno hegemonističnih teženj, je tudi v tem, da se konkretno odražajo, uresničujejo ali poskušajo uresničevati v vseh delih sveta z lokalnimi agresijami. Očitno je, da zlasti blokovska delitev sveta, blokovske kombinacije in špekulacije ne glede na to, s kakšnimi ideološkimi, teoretičnimi in filozofskimi frazami in izgovori se maskirajo, ne zmanjšujejo ampak povečujejo neposredno nevarnost lokalnih agresij. Trenutno nimamo na svetu niti vesplošnega miru niti totalne vojne, doživljamo pa najrazličnejše lokalne agresije v vseh delih sveta, ki seveda bolj odpirajo pot totalni vojni kot pa vesplošnemu miru. Tak razvoj dogodkov v sodobnem svetu morajo miroljubne, progresivne in demokratične sile, zlasti še majhni narodi, vsepovsod zelo budno spremljati in storiti vse, kar je v njihovi moči, da bi hegemonistične apetite agresorjev zmanjševali in preprečevali, ne pa da bi jih z nerealnimi utvarami, pasivnostjo ali celo malodušnostjo povečevali. Gotovo je tudi za naš slovenski narod in za vse narode Jugoslavije nujno potrebno, da napravimo pri naših obrambnih pripravah nekatere nove, celo načelne zaključke in tudi praktična dejanja spričo takih dogajanj v svetu. S tem bomo odpravili tudi tisto politično pomanjkljivost, ki ni imela najboljšega vpliva na resnost in doslednost naših obrambnih priprav.

Drugi vzrok takega stanja naših narodnoobrambnih priprav, o katerem sem govoril, pa je verjetno v tem, da smo se preveč naslanjali na pomen vojno profesionalnih – v ožjem smislu te besede – in taktično pozicijskih činiteljev. To pomeni, da je v praktično operativnem smislu nekoliko zapostavljen ljudski in nacionalno revolucionarni pomen vsenarodnega odpora. Če kritično analiziramo sedanje stanje, potem seveda nima smila, da to delamo tako, da sedaj vrednotimo tozadevne vzroke, odnose, odločitve, izkušnje z retrospektivnim pogledom. Analiza včerajšnjega dne in vsega tistega, kar je bilo, ne more dati pravih spoznanj in tudi ne vodi k najboljšim odločitvam glede na položaj, v katerem smo in za katerega ni upati, da bi se kmalu spremenil. Naš pogled in naša analiza mora biti zato usmerjena naprej, upoštevati pri tem vse, kar se je že ali se bo še dogodilo ali spremenilo.

Vsak agresor išče šibke točke tudi v notranjem odnosu in položaju tiste državne in družbene skupnosti, katero želi napasti in si jo podrediti. Vem, da ne bom rekel nič novega, če rečem, da so že v preteklosti razni inspiratorji agresivnih načrtov do socialistične federativne Jugoslavije računali z eventualnimi nerazumevanji pri nas.

Odveč je ponavljati, da so ti računi napačni. Lahko imamo in tudi imamo različna mnenja o tem, kako naj bo razdeljen naš nacionalni dohodek, toda nimamo in ne bomo imeli različnega mnenja o tem, kdaj bomo neko akcijo, vmešavanje in pritisk označili kot hegemonijo ali agresijo. Vedno bomo imeli enotno mnenje o tem, in to povsod v Jugoslaviji, od Triglava do Šarplanine, od vojvodinskih nižin do jadranskih otokov, kako je treba dočakati, sprejeti in »pogostiti« katerega koli agresorja, ki bi hotel priti k nam. Tudi zaradi takih, popolnoma napačnih načrtov eventualnega agresorja, usmerjenih k podpiho-

vanju mednacionalnih nesporazumov in seveda tudi zaradi strateško-taktičnih razlogov, ki so dokazali svojo vrednost v narodnoosvobodilni borbi, je še toliko bolj potrebno, da so v naši vseljidski obrambi popolnoma odprto prisotne tudi vse posebnosti naše večnacionalne socialistične skupnosti. Vsi skupaj in vsak zase, vsak zase in vsi skupaj! To je tisto geslo, ki je preživelo tako sijajno preizkušnjo med narodnoosvobodilnim bojem in ki bi — o tem ni nikakršnega dvoma — ponovno z uspehom prestalo svojo ognjeno preizkušnjo, če bi, na žalost, bili ponovno prisiljeni z orožjem v rokah braniti, kar imamo. Seveda pa mora dobiti ta enačba: »Vsi skupaj in vsak zase — vsak zase in vsi skupaj!« tudi ustrezne strateško-taktične, organizacijsko-operativne, materialne, zakonodajne oblike in rešitve v naših obrambnih pripravah. Menim, da bomo morali v tem smislu še marsikaj storiti in spremeniti.

Še naprej moramo razvijati in v duhu sodobnih spoznanj dopolnjevati našo narodnoobrambno doktrino. Mi, kot vidite, ne govorimo o vojni. V tako pojmovanem vseljidskem odporu in obrambi, kot jo je potrebno pojmovati in utrjevati pri nas, nam zveni beseda vojna celo nekoliko preveč profesionalno, preveč ozko. Zato torej mislimo in se pripravljamo na vsenarodni in vseljidski odpor zoper agresorja, če bi se kdaj pojavil. Pod obrambo in odporom pojmuemo vse možne oblike v odvisnosti od položaja, odnosa sil in razmer, v katerih bi se morebiti znašli. Računati moramo tudi z vsemi mogočimi variantami. Ne smemo postati plen samo te ali one strateške nevarnosti oziroma pozicijske prednosti. Kot doslednemu borcu za izvenblokovsko urejanje odnosov med državami in narodi so v vojno-političnem pogledu naši zavezniki vsi tisti ljudje širom sveta, ki se bore za mir, za spoštovanje državne suverenosti in nacionalne neodvisnosti, proti vmešavanju v notranje zadeve drugih držav, proti vsakršni agresiji in dominaciji. Naši zavezniki so vsi tisti, ki žele mednarodne spore in nesporazume reševati na miroljuben in enakopraven način, brez uporabe sile in pritiskov. In naši nasprotniki so vsi tisti, ki ogrožajo suverenost držav, enakopravnost narodov, ki se žele vmešavati v notranje zadeve drugih držav in ki podpirajo kakršnokoli hegemonijo, dominacijo in agresijo. Seveda meja med enimi in drugimi ni teritorialna, ne označujejo je strelski jarki ali daljave, ki so v dosegu takšne ali drugačne tankovske ali raketne formacije. Mejo med enimi in drugimi opredeljuje vsakodnevna praksa, vsakodnevno ravnanje in dejanja živih ljudi, nas vseh, vseh državnih in družbenih skupnosti, ki se morajo opredeljevati znova in znova do dogodkov in vprašanj, ki jih odpirajo in prinašajo čas, doba, razmere, v katerih živimo.

Temu načelnemu, rekel bi celo idejnemu spoznanju in sodobni resnici moramo prilagoditi tudi naše obrambne variante. Eden od temeljev naše obrambe je tudi naša čvrsta odločitev, da ne priznamo nobene kapitulacije in da ne pooblašamo nikogar, ki bi lahko v imenu naših narodov in v imenu Jugoslavije podpisal kapitulacijo. Znano je, da je taka odločitev dobila svoje mesto tudi v naši ustavi, hkrati pa jo moramo poglobljati tudi v zavesti vseh patriotov. Kot sestavni del naše obrambne doktrine moramo gojiti kult najrazličnejših načinov odpora. Ta odpor je lahko od vrha navzdol zelo krepko povezana, disciplinirana in dirigirana akcija; lahko pa je tudi popolna disperzija vojaško-partizanskih potez in protiudarov, sloneča na najširši iniciativi naših državljanov širom vseh naših dežel. V obrambni zavesti državljanov republike Slovenije in tudi vseh državljanov Jugoslavije moramo vzgajati pripravljenost in odločnost, da bi na agresorja streljali iz vsake hiše, iz vsakega gozda, iz vsake tovarne. Računati pa moramo tudi z eventualnimi prodori agresorja, z even-

tualno okupacijo večjega ali manjšega dela Jugoslavije in Slovenije, in tudi tedaj ne bi nihče položil orožja, ampak bi se pravi boj šele začel.

Tu sem, kot vidite, spoštovani tovariši in tovarišice poslanci, opozoril samo na nekatere temeljne kamne naše obrambne doktrine.

Izhajajoč iz teh, da tako rečem, elementarnih postavk naše obrambe, moramo razvijati in dopolnjevati v vseljudskem smislu tudi osnovne elemente naše politično-vojaške strategije. To pa pomeni, da se moramo torej pripravljati tudi na dolgotrajen, žilav in raznovrsten odpor. Osnovni smisel in cilj naše strategije bi torej bil dolgotrajno izčrpavanje agresorja. Jasno mora biti, da bi vsak agresor imel opraviti z moralno-politično enotnostjo našega in vseh narodov Jugoslavije, mi pa bi morali hkrati mobilizirati svetovno javno mnenje kot posredno in neposredno podporo ne samo Jugoslaviji, ampak vsej tisti politiki, za katero se Jugoslavija zavzema in ki daje vsemu miroljubnemu človeštvu realne možnosti za koeksistenco in za mir. Enostavno rečeno, v primeru nevarnosti moramo maksimalno računati tudi z moralno-političnim kapitalom, ki ga danes Jugoslavija ima v svetu. Seveda si mora tudi vsak naš državljani, zlasti pa še inspiratorji našega odpora, izračunati prednosti in pomembnosti geografsko-strateškega položaja, v katerem se Jugoslavija nahaja. Če strateško kombiniramo, potem ne moremo mimo tega, da bi si mogoče kdaj kdo zaželel, da bi imel na razpolago ta naš geografski prostor; če pa ga že nima on, potem pa je verjetno, da ne želi, da bi ga imel kdo drug razen tistega, ki ga ima, se pravi mi. Naša strategija mora torej budno varovati tudi svobodo naše iniciative.

Strateške misli naše narodne obrambe gredo torej, kratko rečeno, k naslednjim ciljem: pripraviti agresorju v primeru napada dolgotrajen boj; storiti vse, da morebitni napad ali celo okupacija kateregakoli dela Jugoslavije po agresorju ne bo v ničemer okrepila njegovih političnih, moralnih, ekonomskih in vojaških potencialov, ampak obratno, storiti torej vse, da bi bili vsi ti njegovi potenciali dodatno in maksimalno obremenjeni. Če to nalogo prevedem na jezik boga Marsa, potem je račun takle: med vojno smo držali v Jugoslaviji prikovanih več kot 800 000 okupatorskih in kvizlinških vojakov in to pri takratnem notranjepolitičnem položaju in oborožitvi partizanov, in verjetno ni nekonspirativno povedati, da bi jih morebitni agresor moral v bodoče za nas pripraviti mnogo mnogo več. Naša strategija bi torej bila totalna; ni torej samo stvar vojakov in ni treba, da je konspirativna in skrivnostna. Celotni nekateri iracionalni elementi, ki se vedno pojavljajo pri človeku, kadar se mora braniti na življenje in smrt ali kadar se bori za neke višje ali daljše cilje, morajo postati činitelj, s katerim naj naša obrambna strategija zelo racionalno in realno računa. Končno so bili mnogi podvigi naših partizanskih brigad in divizij, zlasti pa posameznih herojev, gledano z vidika mirnodobskih razmer, zelo iracionalni. Vendar so bili ne samo v strateškem, ampak tudi v taktičnem operativnem pogledu marsikdaj odločujoč element racionalnega značaja. Naša obrambna strategija zaradi tega ni in ne more biti sholastična vojna doktrina, stisnjena predvsem samo v take ali drugačne učbenike ali narisane izključno v takih ali drugačnih vojaških kartah. Lahko je samo vsenaroden, enoten, dialektičen način mišljenja, delovanja in ukrepanja v odvisnosti od položaja in specifičnosti, v katerih bi se znašli.

V tej zvezi moramo opozoriti še na neko logiko, bolj točno rečeno, taktiko lokalnih agresij. Lokalne agresije v taktičnem pogledu izgledajo kot nekakšno stopnišče, na katerem se po naprej pripravljenem načrtu dogodki odvijajo in tudi stopnjujejo. Običajno se stvari začno s stopnjevanjem političnim konfliktom,

potem pridejo incidenti, ekonomski in moralno-politični pritiski in za tem večji ali manjši neposredni vojaški udar z namenom, da se doseže trenutni taktični cilj in položaj, katerega se potem poskuša izkoristiti predvsem zato, da se utrdi pridobljeno in da se konflikt lokalizira.

Naša totalna strategija obrambe mora biti predvsem tudi zaradi tega taka, da bo preprečevala uresničitev takih parcialnih interesov agresorja in da bi in bo povečevala njegov rizik. Napoleon je nekoč rekel, da je bistvo vseh vojaških sposobnosti v izvršitvi. Mislim, da to zdaj ne velja več. Spričo industrijske in tehnološke revolucije, in tudi sprememb v mednarodnem javnem mnenju, so priprave postale najmanj tako važne, če ne celo važnejše od izvršitve. Če smo zvesti temu spoznanju, ne govorim o teh vprašanjih danes in tudi zaradi tega, ker bi mislil, da nam grozi kakšna neposredna nevarnost. Ne govorim o tem zaradi tega, ker bi v tem trenutku slučajno odkrili kakšnega agresorja, pač pa ravnamo tako zaradi tega, ker vemo, da čim bolje je nekdo pripravljen na obrambo, tem manjša je verjetnost, da bo napaden. To je grenka resnica, potrjena v praksi. To pa pomeni, da morajo biti naše narodnoobrambne priprave vedno take in tako zasidrane v množicah in s tako strategijo totalnega odpora, da bo eventualnemu agresorju vedno onemogočeno, da bi izvedel svoj ples na vrvi, ki je razpeta nad prepadom splošnega požara.

Menim, da je zelo jasno, kakšna je taktika naše obrambe. To je kombinacija modernega manevrskega vojskovanja in nekdanjega partizanstva. Zato je pred nami naloga, da tako vsebino sodobne taktike odpora čimbolj obdelamo, ga čimbolj moderniziramo in rekel bi, tudi mehaniziramo in oborožimo z modernimi izkušnjami in modernim orožjem našo tradicijo partizanstva in narodnoosvobodilne borbe. Nekoč smo začeli iz nič, tako rekoč goloroki in neoboroženi, zdaj imamo to prednost, da kot organizirana državna scialistična skupnost razpolagamo z dokaj velikimi materialnimi, strokovnimi, kadrovsкими in organizacijskimi zmogljivostmi, ki predstavljajo solidno osnovo za to, da naše narodno-obrambne priprave tudi v taktičnem pogledu ustrezajo položaju, v katerem bi se znašli, če bi se kdaj zgodilo najhujše. Ravno tako kakor smo modernizirali in moderniziramo našo industrijo in kakor se sicer trudimo, da dvignemo celotno podobo našega življenja na čim višjo raven in ravno tako, kakor v vseh drugih vprašanjih nismo ostali na tistem, kar je bilo med vojno ali neposredno po njej, moramo tudi v teoretičnem in praktičnem pogledu bogate in taktične izkušnje partizanskega in vseljidskega odpora neprestano dopoljevati in vsestransko modernizirati. Predvsem v taktičnem pogledu obrambnih priprav mora priti še posebej do izraza specifičen element naših družbenih odnosov, se pravi samouprave. Če postavimo stvari tako, da so vsi samoupravni organi dolžni razmišljati o stanju naše obrambe in da je tudi celotni mobilizacijsko in taktično operativni sistem naše obrambe zgrajen tako, da bi v primeru potrebe bilo doseženo največje možno soglasje med tistim, kar bi ukazala vrhovna komanda in med tistim, kar bi prinesla iniciativa oboroženega ljudstva, potem smo na pravi in dobri poti. To pa seveda pomeni, da se tudi v pripravah nalagajo najrazličnejše strokovne, taktične, materialne, organizacijske in tudi razne druge naloge predvsem pred delovne organizacije ter pred razne družbene organizme v komunah, vključno z izredno pomembnim moralno-političnim činiteljem naše obrambne moči, katerega predstavljajo tudi vse politične organizacije in društva. Nič ne bi bilo bolj zmotno, kakor poskušati vse to utesnjevati v toge pravilnike in šablonske predpise; in nič ni bolj koristnega, kakor to, da imamo skupno splošno smer in splošen značaj naših

obrambnih priprav, sicer pa da se prepusti, bolj točno rečeno, aktivizira celoten sistem samoupravljanja pri konkretnem uresničevanju generalnih zamisli naše narodne obrambe. V tem pogledu je že mnogo storjenega, čeprav verjetno niso izkoriščene še vse možnosti, ki tu obstajajo. In predvsem to je zdaj naša skupna in poglobitna naloga.

Na podlagi povedanega se mi zdi sedaj najvažnejše naslednje:

Prvič, krepiti zavest in spoznanje, da je ogromen del obrambnih priprav neposredno na ramah samoupravnega organizma in da je le on enakovreden partner tistemu, kar dela jugoslovanska armija kot osnovno strokovno, materialno in operativno jedro naše obrambe. V tem smislu se mi zdi važno krepiti zavest in sicer delati tako, da se bo čimbolj zmanjševala razlika med vojakom in civilistom, seveda ne tako, da bi civiliste spravili v kasarno ali pa vojake v demokracijo, ampak tako, da bi vsakdo na svoj način in na svojem delovnem mestu dal svoj prispevek skupni obrambi, ki počiva na političnih, moralnih, fizičnih in umskih silah delovnega ljudstva.

Drugič, sedanjo organizacijsko in operativno zgradbo, metode delovanja, rekel bi celo mobilizacijske oblike, moramo nekoliko bolj prilagoditi potrebam in zamislim take vsenarodne obrambe. To pomeni, naj strokovno-profesionalna žarišča in ostali rekviziti teh priprav ne bodo preveč oddaljeni od njihovih nosilcev, se pravi od ljudi. Če ne bomo težili k temu, da se to čimbolj približa, poveže in zlije v en tok, da se potrebna oprema ali da na roko ali k roki, potem bi se nam lahko dogajalo to, kar se je nekaterim že dogodilo: spričo napredka v zvezah in prometu pride lahko vojni obveznik na zborna mesto v eni ali dveh urah, potem pa išče ustrezno število čevljev ali hlač pet ali šest ur. Nauk iz teh grenkih izkušenj je popolnoma na dlani in vsako oklevanje glede tega bi lahko povzročilo nepopravljivo škodo.

Tretjič, tako našo obrambo moramo seveda tudi uzakoniti, kar se bo vsekakor z novim zakonom o narodni obrambi, ki je že pred zvezno skupščino, tudi dogodilo. Mogoče ne bo odveč, če rečem ob tem še to, da osebno nisem prepričan, da je mogoče vso to pestro materijo narodne obrambe že v podrobnosti obdelati samo z enim zveznim zakonom. Mislim, da obstaja toliko specifičnosti iniciative in tudi pozitivnih izkušenj, zlasti pa aktivne pripravljenosti, da bi kazalo pustiti tudi republiškim zakonom o narodni obrambi, da nekatera vprašanja bolj natančno opredele. Tudi politično-moralni pozitivni vidik takega republiškega zakona o narodni obrambi je popolnoma jasen. Še več; vsa ta materija mora dobiti svoje mesto tudi v statutih občin in delovnih organizacij.

Očitno je vsakomur, ki hoče gledati trezno in stvarno, da narodna obramba ni predvsem stvar zakonodajnih kompetenc te ali one institucionalne ravni, ampak je predvsem resnično življenjska potreba, pravica in dolžnost vsakega državljanca. In zato mora biti prisotna njena misel, potreba in dejanje v vseh celicah naše družbe. Novi predlog zakona o narodni obrambi mnogo bolj odraža smisel resnične vsenarodne obrambe kot pa dosedanji, vendar ni mogoče reči, da so v tem predlogu že našli svoje mesto najbolj dosledni in najbolj učinkoviti zaključki in rešitve, na katere že kaže zelo dejavna praksa narodnoobrambnih priprav. Naj navedem samo en primer. Če bi in bodo delovni ljudje eventualnemu agresorju samoiniciativno nudili odpor in z orožjem v rokah branili tovarno, kjer delajo, hišo, mesto ali vas, kjer stanujejo, potem moramo tako stanje in dogodke že v naprej tudi pravno sankcionirati. To pa pomeni, da ni pripadnik oboroženih sil Socialistične federativne republike Jugoslavije samo tisti, ki sodeluje v nekih, da tako rečem, formalno formiranih oboroženih for-

macijah, ampak je to vsak državljan, vsak patriot, ki bi se z orožjem v rokah boril proti agresorju in branil našo ustavno ureditev, nacionalno svobodo in državno suverenost. Tako moramo postaviti v novem zakonu, hkrati pa tudi v mednarodnem obsegu dati iniciativo za to, da se spremene in prilagode mednarodni vojni kodeksi novo nastali situaciji v svetu. V obstoječem mednarodnem vojaškem pravu – čeprav moramo seveda na njegovo vrednost gledati realno – vendar še obstaja precej določil iz časa osvojalnih kolonialnih vojn, v katerih niso dobili svojega mesta »civilisti«, patrioti, ki so z orožjem v rokah branili svobodo in neodvisnost svojega naroda; te so tretirali kot bandite, ki so izven zakona. Tudi fašistična grozodejstva iz druge svetovne vojne in še nekateri drugi primeri lokalnih agresij sedanje in polpretekle dobe opozarjajo na potrebo, da si napredno človeštvo oblikuje nekatere nove, ne samo moralno-politične, ampak tudi zakonodajne norme svojega odpora agresiji in terorju. To so še nekateri drugi odprti problemi organizacijskega, materialnega, operativnega značaja, kjer šele nastajajo novi činitelji, ki narekujejo take odločitve in rešitve, da bo omogočeno kar najbolj učinkovito razviti in okrepiti narodno obrambo.

Četrtrič, priprave za aktivni odpor povezati tudi s civilno zaščito, upoštevajoč pri tem vse raznovrstne možnosti samoorganiziranja državljanov. Vse to prilagoditi specifičnim pogojem vsakega občana, vasi, mesta, kraja, podjetja in ustanove. Graditi torej vse to na samoupravi, na množični iniciativi, ki mora dobiti svoj odraz tudi v materialni osnovi. Ravno tako, kot ni mogoče vso odgovornost za vsenarodno obrambo vezati na eno mesto, pa je tudi ni mogoče financirati samo z enega mesta. Pravice in dolžnosti morajo biti porazdeljene od najvišje do najnižje ravni, torej od federacije, prek republik in komun, do delovnih organizacij. Isto velja tudi za finančni prispevek. Take oblike in vsebine naše obrambe si ne izmišljamo, le-ta je nujna posledica obstoječih družbenih odnosov pri nas.

Tovarišice in tovariši poslanci!

V tem svojem poročilu sem se omejil samo na nekatera, po mojem mnenju bistvena izhodišča in politične ocene. Namenoma se nisem spuščal v podrobnosti ali v oceno stanja priprav na posameznih področjih, kot so na primer: civilna zaščita, upravni organi, tisk, radio-televizija, zdravstvo, rezerve, predvojaška vzgoje, zveze, oborožitev in vse ostalo, kar tu že je ali še bo. O vsem tem je poročal v pristojnih organih skupščine republiški sekretar za narodno obrambo generalpodpolkovnik tovariš Hribernik. Zato naj zaključim s prepričanjem: če bomo zaupali in se naslanjali predvsem na ogromne sile naših narodov, če bomo gledali trezno, če se ne bomo vdajali malodušju ali brezskrbnosti, če bomo nadaljevali našo dosedanjo notranjo in zunanjo politiko, se pravi Titovo politiko, in če bomo naposled stalno izpopolnjevali vsenarodno obrambo – in tako smo odločeni – potem se nam ni bati nikogar in ničesar. Imamo torej v eni roki kruh, sol in sodelovanje za vsakogar, ki je sodelovati voljan in priznava, spoštuje našo suverenost, neodvisnost in svobodo, v drugi roki pa držimo raznovrstno in moderno orožje, s katerimi bi se branili in borili na življenje in smrt, če bi bili napadeni.

Predsedujoča Marija Mesarič: Besedo ima predsednik odbora za notranjepolitična vprašanja in narodno obrambo.

Ivan Ros: Tovarišice in tovariši poslanci. Gradivo, ki smo ga prejeli k tej točki dnevnega reda, sta obravnavala odbor za notranjepolitična vpraša-

nja in narodno obrambo našega zbora in odbor za splošna vprašanja družbeno-političnega sistema organizacijsko-političnega zbora, ki sta o tem sestavila tudi skupno poročilo. Odbora pa sta pripravila tudi osnutek sklepov, ki naj bi jih o nalogah na področju narodne obrambe sprejel naš zbor.

Želim spregovoriti o tem, kaj nas je vodilo, da predlagamo sklepe in kaj bi ti sklepi zagotovili.

Že prej, zlasti pa ob dogodkih na Češkoslovaškem in potem smo zasledili enotno in odločno pripravljenost, ki jo izražajo naši državljani, delovni kolektivi, družbeno-politične in družbene organizacije ter družbeno-politične skupnosti pri izvajanju načel aktivnega vseljidskega odpora. To odločnost in pripravljenost, da se upremo vsakomur, ki bi skušal izpodkopavati naš socialistični družbeni red, naše pridobitve, našo neodvisno pot, ter da se branimo pred vsakomur, ki bi napadel neodvisnost in teritorialno neokrnjenost Jugoslavije, ni potrebno še posebej poudarjati. Pač pa smo pri tem ugotovili, da je potrebno takšni pripravljenosti in odločnosti dati večjo organiziranost in moramo storiti še marsikaj, da bi se takšna pripravljenost lahko manifestirala v tem, da bi vsak posameznik vedel, kakšne so njegove naloge in kje je njegovo mesto.

Ukrepi na področju narodne obrambe morajo postati naša trajna naloga in jih ne smemo reševati v odvisnosti od tega, kakšna je trenutna zunanje-politična situacija. Aktivno delo, ki ga moramo opraviti zato, da bi vsebina koncepta vseljidskega odpora lahko uspešno ustrezala vsem zahtevam, ki bi se nam lahko vsilile v določeni situaciji, zahteva sodelovanje vseh. Dolžnosti in odgovornosti posameznikov, organizacij in organov je potrebno stopnjevati v skladu z dolžnostmi in odgovornostmi, ki nam jih daje naš samoupravni sistem. Družbeno-politične skupnosti in vsi samoupravni organi ne smejo prepuščati ali prenašati nalog s področja narodne obrambe le na svete, upravne organe in druga telesa, ki so jim določene posebne bodisi strokovne ali druge naloge na tem področju.

Odbora sta ugotovila, da dosedanji ukrepi sveta za narodno obrambo Socialistične republike Slovenije zagotavljajo izvajanje koncepta vsesplošnega ljudskega odpora, boljšo organiziranost ter večjo pripravljenost organov in organizacij za primer vojne nevarnosti ali oboroženega napada. Ti ukrepi omogočajo aktivizacijo vseh državljanov pri raznih dolžnostih in zagotavljajo večjo zaščito prebivalstva in dobrin.

Svet je v načelu že razpravljal o nadaljnjih ukrepih in najvažnejših nalogah na področju narodne obrambe za območje Socialistične republike Slovenije in se ti ukrepi ter naloge že izvajajo. Vendar je potrebno čimprej izpopolniti program teh nalog ter ga tudi dokončno sprejeti. Formalna uzakonitev tega programa in njegovo dosledno izvajanje pa bodo omogočili, da ve vsakdo in vsi, kakšne naloge morajo opraviti, kdaj in kje ter kakšne pristojnosti, dolžnosti in obveznosti jim ta srednjeročni plan ukrepov daje. To je vse toliko pomembnejše, ker vseljidski aktivni odpor zahteva, da se morajo dosedanji ukrepi in organizacije na civilnem sektorju narodne obrambe še bolj decentralizirati. Jasno je treba razmejiti pristojnosti, pravice in naloge, ki jih imajo republika, občine, krajevne skupnosti, delovne organizacije in celo posamezna naselja oziroma vasi. Na vseh teh ravneh moramo neposredno vključiti v priprave vse potencialne sile in jim omogočiti večjo sposobnost ukrepanja v primeru vojne. Vendar pa prav pri tem še znatno zaostajamo in so bile dosedanje priprave in ukrepi izpeljani le bolj do občine in delovne organizacije.

Ugotoviti moramo, da tudi naša skupščina na tem področju še ni storila vsega, kar bi lahko storila oziroma morala storiti. Že novembra preteklega

leta smo v naši skupščini obravnavali predloge za izdajo zveznih zakonov s področja narodne obrambe. Pristojna odbora našega zbora in organizacijsko-političnega zbora sta s te obravnave posredovala telesom zvezne skupščine obširno mnenje, v katerem je bilo poudarjeno predvsem to, da morajo bodoči zvezni predpisi bolj konkretizirati koncept vsesplošnega ljudskega odpora. Zvezni zakoni s področja narodne obrambe bi morali tudi bolj upoštevati sodobne pogoje in posebnosti posameznih republik ter pokrajini ter dati več pristojnosti predvsem glede civilne obrambe tudi ožjim družbeno-političnim skupnostim. Tako bi bili ti zakoni tudi v skladu z ustavno določbo, da je obramba države pravica in dolžnost vsakega občana, delovne in druge organizacije ter federacije, republike, občin in drugih družbeno-političnih skupnosti.

Kot je znano, so po sklepu našega najvišjega političnega vodstva prav v zadnjem času uveljavljeni ukrepi in storjeni drugi koraki, da se takšen koncept tudi uvede. Tako je zakonodajna dejavnost na tem področju pravzaprav nekoliko v zaostanku. Zato v sklepih nalagamo tudi dolžnost, da pospešimo zakonodajno delo na tem področju in s tem omogočimo, da se ustrezno izpopolnijo tudi statuti občin in splošni akti delovnih organizacij.

V poročilu republiškega sekretariata za narodno obrambo je izražena zahteva in nujnost materializacije potreb narodne obrambe, ki izvirajo iz programa srednjeročnih ukrepov in nalog na tem področju. Odbora sta v razpravi o obeh vprašanjih ugotovila, da ni dobro, če nekatera finančno-materialna vprašanja narodne obrambe rešujemo od časa do časa bolj ali manj intenzivno. Vsa vprašanja, vse elemente, ki tvorijo osnovo vseljuskemu odporu, bi morali reševati sproti po ustaljenem sistemu. Zato se v osnutku sklepov nalaga pristojnim skupščinskim telesom in republiškim sekretariatom dolžnost, da proučijo ter skupščini in izvršnemu svetu predložijo predlog za sistemsko ureditev financiranja potreb narodne obrambe, ki so v pristojnosti republike, občin in delovnih organizacij. Naj pri tem omenim, da so na tem področju že bili storjeni prvi ukrepi in so vprašanja narodne obrambe že prisotna pri ocenah nadaljnjega razvoja naše republike, vendar potrebe tega področja še niso konkretno vračunane v prve sumarne potrebe republike in občin za prihodnje obdobje. V sklopu nalog s področja narodne obrambe je zelo pomembna vzgoja. Poleg strokovne vzgoje gre tudi tu za potrebo po široki obveščeni prebivalstva o načelih vsesplošnega ljudskega odpora in vseh vprašanjih narodne obrambe.

V dosedanji razpravi smo prišli do spoznanja, da lahko strokovno vzgojo vsebinsko še bolj izpopolnimo, jo bolj kontinuirano izvajamo, pa tudi racionaliziramo. Ne da bi čakali zvezne zakone lahko tu storimo marsikaj že sedaj. Osnutek sklepov govori o tem, naj se pouk predvojaške vzgoje v šolah in na univerzi vsebinsko izpopolni in aktualizira v okviru obstoječega fonda učnih ur, vsebina tega pouka pa bi morala biti taka, da bi nudila zadostno osnovo za nadaljnjo bolj specializirano vzgojo na področju narodne obrambe. Obrambno vzgojo v šolah pa je potrebno usklajati tudi z dejavnostjo društev in organizacij, ki se ukvarjajo s splošno tehnično in drugo, z obrambnimi nalogami povezano strokovno vzgojo. Seveda je pri tem potrebno za programe takšnih društev in organizacij zagotoviti tudi ustrezne materialne pogoje. Družbeno-politične skupnosti in delovne organizacije bi morale ob razporejanju svojih sredstev te potrebe bolj upoštevati kakor doslej.

Če smo torej ugotovili, da je potrebno obrambno vzgojo v strokovnem in političnem pogledu še bolj izpopolniti in z njo zajeti čim širši krog občanov, jo moramo organizacijsko izvajati, razvijati tako, da bo breme tega dela prešlo

z ožjega kroga institucij v pristojnost tistih posebnih organov oziroma organizmov, ki se pri nas ukvarjajo z vzgojo in jim je vzgoja poslovna dejavnost. Le tako bo narodnoobrambna vzgoja stalna, učinkovita in sistematična. Osnutek sklepov pri tem poudarja tudi vlogo radia, televizije, časopisja in kinematografije, saj imajo te institucije izreden pomen za obveščenost in vzgojo najširšega kroga prebivalstva glede vseh obeležij in nalog na področju narodne obrambe.

V zvezi z obširnostjo nalog, ki jih imajo predvsem upravni organi za narodno obrambo v občinah in glede na njihov pomen za uveljavitev načel vsesplošnega ljudskega odpora, je potrebno posvetiti vso pozornost temu, da bodo odgovorna mesta v teh organih zasedena z ustrežno usposobljenimi kadri. Pri tem mi dovolite, da to zahtevo, ki jo vsebuje tudi osnutek sklepov, nekoliko bolj pojasnim.

Delavci in vodilni kadri pri omenjenih organih so dosedaj prav gotovo mnogo storili prav glede zadovoljevanja potreb, ki jih ima jugoslovanska ljudska armada. Z novim konceptom vseljudskega odpora pa so dobili ti organi poleg mobilizacijskih nalog za potrebe armade še številne druge pristojnosti in naloge s področja civilne obrambe, tako glede organizacije in vodenja civilne zaščite kot glede skrbi in nalog v zvezi z oboroženim delom civilne obrambe ter z organizacijo drugih enot. Delavci v teh organih pa niso bili izšolani, niti si v praktičnem delu niso še pridobili dovolj izkušenj za izvajanje tovrstnih nalog. Zato pri tem, ko govorimo o potrebi po kadrovski učvrstitvi teh organov, ne mislimo, da dosedanja kadri niso izpolnjevali nalog, ki so jih imeli, vendar so sedanje naloge še širše in zahtevnejše ter je zato potrebno ponovno preizkusiti ali smo z obstoječim kadrom resnično sposobni realizirati koncept vsesplošnega ljudskega odbora.

V imenu predlagateljev osnutka teh sklepov izjavljam, da se glede na zahtevnost problematike, ki jo obravnavamo, zavedamo pomanjkljivosti in hib posameznih formulacij, kakor tudi tega, da morda nekatere izmed perečih nalog v osnutku niso dovolj jasno izražene. Zato predlagam, da ta osnutek služi kot izhodišče za stališča, ki naj bi jih ta zbor sprejel; dokočno besedilo pa naj bi sestavila posebna komisija, ki jo lahko danes imenujemo. O predlogu sklepov bi dokončno sklepal zbor na prihodnji seji.

Predsedujoča Marija Mesarič: Želi še kdo razpravljati? Prosim. Besedo ima poslanec republiškega zbora tovariš Ivan Kreft.

Ivan Kreft: Tovariši in tovarišice. Želim spregovoriti nekaj besed v zvezi z ekspozicijem predsednika izvršnega sveta tovariša Staneta Kavčiča. Poslovnika nimam pri sebi, nisem si ga ogledal, in če bo moj zaključek nekoliko nenavaden, ga boste vendarle lahko z razumevanjem sprejeli.

Ni danes prvič, ko je izvršni svet Skupščine SR Slovenije prevzel iniciativo glede naših stališč v določeni situaciji. Nekaj ur po agresiji na Češkoslovaško smo na terenu že lahko izvedeli za izjavo izvršnega sveta, ki je to dejanje obsodil. Mi smo bili večinoma na počitnicah daleč od naše prestolnice in nam je bila ta izjava izvršnega sveta zelo dobrodošla, kajti naše množice so hotele takoj vedeti za stališče naših najvišjih organov. Republika Slovenija je s svojim izvršnim svetom takrat prva reagirala. Jaz mislim, da je izjava, ki jo vsi poznate in je bila objavljena v našem časopisju, tako važen dokument, v zvezi s takratno situacijo, da bi morali na nek način odobriti to izjavo in izvršnemu

svetu izraziti priznanje, ker je tako hitro reagiral in mobiliziral množice s svojim pravilnim stališčem. Hvala.

Predsedujoča Marija Mesarič: Hvala. Pred prehodom na nadaljnjo razpravo predlagam, da v smislu predloga predsednika našega odbora tovariša Rosa ustanovimo komisijo za pripravo predloga sklepov o nalogah na področju narodne obrambe. Glede na to predlagam sprejem naslednjega odloka:

Na podlagi prvega odstavka 175. člena ustave Socialistične republike Slovenije je republiški zbor na seji dne 27. septembra 1968 sprejel odlok o ustanovitvi in izvolitvi komisije republiškega zbora za pripravo predloga sklepov o nalogah na področju narodne obrambe.

1. Ustanovi se komisija republiškega zbora za pripravo predlogov sklepov o nalogah na področju narodne obrambe.

2. Komisijo sestavlja 7 članov. Predsednika komisije izvoli komisija izmed poslancev na svoji prvi seji.

3. Komisija mora pripraviti predlog sklepov o nalogah na področju narodne obrambe in ga predložiti Skupščini Socialistične republike Slovenije.

4. V komisijo se izvolijo: člani republiškega zbora: tovariši Jože Pacek, Ivan Franko, Ivan Ros in tovarišica Slavka Perger. Člana izvršnega sveta: tovariša Jožko Štrukelj in Vinko Hafner ter republiški sekretar za narodno obrambo Rudolf Hribernik.

Zeli kdo razpravljati o predlogu odloka ali ga dopolniti oziroma spremeniti? (Ne javi se nihče.) Če ne, prosim člane republiškega zbora, da glasujejo o predlogu odloka. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je republiški zbor sprejel odlok o ustanovitvi komisije republiškega zbora za pripravo predloga sklepov o nalogah na področju narodne obrambe.

Pričenjam razpravo o gradivu in današnjem uvodnem izvajanju. Kdo želi besedo? Prosim. Besedo ima članica republiškega zbora tovarišica Marija Ivkovič. Prosim.

Marija Ivkovič: Tovarišica predsedujoča, tovariši in tovarišice poslanci. Ko sem na 56. seji republiškega zbora predlagala, da se na eni od prihodnjih sej zbora obravnava vprašanje naše trenutne obrambne sposobnosti in pripravljenosti, sem to storila na podlagi mnenj borcev, opirajoč se na skupni sestanek predstavnikov Zveze združenj borcev iz občin Domžale, Kamnik in Kranja. Že takrat so predstavniki ZZB NOV opozarjali na to, da so premalo seznanjeni s problematiko naše obrambne sposobnosti in se čutijo preveč potisnjeni v ozadje, čeprav je bil to vseskozi eden od vsebinskih vidikov njihovega delovanja in hotenja. In prav zares, komu bo bolj blizu obramba našega ozemlja in sistema kot prav njim, ki so domovino z borbo osvobajali in s trdim delom pomagali pri razvoju novega družbenega sistema.

Od pomladi pa do sedaj smo doživeli precej presenečenj v svetovnih dogajanjih. Pred nedavnim, ko je Sovjetska zveza nastopila skupno z državami članicami Varšavskega sporazuma kot agresor in poteptala princip ozemeljske nedotakljivosti z vdorom na Češkoslovaško ozemlje, smo se začeli še močneje zavedati, da moramo vzporedno z našim notranjim gospodarskim in družbenim razvojem posvečati posebno skrb obrambi. Ta obramba mora veljati našim mejam, istočasno pa mora veljati pridobitvam naše revolucije, našemu družbe-

nemu sistemu in samoupravljanju, ki je postalo neodtujljiva last delovnega človeka pri nas.

Izražam zadovoljstvo, ker je republiški sekretariat pravočasno pripravil poročilo in nam omogočil, da sodelujemo v obrambnih naporih. Iz poročila je razvidno, da je republiški sekretariat ocenil stanje in določil vrsto oblik in možnosti za organizacijo res vseljidske obrambe. Imam vtis, da je v poročilu nekaj, kar daje misliti o tem, da se kljub temu, da so politična vodstva že dalj časa opozarjala na izpopolnitev obrambnih priprav, ni storilo dovolj. Prevečkrat se v poročilu ponavlja: »proučiti bo treba«, »izpopolniti bo treba« in podobno. To res navaja na misel, da smo se v preteklih letih nekoliko uspravali. Seveda pa tudi sedanje stanje narekuje nekaj povsem novih oblik obrambe in vseljidskega odpora. Morda res nismo živeli dovolj vsestransko, morda se tudi v svojih ocenah motim.

Naša javnost, ki je po agresiji v Češkoslovaški zelo razgibana, ima popolno zaupanje v svojo armado in bo pripravljena pomagati, če bo treba; menim, da ljudstvo stoji ob armadi. Toda za to je treba dosti organizacijskih priprav, pa tudi političnih akcij. Približati se je treba občanom in doseči tako obliko obrambne vzgoje, da bo sleherni vedel, kje mu bo v danem trenutku mesto in kaj ima storiti. Menim, da so ocene sekretariata realne, da ne kaže vsega koncentrirati v občinah, pač pa naj tu odigrajo svojo vlogo tudi krajevne skupnosti, delovne organizacije in šole. Za hitrejšo seznanjanje prebivalstva z nalogami in osnovnim znanjem pa so tu organizacije Zveze združenj borcev NOV, v katerih je še veliko število upornih, prekaljenih in predanih bivših borcev. Ne smemo in tudi nimamo pravice, puščati jih ob strani. Vsi bivši borci naj bi pomagali pri obrambnih pripravah. Kot sem že na 56. seji republiškega zbora omenila, so bili nekateri rezervni oficirji proti svoji volji črtani iz evidence zaradi svojega zdravstvenega stanja. Menim, da je treba te odpisane oficirje prav tako zajeti v to delo, če le želijo sodelovati. In verjemite mi, da to želijo.

Glede predvojaškega pouka sodim, da je res umestno, da bi se ta izvajal le v okviru šol in univerz. Mislim pa, da ni dovolj samo pouk o streljanju; med dijaki in študenti je mnogo amaterjev z raznih področij tehnike in bi s primerno organizacijo in povezavo lahko tvorili manjše, vendar uspešnejše enote. Predvojaški pouk pa naj bi, po mojem mnenju, zajemal vse dijake in študente ne glede na spol.

Republiški sekretariat je letos razpisal natečaj za učence srednjih šol, ki bi se odločili za študij na vojaških akademijah. Odziv je bil verjetno odvisen od načina popularizacije. Mladim ni dovolj, da vedo, kolikšna bo štipendija; predvsem jih zanima, kakšni bodo njihovi življenjski pogoji. Zato pa tudi ni dovolj le kakšna televizijska oddaja in morda še sporočilo v šoli o natečaju. Prepričana sem, da bi se dijaki drugače odločali, če bi jim omogočili, da si vsaj ogledajo vojaško šolo, da se lahko pogovarjajo z gojenci šole, da pridejo v stik z živo sredino, v katero bi po eventualnem natečaju prišli. Ker je bilo v zvezi s tem natečajem na terenu precej pripomb, da so osebni dohodki starešinskega kadra v jugoslovanski ljudski armadi majhni oziroma manjši od osebnih dohodkov v raznih civilnih službah, in če je to res, bi bilo morda umestno, da bi republiški sekretariat proučil to vprašanje, kolikor je v njegovi moči, in ugotovitve posredoval pristojnim organom.

Sicer pa v celoti podpiram poročilo republiškega sekretariata za narodno obrambo. Želim le, da bi se vse, kar je v njem zapisano, v najkrajšem času tudi uresničilo.

Predsedujoča Marija Mesarič: Želi prosim še kdo besedo? (Ne javi se nihče.) Če nihče, zaključujem razpravo in prehajamo na 5. točko dnevnega reda.

Dogovorili smo se, da to točko skupnega zasedanja vodi predsednik gospodarskega zbora tovariš Miran Goslar.

Predsedujoči Miran Goslar: Tovarišice in tovariši poslanci. Naslednja točka dnevnega reda je obravnava družbenoekonomskih izhodišč za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969.

Kot gradivo k tej točki dnevnega reda je republiški sekretariat za finance predložil osnutek družbenoekonomskih izhodišč za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe. To gradivo so obravnavali tudi odbor za družbeni plan in finance republiškega zbora, odbor za proračun republiškega zbora, odbor za gospodarsko programiranje in finance gospodarskega zbora in odbor za družbenoekonomski sistem in proračun organizacijsko-političnega zbora. Odbori so dali pismena poročila.

Skupina poslancev republiškega, gospodarskega in organizacijsko-političnega zbora je pripravila informacijo o razgovorih s predstavniki občinskih skupščin o teh družbenoekonomskih izhodiščih. Tudi to informacijo ste prejeli. Celotno gradivo je bilo v smislu 165. člena poslovnika skupščine predloženo izvršnemu svetu. Izvršni svet je poslal z dopisom z dne 25. 9. 1968 akt, ki je v spremnem dopisu predsednika Staneta Kavčiča označen kot predlog družbenoekonomskih izhodišč za oblikovanje dohodkov in kritja potreb splošne porabe v Sloveniji za leto 1969 in ki vam je bil danes predložen.

Po konzultaciji s predstavniki izvršnega sveta sem ugotovil, da ta akt predstavlja pismen osnutek stališč izvršnega sveta glede družbenoekonomskih izhodišč za oblikovanje dohodkov in kritja potreb splošne porabe in pomeni osnovo za razpravo v drugi fazi.

Iz te moje razlage torej izhaja, da ni bil namen izvršnega sveta, da bi ta akt razumeli v smislu našega poslovnika kot predlog stališč, ki naj bi ga obravnavali na današnji seji že v zaključni fazi. Iz predloženega dokumenta je razvidno, da bo predstavnik izvršnega sveta tovariš Jožko Štrukelj dal uvodno besedo k temu dokumentu. Besedo ima predstavnik izvršnega sveta Jožko Štrukelj.

Jožko Štrukelj: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Ker je bil predlog sekretariata za finance, kot osnova za oblikovanje izhodišč, poslan tudi vsem poslancem, mi je dolžnost izjaviti v imenu izvršnega sveta, da pri sestavi tega materiala izvršni svet ni sodeloval. Ko ga je obravnaval na svoji seji, ga je odklonil kot osnovo za oblikovanje izhodišč naše politike v naslednjem letu. Naložil je svojemu odboru za samoupravo in notranjo politiko, da izdela nov predlog izhodišč, kar je odbor tudi storil. Ta predlog je potem izvršni svet obravnaval, dopolnjeval in spreminjal ter izoblikoval svoja stališča, ki jih je potem posredoval skupščini in ki jih imate sedaj pred seboj.

Na osnovi sklepov o proračunski politiki v SR Sloveniji, ki jih je skupščina sprejela ob obravnavi letošnjega republiškega proračuna, začinjamo danes razpravo o predlogu družbenoekonomskih izhodišč za oblikovanje dohodkov in kritja potreb splošne porabe v SR Sloveniji za leto 1969.

V predlogu izvršnega sveta so upoštevani predlogi poslancev skupščinskih organov, stališča izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, kot tudi predlogi

občinskih skupščin, ki so jih njihovi predsedniki posredovali že v predhodnih razpravah v gradivu, ki ga je predložil republiški sekretariat za finance. Prav tako so v predloženih izhodiščih upoštevana stališča in predlogi, ki so bili dani v skupščinskih razpravah v zvezi z drugimi gradivi, ki posredno ali neposredno obravnavajo splošno porabo v SR Sloveniji in Jugoslaviji.

Predlog vsebuje globalne pokazatelje izdatkov ter nakazuje možnosti za realizacijo dohodkov v prihodnjem letu. Omeniti je treba, da so predvideni izdatki maksimalni, to je v višini, kot jih predvidevajo koristniki splošne potrošnje. Indeks porasta izdatkov glede na lanskoletno potrošnjo znaša 120. Tako velik porast izhaja deloma tudi iz sklepov in stališč Skupščine SR Slovenije, glede porabe sredstev republiškega proračuna za prihodnje leto. S tem bi se povečala sredstva predvsem za reševanje problematike na področju izobraževanja, kulture in raziskovalnega dela, pokojninskega zavarovanja, državne uprave, narodne obrambe in notranjih zadev.

Povečani izdatki so za izvršni svet trenutno le orientacijski, ker nekatere postavke še niso bile podrobneje obrazložene. Izvršni svet se bo dokončno odločil, ko bodo znani specificirani zneski in ko bo imel na razpolago kvantificirane viře za njihovo kritje. Omenim naj, da so skupščini že znana stališča izvršnega sveta, da se bo zavzemal za reševanje vprašanj, ki so nastala v tem in v preteklih letih in še niso rešena. Izvršni svet bo za njihovo rešitev predlagal konkretne ukrepe v skladu z izhodišči in stališči oziroma sklepi in priporočili, ki jih bo sprejela skupščina SR Slovenije.

Za lažjo opredelitev, kako bomo zajemali dohodke za splošno porabo, smo ocenili predvsem stanje v gospodarstvu ter sedanja pričakovana gospodarska gibanja. Gospodarstvo kljub nekaterim težavam postopoma oživlja tako glede rasti proizvodnje kot tudi realizacije. Izračuni, oziroma ocene kažejo, da bo fizični obseg industrijske proizvodnje po tekočih cenah porastel v letu 1968 za 7 %. Glede na nekatere sprejete ukrepe pa pričakujemo, da bo tudi v letu 1969 ta obseg porastel za 7 %, pod pogojem, da bo produktivnost dela porastla za okoli 5 %.

V letu 1969 lahko računamo tudi z večanjem realizacije družbenega proizvoda za najmanj 9 % nasproti letu 1968, prav tako naj se poveča tudi realizacija skladov osebnih dohodkov za okoli 9 %.

Zaradi naših predvidevanj, da bodo v letu 1969 nastali večji premiki v prerazporeditvi družbenega proizvoda, smo v gradivu dali tudi primerjavo glede udeležbe splošne potrošnje in družbenih investicij v družbenem proizvodu. Delež splošne potrošnje v družbenem proizvodu je padal od leta 1964 do leta 1967, delež družbenih investicij v osnovna sredstva pa je padel od 27,6 % v letu 1964, na 17,1 % v letu 1967. Ocena za leto 1968 pa kaže, da bo ta delež znašal 18 %. Mislim, da je treba problematiki, ki jo nakazujejo navedeni podatki, posvetiti največjo pozornost.

V razpravah o predvideni prerazporeditvi družbenega proizvoda v prihodnjem letu mora biti še posebno poudarjena bolj ustrezna delitev med delovnimi organizacijami in družbo. Dosedanji premiki so šli namreč v škodo gospodarstva. Če primerjamo prvo polletje 1967. leta z letošnjim prvim polletjem, so bile družbene skupnosti udeležene v lanskem prvem polletju v družbenem neto produktu za 39 %, v letošnjem prvem polletju pa z 41 %.

Za presojo, kolikšna naj bo splošna poraba, je predvsem pomemben pokazatelj o deležu splošne porabe v družbenem proizvodu. Družbeni plan razvoja Socialistične republike Slovenije od 1966–1970. leta predvideva zmanjšanje

udeležbe splošne potrošnje v družbenem proizvodu. Ta udeležba se je od l. 1964, ko je znašala 22 %, znižala na 18 % in za 6 % v lanskem letu, medtem ko naj bi letos dosegla 20 %. Če bo indeks splošne porabe v letu 1969 znašal 120, bi udeležba znašala 22,1 %, kar pomeni, da bo enaka kot v letu 1964. V delitvi družbenega proizvoda v družbenem sektorju ima federacija previsok delež, saj je od leta 1966, ko je znašal 9,9 % po oceni za leto 1968 narasel na 12,6 %. Ocenjeno je, da je na poslabšana razmerja udeležbe gospodarstva v družbenem proizvodu vplivala predvsem obremenitev v korist federacije, bank, zavarovanja, združenj in tudi delitev v korist osebnih dohodkov, zato moramo vztrajati na zaključkih o ekonomski politiki in ukrepih za nadaljnjo realizacijo plana razvoja Jugoslavije od leta 1966 do 1970, ki določajo, da se bo federacija v skladu z določenimi proporci delitve narodnega dohodka zavzemala za počasnejšo rast proračunske potrošnje. V teh sklepih je med ostalim tudi rečeno, da je treba posebej proučiti strukturo in obseg ustreznega proračuna. Gibanje izdatkov naj bi bilo nižje od rasti nacionalnega dohodka, porast zveznega proračuna v naslednjih dveh letih pa naj se zniža za nekaj procentov. Zvezne dajatve bodo deloma znižane v naslednjem letu, ker bo v začetku 1969. leta ukinjen zvezni prispevek od investicij za obnovo Skopja, tako da bodo ta sredstva okoli 6 milijard S din ostala Sloveniji. Da bi bila prerazpodelitev družbenega produkta usmerjena v korist investicijske porabe v gospodarstvu, smo mnenja, da je treba zadržati rast deleža osebnih dohodkov v neto produktu. To bi dosegli z usmerjanjem delitve osebnega dohodka v skladu s temeljnim zakonom o ugotavljanju in delitvi dohodka v delovnih organizacijah in z odpravljanjem razlik, posebno pri tistih osebnih dohodkih, ki ne temeljijo na rezultatih dela. V tem smislu se bo izvršni svet zavzemal tudi za sporazumevanje med gospodarskimi organizacijami glede delitve dohodka in osebnih dohodkov delavcev in za zagotovitev nadaljnje investicijske potrošnje, tako da ne bi v okviru dohodka spreminjali deleža v korist osebnih dohodkov in neproizvodne potrošnje. Znižanje deleža gospodarskih organizacij v družbenem proizvodu in zadrževanje večjih sredstev v zalogah zaradi procesa prilagajanja proizvodnje razmeram na trgu, je vplivalo na počasnejšo modernizacijo in rekonstrukcijo v gospodarstvu.

Da bi lahko zagotovili sredstva za predvidene potrebe, nakazujemo v gradivu možnosti, ki so nam v prihodnjem letu na razpolago. Če bi bila gibanja zajemanja dohodka v prihodnjem letu skladna z gibanji iz preteklih let, bi bil ta porast realiziran z indeksom 111. Zajemanje dohodka iz osebnih dohodkov občanov in iz potrošnje naj bi bilo po nakazanih izhodiščih doslednejše. Izvršni svet se torej opredeljuje za stališče, naj bi dajatve gospodarstva za splošno porabo ne naraščale.

Pomembnejši viri dohodkov za splošno potrošnjo v prihodnjem letu in ukrepi glede zajemanja posameznih virov dohodkov so naslednji: prispevek od osebnega dohodka iz delovnega razmerja naj bi ostal tudi v bodoče delimitiran. Stopnje tega prispevka naj bi bile tudi v bodoče proporcionalne. Po predvidevanjih naj bi masa osebnih dohodkov v letu 1969 porastla za 9 %. Glede na načelo bruto osebnih dohodkov bo imelo po temeljnem zakonu o ugotavljanju in delitvi dohodka v delovnih organizacijah vsako povečanje prispevne stopnje za posledico znižanje neto osebnih dohodkov zaposlenih. Z ustanovitvijo davčne službe bomo uspeli v prihodnje dosledneje in v večjem obsegu zajemati davke in prispevke iz skupnega dohodka občanov. Sodimo, da bi za zagotovitev enotnih pravic in dolžnosti občanov ter delovnih organizacij v republiki Sloveniji

morali biti prispevki in davki za vso republiko čimbolj enotni, razponi v okviru posameznih davkov in prispevkov pa čim manjši. To naj bi zagotovil republiški zakon. Prav tako je potrebno zagotoviti tudi enotne progresivne stopnje prispevkov in dosledno izvajanje sankcij zoper davčne utaje ter nezakonito poslovanje.

Izvršni svet bo predložil Skupščini SR Slovenije predpis, ki bo urejal prispevek iz skupnega dohodka občanov. Ta prispevek bo, kot se predvideva, plačeval mnogo širši krog občanov kot doslej. Razprava v skupščini in kvantifikacije, ki jih pripravljamo, pa naj bi pokazale, do katerega zneska letnega skupnega dohodka bi bili občani oproščeni prispevka oziroma od katerega zneska naprej bodo občani dolžni plačevati ta prispevek.

Prispevek od skupnega dohodka občanov naj bi bil progresiven, plačeval pa naj bi se v obliki akontacij med letom dokončnega obračuna. Za intelektualne storitve predlagamo, da bi se določil enak cenzus vodenja poslovnih knjig, kot za zavezance iz obrtnih dejavnosti in sicer nad 15 000 dinarjev letnega dohodka.

Na podlagi že sprejete novele temeljnega zakona o prispevkih in davkih občanov bomo uvedli komunalne takse za tovorna vozila, prav tako pa tudi obdavčili počitniške hiše.

V iskanju novih možnosti oziroma virov dohodkov proračuna bo izvršni svet proučil možnosti za uvedbo prometnega davka za nekatere vrste potrošnje, ki doslej niso bile obdavčene. S tem v zvezi se bo zavzemal, da v letu 1969 federacija ne bi omejevala višine republiških in občinskih maloprodajnih prometnih davkov. Zveznim organom med ostalim predlaga tudi zvišanje sodnih in upravnih taks ter odpravo zveznih limitov glede cestnih pristojbin.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije se je že doslej zavzemal za decentralizacijo in tudi za ukinitvev nekaterih dajatev, ki se sedaj plačujejo federaciji. Tu mislim predvsem na ukinitvev obresti od poslovnega sklada in prispevek za obnovo Skopja ter na prenos pristojnosti na republike, ki naj bi v bodoče same predpisovale višino in namembnost dopolnilnega prometnega davka. Teh sredstev, o katerih naj bi v bodoče odločala republika, nismo omenjali v izhodiščih za sestavo bilance za leto 1969. Vsekakor pa bi bilo potrebno čimprej določiti politiko do teh sredstev, predvsem do njihovega koriščenja in upoštevajoč pri tem potrebe Slovenije glede infrastrukture izgradnje cest, železnic ter vodnega gospodarstva.

V prihodnjem letu bomo potrebovali znatno večja sredstva kot v letošnjem letu, predvsem za izobraževanje. Nesporno ugotovljen kritični materialni položaj na področju izobraževanja, ki je začel dobivati oblike političnega konflikta, terja dosledno realizacijo stališč izvršnega sveta v materialnem položaju vzgoje in izobraževanja, ki so dobila v načelu in v posameznih predlaganih rešitvah popolno podporo v sklepih in priporočilih skupščine, družbeno-političnih organizacij in široke javnosti.

V zvezi z izvajanjem stališč je treba izpopolniti sistem financiranja vzgojno-izobraževalne dejavnosti, utrjevati izobraževalne skupnosti in izpopolnjevati notranjost delitve dohodka na takšnih načelih, ki bodo v kar največji meri zagotovila nagrajevanje po opravljenem delu, upoštevajoč pri tem še posebej njegovo kvaliteto in učni uspeh učencev.

Nadaljevati je treba s prizadevanji za nadaljnjo organizacijsko in vsebinsko graditev šolskega sistema, katerega je treba neprestano prilagajati perspektivnim potrebam naše samoupravne družbe in pri tem ustrezno izvajati sprejeti

program racionalizacije. Graditvi novih osnovno šolskih prostorov, ukrepom za dvig strokovne in idejne kvalitete učnega kadra na vseh nivojih, hitrejšemu vključevanju učencev v podaljšano bivanje v šoli ter neposrednejšemu sodelovanju gospodarskih organizacij pri vsebinskem in materialnem urejanju strokovnega šolstva naj bo v okviru teh nalog posvečena posebna pozornost in skrb. Skrb za kvaliteten in strokovni kader in nujno izboljšanje socialno regionalne strukture študentov nalagata ukrepe, ki bodo omogočili vsakemu sposobnemu mlademu človeku šolanje do najvišjih možnosti.

Zato bo potrebno že v letu 1969 zagotoviti večja sredstva za štipendiranje in kreditiranje dijakov in študentov, tako v republiki, kot pri občini in gospodarskih organizacijah.

Politika republike na področju kulture in umetnosti naj zagotavlja takšne pogoje, da se kulturno življenje in umetniško ustvarjanje lahko normalno razvija in dosega vse večjo kvaliteto. Zato je nujno, da v okviru programa razvoja kulturnih dejavnosti, glede katerih bi morali jasneje opredeliti naša stališča do posameznih zvrsti teh dejavnosti, postavimo izhodišča za rešitev položaja umetniških ustvarjalcev in kulturnih delavcev, kakor tudi da določimo gibanje in porabo sredstev, ki naj se odlivajo na to področje.

Potrebno je dopolniti zakon o skladu za pospeševanje kulturnih dejavnosti v tem smislu, da bi se taki skladi ustanovili tudi pri občinskih skupščinah ali še bolje v regionalnih okvirih in da bi se vanje poleg sredstev iz proračunov stekali zato posebej določeni dohodki. Potrebno se bo tudi konkretno odločiti o obliki in načinu udeležbe republike pri financiranju institucij na področju kulture, ki so obče slovenskega nacionalnega pomena. Z republiškimimi sredstvi bi morali predvsem, po vnaprej določenih načelih in kriterijih, stimulirati stvaritve najvišje kvalitete in omogočiti najsposobnejšim ustvarjalcem študij in specializacijo tu ali v inozemstvu. Pri lažji politiki na področju raziskovalnega dela je posebej omeniti prizadevanja, kako še bolj smotrno organizirati in izkoristiti raziskovalne potencialne, ki jih v naši republiki ni malo in kako še bolj opreti družbeno dejavnost na posameznih področjih za raziskovalno delo. Pripravlja se zakon o organizaciji raziskovalnega dela, da bi se po eni strani še bolj sprostili samoupravne pobude raziskovalcev, po drugi strani pa te pobude strnile v ustrezne dolgoročne programe, ki naj bi bili temelj take raziskovalne politike, ki lahko pripelje do optimalnih rezultatov. Treba bo nadaljevati z urejanjem financiranja raziskovalnega dela iz republiških sredstev, tako glede uresničevanja načel, po katerih se naj iz teh sredstev financira raziskovalno delo, kot tudi glede zagotavljanja stalnih in stabilnejših sredstev. Glede na materialno stanje tiste raziskovalne dejavnosti, ki se financira tudi deloma ali v celoti iz republiških sredstev, bi vsak zastoj za normalno naraščanje sredstev republiških skladov povzročil globoko krizo. Posebno pozornost je treba v razpravi posvetiti tudi pokojninskemu zavarovanju oziroma zagotovitvi finančnih sredstev posameznim oblikam potrošnje oziroma tako imenovanim starim pokojninam.

Izvršni svet je mnenja, da je poleg obveznosti, ki izhajajo iz že sprejetih obveznosti do povečanja števila upokojencev, valorizacije pokojnin invalidsko pokojninskega zavarovanja, treba povečati tudi sredstva za postopno uskladitev starih pokojnin, obenem pa je treba v naslednjem letu zagotoviti sprostitev dela obrtnih sredstev, zavodov za socialno zavarovanje zadržanih iz naslova sredstev za stanovanjsko izgradnjo. Da ne bi še nadalje prizadeli nivo zdravstvenih uslug zaradi zadrževanja potrošnje v zdravstvu, menimo, da bi v prihodnje bilo potrebno delimitirati stopnje za zdravstveno zavarovanje z namenom, da

bi to dosegli, se zavzemamo za povečanje lastne udeležbe koristnikov zdravstvenih storitev. Nadalje se tudi zavzemamo, da bi v naslednem letu obdržali letošnji nivo od nadomestil za čas odsotnosti iz dela zaradi bolezni.

Povečanje osebnih dohodkov v javni upravi je vprašanje, v katerem smo v skupščini že večkrat razpravljali in sklenili, da je potrebno izboljšati materialni položaj služb javne uprave, predvsem zato, da bi lahko dvignili kvaliteto dela z zaposlitvijo novih ustreznih strokovnih kadrov in zagotovili ustrezne dohodke delavcem javne uprave. Pripominjam, da je to tudi zahteva gospodarstva in vse jasnosti, če ne bi javna uprava služila hitrejšemu napredku in izboljšanju rezultatov dela v gospodarstvu, javnih služb in vseh drugih dejavnosti.

Mednarodni položaj, kot smo slišali iz ekspozicije tovariša predsednika pa je tak, da koncept vseljudske obrambe, ki je bil enodušno sprejet od naših narodov, zahteva precejšnja sredstva, da bi lahko zagotovili večjo varnost in nemoteno življenje in razvoj naše družbene skupnosti.

Tovarišice in tovariši poslanci! V izvršnem svetu smo posebno v zadnjem času intenzivno spremljali družbena in gospodarska dogajanja v socialistični republiki Sloveniji in Jugoslaviji. S posebno pozornostjo je izvršni svet obravnaval neskladja na področju delitve družbenega proizvoda. Delež porabljenih sredstev v gospodarstvu za investicije v osnovna in obratna sredstva pa stalno pada, in bo po oceni za leto 1968 dosegel 34 %, v letu 1966 pa je znašal 36,1 %. Delež osebnih dohodkov stalno raste, in sicer od 63,9 % v letu 1966 na 66 % v letu 1968. Nesorazmerno nizki osebni dohodki ter nizka materialna osnova v nekaterih dejavnostih pogojeni z delitvijo dohodka in uveljavljanjem tržnega gospodarstva, izobraževanja šolstva, pokojnin itd. so povzročili tudi nekatere družbene konflikte, ki jih s predlaganimi ukrepi skušamo odpraviti.

Odločili smo se predlagati Skupščini SR Slovenije, da bi to problematiko med drugim urejali z večjim zajemanjem osebnih dohodkov. Masa osebnih dohodkov je namreč rasla hitreje, kot je rasla osebna potrošnja, zato mislimo, da je upravičeno tudi večje zajemanje sredstev iz osebne potrošnje s prometnim davkom.

S tem tudi uresničujemo stališča, ki jih je skupščina že sprejela in sicer, da v bodoče ne obremenja gospodarstva za proračunske in druge izdatke.

Zahtevki nekaterih koristnikov splošne porabe so kot vidite iz gradiva izredno porasli in znaša razlika med izdatki in dohodki, ki naj bi bili kriti po dosedanjih vsakoletnih gibanjih, okoli 40 milijard S dinarjev.

Na koncu bi rad poudaril, da je izhodišče izvršnega sveta o materialni osnovi družbene nadstavbe, da se napravi znaten premik v smeri zmanjševanja sedanjih nesorazmerij, kajti samo večja skladnost med proizvodnjo in potrošnjo zagotavlja boljše rezultate na vseh področjih družbenega razvoja. Hvala lepa.

Predsedujoči Miran Goslar: Tovariši poslanci, najprej se moramo dogovoriti glede načina razprave. Glede na to, da ste akt, ki ga je predložil izvršni svet, šele danes dobili, medtem ko je že tekla razprava o materialu republiškega sekretariata za finance na terenu, v odborih in drugod, bi bilo umestno slišati mnenja predstavnikov posameznih odborov oziroma skupine poslancev, ki je bila na terenu in eventualno tudi drugih poslancev.

Nadalje se moramo tudi odločiti, ali bomo razpravljali o tem dokumentu na skupni ali na ločenih sejah. Poleg tega bi vas obvestil o tem, da je o materialu republiškega sekretariata za finance razpravljal tudi prosvetno-kulturni zbor naše skupščine in dal svoje mnenje v pisni obliki. Predstavnik prosvetno-

kulturnega zbora lahko tudi ustno obrazloži stališče zbora na današnji seji. Prosim, želi kdo v zvezi s temi vprašanji besedo? (Da.) Besedo želi tovariš Franc Lamut.

F r a n c L a m u t : Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Danes nam je bil predložen akt, ki je po moji oceni bistvenega pomena za nadaljnji razvoj Socialistične republike Slovenije, in ki so mu sestavljalci dali naslov družbenoekonomska izhodišča za oblikovanje dohodkov in kritje potreb splošne porabe Socialistične republike Slovenije za leto 1969. Predlog, ki smo ga pred dobro uro našli na klopih v dvorani, sem v tem kratkem času primerjal z enim in drugim materialom ter z uvodnimi besedami tovariša Jožka Štruklja, člana izvršnega sveta, pri čemer se mi nehote postavljajo dileme, kako bomo lahko kvalificirano razpravljali o tej materiji v tako kratkem času oziroma določenem roku. Ker so razlike v izhodiščih med enim in drugim materialom precej velike, sicer kakšna so mnenja ostalih poslancev, ko ste poslušali obrazložitev, se mi poraja dvom, zlasti ker me uvodne besede kakor tudi ne bežen prelet skozi ta material ni mogel prepričati na eni strani postavljamo precejšnje zahteve za povečanje splošne potrošnje. Če govorim kot gospodarstvenik mislim, da se tudi gospodarstvo v povečanju splošne potrošnje tudi ne upira, če bomo obenem prestrukturirali in ekonomizirali splošno potrošnjo in da omogočimo gospodarstvu tudi tisti elan konkurenčne sposobnosti in možnosti nastopanja v mednarodnem trgu. Nehote se mi vsiljuje dilema in bojazen, da smo s tem odprli »zelen semafor« za pokritje vseh naših tekočih družbenih problemov splošne potrošnje in da bo verjetno, v tej ali drugi obliki morala nazaj udariti kot bumerang večja obremenitev gospodarstva. Po sedanjih konzultacijah s predstavniki gospodarstva, kar bodo verjetno potrdili tudi drugi tovariši, bo gospodarstvo v sedanji situaciji verjetno zelo težko preneslo kakšne večje obremenitve.

Zaradi tega želim predlagati, da bi nam lahko ta akt danes služil za začetek razprave, kot poslanec gospodarskega zbora moram izjaviti, kar ima verjetno namen večine poslancev, da bi s tem materialom podrobno seznanili svoje volivce v gospodarskih organizacijah. Zato danes ne bi smeli razpravo zaključiti niti omejiti le na načelna izhodišča, oblikovanje mnenj in stališč pa bi prepustili potem določeni, ampak bi se morala o tej problematiki razprava verjetno še enkrat ponoviti, ki naj bi širše in do vseh podrobnosti razjasnila posamezne elemente, menim, da sprejmemo ta akt za vse leto 1969, kar ima lahko zelo pozitivne ali pa negativne posledice za celoten naš družbeni ekonomski razvoj. Zato zasluži ta problematika temeljito razpravo in proučitev vseh problemov.

Predsedujoči Miran Goslar: Kdo želi besedo? Prosim, tovariš Franc Puhar.

F r a n c P u h a r : Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Izhodišča, ki jih je pripravil republiški sekretariat za finance, ki so bila poslana vsem poslancem, doživljajo določeno kritiko na odborih, v naši skupščini, na terenu, na bazenskih posvetih in tudi v prosvetno-kulturnem odboru. Vendar bi rad k temu dal svojo misel in tudi misel izrečeno na našem odboru za družbeni plan in finance. Mi smo že lani v naši programski osnovi izdelali dosti jasno delovno nalogo, da naj pristojni organi pravočasno predložijo skupščini bilanco republike in podobna izhodišča, tako kot so bila v tem času pri-

pravljena, da ne bi ponovno kot lansko leto februarja o teh zadevah z vso mrzlico in naglico razpravljali.

Republiški sekretariat za finance se je temu programu prilagodil in tudi pravočasno predložil tak dokument. Ne glede na nekatere postavke, ki so bile v aktu kritizirane, mislim, da je že ta trud sekretariata za finance, da je tak akt predložil in obdelal vsa v tem času v naši družbi boleča vprašanja in jih prikazal v taki ali drugačni obliki, nam je s tem omogočil pravočasno široko in tudi kvalitetno razpravo. Prav zaradi tega menim, da je ta dokument kot prvo osnovo treba pozdraviti in tudi v določeni meri upoštevati. Obenem smo s tem materialom končno le dosegli, da je bila omogočena vsem zborom skupščine pravočasna razprava, ki se je začela že konec julija, oziroma pred pričetkom skupščinskih počitnic in jo bomo lahko zaključili v mesecu oktobru.

S tem smo tudi zadostili stalni zahtevi občinskih skupščin, da bodo tudi one lahko enkrat pravočasno in demokratično sprejemale svoje predpise in svoje odloke s področja uveljavljanja davčne politike in kreiranja splošne potrošnje.

Dokument izvršnega sveta, ki je bil predložen šele danes, čeprav smo računali s tem, da ga bomo poslali vsem poslancem vsaj nekaj dni pred današnjo sejo, pravzaprav ne odgovarja na vsa vprašanja. Celotna problematika v zvezi s povišanjem splošne potrošnje na znesek 67 milijard, ni s tem dokumentom rešena, temveč samo del vprašanj. Zato verjetno danes s tako razpravo ne bo mogoče zaključiti in tudi ne glede na to, da predmetnega akta, ki ga je danes predložil izvršni svet, nismo poznali, si tudi nismo zamišljali, da bi to razpravo lahko danes zaključili. Predpostavljali smo, da bo naša današnja razprava le uvod oziroma začetek generalne obravnave za našo republiko tako pomembnih problemov. Š tem pa nočem reči, da bi to razpravo zavlekli do konca leta, ampak pomeni, da bi to razpravo morali v oktobru končati, če hočemo, da bodo dane možnosti upravnim organom predvsem pa sekretariatu za finance in tudi sekretariatu za gospodarstvo, da bosta pravočasno pripravila posamezne zakonske predpise in nam jih predložila v potrditev.

Glede vprašanja o razpravi na skupni seji, ki ga je postavil tovariš predsednik Goslar, pa menim, ali ne bi na skupni seji razprava trpela na kvaliteti in zožila število udeležencev, celotno obravnavo pa zavlekla. Mogoče bi bilo zaradi tehtnosti boljše, da razpravljajo vsi zbori ločeno zato, ker danes ne iščemo končnih zaključkov, ampak le izhodišča, pripombe, predloge, ki naj bi omogočili, da bi bil končni dokument tak kot si ga želimo. Hvala lepa.

Predsedujoči Miran Goslar: Hvala! Kdo želi besedo? Besedo ima tovariš Stane Pungerčar.

Stane Pungerčar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši! Imel sem priliko sodelovati v razpravi in sicer v odboru, na bazenskih posvetovanjih in v naši občinski skupščini. Glede na ta predlog o današnji razpravi bi se skušal načelno izjaviti, kako menim, da bi najbolj primerno zastavili nadaljnjo razpravo o predloženem aktu. Predvsem moramo ugotoviti, da gre za material, ki se precej razlikuje od prvotnega materiala, ki ga je predložil sekretariat za finance in da so te razlike oziroma spremembe tolikšne, da ni mogoče, da bi lahko danes ta dokument obravnavali do zaključne faze oziroma da bi danes zaključili razpravo.

Menim, da je eno izmed osnovnih vprašanj, ki je bilo obravnavano na bazenskih posvetovanjih in tudi v odborih naše skupščine in v skupščinah občin,

da je potrebno na vsak način doseči, da se v bodoče ne bodo povečale obremenitve gospodarstva, temveč, da se bodo obveznosti zmanjševale. Zaradi orientacije, ki jo nakazuje ta dokument in ki ni v skladu s tem osnovnim stališčem in zato ker gre za tako bistvena vprašanja, bi morali smatrati današnjo razpravo kot uvod k širšim razpravam, zato menim, da je treba to razpravo organizirati po zborih. S tem bomo zagotovo dosegli bolj kvalitetno, predvsem pa širšo razpravo, ki nam bo dala več podlage za formuliranje končnih stališč in sklepov.

Predsedujoči Miran Goslar: Ali želi še kdo razpravljati glede proceduralnih vprašanj? (Ne javi se nihče.) Če ne, bi skušal povzeti dosedanjo razpravo. Mnenja vseh treh diskutantov se bistveno ne razlikujejo in predlagajo naslednje:

Da danes začnemo z razpravo, ki bo skupno z materiali koristna podlaga, da bodo lahko poslanci do naslednjega zasedanja opravili intenzivna posvetovanja z volivci v svojih volilnih enotah tako, da bomo na naslednjem zasedanju lahko razpravljali o predlogu akta. Zato bi bilo verjetno potrebno, da ustanovimo skupno komisijo vseh treh zborov in izvršnega sveta, ki bo celotno razpravo spremljala in pripravila predlog akta do naslednjega zasedanja. V naslednji fazi bomo torej razpravljali o predlogu akta in ga sprejeli.

Ali se strinjate s takšnim načinom obravnave? (Poslanci se strinjajo.) Ima kdo kakšen ugovor? (Nihče.) Smatram, da je predlog sprejet. Prosim, da bi člani komisije, ki jo bomo sedaj izvolili, še posebej intenzivno spremljali današnjo razpravo in vso razpravo, ki bo tej sledila na terenu; zato predlagam, da komisijo z odlokom imenujemo. Predlog odloka bi se glasil takole:

1. Ustanovi se skupna komisija republiškega zbora, gospodarskega zbora in organizacijsko-političnega zbora za pripravo predloga skupščinskega akta o družbenoekonomskih izhodiščih za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969.

2. Komisijo sestavlja 12 članov. Predsednika komisije izvoli komisija izmed poslancev na svoji prvi seji.

3. Komisija mora zbrati stališča in pripraviti osnutek skupščinskega akta, ter ga predložiti Skupščini SR Slovenije do naslednjega zasedanja.

4. V komisijo se izvolijo poslanci republiškega zbora: Franc Pušar, Miran Cvenk in Mirko Jamar; poslanca gospodarskega zbora: Stane Pungerčar in Franc Lamut; poslanca organizacijsko-političnega zbora: Marjan Jenko in Milan Berden; člana izvršnega sveta: Jožko Štrukelj in Rino Simoneti; funkcionarji republiških upravnih organov: Riko Jerman, Sveto Kobal in Jože Novinšek.

Ima kdo kako pripombo k temu predlogu? (Ne javi se nihče.) Vidim, da ni pripomb in dajem predlog odloka na glasovanje. Najprej prosim poslance republiškega zbora, da glasujejo o odloku. Kdor je za, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal glasovanja? (Nihče.)

Prosim poslance gospodarskega zbora, kdor je za, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Prosim poslance organizacijsko-političnega zbora da glasujejo o odloku. Kdor je za, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da so republiški, gospodarski in organizacijsko-politični zbor odlok soglasno sprejeli.

Prosim, da se odločimo še glede skupne ali ločene razprave na današnjem zasedanju. (Glasovi iz klopi: Ločeno!) Hvala. Potem prosim, da se dogovorimo glede začetka sej v posameznih zborih. Prosim tovarišico podpredsednik republiškega zbora:

Podpredsednik Marija Mesarič: Republiški zbor nadaljuje z delom po 30-minutnem odmoru, to je ob 12.25.

Predsednik Vera Kolarič: Organizacijsko-politični zbor nadaljuje sejo ob 12.30 v mali dvorani.

Predsednik Miran Goslar: Gospodarski zbor nadaljuje s sejo ob 13. uri v sejni dvorani izvršnega sveta.

(Skupna seja je bila zaključena ob 11.55, seja republiškega zbora pa se je nadaljevala ob 12.30.)

Podpredsednik Marija Mesarič: Nadaljujemo s sejo. Besedo ima tovariš Ivan Kreft.

Ivan Kreft: Tovarišice in tovariši poslanci! Lani smo ob podobni priložnosti pred tem zborom primerjali produktivnost proizvajalcev v posameznih republikah. Danes lahko ugotovimo, da se je poprečna produktivnost v vsej državi začela občutno večati, kar je dobro znamenje za naše gospodarstvo in reformo. Večja produktivnost omogoča tudi večji izvoz, ki je sicer še vedno pod pričakovanji, vendar narašča in računamo, da bo ob koncu leta za 4% večji kot je bil lanski. Industrijska proizvodnja pa bo lansko preseгла za 7%. V preteklih osmih mesecih je industrijska proizvodnja v naši državi dosegla 105%. V naslednjih štirih mesecih se mora torej večati za 10%, da bi presegli lansko proizvodnjo za 7%. Tako povečanje pa zahteva precejšen napor. Če se lahko poslužimo cen, ki nam jih posreduje anketa zveznega zavoda za statistiko, ki je zajela 2200 industrijskih podjetij s približno 86% delavcev, se bo proizvodnja najbolj povečala v ladjedelništvu in sicer za 42%, v kemični industriji za 14% in v elektrogospodarstvu za 13%. Industrija usnja in gume namerava nadoknadi izpad proizvodnje v preteklem obdobju, kovinska in tekstilna industrija pa bosta proizvodnjo tudi precej povečali. Večjo rast proizvodnje predvidevajo predvsem podjetja, ki zaposlujejo do 500 delavcev, nekoliko manj pa večja podjetja, kar gre najbrž na račun podjetij v Bosni in Hercegovini, kjer se bo proizvodna raven znižala od 105 na 104%. Industrijska podjetja pričakujejo, da bodo do konca leta zmanjšala zaloge za 6%, čeprav bodo v istem času proizvodnjo znatno povečala. Kako pereče je bilo vprašanje zalog, kaže tudi podatek, da so neprodane zaloge vsebovale 91% blaga iz lanske in letošnje proizvodnje, 9% pa iz proizvodnje leta 1966 in od prej. Nekorentnega blaga, ki nam je delalo toliko skrbi, je na zalogi vse manj. Najtežje bo uresničiti predvideno 4% porast izvoza, saj bi moral biti v drugem polletju izvoz kar za 27% večji kot je bil v prvem polletju. Tak porast ni dosegljiv, saj je bil v istem obdobju tudi večji kar za 20%. Glede na realizacijo izvoza lani pa so letos večja podjetja izvozila že za 6% več industrijskega blaga.

Omenil sem ocene po anketi zveznega zavoda za statistiko. Toda podjetja, ki so bila vključena v anketi, so računala s stabilnimi cenami, medtem ko industrija gradbenega materiala pričakuje porast cen za 6 %, lesna industrija za 3 %, v industriji nekovin in usnja ter obutve pa za 2 %. Kot vemo iz drugih virov, bi se naj že s 1. oktobrom letos tarife za prevoz blaga po železnici povišale poprečno za 4,8 %. Ta ukrep bo prizadel predvsem tiste veje našega gospodarstva, ki v reformi niso povišale cen, kot na primer železarne, premogovniki in kmetijstvo, ki je sicer v prvem letu po uvedbi reforme dosegalo večje cene, sedaj pa je v največjih težavah, ker so cene kmetijskim proizvodom ne le padle, temveč naša trgovina nekaterih proizvodov, kot je na primer sadje sploh ne odkupuje. V bodoče se bo trgovina lahko izgovarjala še na višje cene za prevoz in tako že cenenega blaga kmetijstvo ne bo moglo prodati. Prav tako se širijo glasovi, da bo tudi PTT promet povišal svoje cene za 20 %. Za 30 % povišanje cen pa se poteguje tudi industrija sladkorja, da ne omenjam komunalnih storitev, katerih cene stalno in hitro naraščajo. Prav gotovo je prispeval k tendenci naraščanja cen delno tudi preobremenjeni zvezni proračun za letošnje leto.

Tovarišice in tovariši! O tem, koliko sredstev se steka v zvezni proračun, imam zbrane zanesljive podatke, vendar jih bom prihranil za prihodnjič, ko bomo o tem podrobneje razpravljali. Raje se bom bežno dotaknil nekaterih vprašanj, ki so jih poslanci sprožili na seji prosvetno-kulturnega zbora 25. septembra letos.

Bili bi nepravilni, če bi ne priznali, da izvršni svet naše republike od izvolitve naprej skuša rešiti tudi pereča vprašanja našega osnovnega in strokovnega šolstva. Zaradi pomanjkanja sredstev je bilo šolstvo zadnje leto zapostavljeno. Od leta 1962 do 1967 se je delež narodnega dohodka za šolstvo znižal od 4,8 na 4,3 %. Posledice tega skušamo sedaj popraviti in zboljšati tudi izobrazbeno strukturo v naši republiki. Kako se je zmanjšal dotok otrok na visoke šole iz delavskih in kmečkih družin, sem že razpravljal v tem zboru. Prav tako nas mora skrbeti okoliščina, da v nekaterih osnovnih šolah v Sloveniji, predvsem na podeželjih, konča osemletko le polovica učencev, tako da izgubijo možnost vpisa v katerokoli srednjo šolo. Nekatere od teh šol so bile v preteklosti med najboljšimi, danes pa zaostajajo te šole v škodo ne le neposrednih interesentov, temveč vse naše skupnosti. V pol drugem letu smo za šolstvo marsikaj storili in če bo izvršni svet vztrajal pri svojem programu, se obetajo boljše časi ne le našemu šolstvu, temveč tudi naši kulturi in znanosti. Vsak narod, naj bo še tako skromen, ima svoje potrebe, katerim se ne more odreči. Čim širše bo razumevanje za te potrebe, tem večja bo sloga v naši skupni hiši.

Podpredsednik **Marija Mesarič**: Besedo ima tovariš Rado Pušenjak.

Rado Pušenjak: Tovarišice in tovariši poslanci! Kljub oslABLJENI strokovni zasedbi nam je republiški sekretariat za finance že v mesecu juliju tega leta predložil obširno gradivo v zvezi s politiko obdavčevanja v letu 1969, za kar mu je treba tudi na tem mestu izreči priznanje.

Že nekaj let porabimo na splošno mnogo več sredstev kot bi to smeli, če bi bili dobri gospodarji, kar nam povzroča nove gospodarske, socialne in politične probleme. Odločno podpiram teze, da je potrebno v naslednjem letu neprimerno bolj obremeniti z družbenimi prispevki občane za višjimi dohodki in razbremeniti tiste z nižjimi dohodki. Menim, da bi morali temeljiti predračuni dohodkov v

vseh proračunih družbeno-političnih skupnosti za prihodnje leto le na povečanju proizvodnje in produktivnosti dela.

Že v naslednjem letu bo treba odpraviti nemogoče razlike v nagrajevanju, ki jih je letos še vedno mnogo. Na primer: Kolektiv MTT v Mariboru je imel v letošnjem prvem polletju povprečno mesečno 610 N dinarjev osebnega dohodka, kolektiv Agrokombinata Maribor le 550,8 N dinarja. Strojkoplast pa kar 2440 N din. Najnižji osebni dohodek nekaterih podjetij je celo višji kot znašajo ponekod osebni dohodki inženirjev agronomije v kmetijstvu ali profesorjev zaposlenih v šolstvu. Vendar plačujejo vse delovne organizacije isto stopnjo družbenih prispevkov. Če bi družba zajemala na primer del nesorazmerno povečanih dohodkov, ki nimajo nič skupnega z nagrajevanjem po delu, se ne bi moglo zgoditi to, da so se odobravalna »posojila« za izgradnjo stanovanj, ki jih bodo koristniki začeli odplačevati šele leta 2005 ali celo 2010, torej šele po 42 letih.

V naši republiki bi bilo potrebno najti čimbolj realna merila za uskladitev obveznosti občanov do družbe in se strinjam s tem, da vodi republika v odnosu do občin politiko, s katero bo določila minimalno in maksimalno obdavčevanje. Da bi se kupna moč občanov z nizkimi osebnimi dohodki dvignila in da se omilijo socialne razlike, sem mnenja, da je treba na vsak način uvesti progresivne stopnje prispevkov na osebne dohodke iz delovnega razmerja. Če progresivni sistem obdavčevanja ne pasivizira gospodarstva v drugih državah, zakaj bi se bali negativnih posledic mi. Da izboljšamo s primerno politiko življenjske pogoje občanov z nizkimi osebnimi dohodki v breme ostalih, bo to ugodno odjeknilo, tako na gospodarskem, kakor tudi na političnem področju.

Ne bi mogel zagovarjati proporcionalnega sistema obdavčevanja osebnih dohodkov, ker nisem prepričan, da bi bila progresija na celotni dohodek prek 15 000 N dinarjev v zadostni meri oziroma primeren ekvivalent za to, kar želimo s to politiko doseči. Menim, da bi bilo potrebno uvesti olajšave na prispevek iz osebnega dohodka iz delovnega razmerja tudi v delovnih organizacijah s področja socialnega skrbstva, in v določenih organizacijah na področju kulture. Zato predlagam, da to vprašanje proučimo.

Vsekakor je v interesu družbe, da se nekatere gospodarske organizacije, ki so potrebne v našem gospodarstvu in ki poslujejo z izgubo, čimprej iznebijo izgube. Nevzdržno je, da plačujejo te organizacije isto stopnjo prispevkov na osebni dohodek, kot najbolj konjunkturna podjetja. Menim, da bi bilo potrebno uvesti olajšave glede plačevanja prispevkov na osebni dohodek pri delovnih organizacijah, ki izkazujejo izgubo oziroma nek poseben režim. V tej smeri pasivna podjetja ne morejo biti samo zadeva pristojnih občin. Ker je dohodek zasebnih kmetovalcev v letošnjem letu zaradi težav pri prodaji bistveno manjši od lani, in ker so težave pri izterjavi letošnjih davkov vse večje, bo potrebno poiskati možnosti zmanjšanja davčne obveznosti kmetov. Ker je federacija povišala pred dvemi ali tremi leti prispevek od katastrskega dohodka od 3 na 6 % z motivacijo, da se je takrat dohodek kmetovalcev močno zvišal, bi bilo prav, da sedaj zniža ta prispevek na prvotno višino, to je na 3 % od katastrskega dohodka. Zato naj bi se v tem smislu zavzel izvršni svet pri zveznih organih.

S sistemom progresivnih stopenj pri predpisovanju prispevkov iz osebnega dohodka od kmetijske dejavnosti, po mojem mnenju neupravičeno ščitimo lastnike srednjih posestev, ki imajo tudi osebni dohodek iz delovnega razmerja in ki uživajo davčne ugodnosti, ki bi naj veljale le za manjše in to za izključne kmetovalce. S predpisi naj se omogoči, da bodo lahko občine, ki uporabljajo progresivni sistem pri obremenjevanju katastrskega dohodka, za lastnike zemljišč,

ki so v delovnem razmerju in katerih katastrski dohodek presega določeni znesek, da bodo te obdavčevale s stopnjami, ki veljajo za večje zasebne kmetovalce. Menim, da bi bila taka politika tudi v interesu zaposlovanja v bodočih letih. Vsekakor bi mogli s pravičnejšo obdavčitvijo v pretežni meri kriti izpad proračunskih dohodkov zaradi eventualnega znižanja prispevkov, iz osebnega dohodka od kmetijske dejavnosti.

S spremembo osnove za plačilo davka na promet od vina to je od vrednosti na količino, je bilo sicer slovenskim vinogradnikom zelo ustrezno. Toda, sedanja praksa obdavčevanja, da znaša na primer v bivšem mariborskem okraju prometni davek na vino v posameznih občinah od 8 do 120 S dinarjev na liter, je nevzdržna. Težko gospodarsko stanje vinogradniških posestev in zelo nizek osebni dohodek delavcev v teh organizacijah dokazuje, da vino takega visokega davka več ne prenese.

Potrebno je, da republika zaščiti to proizvodnjo s primerno davčno politiko ter določi znosnejši okvir prometnega davka za to blago. Predlagam, da se prouči vprašanje možnosti prenosa prometnega davka na vino in to na občine, kjer se vino proizvaja, ne pa kjer se plasira. V tem primeru gre za živilski proizvod. Marsikatera občina, ki jo smatramo sedaj kot pasivno, kar povzroča republiki težave, bi lahko v tem primeru krila sama vse svoje obveznosti.

Ker si je marsikdo ustvaril v zadnjih letih premoženje, ki ni nastalo kot posledica osebnega dela, menim, da naj se obdavči nekatere vrste premoženja, tako kot predlaga republiški sekretariat za finance.

Davek na samorodno trto smo uvedli z namenom, da bi lastniki prenehali s proizvodnjo hibridnih vin. V veliki večini primerov gre za male posestnike, ki nimajo sredstev za nove vinogradniške nasade. Predlagam, da se preuči sedanji učinek tega davka in gospodarsko stanje teh davkoplačevalcev.

Ne bi se mogel strinjati s takšnim zviševanjem sodnih taks, ki bi pomenilo za delovne organizacije, ki so že itak v velikih težavah in zaradi tega večkrat tožene, dodatna obremenitev.

V zvezi z izjavo predstavnika izvršnega sveta tovariša Jožka Štruklja, da bi bilo potreba zvišati maloprodajni davek, menim, da ta predlog ne bi bil v redu, ker bi taka sprememba pomenila nadaljnje obremenjevanje tistega sloja prebivalstva, kateremu je treba kupno moč dvigniti, zlasti ker še nismo povsem sigurni, da bodo novi predpisi v krajšem času mogli odpraviti velike socialne razlike, ki se tudi letos pojavljajo v delitvi osebnih dohodkov in na sploh.

Podpredsednik Marija Mesarič: Besedo ima tovariš Leopold Krese.

Leopold Krese: Tovarišice in tovariši! Čeprav se v načelu strinjam s politiko delitve sredstev za leto 1969 v naši republiki, pa vendar menim, da je potrebno opozoriti na eno bistvenih vprašanj, ki ga dnevno razpravljamo v našem gospodarstvu, kar je bilo že v samem začetku današnje razprave tudi že rečeno.

Gre namreč za politiko obremenjevanja gospodarskih organizacij, zlasti še nekaterih vej in panog, ki po našem mnenju niso v skladu s smernicami reforme in usposabljanjem naše industrije za svetovno konkurenco sedaj in zlasti pa v perspektivi. V predloženih materialih je namreč slutiti, da se odpira »zelena luč« za naraščanje splošne potrošnje v trenutku slabe opremljenosti naše industrije in velike konkurence na nestabilnem mednarodnem trgu zlasti še po zadnjih političnih in vojaških dogodkih v zvezi s češkoslovaško republiko. Torej

v trenutku izredno neugodnih pogojev za rast družbenega produkta in nacionalnega dohodka. Kadarkoli smo doslej razpravljali o fiskalni problematiki, je na splošno vedno prevladovala deklaracija, da se obveznosti v gospodarstvu ne bodo povečevale. In vendar že dve leti zapored nenehno ugotavljamo, da družbene obveznosti močno naraščajo in bistveno slabijo reprodukcijsko sposobnost našega gospodarstva.

Nekako se je uveljavila praksa poenostavljanja – lahko bi tudi rekel komoditete naših družbenih organov, kadar potrebujejo za nujne družbene potrebe dodatna sredstva. Najlažje je namreč dodatno obremeniti gospodarstvo, saj take obremenitve niso zvezane z napornim delom pri ugotavljanju dohodka posameznikov pri pobiranju davkov in prispevkov, ni treba na široko pojasnjevati nepopularnih zvišanj davkov in tako dalje ali uvajati še manj popularnih restrikcij splošne potrošnje, racionalizacije na tem področju in tako dalje. Ta nevarnost je po mojem mnenju prisotna tudi letos, čeprav danes razpravljamo predvsem o obremenitvah prebivalstva in zasebnega sektorja ter poslušamo o velikih potrebah splošne potrošnje v prihodnjem letu, zato je vsekakor treba ponovno poudariti naslednja dejstva:

1. Družbene obveznosti gospodarstva naraščajo, ker so bistveno presegle okvire določene z gospodarsko reformo. Naraščanje ni značilno le za lansko leto, ampak se nadaljuje tudi v letošnjem. To potrjujejo tudi podatki periodičnih obračunov za prvo polletje 1968. Delež družbenih obveznosti v doseženem družbenem proizvodu gospodarstva namreč narašča od 32,9 % v prvem polletju leta 1966, na 35,6 % v prvem polletju 1967 ter na 36,9 % v prvem polletju letošnjega leta.

2. V prvem polletju 1968 v primerjavi s prvim polletjem 1967 so višje vse družbene dajatve tako v absolutnih zneskih, kot tudi v strukturi družbenega proizvoda, razen zavarovalnih premij, prispevkov na osebne dohodke, ki obremenjujejo poslovne stroške ter prispevkov od osebnih dohodkov, ki so sicer v absolutnem znesku tudi višji. V strukturi družbenega proizvoda pa so ostali nespremenjeni oziroma so nekoliko nižje.

3. Posledica naraščanja družbenih dajatev je relativno zniževanje podjetniške akumulacije ter tudi sredstev delovnih skupnosti. Podjetniška akumulacija, to so sredstva, ki jih bo gospodarska organizacija lahko uporabljala za investicije in druge poslovne odločitve, ki je sicer v letošnjem polletju za 4 % višja kot v lanskem, vendar pa se je znižal njen delež tako v celotnem dohodku kot v družbenem proizvodu. Poleg tega višja podjetniška akumulacija izhaja izključno iz višjih sredstev amortizacije, saj je ostanek dohodka za sklade nižji od prejšnjega leta za 6 %.

4. Povečanje družbenih dajatev v škodo podjetniške akumulacije, ki ni v skladu z načeli krepitve materialne osnove gospodarskih organizacij, pač pa se gospodarskim organizacijam na ta način zmanjšujejo tako možnosti podjetniškega investiranja, kakor tudi možnosti izboljšanja strukture financiranja, ki je v naših podjetjih v primerjavi s podjetji v raznih drugih državah, izredno nezadovoljiva. V zunanji menjava še bolj pa v industrijski kooperaciji se vse bolj zahteva kreditiranje in to še prav posebno v državah v razvoju, s katerimi imamo zelo velike poslovne odnose. To je za nas že dokaj velika perspektiva, vendar smo radi pomanjkanja podjetniškega kapitala tudi na teh področjih zelo neučinkoviti. To pomeni, da je vprašljiva višja stopnja rasti gospodarske aktivnosti, ki bi izhajala iz podjetniških investicij, kot tudi vključitev v mednarodno menjavo, ki bi bila posledica modernizacije in znižanja proizvodnih stroškov.

Vprašanje finančne sposobnosti industrije, da se modernizira, je še posebej pereče v Sloveniji, ki ima najvišjo stopnjo odpisane opreme in je visoko nad jugoslovanskim povprečjem. Medtem ko znaša odstotek opreme za celo Jugoslavijo 48, za Črno goro in Makedonijo 34 % in v ostalih republikah giblje med 45 in 49 %, pa znaša stopnja odpisane opreme v slovenski industriji kar za 56,3 %. Ta podatek namreč dobro ilustrira, s kakšnimi težavami se mora boriti slovenska industrija, če hoče svojo tehnologijo uspešno konkurirati, tako na jugoslovanskem kot na svetovnem tržišču.

Glede na to sodim, da bi bilo treba:

1. energično zaustaviti za določen čas vsako nadaljnje naraščanje družbenih obveznosti gospodarstva tako do federacije kot tudi nasproti republiki in občinam. Obveznosti gospodarstva naj se postavijo v okviru stopnje, ki je bila predvidena z gospodarsko reformo. To je bilo danes v razpravi ponovno poudarjeno. Mislim, da bi smeli gledati na obremenjevanje zgolj s povprečjem, temveč bi morali analizirati obremenitve posameznih panog, ki so bile kot vemo, dolga leta glavni vir družbene akumulacije in so daleč zaostale v svoji tehnološki usposobljenosti za mednarodno konkurenco. Te panoge so na primer tekstilna industrija, metalurgija, kovinsko-predelovalna industrija, promet itd.

2. Pri spremljanju ukrepov ekonomske politike v okviru gospodarskega sistema bo treba v večji meri upoštevati mnenje gospodarstva. Trdimo lahko, da v zadnjem letu marsikateri ukrepi niso izhajali iz enotnega systemskega koncepta in so bili sprejeti po hitrem postopku na osnovi razprav, v katerih gospodarstvo ni imelo priložnosti povedati svojega mnenja ali pa njegova mnenja niso bila upoštevana. Najbolj značilen primer je kliring medsebojnega izravnavanja obveznosti, ki po vseh rezultatih ni uspel, pač pa je povzročil precejšnjo škodo dobro organiziranim podjetjem.

3. Sprejeti bo treba vrsto ukrepov, za katere se gospodarstvo že dalj časa zavzema. Naj omenim nekatere uvedbe moderne in učinkovite fiskalne politike, ureditev plačilne in finančne discipline, uveljavitev večje poslovnosti bank in njihove odgovornosti za sredstva komitentov, ki jih obračajo, znižanje obrestnih mer na poslovni sklad gospodarskih organizacij, uvedba tekočega računa, sprememba davčne tehnike na področju obdavčevanja osebnih dohodkov itd. Hvala lepa.

Podpredsednik Marija Mesarič: Besedo ima tovariš Cene Matičič.

Cene Matičič: Tovarišica podpredsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Osnutek družbenoekonomskih izhodišč za pripravo republiške bilance in obveznosti splošne porabe je nedvomno eden redkih dokumentov, ki so ga tako poslanci, kot odbori, kot tudi občinske skupščine širom Slovenije izredno skrbno in načrtno pregledovali, seveda tudi kritizirali. Na zasedanju prosvetno-kulturnega zbora naše skupščine je bilo slišati trditev in danes se je ta trditev potrdila, da osnutek ni v skladu z intencijami izvršnega sveta in da predstavlja le samostojno mnenje oziroma prispevek republiškega sekretariata za finance. Če je temu res tako, se vprašujem, zakaj potem dopuščamo, da se predloženi osnutek obravnava širom Slovenije, kot neke vrste simpatična ali pa tudi nesimpatična provokacija.

Menim, da bi se morali najprej dogovoriti, kake vrste bilanco pravzaprav sploh hočemo. Ali se strinjamo s Keynesovo teorijo, ali z uravnovešeno ali pa z neuravnovešeno bilanco. Verjetno je popolnoma razumljivo, da je uravnove-

šenost v enem gospodarskem ciklu na mestu in nujna. Ta ciklus namreč traja pri nas približno štiri leta in če bi se dosledno držali uravnovešene letne bilance, bi to pomenilo, da bi v »debelih« letih porabo povečali prek njenih zaslug, v »suhih« letih pa spet manjšali brez njene krivde. To bi bilo seveda v idealnem primeru. V resnici pa temu ni tako, saj je razumljivo, da se to gibanje spušča in dviga okoli ničelne točke le v gospodarstvu, nikakor pa ne v splošni potrošnji, ki se giblje samo navzgor. In čim pride v letu gospodarskega vzpona splošna potrošnja do neke zadovoljive stopnje, je v času upadanja nihče in z nobeno silo več ne bo zmanjšal. Načelu enakomerne rasti splošne potrošnje ustreza potemtakem neuravnovešena bilanca, ki je enkrat pozitivna, drugič zopet negativna. Vendar je konec gospodarskega cikla vsekakor uravnovešena.

Ko sem pregledoval projekt francoskega proračuna za leto 1969 in proračunska gibanja v zadnjih desetih letih, sem ugotovil, da so bila prva štiri leta negativna, naslednja tri leta pozitivna, medtem ko se za letošnje in za bodoče leto predvideva ponovno negativno gibanje. Bil bi seveda krivičen, če ne bi obenem povedal, da bo ta osemletna francoska bilanca negativna tudi v naslednjem letu, in to kot posledica dveh pomembnih gospodarskih ukrepov: pomoči kmetijstvu, ki bo dobilo iz državne blagajne 3,2 milijarde novih frankov, ukrepov za spodbudo in za oživitvev investicijske dejavnosti in reševanje problemov v energetiki predvsem v premogovništvu.

Glede politike prispevkov, davkov in taks v letu 1969 sem naslednjega mnenja: Zavzemam se za načelo bruto osebnih dohodkov, ki naj bodo osnova za obračunavanje prispevkov in davkov, ki jih delavec plačuje. Tako bi vsakdo vedel, kolikšen je njegov bruto zaslužek in kolikšen del od tega mora prispevati skupnim potrebam. Če osvojimo to načelo, ki bo zahtevalo vrsto sprememb v zveznih predpisih, potem predlagam k izvajanju politike prispevkov iz osebnega dohodka iz delovnega razmerja naslednje:

1. prispevek od osebnega dohodka iz delovnega razmerja naj bo odvisen od degresije in progresije; naj razložim to misel: Če je poprečni osebni dohodek v Sloveniji, na primer 100 000 S dinarjev, potem naj se uporabi sedaj veljavna stopnja. Za osebne dohodke, ki so nižji od poprečja v Sloveniji, naj se uporabi degresivna stopnja, ki naj se sorazmerno znižuje do stopnje nič, ko doseže osebni dohodek velikost eksistenčnega minimuma. Podoben način obračunavanja že uporabljamo v kmetijstvu, kjer od kmetijskih površin v četrtem kakovostnem razredu ne predpisujemo davka.

Za osebne dohodke, večje od poprečnega osebnega dohodka, bi se uporabila naraščajoča stopnja, in sicer od začetne osnovne stopnje do dvakratne stopnje za najvišje osebne dohodke. Čeprav izgleda, da bi bil tak postopek novost, si dovoljujem opozoriti na to, da tudi kmetje v četrti skupini ne plačujejo davkov od osebnega dohodka iz kmetijske dejavnosti. Prav tako naj povem, da je podoben sistem v nekaterih naprednih državah že uveljavljen.

Zaustavil bi se še pri prispevku na skupni dohodek občanov. Ta element je bil v razpravah najbolj kritiziran in ga je že zaradi tega potrebno temeljito proučiti. Ko sem konec preteklega leta vprašal članico izvršnega sveta tovarišico Tomičevo glede mnenja izvršnega sveta o tem prispevku, mi je odgovorila, da se izvršni svet zaveda nevezdržnosti obstoječega mehanizma zajemanja tega prispevka, da pa pri tem ne more ničesar spremeniti, ker je to problem v pristojnosti federacije.

Menim, da je treba sedanji način zajemanja tega prispevka spremeniti in predlagam naslednje:

Določiti je treba naslednje kategorije zavezancev: neporočene, poročene z enim, dvema, tremi, štirimi otroci in tako naprej.

Višina dohodka, od katere se prične plačevati prispevek, naj bo pri poročenem zavezancu vsaj do 5 % višja, kot pri neporočenem. Razumljivo je, da mora biti višina stopnje tega prispevka določena skladno s kategorijami zavezancev glede na število družinskih članov.

Moj predlog utemeljujem z naslednjimi razlogi:

1. ker so na podoben način zasnovani davčni sistemi skoraj vseh naprednih dežel sveta;

2. ker upošteva različne stroške enostavne in razširjene reprodukcije človeške delovne sile;

3. ker vsaj delno vpliva in stimulira dvig demografske rasti, ki je v Sloveniji zelo zaskrbljujoča, saj je padla na stopnjo 0,8 %, kar pomeni, da smo tudi med starimi nacijami skoro na dnu lestvice.

Vprašanje sredstev za izobraževanje. Najprej moram najodločneje poudariti, da se ne strinjam s centralizacijo financiranja osnovnega šolstva na ravni republike. Glede tega odločno podpiram ugotovitve, ki so zapisane v poročilih odbora za šolstvo republiškega zbora, prosvetno-kulturnega zbora naše skupščine in tudi odbora za družbeni plan in finance republiškega zbora. O višini sredstev za šolstvo nimam namena govoriti, čeprav sem nameraval, ker je v novem osnutku akta ta stvar drugače rešena. Vendar sem mnenja, da resne in zaskrbljujoče besede tovariša predsednika izvršnega sveta ne bi smele mimo prosvetnega in vzgojnega kadra, ki je v vseh preteklih letih odločujoče vplival na dvig socialistične zavesti in na dvig patriotizma našega mladega človeka. In če bo v zvezi z nastalo mednarodno situacijo potrebno odvajati večja sredstva v korist vsesplošne ljudske obrambe, prav gotovo prosvetni in kulturni delavci ne bodo imeli nobenih pomislekov. Če pa se bodo sredstva zbirala linearno od vseh koristnikov splošne porabe, potem sem mnenja, da je edino pravično to načelo uveljaviti šele potem, ko bomo prosveti in kulturi priznali tolikšen delež v nacionalnem dohodku, ki ji normalno pripada. Vemo, da je znašal ta delež v 1962. letu 4,8 % od nacionalnega dohodka.

Na koncu moje razprave želim spregovoriti še o problemu financiranja osnovnega šolstva in položaja temeljnih izobraževalnih skupnosti. Mislim, da je prav ta, finančno sicer urejen, pa vendar nepravičen sistem privedel republiški sekretariat za finance do ideje, ki sem jo na začetku moje razprave kritiziral. Kot vemo, financirajo temeljne izobraževalne skupnosti osnovno šolstvo iz določenih fiksnih prispevkov, ki jih predpisujejo občinske skupščine in jih tudi vodijo ali vsaj prikazujejo v okviru svojega proračuna. Relativna moč teh proračunov je odvisna od proračunskih dohodkov na glavo prebivalca. Tu imam tabelo, ki kaže proračunske dohodke na glavo prebivalca v vseh naših občinah. Na čelu je občina Ljubljana-Center z dohodkom 1681 N dinarjev proračunskega dohodka na glavo prebivalca, na dnu tabele se nahaja občina Ptuj s približno 330 N dinarjev proračunskega dohodka na glavo prebivalca, v sredini tabele pa izredno pestra skupina vseh 60 občin. Naj povem, da sem se trudil to stanje grafično prikazati, vendar mi to ni uspelo, kajti tako velikega papirja, na katerem bi lahko linearno prikazal ta visok razpon — nimam. V resnici je Ljubljana-Center še enkrat višja v linearni transkripciji, kot je pa prikazana na tem papirju. Občine so razvrščene v štiri skupine in sicer: v prvi sameva občina Ljubljana-Center, pod njo imamo zgornjo, srednjo in spodnjo skupino, v kateri je gostota največja. Naj opozorim, da se v zgornji skupini nahajajo

tudi občine, ki prejemaajo republiško dotacijo in sicer občine: Piran 21 N dinarjev na glavo potrošnika, Metlika 251 N dinarjev, Postojna 8 N dinarjev in Izola 12 N dinarjev. Slovensko poprečje znaša 530 N dinarjev na glavo potrošnika.

Odnos med zgornjo in spodnjo skupino oziroma med najvišjim in najnižjim zneskom je 5 : 1. Kot sem ugotovil, se ta odnos v zadnjih 3 letih ni spreminjal. Pred seboj imam tudi podatke o proračunski porabi na glavo prebivalca v vseh francoskih departmajih, na žalost samo za leto 1963. Ta odnos je med Parizom, ki je na vrhu lestvice, in med Nordom, ki je v repu tabele, le v razmerju 2 : 1. Proračunska potrošnja občine Ljubljana-Center v letu 1967, preračunano po uradnih cenah je poleg tega le za las manjša od potrošnje v Parizu v letu 1963. Menim, da nam tako nenaravna disperzija proračunskih sredstev da marsikaj misliti. Izključujem oziroma ne diskutiram o elementih razvitosti in nerazvitosti, ker to ni tema današnje razprave. Prav tako izključujem elemente fiskalne in davčne politike, ki bi morali poleg drugih predvsem usmerjevalnih elementov, komparativnih danih prednosti posameznih občin in regij v Sloveniji najti ustrezajoče mesto v mehanizmu pospeševanja razvoja in zmanjšanja teh neupravičenih razlik med občinami.

Potrebe po osnovnem izobraževanju na enega prebivalca v Ljubljani nedvomno ne morejo biti 5-krat večje od potreb v Ptujju ali kje drugje v občinah, ki so na spodnjem delu lestvice. Čeprav bi postavili trditev, da so te potrebe lahko 1,5-krat večje kot v drugih občinah, pomeni to še vedno, da je 1 dinar, ki ga Ptuj odvaaja za osnovno šolstvo, 4-krat težji in tudi 4-krat težje prispevan, kakor pa tisti v Ljubljani. Razumljivo je, da nekatere naše občine iz spodnje skupine sploh ne morejo same reševati problemov financiranja osnovnega šolstva. Sistem dotiranja, ki je sedaj v praksi, se tudi ne uveljavlja stimulatивно, saj nam že sama tabela kaže, da so med dotiranimi občinami kar 4 v zgornjem delu tabele, oziroma nad slovenskim poprečjem. Spričo te razdrobljenosti tudi ni moč trditi, da je mogoče postaviti neko enotno stopnjo, recimo 40 ali pa 50 % od proračunskih dohodkov, ki bi jo morale občine nujno nameniti temeljnim izobraževalnim skupnostim, kajti 40 % v eni občini je nekaj povsem drugega kot 40 % v drugi občini, ki se nahaja na dnu lestvice. Mnenja sem, da je optimalna stopnja, ki jo neka občina lahko prispeva izobraževalni skupnosti, v sleherni občini drugačna.

Zato se zavzemam za naslednji predlog: iz vrst ekonomistov, finančnikov in šolnikov imenujmo komisijo, ki naj na osnovi neke, nam še ne poznane metodologije razišče in predlaga mejne sposobnosti financiranja osnovnega šolstva v posameznih, predvsem gospodarsko šibkejših občinah.

Podpredsednik Marija Mesarič: Hvala lepa. Lista prijavljenih govornikov je izčrpana. Prosim, kdo še želi besedo. Besedo ima tovariš Karel Forte.

Karel Forte: Tovarišica podpredsednica, tovarišice in tovariši poslanci! Pridružujem se vsem tistim, ki so izrazili zadovoljstvo v skupščinskih odborih in predstavnikom občinskih skupščin, da smo v letošnjem letu pravočasno začeli obravnavati izhodišče za pripravo republiške bilance za leto 1969. Kljub različnim stališčem do materiala republiškega sekretariata za finance menim, da moramo to iniciativo sekretariata le pozdraviti, da je predložil svoj material neposredno republiški skupščini. Žal, do danes nismo imeli na voljo stališč izvršnega sveta, kar pa po mojem mnenju ne bi smeli dramtizirati in delati iz

tega problem. Menim in se zavzemam za to, da bi bilo treba v zvezi s to razpravo tudi postaviti zahtevo po odpravi 125. člena in ustrezno spremeniti 27. člen zvezne ustave. Prav tako menim, da bi morala v spletu družbenih razmerij imeti ustrezajoče mesto razmerja, ki se nanašajo na zbiranje družbenih sredstev kot merilo za obseg splošne potrošnje kot ekonomske in politične komponente gospodarskega razvoja. Naš bodoči instrumentarij, ki bi te odnose urejeval, bi moral biti bolj smotrni in učinkovit, kot je to bil doslej. Prav tako menim, da bi se v bodoče morali izogibati pogostih sprememb in improvizacij, ker vnašajo v družbene odnose in gospodarske odločitve negotovost in nezaupanje v trajnejšo veljavo določenega sistema. Pridružujem se tistim, ki zastopajo stališče, da bi bilo treba določene stvari enotneje urediti v okviru republike in da mnogolikost v politiki davkov in prispevkov spodbuja špekulacijo, prav tako pa tudi določene politične konflikte.

Že v teku leta smo ugotovili, da tudi posebno skupščinsko priporočilo ni zagotovilo enotne davčne politike med občinami. Do takšnih ugotovitev so prišli tudi pristojni odbori gospodarskega zbora. V odnosu na proračun mislim, da je smotrno vztrajati na načelu enake rasti republiškega in občinskih proračunov. Vsako prenašanje funkcij iz republike na občine ali obratno bi se nujno moralo ustrezno odražati na tem razmerju. Posebno pozornost zasluži tudi proučitev virov dohodkov krajevnih skupnosti, ne samo zaradi nalog narodne obrambe, ampak tudi sicer zaradi funkcij krajevnih skupnosti. Zavzemam se za ostro progresijo obdavčevanja na visoke skupne dohodke občanov. V zvezi s prispevkom iz osebnega dohodka kmetijske dejavnosti menim, da bi bilo v bodoče te stopnje nujno koordinirati s stopnjo prispevka iz zdravstvenega zavarovanja kmetov. Posebno našo pozornost zasluži predlog tolminske občine, da bi kazalo višinske kmete popolnoma oprostiti od teh dajatev glede na družbeni interes, da tam ostanejo.

V osnutku družbenoekonomskih izhodišč za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe za leto 1969, ki ga je predložil republiški sekretariat za finance, je na strani 7 in 8 posebno poglavje, ki obravnava oprostitve plačevanja prispevkov iz osebnega dohodka. Ne bi se mogel v celoti strinjati s trditvijo v navedenem poglavju, da »z republiškim predpisom navedene oprostitve veljajo tudi za federacijo in občine«. Brez dvoma ima republika takšno pravico, vendar če to izrecno predpiše. Kolikor pa predpiše samo za tisti del prispevkov, ki pripadajo njej, pa to ne pomeni, da bi to moralo veljati tudi za občine.

Strinjam se s predlogom zaključkov, da bi se morale oprostitve predpisati le tedaj, ko gre za splošne gospodarske interese.

Dovolite tovarišice in tovariši poslanci, da v zvezi s politiko prispevkov in davkov opozorim na konkreten problem v našem premogovništvu, ki menim, da zasluži posebno obravnavo v naši skupščini. Namreč vsakršno odlašanje razprave o tem bi prej ko slej pripeljalo do nezaželenih političnih posledic. Dejstvo, da o tem ni razpravljala republiška skupščina, da pa je bil problem premogovništva predmet razprave v zvezni skupščini, vzbuja določene komentarje.

Pismo predstavnikov slovenskih premogovnikov, ki je bilo naslovljeno na skupščino in izvršni svet, sprejeli smo ga tudi poslanci iz volilnih enot, kjer so premogovniki locirani, zahteva vrsto razjasnitev, ker se po mojem mnenju določene stvari zamegljujejo v teh kolektivih samih. Zaradi tega menim, da bi bila razprava o tem problemu v naši skupščini tudi koristna. V zvezi z vprašanjem, ki je na dnevnem redu, pa želim opozoriti na dejstvo, da je zvezna

skupščina sklenila odstopiti premogovnikom 4,7 % prispevka od delovnih razmerij, ter obenem priporočila, da tudi republike oprostijo premogovnike od tega prispevka.

Na sestanku kolektiva trboveljskega rudnika sem bil s strani prisotnih rudarjev zadolžen, da to vprašanje sprožim pred republiško skupščino. Ob razpravi so rudarji z razumevanjem upoštevali situacijo v šolstvu in občinah, zaradi tega so vztrajali samo na oprostitvi onega dela prispevka za republiški proračun v višini 1,51 %.

Ta zahtevke je ponovljen tudi v pismu predstavnikov slovenskih premogovnikov, in sicer na strani 4. Citiram: „Predlagamo vsem merodajnim organom, predvsem pa republiškem izvršnemu svetu in Skupščini SR Slovenije, da v skladu s stališči zvezne skupščine upošteva naše predloge in čimprej odloči o naslednjih vprašanjih:

Prvič, zniža proračunski prispevek iz osebnega dohodka za iznos, ki je namenjen republiškem proračunu (1,51 %). Prispevek za kritje potreb šolstva naj bi premogovniki še nadalje odvajali.« Zaključujem citat.

V nadaljnjih točkah teh zahtev govori pismo še o upokojevanju rudarjev, o energetski bilanci, prometnem davku na trajno žarne peči in ukinitvi nekaterih premogovnikov ter o problemu integracije energetskih podjetij. Ta vprašanja, kot sem rekel, naj bi razpravljali merodajni republiški organi zlasti skupščina in izvršni svet.

V razpravi bi se omejil samo na dejstva, ki so v neposredni zvezi z zahtevkom glede oprostitve 1,51 % prispevka za republiški proračun. Opozorjam, da se s to oprostitvijo v načelu strinja tudi republiška gospodarska zbornica. O tem je tu že govoril predsednik gospodarske zbornice tovariš Leopold Krese. S tem v zvezi menim, da te oprostitve ne rešujejo nakopičenih problemov v premogovnikih, ampak jih samo ublažijo. Po mojem mnenju je tole transfuzija z zelo kratkim učinkom, ki ne bo pomagala kolektivom premostiti težav, ki so se nakopičile. Vsi se še dobro spominjamo, kaj vse smo v prvih letih po osvoboditvi zahtevali od rudarjev. Žal, smo danes pozabili rudarje — večkratne udarnike — poslanca rudarja — Zagoriška, Petka in Magistra iz Trbovelj, Kmeta iz Hrastnika, Lužarja iz Zagorja, Remiha iz Velenja, Gričarja iz Kočevja, Kneza iz Senovega, Drnovška iz Laškega in druge.

Takrat se je ob Zagoriških delovnih uspehih navduševala vsa Jugoslavija. Danes živi v Trbovljah, v rudarski koloniji, v stari hiši, pozabljen od vseh kot star upokojenec s 50 let in nekaj meseci delovne dobe in s pokojnino po vseh uskladitvah v znesku 714,85 din.

Proizvodnja zasavskih premogovnikov se je dvignila od 1 500 000 ton na 1 750 000 ton v zadnjih 10 letih. Prav tako moramo ugotoviti, da se je dvignil rudniški učinek v tem obdobju v rudniku Trbovlje-Hrastnik od 1,14 na 1,92 ton/delavnik. Proizvodnja se je dvignila za 17 %, storilnost pa za 68 %. V primerjavi s poprečno rudniško storilnostjo premogovnikov rjavega premoga v Jugoslaviji je v zasavskih premogovnikih višja za nad 50 %. Kljub tem ugodnim rezultatom prizadevanj rudarjev pa se njihov finančni položaj slabša. Razna povečanja prispevkov po letu 1966 so situacijo v premogovnikih še zaostрила. Tu imam v mislih dodatne prispevke za socialno zavarovanje in poslovni sklad. Dovolite, da navedem poprečne osebne dohodke v zasavskih premogovnikih. V letu 1965 so znašali 71 000, v letošnjem letu pa so poprečni osebni dohodki znašali 901,75 dinarja, medtem ko je republiško poprečje v Sloveniji bilo v juliju 962,00 din in da so bili po podatkih iz julija, osebni dohodki nižji

le v kmetijstvu in obrti. Še slabša je situacija v delitvi dohodka. Osebni dohodki predstavljajo 98°/_o dohodka, tako da skladov praktično ni in zaradi tega ni nikakršne materialne osnove za modernizacijo. Ob takih razmerah je v preteklih letih 5000 zasavskih rudarjev praktično odtrgalo od svojih ust nekaj sto milijonov za modernizacijo. Angažiranje sredstev republiških rezerv, ki so odobrena šele v letošnjem letu, bo omogočilo nadaljnjo modernizacijo. S tem v zvezi moram opozoriti, da bo modernizacija brez dvoma zaostriła problem zaposlovanja na področju revirskih občin, posebej še zato, ker bo v tej zvezi nujno prekvalificirati nekaj sto rudarjev-invalidov, za katere mora sedaj skrbeti kolektiv zasavskih premogovnikov.

V zvezi s finančno situacijo moram opozoriti še na eno dejstvo. Stalno naraščajo neplačani računi kupcev, ki so v letošnjem letu narasli na 32 milijonov din. V takšni situaciji je kolektiv prisiljen najemati premostitvene kredite za izplačilo osebnih dohodkov. Obresti na te kredite bodo v letu 1968 znašale 1 milijon din, ki bodo zmanjšale akumulativnost. Istočasno moram poudariti, da je kolektiv dosedaj izpolnjeval vse obveznosti do družbe, bank in drugih delovnih organizacij.

Tovarišice in tovariši poslanci! Kljub temu, da je jasna tendenca preorientacije energetike na modernejša in cenejša ter tehnološko za nekatere panoge sprejemljivejša goriva, vendar moramo zlasti glede na današnjo situacijo pri nas in v svetu računati s tem, da je premogovništvo panoga, ki direktno ali indirektno ustvarja možnost dela industriji in široki potrošnji na osnovi lastnega rudnega bogastva, ki v nacionalni ekonomiji zasluži določeno pozornost.

Zaradi navedenih razlogov menim, da se naj odzovemo priporočilu zvezne skupščine in ugodimo zahtevi slovenskih premogovnikov in jim z ustreznim aktom oprostimo obveznost plačevanja 1,51^o/_o republiškega prispevka od osebnega dohodka iz delovnega razmerja. Takšna oprostitvev je tudi v skladu s 17. in 18. členom temeljnega zakona in 18. in 19. členom republiškega zakona o prispevkih in davkih občanov, kjer je predvideno, da vsaka družbeno-politična skupnost lahko izda predpise o trajnih in začasnih oprostitvah in olajšavah glede njej pripadajočega prispevka oz. davka in dalje, da se takšne oprostitve in olajšave smejo predpisati, če je to potrebno za razvoj posameznih panog ali splošno-gospodarskih interesov. Hvala.

Podpredsednik Marija Mesarič: Besedo ima tovariš Ivan Franko.

Ivan Franko: Tovarišica podpredsednik, tovariši in tovarišice poslanci. V diskusiji je bilo poudarjeno oziroma pozdravljena pobuda, da smo v letošnjem letu pravočasno začeli razpravljati o izhodiščih za republiško bilanco. Tudi jaz pozdravljam to pobudo, vendar obenem izražam vseeno bojazen, da se ta razprava ne bo končala pravočasno. Že iz sedaj opravljene diskusije izhaja, da bomo o teh vprašanjih še enkrat razpravljali verjetno v oktobru in da bodo konkretne pripombe ukrepov verjetno potekale ves oktober in november tako, da bomo v občinah zopet v situaciji oziroma, da bodo občinske skupščine postavljene v takšen položaj, da bodo morale izredno naglo ali pa prepozno ukrepati.

Pozdravljam tudi dejstvo, da je republiški sekretariat za finance pravočasno dal gradivo v javno razpravo. Vsekakor so kot rezultat te javne razprave danes tudi že izdelana stališča izvršnega sveta, ki smo jih danes sprejeli na svojih poslanskih klopeh. V toliko je tudi ta pobuda sekretariata za finance

bila pozitivna in koristna. Vendar menim, da prav to dejstvo, da imamo danes pred seboj stališča izvršnega sveta, ki so, kolikor se da v naglici ugotoviti, v mnogočem različna od rezultatov dosedanjih razprav. S tem pa je tudi naša razprava danes, več ali manj, ne bom dejal onemogočena, vsekakor pa smo glede tega postavljeni v določenem smislu v težji položaj, kajti odposlanci smo vsekakor pripravljene svoja stališča glede na materiale in na stališča, ki so bila javni razpravi. V toliko je tudi škoda in obžalujem, da stališča izvršnega sveta nismo prejeli vsaj nekaj dni pred današnjo skupščinsko razpravo, ki bi bila verjetno zato tudi bolj bogata in plodna.

Ne glede na vse to bi se omejil samo na nekoliko obrobni pripomb na materijo, o kateri razpravljamo, glede na tista vprašanja, za katera sem v bežnem pregledu stališč izvršnega sveta ugotovil, da so še ostala v nekem smislu neizpremenjena.

Imam pripombo, oziroma mnenje glede prispevka na osebni dohodek iz kmetijske dejavnosti. V stališčih se sekretariat za finance in tudi izvršni svet zavzemata, da bi se stopnje prispevka določale na podlagi sedanje razporeditve v katastrske občine in v skupine katastrskih občin. V materialu republiškega sekretariata za finance se poudarja, da bi bilo potrebno tudi pri tem izvršiti določene spremembe.

Še vedno menim in tudi na območju naše občine menimo, da takšno določanje prispevka stopenj in katastrskega dohodka samo po katastrskih občinah ob sedANJI ureditvi katastra, ker se sedanje katastrske občine ne ujemajo z dejanskim stanjem, ne bi bilo primerno, da sedanje katastrske občine zajemajo okoliše, ker so pogoji gospodarjenja popolnoma drugačni, kot pa v isti katastrski občini na drugem območju. Zaradi tega menimo, da bi bil bolj primeren oziroma ustrezen način odmere teh prispevkov po proizvodnih okoliših tako kot je bilo to že nekdanj urejeno.

S tem v zvezi bi omenil tudi vprašanje določanja prispevka za zdravstveno zavarovanje kmetov.

Pri zemljiščih, ki jih kmetje dajejo v zakup kmetijski organizaciji, prihaja do nelogičnega stanja. Dogaja se, da lastnik takšnega zemljišča, ki ga ima v zakupu kmetijska organizacija, plača večji prispevek za zdravstveno zavarovanje, kot pa znaša najemnina, ki jo sprejema. Menim, da gre pri tem za vprašanje, ki bi ga bilo treba čimprej urediti. Mogoče so te najemnine oziroma najemna razmerja navidez zakonita, vendar v bistvu zelo protizakonita in pa celo protiustavna.

Vsekakor bi bilo treba spremeniti pravno podlago, na kateri ta razmerja temeljijo ali pa, da se takšna razmerja spremenijo in da lastniki takih zemljišč resnično dobijo primerno najemnino oziroma odškodnino.

Nekaj besed še o prispevku od osebnega dohodka obrtnih in drugih dejavnosti. Menimo, če bi bil dognan mehanizem za ugotavljanje dohodka pri obrtnih in drugih obrti podobnih dejavnostih, potem bi lahko odpravili sedanji možen način sporazumevanja določitve davčne obveznosti, v nasprotnem primeru, če tak mehanizem ne bi obstojal, potem ukinitve sporazumnega določanja obveznosti za sedaj ne bi bila primerna oziroma bi bila preuranjena. Glede poslovnih knjig menim, da bi bilo treba zvišati cenzus za storitvene oziroma obrtne dejavnosti od 15 000 na 20 000 dinarjev. Vodenje poslovnih knjig naj bi odpadlo za nekatere čiste storitvene obrti, kot so na primer frizerji, kovači, krojači, čevljarji, mizarji in podobno. S tem bi se tudi ta cenzus izenačil s tistim, ki velja za storitve in intelektualne storitve. Ne vidim prav nobenega razloga, da bi bil

za omenjene dejavnosti različen. V zvezi s prispevki na osebni dohodek intelektualnih storitev bi postavil še en problem. V gradivu, ki smo ga dobili, se ne pove ničesar o sistemu ugotavljanja dohodka in obdavčevanja duhovnikov in cerkva.

V tej skupini zavezancev imamo veliko nesorazmerja v obdavčitvi, ki je v mnogih primerih tudi izpod vsake realnosti in objektivnosti. Kolikor mi je znano, so pristojni republiški organi na teh vprašanjih sicer delali, vendar ti problemi niso obdelani v gradivu, ki nam je bilo na voljo za razpravo, iz česar sklepam, da se ta vprašanja v prihodnjem letu, to je 1969. letu ne bodo reševala.

V gradivu se sicer poudarja, da bi bilo nujno, da ureja republika področje upravnih in sodnih taks v svoji pristojnosti; po drugi strani pa gradivo ugotavlja, da naj se upravne in sodne takse čimprej zvišajo, vsaj na področju sodnega in upravnega postopka. Popolnoma podpiram takšna stališča, vendar bi poudaril, da ta zahteva ni tako nova. O tem problemu razpravljamo že leto in pol in menim, da bi pristojni zvezni organi ta vprašanja že lahko rešili. Na področju taks imamo nemogočo situacijo. Skoraj vse takse, posebno upravne in sodne so izredno nizke. Naj navedem kot primer, da se v kazenskem, civilno-pravnem in pravnem postopku gibljejo takse od nekaj sto dinarjev in ne presegajo 1000 din. Posledice tega so, da se pri eni strani ne zajema določen vir dohodkov, po drugi strani pa ima tudi svoje negativne družbene posledice. Na področju kazenskega sodstva, pa tudi v civilno-pravnih zadevah se opaža izredno veliko tožbá, nepomembnih, pomembnih in celo družbeno škodljivih, ki jih omogočajo nizke takse, onemogočene so akcije poravnalnih in drugih organov, te sodne zadeve pa obremenjujejo potrebe sodišča, ki niti niso plačana iz dohodkov od teh taks, ampak iz proračuna.

Na koncu naj načnem še eno vprašanje. V enem in drugem gradivu so navedene misli in razglabljanja, kako uvesti enotno prakso pri določanju prispevkov in davkov. V gradivu sekretariata za finance je močno izražena tendenca, da bi se stopnje določale z zakonom in da jih določa republika. Občine bi naj samostojno predpisovale samo še komunalne takse in takse na motorna vozila, kar pomeni, zelo ozke pristojnosti za posamezne občine. S tem bi nastale velike razlike med stopnjami nekaterih prispevkov in davkov, zlasti med zasebnimi kmeti in obrtniki. Centralizirano predpisovanje stopenj prispevkov in davkov bi prispevalo sicer k obremenjevanju, obenem pa bi dalo tudi marsikaj negativnega. O samoupravi v občini, kot temeljni družbeno-politični skupnosti, če bi bila njena funkcija na področju določanja prispevkov in davčne politike popolnoma eliminirana, oziroma omejena, bi še težko govorili. Prav zaradi tega bi bilo koristno, da se z republiškim predpisom določi minimalna stopnja prispevkov, medtem ko bi bile občine relativno samostojne v določanju maksimalnih stopenj prispevkov in davkov. Menimo tudi, da bi bilo bolj smotrno, če bi republika namesto konkretnih stopenj predpisala samo okvirne stopnje, kar bi praktično predstavljalo spodnjo stopnjo. S tem bi bile razlike med zavezanci z nižjim dohodkom odpravljene in bi bile onemogočene dosedaj poznane špekulacije posameznih obrtnikov, po drugi strani bi pa imele tudi občine dovolj manevrskega prostora za svojo proračunsko politiko.

Nadalje bi tudi ugovarjal trditvam, da dosedanji sistem ni omogočal usklajevanja pri določanju prispevkov. Menimo, da niso bile izkoriščene možnosti usklajevanja davčne politike med občinami. Razen priporočila republiške skupščine za vodenje davčne politike v letu 1968 in nekaj sestankov na nivoju pravnih služb, drugih prizadevanj ni bilo v preteklem letu. Toda že na osnovi teh

posamičnih akcij, kar tudi ugotavlja gradivo republiškega sekretariata za finance, smo storili precej viden napredek tudi na področju usklajevanja davčne politike.

Na koncu bi pripomnil to, da je k anarhičnosti na področju davčne politike v preteklosti mnogo prispevala tudi neenotna vsakoletna stiska s časom in neenotna politika. Kot primer lahko navedem ukinitev plačevanja prometnega davka od vrednosti alkoholnih pijač, ko smo prešli na obračun tega prometnega davka od količine prodanih alkoholnih pijač. Republiški sekretariat za finance je v začetku julija vztrajal, da vse občinske skupščine še istega meseca sprejmejo svoje odloke o prometnem davku na alkoholne pijače, tako da bi stopili v veljavo 1. avgusta. Ob tem ni dal nikakršnih predlogov ali vsaj sugestije za višino obdavčevanja. Zaradi takšne naglice so nastala takšna nesorazmerja, ki so privedla do absurda. Tako je na primer potrošnik v Ljubljani plačal 38 starih dinarjev prometnega davka od litra piva, v občini Lenart 70 starih dinarjev, od nabavnega vina je plačal v Ljubljani 90 starih dinarjev, v Litiji 145 S dinarjev. Zaradi takšne prakse in naglice so tudi nastale takšne razlike. Verjetno, če bi se ta ukrep sistematično in pravočasno pripravil in bi bile opravljene priprave za usklajevanje davčne politike, do takšnih razlik pri navedbi tega davka verjetno ne bi prišlo.

Podpredsednik Marija Mesarič: Besedo ima tovariš Mirko Jamar.

Mirko Jamar: Tovarišica podpredsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Želel bi povedati nekaj gledanj na probleme v zvezi s splošno potrošnjo v naslednjem letu in pa nekatera mišljenja, ki so bila dana seji odbora za družbeno-ekonomske odnose, to pa zaradi tega, ker poročilo tega odbora ni bilo pravočasno priloženo temu zboru. Tudi jaz bi hotel poudariti, da se je naš odbor v celoti ugodno izrazil o dejstvu, da je bil material predložen prej kot prejšnja leta, kar omogoča, da se lahko bolj pravočasno pričnemo pečati s problemom splošne potrošnje, ki vsako leto povzroča vrsto težav, ne samo pri sprejemanju proračuna, ampak tudi samemu gospodarstvu, ki ne zve pravočasno svojih obveznosti. Mislim, da smo sedaj pravzaprav že nekoliko pozni in da bo najbrž težko doseči, da bodo vsi ukrepi in posamezni proračuni sprejeti do konca leta. Zato mislim, da bo treba zagotoviti konstantno in načrtno delo, da se ta časovna prednost, kolikor jo še imamo, zadrži in da bomo lahko resnično sprejeli proračun in pa vse predpise, ki ga spremljajo, še pred koncem leta. Kot eno od osnovnih pomanjkljivosti teh izhodišč bi omenil sam pristop k obravnavani materiji. Celotni material je namreč pripravljen preveč s stališča maksimalnih dohodkov in zaželenih izdatkov oziroma preveč s stališča, koliko potrebujemo in premalo upošteva to, koliko zmoremo. Zato tudi manjka analiza o tem, kakšna sredstva bi lahko v globalu ob današnjih pogojih ločili za potrebe proračuna in kako bi se povečane obdavčitve odrazile na življenjski standard občanov, na produktivnost dela, na položaj delovnih organizacij, na zboljšanje strokovnosti, na večje vnašanje strokovnega dela v proizvodnjo in tako naprej. Mislim, da ob korenitih spremembah, ki se predvidevajo pri proračunu za naslednje leto, od takih analiz ne moremo bežati, ker bomo drugače lahko sprejeli odločitve, ki bi se nam kasneje lahko zelo neugodno maščevale. Če to rezumiram, mislim, da bi lahko ugotovil, da ima analiza preveč fiskalni in premalo globalni analitični pristop k reševanju problemov.

Kot enega od splošnih problemov, ne samo te analize, ampak na sploh bi poudaril pomanjkanje stabilnosti v naši davčni politiki, kar stalno ponavljamo in kar nedvomno vnaša nejasnost v poslovanje davčnih zavezancev, ter negotovost glede ravni cen ter življenjskega standarda občana.

Takšno stanje je vsekakor posledica še vedno neproučenih osnovnih vprašanj glede financiranja družbeno-političnih skupnosti, glede davčne politike in glede proračunske politike. Te naloge so predvidene v programu dela naše skupščine, vendar pa se njihova obdelava še ni bistveno premaknila naprej. Zato bi morali ta vprašanja res enkrat dokončno proučiti, če hočemo, da bomo lahko bolj stabilno reševali probleme naše splošne potrošnje in zagotovili večjo stabilnost v davčni politiki, s tem pa tudi večjo pravno in ekonomsko varnost davčnih zavezancev.

Mislim, da je kot enega od osnovnih problemov treba poudariti probleme slabosti pri izvajanju naše obstoječe davčne politike. Zaradi slabosti v davčni službi prihaja namreč do pojavov neopravičenega bogatenja posameznikov. Ugotovitve takšnega neopravičenega bogatenja zaradi slabosti v obstoječi davčni politiki pa imajo za posledico sprejemanje novih zakonov in predpisov, s katerimi naj bi zajeli takšne osebne dohodke, namesto, da bi z doslednim izvajanjem osnovnih zakonov preprečili pojavljanje ekscesov.

Predpisi, ki jih izdajamo zaradi ekscesov, namreč prizadenejo predvsem tiste zavezance, ki poslujejo skladno s predpisi in tako vnašajo nemir v njihove pogoje gospodarjenja. S tem bi hotel samo reči, da mora biti osnovno izhodišče v tem, da mi realiziramo davčno politiko, ki jo imamo, ne pa da zaradi posameznih izjem sprejemamo nove predpise, ki povzročajo vrsto drugih težav, nemirov in pa tudi neutemeljenih obremenitev.

Pri obravnavanju davčnega sistema mislim, da je treba zavzeti stališče, da mora ostati osnovna davčna oblika doseženi dohodek, da moramo usposobiti davčne organe, da bodo znali ta dohodek pravilno in dosledno ugotavljati in z ustreznno davčno progresijo, ki jo pač predpiše družba, zajemati del dohodka za splošne družbene potrebe.

Uporaba preostalega dohodka, po plačilu družbenih obveznosti s strani davčnega zavezanca, pa mora biti prepuščena davčnemu zavezancu samemu in bi s stališča družbe morala zagotoviti enakopravnost v obdavčitvi tega preostalega premoženja.

Odbor se je zato izrazil v načelu proti obdavčitvi premoženja kot takega, ker s takim davkom ni mogoče zajeti vseh oblik premoženja, temveč je smatral, naj bi se premoženje obdavčilo samo s stališča dohodkov, ki jih prinaša premoženje, na primer dohodek od oddaje stanovanj, vikendov ali pa s stališča uporabe takega premoženja. Na primer: takse na avtomobile, ki pa se morajo uporabiti samo namensko, za vzdrževanje cest, ker samo potem so to takse, ali pa takse za vikende za vzdrževanje komunalnih naprav in tako dalje. Samo na tak način bodo dovčnim zavezancem razumljive tudi take obveznosti.

V razpravi v odboru je bila kritično ocenjena tudi tendenca k predlaganju novih davčnih virov, kot je na primer prometni davek na porabo električnega toka. S takim prometnim davkom bi bil prizadet standard potrošnikov, ki smo jih pa vsa leta načrtno usmerjali na uporabo električnih aparatov, prizadeta pa bi bila tudi močno razvita industrija za proizvodnjo električnih in gospodinjskih naprav, ki se je močno razvila ravno na osnovi nekih določenih odnosov v cenah. Če se tak davek predlaga, potem je treba vsestransko oceniti njegovo delovanje, tako na proizvodnjo kot na standard.

Sporedno s tem, ko se predlagajo nove vrste davkov, pa se zapostavljajo rezerve že v obstoječih davčnih oblikah. Pri tem bi omenil samo nekatere rezerve, na katere se stalno opozarja, kot je na primer uporaba realne dnevne cene pri določanju vrednosti davčne osnove, pri davku na promet z nepremičninami ali pa pri davku na dediščine. Potem obdavčitev šušmarskega dela, ki zavzema velik obseg, nadalje ugotavljanje dohodka na podlagi izvršene potrošnje in podobno. Take oblike obdavčitve zelo malo uporabljamo, in zato smatram, da so rezerve v ugotavljanju in v določitvi dohodka še zelo nizko izkoriščene. Predvsem tukaj moramo iskati možnosti dodatnih virov za povečanje naših proračunskih dohodkov. Glede enotnosti v davčni politiki med občinami se je odbor sicer zavzemal za to, da je potrebno doseči neko določeno enotnost in da je potrebna določena koordinacijska naloga republike, vendar pa je treba prepustiti občinam pri njihovi davčni politiki čimveč samostojnosti. Pogoji gospodarjenja in potrebe potrošnje so med občinami zelo različni ter se mora to odraziti tudi v davčni in proračunski politiki posamezne občine. Kolikor občine same smatrajo, da je na posameznih področjih enotna politika neobhodna, naj se uskladitev take politike doseže na njihovo neposredno iniciativo, torej prek občinskega dogovarjanja. Precej je prišla do izraza v dosedanjih razpravah tudi težnja, da bi morali v davčni politiki in glede na specifične razmere v Sloveniji v večji meri upoštevati kot davčno olajšavo pri vseh vrstah davkov tudi število otrok.

V razpravah se nismo podrobneje dotikali problemov proračunske potrošnje, ki je prikazana v navedenem materialu in sicer to predvsem zaradi tega, ker ta proračunska potrošnja ni dovolj argumentirana in razložena in je težko zavzeti stališče o utemeljenosti predvidenega porasta posameznih vrst potrošnje. Izraženo je bilo le mnenje, da je treba zdravstveno in pokojninsko zavarovanje močno ločiti od ostale proračunske potrošnje, ker gre tukaj za povsem specifične potrebe z različnimi možnostmi in obveznostmi njihovih dohodkov glede na potrošnjo. Močno je bilo tudi poudarjeno, da bi morali pristopiti k bolj dokončni razporeditvi obveznosti splošne potrošnje, ki naj jo financirajo republike, občine in krajevne skupnosti. Ker ti odnosi še niso do kraja razčiščeni, to povzroča nestabilnost v gospodarjenju posameznih družbeno-političnih skupnosti in nestabilnost v sami davčni politiki.

V zvezi s proračunom samo še nekaj pripomb. Mislim, da letošnji proračun, kot smo videli iz materialov, prikazuje zelo visok porast potreb, ki so prijavljene in bo treba vsekakor ugotoviti, ali so pogoji za to, da zagotovimo tako velik porast potrošnje.

Drugo, kar mislim, da bi bilo treba pri tem upoštevati, so nekatera predvidevanja o visokem porastu obremenitev občanov. Mislim, da je treba najprej naredi analizo, kaj tak porast obremenitev občanov pomeni in kolikor se to ne bo odrazilo posredno na povečane obveznosti delovnih organizacij, kar lahko več ali manj tudi v vsakem primeru pričakujemo. Ravno tako mislim, da je treba pri takih stvareh upoštevati, da ne bi povzročili določene uravnilovke, ki bi se lahko negativno odrazila tako na razvoj produktivnosti dela kot tudi na nadaljnji odhod kadrov iz države.

Kar zadeva proračun, bi hotel omeniti, da vsaj dosedanji predlogi, kakršni so, skušajo reševati probleme proračunske potrošnje samo s povečanjem proračuna, ni pa videti nobenih naporov v tem smislu, da bi skušali z določenimi spremembami v notranjosti te potrošnje iskati določene rešitve. Verjetno je ne-

mogoče reševati probleme samo s povečevanjem potrošnje in samo s povečevanjem davščin. Treba bo pristopiti tudi k rigoroznejšim ukrepom.

Navedel bi samo še nekaj konkretnih misli, ki so bile tudi dane na odborih, glede posameznih oblik davčnih dajatev. Glede prispevka iz osebnih dohodkov od delovnega razmerja so bila dana mnenja, da progresivna obdavčitev posameznega osebnega dohodka ne bi bila posebno utemeljena iz naslednjih razlogov. Prvič zato, ker že obstoji progresivna obdavčitev skupnega dohodka občanov in je probleme progresije treba reševati predvsem pri tem dohodku tako, da ne bi imeli dveh progresij in drugič, ker v primeru, ko prehajamo ponovno na bruto osebne dohodke, progresivna obdavčitev nima več usmerjevalnega karakterja za delovno organizacijo, ker povečan prispevek po progresivni odločitvi plača davčni zavezanec sam. Kolikor pa bi delovne organizacije bruto osebni dohodek povečale zaradi večjega davka, potem nismo dosegli nobenega učinka, ker se davek enostavno prevali na delovno organizacijo, oziroma na breme akumulacije.

Odbor je tudi smatral, da ni sprejemljiv predlog, da se delovne organizacije oprostito plačevanja prispevka iz osebnega dohodka v primerih, kadar gre za stimulacijo izvoza na konvertibilno področje ali pa za financiranje preusmeritve proizvodnje. To je smatral odbor predvsem zaradi tega, ker bi to morali na splošno dovoliti vsem delovnim organizacijam. Tu se ne morejo delati izjeme za posamezne delovne organizacije. To se pravi, vse delovne organizacije, ki izvažajo na konvertibilno področje, bi morale biti oproščene tega prispevka. To je pa najbrž nemogoče.

Kolikor bi odstopili prispevek od osebnega dohodka za potrebe financiranja usmeritve ali pa modernizacije, kakor je predlagano, potem bi tako odstopanje pomenilo praktično financiranje investicij brez obveznosti plačila, to je pa v nasprotju z našim gospodarskim sistemom in zato tudi ta predlog najbrž ne bi mogel biti sprejemljiv. Za kreditiranje preusmeritve proizvodnje imamo že drug instrument, to je sklad skupnih rezerv gospodarskih organizacij, ki se je v takih primerih že uspešno angažiral in rešil že vrsto problemov. To so samo nekatera mišljenja, ki najbrž niso do kraja proučena, vendar jih povem zaradi prispevka k nadaljnji razpravi. Kar se tiče prispevka iz osebnih dohodkov od kmetijske dejavnosti, je bil odbor mišljenja, da bi se moralo predlagati v zvezi znižanje stopnje prispevka, kot je predlagano v materialih, ker je sedanja visoka stopnja onemogočila občinam vodenje davčne politike v kmetijstvu. Odbor se je tudi strinjal s tem, da je treba bolj učinkovito in energično pristopiti k reševanju problema obdavčitve višinskih kmetij. Glede osebnega dohodka iz obrtne dejavnosti pa so bila izražena mišljenja, da naj bi bile prispevne stopnje enotne za vso obrt, to se pravi za proizvodno in storitveno, to pa iz razloga, ker je storitvena obrt že tako v večini in ker je v storitveni obrti vrsta dejavnosti, ki so zelo konjunkturne in akumulativne, celo bolj kot tiste v proizvodni dejavnosti in da kolikor hočejo občine voditi določeno politiko storitvene obrti, je boljše, da jo vodijo s predpisovanjem določenih izjem od predvidenih splošnih stopenj.

To so nekako najosnovnejša mnenja, ki so bila izražena na seji odbora za družbenoekonomske odnose republiškega zbora.

Podpredsednik Marija Mesarič: Prosim, če vsi tisti, ki nameravate razpravljati, dvignete roko. Dva poslanca dvigneta roko. Besedo ima tovariš Brumen.

Ivan Brumen: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Tako v gradivu republiškega sekretariata za finance kot v stališčih, ki jih predlaga kot izhodišče izvršni svet, je postavljeno, da naj bi v prihodnjem letu glede prispevkov iz osebnega dohodka veljala proporcionalna stopnja za delavce v rednem delovnem razmerju. Danes pa sta v razpravi dva tovariša poslanca predlagala progresijo. Prav zaradi tega sem se oglasil, ker menim, da je tu stališče izvršnega sveta, oziroma sekretariata za finance sprejemljivejše, predvsem sprejemljivejše za gospodarstvo, in to iz več razlogov.

Obremenjevanje osebnega dohodka v delovnem razmerju s progresivno stopnjo bi prav gotovo negativno vplivalo na naša današnja prizadevanja za izboljšanje izobrazbene strukture delavcev v delovnih organizacijah, posebno če bi se uveljavilo stališče tovariša poslanca Matičiča, da bi se obremenjevalo s progresijo vse tiste dohodke, ki presegajo neko slovensko poprečje.

Prav tako menim, da bi obdavčevanje osebnega dohodka delavcev v rednem delovnem razmerju po progresivni stopnji destimuliralo delovne organizacije, da ugotavljajo individualni učinek dela posameznega delavca. Razen tega pa bi tako progresivno obdavčevanje dohodka vplivalo v določeni meri tudi na kalkula-cijsko politiko oziroma na možnost realne in dolgotrajnejše perspektivne poli-tike posamezne delovne organizacije v kalkulaciji cen, ker bi bila udeležba teh prispevkov v ceni različna. To govorim zaradi tega, ker ne smemo misliti, da bomo lahko delavca v enem letu prepričali, da gre od sedaj naprej za bruto osebne dohodke in da ves prispevek plača delavec sam.

Kategorijo bruto osebnega dohodka poznamo že nekaj let, vendar doslej še nikdar nismo mogli delavce prepričati, da je bruto dohodek njegov celoten dohodek in da on plačuje prispevke, kajti vsak delavec pa naj bo to intelektu-alen ali fizični delavec, vidi tiste dinarje, ki jih dobi v kuverti kot neto pla-čilo. Mislim, da prav zaradi tega situacija ni zrela, da bi lahko v celoti uveljavili progresijo pri obdavčenju osebnih dohodkov.

Mislim, da je mnogo pravilneje, da se v primeru, ko bo treba zvišati stop-njo prispevka za zdravstveno zavarovanje, ali pa stopnjo prispevka za pokoj-ninsko zavarovanje, to opravi prek obračuna delovne organizacije, vse ostalo pa naj se zajema prek davka iz skupnega dohodka občana.

To kategorijo davka in ta način zajemanja zagovarjam tudi zaradi tega, ker se je v vseh dosedanjih davčnih sistemih pokazalo, da je najlažje zagoto-viti dohodke s tem, da zvišamo stopnjo, namesto, da bi se trudili, da bi realno ugotavljali osnove za davčne zavezance in potem realno izvršili odmero in potem te davke tudi izterjali. Mislim, da bi si bili v nasprotju, če bi sprejeli ta princip, s stališči, ki smo jih sprejeli takrat, ko smo sprejemali zakon o orga-nizaciji davčne službe v Sloveniji in ki jo skušamo formirati prav zaradi tega, da bomo lahko enkrat ugotovili realne dohodke naših občanov in dosegli, da bo res vsakdo prispeval po svojem dohodku.

Ne bi mogel glasovati za stališče, da imajo gospodarske panoge, predvsem pa negospodarske organizacije, ki imajo nižje poprečne osebne dohodke ali, ki so v gopodarskih težavah, ki niso konjunkturne ali kakorkoli že to imenu-jemo, da imajo že po principu, ki ga v zakonu sprejmemo, nižje prispevke iz osebnih dohodkov. Mislim, da slabši ekonomski položaj posamezne gospodarske organizacije ne temelji vselej na objektivnih vzrokih. Če pa za določeno gospo-darsko panogo, kot je to tovariš poslanec iz Zasavja govoril o rudarstvu, ugoto-vimo, da je iz objektivnih vzrokov v težkem ekonomskem položaju, potem sem za

olajšave. Nikakor pa nisem zato, da nastopijo olajšave že po samem zakonu in da tisti, ki imajo nižje poprečne osebne dohodke, plačuje tudi nižje prispevke iz osebnih dohodkov. Iz istega razloga tudi ne bi glasoval za tak predlog, s katerim bi delavce zaposlene v kulturi ali prosveti ali drugih družbenih dejavnostih oprostili prispevka iz osebnega dohodka ali predpisali nižje prispevke iz rednega delovnega razmerja, ker menim, da je za pokrivanje splošnih družbenih potreb dolžan prispevati vsak zaposleni.

Kot eno izmed možnosti, da se pripomore k izboljšanju ekonomskega položaja tistim gospodarskim grupacijam, pri tem ne mislim posameznih podjetij, temveč posamezne panoge, oziroma posamezne grupacije, ki so iz objektivnih vzrokov zašle v ekonomske težave, vidim poleg te možnosti popusta oziroma oprostitve od prispevka od osebnega dohodka, tudi možnosti take ali drugačne stopnje prispevka, oziroma obresti na poslovne sklade, za katere smo danes v obrazložitvi predstavnika izvršnega sveta slišali, da bodo kot instrument zbiranja sredstev družbene akumulacije ostale ne sicer več federaciji, ampak republik, ker mislim, da se da prek tega instrumenta mnogo lažje zajemati sredstva.

Še enega vprašanja bi se rad dotaknil, to je vprašanja uskladitve davčne politike. V stališčih izvršnega sveta in v stališčih sekretariata se zagovarja, da bi bilo potrebno manevrski prostor občine pri samostojnem določanju stopenj in virov družbenih obveznosti čimbolj zožiti. Poslanci so v razpravi ta predlog in stališča izvršnega sveta potrdili, nekateri pa so bili proti njemu. Jaz osebno to stališče podpiram. Podpiram stališče, da je treba vsaj v sedanjem obdobju, sicer določiti posameznim občinskim skupščinam nek manevrski prostor, vendar mislim, da tak manevrski prostor ni potreben pri vseh oblikah obveznosti in da ga je treba pustiti samo pri nekaterih. Podpiram pa to zaradi tega, ker smo v letošnji spomladi sprejeli v tem parlamentu priporočilo o nujnosti uskladitve te politike, videli pa smo iz današnjega poročila in iz razprave, da so razlike med posameznimi občinami v nekaterih oblikah družbenih obveznosti še večje, kot so bile v prejšnjem obdobju. Hvala lepa.

Podpredsednik Marija Mesarič: Besedo ima tovariš Radoslav Jonak. (Jonak: Odstopam!) Hvala, želi še kdo besedo? (Ne javi se nihče.)

Prekinjam sejo in odrejam 20 minut odmora.

(Seja je bila prekinjena ob 14. uri in se je nadaljevala ob 14.30.)

Podpredsednik Marija Mesarič: Nadaljujemo z delom. Komisija, ki smo jo dopoldne imenovali, naj pri pripravi akta upošteva tudi v diskusiji dane predloge.

S tem je ta točka dnevnega reda izčrpana in prehajamo na 11. točko dnevnega reda, in sicer program izobraževalne skupnosti SR Slovenije.

Program je predložila Skupšini SR Slovenije v soglasje izobraževalna skupnost SR Slovenije. Kot predstavnika izobraževalne skupnosti so določili tovarišico Ateno Ulrih. Program izobraževalne skupnosti SR Slovenije je obravnaval odbor za prosveto in kulturo, ki je predložil obrazložen predlog odloka o soglasju k programu izobraževalne skupnosti SR Slovenije za leto 1968.

Ali morda želi poročevalec odbora k predlogu odloka dati še ustno obrazložitev? (Ne želi.) Predlog odloka je obravnavala zakonodajno-pravna komisija in dala zboru pismeno poročilo. Ali želi predstavnik zakonodajno-pravne komisije dati še ustno obrazložitev? (Ne želi.)

Celotno gradivo je bilo v smislu 165. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije predloženo izvršnemu svetu. Predstavnik izvršnega sveta k tej točki dnevnega reda je tovariš dr. Vladimir Bračič. Izvršni svet je dal pismeno mnenje. Ali želi predstavnik izvršnega sveta dati še ustno obrazložitev? (Ne želi.) Hvala. Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Če nihče, zaključujem razpravo in dajem na glasovanje amandma zakonodajno-pravne komisije. Prosim, da glasujemo o amandmaju. Kdo je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Glasujemo o predlogu odloka. Prosim, kdo je za, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je republiški zbor soglasno sprejel predlog odloka o soglasju k programu izobraževalne skupnosti SR Slovenije.

Prehajamo na 12. točko dnevnega reda, in sicer soglasje k sklepu skupščine republiške skupnosti socialnega zavarovanja delavcev SR Slovenije o dopolnitvi sklepa o višini dodatnega prispevka za invalidsko-pokojninsko zavarovanje.

Predlagatelj sklepa je skupščina republiške skupnosti socialnega zavarovanja delavcev SR Slovenije. Skupščina republiške skupnosti socialnega zavarovanja delavcev SR Slovenije je prvotno besedilo sklepa, ki so ga poslanci prejeli skupaj z vabilom na današnjo sejo, popravila v smislu pripomb zakonodajno-pravne komisije Skupščine SR Slovenije. Popravljen besedilo tega sklepa ste prejeli z dopisom z dne 23. 7. 1968. Predstavnik skupščine republiške skupnosti socialnega zavarovanja delavcev SR Slovenije je tovariš Ignac Nagode.

Odbor za gospodarsko programiranje in finance gospodarskega zbora je predložil obrazložen predlog odloka o soglasju k sklepu skupščine republiške skupnosti socialnega zavarovanja delavcev SR Slovenije o stopnji dodatnega prispevka za invalidsko in pokojninsko zavarovanje. Sklep in predlog odloka o soglasju k sklepu sta obravnavala odbor za delo republiškega zbora in zakonodajno-pravna komisija. Odbor in komisija sta dala zboru pismeni poročili.

Celotno gradivo je bilo v smislu 165. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije dostavljeno izvršnemu svetu. Predstavnik izvršnega sveta je tovariš Bojan Lubej. Izvršni svet je dal k sklepu pismeno mnenje. Ali želi predstavnik še ustno obrazložitev? (Ne želi.) Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Če nihče, zaključujem razpravo in dajem na glasovanje predlog odloka. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je republiški zbor soglasno sprejel predlog odloka o soglasju k sklepu skupščine republiške skupnosti socialnega zavarovanja delavcev SR Slovenije o stopnji dodatnega prispevka za invalidsko in pokojninsko zavarovanje.

Prehajam na 13. točko dnevnega reda, in sicer na volitve in imenovanja.

Najprej bomo obravnavali predlog odloka o določitvi števila in imenovanju članov sveta za narodno obrambo SR Slovenije, ki ga je predložila komisija za volitve in imenovanja. Predstavniki komisije je tovariš inž. Adolf Tavčar. Ali želi dati predstavnik komisije k predlogu odloka še ustno obrazložitev? (Ne želi.) Hvala.

Izvršni svet je dal k predlogu odloka svoje mnenje. Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Ker nihče, zaključujem razpravo in dajem predlog odloka na glasovanje. Kdo je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je republiški zbor soglasno sprejel predlog odloka o določitvi števila in imenovanju članov sveta za narodno obrambo SR Sloveniji in s tem imenoval za predsednika tovariša Staneta Kavčiča, za člane pa: Slavka Furlana, republiškega sekretarja za notranje zadeve, Majdo Gaspari, republiškega sekretarja za zdravstvo in socialno varstvo, Vinka Hafnerja, podpredsednika izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, Alberta Jakopiča, predstavnika predsedstva CK ZKS, Đoko Jovanića, generalpolkovnika JLA, Svetka Kobala, republiškega sekretarja za gospodarstvo, inž. Miha Košaka, predsednika mestnega sveta Ljubljana, Toneta Kropuška, predsednika republiškega sveta zveze sindikatov Slovenije, Milana Kušana, predsednika Zveze mladine Slovenije, Danijela Lepina, člana republiškega odbora Zveze združenj borcev NOV, Janka Sekirnika, generalpodpolkovnika JLA, Janeza Vipotnika, predsednika republiške konference Socialistične zveze Slovenije, in kot tajnika Rudolfa Hribernika, republiškega sekretarja za narodno obrambo.

S tem preneha veljati sklep o spremembi sklepov o imenovanju sveta za narodno obrambo Socialistične republike Slovenije, objavljenega v Uradnem listu SR Slovenije, št. 26/67.

Nadalje bomo obravnavali predlog odloka o razrešitvi namestnika republiškega sekretarja za notranje zadeve, katerega je predložila komisija za volitve in imenovanja na predlog izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije. Predstavniki komisije je tovariš inž. Adolf Tavčar. Ali želi predstavnik komisije dati k predlogu odloka še ustno obrazložitev? (Ne želi.) Hvala, pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Ker nihče, zaključujem razpravo in dajem predlog odloka na glasovanje, kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je republiški zbor soglasno razrešil tovariša Alojza Briškija, dolžnosti namestnika republiškega sekretarja za notranje zadeve.

Prehajam na obravnavo predloga odloka o izvolitvi sodnika okrožnega sodišča v Novi Gorici, katerega je predložila komisija za volitve in imenovanja Skupščine SR Slovenije. Predstavniki komisije je tudi pri tem vprašanju tovariš inž. Adolf Tavčar. Ali želi dati ustno obrazložitev? (Ne želi.) Hvala. Pričenjam razpravo, kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Ker nihče, zaključujem razpravo in dajem predlog odloka na glasovanje. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je republiški zbor soglasno izvolil za sodnika okrožnega sodišča v Novi Gorici tovariša Danila Kertela, sodnika občinskega sodišča v Novi Gorici.

Prehajamo na 14. točko dnevnega reda, poslanska vprašanja.

Na poslansko vprašanje Milana Šepetavca in tovariša Miroslava Kambiča z dne 11. julija bo odgovoril Alojz Žokalj, predsednik cestnega sklada SR Slovenije.

A l o j z Ž o k a l j : Poslansko vprašanje tovariša Milana Šepetavca iz Brežic se glasi: Kako daleč so priprave za izgradnjo mostu na reki Savi pri Brežicah in kdaj se bo predvidoma začela izgradnja le-tega; kako se misli regulirati promet za izgradnjo novega mostu na obstoječem mostu, saj grozi stalna nevarnost nesreče, ki lahko terja velike materialne in človeške žrtve. Odgovor je naslednji:

Cestni sklad SR Slovenije je že vložil zahtevo pri pristojnih organih za izdajo upravnih dovoljenj za gradnjo mostu prek Save pri Brežicah in pripravlja tudi izdelavo tehnične dokumentacije za ta most. Predvideno je namreč, da bi se z gradnjo mostu prek Save pri Brežicah pričelo v letu 1969 in da bi bil dograjen v letu 1970. Ustrezni predlog bo cestni sklad posredoval Skupščini SR Slovenije pri sprejemanju programa cestnih del za drugo leto.

V okviru sredstev za tekoče vzdrževanje pa bo do dograditve novega mostu vzdrževanje na obstoječem mostu v takem stanju, da bo možen promet prek tega mostu v dosedanjem obsegu.

Vprašanje tovariša poslanca Šepetavca pa se glasi: Ali je republiški cestni sklad pripravljen sofinancirati izgradnjo mostu na reki Sotli in ali so že v tej zadevi začeti razgovori s predstavniki republike Hrvatske? Odgovor:

Most na cesti številka 3-80-32 Bilejsko-Klanjec prek reke Sotle vzdržuje do sredine mostu cestno podjetje v Novem mestu, na Hrvatski strani pa cestno podjetje v Varaždinu. Cestni sklad je navezal stike s potnim fondom Hrvatske, da se reši problem mostu prek reke Sotle. Odvisno od obojestranskih možnosti bo zgrajen nov most ali pa popravljen obstoječi most, tako da bo prek njega omogočen normalni prevoz. Hvala lepa.

P o d p r e d s e d n i k M a r i j a M e s a r i č : Ali imata tovariša poslanca v tej zvezi dodatno vprašanje? (Ne.) Hvala. Na poslansko vprašanje Radoslava Jonaka z dne 17. 7. 1968 v zvezi s problematiko delavskih univerz v SR Sloveniji, bo odgovoril republiški sekretar, tovariš Tomo Martelanc. Prosim.

T o m o M a r t e l a n c : Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši poslanci. Že na 63. seji republiškega zbora je tovariš poslanec Radoslav Jonak postavil vprašanje glede integracije delavskih univerz in si hkrati zadržal pravico, da naknadno postavi dodatno vprašanje na eni izmed prihodnjih sej. To prvo dodatno vprašanje se glasi: Ali republiški sekretariat za prosveto in kulturo meni, da se z integracijo delavskih univerz ne bi bistveno pocenile obstoječe službe in izboljšala kvaliteta njihovega dela? Odgovor na to vprašanje:

Za delavske univerze in za podobne ustanove v drugih republikah oziroma državah je značilno, da so to praviloma teritorialne institucije, ki morajo zadovoljevati potrebe po splošnem družbenem in strokovnem izobraževanju odraslih na določenem območju. Ker poteka večina izobraževanja odraslih ob delu, o popoldanskem in večernem času, mora biti le-to čimbolj približano občanom. Da bi se lahko delavske univerze odzivale na interese in potrebe občanov, delovnih in družbeno-političnih organizacij, morajo biti z njimi v tesnem stiku. Če ta povezanost odpade, upade ponavadi hkrati tudi izobraževalna dejavnost. Doslej so se pokazali smotrni in opravičeni integracijski procesi, ko gre za združevanja ali medsebojno sodelovanje delavskih univerz v zaključenih regijah,

npr. Maribor, Ljubljana, obalno področje, Zasavje itd. To omogoča ustanovam, da se kadrovske okrepijo in uveljavljajo pri delu višjo strokovnost in specializacijo. Dosedanje izkušnje kažejo, da se s tako integracijo izobraževalna dejavnost bistveno ne poceni, ker pomeni večino njenih stroškov ne režijska, pač pa funkcionalna dejavnost delavskih univerz. Združevanje več delavskih univerz v en zavod je tako smotrno le v okviru teritorialno ne preveč razsežnih regij. Sicer pa je bolj smotrno medsebojno povezovanje in sodelovanje manjših delavskih univerz z večjimi in razvitejšimi delavskimi univerzami. Kadrovska in materialna krepitev delavskih univerz v večjih središčih je zato tudi pogoj za višjo strokovnost, uspešnost in sodelovanje vseh delavskih univerz. V tej smeri gredo razvojni procesi ne le v naši republici, ampak v vsej Jugoslaviji.

V drugem dodatnem vprašanju tovariš poslanec sprašuje, zakaj imamo na dva stalno zaposlena poprečno na eni delavski univerzi 61 honorarnih sodelavcev, na vseh delavskih univerzah pa je 3300 zunanjih sodelavcev in ali sekretariat ne meni, da bi s koncentracijo delavskih univerz lahko namesto 3300 honorarnih sodelavcev zaposlili dokajšnje število predvsem mladih ljudi, ki dnevno končujejo fakultete in druge šole in ostajajo brez zaposlitve.

Odgovor: V Sloveniji je bilo v letu 1967 na delavskih univerzah 3236 predavateljev. Od teh je bilo samo 6 predavateljev stalno zaposlenih, vsi ostali pa sodelujejo le kot zunanji honorarni sodelavci. Za delavske univerze in podobne ustanove v Jugoslaviji in v drugih državah je namreč značilno prav to, da je na njih zaposleno le majhno število strokovnih vodij in organizatorjev izobraževalnega dela, ki so jedro širokega kroga zunanjih sodelavcev. Tako organizirano kadrovske strukturo terja sam značaj dela delavskih univerz, ki so namenjene kompleksnemu družbenemu, splošnemu in strokovnemu izobraževanju odraslih. Vsebina programov zahteva zaradi raznovrstnosti, aktualnosti in neposredne povezanosti s potrebami in interesi slušateljev angažiranje najrazličnejših strokovnjakov z raznih področij družbenega življenja. Tako je v Sloveniji izmed 3236 honorarnih predavateljev bilo manj kot tretjina prosvetnih delavcev, prevladovali pa so strokovnjaki iz prakse, inženirji, pravniki, zdravstveni delavci itd. Stalno zaposleni predavatelji so nadomestili honorarne predavatelje samo v tistih primerih, ko gre za šolske oblike, npr. za oddelke za odrasle oziroma za vrsto enakih tečajev, npr. jezikovni tečaji in to v središčih, kjer je taka dejavnost tako obsežna, da omogoča polno zaposlitev posameznih strokovnjakov. Pretežno pa imajo delavske univerze vrsto raznorodnih oblik, pri katerih posamezni predavatelji prevzamejo v izobraževalnem letu le po nekaj predavanj. Razumljivo je, da bi na primer stalno zaposlen predavatelj na neki delavski univerzi ne mogel kvalitetno nadomestiti vrste strokovnjakov različnih strok, saj si tudi v šolstvu prizadevamo, da so vsi predmeti strokovno zasedeni.

Izobraževanje odraslih, ki ga razvijajo delavske univerze, lahko opravlja svojo funkcijo le, če je kvalitetno, če se delavska univerza naslanja na najboljše kadre iz šol, inštitutov, gospodarskih organizacij, iz družbeno-političnih organizacij in podobno, tako da se teorija neposredno povezuje s prakso. Možnosti, da bi se honorarno delo na delavskih univerzah spremenilo v stalno zaposlitev, so prav spričo teh okolišnosti vezane na okvir, ki ga terjata kvaliteta in specializacija dela. Hvala lepa.

Podpredsednik Marija Mesarič: Hvala, tovariš sekretar. Ali ste tako ljubeznivi, da počakate, ker boste odgovorili še na naslednje poslansko vprašanje tovariša Radoslava Jonaka.

T o m o M a r t e l a n c : Tovariš poslanec Radoslav Jonak je zastavil vprašanje, ki ima tri podvprašanja:

1. Kakšen status ima višja tehnična varnostna šola v Ljubljani v mreži višjih izobraževalnih inštitucij?

2. Ali je šola sploh registrirana, in če ni, zakaj ni?

3. Koliko študentov je diplomiralo na tej šoli, kakšen status imajo diplomanti šole, in koliko rednih predavateljev ima ta šola.

Odgovoril bi na vsa ta tri podvprašanja skupaj in sicer naslednje:

Prvo sistematično izobraževanje tehniških kadrov za varnost pri delu, tako imenovanih varnostnih tehnikov, se je začelo leta 1960 na tedanji višji kadrovski šoli v Kranju. Leta 1963 je po takrat veljavnem zakonu o visokem šolstvu akt o ustanovitvi šole potrdil izvršni svet Skupščine LRS.

Višja kadrovska šola je imela tri oddelke: za kadrovsko službo, za organizacijo dela in za varnost pri delu. Ko se je višja kadrovska šola leta 1965 reorganizirala v višjo šolo za organizacijo dela in pri tem v celoti spremenila program izobraževanja, je svet šole sprejel sklep o ukinitvi oddelka za varnost pri delu. V tem položaju, opirajoč se na ugotovitev gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije, ko je 2. junija 1965 razpravljal o varnosti pri delu, da je treba v prihodnje omogočiti izobraževanje strokovnjakov za tehniko varnosti pri delu na vseh treh stopnjah fakultetnega študija, sta poslali Zveza inženirjev in tehnikov SR Slovenije in Zveza varnostnih inženirjev in tehnikov SR Slovenije skupni predlog univerzi v Ljubljani, da naj prouči in omogoči v okviru ustrezne fakultete izobraževanje varnostnih inženirjev. Ker univerza ni takoj ustregla temu predlogu, je Zveza varnostnih inženirjev in tehnikov poiskala prehodno rešitev s tem, da je 11. junija 1966. leta ustanovila zavod z imenom Višja tehniška varnostna šola v Ljubljani in ga nato registrirala pri pristojnem okrožnem gospodarskem sodišču v Ljubljani 5. 9. 1966. leta. Da bi ustanovljena šola dobila status visokošolskega zavoda v smislu zakona o visokem šolstvu SRS, bi moral ustanovitelj dati republiškem sekretariatu za prosveto in kulturo predlog za verifikacijo šole in to na podlagi določila tretjega odstavka 14. člena citiranega zakona, ki se glasi: »na predlog ustanovitelja republiški upravni organ, pristojen za zadeve visokega šolstva, verificira visokošolski zavod, ki ga je ustanovila občina, delovna ali druga samoupravna organizacija«.

Ustanovitelj doslej ni vložil takega predloga, tako da Višja tehniška varnostna šola v Ljubljani nima statusa visokošolskega zavoda. Razlog, da ustanovitelj še ni zahteval verifikacije šole, je razviden iz informacije, ki jo je poslala uprava tehniške varnostne šole našemu sekretariatu 8. 7. letošnjega leta, iz katerega citiram: »Zveza varnostnih inženirjev in tehnikov je v preteklem letu začela široko zasnovano akcijo za izdelavo profila poklica varnostnega inženirja. To obširno delo je v zaključni fazi izdelave pripomb delovnih organizacij z vseh področij ter pristojnih republiških organov in ustanov. Po izdelavi profila bo ustanovitelj predlagal postopek za verifikacijo višje tehniške varnostne šole na podlagi 14. člena zakona o visokem šolstvu v SRS.«

Zveza varnostnih inženirjev in tehnikov SRS kot ustanovitelj šole še vedno zastopa stališče, da naj višja tehnična varnostna šola vzgaja poklicne varnostne inženirje le v prehodnem obdobju, dokler se ne zagotovi njihovo izobraževanje na ustrezni tehniški fakulteti.

Doslej je na višji tehniški varnostni šoli, oziroma oddelku za varnost pri delu pri višji kadrovski šoli v Kranju diplomiralo 14 študentov. Glede na to,

da se je v času od leta 1963 do 1966 vpisalo v prvi letnik te šole 140 slušateljev, je število diplomiranih izredno majhno in opozarja na določene razmere na tej šoli. Na šoli ves čas poučujejo samo honorarne učne moči, večinoma so to učitelji iz tehniških in drugih fakultet v Ljubljani v lanskem študijskem letu jih je bilo 21. Ker višja tehniška varnostna šola še nima zakonitega statusa visokošolskega zavoda, tudi diplome, ki jih izdaja, nimajo veljave javne listine. Hvala lepa.

Podpredsednik Marija Mesarič: Se poslanec tovariš Jonak zadovoljuje z odgovorom, oziroma želi postaviti dodatno vprašanje? (Ne želi.) Hvala lepa.

Na poslansko vprašanje tovariša Ceneta Matičiča z dne 23. 7. v zvezi s pogajanj o Kenedijevi rundi in SFRJ bo odgovoril dr. Stane Pavlič, predsednik komiteja za zunanjo trgovino. Prosim.

Dr. Stane Pavlič: Tovarišice in tovariši. Poslanec republiškega zbora je postavil komiteju izvršnega sveta za zunanjetrgovinsko dejavnost naslednje poslansko vprašanje:

1. Ali je SFRJ kot članica GATT tudi priključena procesu, ki se vrši v okviru pogajanj o Kenedijevi rundi?

2. V kateri in kolikšni meri je kazno trditi oziroma vsaj predvidevati, da Kenedijeva runda lahko prispeva k povečanju naše zunanjetrgovinske menjave?

3. Kolikor smo priključeni v okvir pogajanj o Kenedijevi rundi, sprašujem, koliko in v kateri obliki lahko Kenedijeva runda škoduje obsegu in vrednosti naše zunanjetrgovinske menjave?

Na ta vprašanja bi dal tale odgovor:

Jugoslavija, kot je poznano, je aktivno sodelovala pri trgovinskih pogajanjih Kenedijeve runde, ker je neposredno pred tem postala polnopravni član GATT in dobila kot taka pravico, da sodeluje. Pri tem je važno, da pripomnimo, da je naša država imela status države v razvoju, kar je pomembno z ozirom na zaključke Kenedijeve runde. V okviru Kenedijeve runde se je težilo ne le za zmanjšanjem carinskih, temveč tudi za ublažitev necarinskih preprek. Namen te runde je bil, da se na industrijskem sektorju, razen redkih izjem, zmanjša carina za 50%. Na kmetijskem sektorju, kjer carine običajno niso odločujoči element zaščite pred uvozom, pa se je želelo doseči ublažitev in odstranitev obstoječih zaprek ter izboljšanje splošnih pogojev pristopa k tržišču. Ta namen ni bil v celoti dosežen. Znižanje carin na industrijskem sektorju, ki je različno po skupinah proizvođov, se giblje v poprečju okoli 35%. Najpomembnejša znižanja so bila dosežena pri kemičnih proizvodih, strojih in opremi, celulozi in papirju, surovinah in kategorij drugih finalnih izdelkov. Znatno manjši uspeh pa je bil dosežen pri trdih in tekočih gorivih, tekstilu in obutvi, tropskih proizvodih ter izdelkih črne metalurgije. Rezultati, doseženi na področju kmetijstva so neznatni. Neuspela pogajanja o sklenitvi mednarodnega sporazuma o trgovini z živili in mesom, ter z mlečnimi proizvodi kot tudi nepopolni uspehi na sektorju žitaric, znatno zmanjšujejo pomen Kenedijeve runde, zlasti z liberalizacijo mednarodnega prometa s kmetijskimi proizvodi.

Ob koncu trgovinskih pogajanj so države v razvoju, kar velja tudi za našo deželo, da se za izdelke interesantne za njihov izvoz, izvede predvideno znižanje carin takoj in ne postopoma v petih letih. To, kot vam je poznano, je bilo tudi na drugi svetovni konferenci za trgovino in razvoj v New Delhiju ponovno

potrjeno. Industrijsko razvite države so v načelu sprejele to zahtevo, ter se sporazumele, da bodo predložile listo proizvodov, za katere so pripravljene hitreje znižati carine. Takšne liste so doslej predložile države: Danska, Finska, Japonska, Kanada, Norveška, ZDA, Švica, Švedska, Velika Britanija in Češka ter države evropske gospodarske skupnosti. Te liste vsebujejo pretežno tropske proizvode in je v njih le malo izdelkov, ki jih izvažata Jugoslavija. Glede na to, da je Jugoslavija s sprejetjem stalne carinske tarife v okviru gospodarske reforme že znižala svoje carine, je pri pogajanjih dala koncesije v glavnem v okviru konsolidacije veljavnih carinskih stopenj. To pomeni, da je prevzela obveznost, da za okoli 380 carinskih stopenj ne bo enostransko zviševala carin. Vsa carinska znižanja, ki so bila sprejeta na pogajanjih, veljajo tudi za Jugoslavijo, kadar izvažata v državo, ki je pristala na znižanje carine za določeno blago. Medtem ko so bili, kot že omenjeno, doseženi na kmetijskem sektorju minimalni rezultati, se giblje povprečno znižanje carin za naš izvoz industrijskih proizvodov v razvite države nekje na višini okoli 35 %, kar bo nekoliko olajšalo naš izvoz na ta področja, vendar pa tega zaenkrat še ne moremo kvantificirati. To znižanje je zelo različno po državah kot tudi po proizvodih. Države članice EGS so nastopile pri pogajanjih Kenedijeve runde enotno s skupno listo proizvodov. Koncesije, ki so nam jih priznale, se nanašajo na 61,5 % jugoslovanskega izvoza na tuja tržišča. Toda samo neznamen del bi se za carine ukinil popolnoma, za 3,7 % naših proizvodov bi se znižale za manj kot 50 % in le za 16,6 % bi dosegli 50 % znižanje carin. Pozitivne učinke Kenedijeve runde na tržiščih skupnega evropskega trga delno nevtralizira uvedba enotne carinske tarife s 1. julijem letošnjega leta, ker so v posameznih državah za nekatere artikule enotne carinske tarife celo višje od prejšnjih nacionalnih tarif. Nasprotno od EGS pa so se pripadnice druge zahodnoevropske integracijske skupnosti to je EFTE pogajale samostojno, vsaka zase. Carinske olajšave Velike Britanije, Avstrije, Švice in skandinavskih držav so za nas manj pomembne kot olajšave, dosežene v okviru evropske gospodarske skupnosti. Po Ženevskem sporazumu bi se moral Kenedijev sporazum uveljaviti postopoma. S 1. julijem letos bi se izvedlo 40 % znižanje od že dogovorjenih carinskih olajšav. Ostalih 60 % pa bi se zniževalo postopoma do 1. januarja 1970. leta. Tu moram reči, da so nekatere dežele že pričele uveljavljati Kenedijevo rundo s 1. januarjem letos, ostale pa z 10. junijem letošnjega leta. Ko je prišlo v začetku letošnjega leta do krize monetarnega sistema ter ukrepov ameriške vlade za zaščito vrednosti dolarja in za uskladitev ameriške plačilne bilance, so zahodnoevropske dežele zagrozile z odlaganjem Kenedijevega sporazuma. Kasneje so se članice EGS na sestanku sveta zunanjih ministrov v Luxemburgu sporazumele, da s pospešitvijo izvajanja Kenedijevega sporazuma olajšajo napore ZDA za stabilizacijo dolarja in plačilne bilance. Tu je bila najbolj aktivna predvsem ekonomska vloga. Po tem sporazumu bi članice EGS s 1. januarjem naslednjega leta izvedle že 60 % dogovorjeno zmanjšanje carinskih postavk, namesto da bi počakale s takšnim znižanjem do 1. januarja 1970, kot je bilo prvotno predvideno. ZDA pa bi takšno znižanje izvedle šele po 1. januarju 1970. leta.

Luxemburškemu sporazumu držav EGS so se pridružile tudi članice EFTE, Kanada in Japonska. Ameriška vlada pa je sprejela to ponudbo z veliko rezervno in vlada ZDA resno razmišlja, da bi uvedla posebno 2–3 % uvozno takso, v nekaterih primerih, jo je medtem že uvedla, kot povračilo pri izvozu, kar bi lahko bistveno zavrlo izvajanje Kenedijeve runde v ostalih zahodnih deželah. Točna je trditev tovariša Matičiča, da bo posebno Velika Britanija koristila

zaključke Kenedijeve runde. Tu bi spomnil samo na izjavo današnjega predsednika EGS, ki je ob zaključku Kenedijeve runde dejal, da je žal dejstvo, da rezultati Kenedijeve runde koristijo predvsem visoko razvitim deželam, najmanj pa seveda deželam v razvoju, kamor spadamo tudi mi, kljub temu, da nam nekatere dežele več ali manj že odrekujejo status dežele v razvoju.

Kot vam je poznano, bodo ponovni razgovori predvidoma sredi oktobra in takrat bo imela naša delegacija priliko, da bolj konkretno oceni posledice Kenedijeve runde, kakor tudi možnost njene hitrejše uveljavitve.

Podpredsednik Marija Mesarič: Hvala lepa. Tovariš Cene Matičič želi postaviti dodatno vprašanje.

Cene Matičič: Tovarišica predsedujoča, tovariši in tovarišice poslanci! Zahvaljujem se za odgovor in bi prosil pismeni odgovor.

Zadovoljen sem z odgovorom na prvo vprašanje, ne morem pa biti zadovoljen z odgovorom na drugo in tretje vprašanje. To predvsem iz tega razloga, ker so bojda vse države članice Kenedijeve runde aproksimativne ocene že izvedle. Zaradi tega sem aproksimativne ocene dveh ali treh držav v vprašanju navedel. Zato predlagam, da se problem okoli Kenedijeve runde, ki bo za naše gospodarstvo v bodočnosti nedvomno zelo pomembna, prenese iz republiškega zbora na odbor za zunanje odnose našega republiškega zbora in da ta odbor prouči vprašanja in prouči posledice oziroma predvidi posledice, ki jih ima Kenedijeva runda za naše gospodarstvo. S tem odstopam od nadaljnjega vprašanja.

Podpredsednik Marija Mesarič: Hvala. V smislu 27. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije prosi izvršni svet, da se odgovor na poslansko vprašanje Ceneta Matičiča z dne 29. julija 1968 odloži do prihodnje seje republiškega zbora. Kdor je za ta predlog naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Na poslansko vprašanje inž. Slavka Jakofčiča z dne 17. 7. 1968 bo odgovoril predstavnik izvršnega sveta tovariš Boris Vadnjal.

Boris Vadnjal: Tovariš poslanec Jakofčič je postavil naslednje vprašanje: Kje in v kakšne namene so angažirana sredstva bivšega republiškega stanovanjskega sklada.

Verjetno se še vsi spominjamo, da je Skupščina SR Slovenije leta 1965 sprejela zakon o odpravi republiškega sklada za zidanje stanovanjskih hiš. Ta sredstva so se z zakonom prenesla na takratno splošno gospodarsko banko. Ob prenosu oziroma likvidaciji je služba družbenega knjigovodstva izvršila pregled nad poslovanjem upravnega odbora sklada kot tudi banke, ki je vodila finančne posle za račun sklada. Pri prenosu je bilo ugotovljeno, da je sklad 21. 12. 1965 razpolagal s 302 milijona 588 000 N dinarjev, od katerih je bilo odobrenih in plasiranih 296 535 000 dinarjev, na žiro računu pa je ostalo 6 053 000 dinarjev. Znano nam je, da je bila večina takrat likvidiranih stanovanjskih skladov preangajiranih in da so te obveznosti morale prevzeti poslovne banke, ki so prevzele tudi likvidirane sklade. Tako je splošna gospodarska banka prevzela nepokrite obveznosti v višini 35 576 000 N dinarjev. Pokrivanje teh obveznosti se je porazdelilo na razdobje 1966 – vključno 1968 in se pokrivalo iz priliva anuitet, ki so znašale 35 167 000 dinarjev. Iz tega je razvidno, da so vsa do konca leta 1968 sredstva republiškega stanovanjskega sklada angajirana oziroma da se

sredstva niso in da se tudi ne morejo uporabljati za drugo, kot za pokrivanje že sprejetih obveznosti likvidiranih stanovanjskih skladov. Po letu 1968 pa bo kreditna banka in hranilnica Ljubljana, ki je ob združitvi s Splošno gospodarsko banko prevzela tudi ta sredstva, ta sredstva od anuitet plasirala v okviru sistema in pravilnika o kreditiranju stanovanjsko-komunalne graditve. Da bi bila slika o prenesenih sredstvih bivše SGB v KBH popolnejša, moram omeniti še sredstva, ki jih je SGB zbirala na podlagi svojega pravilnika o stanovanjskem kreditiranju delovnih organizacij in pravilnika o varčevanju občanov. S sredstvi, pridobljenimi oziroma vročenimi na podlagi teh pravilnikov, je hotela SGB razviti lastni sistem kreditiranja stanovanjsko-komunalne graditve. Priliv v letih 1966–1968 je bil 34 823 000 dinarjev. Računajoč na povečano uročanje sredstev delovnih organizacij in občanov ter na likvidnost prevzetega republiškega stanovanjskega sklada po letu 1968, je splošna gospodarska banka sprejela obveznosti za kreditiranje komunalnih naprav kot rižanski vodovod, kanalizacija v Murski Soboti, vodovod Radgona–Radenci, dokončanje vodovoda v Novem mestu, Črnučah in Stari Fužini, v znesku 63 174 000 din ter kreditiranje delovnih organizacij in občanov za nakup in gradnjo stanovanj v višini 36 290 000 din. Tako so tudi ta sredstva za leto 1968 preangažirana za 8 788 000 din, a v letu 1968 že izkazujejo pozitivno razliko v višini 6 553 000 din.

Iz zgoraj povedanega in obrazloženega lahko zaključimo, da bo lahko kreditna banka in hranilnica kot naslednica likvidiranega republiškega stanovanjskega sklada in priključene splošne gospodarske banke s temi sredstvi pričela normalno poslovati in gospodariti šele po letu 1968. Po izjavi KBH so vsa ta sredstva vključena v skupni kreditni potencial direktcije za kreditiranje stanovanjsko-komunalnega gospodarstva in se bodo dodeljevala v smislu njihovega kreditnega sistema in pravilnika o kreditiranju stanovanjsko-komunalne graditve. Hvala lepa.

Podpredsednik Marija Mesarič: Na poslansko vprašanje tovariša Ivana Krefta z dne 9. 8. 1968 bo odgovoril Riko Jermaň, republiški sekretar za finance. Prosim.

Riko Jermaň: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Tovariš Ivan Kreft, poslanec republiškega zbora je v zvezi z graditvijo elektroenergetskih objektov v naši republiki postavil naslednja vprašanja:

1. Koliko finančnih sredstev je še potrebnih za dograditev HE Trbovlje in hidroelektrarne Srednja Drava I in ali so ta sredstva v celoti zagotovljena tako, da ne bo v gradnji ponovnih zastojev?

2. Zaradi zamude v gradnji obeh omenjenih objektov bo verjetno že v letošnji jeseni primanjkovalo električne energije, še večji deficit pa bo po letu 1971, če ne bomo začeli takoj z gradnjo TE Šoštanj III. Rad bi vedel, zakaj se vprašanje te gradnje še ni premaknilo z mrtve točke. Na prvo vprašanje bi dal tale odgovor:

Za dograditev TE Trbovlje II in hidroelektrarne Drava I je potrebnih še 77 440 000 din in to: po pogodbah za kreditiranje prvotnih predračunskih vrednosti 17 335 000 din ter po pogodbah za kritje podražitev in prekoračitev nastalih med graditvijo 60 105 000 din. Od navedenih potrebnih sredstev še ni zagotovljenih 26 000 000 din, to se nanaša na kritje podražitev in prekoračitev pri Dravi I. Vendar je obravnava aneksa k investicijskemu programu in torej tudi k že sklenjenim kreditnim pogodbam v teku in gre za to, da bo v najkrajšem

času kreditna banka in hranilnica Ljubljana ta še doslej nezagotovljena sredstva tudi zagotovila.

Na drugo vprašanje pa dajem naslednji odgovor: V času od sklenitve pogodbe o podrobnejši določitvi namena in načina uporabe sredstev za financiranje elektroenergetike, ki je bila sklenjena 23. marca 1968. leta med republiko Slovenijo in kreditno banko in hranilnico Ljubljana, veljati pa je začela 4. aprila 1968. leta, organizacijske priprave na gradnjo TE Šoštanj III intenzivno napredujejo. Doslej so bile konkretneje opredeljene in odločene naslednje zadeve: predstavniki izvršnega sveta so skupaj s predstavniki banke na sestanku 3. junija določili začetek aprila 1969 kot skrajni in še sprejemljiv rok za fizični pričetek del na investicijskem objektu. S tem soglašata tudi investitor elektrarna Šoštanj. V skladu s tem je bil izdelan tudi podrobnejši delovni načrt za investicijska pripravljalna dela, ki naj omogočijo začetek gradnje v prej omenjenem roku. Republiški organi in predstavniki delavskih svetov in vodstva rudnika Velenje ter elektrarne Šoštanj so bili seznanjeni z vso problematiko investicije in z načrtom za uresničevanje pričetka investicijskih del. Z vsem tem je bila seznanjena deloma tudi javnost. Poglavitna zaključna vprašanja, o katerih se sedaj odloča, so naslednja: predvsem je potrebno izbrati dobavitelja opreme. Investitor končuje postopek izbire najugodnejšega dobavitelja za kotlovsko in elektrostrojno opremo. Zadnji rok za dopolnitev ponudb je 29. 9. 1968. Ta rok je že potekel, kar bo omogočilo dokončno izbiro. Po končani izbiri opreme bo mogoča končna opredelitev investicije glede na gradbeno zasnovu in glede na investicijske stroške, konstrukcijo ter pogoje financiranja. Ta dela bo opravil inštitut za ekonomska raziskovanja v Ljubljani. Urejajo se tudi že garancije za tuje kredite. Določene garancijske potenciale ima banka sama, druge pa naj bi prevzele domače jugoslovanske zavarovalnice. Republiški sekretariat za finance skuša ob sodelovanju zveznega sekretariata za finance doseči, da bi bila za TE Šoštanj III priznana posebna garancijska kvota izven garancijskega limita, ki ustreza delu zadolžitve za 200 MW investicijo tako, kot to sicer velja za vse elektroenergetske objekte, ki se gradijo po tem istem zakonu kot Šoštanj III. Sekretariat za finance je seznanjen, da je dal zvezni sekretariat za finance tako ugodno priporočilo in predlog zveznemu izvršnemu svetu. Sedaj to kakšen teden stoji pri organih zveznega izvršnega sveta in čaka, da pride po rednem postopku do odločitve. V teku je tudi končna pogodbeno ureditev odnosov za udeležbo jugoslovanske investicijske banke. Njena odločitev bo v določeni meri vplivala na ureditev celotnih pogodbenih odnosov z vsemi udeleženci pri financiranju.

Izjava se tudi načrt zagotovitve deviznih sredstev. V ta namen je že angažiranih nad 60 000 000 din bančnih kreditnih sredstev, ki se bodo vračala tudi z obveznostjo odstopanja deviz.

Naj na koncu omenim, da je izvršilni odbor kreditne banke in hranilnice Ljubljana na seji 20. 9. zavzel stališče, da banka posredno ali neposredno v celoti prevzema poroštvo za tuje kredite, da prevzema vse posle v zvezi z uvozom opreme ter da odobri kredit in izda komercialno soglasje k dokončni izbiri dobaviteljev, ko bo rešena in izpolnjena možnost prevzema celotnega poroštva za tuje kredite.

Sklenitev kreditne pogodbe pa se bo reševala vzporedno z integracijo slovenskih proizvodnih in prenosnih elektro-energetskih objektov. Banka kot veste, želi ta kredit dati združenemu elektrogospodarstvu Slovenije. Hvala.

Podpredsednik Marija Mesarič: Želi še kdo postaviti poslansko vprašanje? Prosim, tovariš Ivan Kreft.

Ivan Kreft: Poslanska vprašanja postavljam izvršnemu svetu Skupščine SR Slovenije. Po zveznem predpisu se lahko uporabi določen del hranilnih vlog za kreditiranje stanovanj, otroškega varstva, s tem pa tudi šolskega prostora in podobno. V naši republiki, kjer je največ hranilnih vlog, bo v te namene na razpolago 15 milijard S dinarjev.

Glede na to, da predvidevajo vsi načrti za gradnjo novih osnovnih šol v Sloveniji tudi prostore za celodnevno otroško varstvo, bi rad odgovor na vprašanje: Kolikšna sredstva so določena iz tega dopolnilnega vira za kreditiranje gradnje osnovnih šol, s katerim pa bomo v naši republiki postopoma rešili tudi pereče vprašanje otroškega varstva. Hvala!

Podpredsednik Marija Mesarič: Še kdo želi razpravljati? (Nihče.) S tem je naš dnevni red izčrpan in se vam zahvaljujem za intenzivno sodelovanje, vendar vas prosim še za minuto posluha za dvoje obvestil.

Poslanci, ki so bili na današnji seji zbora izvoljeni v delegacijo svojega zbora za proslavo 25. letnice zbora odposlancev, ki bo 3. oktobra v Kočevju, naj dvignejo osebno vabilo za proslavo v Kočevju pri skupščinski blagajni in hkrati obračunajo potne stroške za pot v Kočevje.

Drugo obvestilo je bolj opozorilo, da ne pozabite, da je danes ob 18. uri v tej dvorani zaželeno vaša prisotnost pri predavanju oziroma razgovoru s tovarišem Veljkom Mičunovičem. Hvala lepa.

(Seja je bila zaključena ob 15.20.)

REPUBLIŠKI ZBOR

65. seja

(28. oktobra 1963)

Predsedoval: dr. Joža Vilfan,
predsednik republiškega zbora

Začetek seje ob 9.15.

Predsednik dr. Joža Vilfan: Tovarišice in tovariši! Začenjam 65. sejo republiškega zbora naše skupščine.

Pred prehodom na dnevni red sem dolžan dati nekaj obvestil. Za opravičilo za današnjo sejo prosijo naslednji tovariši: inž. Marko Bulc, Milan Šepetavc, inž. Jože Legan, Franc Rutar, inž. Janko Kosovel, Stane Vrhovec, Leopold Krese, Ferdinand Vode in Edo Brajnik in sicer deloma zaradi svojih zaposlitev zunaj Ljubljane, deloma zaradi bolezni.

Je kak prigovor proti temu, da jih opravičimo? (Poslanci nimajo prigovorov.) Ker ni, štejem te tovariše za upravičeno odsotne.

Nadalje vas v smislu 312. člena našega poslovnika obveščam, o aktih Skupščine, ki so bili sprejeti v našem in v ustreznih drugih zborih. V republiškem in organizacijsko-političnem zboru sta bila sprejeta ta dva akta:

- predlog zakona o razglasitvi 27. aprila za državni praznik naše republike,
- predlog odloka o finančnem programu za sofinanciranje III. faze I. etape graditve kliničnega centra v Ljubljani.

V republiškem in gospodarskem zboru je bil sprejet odlok o soglasju k sklepu skupščine republiške skupnosti socialnega zavarovanja delavcev Slovenije o stopnji dodatnega prispevka za invalidsko in pokojninsko zavarovanje.

V republiškem in v prosvetno-kulturnem zboru:

- predlog zakona o visoki šoli za sociologijo, politične vede in novinarstvo,
- predlog odloka o soglasju k programu izobraževalne skupnosti Slovenije.

Prejeli ste tale predlog dnevnega reda:

1. odobritev zapisnika 64. seje;
2. poslanska vprašanja;
3. osnutek skupščinskega akta o družbenoekonomskih izhodiščih za oblikovanje dohodkov in kritje potreb splošne porabe v letu 1969;

4. predlog sklepov o nalogah na področju narodne obrambe;

5. spremembe in dopolnitve zakona o petdnevnem delovnem tednu v SR Sloveniji:

a) predlog za izdajo zakona o spremembah zakona o petdnevnem delovnem tednu v SR Sloveniji;

b) osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o petdnevnem delovnem tednu v SR Sloveniji;

6. osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov;

7. predlog odloka o finančnem programu za financiranje obnovitve stavbe Muzeja ljudske revolucije v Ljubljani;

8. predlog odloka o spremembi odloka o finančnem programu za financiranje namestitve ogrevalnih in prezračevalnih naprav v poslopju Narodne galerije v Ljubljani;

9. predlog odloka o finančnem programu za financiranje dozidave dveh učilnic za italijansko poklicno šolo v Izoli ter telovadnico za italijansko osnovno, poklicno in ekonomsko šolo v Izoli;

10. volitve in imenovanja.

K točki 5 našega dnevnega reda moram povedati, da je bil pred nami najprej predlog za izdajo zakona o spremembah zakona o petdnevnem delovnem tednu v SR Sloveniji, ki ga je predložil izvršni svet dne 7. oktobra 1968, potem pa je dne 22. 10. 1968 izvršni svet naše skupščine poslal dopis, v katerem sporoča, da umika predlog za izdajo zakona in je hkrati tudi predložil nekaj amandmajev. Glede na tako proceduralno situacijo predlagam, da to točko dnevnega reda spremenimo tako, da obravnavamo le osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o petdnevnem delovnem tednu v SR Sloveniji, ki sta ga predložila odbora Skupščine SR Slovenije. Mislim, da se strinjate z idejo izvršnega sveta in pa tudi s proceduralno situacijo, ki je bila ustvarjena z umikom tega predloga. Ali je v tem oziru kaka pripomba? (Ne javi se nihče.) Torej lahko dnevni red, kakor sem ga prebral, s to izjemo, da pri 5. točki obravnavamo samo osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o petdnevnem delovnem tednu v SR Sloveniji, štejem za sprejet. (Poslanci se strinjajo.) Ker ni ugovora, štejem ta dnevni red za sprejet.

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 64. seje republiškega zbora.

Je v zvezi s tem zapisnikom, kakor vam je predložen, kaka pripomba ali kak ugovor? (Ne javi se nihče.) Ker ne vidim nobene pripombe, štejem ta zapisnik za sprejet.

Prehajamo na 2. točko dnevnega reda, to je na poslanska vprašanja.

Na poslansko vprašanje Ceneta Matičiča bo dal odgovor predsednik izvršnega sveta tovariš Stane Kavčič. Prosim!

Stane Kavčič: Vprašanje poslanca tovariša Matičiča se glasi: »Pred nami je vrsta diskusij in debat o elementih bilance federacije. Ta je bila izdelana kot prikaz analize izvršenega družbenega plana razvoja v obdobju 1966–1970. Tej bo po vsej verjetnosti kaj kmalu sledila tudi bilanca naše republike.

Menim, da je umestno, če pred tem parlamentom izražam v javnosti zelo staro in vedno prezentno misel. Ta (namreč misel in tudi trditev) je v tem, da je Slovenija v odnosu do federacije marsikdaj prizadeta, saj naj bi bil delež, ki ga prispevamo za skupne potrebe federacije (mislim na vzdrževanje jugoslovanske armije, na delež, ki ga prispevamo za nerazvite republike in pokrajine, na delež, ki ga prispevamo za funkcioniranje federalnega aparata, na delež, ki ga prispevamo za odplačilo državnih dolgov in deleže, ki jih prispevamo za ostale skupne potrebe), večji kot pa je to sorazmerno oziroma skladno s številom prebivalstva oziroma ustvarjenim narodnim dohodkom ali pa družbenim proizvodom v Sloveniji.

Ker bi kompetenten odgovor na te trditve v mnogočem prispeval k tako imenovani teoriji »čistih računov«, predvsem pa h krepitvi jugoslovanske državnosti in realnejšim ter pravilnejšim odnosom SR Slovenije do federacije, vljudno naprošam predsednika izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, da mi na eni naslednjih sej našega zbora odgovori na sklop vprašanj, ki jih tu postavljam.«

Tako se glasi vprašanje.

Predvsem bi hotel najprej reči, da se popolnoma strinjam z ugotovitvijo poslanca tovariša Matičiča, da to vprašanje še vedno ni do kraja pojasnjeno, je še zmeraj aktualno. V zvezi z njim se v vsakodnevnem praktičnem življenju pojavljajo razno razna ugibanja, komentarji, misli, predlogi, včasih tudi zaključki, ki niso dovolj blizu, ali pa so celo daleč od resnice. Zaradi tega mislim, da je zelo prav, da tudi to vprašanje naši javnosti popolnoma razjasnimo. Za tako stanje sta po mojem mnenju dva vzroka. Prvi je v tem, da v našem gospodarsko-političnem sistemu, po mnenju izvršnega sveta, še nismo našli dovolj jasnih rešitev in oblik, s katerimi bi sistemsko, dolgoročno in principialno reševali ta vprašanja. Zaradi tega so tudi potem raznorazna nihanja, videli boste kasneje iz samih števil, ki seveda ne morejo ostati brez takih ali drugačnih političnih komentarjev. Od tod že prva naloga, da se je treba v naslednjem obdobju zavzemati za to, da tudi to vprašanje bolj odrejeno in principialno rešimo.

Drugi vzrok je verjetno v tem, da se je nekako sama po sebi ponujala praksa, ki je iz tega vprašanja delala skorajda nekakšno državno tajnost, saj niso bile vedno na razpolago vse potrebne številke. Vse to je prej poslabševalo razjasnjevanje te situacije kot pa, da bi konstruktivno in pozitivno prispevalo k temu, da bi skladno z vsem našim družbenim razvojem imeli vedno pripravljene odgovore in stališča, tudi glede teh odnosov in stanja.

Kar se tiče same konkretne ocene oziroma odgovora — razumem namreč vprašanje tako, da tovariš Matičič ne sprašuje samo za številke, ampak predvsem za oceno teh števil — seveda ni možno dati take ocene in bi tudi bilo nepravilno jo dajati samo za neko krajše obdobje, recimo za eno ali dve leti, ampak smo bili v izvršnem svetu mnenja, da bo realnejša ocena tedaj, če upoštevamo neko daljšo obdobje. Tako smo se odločili, da damo oceno oziroma odgovor na to vprašanje za dobo zadnjih šestih let, to se pravi od leta 1963 do vključno 1968. leta. Pripominjam, da smo za leto 1968 ocene izračunali, kar je razumljivo, ker še ne razpolagamo z definitivnimi številkami. Delež od družbenega proizvoda, ki ga je Slovenija dajala za potrebe federacije, se je v zadnjih šestih letih gibal takole: v letu 1963 19,2 %, v letu 1964 14,8 %, v letu 1965 10,5 %, v letu 1966 9,8 %, v letu 1967 13,4 % in ocena za leto 1968 13,9 %. Letno poprečje za zadnjih šest let je torej 13,1 %.

V tem obdobju oziroma v zadnjih letih je bila struktura izdatkov federacije, za katere je povsem razumljiva in potrebna participacija vseh republik, oziroma vseh razvitih republik, naslednja:

Izdatki za zvezne organe v odnosu na celoten družbeni proizvod Jugoslavije so znašali 0,5 %, izdatki za narodno obrambo 5,5 %, dopolnilna sredstva nerazvitim republikam za proračune 1,7 %, sredstva za investicije v nezadostno razvitih področjih 1,5 % (kar daje v odnosu do družbenega proizvoda samo družbenega sektorja gospodarstva 1,85 %), in pa odplačilo inozemskih dolgov 1,5 %. Vse to skupaj pomeni okoli 11 %. Mislimo, da je to tista številka in tista višina soudeležbe socialistične republike Slovenije, kateri pri takem sistemu, in če upoštevamo tako višino dopolnilnih sredstev za razvoj in tako višino dopolnilnih sredstev za budžete nezadostno razvitih republik, ni mogoče prigovarjati.

Vprašanje nastaja torej za razliko med 11,0 % do 13,0 %, kolikor smo prispevali v zadnjih šestih letih.

Zanimivo je, da vsota investicij, ki jo je v zadnjih dveh, treh letih po srednjeročnem planu federacija prelivala, oziroma najprej zbirala, in potem distribuirala, znaša 2,6 % od celotnega družbenega proizvoda Jugoslavije.

Če smo se s srednjeročnim družbenim planom dogovorili, da federacija financira nekatere velike objekte v tem obdobju, potem seveda ni mogoče dati prigovora na ta 2 do 2,6 %.

Mnenje izvršnega sveta pa je, da je nemogoče po letu 1970, oziroma po izvršitvi sedanjega srednjeročnega plana, še naprej zbirati sredstva na nivoju federacije za investicije, razen za fond za razvoj nezadostno razvitih. Od tod torej popolnoma jasen in praktičen zaključek, da bi se morala za to vsoto, za ta odstotek, po letu 1970, torej po izvršitvi sedanjega srednjeročnega plana, znižati tudi participacija Slovenije pri pokrivanju splošnih potreb oziroma izdatkov federacije. To pomeni, da bi se po letu 1970, če ostane naša politika do nerazvitih in dotiranja nerazvitih nespremenjena, naša udeležba zadrževala na približno 11 %. Taka orientacija se nam zdi realna in upošteva tako realno stanje, v katerem v tem obdobju živimo, se bo izvršni svet zanjo v bodoče energično zavzemal.

Predsednik dr. Joža Vilfan: Hvala. Tovariš Matičič, želiš dati dopolnilno vprašanje?

Cene Matičič: Tovarišice in tovariši poslanci! Z odgovorom sem zadovoljen in se tovarišu predsedniku izvršnega sveta zahvaljujem za trud, vendar pa prosim, da bi odgovor dobil tudi v pisni obliki. Hvala lepa.

Predsednik dr. Joža Vilfan: Ali je kakšno drugo dopolnilno vprašanje? (Ne.)

Naslednje je vprašanje Franceta Jereta z dne 20. 9. 1968, na katerega bo odgovoril Viktor Repič, član izvršnega sveta.

Viktor Repič: Tovariš Franc Jere, poslanec republiškega zbora je postavil naslednje poslansko vprašanje:

»Želim pojasnilo, zakaj izvršni svet ni upošteval predlogov za spremembo zakona, temveč je iskal kompromisno rešitev med sedanjim razporedom delovnega časa in zahtevanimi spremembami?«

Ker bo ta zbor danes razpravljajl o predlogu za spremembo in dopolnitev zakona o petdnevnem delovnem tednu, se lahko v odgovoru na poslansko vprašanje omejim samo na naslednje:

Izvršni svet je praktično upošteval vse bistvene predloge in sugestije, razen zahteve, da se uvede v Sloveniji le deloma obvezen delovni čas. Ob sprejemanju vseh ostalih predlogov vztraja izvršni svet pri stališču, da ni razloga za to, da bi na območju male Slovenije imeli neenoten delovni čas za javno upravo.

Predsednik dr. J o ž a Vilfan : Tovariš Jere, ali želiš dati dodatno vprašanje? (Ne.)

Tretje vprašanje Ivana Krefta od 27. septembra 1968. Odgovoril bo tovariš Vadnjaj, član izvršnega sveta.

B o r i s V a d n j a l : Poslanec Ivan Kreft je postavil naslednje vprašanje:

»Po zveznem predpisu se lahko uporabi določen del hranilnih vlog za kreditiranje stanovanj, otroškega varstva, s tem pa tudi šolskega prostora, in podobno. V naši republiki, kjer je največ hranilnih vlog, je v te namene na razpolago okoli 15 milijard starih dinarjev.

Ker vsi načrti za gradnjo novih osnovnih šol v Sloveniji predvidevajo tudi prostore za celodnevno otroško varstvo, prosim, da mi izvršni svet odgovori na naslednje vprašanje:

»Kolikšna sredstva so določena iz tega dopolnilnega vira za kreditiranje graditve osnovnih šol, s katerim bomo v naši republiki postopoma rešili tudi pereče vprašanje otroškega varstva?«

Zvezna skupščina je v juniju tega leta sprejela dopolnitev zakona o bankah in kreditnih poslih, s katerimi je določila, da morejo poslovne banke največ do 10 % hranilnih vlog dajati za graditev in nakup stanovanj, za pripravo in ureditev zemljišč za stanovanjsko graditev ter za graditev objektov za otroško varstvo. Tudi narodna banka je izdala odlok, s katerim so sredstva, ki se izločajo v obliki 4 % stanovanjskega prispevka v sklad skupne porabe in del sredstev, ki je namenjen za subvencioniranje stanarin, dobila status investicijskih sredstev in se smejo sedaj uporabljati samo za dajanje dolgoročnih posojil za nakup in graditev stanovanj ter komunalno opremo gradbenih zemljišč. Iz obeh naslovov bo v slovenskih poslovnih bankah na razpolago za kreditiranje okrog 15 do 17 milijard starih dinarjev.

Omeniti pa moram, da je kvaliteta tako pridobljenih sredstev iz več vzrokov še vedno šibka. Sredstva so namreč izrazito kratkoročna in kot taka neugodna za banko. Konec leta 1969 bodo delovne organizacije prenehale izločati obvezni stanovanjski prispevek v svoj sklad skupne porabe; isto leto bodo sredstva namenjena za subvencioniranje stanarin prenehala dotekati na ustrezne račune pri službi družbenega knjigovodstva; in končno bodo morale poslovne banke do konca 1. polletja 1970 odplačati vse reeskontne kredite, ki jih bodo najele do 1. polletja 1969.

Posebno vprašanje predstavlja še velik razpon med obrestno mero, ki velja za hranilne vloge (6,25 %) in obrestno mero, ki velja za stanovanjska posojila. Banke upravičeno pričakujejo, da bodo dobile bonificirano razliko v obrestni meri. Pri poslovnih bankah v Sloveniji so že izdelani kriteriji za dodelitev kreditov iz omenjenih sredstev. Izvršni svet Skupščine SR Slovenije je dal bankam iniciativo, da bi upoštevale tudi potrebe graditve otroškovarstvenih ustanov v občinah, kot tudi izredno pereče probleme graditve prostorov v osnovnih šolah.

S tem v zvezi je bil v izvršnem svetu razgovor s predstavniki združenja poslovnih bank, republiške izobraževalne skupnosti, republiške skupnosti otroškega varstva in predstavniki sekretariata za prosveto in kulturo ter sekretariata za zdravstvo in socialno varstvo. Dosežen je bil dogovor, da združenje bank sugeriira bankam, da del sredstev namenijo za kreditiranje otroško-varstvenih ustanov predvsem v okviru razširitve šolskega prostora, kjer naj bi se postopoma ustvarjali pogoji za celodnevno bivanje otrok v šolah. Izvršni svet meni, da bi se lahko okrog 5 milijard namenilo prav v te namene.

Zato bi bilo koristno, da temeljne izobraževalne skupnosti skupno s skupnostmi otroškega varstva in občinami takoj, če tega že niso storile, predložijo bankam skupen program za pridobitev kredita. Prepričani smo, da bodo banke dale prednost reševanju teh problemov, ker je namen predpisa zvezne skupščine predvsem poživitev graditve in s tem tudi industrijske proizvodnje, kar dosežemo tudi z graditvijo otroško-varstvenih prostorov v okviru šol. Hkrati potekajo v zveznem izvršnem svetu tudi razgovori o tem, da se predpisi dopolnijo tako, da bi se ta sredstva smela uporabljati tudi za graditev novega šolskega prostora.

Predsednik dr. Joža Vilfan: Hvala lepa, tovariš Vadjal. Tovariš Kreft, želiš dati še dodatno vprašanje?

Ivan Kreft: Tovarišice in tovariši poslanci! Zakaj sem z odgovorom zadovoljen, bom pojasnil v 3. točki dnevnega reda republiškega zbora.

Predsednik dr. Joža Vilfan: Na zadnje vprašanje, to je na vprašanje inž. Ferda Papiča, bo odgovoril Boris Vadjal, član izvršnega sveta.

Boris Vadjal: Inž. Ferdo Papič, poslanec republiškega zbora in tudi poslanec tovariš Franc Cuzner iz organizacijsko-političnega zbora sta oba postavila smiselno približno enako vprašanje v zvezi z izvajanjem zakona o prispevku za graditev stanovanj za udeležence NOV, in sicer: ali je služba družbenega knjigovodstva upravičena zahtevati takojšnje plačilo 20 % prispevka in ali so delovne organizacije, ki so v skladu s sprejetimi plani in gospodarskimi načrti sredstev za leto 1968 ta sredstva že razdelila, upravičene plačati ta prispevek tudi kasneje, to je do zaključnega računa 1968, kot je to določil zakon v 2. členu.

Republiški zakon o prispevku za graditev stanovanj za udeležence NOV je bil sprejet 17. julija z veljavnostjo od 1. avgusta. Ker je bil zakon sprejet med letom, delovne in druge organizacije pa so že v začetku leta angažirale svoja sredstva za stanovanjsko graditev oziroma jih uporabljajo kot tekoča likvidnostna obratna sredstva, poleg tega pa takrat še niso bili točno znani programi in kriteriji za uporabo teh sredstev, je bil na predlog izvršnega sveta dopolnjen 2. člen tako, da delovne in druge organizacije lahko poravnajo to obveznost najkasneje do zaključnega računa za leto 1968. Navedena izjema, ki jo je predpisal republiški zakon, po našem mnenju ni v nasprotju z obstoječim pravnim sistemom, oziroma s funkcijami republike na področju zakonodaje. Predvsem gre tukaj za zvezni temeljni zakon, ob katerem lahko republika po 119. členu zvezne ustave ureja vprašanja, ki jih zvezni zakon ni uredil. Republika je tu dejansko uredila prehodni režim plačevanja tega prispevka, ki ga zvezni zakon ne ureja. Republika je s tem uredila le začasni način plačevanja prispevka, ne

da bi prizadela obveznost samo; ureja le bolj ali manj tehnično vprašanje izvajanja obveznosti. Toda kljub temu nekatere podružnice službe družbenega knjigovodstva v naši republiki omenjenega republiškega zakona nočejo izvajati in zahtevajo od delovnih in drugih organizacij, da plačujejo borčevski prispevek sproti. Pri tem se sklicujejo na neko okrožnico, ki so jo prejele od glavne centrale iz Beograda. Postavlja se sedaj vprašanje, ali smejo podružnice službe družbenega knjigovodstva v republiki, sklicujoč se na neko okrožnico, enostavno ignorirati republiški zakon, in s tem v zvezi, ali so delovne in druge organizacije dolžne plačevati borčevski prispevek tako, kot ga od njih zahtevajo podružnice in ne tako, kot določa republiški zakon. Menim, da podružnice službe družbenega knjigovodstva v republiki ne smejo kršiti republiškega zakona in da obveznosti, ki jih je organizacijam naložil republiški zakon, same od sebe ne morejo spreminjati.

V zakonu o službi družbenega knjigovodstva je postavljeno načelo, da dela služba po zakonu in drugih, na podlagi zakona postavljenih predpisov. Služba se ravna po zakonu, torej po zveznem in republiškem zakonu. Služba je za svoje delo odgovorna tudi republiški skupščini glede izvrševanja nalog, ki imajo pomen za republiko. Služba družbenega knjigovodstva mora izvrševati tudi republiške zakone. Če služba meni, da republiški zakon ni v skladu z zveznim zakonom, lahko sproži ustavni spor, ne more pa skladnosti zveznega in republiškega zakona presojeti sama. Zakon o službi družbenega knjigovodstva daje tej službi nalogo, da mora brez odlašanja predlagati postopek za presojo ustavnosti in zakonitosti, če meni, da republiški zakon ni v skladu z zveznim zakonom. V istem členu daje zakon službi sicer tudi možnost, da lahko, če gre za neskladje med zveznim in republiškim zakonom, uporabi zvezni zakon že pred odločitvijo zveznega ustavnega sodišča, vendar pa le v primerih, ko meni, da bi do odločitve zveznega ustavnega sodišča lahko nastala škoda.

Menimo, da obravnavanega primera v zvezi z borčevskim prispevkom nikakor ni mogoče uvrstiti med situacije, kjer grozi neka škoda in kjer lahko služba ustrezno ukrepa že pred odločitvijo ustavnega spora. Kot že omenjeno, v obravnavanem primeru namreč sploh ne gre za vprašanje obveznosti same, ali se prispevek plačuje ali ne, temveč le za določen način plačevanja te obveznosti v začetku leta, kar ne more povzročiti družbi nikakršne škode.

Zaključek je torej takle: podružnice službe družbenega knjigovodstva v republiki morajo izvrševati tudi republiške zakone. Ne morejo pa same presojeti skladnosti republiškega zakona z zveznim, ker ima to nalogo zvezno ustavno sodišče. Organizacije, ki plačujejo prispevek, ga odvajajo tako, kot to določa republiški zakon. Če pa služba družbenega knjigovodstva s svojimi akti krši republiški zakon, lahko organizacija uporabi zoper take akte pravna sredstva, ki jih določa zakon. Hvala lepa!

Predsednik dr. Joža Vilfan: Tovariš Papič, želiš dati kako dopolnitev. (Ne.) Hvala lepa. S tem smo izčrpali dana poslanska vprašanja. Ima kdo izmed članov republiškega zbora na današnji seji kakšno vprašanje? Ker ne, potem je ta točka izčrpana.

Sedaj bomo prešli na 3. točko, moramo pa predhodno še sklepati o predlogu, ki obstoji. Predlog je namreč, da to točko, to je osnutek skupščinskega akta o družbenoekonomskih izhodiščih za oblikovanje dohodkov in kritje potreb splošne porabe v letu 1969 obravnavamo skupaj z gospodarskim zborom in z organizacijsko-političnim zborom. Ste soglasni s takim predlogom? Ni nobenega ugo-

vora? (Ne.) Torej, je ta sklep sprejet in pretrgavam sejo našega zbora zato, da bomo lahko prešli na skupno obravnavanje 3. točke našega dnevnega reda.

Po dogovoru s tovarišico predsednikom organizacijsko-političnega zbora in predsednikom gospodarskega zbora vodim to sejo jaz.

(Seja je bila prekinjena ob 9.50 in se je nadaljevala skupno z gospodarskim in organizacijsko-političnim zborom ob 10.05.)

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: Pričenjamo, tovarišice in tovariši, skupno sejo, na kateri bomo obravnavali osnutek skupščinskega akta o družbenoekonomskih izhodiščih za oblikovanje dohodkov in kritje potreb splošne porabe v letu 1969.

Skupna komisija vseh naših zborov, ki je bila ustanovljena na seji 27. 9. letos je predložila osnutek teh stališč. Osnutek je bil poslan izvršnemu svetu v smislu 165. člena našega poslovnika in smo prejeli odgovor izvršnega sveta, da se s takimi osnutki strinja. Izvršni svet je za svojega predstavnika določil Jožka Štruklja. Ta akt je obravnavala tudi zakonodajno-pravna komisija, katere pismeno poročilo imamo.

Komisija, ki je sestavljala osnutek je določila za svojega predstavnika tovariša Mirka Jamarja, svojega predsednika. Kot razumem, želi tovariš Jamar dati k osnutku še ustno obrazložitev. Tovariš Mirko Jamar ima besedo.

Mirko Jamar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Skupna komisija republiškega, gospodarskega in organizacijsko-političnega zbora za pripravo predloga skupščinskega akta o družbenoekonomskih izhodiščih za oblikovanje dohodkov in za kritje potreb splošne porabe v letu 1969 je na seji republiškega, gospodarskega in organizacijsko-političnega zbora dobila nalogo, da formulira družbenoekonomska izhodišča za oblikovanje dohodkov in za kritje potreb splošne porabe v letu 1969. Tako glede na postavljeno nalogo, kot tudi glede na kratak rok, komisija ni mogla, niti ni bila dolžna izdelati konkretne bilance sredstev, temveč le formulirati osnovna izhodišča, ki naj bodo temelj za končno sestavo bilance sredstev in za predloge potrebnih ukrepov.

Kljub temu pa je komisija morala dobiti vpogled v osnovne bilance sredstev in izvršiti najbolj grobo oceno sredstev in potreb, da bi lahko na tej osnovi formulirala ustrezna družbenoekonomska izhodišča. Takšna ocena splošne porabe in razpoložljivih sredstev za leto 1969 je predložena tudi poslancem, vendar pa predstavlja samo najosnovnejši vpogled v predvideno stanje, ne pa tudi dokončni okvir, ki se pri izdelavi podrobnejše dokumentacije ne bi mogel ali pa celo moral spremeniti.

V začetku želim poudariti, da nas čas prehitava in je zato potrebno z vso resnostjo pristopiti h konkretniji pripravi bilanc sredstev in porabe, ter k obravnavanju predlogov ustreznih predpisov, da bi jih lahko v skupščini sprejeli še v tem letu. K temu nas zavezuje tudi zvezni zakon in sklepi skupščine, pa tudi praktični razlogi, saj je potrebno tudi občinam omogočiti potreben čas za usklajevanje njihovih bilanc.

Komisija je imela na razpolago predvsem gradivo, ki sta ga predložila izvršni svet in republiški sekretariat za finance, prav tako pa je upoštevala tudi dosedanjo razpravo v zborih republiške skupščine ter posvetovanja, ki so bila

opravljena v občinah. Komisija je imela tudi razgovore z nekaterimi večjimi koristniki sredstev splošne porabe.

Že najbolj grob pogled tega gradiva ter opravljeni razgovori so pokazali, da stojimo v letu 1969 pred zelo težkimi problemi in bodo potrebni skrajni napor, tako za zagotavljanje sredstev kot tudi za racionalno usmerjanje porabe, če bomo hoteli doseči skladnost v bilanci sredstev.

Poudariti je treba, da so zahteve, ki so jih predložili posamezni koristniki, izkazovale veliko razliko z ocenjenim obsegom sredstev, namreč deficit v višini okrog 37 milijard starih dinarjev. Komisija je bila zato postavljena pred odgovorno nalogo ter si je prizadevala izločiti resnično neodložljive obveznosti od tistih, ki so sicer tudi utemeljene, pa jih je vendarle, četudi ob določenih težavah, mogoče odložiti na prihodnja leta. V tem smislu je komisija zavzela naslednja stališča:

- v letu 1969 se zagotovi kritje samo za tisto povečano porabo, ki temelji na že sprejetih odločitvah republiške skupščine in izvršnega sveta. To je predvsem povečanje osebnih dohodkov na področju izobraževanja in kulture ter ureditev nekaterih vprašanj s področja socialne politike;

- predvidi se nadaljnje usklajevanje starih in novih pokojnin;

- zagotovijo se povečana sredstva za narodno obrambo in javno varnost skladno z njihovim programom;

- sredstva za materialne izdatke in investicije ostanejo v načelu na ravni letošnjega leta. Za povečane investicije je treba iskati rezerve v spremembah strukture porabe ter v prispevkih prizadetih državljanov in delovnih organizacij.

Komisija se zaveda slabosti takšne usmeritve potrošnje, saj je prav od materialnih izdatkov in investicij v mnogočem odvisen razvoj in kvaliteta dela posameznih dejavnosti, vendar pa konkretna materialna situacija ter že sprejete odločitve že v naprej opredeljujejo nakazano strukturo porabe.

Komisiji niso služila kot argument za takšno politiko porabe samo nezadostna sredstva, temveč tudi dejstvo, da smo vendarle v zadnjih letih že dosegli znaten premik strukture razdelitve razpoložljivih sredstev v korist splošne porabe. Tako so na primer v letih 1966 in 1967 naraščala celotna razpoložljiva sredstva; računamo v istih cenah za 3,5% na leto, osebna potrošnja za 3,4%, investicije v osnovna sredstva pa so se celo zmanjšale za 7,8%. Nasprotno pa so mnogo hitreje, to je za 6,1%, naraščali materialni izdatki splošne porabe. To kaže, da se je v teh letih že vršila prerazdelitev sredstev v korist izdatkov splošne potrošnje.

Takšno usmeritev politike delitve v naši republiki potrjujejo tudi primerjave z drugimi republikami. Naj navedem samo en podatek. V letu 1967 je znašala celotna kolektivna potrošnja, to je potrošnja za šolstvo, znanost, zdravstov, kulturo in socialno zaščito, na prebivalca v Sloveniji 927 N din, v sosedni Hrvatski pa 564 N din, v Sloveniji torej 65% več, čeprav je družbeni proizvod na prebivalca v Sloveniji le za 46% večji. Podobno razmerje dobimo tudi, če napravimo take primerjave z ostalimi republikami. Zavedam se vseh slabosti, ki jih vsebujejo takšne primerjave, vendarle pa ob njih lahko ugotovimo večjo intenzivnost te vrste porabe v naši republiki tudi, če upoštevamo strukturo prebivalstva in gospodarsko razvitost.

Ena od največjih postavk je izpolnitev obveznosti, ki jih je sprejela republika za ureditev materialnega položaja šolstva. Komisija je smatrala, da je treba dati prvenstvo ureditvi osebnih dohodkov v šolstvu, medtem ko naj bi se

problemi materialnih izdatkov in investicij reševali predvsem v letu 1970 in kasneje, če ne upoštevam sredstev posebnega 1,5% prometnega davka. Samo s takim postopnim vključevanjem je mogoče kolikor toliko realno računati na rešitev tega problema; vsaka nestrpnost bi nas lahko dovedla v nemogočo situacijo in bi odprla nove probleme, katerih rešitev si ni mogoče zamisliti.

Komisija ni mogla presojati realnosti kalkulacije, ki jo je predložila republiška izobraževalna skupnost glede potrebnih sredstev za osebne dohodke, ki naj bi se povečali za več kot tretjino. Podrobnejše bo to vprašanje analizirala posebna komisija, ki jo je že imenoval izvršni svet. Komisija pa meni, da so tudi v tej kalkulaciji rezerve, saj jemlje za podlago 100% realizacijo zamišljenega učnega programa ob predpisani kvalifikaciji učnega osebja. Vemo pa, da se pogoji za takšen program šele ustvarjajo in zato tudi ni potrebno zagotoviti takoj vseh zahtevanih sredstev. Prav tako bi morali podrobneje proučiti tudi upravičenost razmeroma visoke režije za upravno in administrativno delo, ki znaša 20% od osebnega dohodka.

Ne da bi hotel kakorkoli zmanjševati upravičenost in nujnost pospešenega urejanja materialnih potreb izobraževanja; saj končno tudi predlog, ki ga obrazlagam, k temu znatno prispeva pa želim vendarle poudariti, da se v okviru celotne delitve razpoložljivih sredstev že nekaj let postopno spreminja delitev sredstev tudi v korist šolstva skladno s smernicami, ki jih je postavil srednjeročni plan. Po podatkih zavoda SR Slovenije za planiranje je znašal delež sredstev za izobraževanje v družbenem proizvodu v letu 1966 2,8%, v letu 1967 3,1%, v letu 1968 3,6%, v letu 1969 pa bi dosegel po predlogu predloženih izhodišč okoli 3,9%. Podobno težnjo potrjuje tudi primerjava z drugimi republikami, ki kaže na razmeroma boljšo oskrbljenost šolstva v Sloveniji. Potrošnja na enega učenca oziroma študenta je znašala v naši republici leta 1967 1390 N din, v Hrvaški pa 905 N din, torej v Sloveniji 53% več. Takšna razmerja jasno kažejo skrb družbe, da rešuje pereča vprašanja, ki se pojavljajo na tem področju, vendar pa je tudi tu potrebno konstruktivno sodelovati, da bi se s pravilno usmeritvijo razpoložljivih sredstev najbolje rešili osnovni problemi razvoja posameznih dejavnosti.

Glede izdatkov na področju socialnega zavarovanja je bila komisija mišljena, da bi jih morali kriti v okviru obstoječih prispevnih stopenj. Komisija se sicer zaveda težkoč, ki jih tako stališče povzroča, vendar pa se zaveda tudi težkoč, ki jih povečevanje prispevnih stopenj povzroča gospodarstvu.

Redne obveznosti do invalidsko-pokojninskega zavarovanja so z zakonom določene, obveznost permanentnega usklajevanja starih pokojnin pa je naša družbeno-politična obveznost, zato glede teh obveznosti ne morejo obstojati dvomi. Komisija pa meni, da je pri vseh ostalih izdatkih tega sklada možno doseči določeno zmanjšanje prikazanih potreb, na primer pri formiranju rezervnega sklada, pri zneskih za rehabilitacijo in zaposlovanje, pri znižanju upravnih stroškov in raznih nadomestil ter pri znižanju prispevkov od pokojnin za stanovanjsko graditev, za kar pa je potrebno soglasje federacije. V letu 1969 bo nadalje sproščenih 28 milijonov dinarjev rezerv iz prejšnjih let. Tudi del teh sredstev bi lahko uporabili za uskladitev celotne bilance ob obstoječi prispevni stopnji. Komisija se zaveda povečanih likvidnostnih težav pokojninskega sklada v prihodnjem letu ob takem predlogu in sploh nepopularnosti tega predloga, katerega daje samo zaradi resničnega spoznanja, da so problemi vsestranski in skrajno pereči na vseh področjih.

Če izvzamem področje socialne politike in narodne obrambe ter javne varnosti, predlaga komisija za ostalo proračunsko porabo republike in občin le minimalno, to je 4⁰/₁₀₀ povečanje proračunske porabe nad ravnijo, ki bo dosežena v letošnjem letu. Če upoštevamo v glavnem znane probleme, ki bremenijo koristnike sredstev republiškega in občinskih proračunov, moramo ugotoviti, da pomeni predlagano povečanje v bistvu močan pritisk na novo razdelitev sredstev znotraj proračunov v korist najbolj aktualnih družbenih nalog. Komisija je prepričana, da bo moral tako izvršni svet kot občinske skupščine pri pripravi predlogov proračunov vložiti skrajne napore, da bi se zagotovila predvidena razmerja. Kolikor taki napori ne bi bili uspešni, bi to samo povečalo deficit in s tem pritisk na novo razdelitev sredstev v breme delovnih organizacij. Komisija zlasti smatra, da bi v okviru takšnih sredstev morali reševati nekatere osnovne probleme, ki jih povzročajo nezadovoljiva kadrovska struktura državne uprave, zlasti na področju inšpekcijske, davčne in analitične službe.

Skupne potrebe splošne potrošnje bi bile na podlagi kriterijev, ki jih je sprejela komisija, še vedno za okoli 15⁰/₁₀₀ oziroma za okoli 50 milijard starih dinarjev večje od porabe v letošnjem letu. Če upoštevamo, da bo družbeni proizvod narasel nominalno največ za 9⁰/₁₀₀, nam to dovolj jasno kaže vso ostrino problema. Zadovoljitev teh potreb neobhodno zahteva razdelitev sredstev iz podjetniške akumulacije in osebnih dohodkov v korist splošne potrošnje, ki se sicer kontinuirano izvaja že nekaj let.

Komisija je v nadaljnji obravnavi gradiva iskala možnosti kritja splošne potrošnje, izračunanih po njenih kriterijih ter ugotovila, da bi z obstoječimi instrumenti, ob upoštevanju boljše izterjatve davkov ter predvidenega povečanja dohodkov na podlagi večje proizvodnje in prometa lahko povečali sredstva za okoli 10,5⁰/₁₀₀, tako da bi ostalo nepokritih približno 15 milijard starih dinarjev. Za pridobitev teh manjkajočih sredstev sta v glavnem dve možnosti, in sicer: dopolnilne obremenitve gospodarstva in dopolnilne obremenitve prebivalstva. Tako v razpravi na zborih skupščine, kot tudi v razpravah v komisiji, je prišla odločno do izraza ugotovitev, da obstoječi položaj gospodarskih organizacij nikakor ne dopušča novih obremenitev. To nakazuje zmanjšanje deleža delovnih organizacij v družbenem proizvodu, ki ga opažamo zadnja leta, znižanje akumulativnosti delovnih organizacij ter zmanjšanje stopnje investicij, kar vse je nakazano v obravnavanem osnutku. Pri tem pa moram korigirati nekatere številčne podatke, ki smo jih naknadno ugotovili. Na 2. strani osnutka stališč je treba postaviti pravilne podatke, in sicer, da so se povečala sredstva delovnih organizacij za sklade v letu 1967 za 0,8⁰/₁₀₀ ter v prvem polletju letošnjega leta za 3,7⁰/₁₀₀ ter da se je delež delovnih organizacij v družbenem proizvodu znižal od 64,4⁰/₁₀₀ v letu 1966 na 63,4⁰/₁₀₀ v letu 1967 ter na 62⁰/₁₀₀ v prvem polletju 1968. Delovne organizacije si morajo ustvariti večja sredstva zato, da bi lahko pospešeno rekonstruirale svoje zastarele proizvodne naprave ter se s tem usposobile za uspešno nastopanje na trgu. Ta naloga ne trpi nobenega odlašanja, ker je od nje odvisna stopnja izkoriščenosti kapacitete, s tem pa tudi stopnja gospodarske rasti. Povečanje družbenih dajatev pa obenem vpliva tudi na zmanjšanje konkurenčne sposobnosti gospodarstva ne samo na zunanjem trgu, temveč tudi znotraj naše republike, kolikor bi bile obremenitve v Sloveniji večje kot drugod; že letos so bile stopnje prispevkov od osebnega dohodka v Sloveniji za 1,5⁰/₁₀₀ višje kot v drugih republikah. Vsi ti razlogi govorijo, da moramo biti pri odmeri družbenih dajatev gospodarstva zelo previdni ter si prizadevati za nadaljnje razbremenjevanje gospodarstva, da bo to lahko ustvarjalo večje sklade

za financiranje razvoja ter povečalo svojo konkurenčno sposobnost. Seveda obenem z lastnimi napori gospodarstva za povečanje produktivnosti dela, kjer je tako še mnogo rezerv.

Komisija je sicer odločno zastopala takšna stališča, ni pa bila povsem prepričana, če bo mogoče samo z drugimi ukrepi doseči uskladitev med sredstvi in potrebami, in če se ne bo končno pokazala neobhodna potreba, da se poveča tudi stopnja prispevka do osebnega dohodka. V tem primeru bi morala povečana stopnja iti v breme bruto osebnega dohodka, torej v breme delavcev in ne v breme akumulacije. Treba pa je upoštevati, da je uveljavitev principa bruto osebnega dohodka daljši proces ter, da obstoji možnost, da bi se eventualno povečale stopnje prispevka iz osebnega dohodka, čeprav bi formalno bremenila osebne dohodke občana, vendarle postopno prenesle v breme delovnih organizacij. Upoštevati je namreč treba relativno zaostajanje ravni osebnih dohodkov v Sloveniji v primerjavi z drugimi republikami ter sorazmerno višje življenjske stroške v Sloveniji.

Zato ostaja kot osnovna možnost za uskladitev sredstev in predvidene porabe splošne potrošnje le nova razdelitev sredstev med osebno in splošno porabo, kar se lahko praktično izvede s povečanjem raznih davščin in dajatev. Ne glede na to, da je nakazano povečanje splošne potrošnje družbeno utemeljeno in neobhodno, pa je povečanje dajatev za občane neprijeten ukrep, ki ga podvzemamo le v izjemnih primerih. Zato je potrebno predhodno podvzemati druge ukrepe, ki bodo povečanje davkov omejili na neobhodni minimum. Zato moramo pri razporejanju sredstev za posamezne namene porabe izhajati iz načela maksimalnega varčevanja in iz takšnih sprememb strukture potrošnje, ki bodo preusmerjale razpoložljiva sredstva za kritje najbolj perečih potreb. Takšno stališče lahko izzveni sicer zelo formalno, realizirali pa ga bomo lahko samo v primeru, če bomo uspeli usmerjati sredstva za posamezne oblike splošne porabe čimbolj v odvisnosti od stvarnih potreb in če bomo tudi na področju splošne porabe v večji meri uveljavili delovanje sistema dohodka ter samoupravnega mehanizma. Podobne učinke moramo pričakovati in zahtevati tudi od popolnejšega in doslednejšega zajemanja dohodkov na podlagi obstoječih predpisov. Nezadostno usposobljena davčna služba dopušča izigravanje obstoječih predpisov, pa tudi bogatenje posameznikov na račun neplačanih davkov, kar povzroča že politične probleme. Naloge za doslednejše zajemanje davčnih obveznosti se postavljajo že več let, vendar v tem pogledu še ni bilo dosti storjenega in moramo zato resneje usposablјati davčne organe za uspešnejše izvajanje davčne politike.

Pri uvajanju teh ukrepov, ki pa imajo svoje omejitve in predstavljajo tudi daljši proces, bo težišče možnosti za uskladitev dohodkov in izdatkov v povečanju nekaterih prispevkov, davkov in taks. Že vnaprej je treba poudariti, da bo tudi na ta način zelo težko doseči potrebno uskladitev in bo še naprej treba iskati možnosti, da se zmanjša tudi tisti obseg izdatkov, s katerim orientacijsko računa komisija. Komisija zato predlaga, da izvršni svet imenuje posebne strokovne skupine, ki bodo izvršile podrobnejše analize prijavljenih zahtev in predlagale njihovo omejitev na neobhodno mero.

Osnovne možnosti za pridobitev dodatnih sredstev je komisija videla v povečanju maloprodajnega prometnega davka, v povečanju prispevka od skupnega dohodka občanov, v uvedbi davka od premoženja ter v povečanju taks in drugih pristojbin. Določene možnosti obstoje tudi v obdavčenju dohodkov, ki

so rezultat monopolnega položaja gospodarskih organizacij ali drugih osnov, ki niso rezultat dela.

Komisija je zavzela tudi stališče, da je pri davku od skupnega dohodka občanov treba upoštevati kot davčno olajšavo število vzdrževanih članov. Komisija sicer ni računala s povečanjem prispevkov od osebnega dohodka kot sem že prej omenil, ni pa izključeno, da se bo po podrobnejših računih postavila tudi takšna zahteva. Zato je potrebna skrajna resnost pri ugotavljanju realnih potreb splošne porabe in šele takšna realnost je lahko vzrok za povečanje dajatev.

Komisija izhaja tudi iz stališča, naj bi za kritje povečanih potreb splošne potrošnje sorazmerno več prispevali občani z višjimi osebnimi dohodki. Tak cilj zasleduje deklarirana davčna politika s povečanjem prispevka od skupnega dohodka občanov in uvedbo davka od premoženja. Takšno politiko pa je treba voditi tudi s politiko prometnega davka, ki naj bo višji pri tistih proizvodih, ki se trošijo ob višjem standardu.

Ob obravnavanju teh predlogov se je komisija zavedala, da povečane dajatve pomenijo tudi določeno znižanje ali omejitev rasti standarda. Zato je posebej poudarila previdnost pri odmeri posameznih vrst davkov, ki ne bi smeli povzročiti niti uravnilovke niti fluktuacije strokovnih kadrov, zagotovljen pa mora biti tudi interes občanov za aktivno in samoupravno udejstvovanje pri gospodarjenju. To poudarjam zlasti zato, ker se raven osebnih dohodkov v Sloveniji v primerjavi z državnim poprečjem že nekaj let stalno znižuje. Tako je bil v letu 1964 indeks poprečnih plač v Sloveniji naproti SFRJ 130, ter je bil v glavnem tudi v skladu z dejansko razliko v produktivnosti dela. Ta indeks pa se je zmanjšal leta 1965 na 124, v letu 1966 na 119, v letu 1967 na 116, in v letu 1968 na 114. Če upoštevamo, da znaša indeks produktivnosti dela v Sloveniji v primerjavi z Jugoslavijo sedaj 124, lahko ugotovimo, da je gibanje osebnih dohodkov v Sloveniji razmeroma neugodno in bi lahko imelo negativne posledice na sam sistem delitve po delu ter na beg strokovnih kadrov. Stanje je še težje ob upoštevanju življenjskih stroškov, ki so v Sloveniji, po podatkih sindikatov, za okoli 9% nad državnim poprečjem. K temu naj še dodam, da je bil dvig produktivnosti dela v prikazanem obdobju v Sloveniji, razen v enem letu, vsa leta višji kot drugod v državi.

Komisija je nadalje predlagala zagotovitev enotnosti v davčni politiki tako, da bi republika predpisovala osnovne davčne stopnje oziroma lestvice, občine pa naj bi imele možnost upoštevati svoje posebnosti tako, da bi določale oprostitve in socialno-ekonomske olajšave.

Predvsem z davčno politiko občin bi morali skrbeti za razvoj nekaterih dejavnosti in ga tudi spodbujati.

Drugo stališče pa se je oblikovalo kot predlog, da federacija odpravi limite v vseh primerih, kjer še obstoje, na primer, pri maloprodajnem davku, taksah in podobno. S tem naj bi dobile republike in občine možnost, da samostojneje odločajo o obsegu in načinu financiranja splošne potrošnje.

Povsem verjetno je, da v okviru omejitev pri povečanju dohodkov, ki smo jih nakazali in so se nam zdele zelo pomembne, ne bo mogoče doseči popolne skladnosti med dohodki in izdatki. Komisija zato predlaga sklep, da izvršni svet podrobneje pregleda vse nakazane zahtevke ter poišče rešitev v njihovem nadaljnjem zmanjšanju. K temu nas zavezujejo tako izredni napor, ki jih mora podvzemati gospodarstvo, da bi ob težjih pogojih gospodarjenja lahko izkoriščalo svoje kapacitete in ustvarjalo sredstva za vse oblike potrošnje, kot tudi

težnja, da tudi na področju proračuna in družbenih služb dosežemo največjo racionalizacijo gospodarjenja.

Tovarišice in tovariši poslanci! V svojem poročilu sem skušal nakazati nekatere probleme in dileme, ki so se pojavile pred komisijo, predvsem z namenom, da vas o tem čim bolje obvestim zato, da bi dobili jasnejši vpogled v dejansko stanje. To naj bi bila osnova za razpravo in za zavzemanje stališč, na podlagi katerih bo komisija izdelala končni predlog resolucije. Komisija je osnutek resolucije poslala v mnenje tudi občinskim skupščinam. Hvala lepa!

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: Želi predstavnik zakonodajno-pravne komisije še kaj dodati k pismenemu poročilu? (Ne.) Želi predstavnik izvršnega sveta dopolniti stališče izvršnega sveta? (Ne.) Odpiram razpravo. Prosim, tovariš Jonak se je javil k besedi.

Radoslav Jonak: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Zares nimam nobenega namena podcenjevati velikih naporov in truda, ki ga je skupna komisija vložila v akt, ki ga danes obravnavamo, vendar moram postaviti nekaj vprašanj.

Ni mi dovolj jasno, kako je mogel biti kljub utemeljitvam predložen akt, v katerem dohodki in izdatki niso uravnovešeni. Viri za kritje deficita so dokaj nezanesljivi in dvomljivi ter me preseneča, da komisija določenih vprašanj ni dovolj razčistila ter računa na nekatere vire, ki so še močno vprašljivi. Za mene je zlasti dokaj negotovo vprašanje virov za kritje deficita iz nove razdelitve sredstev med republiko in federacijo, še posebej če upoštevamo nove potrebe na področju narodne obrambe. Ne glede na deklaracije, ki so bile sprejete, mislim, da moramo vseeno biti v določeni meri realisti. Drugi vir, za katerega me preseneča, da ni bil dovolj temeljito proučen, je povečani prispevek na skupni dohodek občanov. Močno me moti, ker niso bili izdelani in tudi predloženi izračuni, iz katerih bi videli ali so projekcije iz tega dohodka realne ali ne. Zdi se mi, da najbrž izdelava takega izračuna ne predstavlja tako obsežno delo, da ga ne bi bilo mogoče opraviti.

Posebno pa me moti v vsem gradivu to, ker niso vsaj v osnovnih oblikah izdelani in predloženi instrumenti, ki bi lahko omogočili razprave v občinah. Mislim, da bi občinskim skupščinam morali omogočiti, da bi na podlagi tega gradiva lahko vsaj približno presodile svoj položaj. V gradivu je sicer rečeno, naj bi delitvena razmerja med republiko in občino ostala nespremenjena, razen za povečane potrebe vzgoje in izobraževanja, narodne obrambe in javne varnosti ter za izvedbo sprejetih zakonov na področju socialnega varstva in varstva borcev. Vendar je taka formulacija preohlapna, preobsežna in preširoka ter mislim, da občinske skupščine na osnovi tega gradiva ne morejo presoditi svojega položaja. Zaradi tega bi morali gradivo dopolniti vsaj z osnovnimi finančnimi instrumenti.

Nadalje ugotavljam, da vse gradivo močno sloni, med drugim, na pokrivanju potreb splošne porabe iz osebne potrošnje. V načelu nimam nič proti taki orientaciji, mislim da je v redu in je najbrž perspektivna. Vendar moramo upoštevati, da je bil dvig osebne potrošnje ena osnovnih nalog družbenega plana Slovenije; to gradivo pa povsem jasno kaže, da bomo na tak ali drugačen način močno prizadeli osebni standard ljudi. Če sprejmemo take rešitve, bi se morali o tem dogovoriti bolj določno. Namreč o tem, v kakšnih okvirih in kako globoko lahko posežemo v osebni standard, koliko ga lahko zmanjšamo in ali ga zmanjšujemo za stalno ali le začasno.

Mislim, da so to osnovne pomanjkljivosti predloženega gradiva, dasi mi še precej drugih vprašanj ni dovolj jasnih. Tako me med drugim močno moti, da izvršni svet glede nekaterih osnovnih izhodišč nekoliko preneglo spreminja svoja stališča. V informacijo o sejah izvršnega sveta sem bral, da se je izvršni svet na prvi seji zavzemal za 33% povečanje sredstev za vzgojo in izobraževanje; na naslednji seji je menil, da bi morali osebne dohodke povečati za 10%, prav toliko materialne izdatke, na tretji seji se spet strinja s predlogom, da osebne dohodke v globalu povečamo za 33%, materialne izdatke pa obdržimo na lanskoletni ravni. Vse to kaže, da izvršni svet o tem vprašanju nima dovolj čvrste politike in trdnih stališč.

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: Besedo ima tovariš Ivan Kreft.

Ivan Kreft: Tovarišice in tovariši poslanci. Navado imam, da svojo diskusijo poprej pismeno pripravim. Mislim, da bom imel danes lažje delo in mi marsikatero tabele pred vami ne bo treba prebrati, ker imam zagotovilo republiškega izvršnega sveta, da se bomo borili za to, da končno dosežemo pravilnejšo razdelitev sredstev med republiko in federacijo. Zato tudi ne mislim biti tako kritičen, kakor sem prvotno nameraval biti in tudi ne tako kritičen, kakor je bil predgovornik, tovariš Jonak. Ker pa vendarle ne želim, da bi bila moja diskusija mlačna, bom prebral tiste odlomke svoje pripravljene diskusije, s katerimi moram opozoriti, kljub vsem že izgovorjenim besedam, naše tri zборе.

V skupnem poročilu treh odborov naše skupščine z dne 25. julija 1968 je tudi ugotovitev, da je že zopet prišlo do občutnega razkoraka med sredstvi, ki bi morala biti zagotovljena republiko in občini, da bi se v skladu z ustavo in zakoni izvrševale družbene zadeve in uresničevale pravice občanov na posameznih področjih splošne porabe in med sredstvi, ki jih republika in občine glede na sedanja delitvena razmerja za te namene lahko zagotovijo. Zato bi morala federacija prepustiti republikam, da s svojimi zakoni določijo vire in vrste ter stopnje prispevkov in davkov ter posebej prometnega davka. Pri taki sprostitvi predpisovanja prispevkov in davkov pa so se poslanci na omenjeni seji dne 25. julija zavedali, da se gospodarstvo ne more dodatno obremenjevati ne glede na ukrepe, ki so bili v zadnjem času sprejeti za njegovo poživitev.

Naj odgovorim na vprašanje, zakaj gospodarstva ni mogoče dodatno obremenjevati. Kot vemo, opremljenost naše industrije ni najbolj sodobna. To potrjujejo tudi podatki zveznega zavoda za statistiko. Po teh podatkih je naj-sodobneje opremljena elektroindustrija, dalje kemična, naftna in papirna industrija. Polavtomatska oprema prevladuje v tekstilni in tobačni industriji, medtem ko je za vse druge industrijske panoge značilna tehnika strojev z ročnim oskrbovanjem. Pa tudi v teh panogah so podjetja, ki že uporabljajo avtomatske stroje, vendar jih ne uporabljajo v vseh enakomerno. Nikakor ne presenečajo podatki, da imajo razmeroma več avtomatskih strojev manj razvite republike; Bosna in Hercegovina okoli 50%; kljub temu pa so podjetja iz teh republik oproščena plačila anuitet zvezi iz obdobja 1961 do 1966. Makedonija ima 46% avtomatskih strojev in Črna gora okoli 39%, na Kosovem in Metohiji pa jih imajo kar 60%. Kar zadeva Hrvaško, znaša v njej delež avtomatskih strojev v skupni vrednosti industrijske opreme 38%, v Sloveniji 29%, v Vojvodini 28% in v ožjem delu Srbije 25%. Glede na visok odstotek avtomatskih strojev na Kosovem in Metohiji je tudi poprečje v celotni republici Srbiji višje kot v

Sloveniji. Znano je dejstvo, da so panoge težke industrije z več avtomatskimi stroji močno zastopane v manj razvitih delih države.

Zanimiv je tudi podatek, da je 43 % vrednosti opreme v naši industriji kupljene v minulih 5 letih; v letih reforme od 1965 do 1967. leta pa je bilo kupljenih 25 % vrednosti vse opreme. Če upoštevamo še, da je bilo med leti 1958 in 1962 kupljeno tudi 25 % opreme za industrijo, ugotovimo, da smo $\frac{2}{3}$ opreme za našo industrijo kupili v minulih 10 letih; to velja za vso jugoslovsko industrijo. Po panogah smo največ opreme v minulih petih letih kupili za industrijo gume, nafte in tobaka ter za elektroindustrijo, najmanj pa so dobili premogovniki, ladjedelništvo in industrija papirja. Oprema, pridobljena l. 1947 in prej, predstavlja 8 % vrednosti industrijske opreme v državi. Največ take opreme je v ladjedelništvu, tekstilni industriji, kovinski industriji, usnjarski in obutveni ter grafični industriji. Ta podatek tudi kaže, kako malo so nam koristili stroji, ki smo jih dobili z demontažo tovarn v Nemčiji na račun reparacij, saj znašajo le del tistih 8 % opreme nabavljene pred letom 1947, kolikor pa smo je po letu 1947 še kaj dobili, pa seveda nekaj več.

Po podatkih zveznega zavoda za statistiko je bilo največ nove opreme v zadnjih petih letih kupljene za hrvatsko industrijo. Po podatkih je Hrvatski sledila Slovenija, vendar ti podatki vsebujejo tudi opremo za EKK Velenje in Inis, ki bo šla v glavnem za staro železo in bo tako v Sloveniji dejansko večji odstotek iztrošenih strojev, kot v katerikoli drugi republiki, čeprav podatki sicer kažejo, da Črna gora, Makedonija in Srbija v tem pogledu zaostajajo za Slovenijo. Za industrijo Bosne in Hercegovine je bilo prej omenjeno, da ima razmeroma največ avtomatskih strojev, in sicer 50 %. Drugi podatek zveznega zavoda za statistiko pa pravi, da ima Bosna in Hercegovina le 28 % nove opreme, kupljene v minulih petih letih in zato v tem pogledu precej zaostaja za drugimi republikami. Podjetja v Vojvodini ter na Kosmetu pa so dobila, po podatkih zveznega zavoda za statistiko, v tem obdobju več novih strojev kot znaša jugoslovansko poprečje. Na drugi strani je zanimiv podatek iz istega vira, da imamo Slovenci največ opreme, starejše od 20 let, to je 12 %; na Hrvatskem jo imajo 11 %, v Srbiji 7 % in tako dalje. Če bi imeli še podatke o opremi, ki je stara 15 let, bi se najbrž pokazalo, da je te v Sloveniji dvakrat več kot znaša jugoslovansko poprečje, 10 let stara oprema pa je v Sloveniji tudi že močno iztrošena, posebno tam, kjer dela več izmen.

Čeprav smo po podatkih zveznega statističnega zavoda dobili v odstotkih le nekaj manj opreme kot jo je dobila Hrvatska, torej druga najbolj razvita republika, so stališča njenega izvršnega sveta zanimiva tudi za nas. V deviznem režimu je po mišljenju hrvatskega izvršnega sveta treba izhajati iz delovne organizacije, ki odstopa devizna sredstva in ne iz federacije, ki razpolaga z deviznimi sredstvi in jih potem odstopa gospodarstvu. Ta zahteva Hrvatske ni pretirana in bi jo Slovenija najbrž lahko podprla, saj Slovenija samo iz malo-obmejnega in turističnega prometa ustvari 51 % vseh neblagovnih deviz, hkrati pa je največji izvoznik na konvertibilna področja.

Omenjene predloge bi po mnenju izvršnega sveta Hrvatske morali sprejeti takoj, ne da bi čakali na sprejetje popolnoma novega deviznega režima. Predlagal je namreč, da se še v tem letu pusti delovnim organizacijam ves presežek deviz nad tistimi, ki so jih ustvarili lani. Hočejo tudi, da bi razširili seznam proizvodov, ki bi jih v Jugoslaviji lahko prodali za devize. Poseben pomen pripisujejo ukrepom za razbremenitev gospodarstva in predlagajo, na primer, na to je v glavnem federacija že pristala, da se obrestni od poslovnega sklada

zmanjšajo in spravijo na raven pred revalorizacijo, po letu 1970 pa popolnoma odpravijo. Predlagajo tudi odpravo prispevka za gradnjo Skopja v letu 1969, na kar je v glavnem federacija tudi že pristala, ker se bo ta obveznost v svojem obsegu do takrat že uresničila. Dalje naj bi se po letu 1968 odstopilo gospodarstvu 110 milijard davka na promet. Zmanjšajo naj se obresti za kratkoročna posojila in revidirajo vse obveznosti družbeno-političnih skupnosti, ki so se povečale v letu 1967.

Po istem mnenju je mogoče normalno gospodarjenje le z uskladitvijo potrošnje s proizvodnjo. Izvršni svet Hrvatske dokazuje, da so sredstva za splošne družbene potrebe v zadnjih letih stalno naraščala, čeprav se niso uresničevala predvidena gibanja v gospodarstvu. Takšno gibanje je po njihovem nevzdržno in povzroča zaostritev problemov v gospodarstvu in izven njega. Zaradi tega so za take instrumente, ki bi potrošnje sredstev v neproizvodni sferi postavili v odvisnost od realnih možnosti gospodarstva. Po letošnjih julijskih uradnih podatkih zavoda za gospodarsko planiranje socialistične republike Hrvatske je znašala do takrat poprečna stopnja rasti v tej republiki 5,5 %, sedaj se je precej zvišala, ne bo pa dosegla pričakovane 8 do 9 % rasti. Splošna potrošnja je, po podatkih iz istega vira, v isti dobi naraščala za 1,3 % namesto za 7,9 %, gospodarske bruto investicije pa samo za 1 % namesto za 6 %. Žal nimam podatkov o zadnjih mesecih, ko so se rezultati prav gotovo izboljšali. Do letošnjega julija so tudi računali, da se bo vrednost družbenega proizvoda na Hrvaškem povečala v petih letih samo za 12,7 milijarde dinarjev, kar bi bilo za 11 milijard manj kot so pričakovali. V letu 1967 je hrvatsko gospodarstvo dajalo za odplačila 49,4 % sredstev poslovnega sklada, lani celo 78,6 %, čez dve leti pa bi dajalo v te namene 60 %, če se ne bi popravil dotok sredstev.

Po vsem tem se ne moremo čuditi, če sredstva za federacijo iz najbolj razvite republike, ki pa ima tudi svoja nerazvita področja: Slovenske gorice, Haloze, Suho krajino in druge, tako naraščajo kot to prikazuje tabela na 31. strani družbenoekonomskih izhodišč za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969 z dne 25. 7. 1968, ki jih je pripravil republiški sekretariat za finance. Tabele ne bom citiral, ker je v odgovoru predsednika izvršnega sveta bilo jasno razloženo koliko narodnega dohodka gre v federacijo.

V rekapitulaciji obveznosti za namene splošne porabe v republiki v primerjavi s stanjem v letu 1968 so različne številke glede deficita. Za mojo razpravo je zanimiv samo deficit 6 milijard 258 milijonov starih dinarjev v pokojninskem zavarovanju. O tem nekaj več.

Po podatkih ustavnega sodišča Slovenije so znašale poprečne starostne pokojnine v Sloveniji v letu 1966 le 67 % poprečnega osebnega dohodka, v nekaterih drugih republikah pa nad 90 %, celo do 98 %, v letu 1967 pa so se poprečno prevedene starostne pokojnine v Sloveniji celo znižale na 54 % poprečnega osebnega dohodka, v drugih republikah pa na okoli 80 %. Znano je dalje, da znašajo razlike med pokojninami starih in novih upokojencev, ki so uveljavili pokojnino ob enakih pogojih, vendar v različnih letih, 50 do 100 %. Te razlike so tako velike, da pomenijo kršitev ustavnega načela, da samo delo in rezultati dela določajo materialni družbeni položaj človeka.

Tovariši, pri zadnji razdelitvi sredstev zveznega proračuna je ugotovljen presežek okoli 44 milijard starih dinarjev. Od tega gre 40 milijard za potrebe narodne obrambe, ostalo pa za kritje pokojnin v republiki Črni gori in še za kaj drugega. Prav zdaj pa tudi sindikati SR Srbije odločno zahtevajo, da se skrajša delovna doba, potrebna za starostno pokojnino. Če hoče kdo s krajšo

delovno dobo doseči pokojnino, bi moral pristati tudi na to, da bo dal iz osebnega dohodka večje prispevke v sklad za pokojninsko zavarovanje. Drugega izhoda ni. Tega se mora vsakdo zavedati. Če vztrajamo pri tem, da prispevamo federaciji v sklad za nerazvita območja 11 % narodnega dohodka, je jasno, da morajo sami poiskati vire, s katerimi bodo reševali tudi svoje pokojnine.

Na drugi strani pa je še precej nejasno v kakšne namene je šlo 700 milijonov dolarjev iz kontraparta, to je 800 in več milijard dinarjev, ki jih je nekdo koristil mimo registriranih sredstev. Ne mislim, da niso bila ta sredstva koristno porabljena, vendar če stalno dajemo neke nove prispevke, smo upravičeni zahtevati, da dobimo tudi jasne podatke o tem, kam so šla ta sredstva.

Tovariši, še eno vprašanje, katerega se je sekretariat za finance izognil, ko navaja, da o dohodkih od carine nima podatkov, izvršni svet pa je carinsko postavko vnesel v svojo tabelo. Jaz sam sem se zanimal pri devetih carinarnicah kolikor jih imamo v Sloveniji, koliko prinese carina v Sloveniji mesečno, polletno in letno. Za letos sem dobil podatke, da so pravne osebe plačale 33 milijard dinarjev carine, fizične osebe pa 9 milijard. Pri tem pa je, kar tudi izvršni svet ob svoji tabeli ugotavlja, težko na hitro ugotoviti, koliko podjetij iz drugih republik je plačalo carino v Ljubljani in koliko slovenskih podjetij je plačalo carino v Beogradu.

Moje naslednje vprašanje na carino se je nanašalo na carinske oprostitev v slovenskih carinarnicah. Rekli so mi, da v carinarnicah v Sloveniji ni bilo nobeno podjetje oproščeno carine. V drugih carinarnicah pa oproščajo carino. Vi veste, da tudi Đerdap zahteva za uvoženo opremo carinske oprostitev, znano pa je, da Litostroj ni mogel priti v poštev kot dobavitelj petih turbin za Đerdap prav zaradi tega, ker bi moral nekatere stvari nabaviti v inozemstvu in zanje plačati carino, pri čemer seveda ne more konkurirati tistim, ki uvažajo, ne da bi plačali carino. Tako se torej pojavlja nov vir dohodkov, za katerega tudi ne vemo kako se deli. Zato je treba povsem točno ugotoviti, koliko podjetij je bilo oproščenih carine, koliko so znašali zneski črtanih carin, in iz katerih republik so ta podjetja. Kajti, če imamo še 3 ali 4 dodatne kanale za razvoj ali pa za kakšne druge potrebe v državi, to ni več enotni gospodarski prostor, za katerega se vsi borimo in ga hočemo imeti.

V zvezi s tem prosim, da sekretariat za finance poskuša dobiti točne podatke o uporabi 700 milijonov dolarjev iz sredstev kontraparta in točne podatke tudi o tem, koliko carine ni plačane.

Sedaj še čisto na kratko o potrebi investiranja v osnovno šolstvo in s tem tudi v otroško varstvo, v zvezi z odgovorom tovariša Vadnjala na poslansko vprašanje.

V Sloveniji imamo sedaj v 1042 osnovnih šolah v poprečju 1,6 izmenski pouk. To pomeni, da ima okoli 60 % vseh 228 491 učencev ali 140 000 dopoldanski pouk, ostalih 88 491 učencev pa ima pouk v istih učilnicah popoldne. Zaradi neurejenih prostorskih pogojev je bilo v šolskem letu 1967/68 samo 5477 učencev v celodnevem varstvu. Poprečje pa nam ne pove dovolj, ker so še vedno šole, v katerih je triizmenski pouk. Triizmenski pouk posebno težko prizadene otroke na podeželju, kjer imajo do šole tudi po več kilometrov. V šoli v Vidmu pri Ščavnici na primer bi še imeli pouk v treh izmenah, če ne bi petega razreda preselili na podružnično šolo na Stari gori, ki je oddaljena 3 km, kamor morajc sedaj hoditi predmetni učitelji iz matične šole. Prepričan sem, da bo problem te in podobnih šol kmalu rešen, saj bo z realizacijo petletnega programa izgradnje osnovnošolskega prostora imela Slovenija leta 1973 v osnovnih šolah eno-

inpol izmenski pouk. V najslabšem primeru bi tedaj imelo okoli 67 % učencev, to je 150 000, dopoldanski pouk, drugih 78 421 učencev pa bi imelo pouk v istih učilnicah popoldne. S tem programom bi bilo mogoče v osnovnih šolah ob graditvi in opremljanju dodatnih prostorov zagotoviti ustrezne pogoje za varstvo skupno okoli 75 000 učencev. Iz občinskih programov, ki vključujejo tudi potrebe po varstvu šoloobveznih otrok, je razvidno, da je v naslednjih petih letih treba v Sloveniji zajeti v celodnevno bivanje v šoli okoli 55 000 učencev, to je povprečno 11 000 učencev letno.

Če iz normativov za zgraditev in opremo šol vzamemo v poprečju celotno investicijo 1 200 000 starih dinarjev na učenca in če upoštevamo, da odpade od tega vsaj $\frac{1}{3}$ investicije za potrebe celodnevnega bivanja; to so investicije za kuhinje, jedilnico, klubski prostor in bivalne prostore za »vozače«, prostori za svobodne dejavnosti, zunanje rekreacijske površine in podobno, bi znašal delež investicij za varstvo v petih letih skupno 22 milijard starih dinarjev ali povprečno 4,4 milijarde starih dinarjev na leto. Tu bodo mnogo koristila sredstva, o katerih je bil danes že govor v odgovoru na moje poslansko vprašanje.

Glede na poživitev našega gospodarstva sem prepričan, da bo postopoma mogoče rešiti vsa pereča vprašanja, katerih sem se dotaknil v svoji razpravi; seveda v okviru delitve 70 : 30 v korist gospodarskih organizacij, kar hoče doseči naša republika do leta 1970.

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: Besedo ima tovariš Cene Matičič.

Cene Matičič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Dobro se spomnim, da smo že pred parlamentarnimi počitnicami dobili na vpogled in v razpravo predloge izhodišč, ki jih je z vso skrbjo, odgovornostjo in vestnostjo pripravil naš sekretariat za finance. S tem smo poleg ostalega tudi izmerili pulz in stopnjo reagiranja naše javnosti. Ob obravnavi tega dokumenta na zadnjem zasedanju našega parlamenta smo se nato seznanili s stališči našega izvršnega sveta, ki je v svojem dokumentu že upošteval novo nastalo mednarodno situacijo, v zvezi z dogodki v ČSSR. Danes je pred nami tretji dokument te vrste. Dokument, ki ga je pripravila skupna komisija našega, gospodarskega in organizacijsko-političnega zbora.

Če sedaj primerjam oba dokumenta, ki sta našemu zboru predstavljena, morem priti do naslednjih ugotovitev:

1. Dosežena je stopnja soglasnosti ocene dohodkov, ki jih je za kritje splošne potrebe, upošteva je obstoječi instrumentarij, možno zbrati v naši republiki.

2. Moč je trditi, da predvidena stopnja rasti družbenega proizvoda za en odstotek prerašča stopnjo rasti dohodkov, namenjenih za kritje splošne porabe (109 : 108). To pomeni, da je tudi v tem primeru upoštevano pravilo, da proizvodnje ne gre obremenjevati pač pa razbremenjevati.

3. Predvideni prispevek federaciji se v primerjavi z letom 1968 ne bo bistveno povečal. To pomeni, da ostane republiki za kritje splošnih potreb 69,8 % sredstev, ki naj bi se nabrala po obstoječih predpisih. To je nedvomno že nekoliko bolj ohrabrujoče, saj se delež federacije iz tega naslova zmanjša od sedanjih 32,3 % na 30,2 % v letu 1969.

4. Predlog komisije predvideva v prilogi 1, da bo dohodkov, ki ostanejo republiki za kritje splošne porabe, za 20 milijonov manj. Ker ta predlog

ni niti utemeljen, niti dokumentiran, predlagam, da ga izvršni svet in komisija konfrontirata in preverita.

5. Čeprav sta oba predloga do te stopnje dokaj enotna, se le močno razlikujeta v predvidevanju splošne potrošnje. Evidentno je, da je predlog komisije v tem pogledu precej bolj skeptičen in črnogled od tistega, ki ga je predložil izvršni svet.

6. Na pogled je predlog komisije sicer čisto v redu. Njegova tendenca je prav gotovo ta, da kar se le da zmanjša deficit in poskuša nekako uravnovesiti proračun. Na zadnjem zasedanju sem se zavzemal za to, da se na osnovi izsledkov moderne ekonomske teorije dokončno zedinimo o vprašanju, kdaj je neuravnovešeni oziroma uravnovešeni proračun upravičen in kdaj ni. Ne vem zakaj se te dileme, o kateri imamo vrsto ohrabrujočih izkušenj iz najrazvitejših dežela sveta, tako vztrajno izogibljemo.

7. Ne morem obravnavati vseh proračunskih potrošnikov. Vendar pa prav tako ne morem mimo ugotovitve, da je potrošnik »izobraževanje« v predlogu komisije med vsemi relativno najbolj prizadet. Tako kot odbor za kulturo in prosveto našega zbora, sem tudi sam skrbno proučil zahtevek, ki ga je predložila republiška izobraževalna skupnost, ter ugotovil, da je sestavljen na osnovi intencij in izjav izvršnega sveta iz preteklega obdobja ter da ne vsebuje nikakih skritih rezerv, ki so jih nekateri v njem videli. Če so osebni dohodki predvideni po omenjenih kriterijih, je popolnoma nerazumljivo in nemogoče, da ponovno slabšamo že tako nezadovoljivo in nevzdržno ter stalno kritizirano strukturo materialnih stroškov in črtamo vse, še tako šibko postavljene investicije.

8. Ob koncu, ko se ponovno zavzemam, da glede potrošnje sprejememo predloge izvršnega sveta, ne pa naše parlamentarne komisije, sem mnenja, da moram poudariti naslednje: 30-letno izkustvo je pokazalo, da so tudi kapitalistične dežele, tako absolutno kot relativno, večale javne izdatke za šolstvo. Te radikalne spremembe so potekale v naslednjih dveh smereh: v rasti investicij in izdatkov za šolstvo in v rasti investicij v znanstveno in raziskovalno delo. Samo v obdobju petdesetih do šestdesetih let tega stoletja so se izdatki za znanstveno-raziskovalno delo povečali od slabega 1 % družbenega proizvoda na 2 % in več, za izobraževanje pa od slabih 3 % na 4 % oziroma 4,5 % in 4,8 % družbenega proizvoda v letu 1955.

Upoštevale obe tendenci, ki jih sodobne, tako imenovane »države blagostanja« zelo resno upoštevajo, je poskušal dr. George Mikesich ugotoviti, od katerih dejavnikov je pravzaprav odvisen porast družbenega proizvoda oziroma nacionalnega dohodka per capita v ZDA. Prišel je do zanimivih ugotovitev, ki jih, strnjeno vzeto, lahko prezentiram takole. Zasluge, da se je nacionalni dohodek per capita v obdobju 1929 do 1957 tako močno dvignil, je treba prištevati: 40 % porastu splošne izobrazbe nacije, 35 % napredku znanosti in le 25 % vsem ostalim otipljivim proizvodnim dejavnikom. Čeprav je ta ocena dovolj svojevrstna in čeprav ne poznamo metodologije struktuiranja teh zaslug za rast nacionalnega dohodka per capita, pa nam vendarle dovolj jasno kaže, kakšnega pomena je investiranje v šolstvo in v tako imenovani »človeški kapital«. Težko je trditi, da je tudi naša praksa v zadnjih letih sledila tu opisanemu trendu. Resnično je, da se je delež izobraževanja v družbenem proizvodu postopoma in načrtno zmanjševal. V letu 1968 bo kljub vsem naporom in sanacijam, ki so bile v kritičnih trenutkih tega leta sprejete, znašal le 3,58 % družbenega proizvoda. To pa je stopnja, ki so jo sedaj močno razvite države dosegale v četrtem

in petem, desetletju našega stoletja. Po predlogu izvršnega sveta bi se v letu 1969 ta stopnja dvignila na 4,26 % družbenega proizvoda, po predlogu komisije pa le na 3,8 % družbenega proizvoda. Smatram, da je prvotni predlog izvršnega sveta edino realen in sprejemljiv. Predlog izvršnega sveta ima seveda to negativno stran, da predvideva 376 milijonov deficita, predlog komisije pa le 153 milijonov. Zaradi tega, vidite, izgleda slednji seveda mnogo bolj simpatičen. Vendar pa je treba za realni pregled gibanja splošne potrošnje najprej priznati, da se je v obdobju 1964 do 1968 splošna potrošnja povečala na indeks 155, družbeni produkt pa na indeks 171. S predlogom izvršnega sveta bi v letu 1969 družbeni produkt in splošna potrošnja ponovno dosegla približno isto stopnjo. Popolnoma obratno pa je seveda s sredstvi, ki iz tega naslova odpadejo na federacijo. Samo v obdobju 1965 do 1967 je neto dohodek federacije iz tega naslova porastel od 10,5 % na 13,6 %; kot smo slišali danes od predsednika izvršnega sveta, predvidevamo, da bo v tem letu znašal 13,9 % slovenskega družbenega proizvoda. To pomeni, da se je v federacijo odlivalo toliko kot znaša približno 74 % celotne splošne potrošnje v naši republiki.

Večkrat smo že ugotavljali, da ob decentralizaciji obveznosti ni prišlo do temu ustrezne decentralizacije sredstev. Verjetno bo treba v tem pogledu storiti resnejše ukrepe in usmeriti federacijo in zvezni proračun k realnejši in smotrnejši potrošnji. O tem, da je potrošnja sredstev na ravni federacije večkrat zelo potratna in neracionalna, me prepričujejo tudi predlogi, ki jih obravnava zvezni izvršni svet in jih je moč ugotavljati iz njegovih dnevnih redov. Mislim, da bi se morali ob takih izdatkih, ki večkrat meje na razsipnost in neodgovornost, zamisliti in tudi povedati svoje mnenje.

Sicer pa je zapravljanje denarja tudi naša slovenska lastnost. Čeprav jo poskušamo striktno omejevati, se sem pa tja le še pojavi. Oglejmo si tale primer.

Pred seboj imam dvojno številko Problemov — revije za kulturna in družbena vprašanja, ki prinaša poleg moderne zvrsti domače in tuje literature tudi pomembna filozofska, sociološka in ekonomska razmišljanja. Številka, o kateri govorim, je dvojna in je bila odstopljena skupini mladeničev, ki se imenujejo reisti, za tiskanje njihovega »Kataloga«, ki je v tem letu prvič zagledal beli svet. Sklad za pospeševanje kulturnih dejavnosti financira omenjeno revijo z letno dotacijo 28 milijonov starih dinarjev, kar pomeni, da odpade na te »Kataloge«, ki predstavljajo dvojno številko 4 660 000 starih dinarjev. Kot mi je znano, znaša naklada teh »Katalogov« 3000 primerkov in velja v knjigarnah 250 starih dinarjev. Če naredimo kratko računsko rekapitulacijo, pridemo do ugotovitve, da velja en izvod teh »Katalogov« dobrih 1800 starih dinarjev, to pomeni, da prispeva družba k slehernemu izvodu 1550 starih dinarjev. Do tu je pravzaprav tudi vse v redu, saj je naša dolžnost, da po svojih močeh in sposobnostih podpiramo in pospešujemo razvoj literature in publicistike. Ponavljam, literature in publicistike, kajti to kar beremo v »Katalogu«, po vsej verjetnosti, ob še tako širokogrudni toleranci tega imena ne zasluži.

V razpravi o položaju borcev NOV sem v tem parlamentu ostro kritiziral tisto poezijo, ki na neodgovoren način blati in poskuša z najbolj vulgarnimi izrazi razvrednotiti revolucionarno delo borcev in s tem tudi celotno organizacijo Zveze združenj borcev NOV Slovenije. Verjemite mi, da je to, kar beremo v »Katalogu«, slabše od tega kar sem sedaj povedal. Ni moč najti besed, kajti vsega, kar je napisano v »Katalogu«, v parlamentu ne morem prečitati. Ni namreč naperjeno samo zoper določeno grupacijo naše družbe, pač pa zoper

družbo kot celoto, zoper vse, ki se imenujemo ljudje, zoper vse tisto, kar je v nas ljudeh humanega, se pravi lepega, človeškega, plemenitega. Smisel tega pisanja je »nič«, kategorija »nič« je začetek in konec, je vsebina vsega človekovega delovanja. Svet človeku ne more dati nič in tudi človek na svet ne more prav nič vplivati niti ga spreminjati. Človek je tako zreduciran in preveden na stopnjo gole živali, ki je na svetu le zato, da se prehrani in reproducira. Ker je bistvo celotnega življenja nič, potem je brezpredmetna sleherna človekova borba za katerokoli cilje, ki si jih človek zastavlja. Brezsmiselno je sleherno njegovo delovanje, nehanje in mišljenje, kajti ti, človek, si le kup mesa in oprostite izrazu »kup dreka«, kot je tu zapisano. Filozofija, ki nam jo te pesmi prikazujejo in implicirajo, te pa se vrte le v krogu najvulgarnejših izrazov, ki jih je v mili obliki moč prebirati po straniščnih stenah — zastruplja predvsem našo doraščajočo mladino, jemlje smisel in perspektivo njenemu življenju in onemogoča vse izobraževalne in vzgojne napore naših učiteljev, profesorjev in vzgojiteljev. To je nadalje poskus proklamirati totalni antihumanizem kot človekovo bistvo, to je načrtno vnašanje kapitulacije v človekovo življenje, to je skrajna manifestacija zastrupljanja, to je v končni konsekvenci negacija vseh etičnih, estetičnih in tudi socialističnih norm. To je popoln odmik in popolna negacija vseh tistih plemenitih misli, čustev in besed, ki so nam jih zapisali in zapustili naši najvidnejši ljudje: Prešeren, Cankar in Župančič, ki so nas s tem postavili v vrsto kulturnih narodov sveta.

Ko so pred dobrimi 40 leti dodaisti počeli nekaj podobnega, se je dvignila in protestirala najnaprednejša avantgarda tedanjega naprednega sveta, z marksisti na čelu. Kot poprečni »konsument« slovenske literature in kot poslanec tega visokega doma najostreje odklanjam ta ponovni poskus totalnega nihilizma. V imenu svojih volivcev, ki so visoko v hribih s pol milijona starih dinarjev in z velikim lastnim trudom zgradili kilometer in pol ceste samo zato, da bi njihovih deset otrok lahko s kombijem prevažali v nižje ležečo osnovno šolo, pa zahtevam, da take in podobne primere financiranja z družbenimi sredstvi onemogočimo in preprečimo!

In na koncu: straniščna literatura naj ostane v stranišču. (Ploskanje.)

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: Prekinjam sejo in dajem odmor do 11.30.

(Seja je bila prekinjena ob 11.05 in se je nadaljevala ob 11.35.)

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: Tovariši, nadaljujemo s sejo. Za besedo je prosil predstavnik izvršnega sveta, oziroma član izvršnega sveta tovariš Simoneti. Prosim.

Rino Simoneti: Tovarišice in tovariši poslanci. Ker danes zelo obširno razpravljamo o odnosih med republiko in federacijo in o prispevkih, ki jih republika daje federaciji, želim obvestiti ta visoki dom predvsem o naših stališčih glede adaptacije deviznega in zunanjetrgovinskega režima. Naj vas obvestim, da smo se na vseh sestankih, na katerih smo kot predstavniki Slovenije sodelovali, kot tudi na seji zveznega izvršnega sveta, kjer nas je zastopal predsednik tov. Stane Kavčič in na sestankih z zveznimi poslanci, ki so bili v Ljubljani, zavzemali za tista stališča za izboljšanje deviznega in zunanjetrgovinskega

režima, ki jih je sprejela Skupščina SR Slovenije. Drugih izhodišč, ki bi bila bolj usklajena s splošnimi interesi gospodarstva, ni bilo. Vendar menimo, da v tako kratkem času ni mogoče napraviti nekih revolucionarnih posegov v devizni režim, ker smo v sredi izvajanja srednjeročnega plana in je potrebno za korenite spremembe več časa za poglobljen študij in primerna pripravljalna doba. Naša kritika predvidenih sprememb deviznega režima izhaja iz tega, da se namesto adaptacije, v smeri liberalizacije in izboljšanja položaja izvoznikov na konvertibilno področje predvidevajo spremembe, oziroma ukrepi, ki delujejo restriktivno, in ki poslabšujejo devizni in zunanjetrgovinski režim oziroma zmanjšujejo njegovo liberalizacijo. Ob tej priliki smo poudarjali, da na primer, določenih kategorij izvoznih dovoljenj ob reformi, ko smo uvajali devizni in zunanjetrgovinski režim, nismo poznali, da je pa danes 10 % blaga na tej listi. Opozarjali smo, da je obsegal seznam blagovnih kontingentov 5 % vsega blaga ob reformi, danes pa obsega 15 %, da je carinska zaščita v globalu porasla za 30 %, da se uvaja nov restriktivni blagovni režim GDK »z zvezdico«, vi vključuje 168 vrst blaga. Novi devizni režim goji iluzijo, da se bodo vsi zainteresirani faktorji v državi v okviru zvezne gospodarske zbornice sporazumeli, in sicer eni, da prodajo svoje blago doma, in drugi, ki so zainteresirani, da ga zaradi kvalitete asortimenta in cene uvozijo iz inozemstva. Menimo, da bo zvezna gospodarska zbornica začela s težko obširno administracijo in arbitriranje, ker se sporazum med različnimi ekonomskimi interesi zelo težko doseže in smo često v položaju, da zaradi enega edinega proizvajalca nekateri uvozniki, ki so obenem tudi dobri izvozniki na konvertibilna področja, ne morejo⁴ uvažati blaga.

Glede retencijske kvote smo zastopali stališče, da jo je treba postopno povečevati, da se s tem še izboljša položaj pretežnega izvoznika. Pri tem smo mislili tudi, da je retencijski kvoti in vsemu blagu, od katerega se ta obračunava, dati ugodnejši položaj, kar pomeni, da bi to blago ne prizadelo določene omejitve pri uvozu in izvozu, ki izhajajo iz blagovnega režima. Zastopamo stališče, da je nujno potrebno zagotoviti enak start pri dodeljevanju deviz in da je zato edino merilo in to je obseg izvoza na konvertibilno področje v realizaciji celotne proizvodnje podjetja. Ta stališča so podpirali tudi tovariši iz SR Hrvatske, vendar v celoti še niso prodrla, ker zaenkrat še podpiramo tezo o hitrem prehodu na konvertibilnost naše valute, s čimer pa povečevanje retencijske kvote ni nezdrujljivo. V današnji fazi razvoja menimo, da je retencijska kvota eden izmed pospeševalcev dobrega poslovanja, fleksibilnosti in učinkovitosti v podjetjih in smo jo zato odločno podpirali. Naše izhodišče glede adaptacije deviznega režima temelji na izboljšanju položaja izvoznikov na konvertibilno področje.

Drugo vprašanje, o katerem smo razpravljali in dajali svoja mnenja, je delitev 110 milijard sredstev, ki se naj vrnejo po tej ali drugi poti gospodarstvu. Naše načelo je, da bi se morala ta sredstva vrniti gospodarstvu po najobjektivnejši poti, da ne bi prišlo do tega, da bi dobilo ta sredstva eno podjetje ali pa samo določena panoga, ampak da se v ta namen določijo splošni ekonomski kriteriji za panoge oziroma gospodarstvo. Dosedaj je zvezni izvršni svet predlagal zakon, ki bi dal določene olajšave oziroma regrese na obresti za kredite v turizmu in sprejel predpise, ki jih poznamo v zvezi s poslovanjem v železniškem prometu. Naj vas obvestim, da je bila v projekciji deviznega in zunanjetrgovinskega režima za prihodnje leto predvidena udeležba v višini 70 milijard iz teh sredstev za regresiranje izvoza opreme in ladij. Mi smo odločno protestirali, da bi se s parcialnim dokumentom na področju deviznega in zunanje-

trgovinskega režima delila sredstva, ki so ostala kot višek v bilanci federacije, ker je to stvar razprave o srednjeročnem planu v zvezi z resolucijo razvoja, ki teče sedaj v zvezni skupščini. Kakšna bo usoda tega dokumenta, sedaj ne bi mogel izjaviti. Menimo, da je to prejudic, ki bi ga morali energično zavrniti in da naj o tem odloča zvezna skupščina. Prav tako ni sprejemljiva projekcija sekretariata za zunanjo trgovino, da bi se v bodoče zmanjševala udeležba izvoznikov opreme in ladij, nadalje udeležba poslovnih bank v celoti, kar naj bi se nadoknadilo z znatnimi sredstvi iz ostanka sredstev federacije.

Glede naših odnosov in sodelovanja med razvitimi in nerazvitimi republikami smo ves čas zastopali odločno stališče, da je 1,85 % prispevka iz družbenega dogovora, ki ga je treba do leta 1970 zadržati in izpopolnjevati. Imamo pa vrsto pripomb, ki so bile več ali manj že publicirane in so že znana naša stališča glede načina in zajemanja sredstev v sodelovanju med razvitimi in nerazvitimi in tudi glede porabljanja teh sredstev na nerazvitih področjih. Ne mislimo, da je spričo znane visoke natalitete na nerazvitih področjih treba budno paziti in misliti na delovno intenzivne investicije in da ni primerno, da se 70 do 80 % sredstev porablja za kapitalne investicije, ki na eni strani resnično dvigajo nove kapacitete bazične industrije, ne zaposlujejo pa pretežnega dela prebivalstva. Mislimo tudi, da bi fond za nerazvite moral začeti razpisovati natečaje za posojila, pri katerih bi imela pravico po ugodnih pogojih sodelovati tudi podjetja iz razvitih področij in graditi objekte na nerazvitih področjih.

Dalje menimo, da bi morali napajanje nerazvitih področij iz sredstev fondov postaviti v odvisnost od njihove lastne prosperitete. To pomeni, da bi morala federacija prenehati z dajatvami za nerazvita področja, zato, da bi prosperirala in napredovala tista podjetja, ki kažejo znake rentabilnosti in razvoja. Odločno smo se uprli tezi, po kateri bi se naj sprejemali ukrepi tekoče ekonomske politike za razvoj nerazvitih področij. Dokazovali smo, da bo v tem primeru imelo blago različnih provenienc drugačno strukturo cene, ki se bo pojavilo na tržišču, kar nas postavlja v neenakopraven položaj. Menimo, da bi bilo treba proučiti vse oblike prelivanja sredstev med razvitimi in nerazvitimi po letu 1970, do tedaj pa vzdrževati dosedanje proporce. Predvsem smo tudi ostro kritizirali stališče, da mora družba oziroma zvezna skupščina in izvršni svet zagotoviti dvoidstotno povečanje rasti proizvodnje na nerazvitih področjih. Mi se lahko dogovorimo o kakršnikoli višini sredstev, ki je za vse republike sprejemljiva in jih bomo prelili v investicije na ta področja, ne moremo pa garantirati gospodarske prosperitete v blagovnem gospodarstvu. To je odvisno od rentabilnosti naložb, od njihove izkoriščenosti in o prodaji blaga. Menimo, da pri vsem proučevanju še vedno nismo na najbolj logični in racionalni poti.

Obresti na poslovni fond, menimo, da bi bilo treba postopoma in selektivno zmanjševati. Pri tem bi bilo treba preprečiti, da bi se sredstva izvirala iz tega naslova, alimentirala iz drugih naslovov, temveč jih je treba po letu 1970 takoj znižati za tisto vsoto, ki je bila sedaj porabljena za financiranje oziroma za izgradnjo tako imenovanih federalnih objektov. Ne mislimo pa, da je treba del obresti na poslovni fond izključiti kot vir sredstev za financiranje razvoja nerazvitih, ker ne vemo, kakšna bolj objektivna merila bi za to uporabili, kot neko ceno oziroma plačilo za uporabo družbenih sredstev. Primerilo bi se lahko, da bi področja, v katera smo v preteklosti veliko vložili in ki posedujejo visoke družbene kapitale, praktično plačevala manjše dajatve, kot pa tista področja, ki so dobila manjši delež. Zato bi bilo treba nove instrumente, ki bi na temelju

prometa, prometnih davkov in podobno temeljito preučiti. Zato obresti na poslovni fond v določenem zmanjšanem obsegu ne izključujemo kot bodoči vir za napajanje fonda za nerazvita področja. Obseg teh sredstev bi bilo treba globalno zmanjšati, za začetek pa pristopiti k selektivnemu zmanjševanju. Hvala lepa.

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: Besedo ima tovariš Mirko Žlender.

Mirko Žlender: Tovariš predsednik, tovariši in tovarišice poslanci. Rad bi opozoril na neke probleme, ki jih človek doživlja v dolgoletni praksi, zlasti na delu v občini. Ob proučevanju tega materiala pa pridejo ti problemi še mnogo bolj do izraza kot sicer.

V načelu podpiram usmeritev, ki jo vsebuje ta dokument, zlasti v tistih elementih, ki govorijo o večjih funkcijah republike na področju davčne politike in taks, skratka na tistih področjih, ki jih verjetno ne moremo tako razdobljeno obravnavati kot smo tu in tam slišali v razpravah. Strinjam se tudi s stališčem, ki nakazuje določen premik od federacije na republiko, kakor tudi glede urejanja določenih zadev v zvezi z osnovno usmeritvijo davčne politike, ko se poudarja, da je treba pri tej predvsem zasledovati ekonomsko, ne pa toliko fiskalno plat. Vendar naj izrazim obenem bojazen, da je ves material le precej mlad, in skoncentriran na iskanje pokrivanja vseh deficitov, ki izhajajo iz globalne bilance.

Zelim opozoriti na nekatera vprašanja, ki smo jih že večkrat v tej skupščini obravnavali zlasti v letu 1965. Če primerjam podatke v osnovnem materialu in v stališčih, vidim, da se je delež gospodarstva pri delitvi družbenega proizvoda od 1966 do 1968. leta znižal od 67 % na okoli 63 %. Obenem se zatrjuje, da so družbene službe bile deležne premajhne skrbi. Iz tega se postavlja logično vprašanje, kam se je potem družbeni proizvod preusmeril.

Iz teh in drugih podatkov nam je znano, da se je povečal delež federacije. Menim, da gre za kardinalen problem, na katerega že več let opozarjamo, to je problem racionalizacije na področju družbenih služb. Strinjam se s stališčem, da se učinkovitost vsakega družbenega sistema meri tudi s stopnjo njegove racionalnosti.

Menim, da na tem področju mi nismo dosegli pričakovanj, da bi lahko glede na naše finančne zmogljivosti racionalno in uspešno opravljali tiste funkcije, ki jih pač v vsakem družbenem sistemu nek organizem mora opravljati. Opozoril bi na nekatere večje probleme, ki so po moji oceni večkrat tabu in katerih se nihče ne upa javno reševati ali pa jih obravnavamo z veliko previdnostjo, da ne bi prišli v konflikt z določenimi političnimi načeli. Eden od teh problemov je samoupravljanje v javnih službah. Imam občutek, da smo samoupravljanje takrat ko smo rušili centralistični sistem upravljanja postavili v idealno široke okvire, to samoupravo atomizirali ne da bi računali z bilančnim efektom take samouprave. Nisem zagovornik centralističnega oziroma etatističnega sistema, v načelu sem za sistem samouprave tudi na področju javne uprave in na področju družbenih služb, vendar mislim, da je dimenzija upravljanja oziroma samoupravljanja v javnih službah verjetno drugačna, kot pa v neposredni proizvodnji, kjer se delovne organizacije srečujejo s tržnimi zakonitostmi in z drugimi pojavi, kot pa v neki javni službi. Menim, da bomo našli dokaj lepe rezerve, če bomo resno in studiozno proučili ta problem in ga poskušali iz praktičnih aspektov reševati. Predvsem bi želel opozoriti na sistem samo-

upravljanja v javnih službah. Ni še dolgo tega, kar smo v tej skupščini sprejeli poseben zakon o organizaciji davčne službe. Takrat smo osvojili stališče, da bo služba dosti bolj učinkovita, če bo imela značaj samostojne delovne organizacije. Takšno organizacijsko obliko je v republiškem zakonu tudi dobila. Verjetno nismo takrat računali s tem, koliko taka specialna organizacija, zlasti v manjših občinah stane. Občine si danes prizadevajo organizirati to službo, kljub temu, da je že nov zakon v veljavi v sklopu občinske javne službe z določeno samostojnostjo. Z zakonom pa smo dali tej službi položaj delovne organizacije z vsemi atributi posebne delovne organizacije.

Mislim, da imamo zelo razdrobljeno tudi upravno službo v samoupravnih organizmih na področju šolstva. Zakon o šolstvu postavlja vsako šolo v položaj delovne organizacije z vsemi tistimi elementi, ki jih mora imeti vsaka samoupravna delovna organizacija, in sicer kompletno upravo, z vsemi internimi akti, ki jih mora šola sprejeti in ne vem, kaj še vse. Nihče se nikdar ne vpraša, koliko to stane. Mislim, da bi morali tem problemom že priti do dna in povedati, da se da najbrž samouprava na področju družbenih služb oziroma konkretno na področju šolstva tudi drugače organizirati, verjetno v okviru izobraževalnih skupnosti, ki bi lahko prevzele vse tiste pravice, ki jih ima danes v bistvu vsaka posamična šola. Namreč, to so problemi, ki jih v občini dnevno srečujemo, na katere opozarjamo in ki do danes niso dobili pravega odraza v naši zakonodaji, niti so uvrščeni med tiste oblike samoupravne ureditve, ki so danes v bistvu že preživele. Če bomo hoteli uresničiti že več let proklamirano načelo racionalizacije v splošni potrošnji oziroma zmanjšanju družbi nepotrebnih stroškov, potem bo treba ta problem v njegovi vsebini osvetliti in ga postaviti tako, da bo samoupravni sistem varovan, hkrati pa racionalen in učinkovit.

Dotaknil bi se še vprašanja dopolnilnih sredstev. Imam občutek, tovariši, da večkrat kritiziramo stališče, ki se v zveznem merilu postavlja, češ da razvitejši kraji dajejo preveč za nerazvite oziroma da se denar preveč preliva v okviru raznega dopolnjevanja na nerazvita območja. Menim, da če smo glede tega vprašanja precej glasni v kritiki na račun federacije, večkrat molčimo in ne kritiziramo razmer, ki so v naši republiki. V tem materialu se še vedno pojavlja institucija dopolnjevanih občin, čeprav je bilo že večkrat povedano, da bi bilo treba na primer, sredstva za izobraževanje po nekih objektivnih kriterijih točno razmejiti, kar je dolžna dati vsaka občinska skupščina, pri tem opustiti financiranje oziroma dopolnjevanje nerazvitih občin. Menim, da bi bilo potrebno to zahtevo zelo energično zagovarjati v izhodiščih, da lahko republika preliva sredstva za izobraževanje, da pa verjetno nekih dotacij za dopolnjevanje občin iz proračunskih sredstev republike ne bi bilo treba. Tako pride večkrat do nesmisla, da si lahko ekonomsko slabše občine privoščijo marsikakšno investicijo v breme proračuna, dočim ekonomsko razvitejše občine si ne morejo privoščiti nobenih investicij. Res je, da gre pri tem za vrsto neobdelanih problemov na področju financiranja, tako da bogatejši mestni centri krijejo včasih določene izdatke za šolstvo, ki jih sosednje občine v redu ne izpolnjujejo, vendar menim, da bi bilo potrebno tudi v sistem financiranja izobraževanja in v proračune vnesti več ekonomske logike in jo v zvezi s proračunsko politiko vsaj v Sloveniji zagovarjati. Že leta financiramo osnovnošolske investicije tudi s krediti, ki jih daje na razpolago republiška izobraževalna skupnost. Vem, da praktično to veliko ne pomeni, ker so na razpolago le minimalna sredstva, vendar menim, da do sedaj veljavno načelo, da lahko dobijo kredite za gradnjo

osnovnošolskega omrežja samo dopolnjevanje občine, ni primerno in se mi dozdeva, da je v nasprotju z neko ekonomsko logiko.

Danes so nam več ali manj dobro poznani tokovi migracije, po katerih se prebivalstvo giblje v gospodarsko močnejše centre. Teh centrov ni samo dvoje v Sloveniji in jih je gotovo več. Pri tem pa podpiramo izgradnjo šol v tistem prostoru, kjer se že danes in se bo jutri prebivalstvo še bolj redčilo. Menim, da tak kriterij kreditiranja osnovnošolskega omrežja, vezan na status dotirane občine, ekonomsko ni utemeljen.

Na kraju bi še opozoril na problem taks; katere večkrat obravnavamo pod vplivom že preživelega sistema. V materialu je navedeno izhodišče, da naj bi takšno politiko določale republike in občine. V načelu se s takšno usmeritvijo strinjam. Moram pa opozoriti na dejstvo, ki je že ves čas prisotno. Kljub temu, da so imele do sedaj občine pravico določati tako upravne kot tudi sodne takse, moramo ugotoviti, da imamo v Jugoslaviji enoten takсни sistem. Mislim, da je enoten takсни sistem na teh področjih absolutno potreben in primeren. Sodišča in uprava opravlja določene funkcije za občane in menim, da bi z različno takšno politiko prišle občine v položaj, kjer bi bili občani ogroženi pri uveljavljanju svojih pravic. Različna takсна politika po posameznih občinah verjetno ne bi bila sprejemljiva, ker bi rušila pravno varnost občanov. Strinjam se z orientacijo, ki jo material zastopa, da se prenesejo določene pristojnosti s federacije na republiko, vendar bi bilo treba tudi na teh področjih ohraniti določeno enotnost, kjer življenje to enotnost dnevno terja in tam, kjer so se že danes kljub drugačnim predpisom pokazale potrebe, da je treba zadeve enotneje urejevati. Smatram pa, da bomo lahko dosegli določene učinke na področju racionalizacije, o kateri govorimo že tri leta v tej skupščini, le takrat, če bomo nekatere probleme, ki smo se jih dosedaj izogibali, enkrat res odločno podprli in se o njih pogovorili. Hvala lepa.

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: Besedo ima tovarišica Atena-Ela Ulrihova.

Ela Ulrih: Tovarišice in tovariši poslanci. V moji razpravi se bom zadržala na vprašanih prosvete, kulture in znanosti in se ne bi spuščala na druga področja, ki ga obravnava predloženi material. Predvsem bi želela povedati, da s predlogom akta, ki ga obravnavamo, nisem zadovoljna, na eni strani že zato, ker res ni mogoče pričakovati za področje prosvete, kulture in znanosti toliko sredstev, kolikor smo jih v podrobnih in izčrpnih analizah predhodno programirali, predvsem pa sem nezadovoljna zaradi tega, ker sprejemamo akt, s katerim na nek način demantiramo oziroma prerekamo našo že prej sprejeto resolucijo. Prepričana sem, da bomo morali s takšno prakso sprejemanja skupščinskih aktov prenehati, da se nam sprejemanje lastnih samoupravnih aktov res ne bo sprevrglo v absurd, ker jih niti sami ne spoštujemo in zato tudi ne moremo pričakovati, da bodo drugi subjekti skupščinska priporočila, sklepe in stališča jemali dovolj resno.

Predloženi akt na nek način izraža problem, ki me najbolj zaskrbljuje in sicer odnose v delitvi družbenih sredstev. Ta delitev je dosledno opredeljena na dve področji in sicer na področje gospodarstva in splošne potrošnje in se zato pogosto v razpravah obmetavamo z »mi« in »vi« ter pri tem navajamo zelo veliko neprincipialnih medsebojnih očitkov. Menim, da bi se morali resnično zamisliti in poglobiti v dogajanja v naši družbi ter priti do spoznanja, da

je družba dialektična celota in da obstaja tesna medsebojna povezanost oziroma odvisnost gospodarstva od tega, kar ponavadi imenujemo s poenostavljenim izrazom potrošnja.

Če bi zadržali take odnose »mi« in »vi« in če bi neprestano iskali krivca oziroma opravičevali krivdo za svojo nemoč s krivdo v drugi sferi, potem se moramo v prvi vrsti vprašati, kakšna je struktura splošne potrošnje in kaj si sploh predstavljamo pod splošno potrošnjo. Šele potem se bomo lahko odločili, če govorim s stališča gospodarstva, kam naj bo usmerjena ost očitka, koga naj napadamo in komu naj zmanjšujemo. V tem smislu menim je treba postaviti vprašanje, kaj je neproduktivno, ki bremeni naše gospodarstvo. Ob tako zastavljenem vprašanju si bomo morali priznati, da to ni šolstvo niti vzgoja in kultura, nasprotno, da so to elementi za povečevanje produktivnosti in ekonomičnosti. Enaka ugotovitev velja tudi za področje zdravstva in socialnega zavarovanja. Ta področja neposredno vplivajo na rast proizvodnje. To so področja, ki z državo ne bodo odmrli, katerim se življenjski prostor in področje dejavnosti ne bo zoževalo, nasprotno, ta področja se bodo nujno vedno bolj širila in krepila in bodo vse bolj postajala povezana s proizvodnjo oziroma s splošnim gospodarskim prizadevanjem. Če gospodarstvo pojmuje splošno potrošnjo kot zunanje breme, potem lahko ocenimo, da gre za proračunsko etastični, centralistični odnos in pojmovanje na tem področju. Prav zaradi takega pojmovanja so se letos oživljale ideje o centralizaciji osnovnega šolstva in o njegovem financiranju na nivoju republike. Posledica takega pojmovanja je tudi vsakoletno povečevanje sredstev za prosveto in kulturo in tudi stalno iskanje nekega novega sistema financiranja, ki naj reši problem pomanjkanja sredstev. In navsezadnje bi morali dati pojmovanju, da je izobraževanje neposredno breme za gospodarstvo, svoj prav, če ga seveda gospodarstvo samo tako pojmuje, če ne bo po vsebini in kvaliteti programiralo izobraževanja oziroma, če se ne bo bolj neposredno zavzemalo za kvaliteto izobraževanja in vzgoje. S tem mislim predvsem na to, če gospodarstvo ne bo koristilo uslug izobraževanja, potem to nujno pomeni samo breme. Poglejmo, kaj pravi glede tega analiza izvajanja srednjeročnega programa Socialistične republike Slovenije. Po tej analizi je v letih od 1964 do 1967 v gospodarstvu porasel delež visokih, višjih in srednjih kadrov za 1%. Od 1967 pa do 1970. leta kot plan predvideva, bi se moral povečati delež teh kadrov za 3%. Kako bomo dosegli plan, ne vem, če smo do sedaj izkazali tako počasno rast. Delež kvalificiranih delavcev je v letih 1964 do 1967 v strukturi zaposlenih padel za 2,8%, medtem ko naj bi se po predvidevanjih srednjeročnega programa povečal za 4%. In obratna tendenca: delež nekvalificiranih delavcev je v strukturi zaposlenih porasel za 1,8%, medtem ko naj bi se po predvidevanjih plana zmanjšal za 7,1%.

Če se gospodarstvo tako slabo poslužuje uslug prosvete, potem je res vprašanje, zakaj jo še v tolikšni meri vzdržuje. Potem je to res breme za gospodarstvo, vendar menim, da je ob tem treba postaviti vprašanje, zakaj potem produktivnost v gospodarstvu ne raste hitreje. Morda so upravičeni postaviti to vprašanje tudi delavci, ki delajo v delovnih organizacijah v posameznih področjih splošne potrošnje, zlasti tedaj, kadar ta osnovni element, kadri, niso reševani tako, kakor predvidevamo to s programom razvoja.

Vprašanje produktivnosti razumem nekoliko širše kakor se to običajno pojmuje. Razne analize in statistike izkazujejo, kako malo je racionalizacij v gospodarstvu, kako so v upadanju tehniške izboljšave in izumi v gospodarstvu predvsem v industriji. V vseh teh kvalitetah pri nas nazadujemo, medtem ko so v

fantastičnem vzponu tako v socialističnih kakor v kapitalističnih deželah. Seveda ne bi bila prosvetni delavec, če ne bi tega povezovala z izobraževanjem, čeprav ni to edina vez. Misli, da priučeni delavci — katerih število se v strukturi zaposlenih povečuje, ki bi se pa naj po predvidevanjih zmanjševalo — ne dajejo upov v pogledu modernizacije proizvodnje. Tudi priučeni delavci na vodstvu delovne organizacije, ki imajo marsikdaj samo osnovnošolsko izobrazbo, ne morejo doseči vidnejših uspehov niti na področju racionalizacije niti tehniških izboljšav, še manj pa seveda izumov. Zdi se mi, da je problem pravzaprav pri vodstvu v gospodarskih delovnih organizacijah. Prizadevanja, da bi dvignili izobrazbeno stopnjo vodstev delovnih organizacij, niso doslej rodila nobenega uspeha. Jaz bi samo ponovila že znano misel, da neizobražen vodja, ne samo, da sam ne more uspešno voditi tehnološkega procesa, da ne more biti dober organizator proizvodnje, tudi ne more uspešno voditi strokovnjakov in jih pridobivati in navduševati za napredek gospodarstva.

Če vprašanje postavimo tako, potem se mi nadalje vsiljuje vprašanje odgovornosti, kdaj bomo že pristopili tudi k izpolnitvi tega osnovnega pogoja za dvig produktivnosti.

Pogosto menimo, da je šolstvo, kultura in znanost v popolni odvisnosti od ekonomske moči gospodarstva. Menim, da je tako pojmovanje enostranske odvisnosti povsem zgrešeno. To vprašanje bi lahko postavili tudi obratno, namreč, da je ekonomska moč neke družbe odvisna tudi od razvoja šolstva, kulture in znanosti, kar je nekdo danes zelo nazorno prikazal. Vprašanje je, kako najti skladnost med ekonomsko močjo neke družbe in potrebami za razvoj prosvete, znanosti in kulture. Gotovo je, da je to nujna rezultanta, ki je nekje v sredini med maksimalnimi možnostmi in med pokrivanjem najosnovnejših potreb. Mislim, da je samostojnost in samoupravnost delavcev na teh področjih vendarle v tem, da določijo ceno svojega dela in da smejo za svoje delo zahtevati 100 % plačilo.

Ekonomska moč družbe ali z drugo besedo delež družbenega proizvoda, ki pripada posameznemu področju družbenega dela, mora določiti družba soodgovorno z vsemi činitelji in taki delitvi prilagoditi svoj program razvoja. Pri tem bi moralo gospodarstvo upoštevati potrebno stalnost, ki je na področju izobraževanja potrebna, ker ima šolstvo svoj koeficient obračanja, ki je mnogo manjši, kakor pa v gospodarstvu, ker traja najkrajše šolanje 8 let, nadaljnje šolanje pa traja 10, 12 in 16 let. Izobrazba kot končni produkt tega procesa je dolgotrajna potrošnja dobrina, ki ne more dobiti svoje potrditve šele na trgu. Če družba izobraževanja, oziroma njegovega produkta ne more koristiti, ga ne more — kot kak drug produkt — fizično uničiti.

Verjetno bi bilo treba razčistiti pojem cene našega izobraževanja. Osebnost sem prepričana, da temu, čemur pravimo danes cena izobraževanja, je v najboljšem primeru le strošek izobraževanja, kajti osebni dohodki delavcev so bolj posledica družbenega dogovora. Vendar je ta element še najmanj sporen. Materialni izdatki so zajeti v tej ceni v poprečju večletnega gibanja in niso dovolj preučeni. Ta cena ne vsebuje niti amortizacije, niti izdatkov za investicije. Brez teh elementov pa je o ceni res zelo težko govoriti. Ker teh elementov ne vključujemo to ni cena izobraževanja. Sedaj ponovno, tudi v tem materialu govorimo o velikem povišanju sredstev za izobraževanje, ki znaša 18,5 % vendar le kot dogovorjeno izenačevanje osebnih dohodkov delavcev tega z drugimi področji družbenega dela. Kot že rečeno, je to zanikanje cene in tudi zanikanje samoupravnosti na tem področju. Če imamo premalo sredstev, nas opravičuje,

da zmanjšamo program izobraževanja, nikakor pa ne, da znižujemo ceno izobraževanja.

Da bi nekoliko pomirila svojo vest, bi v smislu moje razprave predlagala amandmaje k predlogu stališč. Na 4. strani, v poglavju o izobraževanju, naj se v 8. vrsti z besedami »kvalifikacijska struktura prosvetnih delavcev« konča odstavek. Stavek, ki se za tem nadaljuje »za materialne izdatke se bodo zagotovila sredstva na ravni letošnjega leta, povečevala pa se bodo lahko šele od 1970. leta dalje«, naj se spremeni tako, da se glasi: »Za materialne izdatke se bodo v letu 1969 zagotovila sredstva na ravni letošnjega leta, povečana za odstotek povečanja cen predmetov in uslug, ki tvorijo materialne izdatke v šolstvu. Zagotovitev skladnejšega odnosa med osebnimi dohodki in materialnimi izdatki, ki jih predvidevajo citirani sklepi in priporočila Skupščine SR Slovenije že za leto 1969, se prenese na leto 1970«. Menim, da smo v znak spoštovanja predhodno sprejetim stališčem in sklepom o izobraževanju v naši skupščini dolžni sprejeti in vnesti tako besedilo v predlog teh stališč.

Z drugimi besedami povedano, da se naj povečajo materialni izdatki vsaj za odstotek povečanja, saj je to kompromis, ki ga moramo priznati zaradi tolikšnega pomanjkanja sredstev in neuravnovešene bilance v letošnjem letu. Popolnoma se strinjam z argumenti, ki jih je v svoji razpravi že navedel tovariš Cene Matičič, čeprav to ni principialna rešitev.

Nadaljnje besedilo tega odstavka se naj naveže z besedilom 3. odstavka, ki govori o investicijah. Nadalje predlagam, da se spremeni besedilo 2. poglavja o kulturi in znanosti, ki naj se glasi: »Financiranje kulturne dejavnosti tako v republiki, kot v občinah, se bo uveljavljalo v večji meri prek samostojnih virov financiranja, kar pomeni samoupravno ureditev tega področja ter zmanjšanje odvisnosti od vsakoletnih proračunskih dotacij. Za leto 1969 je treba iz proračunskih sredstev zagotoviti sredstva v višini sredstev iz letošnjega leta in iskati nove vire dohodkov, ki bodo omogočili, v skladu s srednjeročnim planom, izboljšanje financiranja kulturnih dejavnosti in reševanje osnovnih problemov kulturnih ustanov, predvsem, kar zadeva osebne dohodke.« Nadaljnji tekst ostane nespremenjen.

Na 10. strani, kjer se nalaga izvršnemu svetu Skupščine SR Slovenije, da podrobneje prouči utemeljenost vseh zahtev splošne porabe in o uravnovešenosti bilance, menim, da je ta odstavek v tem smislu, nepotreben. Takih proučevanj smo imeli v preteklem in tekočem letu že bržkone zadosti. Ustanovili smo posebne komisije, v katerih so sodelovali izvršni svet, strokovne službe in naša skupščina in ne vem, če bo lahko izvršni svet sam v kratkem času storil kaj več, kot so že storila vsa ta telesa. Če pa ta naloga, ta super kontrola, že mora ostati, potem predlagam, da se glasi takole: »Izvršni svet Skupščine SR Slovenije bo podrobneje proučil utemeljenost vseh zahtev.« V besedilu ni potrebno poudariti povečanje splošne porabe. Črta naj se tekst: »zlasti tistih, kjer gre za pomembnejša povečanja, ki bistveno vplivajo na spremembe v notranji strukturi osebne in splošne porabe«. Menim, da bistveno povečanje porabe ni še noben argument, ki naj bi obvezoval izvršni svet, da ta področja podvrže neki posebni poostreni kontroli. Končno vemo, da je področje izobraževanja doseglo relativno povečanje sredstev, v primerjavi s prejšnjimi leti in da je bilo to povečanje nujno, kot sanacija akumuliranega zaostajanja, ki je nastajalo več let. Ne vem, zakaj bi sedaj, ko smo povečanje dopustili, takoj zatem spet uvedli super kontrolo, ki naj financiranje izobraževanja ponovno pretehta. Končno mislim, to je tudi mnenje odbora za prosveto in kulturo, da

je zaradi novih obveznosti na področju vseljidske obrambe v zvezi z mednarodno situacijo, treba doprinositi žrtve na vseh področjih enakomerno, ne pa tako, da bi področje, ki si je v zadnjem času priborilo nekaj več sredstev zaradi sanacije položaja, v katerem se je znašlo, utrpelo več, kot druga področja. Predložijo naj se argumentirani programi in naj se potem sorazmerno porazdelijo na vse koristnike, čeprav mislim, da sodi sanacija izobraževanja in kulture, še posebej tudi v obrambni koncept naše družbe. Če ne bomo ustrežnejše reševali teh vprašanj, nas sama oborožitev tudi ne bo ubranila pred zunanjimi sovražniki. Hvala lepa.

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: Hvala lepa. Tovarišica Atena, prosim, da daš pismeno besedilo teh amandmajev.

Besedo ima tovariš Franc Lamut. Prosim!

Franc Lamut: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Pred nami so stališča, sklepi in priporočila o družbenoekonomskih izhodiščih pri oblikovanju dohodkov splošne porabe za leto 1969. Ne glede na to, ker sem tudi jaz delal v tej skupščinski komisiji, ki je vložila precej naporov, da bi nam ta dokument lahko služil kot osnova za razpravo na današnji seji, moram ugotoviti, da v nekaterih načelnih izhodiščih podpiram ta dokument, dočim smatram, da bi bila potrebna v nekaterih detajlih še podrobnejša razprava in podrobnejša proučitev posameznih vprašanj. Osebnostno menim, da mi bo v današnji razpravi lažje zavzeti stališče predvsem, če upoštevam razpravo tovarišice Atene, predvsem s stališča prosvetnih delavcev in pa potreb družbenih služb in aplikacijo teh motenj in vrednotenja tega dela v odnosu do gospodarstva kot enotne konkurentne in tako dalje. Če bi govoril z jezikom predstavnikov gospodarstva in se poglobil v njihove težnje, je verjetno dosti resnice v tem, kar je bilo že rečeno, toda v gospodarstvu ne postavljajo vprašanja, zakaj smo namenili toliko sredstev za družbene službe, za šolstvo, zdravstvo, kulturo itd., ampak gredo povsod razprave v smeri čimboljše racionalizacije družbenih služb, da bi te dale čimboljše učinke, ki bi se morali odražati v proizvodnem procesu gospodarstva. Menim, da smo ta stališča že večkrat zapisali in jih sprejeli, zlasti ko smo sprejeli družbeno-gospodarsko reformo, so nam bila ta načela dovolj jasna. Zaradi tega bom danes svojo razpravo začel iz drugega zornega kota, ker smatram, da smo glede teh stališč vsi enotnega mnenja, in je s te strani stvar urejena.

Ker je pred nami samo rezime vseh potreb, bi kot prvo vprašanje postavil, koliko sredstev rabimo za splošno potrošnjo. Če upoštevamo naš normalen družbenoekonomski razvoj, splošne potrebe jugoslovanskega in svetovnega trga oziroma možnosti vključevanja v svetovno gospodarstvo, potem se mi nujno vsiljuje vprašanje, kolikšna sredstva so gospodarstvu potrebna za njegovo enostavno in razširjeno reprodukcijo, da bomo lahko zadržali dosedanji nivo produktivnosti in akumulacije in ustvarili sredstva tudi za vse ostale dejavnosti, ter jih vzdrževali vsaj v takem obsegu, kot v letu 1967 ali 1968, da se bodo lahko te službe v zaželenem tempu razvijale. Zaradi tega menim, da so drugačna stališča in argumentacije glede potrebnih sredstev za splošno porabo in za gospodarstvo, predvsem za modernizacijo in razširjeno reprodukcijo, nevzdržna. Vprašanje bi lahko tudi tako postavil, kot se je oblikovalo na komisiji, ko so se zagovarjale posamezne potrebe, bodisi za zdravstvo, šolstvo, kulturo in druge dejavnosti, da ne naštevam še vseh ostalih koristnikov splošne porabe. Če pri-

merjamo rezultate gospodarjenja v letih 1967 in 1968, potem ne moremo mimo ugotovitev, da je v 1967. letu imelo gospodarstvo po podatkih službe družbene knjižgovodstva 3700 milijonov izgub, da so se te izgube v letu 1968 povečale na okoli 9 milijonov din. To je podobno vprašanje, kot na primer, primanjkljaj, ki se nam pojavlja na področju zdravstva ali drugih dejavnosti v družbenih službah. Zaradi tega menim, da moramo tudi v teh sklepih in priporočilih jasno podčrtati, mogoče še bolj jasno, kot govori besedilo v tem osnutku, da je potrebno uskladiti potrebe splošne potrošnje in jih reševati vzporedno s programom modernizacije in racionalizacije gospodarstva, da se moramo pri tem odločiti za postopno rast modernizacije in racionalizacije na področju izobraževanja in zdravstva. Sistematično bo treba povečevati vlaganje za racionalizacijo in modernizacijo ob povečevanju lastnih sredstev delovnih organizacij in da obenem izboljšamo organizacijo javne uprave, tako da tudi na tem področju razčistimo, da je delovna sila veliko dražja, kot pa vsa druga pomožna sredstva, in rešitve, ki jih uvajamo v proizvodnem procesu ali pa tudi na področju družbenih služb.

Mislim, da moramo poti in izhodišča, ki jih iščemo, glasno povedati in javno izraziti svoja mnenja. Vsekakor pa se ne morem strinjati z ugotovitvami, da lahko pavšalno oziroma procentualno povečujemo sredstva, da smatramo obseg splošne porabe kot bazo, ki je fiksno ugotovljena, znanstveno proučena in nespremenljiva, ko pa govorimo, kako se naj sredstva akumulirajo v gospodarstvu oziroma v proizvodnji, pa smatramo, da jih lahko zberemo na osnovi neke imaginarne ustvarjalnosti in da ta sredstva avtomatično zagotovimo. Glede tega gre pri tem za pametno prosto presojo in koncept, ki ga na ta način v skupščinskem aktu sprejemamo. Ne zagovarjam besedila v stališčih, ki govorijo o izobraževanju, o katerem je bilo danes govora. Na strani 4, prvi odstavek govori besedilo o nivoju iz leta 1967 in merilih, ki jih je sprejela republiška skupščina v svojih priporočilih v letu 1968. Vprašujem se, če ne kaže ta stališča še enkrat proučiti in primerjati, če naj veljajo v proizvodnem procesu. Mnenja sem, da je treba ta vprašanja reševati na osnovi dolgoročnejšega programa ne pa iz leta v leto, ker verjetno ne bomo mogli odvzeti toliko sredstev gospodarstvu za posamezne dejavnosti. To lahko storimo le na administrativen način, samo da se pri tem moramo zavedati vseh posledic, ki bodo nastale v proizvodnji in tudi v vseh ostalih panogah, v našem družbenem življenju.

Še nekaj besed glede prispevkov, davkov in taks. V tem predlogu akta smo sicer tudi zapisali določena stališča glede prispevkov, davkov in taks. Vprašujem se, kakšno vsebino naj ima politika na področju prispevkov in davkov. Vprašanje taks je pri tem izvzeti. Če v tej politiki zasledujemo samo neko fiskalno politiko glede zajemanja sredstev in da obenem pri tem ne stimuliramo tudi določene proizvodne panoge, potem smatram, da je taka naša politika zgrešena, ker je samo administrativna in čisto proračunska. To politiko včasih sramežljivo, včasih malo bolj dosledno kopiramo iz ekonomik na zahodu, pri tem pa preberemo samo prvo stran, kako se sredstva zajemajo, ne ugotovimo pa tudi drugo stran, kakšen smisel naj imajo prispevki in davki. Pri tem določenih vprašanj sploh ne upoštevamo. Danes govorimo, na primer, da naj se bolj obdavčijo kategorije z višjimi osebnimi dohodki. S tem se zelo strinjam. Vendar v sedanji davčni politiki pustimo celo privatnemu obrtniku, da se lahko za njegovo dejavnost določene potrebne stvari pri davku upoštevajo. Vprašujem se ali je prav, da bomo izobraženemu človeku na primer, inženirju ali ekonomistu ali kate-remukoli drugemu strokovnjaku v gospodarstvu, ki določene predmete rabi za

razširitev svojega obzorja, kot na primer knjige in podobno za svoje delo, da ga lahko uspešneje opravlja, obdavčili njegov dohodek progresivno. Zato kaže določene stvari spregledati pri skupni davčni odmeri ali pa razglasiti osebni avtomobil za luksuz in ga strogo obdavčiti. Mislim, da bi bilo treba pri tem pogledati tudi ta vprašanja. Predvsem želim pripomniti, da je v tem priporočilu premalo izraženo stališče, glede zajemanja sredstev za potrebe splošne potrošnje zlasti glede obremenjevanja bruto osebnih dohodkov. Verjetno še danes ne vidimo izhoda, kako bodo rešili to vprašanje. Ne bi hotel prerokovati, kako bodo te stvari izgledale, samo sem prepričan, da bodo ta vprašanja imela tako močan pritisk na sredstva v gospodarstvu oziroma na osebne dohodke, da bo lahko marsikateri delovni organizaciji ogrozila njeno rentabilnost. Proces naraščanja osebnih dohodkov, glede na povečevanje življenjskih stroškov, verjetno samo z administrativnim aktom, na tistih najbolj občutljivih mestih, ne bomo mogli zaustaviti. Tako oster in strog sistem obdavčevanja bomo ponekod težko uveljavili zaradi že itak nizkih osebnih dohodkov, čeprav bo verjetno ta projekcija izgledala drugače. Menim, da bi moralo biti to stališče v dokumentu jasneje izraženo. Čeprav je bilo danes že predlagano, da bi naj omenjena alineja, po kateri bi zadolžili izvršni svet, da prouči razpolaganje s sredstvi splošne porabe, odpadla. Osebnostno menim, da izvršni svet sam ne bo mogel veliko narediti. Verjetno bodo imeli sestavljalci proračuna in predlagatelji posameznih predlogov za razporeditev sredstev splošne porabe zelo težko in odgovorno nalogo, da bodo v okviru načel, ki jih bomo danes ali kasneje oblikovali in sprejeli v obliki izhodišč, morali določene stvari povedati. Zaradi tega se ponovno vračam na to ali nam ta sistem, ki ga smatramo za izhodiščno osnovo, omogoča povečanje sredstev za izobraževanje za 18°%, za zdravstvo in socialno varstvo za 15°% in tako naprej, in ali so ta povečanja med seboj res tako usklajena, da bomo mi lahko to v naših izhodiščih tudi povedali. Menim, da to tabelo, ki je materialu priložena, komisija verjetno ni mogla v razpravi obdelati, da bi jo lahko danes sprejeli in da bi služila sestavljalcem proračuna v orientacijo oziroma, da bi bil s tem že izdelan razpored vseh sredstev.

Naj še na koncu omenim, kot nam je pojasnil predsednik izvršnega sveta, da se bo verjetno republika Slovenija še odločneje angažirala pri razdelitvi sredstev med federacijo in republiko, glede česar meni, da bi bilo potrebno o vprašanju bilance federacije podrobneje razpravljati v posameznih zborih ali pa v ustreznih skupščinskih telesih.

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: Besedo ima tovariš Avgust Majerič.

Avgust Majerič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Prečital sem stališča, sklepe in poročila in jih primerjal s predlogom družbenoekonomskih izhodišč izvršnega sveta in moram reči, da so mi izhodišča izvršnega sveta bila mnogo bolj všeč, kot prvo imenovani akt. Zdi se mi, da so stališča premalo konkretna in če bomo v praksi delali tako ali drugače, bo v skladu s temi stališči. Menim, da so izhodišča za resno in tehtno politiko glede oblikovanja dohodkov in za kritje potreb splošne porabe pomanjkljiva, tako da problemov na ta način po vsej verjetnosti ne bomo rešili.

V razpravi so bila nekatera vprašanja zelo dobro postavljena, zato ne mislim teh stvari ponavljati. Vendar menim, da je vprašanje, ki je bilo v izhodiščih izvršnega sveta postavljeno, kot zelo pomembno in sicer, da prerazpo-

reditev družbenega proizvoda v breme investicijske porabe ni možna, ker bi se še nadalje stopnjevalo relativno padanje obsega investicij. Zato je potrebno zagotoviti učinkovito izvajanje načela bruto osebnih dohodkov in tako uveljaviti predvideno prerazporeditev družbenega proizvoda v breme osebne potrošnje. V stališčih ta problem ni posebej omenjen. Postavljene so sicer 4 točke in sicer: skrajno varčevanje, popolnejše ugotavljanje in zajemanje dohodkov na podlagi predpisov, uvajanje novih virov dohodkov in prerazdelitev družbenega proizvoda med federacijo in republiko. Zato bi se zadržal samo na tem obrobem vprašanju, oziroma samo na enem izmed navedenih problemov, čeprav bi lahko govoril tudi o drugih vprašanjih, ki v samih stališčih izgledajo dokaj nejasno. Že dolgo se zavzemam za dejansko izvajanje obdavčitve po načelu bruto dohodka. Zelo me veseli, da je danes na seji republiškega zbora prisoten tudi gospodarski zbor in bi prosil poslance gospodarskega zbora, da bi morda o tej temi tudi polemizirali. V delovnih organizacijah in v skupščinah ugotavljamo, da se stalno večajo obremenitve gospodarstva. Te obremenitve bi se z uresničenjem načela bruto osebnih dohodkov precej zmanjšale, toda le tedaj, če gospodarstvo zaradi tega sistema ne bi bruto osebnih dohodkov povečevalo. Menim, da bi izvajanje sistema bruto osebnih dohodkov pri nas pomenilo bistveno poglobitev samoupravljanja, zlasti na relaciji komuna - republika in občan - socialno zavarovanje in pri številnih izdatkih za splošno porabo. Nasprotniki takega sistema mi vedno oporekajo, češ saj tudi danes obračunavamo bruto osebne dohodke in delavec še danes ve kolikšni so mu bruto zaslužki. Res je, da se osebni dohodki obračunajo v bruto znesku samo v zavesti delavca pojem bruto osebne dohodka ni prisoten. Za delavca je pomembna le točka, ki je vrednotena v neto zneskih. Glede zveznih, republiških, občinskih in drugih prispevkov, ki bremenijo občana, se samoupravljalci v krajevni skupnosti in v vseh družbeno-političnih skupnostih pravzaprav že oddaljuje od nadaljnje razprave v zvezi s proračunsko potrošnjo, zato, ker njegovih neto osebnih dohodkov ne prizadenejo več. Razlika od neto na bruto osebne dohodke predstavlja tisto obremenitev gospodarstva, o kateri mi nenehno govorimo, da je prevelika. Nekateri so danes v razpravi poudarjali, da je treba racionalizirati javno upravo in splošno potrošnjo nasploh. Tovariši poslanci, splošno potrošnjo bomo lahko racionalizirali samo v tistem obsegu in takrat, če bomo vsi prek najrazličnejših samoupravnih mehanizmov tudi odločali in imeli vpogled v posamezne oblike splošne potrošnje. Odločitve naj ne gredo samo prek formalnih samoupravnih organov, ampak prek konkretnega odločanja o tem, koliko bomo sporazumno namenili za splošno porabo, zlasti, ko bomo bruto osebne dohodke sprejeli v našo zavest. Ko bomo vedeli, da dajemo od našega osebnega dohodka vsako leto toliko več prispevka za socialno zavarovanje, da narašča vsake toliko časa prispevek za občinsko upravo itd., tedaj se bomo občani začeli zanimati za višino posameznih izdatkov za splošno potrošnjo in bomo zahtevali tudi obračun, za kaj so bila uporabljena sredstva. V naslednjem letu, ko se bomo ponovno odločali za posamezne prispevke, verjetno ne bomo priznali izdatkov, če ne bomo vedeli pravih učinkov. Mislim, da je to eden izmed načinov racionalizacije splošne potrošnje. Žal, da to v stališčih, sklepih in priporočilih ni omenjeno. Prosim, da še drugi govorniki, predvsem iz gospodarstva, povedo o tem svoje mnenje. Moram reči, da že dve leti zagovarjam to načelo, pa nihče ne polemizira z menoj, in tako se mi zdi, da imam prav, po drugi strani pa nihče tega ne upošteva in tako se mi ponovno dozdeva, da nimam prav.

Naj navedem še en obrobni problem, glede katerega moram reči, da je v teh stališčih v primerjavi z izhodišči izvršnega sveta precej vodeno prikazan. To je vprašanje kulture in raziskovalnega dela. Naj preberem besedilo na strani 12 izhodišč izvršnega sveta: »Vzporedno s pripravo sistemskih rešitev bo potrebno realno oceniti in zagotoviti sredstva za normalno delovanje na področju realno oceniti in zagotoviti sredstva za normalno delovanje na področju kulture. Izvršni svet bo v predlogih za opredelitev sredstev proračunov izhajal od racionalnih programov dela in stvarnih potreb te dejavnosti in ne od nekega apriori določenega minimalnega odstotka.« To, po mojem mnenju, zelo pozitivno stališče, se je v stališčih ponovno razvedenilo in tako sem dobil vtis, ker so ta stališča sedaj sinteza teh izhodišč in naše razprave, da je naša zadnja razprava bila takšna in z enim namenom, da razvedeni po mojem mnenju dokaj tehtna stališča izvršnega sveta.

Skratka menim, da predlog stališč glede politike splošne porabe za prihodnje leto, glede na določene nejasnosti in drugih pomanjkljivosti ne zagotavlja dejanske preobrazbe in ne vodi k racionalnemu in izboljššanemu sistemu financiranja splošnih potreb.

Na zaključku bi postavil vprašanja izvršnemu svetu in prosim, da bi po možnosti dobil odgovor: Kakšno je stanje stališč izvršnega sveta glede osebnih dohodkov prosvetnih delavcev;

in drugič: ali so v dogovorjeni višini osebnih dohodkov prosvetnih delavcev vračunana tudi plačila za honorarne ure, to je za nadomeščanje manjkajočih učnih moči v prosveti. Hvala.

Predsedujoči dr. J o ž a V i l f a n : Glede na to, da je tovariš Avgust Majerič postavil izvršnemu svetu dve vprašanji, bi rad opozoril na to, da imamo vsi pred seboj pismo izvršnega sveta od 22. 10., v katerem je napisano, da je izvršni svet Skupščine na svoji seji izrazil soglasje k osnutku stališč sklepov in priporočil, tako da ne bi bilo pravilno, če bi v osnutkih, kakor jih je predložila naša komisija, videli neko polemiko, s stališčem izvršnega sveta. Dokler izvršni svet svojega pisma od 22. 10. ne precizira, lahko štejemo stališče naše komisije, ki se rekrutira iz članov treh zborov, hkrati tudi kot stališče izvršnega sveta.

Dajem besedo tovarišu Majeriču.

A v g u s t M a j e r i č : Vendar bi glede na to res prosil, če bi predstavnik izvršnega sveta verjetno v rezimeju te diskusije polemiziral tudi o mojih stališčih.

Predsedujoči dr. J o ž a V i l f a n : Mislim, da vsi pričakujemo, da bo predstavnik izvršnega sveta na koncu razprave še govoril.

Besedo ima tovariš Mirko Tratnik!

M i r k o T r a t n i k : Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Odbor za gospodarsko programiranje in finance ter odbor za proizvodnjo in promet ter poslovno sodelovanje gospodarskega zbora je na seji 23. 10. 1968 obravnaval stališča, sklepe in priporočila glede družbenoekonomskih izhodišč, za oblikovanje dohodkov in kritje potreb splošne porabe v letu 1969, ki jih je pripravila skupna komisija republiškega, gospodarskega in organizacijsko-političnega zbora, za pripravo predloga skupščinskega akta, o družbenoekonomskih izhodiščih, za oblikovanje dohodkov in kritje splošne porabe v letu 1969.

Odbor je ugotovil, da so dosedanje izkušnje z že sprejetimi stališči, sklepi in priporočili slabe, saj se ne spoštujejo niti zakoni, kaj šele taki neobvezni akti, ki sankcij za nespoštovanje sploh nimajo. Spoštovanje takega akta je odvisno le od dobre volje tistih, katerim je akt namenjen. Razen tega je vrsta novel dokaj pavšalnih, ki so izražene celo v pogojnih železnikih, kar že samo po sebi nakazuje, da navedena stališča, sklepi in priporočila niso trdna in da zato prav lahko pričakujemo večja ali manjša odstopanja in neenotnost, ki je bila že tolikokrat poudarjena in ni bila zagotovljena. Zaradi pavšalnih novel in pomanjkljivih kvantificiranih podatkov je tudi razprava o vsebini težka. Če se na primer govori o virih za kritje deficita, je bistveno vprašanje, koliko naj bi se na primer stopnja maloprodajnega prometnega davka povečala, kolikšen bo povečan prispevek od skupnega dohodka občanov in kakšna je predvidena obdavčitev premoženja itd. Za tehtnejšo razpravo so kvantificirani podatki namreč nujno potrebni.

Odbor je v načelni razpravi ugotovil, da so potrebe splošne porabe v predlaganem skupščinskem aktu dokaj podrobno obdelane, da so pa zato toliko manj obdelana izhodišča za oblikovanje dohodkov, ki so po mnenju odbora primarna, kajti družbene službe ne morejo porabiti več sredstev, kot jih imajo na razpolago. V tabelarnem pregledu oziroma v orientacijski oceni splošne porabe je v letu 1969 izkazan deficit v višini 1 530 240 dinarjev. Za kritje tega deficita so sicer nekatere možnosti, ki pa niso kvantificirane in je vprašanje, če bodo za doščale za kritje primanjkljaja.

Odbor sodi, da bi morali biti najprej obdelani vsi viri sredstev in to ne samo načelno, ampak čimbolj konkretno, na kar bi se morala splošna poraba opirati. Predlog akta gre preveč pavšalno mimo možnosti, ki so oziroma, ki jih bo imelo gospodarstvo za formiranje sredstev splošne porabe. V prvem poglavju je v aktu navedeno, da je bil delež investicij v družbenem proizvodu v Sloveniji v preteklih letih dokaj nižji, kot dolgoletno poprečje v drugih državah. Delež investicij v družbenem proizvodu Slovenije znaša na primer v letu 1967 le še okoli 20 %, po nekaterih drugih podatkih, ki so jih navajali člani odbora, pa le 17 %, medtem ko je dolgoletno poprečje deleža investicij v družbenem proizvodu v Italiji 22,6 %, v Zahodni Nemčiji 26 %, na Japonskem celo 36,6 %. Ob tako majhnih sredstvih za investicije se slovenska industrija ne bo mogla modernizirati, da bi lahko nastopala kot enakopraven partner na mednarodnih tržiščih in da bi bila konkurenčno sposobna. V takih pogojih ni mogoče pričakovati modernizacije in vzpona gospodarstva, kakršnega si vsi želimo in v takih pogojih bodo tudi sposobnosti in možnosti gospodarstva, da razvija splošno potrošnjo, vedno manjše. Ob taki porazdelitvi družbenega proizvoda, kot izgleda, da naj bi bil tudi v letu 1969, si splošna poraba sama sebi žaga vejo, na kateri sedi. Odbor opozarja, da bo treba izpolniti obljube in obveznosti, ki so bile dane glede povečanja sredstev za posamezno področje splošne porabe, da še vedno obstaja tudi obveznost družbe, na katero radi pozabljamo in ki je bila sprejeta ob uvedbi reforme, da bo delež delovnih organizacij v družbenem proizvodu znašal 70 %. Številke, ki jih vsebuje predlog, kažejo, da se vedno bolj oddaljujemo od te obljube, saj delež delovnih organizacij pada iz leta v leto. V letu 1966 je znašal delež gospodarskih organizacij 67,4 %, v letu 1967 je padel na 64,4 %, v prvem polletju 1968 se je še nadalje zmanjšal in padel celo na 63,1 %.

Odbor sodi, da ne moremo iti molče mimo tega dejstva. V aktu pogrešamo orientacijo za gospodarstvo v letu 1969. Primanjkljaj, ki ga izkazuje osnutek bilance sredstev in potreb splošne porabe za leto 1969, jasno kaže, da obstaja

resna nevarnost za nadaljnje zmanjševanje deleža podjetij v družbenem proizvodu, ki bo imel za posledico nadaljnje poslabšanje položaja gospodarskih organizacij v prihodnjem letu.

V 1. točki 1. poglavja je sicer navedeno, da je potrebno skrajno varčevanje in uvedba učinkovitih ukrepov za racionalizacijo ter sprememba strukture splošne porabe. Vendar je po dosedanjih izkušnjah težko pričakovati tudi konkretnih rezultatov. Tudi pri tem manjka konkretni program za spremembo te strukture.

Iz periodičnih obračunov gospodarskih organizacij za prvo polletje 1968 se vidi, da je znašala izguba vseh delovnih organizacij v Sloveniji v I. polletju 1968. leta 9,7 milijarde S din. V I. polletju 1967. leta pa je znašala izguba dokaj manj, 3,7 milijarde S din. Položaj se torej poslabšuje. Od 9,7 milijarde izgub odpade na gospodarske organizacije 7,1 milijarde S din. Kulturna in socialna dejavnost izkazujeta izgubo v višini 1,96 milijarde S dinarjev. Odbor se vprašuje, kako je možno, da na primer šolstvo izkazuje 228 milijard S din izgube. Na podlagi tega podatka je težko govoriti o varčevanju in proračunski disciplini v praksi. Vprašanje izgub se rešuje drugače na področju gospodarstva, kot na področju splošne porabe. Gospodarstvo lahko krije izgubo, ali iz rezervnega sklada podjetij. Niso redki primeri, da rešujejo podjetja svojo finančno stanje z znižanjem osebnih dohodkov in končno imajo možnost kritja izgube tudi iz skupnih rezerv gospodarskih organizacij, ki obstojajo na občinski in republiški ravni. Vsa ta sredstva so sredstva gospodarskih organizacij samih in se torej rešuje to vprašanje v okviru samih gospodarskih organizacij. Vprašanje izgub oziroma primanjkljajev splošne porabe pa se ne rešuje v okviru sredstev same splošne porabe, ampak za kritje izgub in primanjkljajev skušajo vedno najti sredstva predvsem v že tako šibkem gospodarstvu. Ob bolj stimulativnih zahtevah glede nujnosti povečanja sredstev za kritje potreb splošne porabe člani odbora izražajo mnenje, da ob takem pritisku na sredstva tudi gospodarstvo ultimativno postavi svoje zahteve, ker podatki mednarodne primerjave jasno kažejo, da postaja naš odnos do gospodarstva vse bolj in bolj mačehovski. Medtem ko ugotavljamo glede problemov splošne porabe velike napore na republiški ravni, pa za gospodarstvo samo ugotavljamo, da posluje v vedno težjih pogojih. Pri tem pa je postala že kar običajna fraza, da naj se gospodarstvo samo organizira, da naj išče eventualne rezerve v svojem okviru in naj se bolj trudi ekonomično poslovatiti. Odbor sodi, da predlagano povečanje absolutnega zneska sredstev za skupno porabo, kljub načelnim zagotovitom, da ni mogoče dopustiti nobenega povečanja obremenjevanja gospodarstva, ne bo za gospodarstvo brez posledic. Zato si ne bi smeli pred pričetkom leta delati iluzij, ki smo jih izražali običajno vsako leto, dejanski rezultati pa so kasneje pokazali drugačno sliko. Zato odbor meni, da je treba v ta dokument nujno vgraditi take elemente, ki bodo dejansko onemogočili nadaljnje naraščanje obremenitev gospodarstva. Ocena bilance sredstev za leto 1969 namreč jasno kaže, da obstaja glede tega za prihodnje leto velika nevarnost. Odbor predlaga, da se izdelajo osnovna razmerja za delitev družbenega proizvoda najprej za primarno delitev in investicije, splošno potrošnjo in osebno potrošnjo, kar bi bilo treba s predpisi zagotoviti, nato pa naj se v okviru teh razmerij giblje vsako področje. Na vseh nivojih bi morali zavestno dati primerno mesto gospodarskemu razvoju, ne pa, da ga upoštevamo mimogrede, šele nekje na zadnjem mestu. Kajti le ustrezen gospodarski razvoj lahko zagotovi naraščanje sredstev za splošno potrošnjo, sicer pa bo položaj iz leta v leto težji. V ilustracijo naj navedem primer:

zaradi tako majhnega deleža investicij bo tudi vprašanje zaposlovanja vedno težji družbeni problem, ki ga bomo tudi za naprej reševali na zelo nepopularen način, z zaposlovanjem naših občanov v tujini.

Ob proučevanju te problematike odbor ugotavlja, da obstaja resna nevarnost za povečanje prispevnih stopenj iz osebnega dohodka. Odbor meni, da je že obstoječa prispevna stopnja za številne dejavnosti previsoka in nikakor ne moremo govoriti o nadaljnjem povečevanju skupne prispevne stopnje. Nevzdržno je, da imajo enako visoke prispevne stopnje nekatere akumulativne dejavnosti, kot so razna zunanjetrgovinska predstavništva, pa tudi nekatere veje domače trgovine in predelovalne industrije, nasproti železarstvu, barvni metalurgiji, bazični kemiji, tekstilni industriji, kmetijstvu in tako dalje, za katere je delež osebnih dohodkov prevelik, kjer so poprečni osebni dohodki zelo nizki in kjer rešujejo svojo likvidnost celo z znižanjem osebnih dohodkov. Za nadaljnji gospodarski razvoj je prav gotovo negativno, da temeljijo prispevki za splošno porabo samo na osebnih dohodkih in ne tudi na ustvarjenih skladih gospodarstva oziroma na dohodku. Osebni dohodki so v gospodarstvu element cene, ki ima v pretežni meri značaj fiksnega stroška. Družbeno-politične skupnosti dobivajo sredstva iz gospodarstva na osnovi osebnih dohodkov enako od akumulativnih podjetij, kot od tistih, ki so na meji rentabilnosti ali ki celo poslujejo z izgubo. V obstoječih pogojih je celoten sistem tak, da družbeno-politične skupnosti niti niso materialno zainteresirane, da bi gospodarstvo povečevalo svoje sklade, ker po dosedanjih predpisih materialno niso niti zainteresirane na uspehih poslovanja, niti niso prizadete v primeru, da podjetja zaključijo poslovanje z izgubo. Uveljavlja se teorija oziroma sistem bruto osebnih dohodkov, s katerim naj bi se v tistem delu gospodarstva, ki ima za to možnosti, zavrlo naraščanje osebnih dohodkov. Odbor meni, da je to v okviru obstoječih predpisov le utvara in zavajanje od bistva problema, kolikor ne bodo uveljavljeni ustrezni učinkoviti instrumenti. Dosedanja praksa nam to potrjuje. Sistem bruto osebnih dohodkov obstaja v gospodarstvu že vrsto let. Dosedanje prakse, da so se z zvišanjem skupne prispevne stopnje ustrezno dvignili tudi bruto osebni dohodki, tako da so delavci dobili dotedanje višino neto prejemkov, ne moremo zanikati. V primeru povečanja skupne prispevne stopnje se bo to zopet ponovilo. Rešitev problematike zbiranja potrebnih sredstev z dvigom skupne prispevne stopnje od osebnih dohodkov absolutno ni sprejemljiva. Poiskati bi bilo treba druge vire, kolikor res ni mogoče uresničiti nobene racionalizacije in nobenega varčevanja na področju splošne porabe. Po 12. členu zakona o dohodkih take možnosti obstajajo. Vsekakor je treba najprej racionalizirati našo splošno porabo in šele nato iskati dodatne vire za sredstva. Najti je treba pri tem manj boleče rešitve in pa take sisteme, s katerimi bi se zajela sredstva tam, kjer so, ne pa jih zahtevati tudi od tistih, ki tega ne zmorejo. Odbor meni, da je skrajni čas, da se splošno porabo prilagodi dejanskim možnostim, ne pa, da so naporu večine usmerjeni le v iskanje novih sredstev za pokritje potreb. Ko načelno svetujemo gospodarstvu, naj se vključuje v mednarodno delitev dela, ko govorimo, da je izhod za naše gospodarstvo v izvozu in propagiramo izvoz, ki naj bo vrh vsega usmerjen predvsem na področja konvertibilnih valut, ne bi smeli in ne smemo pozabiti, da je tujec pripravljen kupiti naše delo in material, ne pa tudi našo drago splošno potrošnjo, do katere nima nobene sentimentalnosti.

Odbor predlaga naslednje spremembe in dopolnitve v predlaganem tekstu stališč in priporočil:

Za tretjim odstavkom na 2. strani je treba dati prognozo delitve družbenega proizvoda tudi za leto 1969, tako da bo to akt, s katerim usmerjamo družbeno-ekonomsko dogajanje za prihodnje leto.

Za 4. odstavkom na 2. strani naj se doda stavek: »To stališče čvrsto podpira tudi Skupščina SR Slovenije.«

Točko 1 na 2. strani je treba dopolniti s konkretnjšo formulacijo in postaviti tudi določene konkretne zadolžitve za konkretne akcije. Točki 4 na 5. strani, ki govori o zdravstvenem zavarovanju, pa je treba dati bolj konkretno formulacijo, ne pa v pogojnih železnikih. Isto velja tudi za točko 5 na isti strani. Formulacija namreč že sama po sebi nakazuje, da ni čvrstega stališča, da se prispevna stopnja ne spremeni. Najprej naj se konkretizira stališče o nujnosti racionalizacije sedanjega poslovanja v zdravstvenem varstvu, ne pa, da se primarno zagotovijo nova dodatna sredstva za kritje potreb.

Za zadnjim odstavkom, na strani 6, to je v 1. odstavku 1. točke III. poglavja, se doda nov odstavek, ki se glasi: »S sistemom dogovarjanja in obveznega usklajevanja med občinami in republiko je treba zagotoviti, da skupna stopnja vseh prispevkov iz osebnega dohodka iz delovnega razmerja ne bo presegala dosedanje višine.«

Na koncu 7. odstavka, na 7. strani, se pika nadomesti z vejico in doda besedilo: »vendar v določenih republiških okvirih.«

Na 7. strani je zadnji odstavek treba dopolniti tako, da bo jasno razvidno, da je treba zajeti vse občane torej tudi obrtnike, odvetnike, svobodne poklice, kmete in tako dalje, ne pa samo občane, ki so v rednem delovnem razmerju. To je potrebno zato, ker prevladuje na terenu splošno prepričanje, da prispevek od skupnega dohodka občanov plačujejo samo občani, ki so v rednem delovnem razmerju in upokojenci.

Zadnji odstavek 4. poglavja na 9. strani je treba bolj konkretizirati, ker je sicer vprašanje, kaj bo konkretno narejeno oziroma, kaj lahko pričakujemo od take deklarativne vsebine.

Tretji odstavek v petem poglavju, na 10. strani, naj bo konkretnjši, kajti drugi del stavka že sam po sebi negira željo oziroma trditev iz prvega dela tega stavka. Bolje bi bilo reči, da se bodo odnosi v delitvi poslabšali na račun občin, zaradi tam navedenih vzrokov, kot pa, da se navaja nekaj načel, takoj za njimi pa besedilo ta načela praktično zanika.

Besedilo zadnjega odstavka v petem poglavju, na 10. strani, naj se spremeni tako, da se glasi: »Skupščina SR Slovenije poudarja, da se zagotavljanje dodatnih potreb, ki izhajajo iz iniciative in potreb občanov in delovnih organizacij, lahko krijejo le na osnovi samoupravnega družbenega dogovarjanja, ki ima značaj pogodb in z uvajanjem samoprispevkov.«

Odbor predlaga zboru, da sprejme predlagane spremembe in zahteva dopolnitev osnutka stališč, sklepov in priporočil. V svojem imenu pa predlagam, da se ti predlogi štejejo kot amandmaji.

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: Hvala lepa. Rad bi pojasnil, da smo sedaj v fazi osnutka, to se pravi v drugi fazi sprejemanja tega akta. Vendar mislim, da je to, da tovariši in tovarišice prihajajo z amandmaji, le v korist našega dela, kljub temu, da seveda ne moremo sedaj o teh amandmajih sklepati na isti način kakor bomo sklepali o amandmajih, ki jih bomo imeli pred seboj v tretji fazi. Da bi bilo delo komisije lažje pa prosim tovariše poslance, da dajejo svoje amandmaje v pismeni obliki.

Rad bi opozoril še na to, da imam pred seboj še osem prijav za govore. Zapaženje vodi do sklepa, da bo najbrž tudi v bodoče tako, da govornik porabi povprečno 20 minut, torej je jasno, da do opoldanskega odmora ne moremo končati te obravnave. Predlagam, tovarišice in tovariši, da nadaljujemo z razpravo do 14. ure, nato pa bi listo govornikov zaključili in bi v popoldanskem delu seje govorili le tisti, ki so se prijaviili že dopoldne, s tem seveda, da sta predlagatelj, to se pravi komisija in pa izvršni svet upravičena nastopati, kadar se jima zdi potrebno.

Se strinjate? Ali ima kdo kako pripombo, prosim? (Nekdo iz poslanske klopi: Govornike omejite na 10 minut). Glede na to pripombo moram povedati, da sem mnenja, da bi bilo to debato o finančnih, torej o proračunskih problemih prihodnjega leta ne samo nepopularno, ampak tudi zelo nekoristno omejevat na ta način. Mislim, da je treba imeti v tem veliko svobode. Tovariša Matičiča nisem omejeval v njegovem izvajanju, čeprav je v diskusiji načel že tudi politiko kulturnega sklada. To sem naredil namenoma, zaradi tega, ker mislim, da mora biti svoboda v obravnavanju proračunske potrošnje. Če je kdo, ki hoče predlagati omejitve na 10 minut, naj prosim predlaga in moramo potem v smislu našega poslovnika o tem glasovati. Prosim, tovarišica Marija Mesarič.

Marija Mesarič: Predlagam, da predsedujočemu odobrimo, da omeji razpravo tistih, ki ponavljajo to, kar so ostali že govorili.

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: S tako salamonsko rešitvijo si ne morem nič pomagati, ker mislim, da nam je v veliko korist, če v razpravi nekatere stvari še enkrat slišimo, lepše pa bi bilo seveda, če bi bilo več polemike, če bi bilo več neposrednega odgovaranja in če bi recimo na izvajanju tovarišice Atene odgovoril kdo od gospodarstvenikov bolj direktno in neposredno, recimo, da je kadrov preveč, imamo preveč dobre kadre, da imamo preveč dobro strukturo in da bi zaradi tega lahko reducirali proračune za prosveto, recimo za 20 % itd. Seveda pa bi moral konkretno povedati, kje imamo preveč akademsko izobraženih in preveč kvalificiranih delavcev. No, dovolj, tovarišice in tovariši, ali se strinjamo potem s tem, da do dveh zaključimo listo govornikov.

Če je tako, dajem besedo tovarišu Janku Šabcu.

Janko Šabec: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Pred nami je akt o družbenoekonomskih izhodiščih za oblikovanje dohodkov in kritje potreb splošne porabe v letu 1969. S tem aktom se bo določila nacionalna politika o zbiranju dohodkov za financiranje najbolj splošnih potreb, ki jih neposredno uporabljajo vsi občani in organizacije v okviru nacionalnega prostora. Ugotavljam, da je akt, ki ga je pripravila skupna komisija republiškega, gospodarskega in organizacijsko-političnega zbora naše skupščine, ki je danes v razpravi, zajel vrsto pripomb in predlogov, ki so bili dani od več institucij v občinah, odboru in zboru naše skupščine, kluba poslancev, od poslancev naše skupščine ter strokovnih in drugih institucijah. Zato sem prepričan, da bomo s tako politiko oblikovanja dohodkov, zlasti pa za porazdelitev dohodkov na koristnike, zadovoljili marsikatero željo, potrebo in hotenje, da se izboljša posamezna dejavnost splošnega pomena. Kljub pozitivnim ugotovitvam glede stališč, sklepov in priporočil želim predlagati zborom, da zavzamejo odločnejše stališče, kot je zapisano v dokumentu, ki se nanaša na financiranje investicij v šolstvu. Že v prejšnjih aktih smo ugotovili, da z rednimi sredstvi, ki jih daje

naša nacionalna skupnost, ni mogoče optimalno zadovoljiti potrebe, ki se porajajo na tem področju. Taka ugotovitev pa se ponovno proklamira v tem dokumentu in pravi: »Obseg sredstev za investicije v šolstvu pa bo odvisen od prispevkov družbeno-političnih skupnosti, delovnih organizacij in občanov. Republiška izobraževalna skupnost bo razpolagala s sredstvi za investicije za osnovno šolstvo najmanj v isti višini kot v letu 1968.« Temu apelu za zbiranje sredstev za gradnjo osnovnih šol so se v več krajih, v več občinah aktivno odzvali občani in delovne organizacije in zbirajo denar v ta namen. Zlasti je pogost tak način zbiranja denarja v gospodarsko šibkejših pasivnih občinah. Iz naslova samoprispevka se zbirajo precejšnja denarna sredstva. Občani dajejo iz svojega dohodka iz družinskih proračunov po 2, 3 in več odstotkov za dobo 2, 3 ali celo več let. Tako se zbira denar delavcev, kmetov, obrtnikov in celo upokojencev ter invalidov. S pomočjo prispevkov je bilo do danes zgrajenih že več osnovnih šol. Menim, da bi bilo tudi v prihodnje pospeševati tak način zbiranja denarnih sredstev in ga celo stimulirati. Samo z denarjem, ki se zbira iz tega naslova, ni pričakovati večjih uspehov. Zato je nujno vsem občinskim skupščinam, ki so se programsko lotile reševanja tega problema, ki same dajejo in zbirajo denar s krajevnim samoprispevkom in iz drugih virov, omogočiti, da dobijo vsaj toliko denarja, kot so ga v dotičnem kraju zbrali s krajevnim samoprispevkom, od zunaj od republiških sredstev. Denarna sredstva, ki jih je dosedaj dajala v ta namen republika iz sredstev republiškega zbora in iz sredstev republiške izobraževalne skupnosti, očitno ne zadoščajo.

Spričo navedenega predlagam, da se pri realizaciji stališč, sklepov in priporočil za realizacijo ekonomskih izhodišč, zlasti pri oblikovanju dohodkov za kritje potreb v šolstvu, upošteva navedeno stanje. V dokumentu je tudi rečeno, da se odnosi v delitvi proračunskih sredstev med republiko in občinami ne smejo poslabšati na škodo občin. V nobenem delu pa dokument ne pove, kako bo s financiranjem pristojnosti, ki so bile ali pa bodo prenesene od federacije ali republike na občine. Zlasti gre za kritje obveznosti, ki jih imajo nekatere občinske skupščine do železniških transportnih podjetij. Poslancem je ta problem poznan. Pozna ga tudi izvršni svet, zato ne bom obrazlagal stanja, vzrokov in posledic, ki lahko nastopijo, če se tega vprašanja ne reši v pristojnosti republike. Tri oziroma štiriletne obveznosti, ki jih bodo imele občinske skupščine v prihodnjem letu do železniških transportnih podjetij, gredo v posameznih primerih do 100 milijonov S dinarjev. Koristnik z zakonom določenih pravic avtoritativno uveljavlja, da pride do denarja. Obstoji nevarnost, da bodo v prihodnjem letu dosežena proračunska sredstva v nekaterih občinah, ki bodo namenjena za kritje rednih splošnih obveznosti. Tudi v tem primeru imajo največ težav v območju Slovenije nerazvite in pasivne občine.

Poslanska dolžnost, ki izhaja iz vsebine dela, določenega v 41. do 46. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije, mi narekuje, da na podlagi 3. odstavka 20. člena poslovnika predlagam zborom, da se pri delitvi proračunskih sredstev občinam za leto 1969 to vprašanje posebej obravnava. Občinam, ki jim je bilo preneseno to breme iz federacije, naj se dodeli poleg redno pripravljajočih denarnih sredstev še sredstva za kritje obveznosti do železniških transportnih podjetij za vsa leta ali pa da te obveznosti prevzame republika.

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: Besedo ima tovariš Franc Svetelj.

Franc Svetelj: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. V razpravah o aktualnih vprašanih splošne porabe, ki jih je v naši občini organizirala Socialistična zveza in druge družbeno-politične organizacije in v katere so se, poleg samoupravnih organov in delovnih organizacij, vključili tudi republiški poslanci, so bili izraženi naslednji predlogi: če želimo doseči boljše rezultate v našem nadaljnjem razvoju, potem ne moremo več ločeno obravnavati gospodarstva in tako imenovanega negospodarstva, oziroma splošne potrošnje. Načelno kritiko o zaostajanju prizadevanj za racionalizacijo gospodarjenja v družbenih službah je treba spremeniti v konkretne predloge za dejansko uskladitev splošne porabe z možnostmi in s splošnim razvojem.

Že dalj časa ugotavljamo potrebo po tako imenovani preporazdelitvi znotraj splošne potrošnje, vendar je doslej v glavnem ostalo le pri ugotovitvah. Tudi nekaj poskusov v racionalizaciji na področju šolstva, zavodov in nekaterih drugih institucij je ostalo praktično brez uspeha. Udeleženci razprav soglašajo z ugotovitvijo trinajste seje CK ZKS, da je na tem področju čutiti več oportunitizma in kompromisarstva kot v gospodarstvu, zlasti zato, ker vpliva dohodek realiziranja na trgu neposredno na miselnost in odločitev ljudi in da je rešitev predvsem v skupnih naporih za povečanje proizvodnje in narodnega dohodka. V gospodarstvu prevladuje mnenje, da je predlagan odstotek povečanja splošne porabe za prihodnje leto previsok, zlasti v prvotno predlagani višini 20 %, kar je bilo tudi objavljeno, in ki jo gospodarstvo ne bo preneslo brez škode. Menijo namreč, da bodo večja obdavčitev osebnih dohodkov, povečanje cen zaradi večjega maloprodajnega prometnega davka in še nekateri predlagani ukrepi nujno vplivali na zmanjševanje sredstev za modernizacijo proizvodnje. Modernizacija je nujna, saj je stopnja sposobnosti osnovnih sredstev v Sloveniji le 56,9 %, kar je za 6 % manj, kot znaša jugoslovansko poprečje. Povečanje davkov bi verjetno občutno vplivalo tudi na zmanjšanje prometa v trgovini; tu je tudi določena meja. Povečanje prometnega davka na energijo bi ustvarilo težaven položaj našemu izvozu zaradi vse večje konkurence na zunanjem trgu. Konkretni predlogi, ki so bili dani v naši razpravi za uskladitev oziroma za pokritje potreb splošne porabe, so naslednji:

1. ponovno je treba proučiti realnost vseh potreb in ne samo nekaterih kot je predlagano v predlogu stališč na področju splošne porabe in možnosti za racionalizacijo in za spremembo strukture te potrošnje, zlasti v korist povečanja osebnih dohodkov v šolstvu;

2. doseči je treba ugodnejšo delitev sredstev med federacijo in republiko v korist republike;

3. o uvajanju in povečevanju maloprodajnih prometnih davkov je treba temeljito premisliti, pri katerih artiklih bi se lahko tega poslužili, ker bomo sicer nujno izvajali večji pritisk na povečanje osebnih dohodkov;

4. hitreje je treba nadaljevati z racionalizacijo na področju zdravstvenega zavarovanja. Temeljito je treba proučiti tudi predlog o povečanju udeležbe občanov pri koriščenju zdravstvenih storitev. Nekateri podatki namreč kažejo, da bi verjetno nadaljnje povečevanje soudeležbe lahko zelo negativno vplivalo na splošno zdravstveno stanje občanov.

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: Hvala lepa. Besedo ima tovariš Rado Pušenjak.

Rado Pušenjak: Meseca julija t. l. je razpravljala skupščina o problematiki kmetijstva. Poslanci smo pričakovali, da bo ta forum oblikoval čim prej politiko za to področje, ki naj bi se pričela izvajati že v naslednjem letu. Ker pa se stanje v kmetijstvu stalno slabša in ker menim, da je pogoj za pričetek njegovega reševanja določena sprememba na področju delitve dohodka, menim, da ne bi bilo v redu, da oblikujemo politiko za naslednje leto poprej, preden se ne pogovorimo o tem, kateri so nujni ukrepi za sanacijo in napredek kmetijstva. Kot poslanec kmetijskega področja smatram za svojo dolžnost opozoriti ta forum in izvršni svet na naslednja dejstva:

1. Po statističnih podatkih so se zvišali osebni dohodki v letu 1967 nasproti 1963 za 165 %, v istem razdobju pa so se zvišali prejemki kmetovalcev od prodaje kmetijskih pridelkov le za 60 %, kar je ustvarilo prevelik razkorak na vasi. V letošnjih devetih mesecih so se osebni dohodki zaposlenih zvišali v primerjavi z istim obdobjem lankega leta za 7,9 %, dočim so se prejemki kmetov v merilu Slovenije v letošnjih prvih 8 mesecih znižali za 12 %, po deželskih štajerskih občinah pa znaša to znižanje 15 do 20 %.

2. V lanskem prvem polletju je izkazalo izgubo le 5 kmetijskih delovnih organizacij, v letošnjem prvem polletju pa že 22, ostali dohodki iz kmetijstva, brez predelovalne industrije pa predstavljajo v aktivnih podjetjih le simbolične zneske. Vse te delovne organizacije naj bi v naslednjem letu, vsaj v smislu teh predlogov, dale družbi isto stopnjo prispevka na osebni dohodek kot najbolj produktivne gospodarske veje. Zavzemam se za diferenciacijo stopnje prispevka na osebni dohodek.

3. Ker je v primerjavi z lanskim letom močno padla cena sadju in tudi vinskemu moštu, je pričakovati, da bodo bilance celotnega kmetijstva za drugo polletje t. l. še slabše kot so bile v prvem polletju.

4. Sklad republiških gospodarskih rezerv s svojimi skromnimi sredstvi ne bo mogel reševati kmetijskih delovnih organizacij. Sicer tudi ni naloga tega sklada, da angažira svoja sredstva le za eno gospodarsko vejo. Razkorak med mestom in vasjo postaja vse bolj zaskrbljujoč. Na eni strani ni več v mestih prostora za parkiranje avtomobilov, na drugi strani pa vas vse bolj zaostaja, ker pač cene kmetijskim proizvodom preveč padajo. Zaradi tega imajo kmetje težave s prodajo, nimajo pospeševalnih služb in njihovi pridelki niso zavarovani ne pred poplavami in ne pred točo. Menim, da bomo morali tudi z davčno politiko zmanjševati razlike med mestom in vasjo. Nerešena problematika kmetijstva in v tej zvezi tudi dosedanja davčna politika povzročata nadaljnje povečevanje razkoraka med bolj in manj razvitimi območji Slovenije. To občutimo zlasti na mariborskem gospodarskem območju, kjer zaostalo kmetijstvo, ki gravitira na Maribor, zavira mariborsko industrijo in obratno; zaostala mariborska industrija zavira kmetijstvo. K vsemu temu dodaja negativen prispevek še slabo organizirana trgovina. Maribor, žal že precej časa, ne predstavlja središča za gospodarstvo na območju mnogih štajerskih občin, kar ustvarja mnoge nove težave.

V nemajhni meri je pripomogla k temu stanju tudi dosedanja delitev proračunskih sredstev. Lansko leto je na primer znašala proračunska potrošnja prebivalca v Mariboru le 507 ND, v občini Ljubljana-Center pa 1681 ND, medtem ko je bilo poprečje v Sloveniji 534 ND. V Mariboru je bila torej potrošnja na prebivalca za 27 din manjša kot je znašala poprečna proračunska potrošnja v Sloveniji. Iz teh podatkov bi torej sledilo, da je treba za leto 1969 revidirati dosedani način delitve proračunskih sredstev in težiti za tem, da bi se zaostala

območja hitreje razvijala, kar mora biti nedvomno interes vse naše republike. Glede na ekonomsko stanje kmetijstva, menim, da ni dovolj samo v prihodnjem letu povečevati mase prispevkov, temveč bi bilo treba že zaradi enakopravnosti občanov oblikovati takšno politiko, ki bi omogočala vaškemu prebivalstvu vsaj približno isto rast življenjske ravni kot so jo deležni zaposleni delavci. Z odpravo dosedanjega sistema progresivnega obdavčevanja dohodka zasebnih kmetovalcev predvidevam, da bo moč nekoliko zmanjšati davčne obveznosti srednjim kmetom in tudi odpraviti vedno bolj nevdržne ugodnosti, ki so jih neupravičeno uživali lastniki zemljišč, ki so imeli velike dohodke iz drugih virov in so posedovali še manjša posestva. S proporcionalno stopnjo na osebni dohodek od kmetijske dejavnosti v okviru republike se strinjam, toda pod pogojem, da bo lahko sistem socialno-ekonomskih olajšav, ki naj bo v pristojnosti občin ublažil vsaj za določeno dobo delovanje proporcionalnih stopenj pri manjših kmetijskih gospodarstvih in da bi z republiškim predpisom določili spodnjo in zgornjo stopnjo prispevkov. To je bil tudi prvotni predlog izvršnega sveta, ki pa je v osnutku stališč izpadel. Naprošam predlagatelja osnutka stališč, da pojasni, kako je mišljena ta politika. Predvideno in tudi samo delno povišanje stopenj prometnega davka bi pomenilo nadaljnjo obremenitev prebivalstva z nizkimi dohodki, kar predstavlja dve tretjini prebivalstva. Manjkajoča finančna sredstva bi dobili lažje z obdavčevanjem dobička določenih organizacij ter tistega dobička, ki ni plod prizadevanja kolektivov in ki povzroča še marsikje anomalije v delitvi in nezadovoljstvo v javnosti. Prometni davek na vino bo treba znižati, kolikor znaša občinski prometni davek na vino od 0,80 do 1,50 na liter, to je več kot polovica izkupička, ki ga dobi proizvajalec za mošt. Prometni davek na vino bremeni predvsem proizvajalce in zmanjšuje že itak zelo nizke osebne dohodke vinogradniških delavcev. S primerno davčno politiko bo treba zavarovati vinogradništvo in mu zagotoviti normalni razvoj ter zaposliti več delovne sile. Prometni davek na vino je treba bistveno znižati. Da bi mogli izboljšati stanje na področju vinogradništva, predlagam, da republiški organi določajo v prihodnje spodnji in zgornji limit. Zavzemam se torej za to, da določi skupščina na naslednji seji politiko za področje kmetijstva in da na to šele sprejme konkretnjšo osnovo za davčno politiko.

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: Lahko te obvestim tovariš Pušenjak, da bo na prihodnji seji republiškega zbora, 12. novembra, glavna točka prav kmetijska politika. Naslednjo sejo bi imeli 22. novembra in bi na njej sprejeli ta stališča v definitivni obliki. Tako me je vsaj obvestil tovariš Milan Kristan, predsednik komisije, ki dela na tem dokumentu.

Besedo ima Janez Šter.

Janez Šter: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. V osnutku stališč, ki jih danes sprejemamo glede družbenoekonomskih izhodišč za oblikovanje dohodkov in kritja potreb splošne porabe v prihodnjem letu, se predlaga, da se uporabi za prispevek zasebnih dohodkov od kmetijske dejavnosti za vso republiko proporcionalna davčna stopnja, pri čemer se predvideva obvezna minimalna stopnja za posamezne skupine katastrskih občin. O tem je govoril že predgovornik. Ker pa imam nekatera drugačna mnenja, bi povedal nekaj besed in upam, da jih ne bom ponavljal.

Proporcionalna davčna stopnja bo vsekakor poenostavila postopek za odmerjanje, omogočila bo namreč uporabo sodobnih mehanografskih pomagal,

vendar ob tem ne smemo pozabiti tudi na dejstva, da se bodo obveznosti relativno najbolj povečale prav šibkejšim kmetom. Tako bi se na primer v občini Škofja Loka od skupno 2106 kmetij povečale obveznosti 1712 kmetom, ali kar 81,3% predvsem najšibkejšim. Pri tem ni upoštevanih 965 lastnikov zemljišč s katastrskim dohodkom do 200 din, ki sedaj niso bili obdavčeni. Vsekakor bo proporcionalni sistem obdavčitve in znižanja davkov večjim kmetom krepil njihovo gospodarsko moč. V osnutku je tudi poudarjeno, da je treba z davčno politiko pospeševati modernizacijo kmetijstva, pri višinskih kmetijah pa tudi širše preusmerjanje dohodkov v vlaganja, ki naj bi vplivala na višjo življenjsko raven na teh območjih. To je vse v redu in prav. Vendar želim poudariti, da zmanjšanje davkov močnejšim kmetijam samo po sebi ne more biti pomemben ukrep za podpiranje kmetijstva, marveč je treba zbrati sredstva z davki in jih nato namensko ponovno racionalno vlagati v kmetijstvo. Predvsem naj bi tako zbrana sredstva iz prispevka od osebnega dohodka od kmetijstva uporabili za kritje dela obresti od kreditov, namenjenih za pospeševanje kmetijstva. Seveda bi morali preskrbeti tudi za kreditna sredstva, ki naj bi jih lahko koristili tudi zasebni kmetje. Takšna pot uspešnega razvoja kmetijstva na zasebnem sektorju bi bila bolj učinkovita. Torej bi bilo treba pobrati davke od vseh in hkrati omogočiti z ugodnimi krediti tudi uspešen razvoj zasebnega kmetijstva. Proporcionalni sistem obdavčitve bo zagotovo povzročil, da se bo zmanjšalo drobljenje kmetij, kar je pozitivno. Toda ob vsem tem se bodo nedvomno še zaostrili socialni problemi manjših kmetij, oziroma bodo tudi eden od razlogov za pospešeno razslojevanje. Znana je namreč problematika v zvezi z odpiranjem novih delovnih mest v družbenem sektorju.

V smislu sedanjega sistema je bil kmetijski dohodek obdavčen progresivno samo s strani občinskih skupščin. V zadnjih letih so tudi nekatere občine prešle na proporcionalno obdavčitev na primer, ljubljanske in še nekatere. Zvezni prispevki, potem republiški prispevki in celo vodni prispevek so bili proporcionalni in zato smatram, da bi moral biti sistem obdavčitve enoten. Po predlogu naj bi za ostali zasebni sektor, obrt in podobno obveljala progresivna obdavčitev. Tudi stopnje prispevka in skupnega dohodka občanov, ki v glavnem zajemajo zaposlene, naj bi ostale progresivne. Zato menim, da bi moral biti davčni sistem enoten za vse zavezance in sicer progresiven. Enak dohodek naj bo enako obremenjen z družbenimi obveznostmi ne glede na stroko, v kateri je ustvarjen. Torej se odločno zavzemam za uporabo progresije tudi glede prispevka iz zasebnega dohodka kmetijske dejavnosti. Problem kmetijstva nikakor namreč ne moremo rešiti z davčno politiko, marveč le z aktivno kreditno politiko. Širša družbena skupnost bo morala za poživitev kmetijstva nujno preskrbeti po nižji obrestni meri kredite za modernizacijo in obnovo kmetijstva, predvsem zasebnega sektorja.

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: Prijavil se je Tone Kropušek, da bi pojasnil stališče sindikatov o teh izhodiščih. Mislim, da bi bilo koristno še pred sklepom dopoldanske seje slišati ta stališča. Prosim, tovariš Tone Kropušek.

Tone Kropušek: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Izkoriščam priložnost, da kot poslanca organizacijsko-političnega zbora posredujem nekatera stališča slovenskih sindikatov, torej tista stališča in predloge, ki so bila v ospredju razprave o družbeno-političnih izhodiščih za oblikovanje dohodkov in financiranja potreb splošne porabe za leto 1969.

Prva in neposredna ugotovitev je ta, da so nastala v razvoju nekaterih področij družbenih dejavnosti nesorazmerja, ki povzročajo probleme tako glede njihovega funkcioniranja kot tudi glede njihovega razvoja. Nereševanje teh nesorazmerij bi povzročilo in še povzroča motnje v splošnem razvoju in že tudi politične probleme. Nastaja vprašanje, ali smo v letu 1969 sposobni odpraviti ta nesorazmerja in te neskladnosti oziroma, ali jih lahko — glede na obstoječe materialne možnosti — samo ublažimo. Najbrž smo si edini, da jih v celoti odpraviti v letu 1969 ne moremo, da pa moramo storiti vse, da jih ublažimo. Tako bi lahko zagotovili hitrejši splošni razvoj in se izognili problemom, ki izhajajo iz teh disproporcij, oziroma iz neskladnosti razvoja na področju družbene potrošnje.

Prav tako je nesporna ugotovitev, da z reševanjem teh problemov in z omiljevanjem neskladij začinjamo prav v času, ko se gospodarstvo bori s težavami kvalitetne preobrazbe, s težavami, ki jih ustvarja potreba po prestrukturiranju in po modernizaciji v času, ko se gospodarstvo bori s težavami prodiranja v mednarodno delitev dela itd. Stanje je torej takšno, da relativno pada udeležba sredstev gospodarstva v družbenem produktu in da se zmanjšuje njegova akumulativna sposobnost in to zaradi relativne stagnacije v letu 1967 in zaradi rasti družbenih dajatev. To so dileme, ki so bile v ospredju javne razprave. Prav zaradi tega, ker te disproporcije soočamo s skupnimi prizadevanji po modernizaciji gospodarstva in njegovem napredku, smatrajo sindikati, da teh disproporcij in teh problemov ni moč reševati z dodatnimi obremenitvami gospodarstva. Končno nam preostane, da moramo iskati prostor za reševanje problemov v splošni potrošnji v veliki meri na področju prerazdelitve med osebno in splošno potrošnjo v korist splošne potrošnje, vendar tako, da bi relativno več prispevali občani z višjimi osebnimi dohodki.

Pri tem ko postavljamo v tej načelni debati ta stališča, opozarjamo na naslednje:

Menimo, da je treba prikazano kvalifikacijo potreb skrbno pregledati in iz nje izločiti vse, kar ni najbolj nujno in česar ne zmoremo v letu 1969. Pri tej selekciji dajemo podporo naslednjim potrebam: popravek osebnih dohodkov v izobraževanju in kulturi, nadaljnje usklajevanje starih in novih pokojnin ter nekatere potrebe javne varnosti in vseljudske obrambe. Tem trem področjem potreb splošne potrošnje dajemo prioriteto, medtem ko je treba vse druge zahteve, ki so prav gotovo glede na realne možnosti dokaj dimenzionirane, selekcionirati.

Pri pokrivanju ugotovljenih nujnih potreb bi bilo treba še pred uvajanjem novih povečanih neposrednih ali posrednih obdavčitev občanov prvenstveno storiti naslednje: zagotoviti ukrepe za racionalizacijo in notranje prestrukturiranje v splošni porabi na liniji varčevanja in racionalnejše organizacije splošne porabe. Dalje bi bilo treba zagotoviti popolnejše ugotavljanje dohodkov in dosledno zajemanje davkov na podlagi obstoječih predpisov. Smatram namreč, da obstajajo prav na tem področju še velike rezerve. In končno: izboriti si takšno prerazdelitev sredstev med federacijo in republiko, ki naj zmanjša prispevke federaciji, kar je bilo politično že osvojeno. Vendar se v praksi ta načela iz znanih razlogov počasi uresničujejo.

Vse nove obdavčitve občanov naj bi bile izvedene tako, da se ne zmanjšajo zavzetost za povečanje produktivnosti, inicitiva in poslovnost.

Ugotavljamo in ponovno poudarjamo, da mora biti in ostati povečanje dohodka eden od osnovnih ciljev in stimulansov. Zato obdavčevanje ne sme voditi

k uravnilovki, da bi se tako še nadalje zmanjševali že tako nestimulativni razponi v osebnih dohodkih, kar posredno in tudi neposredno vpliva na relativno počasnejšo rast našega gospodarstva.

Opozarjamo, da bi bilo treba proučiti, kakšen bo učinek skupnega seštevka posameznih obdavčitev na posamezne kategorije zaposlenih. Upoštevati moramo posledice, ki bi nastale v življenjski ravni nižje kvalificiranih skupin zaposlenih ob linearni obdavčitvi.

Na koncu želim povedati samo še to, da želimo biti prisotni tudi v razpravi o konkretizaciji in kvalifikaciji tako načelno sprejetih stališč.

Končno želim obvestiti poslance, da so bila stališča, kot sem jih poskušal interpretirati, preverjena na skupni seji predsedstva sindikatov in izvršnega sveta ter bila oblikovana v skupnem komuniqueju. Ta bo posredovan skupščinski komisiji za pripravo skupščinskega akta o družbenoekonomskih izhodiščih in o financiranju potreb skupne porabe.

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: Besedo ima kot zadnji dopoldanski govornik dr. inž. Drago Kolar.

Dr. inž. Drago Kolar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Rad bi govoril v zvezi s tem predlogom in sicer o raziskovalnem delu. Gre za naslednje: v predlogu je o tem zapisano zelo kratko: »financiranje raziskovalnega dela bi se moralo v večji meri prilagoditi potrebam gospodarstva in družbenih služb ter na tej podlagi zagotavljati povečanje sredstev«. Tako kot lahko naivno razumem ta stavek, kajti zelo medel je, to morate priznati, tako lahko pričakujem, da bomo dali v prihodnjem letu za znanstveno-raziskovalno dejavnost zelo velika sredstva. Predlog namreč pravi, »da bomo prilagodili potrebam gospodarstva«, torej ne možnostim gospodarstva. Opozarjam, »potrebam gospodarstva« in se zato taki »filozofiji« zahvaljujem. Vendar se bojim, da je to naivno in da je mišljeno drugače. Mišljeno namreč tako, da pri vseh teh povečanjih, pri vseh teh družbenih potrebah, ki jih priznavamo, hkrati menimo, da naj ta sredstva stagnirajo za znanstveno-raziskovalno delo, ker je to pač področje, kjer vendar lahko še nekaj prihranimo. Torej, če je tako razumeti ta stavek, potem tako formulacijo zavračam in nanjo opozarjam. Moram reči, da se mi zdi gradivo izvršnega sveta mnogo boljše. Ni tako dvomljivo kot zadnji predlog. V gradivu izvršnega sveta vsaj piše, da predvideva izvršni svet izhajajoč iz obstoječega stanja raziskovalnega dela kot nujno v letu 1969 vsaj normalno povečanje sredstev republiških skladov za raziskovalno delo z orientacijo na progresijo v bodočih letih, ko bodo urejena sistemska vprašanja. To se pravi, da se je predvidevalo vsaj normalno povečanje. Ker je to v novem dokumentu opuščeno, me znova spodbuja misel, da morda res preveč naivno mislim o povečanju sredstev v prihodnjem letu. Da ne bo nesporazuma, bi rad opozoril tako poslance kot tudi člane izvršnega sveta na problem, pred katerim stojimo. Takoj bom povedal tudi predlog, ki je naslednji: če menimo, da je treba nujno povečati sredstva za nekatere kategorije, kot npr. za izobrazbo, obrambo itd., potem sprejmimo tudi idejo, da je treba vsaj enako vlagati tudi v raziskovalno delo. Če teh sredstev ni, potem ostanimo v mejah možnosti, vendar ne tako, da življenjsko važno kategorijo enostavno ignoriramo, oziroma jo pustimo stagnirati. To je vsa filozofija. Za utemeljevanje tega ne bi porabil dosti časa, saj vsi zelo radi in ob vseh priložnostih govorimo, kako globoko se zavedamo po-

mena raziskovalne dejavnosti. Upam, da je to tudi res in ne fraza, s katero zaključujemo razne izjave.

Vendarle bi rad analiziral ta stavek, ki se ga čedalje bolj bojim in sicer stavek v materialu: »financiranje raziskovalnega dela bi se moralo v večji meri prilagoditi potrebam gospodarstva«. To zveni kot kritika, češ naj se prilagodimo tako kot je zapisano. Opozoril bi, da kritiko lahko usmerimo na vsa področja. Priznam, da pri raziskovalnem delu zagotovo niso najbolje izkoriščena vsa sredstva. Menim, da sredstva niso bila najbolje izkoriščena v gospodarstvu tudi pri »Inisu«, da niso najbolje izkoriščena niti ne v kulturi, kar je pokazal tovariš Matičič zelo drastično. Zato vendarle ne bom obdolžil vsega gospodarstva, da je nerentabilno in da enostavno lahko zapre vse tovarne. Ne bom izjavil, da za kulturo ni treba denarja in tako tudi ne bom izjavil, da naj raziskovalno delo samo poišče svoje rezerve in se usmeri v gospodarstvo.

To je eno. Kar pa zadeva drugi očitek, da »naj se bolj prilagodi potrebam gospodarstva«, ker se na tej podlagi zagotavlja povečanje sredstev, bi opozoril sestavljalce tega materiala na publikacijo »Nova proizvodnja«, ki dokazuje določno s podatki — le-te še ni nihče ovrigel — da je v lanskem letu znašal celotni dohodek raziskovalnega dela s strani gospodarstva 70 %. Ista publikacija piše, da je nemško gospodarstvo prispevalo za raziskovalno in razvojno delo samo 51 %, 49 % pa država. Dalje piše o teh sorazmerjih v Franciji, v Veliki Britaniji in ZDA. V ZDA prispeva država za te namene 65 %, v Franciji prav tako 65 %, v Veliki Britaniji 56 % itd. To so splošni znani podatki in mi kljub temu pozivamo raziskovalne organizacije, za katere že tako plačuje naše gospodarstvo 70 %, da terjajo še več sredstev od našega gospodarstva. Strinjam se, da je tudi tu mogoča še ena rešitev in sicer, sklicujoč se na našo originalno pot. Na to izjavo smo bili zelo ponosni vrsto let, ko so razne delegacije hodile »občudovati« to našo originalno pot. Vendar bi pri tem opozoril na to, da tiste gospodarske organizacije, ki najbolj potrebujejo raziskovalno delo, poslujejo na mejah rentabilnosti. Če jim z zakonom, s proračunom, ne vzamemo ta sredstva, ki morajo biti za osnovno raziskovalno dejavnost, potem je jasno, da takrat ko v tovarni zaškriplje, ne moremo dajati še sredstev za raziskovalno dejavnost, čeprav se zavedajo njene pomembnosti. Menim, če tako velike tovarne, kot na primer recimo Ruše z 20 milijardami ali več bruto produkta, ne morejo dati 10 milijonov starih dinarjev za raziskovalno dejavnost, da je to dovolj ilustrirano ali, da tako velika podjetja kot je »Iskra«, ki ne more dati majhno število milijonov za življenjske probleme, ki se jih vsi zavedajo, potem nam to pove vse. Od takih organizacij ne moremo pričakovati podpiranja raziskovalne dejavnosti v zadostni meri. Obenem pa tista podjetja, ki ustvarjajo velik dohodek, kot so recimo izvozna podjetja, banke in podobno, ne čutijo potrebe po raziskovalni dejavnosti in jo niti ne podpirajo. Če pristopimo v sedanji fazi k stagniranju znanstveno-raziskovalnega dela, oziroma zmanjševanja sredstev, pomeni to ob splošni podražitvi vsakršna ustalitev teh sredstev zmanjševanje, potem bomo seveda pripeljali tudi raziskovalno dejavnost v slepo ulico. Porušili bomo še tisto osnovno, ki nam daje vsaj malo upanja v boju s tako hitrim gospodarskim razvojem.

Naj sklenem. Strinjam se kot poslanec gospodarskega zbora, da je treba za splošno porabo dobiti več sredstev, vendar opozarjam, da tega ne z enostavnim nadaljnjim povečanjem obremenjevanja gospodarstva. Popolnoma se strinjam z opozorili tovariša Lamuta in drugih poslancev. Seveda me potem lahko izvršni svet z vso pravico vpraša: odkod potem sredstva? V tej smeri,

v kateri že dela izvršni svet, samo, da je treba za to še bolj odločno nastopiti. Poleg vseh teh ukrepov, ki so tu predvideni, bi želel dati vso podporo izvršnemu svetu, predvsem glede zahteve, da se naj manj sredstev odvaja v zvezo, torej za prerezpodelitev sredstev med zvezo in republiko in to z vsem pritiskom javnega mnenja, z vsem pritiskom sposobnih ekonomistov in tistih, ki lahko izračunajo, kolikšna sredstva se odvajajo iz Slovenije, in hkrati vsem prikazovanjem potreb, ki so tako pereča v Sloveniji. Glede tega moramo že v letošnjem letu premakniti razmerje v naš prid.

Ker mi je pri vsem tem materialu, ki se tako izogiba možnosti nadaljnje obremenitve gospodarskih organizacij, jasno, da bo do nadaljnje obremenitve gospodarskih organizacij moralo priti, sem za tisto rešitev, ki je že nakazana v gradivu. Ta pravi, da je potrebno selektivno obremenjevanje gospodarskih organizacij. Tako bomo lahko tiste organizacije, ki resnično izkoriščajo svoj monopolni položaj, tudi obremenili za take dajatve kot je splošna družbena potrošnja in tudi raziskovalna dejavnost. Seveda je treba to točno definirati in ta stavek pojasniti, še preden bomo sprejemali končni dokument.

Ne predlagam amandmaja, ker — kot rečeno, lahko formulacijo berem pozitivno ali pa negativno. Če jo berem pozitivno, vidim, da ima izvršni svet kot sestavljalca proračuna vso možnost, da da raziskovalni dejavnosti vso tisto možnost razvoja, kot jo bo lahko dal v sklopu količine denarja, ki bo na razpolago. Vendar apeliram na izvršni svet, da to v resnici stori in da bo imela v predlogu proračuna raziskovalna dejavnost tisto mesto, ki ji pripada. Če izvršni svet meni, da mu ta formulacija zavezuje roke in da mora zaradi nje dopustiti stagnacijo raziskovalne dejavnosti, potem bom po tej izjavi izvršnega sveta, za katero prosim, predlagal amandma. V njem bom predlagal, da se sredstva za raziskovalno dejavnost v prihodnjem letu dajo skladu s programom srednjeročnega razvoja Slovenije, ker menim, da skupščina ne bo preklecala dokumenta, ki ga je sprejela pred dvema letoma.

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: S tem smo pri kraju dopoldanske seje. Tovariš Radoslav Jonak bi rad še besedo.

Radoslav Jonak: Oprostite glede na to, kako izkoristiti odmor.

Ker ni običajno in tudi ne s poslovnikom predvideno, da bi o osnutkih dajali in sprejemali amandmaje, predlagam, da popoldne ne bi glasovali o amandmajih. S tem bi namreč lahko komisijo zavedli v zmotno mnenje, da v drugih razpravah o njih ni potrebno razpravljati in jih ni potrebno upoštevati.

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: Zahvaljujem se tovarišu Jonaku za njegovo pomoč pri reševanju proceduralne situacije. Z amandmaji sem bil konfrontiran glede na material, ki vam je bil predložen, kjer ste že našli sugestije, na primer zakonodajno-pravne komisije. Ko smo se pred sejo o tem posvetovali, smo bili mnenja, da je predlog v tej drugi fazi drugega pomena kot pa v tretji fazi, vendar smo mislili, da je za orientacijo komisije dobro, če se vendarle zbori izrečejo o teh stvareh.

Glede glasovanja menim, da bomo lahko popoldne še enkrat odločali o tem, ali želi o teh stvareh glasovati ali ne. Pokoril se bom mnenju večine. S tem sejo pretrgavam.

(Seja je bila prekinjena ob 14. uri in se je nadaljevala ob 15.05.)

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: Tovarišice in tovariši, nadaljujemo z našo sejo. Kot prvega govornika imam na listi Ceneta Matičiča, ki želi ponovno govoriti zato, da bi formuliral svoj amandma k točki, ki jo obravnavamo. Tovariš Cene Matičič ima besedo.

Cene Matičič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Bom zelo kratek, ker imam samo amandma.

V svoji prejšnji razpravi sem se med drugim dotaknil tudi tako imenovane struktuiranja deleža za rast družbenega produkta v neki deželi. V zvezi s temi zaključki in ugotovitvami, ki sem jih plastično prikazal glede struktuirane deleža znanosti v družbenem produktu in v popolnem soglasju z razpravo tovariša dr. Kolarja o tem problemu, predlagam naslednji amandma, čeprav je bil tovariš dr. Kolar mnenja, da bi prepustili to nalogo izvršnemu svetu.

Amandma se glasi: na strani 4 točka 2 naj se 2. odstavek črta in nadomesti z naslednjim: »Še v tem in v prvi polovici naslednjega leta je urediti nekatera sistemska vprašanja o znanstveno-raziskovalnem delu. Delež, potreben za financiranje znanstveno-raziskovalnega dela v letu 1969, je treba normalno povečati, vendar s stalno orientacijo na plansko predvideno progresijo v bodočih letih. Nujno je čim hitreje zagotoviti stabilizacijo sredstev republiškega sklada za raziskovalno delo. Še vnaprej je treba pospeševati financiranje raziskovalnega in predvsem razvojnega dela prek direktnih naročil.«

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: Hvala lepa, tovariš Matičič. Besedo ima tovariš Tušek, če je tukaj (ga še ni.) Tovariš Tušek je hotel govoriti o financiranju izobraževanja v letu 1969. Ker ga še ni, prehajam na razpravo tovariša Draga Zabavnika. Želi govoriti predvsem o problemu nerazvitih občin. Tovariš Drago Zabavnik ima besedo.

Drago Zabavnik: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Pri sprejemanju aktov za formiranje sredstev splošne porabe v letu 1969 bi morali odstraniti napake in pomanjkljivosti ter krivice, ki so tako zbiranje sredstev spremljale v preteklih letih.

Decentralizacijo zbiranja sredstev in financiranja potreb splošne porabe smo sprejeli potem, ko smo s sredstvi vse Slovenije močno razvili samo določena območja in veje gospodarstva, druge pa hote ali nehote zanemarjali. To je povzročilo, da so manj razvita območja postala še manj razvita ali pa uporabimo kar besedo »revna«. To ima za posledico, da posamezne kategorije zavezancev plačujejo na manj razvitih območjih 2–3-krat višje prispevke kot tisti na razvitih območjih. Tudi službe in dejavnosti, ki se financirajo iz teh sredstev, so razvitejše v bogatejših in manj razvite ali jih sploh ni v revnejših občinah. Če smo v preteklosti solidarno zbirali sredstva in izgrajevali Slovenijo, bi bilo edino pošteno in prav, da jih zdaj solidarno delimo. Ne bi smeli dopustiti, da se ponekod šolstvo, zdravstvo, skrbstvo in druga področja prebijajo z največjimi težavami in da le s težavo funkcionirajo nujno potrebni državni organi, drugod pa je vse »supermoderno« in brez težav. Pričakovati je, da se bo stanje ob nadaljevanju enake politike v kmetijskih občinah še poslabšalo. Masa osebnega dohodka bo v najboljšem primeru ostala ista, ali pa se bo celo zmanjšala. Prispevki od osebnega dohodka iz delovnega razmerja bodo torej enaki ali manjši. Kmetijstvo je bilo v ormoški občini obremenjeno v drugi skupini za 29 % več kot je bilo priporočeno s strani Socialistične republike Slovenije. V 3. in 4. sku-

pini pa celo za 69, oziroma celo za 180 % več kot je to priporočila republika. Upoštevajoč stanje, kakršno je v kmetijstvu, bo treba nujno zmanjšati višino prispevka od kmetijske dejavnosti. Zaradi pokritja povečanih potreb in zmanjšanja proračunskih sredstev bo, denimo samo v ormoški občini manjkalo približno 800 000 din v proračunu za leto 1969, seveda ob upoštevanju, da bo nujno treba — kar so predgovorniki povedali že prej — zmanjšati bremena v kmetijstvu.

Sem pristaš decentralizacije, vendar ne take, ki ne prinaša gospodarskih koristi in ker le na videz spodbuja samoupravljanje. To, da ima vsaka občina po svoje rešene probleme šolstva, milice, sodstva, državne uprave in drugih javnih institucij, ni v korist slovenske republike. Različne stopnje davkov in prispevkov v različnih občinah delajo težave v gospodarstvu. Nekateri delovne organizacije, ki se ukvarjajo z blagovnim prometom, morajo celo namestiti posebne službe zato, da bi ugotavljale in spremljale različne prometne davke v šestdesetih občinah Slovenije. Če upoštevamo še poslovanje teh organizacij izven meja Slovenije, potem je razumljivo, da je potreben velik aparat. Na drugi strani pa daje takšno stanje možnost, da se zavezanci selijo iz občine v občino, pač tja, kjer so bremena nižja — primer avtoprevozniki in drugi zasebni obrtniki. Glede na svetovni razvoj gospodarstva lahko ugotovimo, da bi morala biti Slovenija glede na površino in gospodarski potencial enotno obravnavana kot gospodarski prostor. Kolikor bo obveljalo financiranje družbenih služb v enakem obsegu še naprej v občini, predlagam naslednji amandma k 6. točki priporočil: »Izvršni svet bo s posebno odgovornostjo proučil potrebe in oblike po dopolnilnem financiranju osnovnega šolstva, narodne obrambe, sodstva, javne varnosti in socialnega skrbstva ter nekaterih drugih služb v vseh tistih občinah, ki po ustvarjenem narodnem dohodku daleč zaostajajo za poprečjem v Socialistični republiki Sloveniji.

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: Hvala lepa. Prosim za pismeni tekst. Vidim, da je medtem prišel tovariš Mirko Tušek, ki mu dajem besedo.

Mirko Tušek: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Najprej bi rad opozoril, da bodo organi republiške izobraževalne skupnosti posredovali svoja stališča do družbenoekonomskih izhodišč, za oblikovanje dohodkov in za kritje potreb splošne porabe v prihodnjem letu še posebej in sicer takoj, ko bodo na svojih zasedanjih podrobno obravnavali ta izhodišča. Skupščina izobraževalne skupnosti SR Slovenije bo zasedala 11. novembra.

Zdaj bi rad pojasnil poslancu tovarišu Lamutu, da je predlog potrebnih sredstev za izobraževanje v letu 1969, kakršnega je pripravila republiška izobraževalna skupnost, izdelan na osnovi teh izhodišč: programiranja obsega in kakovosti izobraževalne dejavnosti, usklajevanje vrednotenja tega obsega in kakovosti z drugimi področji in tudi konkretnega vrednotenja na tem področju po merilih, ki že veljajo ali, ki so pripravljena zato, da bi se na tem področju lahko realno vrednotilo opravljeno delo.

Ta izhodišča kažejo, da predlog republiške izobraževalne skupnosti ne izhaja iz kakršnegakoli procentualnega povečanja dosedanjih sredstev, namenjenih za izobraževanje. Takšen način je bil v veljavi doslej in podoben način je vseboval še predlog bilance sredstev za prihodnje leto, ki ga je pripravil republiški sekretariat za finance. Prav v tem načinu, kakršnega v svojem predlogu uporablja republiška izobraževalna skupnost, menimo, da gre za bistveno raz-

liko in za bistven odmik od dosedanjega, lahko še vedno rečem, proračunskega načrtovanja potreb v šolstvu.

V zvezi s konkretnimi izhodišči in formulacijami teh izhodišč, ki se nanašajo na izobraževanje, želim opozoriti na te probleme.

V smislu predloženih izhodišč naj bi bila podlaga za izračun potrebnih sredstev dejansko številčno stanje, oziroma opravljene pedagoške ure in obstoječa strokovna struktura prosvetnih delavcev. Opozarjam, da gre za bistveno razliko nasproti predlogu republiške izobraževalne skupnosti, na osnovi katerega je treba zagotoviti sredstva za dejansko opravljene pedagoške ure, pri čemer naj bi bila upoštevana potrebna kvalifikacijska struktura prosvetnih delavcev. Poudarek je torej na potrebnih pedagoških urah in na potrebnih kvalifikacijski strukturi. Predlog republiške izobraževalne skupnosti temelji na dejstvu, da obstaja na področju izobraževanja, predvsem osnovnošolskega, že zakon in da so tudi drugi zakoniti predpisi določili, v kakšnem obsegu in na kakšni kvalitetni ravni mora biti delo opravljeno. Čeprav v šolstvu še niso zasedena vsa delovna mesta, mora vendarle delo biti opravljeno. To delo opravljajo pedagoški delavci z nadurami ali pa opravljajo to delo s pritegovanjem honorarno zaposlenih delavcev. Pri tem omenjam, da je način honorarnega opravljanja nalog v mnogih zavodih racionalnejši, predvsem velja to za področje strokovnega šolstva in da gre pri tem za razliko nasproti drugim področjem, kjer je način nadurnega in honorarnega dela povsem izjemen. Seveda zahteva nadurno in honorarno opravljeno delo še posebna sredstva. Ta sredstva so v predlogu republiške izobraževalne skupnosti dejansko tudi upoštevana. Če naj se sredstva za osebne dohodke znižajo tako, da bi z njimi lahko pokrile izobraževalne skupnosti le osebne dohodke za opravljeno redno dejavnost, potem mora republiška skupščina odločiti, ali so poprečni osebni dohodki, kakršne je predvidel izvršni svet in s kakršnimi je soglašala republiška skupščina — gre za poprečne osebne dohodke 105 tisoč starih dinarjev za prosvetne delavce s srednjo izobrazbo, 135 tisoč dinarjev z višjo in 160 tisoč z visoko izobrazbo — namenjeni le za redno delo pedagoških delavcev kot je to predlagala republiška izobraževalna skupnost ali pa zajemajo tudi nadurno in honorarno delo pedagoških delavcev.

Mnenje, ki je bilo že danes izraženo v razpravi in ki ga vsebuje tudi sam predlog komisije, da je v predlogu republiške izobraževalne skupnosti upoštevana preidealna kvalifikacijska struktura prosvetnih delavcev, po našem mnenju ne drži, ker že zakon določa, da si morajo prosvetni delavci, ki imajo srednjo strokovno izobrazbo, v določenem času pridobiti višjo strokovno izobrazbo. Predlog republiške izobraževalne skupnosti izhaja prav iz tega zakonskega določila, ker meni, da je za realizacijo takega zakonskega določila potrebno tudi obvezno zagotoviti sredstva. V zvezi s predlaganimi sredstvi za osebne dohodke omenjam še, predvsem zaradi tega, ker je bilo že tudi danes poudarjeno, da so v 20 % deležu sredstev, namenjenih za administrativno-tehnično in pomožno delovanje šolskih zavodov zajete tudi potrebe za tisto delo v šolskih zavodih, ki ga opravljajo laboratoriji, delavnice in podobne enote. Tako torej ne gre pojmovati ta delež sredstev kot, da je namenjen le za pisarniško-tehnična opravila. Tudi organi republiške izobraževalne skupnosti menijo, da je racionalizacija prav na tem področju v šolstvu še povsem odprto vprašanje in da ga je treba čim prej začeti tudi reševati in rešiti. Republiška sekretariata za prosveto in za finance ter tudi republiška izobraževalna skupnost pripravljajo določene predloge za racionalnejše poslovanje prav v pisarniškem, računovodskem in bančnem poslovanju vseh šolskih zavodov.

Posebej opozarjam na izhodišče komisije, na osnovi katerega naj bi bili materialni izdatki na enaki ravni kot bodo v letošnjem letu. To opozarjam zaradi tega, ker so po podatkih, s katerimi razpolaga republiška izobraževalna skupnost, materialni izdatki že sedaj nizki in znašajo v poprečju komaj 10 do 12^{0/0}, v nekaterih zavodih le 6—7^{0/0}. Ta sredstva že doslej niso omogočala normalnega dela v marsikaterem šolskem zavodu. Situacija se je prav v zadnjih letih še poslabševala zaradi tega, ker so se sredstva za materialne izdatke, kolikor so bila na razpolago, prelivala za reševanje osebnih dohodkov z upanjem, da se bo čim prej realizirala že dolgo napovedana sanacija na področju izobraževanja. Posebej še opozarjam, da v tak način predvidenih sredstev za materialne izdatke kot jih predlaga predloženi osnutek, niso zajete niti normalne podražitve v letošnjem letu, ki so že povsem izračunljive in seveda tudi ne tiste podražitve, ki se bodo pojavile v prihodnjem letu.

V teh izhodiščih ni omenjen pomemben problem, na katerega prav tako opozarjam in ki lahko bistveno spremeni financiranje izobraževanja. Gre namreč za problem financiranja dejavnosti tistih šol, ki so jih ustanovile gospodarske organizacije in ki so jih doslej v veliki meri tudi financirale. Predlog republiške izobraževalne skupnosti o potrebnih sredstvih za prihodnje leto predvideva, da bi se iz virov izobraževalne skupnosti financiral le teoretični pouk. To znaša dobro tretjino potrebnih sredstev za celotno dejavnost tega šolstva, medtem ko bi tako imenovani »b« program, opremljanje šol in investicije, še vedno bremenile gospodarske organizacije. Če tako izhodišče v kalkulacijah republiške izobraževalne skupnosti ne bi bilo sprejemljivo in če naj bi se tudi šolstvo, ki so ga ustanovile gospodarske organizacije, povsem izenačilo z drugimi področji izobraževanja, potem je treba zagotoviti še dodatna sredstva. Ta naj bi znašala po kalkulacijah republiške izobraževalne skupnosti 1,5 milijarde dinarjev. Vsekakor je močna težnja gospodarskih organizacij, da se tudi to področje vključi in s tem izenači z drugimi področji šolstva, ki je financirano iz republiške in temeljnih izobraževalnih skupnosti. Take težnje se kažejo tudi v takih organizacijah kot je železnica in pošta, za katere smo doslej le smatrali, da izobražujejo v svojem najožjem interesu kadre in da zato tudi financirajo v veliki meri te potrebe.

Opozarjam tudi na to, da je predvidena obvezna rezerva z dvema odstotki celotnih sredstev in da meni republiška izobraževalna skupnost, da je zakonjen 1^{0/0} v letošnjem letu le trenutnega značaja. To opozarjam izrecno še zaradi tega, ker zakonodajno-pravna komisija prav tako opozarja na možnost znižanja sredstev na račun obvezne rezerve. Menimo, da bi bilo treba za redno poslovanje izobraževalnih skupnosti in za redno financiranje dejavnosti izobraževalnih zavodov čimprej zagotoviti primerna obratna sredstva, ker le tako bomo lahko omogočali normalno delovanje izobraževalnih skupnosti in izobraževalnih zavodov.

Na koncu omenjam še to, da so v predlogu republiške izobraževalne skupnosti o financiranju izobraževanja v prihodnjem letu predvidena dejansko najnujnejša sredstva, potrebna za sanacijo tega področja, da ta kalkulacija ne vsebuje nobenih rezerv, da sredstva, predvidena v predlogu republiške izobraževalne skupnosti dejansko ne omogočajo nobenega razvoja ali neke kvalitete rasti. Se manj pa vsa ta sredstva omogočajo kakršnokoli razširjanje dejavnosti na tem področju, niti ne konkretno odpiranje novih oddelkov, novih enot na področju izobraževanja, čeprav bi tudi to bilo ponekod nujno.

Vprašanje investicij ne bi podrobno obravnaval. Rad bi naglasil samo to, da predvideni znesek 500 milijonov dejansko izhaja iz izhodišč, ki pravijo, da naj znaša toliko, kot so v letošnjem letu znašala sredstva za investicije, kar so v bistvu intervencijska sredstva. Tako skromen znesek ne bo mogel reševati niti najbolj perečih investicijskih potreb na področju izobraževanja. Predvsem pa menimo, da bo močno zavrl tisto prizadevnost in tisto angažiranje občanov, da bi sami neposredno sodelovali pri reševanju investicijskih problemov. Že v letošnjem letu je mnogo takih primerov, ko so občani s samopriskom dejansko želeli čimprej reševati investicijska vprašanja, vendar jih niso mogli zaradi skromnih sredstev v letošnjem letu. Menimo, da bi prav taka kombinacija republiških sredstev, občinskih sredstev in še posebej sredstev, ki jih dajejo neposredno občani, lahko najlažje uresničila, vsaj do neke mere, zamisel, da naj se ob 100-letnici obveznega šolanja pri nas pričinja sistematično in s primernim načrtom, vendar realno reševati problem osnovnošolskega prostora.

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: Besedo ima tovarišica Marija Mesarič.

Marija Mesarič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci.

Moj prispevek v današnji razpravi bo izključno polemičnega značaja. Dotaknila se bom načela, ki ga je uvodoma izrazila poslanka tovarišica Ela Ulrich in sicer načela delitve po delu. Tudi sama bom kot izhodišče uporabila to njeno osnovno načelo, vendar samo z nekoliko drugačnega gledišča. Načelo delitve dela bom vzela na eni strani kot teorijo in na drugi strani kot prakso. To mi je osnovno izhodišče načela delitve dela. Čeprav sem za tem odrom v svojem triinpolletnem mandatu zagovarjala glasno in jasno, da je treba nameniti šolstvu sredstva v taki višini kot jih dejansko potrebuje — poudarjam potrebuje in ne želi — bo morda moja današnja razprava izzvenela nekoliko kontradiktorno. To predvsem za tistega, ki ne bo mogel ali ne bo hotel povsem razumeti mojega prispevka. Tovarišica Atena se je namreč v svoji razpravi dotaknila nekaterih vprašanj, s katerimi se — glede na svoja stališča in poznavanja tega področja — povsem razhajam. Ko je omenila vprašanje vzgoje — saj jaz sem jo tako razumela in naj mi oprost, če je sama mislila drugače — je gledala nanj predvsem z gledišča financiranja in ne toliko tudi z gledišča gospodarstva. Izrazila je namreč določeno kritiko na nerazumevanje s strani gospodarstva od tega vprašanja. Osebnost sem namreč prepričana — vsa leta delam v gospodarstvu — da sta takšno nerazumevanje in tako izražena bojazen povsem neupravičena. Nerazumevanje s strani gospodarstva se je pojavljalo samo glede širitve in glede zahtevkov po odpiranju novih oddelkov in novih šol. Moja razprava bazira predvsem na šolstvu druge stopnje ali konkretnije na strokovnem šolstvu, ker to področje bolje poznam. Razpravo o osnovnem šolstvu absolutno izključujem in smatram, da je to z ustavo zagotovljeno in zato morajo biti dana tudi potrebna sredstva. Moti me namreč, da smatra tovarišica poslanka, da gospodarstvo ne želi zaposlovati dobrih in izobraženih delavcev in da je produktivnost v gospodarstvu odvisna od tega, ker ima gospodarstvo pre slab posluš za sprejemanje tako kvalitetno izobraženega kadra kot ga daje naše šolstvo. Obratno trdim, da imajo za kvaliteten kader v sleherni gospodarski organizaciji ali vsaj tam, kjer želijo umno gospodariti, na široko odprta vrata in da si želijo kvalitetnih strokovnih kadrov, tako kvalificiranih kot tudi visoko kvalificiranih. Žal je stanje na tem področju takšno, da vse preveč vzgajamo kvalificiranih in visoko kvalificiranih delavcev takega profila, ki jih naše gospo-

darstvo ne rabi ali konkretnije povedano, ki ni deficitarno. Vzgajamo pač kadre, ki jih je preveč in zato se pojavlja nov družbeni problem brezposelnosti itd. Zato so primeri, da kvalificiranega delavca recimo stomatologa — vsaj toliko in toliko jih dnevno trka na vrata — zaposlimo v vložišču ali kot strojepisko z dodatnim strojepisnim tečajem, medtem ko bi nujno potrebovali delavcev z drugega področja, pa jih ne moremo dobiti.

Isto vprašanje je tudi na področju gradbeništva, kjer delam že vrsto let. Gradbinci trdijo: »Toliko in toliko gradbenih, srednjih strokovnih delavcev potrebujemo, konkretnije, gradbenih tehnikov.« Žensk na tem področju zlasti v operativi ne potrebujejo. Naše gradbene srednje šole pa dajejo 50 do 60 % diplomantov-žensk, za katere ni ustreznega mesta, vsaj gradbeniki v operativi trdijo tako. Po 25-letni praksi se jim pridružujem v njihovem mnenju, razen redkih izjem, da dejansko res ni v gradbeništvu toliko delovnih mest takega značaja, kjer bi ženske lahko zaposlili. Iz tega sledi, da bi bilo treba že pri vpisu omejiti odstotek deklet pač na tolikšno višino, kolikor jih po končanem šolanju lahko zaposlimo. Še večje pomanjkanje kvalificiranih delavcev, ne samo umskih, marveč celo fizičnih, se pojavlja z odpiranjem naših meja in možnostjo njihove zaposlitve v inozemstvu. Vi veste, zato tudi ne bom v svojem razlaganju preširoka, da je toliko in toliko strojnikov, toliko in toliko kvalificiranih strugarjev itd., ki so si v praksi že pridobili in utrdili pridobljeno teoretično znanje, odšlo v tujino in da je nemalo število tujih podjetij, ki vztrajno iščejo ta kader. Tudi, če nam te kadre šola še tako hitro vzgaja in daje, jih ne bomo imeli, ker namreč še preden dokončajo šolanje, že vnaprej napovedo svoj odhod v tujino. To je vprašanje ponudbe in povpraševanja, pa četudi je posameznik prejemal v času šolanja štipendijo. Ko tak konča šolanje, se pojavi pri štipenditorju in mu reče: »Ali mi boš dal toliko plače kot jo imam možnosti dobiti tam, ali pa se bom zaposlil v tujini, ker mi računica pač pokaže, da je to zame ugodnejše.« Zaradi tega je, tovarišica Atena, ta razkorak, tudi glede na naš plan in dejansko stanje, vedno večji. Vedno bolj moramo — omejujem se ponovno na gradbeništvo — vzgajati kadre s proučevanjem in ne samo v prehodnem obdobju, ker edino ti še ostanejo v podjetju. Vsi tisti, ki imajo verificirano družbeno spričevalo, so zaželeni onstran meja. Priučenega kadra, ki nima družbeno priznane legitimacije, sprejmejo le kot navadne delavce. Zato so tudi njihovi dohodki manjši in manjša je možnost zaposlitve.

Moti me tudi gledanje na samoupravnost na področju izobraževanja. Smatram, da je ne bi smeli zreducirati na določanje cen za opravljeno delo, marveč osredotočiti prizadevanja samoupravljalcev prosvetnega področja v izboljšanje kvalitete dela. Mnoge razprave potekajo v veliki večini, predvsem glede sredstev, koliko sredstev bi morali dobiti, koliko sredstev naj bi dobil posameznik in podobno, ne pa, kaj bi za ta sredstva morali dajati. Glede tega ne vidim v vseh letih kvalitetnega premika. To je graja, ki jo daje naše gospodarstvo področju izobraževanja. Upam, da ne bom preostra, če rečem, da tudi samoupravljalci na tem področju, se pravi v prosveti, kljub njihovi visoki strukturi vseeno nimajo take stopnje zrelosti, da bi lahko za svoje delo sami določali ceno in ne, da nam to ceno prezentirajo in da jo mi enostavno sprejemamo. Smatram da je cena njihovemu delu, tako kot je produkt gospodarstva zaželen na tržišču in dobro plačan, če je kvaliteten, prav tako zaželen tudi za področje izobraževanja. Mislim, da ne bo prevelike zamere, če povem, da je to mišljenje večine naših gospodarstvenikov.

Tovariš Tušek naj mi oprostí, če se tudi z njegovim izvajanjem ne morem povsem strinjati. Želim nekoliko olajšati delo komisije, ki pripravlja izhodišča, saj je to delo zelo nehvaležno. Sem namreč pristaš konkretnosti in mi je zelo všeč, če nekdo nekaj konkretnega napiše. Zato bom kasneje tudi povedala, zakaj so mi bila zelo všeč prvotna izhodišča izvršnega sveta.

Tovariš Tušek pravi, da je republiška izobraževalna skupnost predvidevala v zahtevku za potrebna sredstva dvoje osnovnih izhodišč in sicer potrebno število pedagoških ur in potrebno kvalifikacijsko strukturo. Lepo bi bilo, če bi to bilo možno in da bi bil naš »žakelj« tako velik, da bi iz njega vse to lahko plačali. Dvomim, da imamo te možnosti. Zato bi predlagala republiški izobraževalni skupnosti, da 11. novembra, žal bo o tem zelo pozno razpravljala, da tako optimistične izračune postavi na realna tla. Sami dobro veste, da izobraževalno področje ne more v tem času dati, se pravi v naslednjem letu ali pa v naslednjih dveh letih, tiste kadre, ki niso zasedeni in ki jim izračunavate višjo ceno. To se pravi učitelje ali tiste z visoko kvalifikacijo itd. Če teh kadrov še nimate, kako jim lahko potem izračunavate njihovo sposobnost? Ni mi všeč, nekako tako sem razumela zahtevek republiške izobraževalne skupnosti, da se naj skupščina izjavi o tem, ali naj velja poprečje, ki ga je podal izvršni svet v eni svojih razprav o stališčih in če naj veljajo le-ta za redno ali tudi za honorarno delo. Mnogo bolj bi me veselil konkreten predlog republiške izobraževalne skupnosti po načelu »pusti peti mojega slavca«, za točen izračun sredstev, četudi je izvršni svet v tisti »bukvi kiksnil«. Če je tako, recite »hvala lepa, ne rabimo toliko, ker nimamo toliko kvalitetnih ljudi«. Prepričana sem, da vam bo izvršni svet in vsi drugi z njim za takšno korekturo zelo hvaležni, vsaj ob takšni situaciji pomanjkanja sredstev.

Da sem prišla do te misli in jo jasno in glasno povedala, je vzrok v tem, da sem na eni medobčinskih sej v klopi slišala, da ne bi bilo potrebno toliko sredstev in, da bi bila manjša »rabuka«, če ne bi izvršni svet objavil tistih famoznih števil o tem, koliko bi morali imeti denarja. Zdaj pa se na vsem tem izračunava in zdaj naj še izvršni svet pove od kod sredstva. Da bom enkrat za spremembo pomagala izvršnemu svetu, bi rada, da vi poveste, koliko sredstev potrebujete in potem bomo tudi laže povedali, od kod naj jih jemljemo.

Ne morem se strinjati tudi s stališči republiške izobraževalne skupnosti glede strokovnega šolstva. Tovariš Tušek je dejal, in tisti, ki se na to podrobneje spoznate, mi boste oprostili, če bom dajala mogoče preveč osnovnošolsko razlago, da naj bi financirala republiška izobraževalna skupnost le »a« program, »b« program pa gospodarstvo. To pomeni, da naj bi teoretične predmete, ki jih zajema »a« program, financirala republiška izobraževalna skupnost, program »b« pa gospodarstvo. Še večja diskriminacija se mi zdi iz njegovega izvajanja, ko pravi, da naj bi to veljalo samo za strokovno šolstvo, oziroma za tiste strokovne šole, ki jih je ustanovilo gospodarstvo zaradi tega, ker je imelo prevelik posluš za potrebo, ki jo širša družba ni imela. Zdaj naj torej plača dvojni davek. Če so šole že ustanovili in za sredstva zadržali pas, naj zato, ker so bili tako neumni, da so si šli po načelu »uzdaj se u se i u svoje kljuse«, še zdaj vozijo ta svoj voz naprej? Če bi bila to res samo pošta in železnica, kot je navedel tovariš Tušek, verjetno ne z namenom, da bi nas zavedal, bi se morda še nekoliko strinjala z njihovimi stališči. Vendar je tu še grafična stroka, še del gradbenih šol, del lesnih šol itd. Utrudila bi vas, če bi naštevala vse. Prepričana sem, da imajo te podatke na republiški izobraževalni skupnosti in bi jih morali tudi vključiti. Če vzamemo recimo kot primer železarsko šolo. Usta-

novile so jo železarne zaradi lastnih potreb. Na podlagi dve leti starih podatkov vemo, da je bilo takrat v tej šoli približno samo še tretjina učencev iz železarske stroke. Tovariši z Jesenic naj me popravijo, če sem kaj narobe povedala. Vsi ostali prostori so bili zaradi tega, ker v drugih šolah ni bilo prostora, zasedeni z drugimi učenci. No, in zdaj naj bi to šolo, ki jo je ustanovilo železarstvo, financiralo železarstvo tudi za druge potrebe. Tudi v Litostroju ne vzgajajo samo »svojih«. Vprašujem se, koliko je res to moje in koliko tvoje. Pojmujem namreč šolstvo kot družben problem in tudi kot družbeno nujo. Zato sem vedno pobudnik financiranja potreb in ne želja. Toliko glede financiranja.

Tovariš Majerič je prosil za polemiko glede njegovih gledišč o bruto osebnih dohodkih. Čeprav bo, tovariš Majerič — žal obveljala tvoja in ne moja, ker bruto osebni dohodek bomo tako obračunavali in ne tako kot si to predstavljam jaz in mi v gospodarstvu želimo, bom vseeno, če dovoliš, s teboj nekoliko polemizirala s tega gledišča. Če bi se bruto osebni dohodek določal tako kot so to predavali na ekonomski fakulteti in kot to teoretično poznaš, sem takoj za to, da bi tako bilo. Ker pa tako ne določamo bruto osebnega dohodka, marveč najprej ugotovljamo, koliko kdo kje rabi in kakšne so obdavčitve in potem neto osebni dohodek zvišujemo za to razliko in dobimo bruto, pa nisem za to, čeprav tako bo. Zato bo ponovno to padlo na breme gospodarstva, pa če še tako govorimo o samoupravni iniciativi, da bi moral sleherni občan kljub naši nezrelosti vedeti, koliko bo plačeval socialnemu zavarovanju, koliko bolnišnic bo potem še ostalo, koliko ljudi bo dočakalo svoj pokoj in koliko sredstev bo ostalo v tem predalčku. Priznajmo, da še nismo zreli. Jaz sem za samoupravljanje tam, kjer je dejansko zrelo, kjer se dejansko dela, ne pa, da sami sebi mečemo pesek v oči, saj jutri nas bodo te pekle, pa bo že prepozno, ker ne bomo imeli sredstev za zdravila. Razložila bom to še podrobneje in sicer na primeru gospodarske organizacije, kjer delam — to je v gradbenem podjetju.

Tisti, ki ste me že enkrat slišali razjeziti se prav zaradi tega vprašanja, naj se vam številka, ki jo bom povedala, ne zdi preveč različna od tiste, čeprav je še enkrat višja. V podjetjih so že v sedanjem sistemu zaradi različne davčne politike občinskih skupščin velike težave. Ta občina ima manj davka, druga več in tako imamo delavce iz 382 občin, ki so zaposleni v naši gospodarski organizaciji. Zato imamo 382 različnih obračunov, 382-krat toliko in toliko listkov in podobno. Tak obračun za enega delavca stane na mesec kar precej. Ali je to res racionalizirano delo, ali bomo s tem res imeli več sredstev? To je vprašanje, ki ostane odprto. Tiste pa, ki to zbirajo in študirajo, ne boli. To boli tistega, ki na tem dela in daje iz svojega žepa. Moj odgovor na vprašanje »ali je bruto osebni dohodek da, ali ne,« sem v smislu takega načela in prakse za »ne«. Delavec ga namreč nikoli ne bo plačal, vsaj delavec ne, ki ga jaz poznam. Pravi namreč, da njegova cena ni tista, ki si jo je nekdo postavil, ampak tisti minimum, ki ga dobiva, za preživljanje sebe in svoje družine. To hočem imeti in nič manj. To ste mi do danes priznavali, to sem si izbral in niže ne grem.

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: S tem smo izčrpali listo govornikov. Obstaja želja, da se glede na polemični značaj zadnjega izvajanja razprava nadaljuje? Besedo ima tovariš Ludvik Zajc kot predstavnik republiške izobraževalne skupnosti.

Ludvik Zajc: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Ne bom duhovičil, ker je situacija preveč resna — duhovičimo namreč na račun

otrok in prosvetnih delavcev — in tudi ne mislim ironizirati. Sprejemem ironijo tovarišice Mesaričeve v zvezi z delom republiške izobraževalne skupnosti kot spodbudo za njeno nadaljnjo dejavnost, vendar želim opozoriti na nekatere stvari.

V republiški izobraževalni skupnosti se nismo ničesar izmišljali in tudi ne računali na neko idealno zasedbo in idealne potrebe v šolstvu. Nikjer, niti pri osnovni dejavnosti niti pri investicijah. Dobro vemo, da ni možno plačati prosvetnega delavca tako, kot bi bilo idealno zamišljeno, ker tudi — kot je sama dejala pravilno — naš delavec ni tako plačan, kot bi bilo možno v nekih idealnih razmerah. Vse, kar zahtevamo, je to, da se delo prosvetnih delavcev plača v okviru možnosti naše družbe. Opozoril bi rad, da so osebni dohodki delavcev na prosvetnem področju zaostajali že dolga leta in da to ne pomeni nič drugega kot najbolj grobo obliko prvobitne akumulacije kapitala, ker na račun določenega dela prebivalstva akumuliramo drugje. Ne rečem, da smo akumulirali v gospodarstvo.

Osebni dohodki prosvetnih delavcev so bili v mnogih občinah — to je vsem znano, pod 62 000 dinarjev povprečno za učitelja, kar je pomenilo 57 000 dinarjev za začetnika. To so osebni dohodki, o katerih primernosti ni potrebno govoriti. Postregel bi lahko še tudi s podatki posameznih občin in posameznih temeljnih izobraževalnih skupnosti, kjer so bili učitelji slabše plačani, kot snažilke v delovnih organizacijah. Če so imeli torej v delovnih organizacijah toliko sredstev, potem bi morda ne kazalo govoriti, da so bile te organizacije preveč obremenjene. Vprašanje je delitve kot je tudi vrsta problemov delitve v šolstvu. Ne mislim enostransko kritizirati in izvajati, kaj izhaja iz teh enostranskih sklepov. V naših izračunih, ki smo jih naredili, preden so bila sprejeta stališča izvršnega sveta, so zato tudi nekatere razlike. Za učitelja smo namreč predvideli — kot ste videli — 110 000 S din, za predmetnega učitelja 132 000 in za profesorja 160 000 dinarjev. Stališča izvršnega sveta so nastala pozneje. Torej smo izračunavali brez izvršnega sveta v dogovoru s sindikati družbenih dejavnosti in s prosvetnimi delavci. Vsi so pristali na to, da gremo v postopno sanacijo. Povsem je namreč jasno, da ne moremo v enem letu popraviti tega, kar se je delalo ali zaostajalo 5 ali 10 let. Smo sposobni napraviti vsake korekture, samo ne korekture na tak način, da bi pristajali na kakršnokoli primerjavo procentualnega povečanja za šolstvo in ne povedali, kaj to pomeni za posameznega prosvetnega delavca in konec koncev za ves sistem in potek pouka. Bojim se trditve, da smo mi šli na idealno zasedbo in na njih izračunavali nekatere nejasnosti. Treba je vedeti, da je v šolstvu na podlagi zakonov stanje pač tako, da morajo opravljati 20 % pedagoških ur honorarno. Zakaj pride do tega? Pride zaradi tega, ker nima nobenega smisla in bilo bi neracionalno nastavljeni profesorja za 8 ur, če teh 8 ur ni pokritih, če je 8 ur, recimo, več slovenščine, ali kateregakoli drugega predmeta. Ravno tako to velja, če manjka učitelja, če ga ne morejo dobiti. Razumljivo je, da ga za 52 000 dinarjev v Zagorje ni bilo lahko dobiti, ali pa v Prekmurje in v Ptuj za 60 000 S dinarjev. In če ga nimajo, se lahko odločimo, da te honorarne ure črtamo, kar pomeni, da bodo otroci ostali brez pouka. Če ste za to, je seveda druga stvar. Verjetno niste. Verjetno gre tu za nek določen nesporazum. Edino, kar bi nekdo lahko rekel, da je idealno, čeprav tudi to ni dejstvo, da smo za vse tiste učitelje, ki imajo srednješolsko izobrazbo pa poučujejo predmetno, izračunali njegov osebni dohodek kot da bi imel višjo izobrazbo. To je res. Res je tudi to, da je treba temu učitelju, ki poučuje predmetno, v normalnih razmerah plačati polno ceno.

Če to delo opravlja — in kot vse kaže ne tako zelo slabo — če lahko izvažamo strokovnjake, če lahko ti odhajajo v inozemstvo, potem najbrž ta šolski sistem, kljub določenim slabostim, le ni v svoji osnovi gnil in nesposoben. Če torej ti ljudje delajo, bi jim to delo morali plačati. Mi smo izhajali z drugega stališča. Plačajmo polovico razlike, drugo pa dajmo v sklad (prisilno odtegnimo) temeljnih izobraževalnih skupnosti, da plačajo strokovno dokvalifikacijo. Ti ljudje, gre za več kot 3000 ljudi, bodo morali iti čez 3 leta in pol na cesto, ali pa do tistega dne izpolniti pogoje za višjo izobrazbo. In povsem nerealno je pričakovati od njih, tudi glede na nove osebne dohodke, da bodo plačevali šolnino, prevozne stroške itd. in da bo takrat, ko bodo šli na predavanja, delal za njih ves kolektiv brezplačno. Zato smo napravili ta izračun. Če smatrate, da je tu kaj preveč, je treba pač to povedati in ne misliti, da smo hoteli po stari proračunski navadi goljufati ali podtikati, kaj skriti in podobno. Vse, kar smo izračunali, je jasno napisano.

Sposobni smo napraviti korekture, vendar ne takega značaja, da bi se ponovno razvrednotilo delo prosvetnih delavcev. Povsem razumem izhodišča in stališča, ki so bila predlagana s strani komisije. Opozarjam samo na to, da bodo materialni stroški taki kot so, oziroma izdatki za materialne in funkcionalne izdatke kot so predvideni v tem predlogu, prenizki. Prišlo bo do prelivanja kot se je to ponekod do sedaj že dogajalo, da so iz materialnih prenašali na osebne izdatke. V letu 1969 bo treba torej iz osebnih izdatkov prenašati na materialne in na funkcionalne, kajti s predvideno višino stroškov ne bodo mogli zagotoviti funkcioniranja šol.

Morda je to dobro, vendar to pomeni, da osebni dohodki ne bodo taki kot so bili objavljeni v stališčih izvršnega sveta in v sporazumu, ki ga je podpisala republiška izobraževalna skupnost s sindikatom družbenih dejavnosti. Sprejemam kritiko, da se še vedno vzgajajo kadri, ki jih je preveč, vendar gre za maloštevilne probleme. Problem stomatologov, ki ga je omenila tovarišica, rešujemo tako, da letos ni bilo vpisa na višjo stomatološko šolo in sprejeti so bili še tudi nekateri drugi ukrepi. Tudi pri investicijah nismo šli nikamor previsoko.

Prosil bi tiste, ki menijo, da morda investicije niso osnoven problem ali pa ne težak problem v šolstvu, da gredo enkrat pogledati ne majhno, ampak veliko število šol po Slovenskem, kjer otroci sedijo vsak dan v življenjski nevarnosti. Če bi poslali gradbeno inšpekcijo v naše osnovne šole in po njihovih zahtevah le-te zaprli, bo več kot 10 000 otrok brez šolskega pouka, da ne govorim o tem, kako se otroci, recimo v Dornavi, šolajo v prostoru, kjer je bil premog, brez razsvetljave, brez zračenja itd. Takih primerov je mnogo. Predvsem pa je osnovni problem, ki ga je že tovariš Tušek poudaril in sicer, da bo 500 milijonov starih dinarjev premalo, da bi mobilizirali občine in občane. Vrsta predsednikov občinskih skupščin je letos opozarjala, da so v strahoviti zadregi, ker so se domenili za samoprispevek z občani in računali na večja republiška sredstva. Zdaj seveda teh republiških sredstev ni in občani sprašujejo, »zakaj smo mi zbirali«, »kdaj se bo začelo graditi«, »kam ste dali ta denar«, 500 milijonov bo premalo, da bi lahko mobilizirali. Moramo si biti na jasnem, da to pomeni hkrati tudi padec sredstev občana, ki je, po mojem, če bi šli na referendum, pripravljen dati za izobraževanje potrebna sredstva.

Predsedujoči dr. J o ž a V i l f a n : Želi še kdo besedo? Besedo ima tovariš Viktor Seidl.

Viktor Seidl: Tovariši in tovarišice poslanci. Želel bi opozoriti samo na eno neskladnost, ki izhaja iz predloženih materialov. Prezrlo se je namreč in sicer v poglavju »invalidsko-pokojninskega zavarovanja«, kjer sta pod poglavjem II, točka 3, v prvem odstavku nakazani politika in izhodišča za reševanje problemov na področju invalidsko-pokojninskega zavarovanja. Mislim, da v 2. odstavku material prezentira sprejeto stališče, tako v gospodarskem kot v organizacijsko-političnem zboru in tudi v odboru za delo republiškega zbora. Menim, da to ni v skladu, če povežem to ugotovitev s poročilom »o nekaterih problemih financiranja invalidskega in pokojninskega zavarovanja«, ki ga je predložil republiški sekretariat za delo in s stališči, ki jih je k temu poročilu dal izvršni svet v dopisu od dne 18. 10. 1968. Zato predlagam, da se 2. odstavek, oziroma 1. odstavek na 5. strani črta in da se rešitev teh problemov in stališča vseh teh organov vnesejo po razpravah v pristojnih zborih in v pristojnem odboru republiškega zbora. Torej predlagam v pisni obliki amandma, na osnovi katerega naj se to črta.

Nadalje želim opozoriti samo še na dve stvari.

V celoti se strinjam, da mora republika voditi določeno skrb za potrebe narodne obrambe. Vendar mislim, da ni prav, da v gradivu niti z besedico niso omenjene dolžnosti, skrbi, zlasti finančne, občinskih skupščin na tem področju. Zaradi tega v celoti podpiram amandma tovariša poslanca Zabavnika, člana organizacijsko-političnega zbora. Menim namreč, da bi moral izvršni svet ob tem, ko je sestavljal bilanco sredstev za prihodnje leto, misliti tudi na položaj in vlogo občinske skupščine, predvsem, če se ji ta naloga tudi daje. Mislim, da mimo teh vprašanj ni mogoče iti in da bi morala komisija spregovoriti tudi o tem problemu in nakazati določena izhodišča oziroma rešitve.

Končno moram kot predsednik občine na tem zboru povedati, da občani, zlasti v moji volilni enoti računajo s svojimi sredstvi na prispevek republike. Danes neuradno vemo, da republiška izobraževalna skupnost teh sredstev ne bo imela. Ne vem, kakšne bodo posledice, če mi vseh teh vprašanj šolstva ne bomo reševali z večjo resnostjo. Mi smo na terenu dezorganizirali občane, ki so globoko segli v svoje žepce. Mislim, da se bomo morali nekaterim, morda manj pomembnim datjavam odreči in na tem področju, vsaj v sedanji fazi, napraviti smelejši korak naprej. Zato s tega mesta priporočam delovni skupini in jo prosim, da skuša rešiti tudi vprašanje investicij v osnovno šolstvo.

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: Hvala lepa. Tovarišica Vida Rudolf ima besedo.

Vida Rudolf: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Zelo na kratko se vključujem v to polemiko okoli vprašanj izobraževanja in vzgoje in takoj v začetku povem, da se pridružujem predlogu amandmaja tovarišice poslanke Ulrihove, predvsem iz razloga, ker se mi zdi, da bi bilo premalo, če bi danes, ko razpravljamo o naši usmeritvi na naprej, reševali samo tisto, kar je tako strašno nujno in kar postaja političen problem, to je osebne dohodke prosvetnih delavcev, ostalo pa bi pustili ob strani. Sama sem poklicna prosvetna delavka, vendar se mi zdi, da bi bilo to odločno premalo, ker se mi zdi, da je premalo zadovoljiti samo tiste kadre, ki to delo opravljajo, ne pa zagotoviti pogojev, v katerih bodo lahko razvili polno storilnost. Zdi se mi, da je treba vsaj postopno pristopiti k reševanju modernizacije šolskih prostorov, učil

in vsega tistega, kar sodobna šola potrebuje zato, da bo lahko odgovorila tistim zahtevam, ki jih družba pred to ustanovo postavlja.

Morda bi navedla samo dvoje stvari, ki lahko osvetlujeta ta problem. Vsakih 7 let spreminjamo tehnološki proces v proizvodnji, to je že normalen proces in zato morajo biti kadri, ki so neposredno vključeni v tako že avtomatizirano proizvodnjo, mnogo bolj pripravljeni za spremembe delovnega procesa in se morajo pripraviti na to že v okviru osnove šole. Prav tako bi vas opozorila na to, da se vedno bolj skrajšuje čas od izuma do njegove uporabe, da tudi to narekuje šolstvu, da mora postati mnogo sodobnejše, da mora hitreje slediti tokovom družbenega in gospodarskega razvoja, katerega sestavni del je — vsaj jaz tako pojmem.

Tovarišici Mesaričevi pa bi rada pojasnila samo nekaj stvari. Mislim, da tovarišica Ulrihova — vsaj tako sem jo jaz razumela — ni imela namena reči, da danes gospodarstvo nima posluha za kadre, temveč da ga v preteklosti ni imelo. Mislim, da bi prav iz te polemike kazalo potegniti nek sklep, in sicer, da je potrebno, da se tisti, ki kadre ustvarjajo in tisti, ki kadre potrebujejo, čim tesneje povežejo in s tem omogočijo čim racionalnejše načrtovanje potreb po kadrih. Sama sodelujem od prvega dne po osvoboditvi pri načrtovanju kadrovskih potreb in lahko rečem, da smo še pred kratkim zelo težko dobili podatke o potrebah gospodarstva po kadrih, zlasti kakšne profile gospodarstvo potrebuje. Mislim pa, da si naprednega gospodarstva brez dobrih kadrov ne moremo zamisliti. Hvala lepa.

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: Hvala lepa. Želi še kdo besedo? Prosim, besedo ima tovariš Ivan Krajncič.

Ivan Krajncič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Opozoriti želim le na to, da je bil osnutek stališč, sklepov in priporočil komisije sprejet oziroma formuliran po obširnejši razpravi o prvotnem osnutku. Mnogi poslanci se v predhodni razpravi o izhodiščih za republiško bilanco v letu 1969 niso strinjali s predvidenim obsegom sredstev za potrebe kulturnih dejavnosti. Komisija je v osnutku sicer načelno upoštevala potrebo po financiranju teh dejavnosti prek samostojnih virov, razen tega tudi potrebo po reševanju osnovnih problemov kulturnih ustanov, predvsem kar zadeva osebne dohodke, izognila pa se je orientacijski oceni, izraženi v indeksu predvidenega obsega, kot je to storila v posebnem pregledu za nekatera druga področja družbenih služb in kar bi bilo tudi možno spričo ugotovljenega stanja in neodločljivih nalog na tem področju. Taka ocena bi omogočila presojo potreb in možnosti za postopno reševanje perečih in odprtih vprašanj na področju kulturnih dejavnosti. Res je, da lahko sledi kvantifikacija splošne potrošnje za to področje šele po oceni, kaj je racionalno in kaj je v naših pogojih možno. Toda to velja za vsa področja, tudi za gospodarsko. Hkrati z reševanjem finančnih vprašanj na področju kulturnih dejavnosti bi morali razvijati tudi oblike družbenega usmerjanja kulturne politike in usklajevanja ožjih in širših interesov. Zato bi kazalo formirati skupnost kulturnih dejavnikov na nivoju republike in občine. Ob stabilnejših sredstvih za financiranje in nadaljnem razvijanju demokratičnih odnosov na področju kulturne politike in kulturnega življenja bi dejansko presegli dosedanje, še vedno proračunske oblike delitve družbenih sredstev za potrebe tega področja in iz teh izviraajoče odnose.

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: Besedo ima Anton Zupančič.

Anton Zupančič: Tovariš predsednik, tovariši poslanci, oprostite mi, ker se nisem prijavil do 2. ure, vendar me je današnja diskusija, zlasti popoldanska k temu navedla.

Zdi se mi, da je situacija zelo nejasna, zlasti ker diskutiramo predvsem o potrošnji, zelo malo pa o virih sredstev. Načelo je, da mora vsaka potrošnja sloneti na neki bazi, ravno o tej bazi pa vse premalo razpravljamo. Mnenja sem, da so posamezna področja splošne potrošnje mnogo bolj obdelana in zastopana v diskusiji kot pa ravno gospodarstvo, ki dejansko ustvarja potrebna sredstva. Strinjam se s tovarišico Mesaričevo, da obstaja nevarnost, da bodo vse nove obremenitve ponovno padle na gospodarstvo. Čudi me, zakaj nočemo zagrabit stvari z druge strani. Naša potrošnja v republiki je prevelika, pa naj si bo to v prosveti, v zdravstvu, v tem domu, v občinah ali kjerkoli bodi. Če vzamemo, da imamo nad 60 občin, se takoj pojavi vprašanje, ali smo v stanju tako nadstrukturo tudi vzdrževati. Glede prosvete sem mnenja, da mora dobiti sredstva in mislim, da tudi tovarišica Mesaričeva ni govorila, da sredstva niso potrebna. Važno je le, da se dogovorimo, od kje bomo sredstva dobili. O tem moramo govoriti in potem to, kar bomo sklenili, tudi narediti.

Rad bi se dotaknil še enega vprašanja, to je varčevanja pri naši nadgradnji. Mislim, da imamo občin preveč in da bi se lahko združile. Da se ne, smo v veliki meri krivi sami, ker mnogo občin z dotacijami umetno vzdržujemo pri življenju. Vprašanje je tudi, ali je potreben tako velik parlament kot ga imamo mi? Takšnih primerov bi lahko naštel še več.

Dotakniti se hočem še osebnih dohodkov v prosveti in jih primerjati z dohodki v gospodarstvu. Mislim, da nam mora biti pred očmi dejstvo, da imamo v gospodarstvu prav tako nizke ali pa še nižje osebne dohodke kot v prosveti, poleg tega pa se moramo zavedati tudi dejstva, da so izgube v letošnjem letu zelo hude in moramo paziti, da gospodarstva ne osiromašimo v taki meri, da ne bo več sposobno v prihodnosti kriti potreb splošne potrošnje.

Glede na to smatram, da se moramo čim energičneje zavzeti za nacionalizacijo potrošnje na vseh področjih in nivojih in na ta način omogočiti uravnoteženje bilance naše republike.

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: Besedo ima tovariš Štrukelj.

Joško Štrukelj: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. V imenu izvršnega sveta predlagam, da danes ne bi glasovali o amandmajih. Prosil bi tudi, da vzamete na znanje, da se izvršni svet na današnji seji ne bo izrekel o amandmajih, ki so bili dani, predvsem zato, ker smo šele v drugi fazi sprejemanja stališč in ker mislim, da je še čas, da se izvršni svet izreče o amandmajih na prihodnji seji, poleg tega pa bo lahko izvršni svet zavzel stališča do amandmajev že prek svojih predstavnikov v skupni komisiji. V zvezi z današnjo diskusijo bi rad odgovoril le na nekaj vprašanj, ki so bila tekom današnje razprave stavljeni izvršnemu svetu. Najprej bi rad rekel, da je bila današnja razprava za našo skupščino, predvsem pa seveda za izvršni svet, silno koristna, zlasti kot predhodna razprava in ker je bila vsebinsko tako bogata kot še nobeno leto doslej. Mnenja pa sem, da ne bi bilo dobro, da bi se vsa kopja polomila že sedaj, ker nas najtežje delo pravzaprav šele čaka in sicer takrat, ko bomo prišli s številkami in ko bomo dejansko začeli razpravljati o

tem, kar je moj predgovornik že rekel, od kod bomo vzeli sredstva in kako bomo potem vsem zahtevam, ki so bile predložene, zadostili. Pred nami so nekateri sklepi, izhodišča te skupščine, pa tudi nekatere fiksne obveznosti, katerim se v prihodnjem letu ne bomo mogli izogniti, poleg tega pa moramo računati še na odločitve sprejete v zvezi, ki lahko določene koncepte, ki smo jih sprejeli v tem dokumentu, popolnoma spremenijo.

Glede samih stališč, bi dejal, da sta se tako komisija kot izvršni svet trudila, da bi dala iz svojih rok najboljši izdelek. Slišali smo grajo na račun dela naše komisije, kakor tudi na račun stališč izvršnega sveta in prejšnjih stališč sekretariata za finance. Poudariti bi hotel, da je naše gospodarstvo v zelo težki situaciji. Imam podatke, da participacija gospodarstva v družbenem produktu pada in da je od leta 1966 do leta 1968 padla od 67,4 na 63,1 $\%$. Na drugi strani pa rast osebnih dohodkov v gospodarstvu ni enaka rasti osebnih dohodkov v drugih službah, zlasti v negospodarstvu, kjer tudi pada udeležba v družbenem proizvodu. Poleg tega pa imamo tudi zelo velik porast hranilnih vlog, kar nam vsekakor daje misliti. Na eni strani imamo torej pred seboj družbene službe, kjer imamo zelo nizke osebne dohodke, tudi samo 50 tisoč, na drugi strani pa imamo gospodarske organizacije, ki si celo za kilometrino delijo osebne dohodke, ali pa imajo znatna sredstva samo v skladih družbenega standarda, dočim v družbenih službah o skladih največkrat niti ne moremo govoriti, dogaja pa se tudi, da imamo tudi v teh službah velike sklade skupne porabe. Kakor vidimo, je tukaj cela vrsta problemov, ki so se postavili pred nas in če hočemo, da bomo v bodočem letu zastavili tako politiko, da ne bomo pojedli na eni strani substance, na drugi strani pa da bomo pravilno podpirali izobraževanje, znanosti in tako dalje, moramo najti pravilna sorazmerja. Jaz vam nisem povedal nič novega, hotel sem samo obnoviti stvari, ki smo jih obravnavali na komisiji in v izvršnem svetu in mislim, da moramo te stvari z veliko treznostjo in pozornostjo do vseh teh problemov obravnavati, če hočemo v prihodnjem letu dejansko rešiti nekatera vprašanja, ki že prehajajo v družbene konflikte.

Glede stališč izvršnega sveta bi poudaril, da se v osnovnih vprašanjih pokrivajo s stališči skupne komisije, kar je izvršni svet tudi sporočil v svojem dopisu, ki ste ga vsi prejeli.

Rad bi povedal še to, da ima izvršni svet glede reševanja izobraževanja popolnoma jasna stališča. Naj mi oprostijo tovariš Jonak, ker ga enostavno ne morem razumeti, kje je našel podatke, da stališče izvršnega sveta glede tega vprašanja niso stalno identična. Poudariti moram, da izvršni svet vseskozi stoji na stališčih, ki jih je sprejela ta skupščina in katerih predlagatelj je bil izvršni svet sam. Od teh stališč izvršni svet ne odstopa in ne bo odstopil niti takrat, ko bomo imeli pred seboj številke, ki bodo — boste videli — pokazale zelo težko situacijo.

Glede financiranja znanosti bi rad odgovoril tovarišu Kolarju, in sicer, da so intencije dikcije v stališčih take, da naj se nameni znanosti več sredstev. Nadaljnja stvar, ki jo mislim tu povedati, je vprašanje 6. poglavja. Izvršni svet vztraja na poglavju, glede nalog, ki jih nalaga ta dokument izvršnemu svetu, zato ker se izvršni svet zaveda svojih dolžnosti in tudi pravic, ki mu jih ustava in drugi predpisi nalagajo.

No, na koncu bi rad odgovoril samo še tovarišu Majeriču, ki je dal izvršnemu svetu konkretno vprašanje, kaj mislimo glede honorarnih ur in ostalega. Mislim, da so pedagoške ure tiste, ki zajemajo tudi honorarno delo. Tako da te izračune imamo tu. Hvala lepa.

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: Tovariš Jamar želi besedo. Prosim!

Mirko Jamar: Želel bi odgovoriti le na nekaj stvari, ki se mi zde pomembne. V imenu komisije, lahko rečem, da bo komisija vso to razpravo in amandmaje, ki so bili predloženi, kolikor je mogoče upoštevala tudi pri izdelavi dokončnega predloga te resolucije. Jaz bi se pridružil predlogu tovariša Štruklja, da o amandmajih ne glasujemo, ker jih nismo mogli dovolj proučiti in bi se sedaj težko izjavili za to, zlasti komisija, ali določeni amandma lahko sprejememo ali ne. Osnovni problem, ki izhaja iz te razprave, je pač tak kot je običajno pri teh diskusijah. Vsi zahtevajo večja sredstva z več ali manj utemeljenimi argumenti, nihče pa ne da predloga, kje naj bi ta sredstva vzeli. O dohodkih torej ni bilo govora in to težko vprašanje je še naprej prepuščeno komisiji, da poišče možnosti, kako priti do teh sredstev. V zvezi s tem moram omeniti, da ni sigurno, da bomo lahko brez posebnih težav zagotovili ta manjkajoča sredstva. Kot ilustracijo bi navedel, da pomeni npr. 1 % prometnega davka samo 3 milijarde in pol in da je za 1 % zelo težko povečati celoten prometni davek na vse proizvode in da s povečanjem prometnega davka takoj pade promet — če bi npr. povečali prometni davek za 2 %, bi dohodek znašal samo še 5 milijard in ne 7 milijard — da pomeni 1 % od prispevka od osebnih dohodkov samo 5 milijard in da če povečamo prispevek od skupnega dohodka občanov za 100 %, predstavlja to povečanje dohodka za komaj 1 do 2 milijardi. To se pravi, da do teh sredstev ni tako zelo enostavno priti in da čaka komisijo tu zelo težka in odgovorna naloga. Zato jaz ponovno poudarjam, kar sem rekel že v svojem referatu, da bo treba iskati možnosti v tem, da se zmanjšajo sredstva, ki jih je predvidela komisija za posamezne kategorije potrošnje.

Tukaj je bilo veliko govora o šolstvu in jaz bi ponovno poudaril, da je bila postavljena zahteva, da se sredstva za šolstvo povečajo v enem letu za 41 %. To je strahoten skok in tudi če bi ta sredstva odobrili, bi prišlo do neracionalnega trošenja sredstev, ker takega velikega povečanja sredstev ni mogoče v kratkem času racionalizirati. Jaz se strinjam s tem, da se sredstva predvidijo na podlagi normativov in ne na primerjavi s preteklim letom, samo povedati moram pa tudi to, da ko delamo bilance, moramo primerjati bodočo potrošnjo s potrošnjo v preteklem letu, zato ker tudi sredstva tako formiramo. V tem smislu se tudi ne morem strinjati z mnenjem tovariša Matičiča, ki pravi, da ni nobenih skritih rezerv v prijavljenih potrebah. Te skrite rezerve so, čisto gotovo in treba jih je poiskati, če hočemo, da bomo prišli do pravega zaključka. Mislim pa da je tudi nemogoče trditi, da se delež družbenega proizvoda, namenjen za izobraževanje, načrtno zmanjšuje. Podatki kvalificiranega strokovnega zavoda, to je zavoda za plan, kažejo, da se delež izobraževanja v družbenem proizvodu od leta 1966 naprej stalno povečuje.

Želel bi še poudariti, da se nahajamo že v mesecu novembru in da kolikor hočemo pravočasno sprejeti proračun in vse spremljajoče predpise, ter omogočiti tudi občinam, da bodo pravočasno pristopile k delu, moramo takoj zdaj pričeti z delom na pripravah posameznih ukrepov. Tega sicer ne bo delala komisija, ker to ni njena naloga in tudi ni za to dosti kvalificirana, mislim pa, da bo moral k temu takoj pristopiti izvršni svet in upravni organi. Komisija pa bo skušala, kot sem že omenil, vse predloge skrbno proučiti in jih tudi upoštevati pri izdelavi končnega predloga.

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: Hvala lepa, tovariš Jamar. Sedaj lahko obravnavo zaključimo in preidemo k sklepanju. Predlagam, da sprejmemo naslednji sklep:

1. Osnutek stališč, sklepov in priporočil o družbenoekonomskih izhodiščih za oblikovanje dohodkov in kritje potreb v letu 1969 se sprejme s stališči in pripombami, sprejetimi na seji, to se pravi, da se sprejme z vsemi rezervami in vsemi drugačnimi nasveti kakor so bili dani.

2. Predlog stališč, sklepov in priporočil pripravi skupna komisija republiškega, gospodarskega in organizacijsko-političnega zbora za pripravo predloga skupščinskega akta o družbenoekonomskih izhodiščih za oblikovanje dohodkov in kritje potreb splošne porabe v letu 1969 in ga predloži Skupščini SR Slovenije.

3. Izvršni svet naj ob upoštevanju stališč in priporočil o družbenoekonomskih izhodiščih za oblikovanje dohodkov in za kritje potreb splošne porabe v letu 1969 pripravi osnutke prispevkov, ki bodo realizirali ta stališča in priporočila.

4. Skupna komisija republiškega, gospodarskega in organizacijsko-političnega zbora in izvršni svet Skupščine SR Slovenije morata predložiti Skupščini SR Slovenije predlog sklepov in priporočil ter osnutke predpisov, ki ta akt realizirajo najkasneje do 10. novembra 1968, tako da bo Skupščina SR Slovenije, obenem ko bo sprejemala predlog sklepov in priporočil o družbenoekonomskih izhodiščih za oblikovanje dohodkov in za kritje potreb splošne porabe v letu 1969 obravnavala tudi že osnutke ustreznih predpisov.

Tovarišice in tovariši, ali se s predlogom strinjate?

Prosim, besedo ima tovariš Mirko Jamar.

Mirko Jamar: Predlagam, da se v sklep vnese tudi, da je izvršni svet dolžan pripraviti bilanco sredstev.

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: Dovolj. Potem naj bi se ta stavek glasil: Izvršni svet naj ob upoštevanju stališč in priporočil o družbenoekonomskih izhodiščih za oblikovanje dohodkov in za kritje potreb splošne porabe v letu 1969 pripravi osnutek predpisov, ki bodo realizirali ta stališča in priporočila in bilanco sredstev.

Mirko Jamar: Da. Mnenja pa sem tudi, da ne moremo sprejeti formulacijo 1. točke, ker pravi, da sprejmemo stališča in pripombe dane na seji. To bo mogoče šele, ko jih bo komisija obravnavala.

Predsedujoči dr. Joža Vilfan: Spremenjeni predlog bi se torej glasil:

1. Osnutek stališč, sklepov in priporočil o družbenoekonomskih izhodiščih za oblikovanje dohodkov in kritje potreb splošne porabe v letu 1969 se v načelu sprejme.

2. Predlog stališč, sklepov in priporočil pripravi skupna komisija republiškega, gospodarskega in organizacijsko-političnega zbora za pripravo predloga skupščinskega akta o družbenoekonomskih izhodiščih za oblikovanje dohodkov in za kritje potreb splošne porabe v letu 1969 in ga predloži Skupščini SR Slovenije ob upoštevanju pripomb in predlogov, danih na današnji seji.

3. To točko moramo dopolniti z nalogo, da naj izvršni svet pripravi tudi bilanco sredstev.

Če je sedaj situacija jasna, lahko pristopimo h glasovanju. Glasujeta republiški in gospodarski zbor. Vabim najprej člane republiškega zbora, da so za tak sklep, da dvignejo roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je republiški zbor soglasno sprejel predlagani sklep.

Vabim člane gospodarskega zbora, da tisti, ki so za tak sklep, dvignejo roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je tudi gospodarski zbor soglasno sprejel predlagani sklep.

S tem smo 3. točko današnjega dnevnega reda izčrpali, zato zaključujem skupno sejo.

(Skupna seja je bila zaključena ob 16.50, seja republiškega zbora pa se je nadaljevala ob 17.10.)

Predsednik dr. Joža Vilfan: Tovariši, nadaljujemo sejo republiškega zbora.

Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to je na predlog sklepov o nalogah na področju narodne obrambe.

Predlog je predložila komisija republiškega zbora. Predlog je bil v smislu 165. člena poslovnika naše skupščine poslan izvršnemu svetu, ki je dal k temu aktu pozitivno pismeno mnenje, ki je bilo tudi vam dostavljeno. Za svoja predstavnik je določil tovariša Vinka Hafnerja in Jožka Štruklja. Predlog sklepov je obravnavala zakonodajno-pravna komisija in je predložila pismeno poročilo. Ali želi tovariš Ros, predsednik komisije dati ustno poročilo k sklepom?

Ivan Ros (iz klopi): Sklicujem se na obrazložitev, ki sem jo imel na 64. seji republiškega zbora. Hkrati izjavljam, da odbor sprejema amandmaje, ki jih je dala v svojem poročilu zakonodajno-pravna komisija.

Predsednik dr. Joža Vilfan: Hvala lepa. Torej, če sem dobro razumel, se sklicuješ na že dano obrazložitev in sprejmeš amandmaje, ki jih je predložila zakonodajno-pravna komisija. Sem dobro razumel? (Da.) Hvala lepa.

Ali morda želi tovariš Štrukelj dati stališče izvršnega sveta? (Ne želi.) Hvala lepa. Zakonodajno-pravna komisija se tudi sklicuje na svoje pismeno poročilo. Odpiram obravnavo. Kdo želi besedo? (Nihče.)

Če ni nikogar, ki bi želel besedo, obravnavo sklepam in ugotavljam, da imamo kvorum in da lahko preidemo na glasovanje. Po našem poslovniku moramo najprej glasovati o predloženih amandmajih, ki nam jih je dala zakonodajno-pravna komisija, zato vas prosim, da najprej o tem glasujemo. Tiste, ki so za predloge zakonodajno-pravne komisije, prosim, da dvignejo roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti tem amandmajem? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da so amandmaji soglasno sprejeti. Sedaj pa dajem na glasovanje sklepe v tej amandirani formi in prosim tiste člane republiškega zbora, ki so za take sklepe, da dvignejo roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti takim sklepom? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je republiški zbor soglasno sprejel sklepe in priporočila o nalogah na področju narodne obrambe.

S tem smo izčrpali 4. točko in prehajamo na 5. točko dnevnega reda, to so spremembe in dopolnitve zakona o 5-dnevnem delovnem tednu v SR Sloveniji.

Pred seboj imamo zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o petdnevnem delovnem tednu in osnutek, ki sta ga predložila odbor za organizacijsko-politična vprašanja republiškega zbora in odbor za vprašanja javne uprave in splošne varnosti organizacijsko-političnega zbora. Ta dva odbora sta k osnutku zakona predložila obrazložitev, ki je obenem tudi poročilo o obravnavi predloga za izdajo zakona, ki ga je predložil izvršni svet in ki ga je tudi umaknil. V poročilu zavzemata odbora stališča tudi do vseh predlogov in pripomb za spremembe in dopolnitve, ki so jih poslale posamezne občine, družbeno-politične organizacije ali posamezniki. Naša prva naloga v zvezi s tem, kakor izhaja iz materiala, ki vam je poslan, je, da odločimo o predlogu odborov, da se zakon sprejme po krajšem postopku, in sicer v tem smislu, da zbor na današnji seji obravnava osnutek zakona že kot zakonski predlog in ga tudi dokončno sprejme. V materialih so navedeni razlogi, ki govore za tak skrajšani postopek. Ali želi kdo razpravljati o tem vprašanju? (Nihče.) Če ne, potem lahko preidemo direktno na sklepanje o tem predlogu. Prosim tiste člane republiškega zbora, ki so za predlog, da obravnavamo pred nami ležeči tekst po skrajšanem postopku, da dvignejo roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti takemu postopku? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Torej smo soglasno sprejeli sklep, da bomo obravnavali zakon pa skrajšanem postopku, to se pravi že kot zakonski predlog.

Osnutek, ki je sedaj postal predlog zakona, je bil poslan izvršnemu svetu v smislu 165. člena našega poslovnika. Izvršni svet je določil za svojega predstavnika tovariša Jožka Štruklja.

Ali želi predstavnik odborov še ustno dopolniti predlog? Prosim tovariš Zupančič ima besedo.

Vladimir Zupančič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Čeprav so predlagane spremembe zakona o petdnevnem delovnem tednu v SR Sloveniji, ki jih predlagata odbor za organizacijsko-politična vprašanja republiškega zbora in pristojni odbor organizacijsko-političnega zbora, obširno utemeljene že v gradivu, ki ste ga prejeli, mi dovolite, da v imenu predlagatelja dodam še nekaj pojasnil in mnenj. Ne da bi ponovno in podrobneje obrazlagal razloge, ki so vplivali na odločitev odborov, da predložita predlog za spremembo zakona, ker so vam poznani, bi rad pri tem najprej ovrgel trditve posameznikov, da nas je k taki odločitvi privedel izključno pritisk delavcev v upravnih organih. Ni šlo in ne gre samo za te, ki so izražali nezadovoljstvo do sedanje ureditve delovnega časa, gre za mnogo širši krog občanov, občinskih skupščin, sindikatov, strokovnih in drugih institucij. Kot sta odbora razpravljala o predlogih za spremembo, sta se dobro zavedala, da gre pri vsem tem lahko tudi za različne interese delavcev v javnih službah, ki so lahko drugačni od splošnega družbenega interesa.

Na skupni seji odborov, na kateri so sodelovali tudi predlagatelji formalnih predlogov za spremembo zakona, to je predstavniki občinskih skupščin in predstavniki Zveze sindikatov Slovenije, smo uspeli različne težnje, ki so bile, združiti v enoten predlog, ki je pred vami. Čeprav ta predlog ne ureja popolne enotnosti glede obratovalnega časa, moram reči, da je bil v razpravah nenehno prisoten prav element enotnosti ureditve delovnega časa. Predlog ta element tudi

močno izraža v določilu, da je 35 oziroma 37 od vseh 42 ur tedenskega delovnega časa enotno določenih. O razporeditvi preostalih 5 ur pa naj bi odločali izvršni svet, občinske skupščine in samoupravni organi delovnih organizacij javnega pomena.

Dveurni popoldanski delovni čas v sredo, kot ga predlagamo, ima poseben pomen. Prvič gre tu za prilagajanje upravnih organov in javnih služb potrebam občanov, drugič pa gre za to, da so tudi že pred uvedbo sedanjega zakona številni upravni organi delali enkrat v tednu popoldne. Postavlja pa se vprašanje, zakaj predlagamo prav sredo kot dan, ko bi delavnik trajal tudi popoldne. Na to je vplivala predvsem okoliščina, da na ta dan v tednu dela največ upravnih organov v Sloveniji. Ob tako urejenem delovnem času kot ga predlagamo, bo ugodeno težnjam po enotni ureditvi delovnega časa v republiki in vsak naš občan in tujec bo vedel, v katerem dnevnem času se lahko obrača na upravne organe in javne službe.

Prav tako bo ugodeno tistim občanom, ki v dopoldanskih urah zaradi zaposlitve težko pridejo v urade. In končno bo ugodeno po našem mnenju, upravičenim težnjam občinskih skupščin in delovnih organizacij, da en del 42-urnega delovnega tednika razporejajo same, upoštevajoč pri tem specifičnosti svojega področja.

Taka ureditev delovnega časa pomeni praktično le zelo omejeno variiranje. Ali konkretnije, možno je le to, da bodo posamezni organi začeli z delom največ eno uro prej kot pa določa sam zakon, to je ob 6. uri zjutraj, nikakor pa ne prej pa še to verjetno samo v poletnem času.

Tovarišice in tovariši poslanci. Dovolite, da pri tem še posebej opozorim na eno vprašanje. Sedanje razmere in odnos posameznikov, občin in drugih institucij do izvajanja sedaj veljavnega zakona o petdnevnem delovnem tednu terja, da se pri tem posebej ustavimo in ta odnos obsodimo. Ne varujemo mimo tega, da ne bi obsodili ravnanja tistih, ki so poklicani za to, da varujejo zakonitost, pa zakon o petdnevnem delovnem tednu ignorirajo. To povzroča situacijo, da imamo v Sloveniji najmanj 16 različnih delovnih časov. Najmanj, kar moramo terjati od vseh, je izvajanje zakonov, tudi takrat, kadar ti ne ustrezajo povsem in vsakomur. Na razpolago imamo številna demokratična sredstva, da zakone menjamo, kadar ti ne ustrezajo, in to po redni normalni poti, ne pa s samovoljo. Dokler pa ti veljajo, jih je treba upoštevati in se po njih ravnati. Kajti tudi s tem kažemo svoj odnos do slovenske državnosti. S takim ravnanjem postajamo lahko samo majhni, ne pa veliki in bolj demokratični kot nekateri mislijo.

Tudi sedanja ureditev delovnega časa ima nekatere prednosti, ki pa v kratkem času seveda niso mogle priti dovolj do izraza. Toda predlog, ki je pred vami, ima to prednost, da je bolj prilagojen obstoječim razmeram in da usklajujejo številne težnje, ki so v danih razmerah najbližje tudi splošnim družbenim interesom. To pa daje nedvomno garancijo, da bo predlagani zakon, če ga boste v predloženem tekstu sprejeli, dosledno izvajan. V smislu že dane obrazložitve predlagam, da glasujete za predloženi predlog.

Predlagane amandmaje izvršnega sveta SR Slovenije k osnutku sta odbor za organizacijsko-politična vprašanja našega zbora in odbor za javno upravo in splošno varnost organizacijsko-političnega zbora obravnavala na skupni seji danes zjutraj in oba amandmaja soglasno zavrnila kot nesprejemljiva iz razlogov, ki sem jih sedaj navedel v ustni obrazložitvi in ki so razvidni tudi iz pismene obrazložitve obeh odborov k osnutku zakona.

Odbora sta se seznanila tudi z mnenjem zakonodajno-pravne komisije in s pismom predsednika ustavnega sodišča Socialistične republike Slovenije ter ju sprejela na znanje brez posebnih pripomb. Hvala lepa.

Predsednik dr. Joža Vilfan: Želi predstavnik zakonodajno-pravne komisije dati še ustno poročilo? (Ne želi.) Hvala lepa. Želi predstavnik izvršnega sveta obrazložiti amandmaje in stališča izvršnega sveta. Besedo ima tovariš Jožko Štrukelj.

Jožko Štrukelj: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Izvršni svet je, kot je znano, predlagal zakon o spremembah zakona o petdnevnem delovnem tednu za Slovenijo z dne 7. 10. 1968 in ta zakon tudi umaknil. Predlaga pa, da skupščina sprejme amandma k 2. členu osnutka in k 6. členu osnutka.

Izvršni svet predlaga svoje amandmaje predvsem zaradi tega, ker so v tem pogledu nastale v Sloveniji določene situacije, s katerimi se izvršni svet ne more strinjati. Predvsem gre za stvari, ki jih je že moj predgovornik omenjal in na katere se je tudi oslanjal, to je predvsem na enotno ureditev delovnega časa. Iz tega načela je izvršni svet izhajal in tudi zaradi tega vztraja pri amandmajih. Verjetno ni v Sloveniji samo 16 različnih delovnih časov, kakor izhaja iz evidence, ki jo imamo, temveč je anomalij in razlik verjetno še veliko več, in ne samo med različnimi občinami, temveč tudi med različnimi delovnimi in drugimi organizacijami, ki jih ima ta zakon v mislih. V občini Maribor so na primer ugotovili, da imajo v različnih ustanovah 8 različnih delovnih časov. Mislim, da je stališče izvršnega sveta vsekakor utemeljeno, saj bo z enotnim delovnim časom omogočeno, da bo vsak državljan vedel, kdaj lahko opravi stvari na različnih forumih, bodisi na enem ali drugem kraju Slovenije. Izvršni svet se zavzema tudi za to, da bi bile enotno urejene tudi uradne ure, ker v tako mali republiki kot je Slovenija, ki menda obsega 22 000 km², tu sta sonce in čas približno enaka na enem in drugem koncu, dejansko ni nobenega razloga, da bi imeli toliko in toliko različnih delovnih časov in različnih razporeditev uradnih ur.

Kot sem že prej omenil, izvršni svet vztraja pri predlogu, ker smatra, da to ni nobeno kršenje samoupravnosti in samoupravnih pravic, ampak mislim, nasprotno, da je najbolj samoupravna tista odločitev, ki je sprejeta v tem domu kot najvišjem samoupravnem organu.

Predsednik dr. Joža Vilfan: S tem nam je situacija jasna in odpiram obravnavo. Želi kdo besedo? (Nihče.) Če ne želi nihče besedo, zapiram obravnavo.

Prehajamo na sklepanje. Najprej moramo glasovati o amandmajih izvršnega sveta. O obeh amandmajih bomo glasovali hkrati. Ta dva amandmaja sta razvidna iz akta z dne 21. oktobra 1968 in se glasita takole: Amandma k 2. členu osnutka: 3. člen se spremeni tako, da se glasi: »dnevni delovni čas v okviru petdnevnega tedna se razporedi tako, da obvezno zajema čas med 7. in 14. uro, ob sredah se del delovnega časa razporedi na čas med 15. in 19. uro. Dnevni delovni čas ne sme presežati 10 ur.

Razpored delovnega časa v smislu prejšnjega odstavka določi za vse organe in organizacije iz 2. člena tega zakona izvršni svet Skupščine SR Slovenije.« Amandma k 6. členu osnutka: 12. člen se spremeni tako, da se glasi »izvršni

svet Skupščine SR Slovenije predpiše razpored delovnega časa po 3. členu tega zakona tako, da začne ta razpored veljati najkasneje 1. 12. 1968«.

Prosim člane republiškega zbora, ki so za ta dva amandmaja, da dvignejo roko. (37 poslancev dvigne roko.) Kdo je proti tema dvema amandmajema? (29 poslancev dvigne roko.) Se je kdo vzdržal? (4 poslanci dvignejo roko.)

Ugotavljam, da sta amandmaja izvršnega sveta, kakor sta bila prebrana, sprejeta s 37 glasovi za, 29 glasovi proti in vzdržanimi 4 glasovi. Sedaj glasujemo o predlogu zakona dopolnjenim s sprejetimi amandmaji. Prosim tiste člane republiškega zbora, ki so za tak predlog zakona, da dvignejo roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal: (8 poslancev dvigne roko.) Ugotavljam, da je predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o petdnevnem delovnem tednu v SR Sloveniji v republiškem zboru sprejet z večino glasov.

Prehajamo na 6. točko dnevnega reda, to je na osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov.

Tukaj imamo poseben problem. Republiški zbor je imel osnutek zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov na dnevnem redu 64. seje, dne 27. 9. 1968. Zbor je ob tej priliki sklenil, da osnutek zakona na tej seji ne bo obravnaval, glede na to, da je republiški sekretariat za gospodarstvo dne 16. 9. 1968 predložil dopolnjeni osnutek zakona z obrazložitvijo, ki so ga poslanci sicer prejeli, niso ga pa obravnavali odbori in zakonodajno-pravna komisija. Osnutek zakona je bil ponovno dan na dnevni red današnje seje, vendar tudi sedaj obstajajo predlogi, da se obravnava in sklepanje o osnutku zakona odloži, glede na to, da niso razčiščena nekatera pomembna vprašanja, kot je vprašanje strokovnosti in kvalitete obrtniških uslug, vprašanje nadaljnje rešitve obrtnih, predvsem pa storitvenih dejavnosti ter s tem boljšega zadovoljevanja potreb občanov in vprašanje odpiranja novih delovnih mest.

Zaradi tega sta republiški sekretariat za gospodarstvo, ki je pripravil ta drugi osnutek, kakor tudi izvršni svet mnenja, da bi obravnavanje tega zakona odložili. Sedaj imamo predlog o odlaganju zakona pred seboj in prosim za vaše mnenje. Ali želi kdo besedo? Prosim, inž. Szabo ima besedo.

Inž. Jože Szabo: Tovarišice in tovariši poslanci. Dovolite, da kratko povem svoje mnenje in pa mnenje odbora za proizvodnjo in promet. Sprejemanje tega zakona postaja precej neresno, zato odbor priporoča, da se v bodoče izogibamo take prakse. Že pri obravnavi prvega osnutka tega zakona smo v odboru postavili sekretariatu, ki je ta osnutek predložil, vprašanje ali se namerava reševati problem obrtništva bolj kompleksno. Predstavnik je dal pritrdilen odgovor, zato smo smatrali, da gre lahko tak osnutek zakona z našimi amandmaji in priporočili v obravnavo, ker ustreza priporočilom in sklepom v možnosti razvoja obrti v Sloveniji. Sedanji argumenti za to, da se razprava ponovno odloži, niso povsem sprejemljivi, vendar je kljub temu odbor mnenja, da se naj razprava in sklepanje odloži, hkrati pa odbor zahteva, da se predlog zakona sprejme, ko bo predložen po rednem in ne po hitrem postopku. Odbor je tudi mnenja, da naj osnutek pripravi izvršni svet, kakor je bilo prvotno tudi sklenjeno. Pripraviti je potrebno tudi dokumentacijo, oziroma podatke o stvarnem stanju na terenu, kot osnovni material, na katerem bo zakon slonel.

Predsednik dr. Joža Vilfan: Tovariš Szabo ali je odbor pri tem mislil na kak rok, ki bi ga dali izvršnemu svetu.

Inž. Jože Szabo: Roka nismo določili.

Predsednik dr. Joža Vilfan: Najbrž bi bilo koristno, če bi določili tudi rok. Ali ima morda tovariš sekretar za gospodarstvo kako pojasnilo k temu? Besedo ima tovariš Kobal.

Sveto Kobal: Tovariši in tovarišice poslanci, hotel bi povedati nekaj stvari v zvezi s postopkom. Na podlagi sklepov in priporočil v zvezi z razvojem obrtništva so bili izvršni svet in skupščinski odbori zadolženi, da pripravijo ustrezne predloge predpisov na tem področju. Mi smo kot strokovni organ poskušali iti tem pripravam nasproti in smo pripravili določene tekste, pri čemer moram reči, da smo bili v prvem kot v drugem osnutku zelo omejeni zaradi izrecnega in natančnega teksta sklepov skupščine. S tem nam je bil manevrski prostor v veliki meri odvzet.

Strinjam se z ugotovitvami, da nam je manjkala, ko smo predložili prvotni tekst, kvalitativna analiza, ki bi pokazala kaj predpis za Slovenijo pomeni. To analizo je potrebno narediti in ugotoviti vse eventualne posledice, ter na podlagi tega predložiti skupščini ustrezni osnutek zakona. Sekretariat bo v kratkem to analizo izdelal, tako da bo mogoče na podlagi tega dokončno rešiti to vprašanje.

Predsednik dr. Joža Vilfan: Tovariš Kobal, potrebno bi bilo, da pri tem preciziramo rok, do katerega lahko računamo, da bo predložen osnutek.

Sveto Kobal: Po sklepu skupščine so za to zadolženi izvršni svet in odbori.

Predsednik dr. Joža Vilfan: Dobro.

Sveto Kobal: Jaz lahko sprejem samo rok, v katerem bi lahko sekretariat tem organom dostavil material.

Predsednik dr. Joža Vilfan: V kakšnem času bi bilo lahko to narejeno?

Sveto Kobal: Mislim, da v roku enega meseca.

Predsednik dr. Joža Vilfan: Se strinjamo? To se pravi do 1. decembra bo vaš sekretariat predložil materiale izvršnemu svetu in odboru skupščine. Hvala lepa tovariš Kobal! Torej se strinjamo s tem, da danes osnutka ne obravnavamo in da bomo obravnavali to problematiko potem, ko bomo dobili nov predlog. (Poslanci se strinjajo.) Hvala lepa.

Prehajamo na 7. točko dnevnega reda, in sicer na predlog odloka o finančnem programu za financiranje obnovitve stavbe Muzeja ljudske revolucije v Ljubljani.

Ta predlog smo dobili od izvršnega sveta, ki ga predstavlja dr. Vladimir Bračić. Predlog so obravnavali odbor za proračun republiškega zbora, odbor za

družbenoekonomski sistem in proračun organizacijsko-političnega zbora. Oba sta predložila skupno pismeno poročilo. Predlog odloka je obravnavala tudi zakonodajno-pravna komisija, ki je prav tako dala svoje poročilo. Želi kdo od poročevalcev besedo? (Ne javi se nihče.) Ne. Hvala lepa. Odpiram obravnavo. Tovariš Kreft ima besedo.

Ivan Kreft: Tovariši in tovarišice, kolikor razumem, preneha proračunsko leto z 31. decembrom, sredstva za izvršitev del v znesku 97 415 din pa zagotovi v letu 1968 SR Slovenija iz sredstev proračuna SR Slovenije za leto 1968. Gre sedaj za to, ali morajo biti ta sredstva porabljena do 31. decembra, kar je glede na zimski čas, in ker gre za zunanja dela, težko mogoče, ali pa to ni potrebno. Kolikor se morajo porabiti v letošnjem letu, opozarjam na to, da lahko nastane velika škoda in zato postavljam vprašanje ali je smotrno iti v tako investicijo. Kolikor pa odlok sprejmemo, predlagam, da se sredstva čimbolj namensko porabijo, za kar naj poskrbita tudi ustrezna sekretariata, tako da ne bomo imeli podobnih zahtev ponovno na programu.

Predsednik dr. Joža Vilfan: Želi kdo na to vprašanje odgovoriti? (Ne.) Dobro potem lahko, obravnavo sklenemo in preidemo na sklepanje. Prosim, kdo je za tak odlok, naj dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Dva poslanca dvigneta roko.) Se je kdo vzdržal? (En poslanec dvigne roko.) Ugotavljam, da je odlok z večino glasov sprejet.

Prehajamo na 8. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o spremembi odloka o finančnem programu za financiranje namestitve ogrevalnih in prezračevalnih naprav v poslopju Narodne galerije v Ljubljani.

Tudi ta predlog je dal izvršni svet in tudi v tem primeru je predstavnik izvršnega sveta dr. Vladimir Bračič.

Predlog so obravnavali odbor za proračun republiškega zbora in odbor za družbenoekonomski sistem organizacijsko-političnega zbora, ki sta dala skupno poročilo in zakonodajno-pravna komisija, ki je prav tako dala pismeno poročilo. Ali želi kdo od poročevalcev besedo? (Ne.) Prosim poročevalca odborov, da se izjavi glede amandmajev zakonodajno-pravne komisije. Prosim tovariš Forte.

Karel Forte: Tovariš predsednik, prosim za odmor, da se odbor lahko sestane.

Predsednik dr. Joža Vilfan: Prosim, tovariš Forte, odrejam 5 minut odmora. Prosim poslance, da ostanejo v dvorani (5 minut odmora.) Nadaljujemo s sejo. Tovariš Forte ima besedo.

Karel Forte: Tovariš predsednik, tovariši poslanci. Odbor se je sestel in se strinja z amandmajem.

Predsednik dr. Joža Vilfan: Sedaj imamo razčiščeno situacijo in lahko preidemo na obravnavo. Želi kdo besedo? (Ne.) Ker vidim, da ne, zapiram obravnavo in prehajamo na sklepanje. Prosim tiste, ki so za ta predlog odloka, da dvignejo roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Hvala lepa. Je kdo proti temu predlogu? (Dva poslanca dvigneta roko.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da je z dvema glasovoma proti ta odlok sprejet.

Prehajamo na 9. točko dnevnega reda, na predlog odloka o finančnem programu za financiranje dozidave dveh učilnic za italijansko poklicno šolo v Izoli ter telovadnico za italijansko osnovno, poklicno in ekonomsko šolo v Izoli, ki ga je predložil izvršni svet.

Predstavnik je dr. Vladimir Bračič. Predlog so obravnavali pristojni odbori in zakonodajno-pravna komisija in dali pismeni poročili. Želi morda predstavnik odbora ali zakonodajno-pravne komisije ali izvršnega sveta besedo? (Ne.) Hvala lepa.

Odpiram obravnavo. Vidim, da ni nikogar, ki bi se javljal za besedo, zato obravnavo zapiram in prehajam na sklepanje. Kdor je za ta predlog odloka, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti temu predlogu? (En poslanec dvigne roko.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da je z enim glasom proti ta predlog sprejet.

S tem prehajamo na 10. točko dnevnega reda, na volitve in imenovanja, to je na odlok o imenovanju namestnika republiškega sekretarja za notranje zadeve.

Predlog je dala naša komisija za volitve in imenovanja. Predstavnik je tovariš Janko Rudolf.

Ali želi predstavnik komisije besedo? (Ne.) Ker ni nobene dopolnitve, odpiram obravnavo o tem predlogu. (Ne javi se nihče.) Če ni nobenega predloga oziroma, če nihče ne želi besedo, zapiram obravnavo in prehajamo na sklepanje. Kdor je za odlok o imenovanju namestnika republiškega sekretarja za notranje zadeve tovariša Silvestra Gorenca, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti temu odloku? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (En poslanec.)

Z enim vzdržanim glasom je ta odlok sprejet.

S tem smo izčrpali naš dnevni red. Sekretar našega zbora nas obvešča, da organizacijsko-politični zbor še vedno razpravlja o predlogu zakona o petdnevnem delovnem tednu, pri čemer ne vemo ali bo zakon sprejet v enakem besedilu. Predlagam, da počakamo na izid glasovanja v organizacijsko-političnem zboru. Zato odrejam odmor. (Seja je bila prekinjena ob 18.30 in se je nadaljevala ob 17.50.)

Predsednik dr. Joža Vilfan: Obveščam vas, da je organizacijsko-politični zbor sprejel predlog zakona v enakem besedilu kot naš zbor. Glede na to zaključujem sejo.

(Seja je bila zaključena ob 17.55.)

GOSPODARSKI ZBOR

54. seja

(27. septembra 1968)

Predsedoval: Miran Goslar,
predsednik gospodarskega zbora

Začetek seje ob 9.05.

Predsednik Miran Goslar: Tovarišice in tovariši poslanci. Pričenjam 54. sejo gospodarskega zbora.

Odsotnost so opravičili poslanci: Ciril Mravlja, Borut Šnuderl in Jože Lesar. Ugotavljam, da je zbor sklepčen.

Predlagam naslednji dnevni red:

1. odobritev zapisnika 53. seje;
2. izvolitev članov delegacije gospodarskega zbora za proslavo 25-letnice Zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju;
3. nekatera aktualna vprašanja narodne obrambe na območju SR Slovenije;
4. družbenoekonomska izhodišča za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969;
5. poslanska vprašanja;
6. osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov;
7. soglasje k sklepu republiške skupnosti socialnega zavarovanja delavcev o stopnji dodatnega prispevka za invalidsko in pokojninsko zavarovanje.

Hkrati predlagam, da na skupni seji z republiškim zborom in organizacij-sko-političnim zborom obravnavamo 3. in 4. točko predlaganega dnevnega reda, nato pa na ločeni seji obravnavamo in poslušamo odgovore na poslanska vprašanja oziroma postavljamo nova poslanska vprašanja.

Dajem v razpravo predlagani dnevni red in način obravnave, ki je bil predložen. Se strinjate? (Poslanci se strinjajo.)

Ugotavljam, da je dnevni red in način obravnave sprejet in prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 53. seje.

Zapisnik ste prejeli skupaj z gradivi. Ima kdo kako pripombo k zapisniku. Prosim tovariš Cipot.

Ludvik Cipot: Bil sem navzoč na seji, zato prosim, naj se to v zapisniku popravi.

Predsednik Miran Goslar: Dobro, bomo popravili. Še kaka pripomba? (Ne.) S tem ugotavljam, da je zapisnik odobren.

2. točka dnevnega reda je izvolitev članov delegacije gospodarskega zbora za proslavo 25-letnice Zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju.

Pred samo izvolitvijo mi dovolite, da v zvezi s to proslavo rečem nekaj besed. Kot je znano, bo v prvih dneh oktobra naša skupščina in z njo vsa slovenska javnost proslavljala nadvse pomemben zgodovinski jubilej – 25-letnico Zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju. Ta jubilej predstavlja rojstvo prvega, resnično iz vrst delovnega ljudstva zraslega narodnega predstavništva, ki so ga predstavljali svobodno izbrani odposlanci slovenskega ljudstva in udeleženci narodnoosvobodilnega gibanja iz vseh delov Slovenije. To je bil zbor, ki je zrasel na temeljih nove, ljudske demokracije ter iz največjega in najusodnejšega boja, ki ga je kdajkoli bojeval slovenski narod.

Sredi osvobojenega ozemlja se je po kapitulaciji fašistične Italije kljub grozeči ofenzivi nemških okupatorjev zbralo 1. oktobra leta 1943 v osvobojenem Kočevju 572 izvoljenih delegatov, da bi ocenili pravilnost poti, ki jo je za osvoboditev slovenskega ljudstva prehodila dotlej Osvobodilna fronta slovenskega naroda in začrtali smernice za nadaljnji boj za narodno in socialno osvoboditev. Še nikoli poprej ni slovenski narod v svoji zgodovini tako neodvisno postavljal in volil svojih predstavnikov kakor za ta zgodovinski zbor.

Odposlanci slovenskega naroda, demokratično izvoljeni med 20. in 25. septembrom, so se zbrali v Kočevju in sprejeli v duhu simboličnega Cankarjevega gesla, ki je bilo zapisano v dvorani »Narod si bo pisal sodbo sam«, sklepe, katerih pomen bo zgodovina ocenila kot mejnik v razvoju samostojnosti in državotvornosti slovenskega naroda. Zbor se je izrekel za nadaljevanje borbe proti okupatorju in potrdil pravilnost dotedanje poti Osvobodilne fronte, zavedajoč se, da lahko samo neizprosna oborožena akcija reši narod pred sicer neizogibnim propadom. Še več, v sklepni resoluciji je zbor ugotovil, da je po vojaškem in političnem zlomu predaprilske Jugoslavije ter po organizacijskem polomu vseh uradnih jugoslovanskih strank Osvobodilna fronta, v okviru katere so se zbrale vse zares patriotične skupine in organizacije na slovenskem ozemlju, edina dvignila zastavo narodnoosvobodilnega boja in zajela pri tem večino slovenskih narodnih množic. Zato je zbor odposlancev priznal, da je ta čas Osvobodilna fronta tudi edina zakonita narodna oblast na Slovenskem.

To svojo ugotovitev je zbor formuliral v sklepu, ki ga je sprejel ob ključku tridnevnega zborovanja in v katerem je rečeno, da plenum Osvobodilne fronte slovenskega naroda izvaja kot slovenski narodnoosvobodilni odbor vrhovno ljudsko oblast slovenskega naroda v okviru Jugoslavije kot državne celote z enotnim predstavništvom vseh narodov Jugoslavije ter enotnim vodstvom njih osvobodilnega gibanja in državne skupnosti.

S tem se je slovensko ljudstvo po svojih predstavnikih izreklo za svojo politično samostojnost in hkrati za združitev z ostalimi jugoslovanskimi narodi v demokratični federativni Jugoslaviji.

Zbor je slovesno izjavil v imenu bojujočega se slovenskega ljudstva in potrdil, da je slovenski narod končno veljavno stopil v krog suverenih narodov.

Zbor je iz svoje srede izvolil 120-članski Slovenski narodnoosvobodilni odbor in Vrhovni plenum Osvobodilne fronte. V Slovenskem narodnoosvobodilnem odboru je teh 120 članov predstavljalo najvišji izvoljeni slovenski oblastni organ, v Vrhovnem plenumu OF pa istih 120 članov najvišji slovenski politični organ.

Ker vojne razmere tedaj niso dovoljevale, da bi vseh 120 izvoljenih predstavnikov ostalo stalno skupaj in zasedalo, je kočevski zbor izvolil še manjši odbor, sestavljen iz 10 članov. Ta je potem kot predsedstvo Slovenskega narodnoosvobodilnega odbora in kot Izvršni odbor OF nadomestoval z vsemi pravicami tako Slovenski narodnoosvobodilni odbor kot Vrhovni plenum OF.

Kočevski zbor je slednjič izvolil iz svoje srede tudi 40-člansko delegacijo za II. zasedanje AVNOJ. Sklenil je torej posvetiti vse napore za dokončno osvoboditev slovenskega naroda in za njegovo združitev z ostalimi jugoslovanskimi narodi v skupno demokratično in federativno Jugoslavijo.

To so bile torej zgodovinske odločitve zbora, ki danes ne pomenijo samo del zgodovine naše samostojne politične in samoupravne rasti, zgodovinski zbor v Kočevju pomeni tudi del naše sedanjosti in bodočnosti. Vsa naša povojna graditev, vsi naši napori, da z uveljavljanjem samouprave delovnih ljudi ostvarimo zgodovinski proces spreminjanja oblasti nad ljudmi v upravljanje osvobojenih ljudi nad stvarmi, so tista velika vizija, ki jo je v svojem zametku pred 25 leti začrtal že Kočevski zbor.

Ob 25-letnici Zbora odposlancev se bodo letos 3. oktobra znova zbrali v zgodovinski dvorani Šeškovega doma v Kočevju vsi še živeči odposlanci takratnega zbora skupaj z delegacijami zborov naše republiške skupščine, da obude ne le spomin na velike odločitve tistega časa in trenutka, temveč da znova, tako kot pred 25 leti, skupaj z današnjimi poslanci premore doslej prehojeno pot ob ugotovitvi, da je samo v družbi, ki temelji na načelih svobodnega, enakopravnega in samoupravnega odločanja, mogoče ustvariti geslo kočevskega zbora: »Narod si bo pisal sodbo sam!«, geslo, ki ga ostvarjamo v vsej povojni graditvi Socialistične federativne republike Jugoslavije ter Socialistične republike Slovenije.

S tem v bistvu začnemo proslavo, v katero se vključuje tudi gospodarski zbor Skupščine SR Slovenije.

V ta namen naj bi naš zbor izbral 5-člansko delegacijo, ki bo zastopala naš zbor na proslavi v Kočevju. V to 5-člansko delegacijo predlagam naslednje poslane: Draga Kolarja, Ivana Zupana, Franca Lamuta, Toneta Koviča in Staneta Pungerčarja. Prosim, da se z glasovanjem oziroma drugimi predlogi oglasite k razpravi. Želi kdo predlagati koga drugega? (Nihče.) Če ne, prosim, da z glasovanjem izrazite soglasnost, da izvolimo 5-člansko delegacijo, ki sem jo predlagal, kot delegacijo našega zbora na proslavi v Kočevju 3. oktobra. Kdor je za, prosim, da dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala lepa. Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je delegacija našega zbora soglasno izvoljena.

S tem zaključujem ločeno sejo in vas v zvezi z dogovorom glede načina obravnave 3. in 4. točke dnevnega reda, ki bo v veliki dvorani, opozarjam na naslednje: ob 9.30 bo v tej dvorani zasedal organizacijsko-politični zbor. Torej

lahko računamo, da se bo skupna seja vseh treh zborov začela predvidoma okrog 10. ure. Ta odmor lahko izkoristite za to, da preberete predlog družbeno-ekonomskih izhodišč za oblikovanje dohodkov in kritje potreb splošne porabe v Sloveniji za leto 1969, ki ga je predložil izvršni svet. Prosim, da bi se takoj po končani seji predsedniki in podpredsedniki odborov zglasili v sobi 84.

(Seja je bila prekinjena ob 9.20 in se je nadaljevala ob 13. uri.)

Predsednik Miran Goslar: Nadaljujemo sejo in, sicer z razpravo o 4. točki dnevnega reda, to je o družbenoekonomskih izhodiščih za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969.

Kdo želi besedo? Prosim, tovariš Arzenšek ima besedo.

Inž. Ivan Arzenšek: Tovarišice in tovariši poslanci. Želel bi nakazati nekaj svojih misli v zvezi z razpravo o bilanciranju sredstev za prihodnje leto. Oprostite mi, ker ne bom pri tem sistematičen, saj smo šele dobili dodaten material.

Nakazane so potrebe, posebno na področju splošne potrošnje, ki so obenem tudi naše skupne potrebe.

Ko govorimo o ceni in o bilanciranju sredstev, se material naslanja na dosedanji trend našega gospodarstva. Vendar so iz materiala razvidni le nekateri kazalniki fizičnega obsega, kot obseg proizvodnje, realizacija in družbeni proizvod.

Vendar še vsi ti podatki niso zadostni, da bi mogli oceniti razpoložljiva sredstva, ki se formirajo v gospodarstvu za kritje vseh naših potreb.

Še prav posebno me skrbi spričo precejšnjega porasta teh raznih potreb kritično stanje v gospodarstvu ob polletnem periodičnem obračunu. Potrebno bi bilo, da bi imeli poslanci nekatere dodatne kazalnike tudi v republiškem merilu, da bi bili seznanjeni, kakšni so poslovni uspehi oziroma kakšne so poslovne izgube. Za nekatere osnovne panoge vem, da so v dokaj kritičnem položaju in da gre za milijardne izgube. Prvotno se je pričakovalo, da se bo položaj v II. polletju stabiliziral in celo izboljšal. Bile so tudi prognoze, da bi polletne izgube v drugem polletju celo zmanjšali. Dejansko pa je stanje prav nasprotno, izgube v drugem polletju so še večje.

Ne bi se spuščal sedaj v to, koliko so za večanje izgub krivi sami delovni kolektivi in koliko so vzrok drugi faktorji izven podjetja, ki vplivajo na finančni uspeh ali neuspeh. To so dejstva, ki jih moramo upoštevati ob prognoziranju in ocenjevanju naših možnosti za zagotavljanje sredstev za kritje potreb splošne porabe v naslednjem letu.

Vsekakor smatram, da bi morali ta dejstva upoštevati, ko bomo v nadaljnjih razpravah postavljali končne smernice delitve in preporazdelitve, da bi se lažje odločili, do kje lahko gremo na enem ali drugem področju.

Vedeti pa moramo eno, ne glede kako in kaj je napisano ali mišljeno s formulacijami kot »naj ne bo«, »želeti je« itd., da je praktično vedno gospodarstvo tisto, pa to hočemo ali ne, ki mora prevzeti dajatve za kritje raznih nujnih ali novih potreb. Praksa doslej je to dokazala in te osnovne zakonitosti ekonomike ne moremo negirati. V materialu je precej poudarjena potreba po rešitvi problemov, ki so res žgoči že nekaj let. Sleherni od nas ve, kakšno je stanje v prosvetni dejavnosti, kakšna je raven osebnih dohodkov, ter da jih moramo

uskladiti z ravniyo ostalih strokovnih delavcev. S tem se vsi strinjamo. Vprašanje pa je, če se vsi strinjamo glede višine povečanja sredstev in kje ta sredstva dobiti. Dejstvo je tudi, da kratko malo vlečemo nespremenjeno strukturo in mrežo, kakršna pač je, naprej, a ne samo to, tu in tam se še porajajo celo nove institucije. V tej smeri torej nismo dosegli tako rekoč nobenega vidnejšega uspeha. Prav gotovo je tudi v tem nekaj sredstev, ki bi jih lahko ustrezneje porabili, za to, da bi naš prosvetni delavec prišel do primernega osebnega dohodka. Iskati samo nove vire za sredstva in celo zahtevati, kot je to bilo pred kratkim na bazenskem posvetovanju, ko je neka tovarišica enostavno postavila zahtevo po povišanju sredstev za 30 %, sodim, da ni na mestu. Pri takih zahtevah moramo biti realni in upoštevati možnosti, ki jih gospodarstvo ima.

Do danes tudi nismo nikjer zasledili nobenega instrumenta, da bi v vsej potrošni sferi uravnaval raven osebnih dohodkov z rezultati dela, čeprav vemo, da gre do osebnih dohodkov marsikje prek poprečnih norm in da so ponekje celo veliko večji kot v gospodarstvu.

Osebnih dohodkov so v večini naših delovnih organizacij vsaj do neke mere vezani na poslovni uspeh. Tega pa ne bi mogli reči za tisti del naše družbe, ki formira sredstva za osebne dohodke iz prispevkov. Marsikatero podjetje danes znižuje svoje osebne dohodke ali pa rešuje ta problem celo s krediti, od katerih plačuje visoke obresti.

Težko je konkretno razpravljati o realnih možnostih sredstev za splošne potrebe, ker nimamo pregleda nad celoto. Prepričan sem, da bi lahko dokaj lažje razpravljali in sklepali, če bi imeli na podlagi podatkov boljši vpogled v to problematiko.

V zvezi s tem bi želel navreči še misel, da bi bilo zelo primerno, če bi imeli tudi za reševanje kritične situacije gospodarske problematike podjetij tak posluš kot za potrošno sfero. Tu gre za celo vrsto kolektivov, ki so na robu propada, ki ne vedo, kako in kje naj iščejo izhod. Sodim, da bomo morali nekoliko drugače pristopati k industriji in gospodarstvu, kjer se sredstva formirajo.

Izvesti bo treba selekcijo za tiste panoge in za tiste veje industrije, za katere smatramo, da so za nas pomembne, interesantne in ekonomsko utemeljene. Tudi dosedanjo prakso, da rešujemo eno panogo na račun druge, bomo morali verjetno v bodoče ukiniti. To je postala praksa v našem življenju, pod silo pritiska ali, kaj jaz vem kako, določeni prodre, nakar se bremena razprše na ostale delovne organizacije, pri čemer tiste, ki so že tako ali tako v kritičnem položaju, padejo v še večjo poslovno izgubo.

Na koncu želim samo to, ko bomo ta material podrobno proučili in po možnosti zbrali še določene dokumentacije in gradiva, sploh pa v večji meri osvetlili sedanje stanje v gospodarstvu, kjer sredstva nastajajo, da bi bila osrednja točka formiranja sredstev in nato delitev, ne pa najprej zbiranje potreb in nato iskanje virov.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima predsednik izvršnega sveta tovariš Stane Kavčič.

Stane Kavčič: Čutim neko dolžnost, da mogoče nekoliko bolj pojasnim ekonomsko-politični, rekel bi celo sociološko-politični smisel materiala, ki ste ga dobili danes zjutraj in katerega, razumljivo niste mogli v zadostni meri proučiti. Občutek sem imel že prej in ga imam še zdaj, da se ne razumemo, da

govorimo različno o teh stvareh. Zato bi opozoril na tiste bistvene sociološko-politične momente, katere zasleduje izvršni svet.

Prvo: Ugotavljamo, da je tako imenovana splošna potrošnja zaostala za nekaterimi drugimi oblikami potrošnje. Povedati moram takoj, da moramo najprej razčistiti, kaj je splošna potrošnja, da se ne bi vrteli okrog nekaterih izrazov, pri tem pa ne vedeli, kaj se za njimi skriva. V tem trenutku predstavlja pri teh odnosih splošna potrošnja naslednje: nizki osebni dohodki ljudi, ki so zaposleni v prosveti in izobraževanju, nizki osebni dohodki učiteljev in profesorjev; nizke pokojnine starih upokojencev; prenizki osebni dohodki miličnikov in verjetno prenizko odmerjena stopnja za zdravstvo, ker jo moramo neprestano popravljati in razen tega še vsako leto za nazaj pokrivati izgube z nekaterimi dodatnimi prispevki v višini pol stopnje ali celo ene stopnje. To je splošna potrošnja, taka kot se nam kaže sedaj.

Ta splošna potrošnja že povzroča svoje politične konflikte. O njih ne bom govoril, ker so vam poznani. Imamo možnost, da to priznamo in da to nekako valoriziramo. Ne stojimo za temi številkami, ker so orientacijske itd., vendar se le nekaj vidi in tu so dani neki maksimalni okviri. Nismo še pristali na nobeno številko, ampak smo šli obratno, po poti, da potrpežljivo in mirno zberemo osnovne izračune, nakar bomo videli kako in kaj.

Torej prva alternativa: Če to priznamo, potem je treba to verjetno pokriti.

Druga alternativa: Od kod? Iz akumulacije? Pazite dobro. Mislim, da ni prav, da se pogovarjamo: gospodarstvo — negospodarstvo. Po mojem mnenju in mislim, da je prav, da se pogovarjamo o odnosu: osebni dohodki, osebna potrošnja in akumulacija. Ali lahko zmanjšujemo akumulacijo? To je bilo za nas bistveno vprašanje v izvršnem svetu. Rekli smo: ne. In stojimo čvrsto na stališču, da akumulacije ne moremo in ne smemo zmanjševati, ker bomo sicer povečevali brezposelnost in se nam bodo odpirali še drugi socialni in ekonomski problemi. To se pravi, da gre tu za politično formulo: ne več obremenjevati gospodarstva! Torej ne zmanjševati akumulacije, ampak jo povečevati. Mislimo, da jo moramo povečati in da je to perspektiva. Pri tem računamo, da bo vse tisto, čemur se bo zveza odrekla, zlasti računamo pri tem na prispevek za Skopje, ki znaša 6 milijard, nadalje bo vrnjenih 110 milijard, od česar bi moralo slovensko gospodarstvo po mojem računu dobiti vsaj 15 do 20 milijard. To se pravi, da bi se morala že iz teh dveh naslovov akumulativna sposobnost slovenskega gospodarstva povečati za približno 25 milijard. Tega po našem mnenju ne smemo vzeti, ampak naj bo to povečanje akumulacije slovenskega gospodarstva.

Vi veste, da so v poslednjih letih osebni dohodki v gospodarstvu hitreje rastle, da so se osebni dohodki izdatno povečevali, akumulacija pa nekoliko zmanjševala. Torej so po našem mnenju naše rezerve tudi v osebnih dohodkih. Izhodišče naše ideje je bilo, da sedanjo maso osebnih dohodkov, povečano, kolikor bi bilo normalno za trend v prihodnjem letu, to se pravi povečano za 9%, razdelimo drugače, kot je bila razdeljena doslej.

Konkretno naj bi dobilo recimo 50 000 ali 60 000 potrošnikov, to je predvsem v šolstvu, miličniki itd. 15 ali 20% več, mi vsi ostali pa dobimo recimo 1 ali 2% manj, kot bi dobili sicer. To je naša osnovna strateška zamisel. To je torej naš cilj, to je tisto, na čemer mi vse gradimo. To je tudi možno v instrumentu, ker veste, da bodo zdaj šli prispevki na bruto osebni dohodek, kar praktično pomeni, da bi moralo 450 000 ali 400 000 zaposlenih v Sloveniji od svojega osebnega dohodka vzeti in dati tistim 50 000 ali 60 000 učiteljem in profesorjem

za pokritje zdravstvenih izgub in starim upokojemcem. Možnosti torej imamo, alternative torej obstajajo.

Zaostajanje smo priznali in rečemo, priznamo, toda denarja ni. Druga možnost, kar tudi izvršni svet smatra, pa je, da ni mogoče zamahniti z roko nad temi potrebami in da jih je treba pokriti. Pri tem še ne govorim, do katere vsote. Vsekakor so to velike spremembe. Gre za 40 milijard iznad sedanjih normalnih odnosov. Smatramo, da je to treba pokriti.

Za pokritje teh potreb ste dve možnosti: ali iz akumulacije ali iz vseh ostalih osebnih dohodkov. Mi smatramo, da iz akumulacije ne krijemo teh potreb. To je nerealno, ker to ni rešitev, saj s tem režemo vejo, na kateri sedimo.

Mislimo pa, da je potrebno, in ekonomsko, pa tudi iz socialnih in iz solidar-
nostnih razlogov možno, da te stvari rešimo tako, da jih pokrijemo iz mase
osebnih dohodkov. To je smisel politike, s katero prihaja izvršni svet pred vas.
In tu želimo, da bi se sporazumeli.

Izvršni svet ni dal še nobenih zaključkov. Nismo storili tako, kot smo to morali vedno doslej, da smo šli v skupščino s številkami in se trudili, da tisto obranimo. Ne, zdaj gremo po drugi poti, da razgrnemo vse probleme, slišimo vse kontradiktorne interese in mnenja, pa si bomo šele potem formirali svoja dokončna stališča in jih kvantificirali.

Vprašanje torej je: ali smo za tako politiko, in drugo: do katerega obsega jo bomo kvantificirali? Hvala.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima poslanec Anton Ladava.

Anton Ladava: Prav gotovo je, da smo danes pred težko in odgovorno nalogo, na eni strani zaradi tega, ker poznamo probleme na področju družbene potrošnje, s katerimi se srečujemo, na drugi strani pa so nam bila izhodišča predložena v času, ko je nemogoče, da bi iz njih izluščili vsa tista bistvena vprašanja in probleme, ki naj spremljajo celotno družbenoekonomsko rast, da se celotno družbeno življenje v svojih proporcijah razvija v vseh svojih elementih, ki ga tu spremljajo.

Podpiram vse tiste predloge, ki so bili danes dani, da je to samo izhodišče, o katerem bomo še razpravljali in na osnovi katerega je potrebno, da dobimo še dodatno gradivo. Kljub temu, da je predsednik izvršnega sveta obrazložil izhodišča, vendar je pa po mojem mnenju le potrebno izdelati temeljito analizo o tem, v kakšnem položaju in v kakšnih odnosih se bo gospodarstvo razvijalo.

V svoji diskusiji bom izhajal iz nekaterih konkretnih pogledov, iz nekaterih dilem, ki se tu pojavljajo.

Prav gotovo je, da moramo probleme, ki na tem področju so in ki so nam bili danes pojasnjeni, priznati, da obstajajo. To je nesporno. V obravnavanju teh problemov bi ne izhajal iz političnih konfliktov, ki tu nastajajo, ki so odraz stanja in razmer, do katerih smo mi pripeljali to potrošnjo, ki jo moramo v svojih prizadevanjih uskladiti v okviru, ki predstavljajo normalno rast. Pri tem tudi ne bi dejal, da se nam ti politični konflikti ne bodo pojavljali.

Kolikor bomo izhajali iz tega, da se nam politični konflikti pojavljajo, potem prav gotovo, obstaja nevarnost, da bomo naredili napako in reševali te probleme v trenutni čustvenosti, namesto da bi jih s pomočjo ekonomskih kategorij, ki naj spremljajo ne samo to, ampak celotno družbeno ekonomsko rast.

Drugo vprašanje, ki ga je verjetno treba načeti v okviru tega in o katerem se je treba pogovarjati, je vprašanje, zakaj nismo v letošnjem letu oziroma

pri sprejemanju smernic za razvoj splošne potrošnje letošnjega leta sprejeli princip racionalizacije te splošne potrošnje. Kolikor se spominjam in če to ni točno, bi prosil, da me korigirate, da uradno niti ne poznamo teh podatkov, ker naš zbor namreč ni imel prilike, da bi razpravljajal in sklepal o teh problemih. Sprejeli smo politiko, da bomo v tej družbeni sredini, v kateri živimo in v kateri se razvijamo in v kateri gradimo družbene odnose, institucije, ki so vezane na splošno potrošnjo, razvijali le v takem obsegu, kolikor jih ta družba na sedanji stopnji družbenoekonomskega razvoja potrebuje in kolikor jih lahko tudi financira.

Mislím, da je to sprejemljivo izhodišče, ki smo ga takrat tudi vsi sprejeli.

Ne vem in ne poznam, ali smo napravili kakšne konkretne korake za racionalizacijo te potrošnje. Diskutirali in govorili smo, da imamo nekatere institucije, ki so nekoristne za to družbo, ne zaradi tega, ker obstajajo, ampak zaradi tega, ker od sebe ničesar ne dajo.

Mi smo govorili, da se nekatere stvari duplirajo ali celo triplirajo in da samo bremenijo to splošno potrošnjo, saj jih cela vrsta obravnava isto stvar, a pri vsem tem nekega končnega učinka v obliki prispevka za reševanje problemov ni. Prav gotovo je v tem rezervna, v katero v tej situaciji moramo poseči.

Nesporno je, da imamo na eni strani težke situacije v gospodarstvu zaradi najrazličnejših momentov, ki vplivajo na formiranje dohodka v gospodarstvu, med katerimi je tudi plasiranje proizvodnje na zahodno tržišče. Spričo vseh problemov, s katerimi se srečuje gospodarstvo, je prav, da podvzamemo ukrepe na celotni fronti našega družbenega življenja, ne v škodo rasti družbenega življenja, temveč s ciljem racionalizacije, da spravimo v okvir možnosti, ki jih imamo in kolikor te odnose slovenska družba lahko razvija. Mislím pa, da v tej smeri nismo podvzeli vseh korakov, kolikor bi jih lahko.

Nočem biti zloben, vendar sprašujem, če je potrebno, da npr. na področju šolstva obstaja cela vrsta institucij, ki se ukvarjajo s šolstvom, vendar kljub temu ne dobimo realne slike stanja in razmer niti od pedagoškega inštituta zavoda, najrazličnejših temeljnih izobraževalnih skupnosti, republiške izobraževalne skupnosti, sekretariata za kulturo in prosveto niti od vrste drugih institucij. Če bi pregledali porabljená sredstva v tej sferi, da ne omenjam še drugih, ki na drugih področjih stvari duplirajo, prav lahko postavimo trditev, da smo v tem preveč razkošni, obenem pa da tako rekoč ničesar konkretnega ne storimo, da bi probleme učinkovito tudi rešili.

Nesporno je, vsaj prepričan sem o tem, da v gospodarskem zboru moramo upoštevati položaj na področju potrošnje, kakršnega je prikazal predsednik izvršnega sveta in da ga moramo reševati. Dejansko so težki problemi na terenu zaradi nekaterih nerešenih vprašanj, kot so npr. osebni dohodki prosvetnih delavcev in miličnikov.

Tu so nekatere stvari, ki jih moramo v nadaljnjih razpravah temeljito analizirati, izdelati ustrezne bilance in videti, katere so vse možne rezerve in ali je poseganje v te stvari možno samo, kot nam ga materiali nakazujejo, ali pa so tu še druge možnosti, v katere moramo iti.

Na drugi strani je pa prav gotovo, da moramo v sistemu delitve s proračunskimi sredstvi narediti nekatere premike. Vendar naj bodo ti premiki dobro premišljeni, doseči je treba določena stalna razmerja, ne pa da jih bomo iz leta v leto spreminjali in s tem povzročali nova nesorazmerja in konflikte.

Osnovna zahteva prav gotovo je, da v strukturo cene in akumulacije prav gotovo ne smemo poseči. Mi se danes, kot sem že rekel, srečujemo s številnimi

problemi formiranja dohodka v delovnih organizacijah. Prav gotovo pa bi pomenilo nadaljnje obremenjevanje gospodarstva nastajanje novih problemov v gospodarstvu.

Postavlja se pa tudi dilema v zvezi z odnosi, ki vladajo danes v gospodarstvu. Gre namreč za vprašanje gibanja osebnih dohodkov in skladov v gospodarstvu. Praksa kaže, da se razmerje med skladi in osebnimi dohodki giblje na eni strani po rezultatih dela, ki jih delovna organizacija doseže, na drugi strani pa tudi po političnem položaju, kakršen je v tisti delovni organizaciji.

Kolikor je formirani dohodek nizek in politična situacija v delovni organizaciji zaostrena, potem se ta razmerja med skladi in osebnimi dohodki gibljejo ne oziraje se na to, kakšne rezultate delovna organizacija dosega in ne glede na nagrajevanje po vložnem delu. Tudi med letom se spreminja razmerje. Če je bilo v začetku leta določeno razmerje 30 : 70 ali 25 : 75, med letom brez nadaljnega spreminjajo na 80 : 20, 95 : 5 ali 90 : 10 in podobno, kar kaže na to, da razmerje spreminjajo, da bi osebni dohodki ostali ne glede na rezultate dela. Ne mislim, da je vse gospodarstvo tako, so pa taki primeri. Na drugi strani pa ob tem ugotavljamo zmanjševanje sredstev za razširjeno reprodukcijo v gospodarstvu. Mislim, da moramo mi tudi na osnovi teh momentov, o katerih danes razpravljamo, temeljito proučiti elemente, ki se nam bodo pojavili v naslednjem obdobju, ko bomo te instrumente sprejemali. Ena izmed resnih nevarnosti je poseganje v sredstva za razširjeno reprodukcijo in s tem zmanjšanje reproduktivne sposobnosti našega gospodarstva.

Ta nevarnost obstaja in je treba prav gotovo tudi na tem področju nekaj podvzeti.

Predlagam, da za nadaljnjo fazo razprave dobimo še posebno analizo o položaju, v kakršnem bo naše gospodarstvo v pogojih teh instrumentov in izhodišč, ki bodo sprejeti. Na drugi strani pa naj bi dobili tudi prikaz oziroma analizo o tem, kaj se pravzaprav da racionalizirati v tej institucionalni mreži, ki bremeni splošno potrošnjo. Tako bomo dejansko videli, kaj se tu da narediti. Poslanci moramo biti o teh stvareh bolj seznanjeni. Odločno pa seveda podpiram prizadevanja, da se na področju splošne potrošnje naredi red, obenem pa naj se popravi stanje tam, kjer je to potrebno.

Predsednik Miran Goslar: Tovariši, mislim, da je izhodišče, ki ga je dal predsednik izvršnega sveta v tej kratki obrazložitvi, dejansko takšno, da mu v nobeni stvari ni mogoče oporekati, ker sem prepričan, da vsakdo med nami tudi stoji za temi načeli, da se določena najbolj pereča vprašanja rešijo.

Predvsem se strinjam, da ne moremo voditi take politike, da bi priznavali določene probleme, hkrati pa jih odpravili z ugotovitvijo, da pač ni denarja. To je vsekakor točno. Vendar že nekoliko drugače pa to zadeva tisti del, ko je dejal, »ne stojimo za številkami, ki so tu dane.« V nekem smislu mislim, da se za temi številkami že stoji, ker se s temi številkami operira. Bila je dana cela vrsta obljub, ki jih je pač treba izpolniti. S temi številkami o odstotkih dviga, se na terenu operira kot z danim dejstvom. Mi smo priča diskusij v drugih samoupravnih organih, ki s tem čvrsto računajo, ne da bi hkrati imeli tudi odgovor na vprašanje, kako ta sredstva zagotoviti. Strinjam se s tem, da moramo vložiti vse napore v to, da te vire zagotovimo na takšen način, da bodo načela, ki so konec koncev tudi v tem dokumentu, ki nam je bil predložen, tudi uresničena, da namreč ne gre za dodatno obremenjevanje gospodarstva oziroma da bodo načela realizirana brez dodatnega obremenjevanja gospodarstva.

Vendar mislim, da si moramo zaradi razčiščevanja samih stvari nekatere vendarle bližje ogledati. O materialu, ki ga je dal sekretariat za finance, smo slišali zelo veliko negativnih ocen. Celo tovariš Štrukelj se je danes v svojem uvodu ogradil od tega materiala v imenu izvršnega sveta.

Pravzaprav nismo slišali nikakih konkretnih stvari, ki bi pomenile obrazložitve, zakaj se od tega materiala ogradujemo. Osebnostno se strinjam z oceno, ki jo je dal tovariš Puhar, da je problematika, ki jo je navedel sekretariat za finance, treba sprejeti kot pozitivno, zlasti zaradi tega, ker je prisilila, med drugim tudi izvršni svet, da čimprej in pravočasno pride na dan s svojimi stališči, kar omogoča, da že danes v relativno dovolj zgodnjem obdobju o teh stvareh lahko razpravljamo.

Mislim, da je glavna slabost te naše diskusije v tej fazi, v kateri smo in tudi tega dokumenta, ki ga je predložil izvršni svet, v tem, da so tam nekatere stvari zgolj deklaracije, ki niso v ničemer materialno zagotovljene, druge stvari pa imajo že karakter določenih kvantifikacij. Če govorimo o prvem, to se pravi o tistem, kjer gre za deklaracije, potem bi tu opozoril na podlagi hitre ocene, ker pač ni bilo dovolj časa, da bi se podrobno spuščal v analizo tega dokumenta, a mislim, da bo za to še čas, da gre v bistvu le za praznoreditev med splošno in osebno potrošnjo.

Da je to deklaracija, se mi zdi predvsem zato, ker ni vgrajenih in pokazanih dovolj možnosti o tem, kako bomo uspevali z ekonomskim instrumentarijem v resnici osebno potrošnjo zavreti.

Nek odstavek v tem dokumentu govori tudi o zmanjšanju akumulativnosti gospodarstva. Treba je reči, da je npr. danes tovariš Štrukelj o tem zelo veliko govoril, da ne sme priti do zmanjšanja akumulativnosti, da je modernizacija gospodarstva otežkočena, da pa se temu na drugi strani ne moremo izogniti. Pri tem mislim na objektivno oceno o tem, da ni z ničemer zagotovljeno, kako naj to akumulacijo zadržimo, vsaj na sedanji ravni, če je že ne povečamo v korist gospodarstva.

Mislim, da bi se zadovoljili že s tem, da bi vsaj zavrli proces neprestanega poslabševanja delitvenih odnosov med gospodarstvom in družbo, ki je zaenkrat nezadržan proces, ki gre naprej. Polletni rezultati v periodičnih obračunih zopet kažejo na to in mislim, da je odveč, da bi te številke navajal, saj so znane. Dejstvo, ki ga ne moremo zanikati, je, da smo neprestano in v celi vrsti dokumentov uradnih stališč, sprejetih tako v zvezni skupščini kot v naši skupščini, v dokumentih zveze komunistov in drugod, ugotavljali, da se morajo ta razmerja izboljšati, hkrati pa s statističnimi podatki ugotavljamo ravno obraten proces.

Mislim, da smo v fazi, v kateri je po mojem mnenju upravičena zahteva, da se ta proces vsaj ustavi in da je treba imeti materialne, ne pa samo deklarativne garancije, da bo ta proces ustavljen.

V dokumentu je v 4. odstavku na 7. strani zgoraj rečeno, da »izvršni svet ostaja torej pri že objavljenem stališču, da storimo vse, da se delovnim organizacijam ne bi povečevale obveznosti«. Mislim, da se s tem v celoti strinjamo. Obenem bi pa rad opozoril na tri druge ugotovitve v istem dokumentu, ki so po mojem mnenju v nasprotju s to deklaracijo.

Prva takšna je v predzadnjem odstavku na str. 6, kjer je ugotovljeno: »Družbeno-politična skupnost, ki bo želela predpisati višje prispevke, kot so bili prispevki od osebnih dohodkov zaposlenih lani, bo morala računati s posledicami takega ukrepa, na znižanje neto osebnih dohodkov zaposlenih.« V začetku istega odstavka pa je rečeno, da načelo bruto osebnih dohodkov ne bo

avtomatično vplivalo na delitvena razmerja v podjetjih, s čimer je jasno izražena tudi misel na eventualna poslabšanja v škodo akumulacije.

Ali pa če vzamemo drugi odstavek na str. 13, kjer se govori o tem, da izvršni svet smatra, da v bodoče ne bi smeli več limitirati stopenj za zdravstveno zavarovanje.

In končno na str. 15, zadnji odstavek, kjer je napisano: »Ostali deficit pa bi morali pokrivati s povečanim prispevkom od osebnih dohodkov iz delovnega razmerja.«

V tem vidim protislovje med željo, da se ohranijo delitvena razmerja oziroma, da se ne poslabšujejo in pa med možnostmi, ki naj bi jih družbeno-politične skupnosti imele, da ta razmerja vendarle poslabšajo v škodo gospodarstva. Iz izkušenj preteklih let namreč vemo, da je v bistvu najlažja pot vedno bila obremenjevati oziroma alimentirati potrebe splošne potrošnje s stopnjami prispevka iz osebnega dohodka. To je najbolj enostaven način, ker ne potrebuješ nobenega posebnega davčnega aparata, nobene sposobne organizacije, ki bi morala iti v izterjavo raznih davkov na podlagi najrazličnejših davčnih oblik, o katerih ogromno govorimo, namreč davčnih oblik na dohodek v posameznih kategorijah gospodarstva. O vsem tem sicer ogromno govorimo, malo smo pa doslej naredili.

Podatki za vsako leto govorijo tudi o tem, da stalno preokračujemo prispevke iz osebnega dohodka v realizaciji proračunskih dohodkov. Nedosežene pa vedno ostajajo vse tiste oblike dohodkov proračunov, ki jih zajemamo iz prebivalstva, iz obrti, kmetijstva itd. To so zelo znane stvari, ki kažejo na organizacijske slabosti v samem davčnem sistemu. Seveda pa zahtevajo ostale oblike davkov in prispevkov mnogo več naporov, kot pa je preprosto obremenjevanje s stopnjo osebnih dohodkov. Po mojem mnenju je upravičen strah, da ne bomo mogli zavreti tega procesa, dokler nimamo nekih čvrstih instrumentov v rokah, instrumentov, s katerimi bi imela republika možnost predpisovati prispevke in davke, ki bi omogočali katerikoli družbeno-politični skupnosti, da se na ta način krije izpad vseh drugih oblik dohodkov oziroma dobijo sredstva za povečane potrebe splošne potrošnje.

Strinjam se s tem, da je danes preuranjeno govoriti o konkretnih številkah, o 43 ali 44 milijardah deficita, za katerega ne vemo, kako bi ga pokrili oziroma s kakšnimi viri dohodkov bi ga lahko pokrili. Mislim, da je slabost teh naših prizadevanj in tudi tega dokumenta prav gotovo v tem, da računa z nekimi viri dohodkov, za katere še ne vemo, ali jih bo možno v federaciji izbojevati, ker smo vezani na spremembo zveznih predpisov. Uspeha, na primer pri delimitiranju maloprodajnega davka za republike in občine doslej nismo imeli. To pomeni, da je tu še velika neznanka, ki jo bo treba še razrešiti, da bi lahko na tem področju krenili v eventualne korekture. Obenem pa ob tem tudi še nimamo odgovora na to, kaj pa potem, če nam to ne uspe. Seveda pa bomo morali imeti prej že jasno deklarirana načela, kaj na področju posameznih kategorij splošne potrošnje moramo rešiti.

Vsekakor je verjetno premalo v tem materialu govora tudi o tistem, o čemer je na terenu v dosedanjih posvetovanjih bilo izrečenih veliko besed in močno izražena želja po enotnosti republiške davčne politike med najširšimi plastmi, v občinskih skupščinah in na vseh posvetovanjih, ki smo jih imeli na terenu.

Zdi se mi, da je premalo povedanega o tem, kako in v čem si pravzaprav to enotnost zamišljamo, oziroma kako jo mislimo realizirati. Skratka, nekako

sramežljivo se izogibamo tega, da bi jasno pokazali, v čem naj bo pravzaprav ta enotnost, na kakšen način si enotnost davčne politike zamišljamo. Mislim, da je eno važnih področij te enotne politike ne samo politika do zasebnega sektorja, ne samo politika do obrti, kmetijstva itd., ampak tudi politika obremenjevanja gospodarskih organizacij. Gre za enotnost stopenj prispevka na osebni dohodek, da z deklaracijo o delimitiranju stopenj istočasno zagotovimo vsaj postopek za obvezno usklajevanje, postopek, ki je z zakonom predpisan kot ustrezen.

Zakon o prispevkih in davkih občanov v enem od členov točno pravi, da so družbeno-politične skupnosti dolžne usklajevati, ni pa predpisan postopek usklajevalnega procesa. Zato je ostalo to določilo gola deklaracija in mislim, da moramo vztrajati na tem, da v pogojih delimitiranih stopenj zagotovimo obvezno usklajevanje teh prispevkov z namenom, da bi bile obremenitve gospodarstva enotne, ne pa da se v imenu samoupravnosti občinskih skupščin lahko dela karkoli. Tudi vemo, da se v največ primerih te stopnje sprejemajo brez stvarnega soglasja občana, ki bi prvenstveno moral sodločati pri teh stvareh, na kar je pokazala cela vrsta raziskav.

Mislim, da je pomembna še ena stvar v zvezi z načelom bruto osebnega dohodka. Stališče, da prehod na bruto osebni dohodek in v zvezi s tem eventualna večja stopnja prispevka na osebni dohodek ne povečuje obremenitve gospodarstva, temveč kvečjemu zmanjšuje neto osebni dohodek, ocenjujem kot utvaro in zato tega ne bi smeli prepustiti stihiji.

Iz vseh izkušenj delitvenih razmerij za več let nazaj, ki se kažejo kot neizpodbitno dejstvo, vemo, da so se osebni dohodki vedno obnašali kot najbolj avtonomna kategorija, ki se je vedno gibala več ali manj dokaj neodvisno od gospodarskih rezultatov. Če smo čisto pošteni, moramo to priznati in mislim, da je slabost gospodarstva samega, ker se je delilo bolj po tem, koliko imaš razpoložljivega denarja in da je bil to pravzaprav vodilni kriterij delitve. V mnogo manjši meri pa so se upoštevali stvarni delovni rezultati. Brez dvoma je to naša slabost.

Najbrž bi bilo odveč delati si sedaj utvaro o tem, da bi se osebni dohodki, ki so se vedno vsaj v največjem delu obnašali kot fiksen strošek, sedaj z vsemi temi spremembami spremenili. Tudi če preidemo na obračun bruto osebnih dohodkov, bo višja stopnja obremenitve povsod tam, kjer je dohodek na razpolago, vplivala na zmanjšanje deleža za akumulacijo, ne pa na znižanje osebnih dohodkov. Vsako drugo mišljenje je utvara.

Ne oporekam temu, da je prehod na sistem bruto osebnega dohodka psihološko zelo primeren, predvsem zaradi tega, da sleherni samoupravljaec, sleherni občan, ki je v delovnem razmerju, ve, koliko in za kaj daje, ker ga to tudi spodbuja v njegovi samoupravni dejavnosti, v njegovi aktivni vlogi na področju potrošnje teh sredstev. Da bi pa mislili, da načelo bruto osebnih dohodkov rešuje tudi že probleme večje ali manjše obremenitve v gospodarstvu, oziroma da vsaka eventualna večja stopnja prispevka prizadene samo neto osebne dohodke, bi bila očitna samoprevara, ki se ji ne bi bilo koristno vdajati.

Če hočemo torej zaščititi akumulacijo in mislim, da smo glede tega vsi enotni, jaz sem celo za politiko povečevanja akumulacije, potem ni dovolj uveljaviti načela bruto osebnih dohodkov z upanjem, da bo s tem že vse rešeno, ampak je treba sprejeti učinkovite ukrepe, ki bodo delovali v smislu omejevanja ekspanzije osebnih dohodkov.

Le če to dosežemo, le pod tem pogojem so ta družbenoekonomska izhodišča, ki jih predlaga izvršni svet, sprejemljiva. In to je po mojem mnenju izhodišče

debate. Ne dvomim v to, da ima izvršni svet željo, da nekaj formulacij, ki so v tem predlogu navedene, izvede, vendar mislim, da mora v tem primeru republika imeti v svoji pristojnosti učinkovit instrumentarij, da bo proces nebrzdane rasti osebnih dohodkov lahko ustavila, da bomo lahko učinkovito izvršili pre-razporeditev v delitvi, o kateri je govora, v resnici v breme osebne potrošnje, ne pa zmanjšali akumulacijo v podjetjih.

Brez učinkovitih ukrepov, ki tako ekspanzijo lahko zavrejo, bomo izpostavljeni možnostim, da sleherna družbeno-politična skupnost lahko predpiše kakršnekoli stopnje, pa četudi na bruto osebni dohodek. V tem primeru se seveda s formulacijami le težko strinjам.

Mislim, da vsi vemo, da je narodni dohodek določena dana kategorija, ki se deli na tri znane dele: na splošno potrošnjo, na osebno potrošnjo in na akumulacijo. Če hočeš izvršiti kakšne spremembe, potem moraš imeti vse tri dejansko v rokah. Ob tem pa moramo priznati, da doslej v bistvu nismo imeli na področju osebnih dohodkov kakšnih večjih možnosti, da bi lahko kakorkoli učinkovito vplivali.

Najbrž je seveda težko ob taki situaciji, kakršna je sedaj in pa tudi ob teh številkah, ki so tu navedene, ko hkrati računamo še s porastom osebne potrošnje v višini 9 %, da bi mogli ob nadaljnji ekspanziji osebnih dohodkov hkrati računati s porastom splošne potrošnje ob enaki ali pa celo povečani razširjeni re-produkciji. Ne vem, če morejo te stvari iti skupaj, razen seveda v pogojih inflacije, glede katere pa najbrž nihče ne sodi, da bi z njo pametno rešili probleme, pred katerimi smo.

Ne bi hotel zaključevati, vendar se mi zdi, da bi morali v nadaljnjih formulacijah, v precizaciji teh pogojev izhajati iz naslednjih dejstev: odkloniti je treba vsak ukrep, ki bi kakorkoli lahko objektivno imel za posledico zmanjševanje akumulativnosti gospodarstva. Samo politika razbremenjevanja gospodarstva, ne pa obratno, je pot, ki vodi k pravemu cilju.

Mislim, da je odveč, da se tu sklicujemo npr. na smernice CK, ki govorijo med drugim tudi o proračunski potrošnji, o njeni nebrzdani rasti in tako dalje. To se pravi, da moramo najprej zagotoviti vsaj ta delitvena razmerja, ki so že dosežena.

Vprašanje povečanja splošne potrošnje nekaterih najbolj perečih kategorij je možno rešiti le z ukrepi, ki radikalno posegajo v osebno potrošnjo. Izvršni svet bi moral predložiti program teh ukrepov, ki bodo preprečili ekspanzijo osebne potrošnje, ki bodo preprečili rast osebnih dohodkov neodvisno od delovnih rezultatov. To je toliko bolj potrebno, ker je v predlogu deklarirano, da akumulativnost gospodarstva in splošna potrošnja rasteta istočasno.

Preprečiti moramo kakršnokoli linearno povečanje prispevka na osebni dohodek. Tu bi po mojem mnenju morali vztrajati na materialnih garancijah, da bomo imeli sistem, ki bo onemogočil postavljati plane na povečanju teh prispevkov, obenem pa zagotovil iskanje vseh drugih virov za večjo splošno potrošnjo izključno v dohodkih od prebivalstva.

Mislim, da smo za družbeno dogovarjanje o delitvenih odnosih in da je družbeno dogovarjanje pot, vendar pa ne edina, ki lahko vsaj delno pripomore k temu. Obvezno družbeno dogovarjanje o delitvenih odnosih je treba zagotoviti z ustreznim republiškim zakonom. Taksativno je treba naštetih oziroma navesti, ali gre za vsa področja ali pa samo za tista, za katera smatramo, da so najbolj pereča — dejavnosti splošnega družbenega pomena —, to je za tiste dejavnosti, ki več ali manj dišijo po monopolu in poslujejo v monopolnih po-

gojih. Za te bi obvezno uvedli družbeno dogovarjanje, vendar tako, da se izvede tudi v negospodarstvu, ker konec koncev statistike permanentno kažejo, da tudi v tistih kategorijah, ki danes niso tu našete kot kritične, osebni dohodki hitreje rastejo kot pa v gospodarstvu. Tako imamo za prvih 7 mesecev v primerjavi z lanskim letom indeks rasti osebnih dohodkov 109 v negospodarstvu, v gospodarstvu pa 107. Ta proces je prisoten vsako leto. Mislim, da je pri vsem tem izredno pomembno vprašanje institucionaliziranja tega družbenega dogovarjanja, ker sodim, da to družbeno dogovarjanje ne bo učinkovito, dokler ga ne bomo institucionirali v tem smislu, da brez učinkovitih posledic nihče ne bo ostal izven. Iz dosedanje prakse vemo, da jih je vedno nekaj, ki se nočejo priključiti družbenemu dogovarjanju, a najdejo se tudi taki, ki formalno ne dajejo slabega zgleda, ki v pripravah vzbujajo videz discipliniranih, v praksi pa se izogibajo izpolnjevanju določil in se ne podreajo skupnim družbenim interesom, ampak iščejo predvsem lastne koristi.

Zato sodim, da institucija družbenega dogovarjanja ne bo učinkovita toliko časa, dokler ne bo uveljavljen večinski princip tega družbenega dogovarjanja, ki bo uspel disciplinirati tudi manjšino, ki sicer noče sodelovati. V tej smeri bi morali iskati neke sistemske rešitve, ker bomo sicer pri družbenem dogovarjanju verjetno ostali nekje na sredi poti oziroma le pri deklaracijah, ne da bi imeli kakšne pomembnejše konkretne rezultate.

Tu je seveda še cela vrsta drugih področij, ki v tem dokumentu niso upoštevana v zadostni meri. Imeli pa bomo čas, da se to še dopolni. Gre predvsem za probleme, ki zadevajo nekatera druga področja in ki so samo bežno omenjena v dokumentu, za katere pa pričakujemo, da jih bomo morali tudi rešiti, npr. vprašanje tako imenovane progresivne obdavčitve poprečnih osebnih dohodkov.

Vemo, da imamo v smernicah celo vrsto zaključkov, ki tudi republikam postavljajo naloge, da se izravnajo nekatere socialne anomalije ne samo med posameznimi kategorijami ali posameznimi sloji prebivalstva, temveč tudi med posameznimi vrstami delovnih organizacij. Progresivno obdavčevanje poprečnih osebnih dohodkov v delovnih organizacijah je ena izmed oblik, ki se jih republika lahko posluži. Samo kot primer navajam, da bi uvedli progresivne prispevne stopnje npr. od 1600 dinarjev bruto osebnega dohodka dalje. Uvedli bi progresijo, ki bi bila v zgornjih mejah lahko tako močna, da bi imela v bistvu prohibitivni karakter na naraščanje osebnih dohodkov, vendar ne zaradi potreb splošne potrošnje, temveč zaradi zaščite akumulacije. Ta sredstva naj v bistvu ne bi bila odvzeta delovnim organizacijam oziroma bi bila odvzeta delovnim organizacijam samo takrat, če bi vendarle hoteli deliti. Če bi se pa sprijaznili z nekimi normalnimi delitvenimi pogoji, potem bi to ostalo gospodarstvu za razširjeno reprodukcijo. Verjetno pa bi le prišlo tudi do primerov, da bi bil del sredstev vendarle odvzet, saj se je že sedanja visoka obremenitev osebnih dohodkov praktično izkazala, da ne pomeni posebne ovire za delitev v mnogih organizacijah. Tako bi lahko ustvarila določene pogoje za koncentracijo sredstev za gospodarske naložbe za vse tiste stvari, kjer mora republika odigrati določeno vlogo v združevanju sredstev, v razvojnih investicijah, v gospodarstvu ipd.

V tem dokumentu je le malo besed o koncentraciji sredstev slovenskega gospodarskega potenciala in je po mojem mnenju zaradi tega tudi opravičen očitok, da je nekoliko enostranski, ker probleme splošne potrošnje meče v prvi plan. So pa ti problemi prav tako pomembni kot ti, o katerih je govora.

Oba moja predgovornika tov. Ladava in tov. Arzenšek sta že govorila o tem, da je nevzdržno, da bi mi ob teh povečanih potrebah, ob tem zagotavljanju

večjih sredstev za določene kategorije splošne potrošnje lahko šli popolnoma mimo nekaterih nujnih prestrukturiranj v okviru splošne potrošnje same. O tem ni besede v tem dokumentu. Ponovno lahko ugotavljamo, da je bilo izrečenih že nešteto besed o tem, kaj je gospodarstvo v reformi že storilo, kako je bilo skozi reformne ukrepe neizprosno prisiljeno, da se začne prestrukturirati, da je tu diferenciacija, ki gre svojo pot, da pa istočasno — razen besed seveda — na področju splošne potrošnje ni bilo ničesar storjenega, da imamo še vedno ambiciozne negospodarske investicije, da v obdobju, ko je problem šolstva in osebnih dohodkov tako zaostren, še vedno gradimo zelo razkošne šole in da nimamo nekih normativov, ki bi ambicije posameznih arhitektov ali tudi nekaterih drugih spravljali v normalne okvire in to v okviru razpoložljivih sredstev izobraževalne skupnosti oz. občinske skupščine za področje šolstva. Konec koncev draga šola ni draga samo takrat, ko jo investiraš, gradiš z visokimi investicijskimi stroški, ampak je draga tudi potem, ko dela, ker so stroški vzdrževanja, stroški življenja take šole mnogo višji kot pa stroški šole v nekih normalnih pogojih.

Dejstvo tudi je, da imamo zelo drago dejavnost določenih družbeno-političnih organizacij, da imamo neučinkovito in drago funkcionalno dejavnost v mnogih institucijah, ki se financirajo iz republiških in občinskih sredstev. Da ti stroški niso v skladu z učinkom, z delovnimi rezultati, ki jih te institucije dosegajo, je tudi pogosto na dlani. Razen tega imamo dupliranje dela in institucij, o čemer je tudi že bilo govora.

Mislím, da so to stvari, ki jih v tem momentu, ko je gospodarstvo pod tako težo reformnih pogojev, z upravičenostjo lahko postavljamo in zahtevamo, da se tudi z dejanji nekaj na tem področju naredi, ne pa, da ostajamo pravzaprav samo pri deklaracijah. Soglašam sicer s tem, da je zelo nepopularno odločiti se, da npr. nekatere stvari napadeš, da za nekatere stvari poveš, da nimajo več obstoja, toda to je treba storiti.

Priznati je treba tudi nevzdržno stališče, ko je šlo za ukinitev nekaterih šol. Ob teh predlogih so se dvignile stotine glasov, da je vsa in ne vem še kakšna kultura slovenskega naroda zato ogrožena. Če pa neka gospodarska organizacija propade, je to normalen proces diferenciacije, ki se a priori z njim nekako sprizajzimo in ne dvigamo prahu.

Morda to, kar sem rekel, zveni nekoliko demagoško, vendar sem namenoma hotel poudariti ta moment, ker smo nekoliko brezbrizni do tega, oziroma prepuščamo stvari samim sebi, češ kaj se bomo spuščali v določene ukrepe, ki so več ali manj nepopularni in se jih raje previdno izogibamo, ker bi nas sicer utegnil kdo razglasiti za premalo kulturne, če ne še kako huje.

Po mojem mnenju pa so v tej zaostreni situaciji to vendarle stvari, ki bi jih bilo le treba nekoliko bolj smelo postaviti na dnevni red.

Če dovolite, bi se ponovno vrnil na vprašanje enotne davčne politike, predvsem zato, ker me ta stvar boli s stališča delimitiranja stopenj in možnosti, da vsaka družbeno-politična skupnost to predpisuje. Mi smo to sprejeli; v zakonu imamo glede tega pravzaprav le eno določilo, za katerega smo vedeli, da je neučinkovito, to je usklajevanje, ki ga pa v bistvu ni bilo. V lanskem letu smo izdelali priporočilo, ki pa je ostalo neučinkovito, tako da imamo tu v Sloveniji velike razlike. Obenem pa je bila na terenskih posvetovanjih izražena podpora tej enotni politiki. Videti je, da si to enotnost dostikrat različno predstavljamo in mislim, da se moramo v nadaljnji razpravi povzpeti do nekoliko bolj sistematičnih stališč.

Gre predvsem za naslednje vprašanje: ali gre v resnici za kršenje ustavnih določil in za rušenje koncepta občine kot temeljne družbeno-politične skupnosti, da si sama določi vrste in oblike dohodkov, če to načelo realiziramo v bistvu samo s tem, da rečemo stopnje so delimitirane, delajte kar hočete.

Mislim, da moramo priznati, da je bila ta samostojnost doslej velika fikcija že zaradi tega, ker je bil največji del občinskih proračunov določen že vnaprej in stvarne diskusije sploh ni bilo.

Ko smo limite ukinili, pa praktično nastopajo novi limiti, v bistvu mnogo resnejši, to so stvarne ekonomske možnosti, ki jih imamo. To so torej limiti materialne zmogljivosti gospodarstva. Ena bistvenih stvari je, da ta proces tudi institucionaliziramo, da stvarno dosežemo ne samo formalno demokracijo pri tem, ampak soodločanje faktorjev gospodarstva, delovnih organizacij, občanov in tako naprej. Konkretna stopnja bi bila vedno povezana z določenim programom. Mislim, da bi bili mi vsi za to, da z enotno stopnjo na nekih minimalnih osnovah zagotovimo v republiki enotne obremenitve, da pa je vprašanje samoupravnega dogovarjanja, ki ga zlasti novi zakon o delitvi dohodka omogoča, v resnici takšno, da bi izhajali pri zadovoljevanju potreb iznad določenega minimuma iz potreb občana, njegove zavestne odločitve, usklajevanja tudi različnih interesov, stvarnega dialoga v okviru občinskih skupščin s terenom, z delovnimi organizacijami, da bi vse tisto, kar je lahko predmet takšne ali drugačne odločitve, prepustili svobodnemu soodločanju. To je možno po sedanjem zakonu tudi iz dohodka podjetij, če se tako sporazumejo in mislim, da tak sporazum moramo institucionalizirati v tem smislu, da bi bil veljaven že, če bi se večina izrekla za tak program, ne pa da ga vežemo vedno na stoddostno soglasnost ali na podpis vsakega delavskega sveta do zadnje delovne organizacije, kadar gre za probleme, ki zadevajo teren, občino ali pa medobčinsko sodelovanje v širšem prostoru. Dokler pa je tako, kot je sedaj, ko je še vedno vse le v obliki priporočil, je pa seveda — in to se je pokazalo na zajemanju iz privatnega sektorja zelo lepo, ta samostojnost pomenila v bistvu konkurenco občinskih skupščin pri tem, kdo bo nudil ugodnejše pogoje. Moramo priznati, da je tudi to bil eden izmed potencialnih možnosti in virov za bogatenje nekaterih kategorij prebivalstva. Ta ustavna pravica in samostojno odločanje občinskih skupščin se je v tem primeru sprevrгло v sredstvo za odtekanje družbenih sredstev. Tudi v tem so vzroki za neopravičeno bogatenje. Različni maloprodajni davek na osebne avtomobile je prav gotovo eden takih tipičnih primerov, da ne govorim še o razlikah v zasebnem sektorju v obrti itd., kjer smo imeli elemente medsebojnega tekmovanja v dajanju ugodnejših pogojev, ki so v bistvu pomenili odtekanje sredstev. Zagovarjanje dosedanjih pogojev tu prav gotovo ni na mestu.

Dejansko samoupravno odločanje o teh stvareh se v resnici lahko realizira tako, da se ne dvignejo samo roke na občinskih skupščinah in izglasuje višja stopnja prispevka na osebne dohodke, ampak resnično dogovarja in spopada na osnovi programa, potem pa sledi zavestna akcija vseh tistih, ki so soudeleženi, tistih, ki dajo, in tistih, ki trošijo, na skupnem programu.

Oprostite, ker sem bil malo dolg, vendar sem hotel vsaj nekoliko doprinesiti k temu, predvsem v smislu razmišljanja, da bi morali, ko se bo ta dokument formuliral v končni obliki, voditi računa tudi o celi vrsti tistih vprašanj, ki v samem dokumentu še niso načeta, ali pa so premalo načeta oziroma stališča niso dovolj precizirana in do konca izdelana.

Besedo ima tovariš Miloš Poljanšek, predsednik prosvetno-kulturnega zbora.

Miloš Poljanšek: Mislim, da je ta trenutek z dveh plati neprimeren, da govorim:

– prvič, ker je tovariš iz gospodarskega zbora nazorno povedal, zakaj ne bi mogli narediti nobenih večjih premikov v smislu podpore naši družbeni potrošnji,

– drugič, ker imamo opraviti z novim dokumentom z izhodišči izvršnega sveta, ki bistveno spreminjajo naš pogled na stvar.

Bili smo priostreno kritični in ostri do izhodišč, ki jih je posredoval skupščini sekretariat za finance, ko so nas o njih informirali naši časopisi. Kritični zato, ker se nam je zdelo, da se v prekratkem času pojavlja tako izrazita dezinformacija, ki bi jo najpreprostejši človek doumel, kaj šele prosvetni delavci, kulturni delavci, znanstveniki, ki so zainteresirani, da se njihova pozicija v družbi v relacijah realnih možnosti vendarle začne spreminjati. Če mi streljamo iz vseh topov, streljamo samo zaradi tega, da bi se nas slišalo, to pa ne pomeni, da nismo pripravljeni na pogovor in na realno oceno današnjega trenutka in da ne bi znali oceniti, kaj je možno in kakšen premik je učinkovit, ne samo za prosvetnega delavca, znanstvenika in kulturnega delavca, ampak kakšen je premik možen tudi za naše gospodarstvo.

Tovariš Goslar je rekel, da je nepopularno govoriti zoper kulturo. Mislim, da bi bilo v tem trenutku in na tem mestu meni nepopularno govoriti zoper gospodarstvo. Če govorimo o akumulaciji in o potrebi, da to akumulacijo ohranjamo in da jo še nadalje krepimo, potem moram povedati, da o tem ne želim govoriti, ker se mi zdi, da sem premalo kvalificiran komentirati vse o akumulaciji, ki nastaja neposredno z angažiranjem gospodarskih potencialov. Lažje in bolj temeljito pa mi je mogoče govoriti o tistem delu akumulacije, ki ga gospodarstvo ni še v potrebi in v dovolj veliki meri izkoristilo. Pri tem mislim na izobrazbeno strukturo, znanstveni potencial in morda še na določene aspekte, ki pa neposredno nastajajo in se razvijajo v tej seriji, katero sem dolžan braniti.

Če govorim o kadrovski strukturi, potem mislim na vso šibkost in dostikrat neobgljeno izobrazbo, ki ima nujno svoje posledice tudi v naši proizvodnji in v veliko počasnejšem napredovanju kot smo že objektivno v stanju narediti.

Znanstveno raziskovalne kapacitete, ki jih nimamo malo, so tako k sebi obrnjene, kot je gospodarstvo zase k sebi obrnjeno. Mislim, da je že čas, da pride tukaj do končnega konflikta, vendar ne v tej smeri, da na primer naša gradbena podjetja za nizke gradnje ne zaupajo ekspertize našim strokovnjakom, marveč gredo v Beograd. Tam rečejo našim strokovnjakom, naj sami opravijo ekspertize, račun za njihove ekspertize pa izstavijo v Beogradu. Nisem za takšno nezaupanje, ampak za način, ki bo tudi naše strokovnjake potegnil na sonce, da vidimo, kdo v resnici je strokovnjak, kdo nam lahko pomaga v našem gospodarskem in siceršnjem družbenem razvoju, kdo pa to ni, da se tudi v teh vrstah enkrat izvrši določena diferenciacija. Mislim, da je čas, da do takšne hitrejše diferenciacije pride, ker boste tudi vi potem drugače gledali na to sfero splošne potrošnje.

Še en moment je, ki komplicira situacijo naših dejavnosti. To je vedno večja razlika med razvitimi in nerazvitimi območji, predvsem, kar se tiče šolstva in prosvete v širšem smislu, pa tudi do neke mere kulture. Mislim, da se te razlike ne bi smele večati, marveč bi morali storiti vse, da se začenjajo zmanjševati. Podatki kažejo, da tolikšne razlike niso bile niti v bivši Jugoslaviji. Tovariš Goslar je uporabil mojo odkrito kritiko, ko je govoril, da gradimo pre-razkošne šole. Resnica, imamo primer, ko smo zgradili šolo, ki lahko stoji v

najrazvitejšem centru Evrope ali še kje v Ameriki. Kaže, da nam mora takšna šola postati opozorilo, da ni treba uveljavljati skrajnosti, ko načrtujemo, kako naj bodo grajene šole, da bodo ustrezale našim potrebam. Vendar ob takšnih, toliko osamljenih primerih mislim, da le-ti niso največja težava. Večja zadrega je v tem, da tisti deli slovenskega ozemlja, ki so že razviti, lahko še hitreje razširjajo in posodobljajo tudi svoj šolski prostor, in da se tistim predelom, ki so že danes v resnih zadregah, te zadrege še povečujejo in stopnjujejo. Danes imamo politične probleme ne v razvitih predelih, ampak predvsem na nerazvitih področjih, kjer se predvsem kažejo težnje in zahteve po centralističnem in bolj administrativnem urejanju celotne materialne problematike šolstva. Za samoupraven odnos in za samostojno reševanje so predvsem tisti predeli, ki so že razviti.

Naj končam z mislijo, ki sem jo mimogrede že omenil, mi smo odločno za dogovor in to ne za dogovor med nekom, ki daje in nekom, ki sprejema, marveč za dogovor med partnerjema, ki sta drug drugemu potrebna.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima podpredsednik izvršnega sveta tovariš Vinko Hafner.

Vinko Hafner: Tovariši in tovarišice poslanci, govoril bom še o nekem področju potrošnje, ki porabi še enkrat toliko sredstev, kot pa področje, o katerem je govoril tovariš Poljanšek. To je področje socialne politike.

Preden bi prišel na to področje, bi v razpravi spregovoril o stvareh, o katerih je tu govoril predsednik vašega zbora. Z njegovim izvajanjem se skoraj v celoti strinjam, predvsem pa s tem, da moramo usmerjanje gospodarskih tokov tako kot si ga zamišlja in ga priporoča v svojih izhodiščih izvršni svet, uresničiti samo, če bomo poleg družbenega dogovarjanja in sporazumevanja, kreirali tudi nekaj konkretnih instrumentov. Tu mislim posebej na gibanja osebnega dohodka in akumulacije v gospodarstvu in tudi v družbenih službah. Poudariti moram, da so vprašanja, ki jih načenjajo že sama izhodišča izvršnega sveta in to, kar je govoril tovariš predsednik zbora, bila že zelo temeljito razpravljana ob koncu lanskega leta, in tudi v letošnjem letu v delu posebne komisije, ki se je ukvarjala s problemom družbenega usmerjanja delitve dohodka. Že takrat smo prišli do nekaterih načelno koristnih zaključkov, vendar smo z delom prenehali tam, kjer se praktično delo šele začneja: pri konstruiranju stvarnih instrumentov. Takrat smo se še v precejšnji meri izgovarjali, da je to izključno domena zveznih predpisov, popolne zvezne zakonodaje. Zdaj se je situacija močno spremenila.

Včeraj smo na nekem sestanku, ki ga je vodil tovariš Simoneti in kjer je bil tudi tovariš predsednik, ugotovili, da nam novi temeljni zakon o ugotavljanju in delitvi dohodka v delovnih organizacijah omogoča, da deloma z republiškimi predpisi, deloma tudi s sporazumevanjem, lahko uresničimo mnoge koristne zamisli za najoptimalnejše usmerjanje gospodarskih tokov, še posebej pa dohodka.

S tem zakonom so sprejete mnoge sugestije, ki so se porajale ravno v Sloveniji. To, kar smo sugerirali federaciji in njenim predstavniškimi organom, je bilo tudi z zakonom sprejeto. Skoraj bi rekel, da nam je zdaj federacija vrgla rokavico v tem smislu: če ste sposobni uresničiti nekatere načelne predloge, ki ste jih dali glede družbenega sporazumevanja in usmerjanja delitve dohodka, imate sedaj možnost napisano v omenjenem zakonu, pa te možnosti realizirajte.

Pred nami je še vsega tri mesece do začetka prihodnjega leta in do dne, ko se bo zakon začel uporabljati. Pred nami je seveda še daljša doba, v kateri se moremo resnično potruditi, da bi kreirali nekatere svoje pristope k tem vprašanjem in jih oformiti tudi v obliki določenih predpisov in določenih družbenih norm. To ne bo lahka stvar, saj so to vprašanja, s katerimi se skupaj z gospodarstvom ukvarjamo že leta. V resnici ne gre za nasilje, temveč za sporazum slovenske družbe, še posebej slovenskih proizvajalcev: ali so disciplinirano pripravljene sprejeti nase nekatere instrumente usmerjanja, ki so resnično lahko zelo ostri in hkrati zelo delikatni za pravilne ekonomske tokove. Ti instrumenti so neobhodni, če hočemo onemogočiti nekatera gibanja, ki so nam doslej delala skoraj nepremostljive ovire. Pri tem moram reči, da bi bili instrumenti, ustvarjeni v tej obliki, aktualni predvsem za gospodarstvo, tam kjer se vrednost dejansko ustvarja. Instrumenti bi morali biti uporabljivi prav tako za področje družbenih služb, kjer je v nekaterih stvareh iti dalj.

Bistveno je vprašanje progresivnega obdavčenja osebnih dohodkov, ki bi lahko ob hkratni uporabi progresije na zviševanje osebnih dohodkov in z hkratno uporabo spreminjanja razmerja med akumulacijo in osebnimi dohodki, privedlo do resnično koristnih učinkov, brez da bi to pomenilo zmanjšanje interesa za povečanje dohodka v celoti. To ne bi istočasno pomenilo ustvarjanje uravnilovke, ki bi bila lahko hujša škoda kot so današnje razlike v pogojih za ustvarjanje dohodka.

Glede vprašanja financiranja socialnega področja v letu 1969 moram ponoviti predvsem to, kar je tovariš predsednik Kavčič že prej podal: da resnično ni namera izvršnega sveta, da vam tudi na tem področju vsili neke rešitve, temveč gre za naš skupen dogovor, da ugotovimo, kaj moramo od tega sprejeti in da prevzamemo tudi skupne konsekvence.

To so tiste konsekvence, na katere predvsem gospodarstveniki opozarjate in so lahko negativne za gospodarstvo in tiste konsekvence, ki jih vsi skupaj prevzemamo za celotna družbeno-politična gibanja, če odbijemo ali pa ne rešujemo nekaterih stvari.

V izvršnem svetu pripravljamo temeljite analize dveh področij: pokojninskega zavarovanja in zdravstvenega zavarovanja. V analizah bodo podani vsi tokovi v letošnjem letu in možne prognoze za prihodnje leto. Ker gospodarski zbor ne bo v enaki meri intenzivno vključen v te razprave, kot bosta že v prihodnjem mesecu socialno-zdravstveni in republiški zbor, bi vam dal tu samo nekaj podatkov, ki so vsebovani v izhodiščih izvršnega sveta. Bilo bi koristno, če se z njimi seznanite, da bi lažje uvideli težo in konsekvence posameznih vprašanj.

Najtežje je vprašanje pokojninskega zavarovanja, saj ta letno porabi skoraj 140 milijard S din. V letošnjem letu smo na področju pokojninskega zavarovanja dosegli dva pomembna uspeha, in sicer: vsaj delno smo izvršili usklajevanje starih in novejših pokojnin in dosegli smo vsaj to, da je sklad pokojninskega zavarovanja toliko likviden, da vsak mesec izplača pokojnine.

Vendar je na področju pokojninskega zavarovanja ostalo nekaj težkih vprašanj, tako sistemskih kot tudi praktično ekonomskih, ki jih je treba neutegoma reševati. Poudaril bi to, da je letošnje finančno stanje pokojninskega sklada zagotovljeno ob stopnji 12,5 % na bruto osebni dohodek, da pa je ob tej stopnji že bila planirana izguba okoli 2 milijarde 300 milijonov S din, ki se pokriva iz ostanka rezerv, naloženih v prejšnjih letih pri kreditni banki. Istočasno pa nismo bili sposobni v letošnjem letu osvoboditi ničesar od treh milijard S din za-

mrznjenih v stanovanjskem skladu od pokojnin iz prejšnjih treh let. Letos se sprošča samo tekoči priliv oz. tekoči izdatki iz tega stanovanjskega sklada. Če bi zagotovili osvoboditev tega sklada in hkrati skladu dovolili invalidsko-pokojninskega zavarovanja delati brez rezerv, bi stopnja ne bila 12,5, temveč približno 13,2⁰/. Če ne gre za stanovanjski sklad, ampak samo za tekočo likvidnost, bi stopnja v tem primeru bila 12,8⁰%.

Kaj moramo izvršiti v letošnjem letu na področju pokojnin?

1. Računati moramo s približno 4⁰% povečanjem števila upokojencev, to je ena normala, ki je ne moremo spremeniti.

2. Uskladiti pokojnine z življenjskimi stroški, računamo za okoli 5⁰%, kar je minimum, to je tudi zakonska obveznost, ki je ni mogoče zatajiti.

Če to sprejmemo kot dani obveznosti, nam zdaj ostajata še dve nalogi, ki ju izvršni svet v svojih izhodiščih priporoča:

– da v letošnjem letu izvršimo novo fazo usklajevanja starih in novih pokojnin;

– in drugo, da osvobodimo vsaj polovico od 3 milijarde S din v prejšnjih letih zamrznjenega stanovanjskega sklada upokojencev in hkrati omogočimo likvidno izplačilo pokojnin.

Te zahteve so razmeroma skromne in ne predstavljajo pomembnega povečevanja, hkrati pa so neobhodne.

Glede usklajevanja pokojnin je pomembno, da znamo naslednje odnose: V Sloveniji je od 160 000 upokojencev približno 104 000 tako imenovanih staro-upokojencev. Njihove pokojnine so v letu 1967 predstavljale samo približno 75⁰% pokojnin novejših upokojencev in komaj 50⁰% osebnega dohodka v letu 1967. Z lanskim letom smo z usklajevanjem povečali stare pokojnine za približno 10⁰%. S tem smo en del teh razlik sicer zmanjšali, ki bi se pa novo povečale zaradi porasta osebnega dohodka in pokojnin v letu 1968 in seveda v prihodnjem letu. Tako je del te uskladitve devalviran z novim porastom, kljub temu pa moramo smatrati, da je to bil precejšen uspeh.

S približno 5 milijardami S din bi v prihodnjem letu razliko, ki znaša med starimi in novimi pokojninami približno 15 do 17⁰%, zmanjšali za nadaljnjih 5 do 7⁰%. Nato bi prepustili kasnejšim možnostim in sistemskim rešitvam, da se to vprašanje v kasnejših letih definitivno uredi tudi z določenim avtomatizmom usklajevanja pokojnin. Menimo, da je to razmeroma skromna in neobhodna zahteva, ki jo niti politično niti socialno ne moremo odbijati. Seveda je možnost tudi to zapostaviti, če so druga področja važnejša.

Glede sprostitev sredstev stanovanjskega sklada upokojencev je to le polovico zahteve, ki je zakonsko že podana. Mi jo onemogočamo s tem, da vezemo sredstva stanovanjskega sklada v obratnih sredstvih pokojninskega sklada. Če ta sredstva ne bi vezali in odvzeli, bi praktično onemogočili normalno izplačevanje tekočih pokojnin.

Vse to predpostavlja, da bi morali v prihodnjem letu prispevek za pokojnine povečati približno od sedanjih 12,5⁰% na približno 13,1⁰%. Pri tem imamo še eno pozitivno postavko, ki nam lahko to breme zmanjša.

Vse namreč kaže, da republika in federacija dolgujeta pokojninskemu skladu iz leta 1967 po definitivnem obračunu borčevskih in ostalih benefici-ranih pokojnin ca. 3 do 4 milijarde dinarjev. Nismo si še čisto na jasnem, če bo to realno, ker bo to deloma bremenilo druge republiške izdatke. Vendar je glavni delež na federaciji. Če uspe te terjatve izterjati, je lahko omenjeno zvečanje prispevka za pokojnine znatno manjše. Morda bo celo potrebno v tem

primeru samo okoli 0,2% povečanja prispevne stopnje. Torej ne 18% kot je nakazano v izhodiščih, temveč je to le okoli 12 do 13% skupnega povečanja izdatkov na račun osnovnega prispevka.

Na področju pokojnin so alternative zelo preproste in niti kdove kako zapletene, o njih je treba kvantitativno odločiti. To je dosti preprostejše od odločitev na področju zdravstvenega zavarovanja in pa kulturno prosvetnega področja.

Področje zdravstva je seveda dosti bolj zapleteno, ker v njem so rezerve, dočim pri pokojninah nimamo nikjer nobenih rezerv, pa naj gospodarimo tako ali pa drugače, razen če bistveno spremenimo pravice iz pokojninskega zavarovanja. Pri zdravstvu je položaj precej drugačen in zato so tudi odločitve mnogo bolj ekonomsko in politično delikatnejše. V zdravstvenem zavarovanju smo skozi dolgo dobo nazaj imeli nenehen visok trend porasta izdatkov, ki je bil znatno višji od porasta nacionalnega dohodka. V letu 1967 je prišlo do udara, kakršnega ni nikoli doživela nobena družbena dejavnost. To je znano zmanjšanje osnovnega prispevka za zdravstveno zavarovanje od 7 na 5%. Res je, da je zdravstveno zavarovanje zaradi takšnega trenda porasta izdatkov povzročilo po eni strani visok dvig zdravstvene ravni slovenskega prebivalstva, istočasno pa je bilo niz neracionalnosti tako v tekoči potrošnji kot tudi v investicijah. O tem ni nobenega dvoma.

Kakšne so bile praktične posledice? Praktične posledice so bile take, da so bili v letu 1967 izdatki za zdravstveno varstvo (celo če upoštevamo izgube skladov in zdravstvenih zavodov) nominalno izpod nivoja leta 1966. V letu 1968 računamo, da so izdatki za približno 8% večji kot so bili v letu 1967. Vendar je zaradi velikih izgub, ki so jih zdravstveni zavodi in skladi prinesli iz leta 1967, ob hkratnem porastu materialnih izdatkov zdravstvene službe za okoli 8% in ob hkratnem približno enakem porastu osebnih dohodkov zdravstvenih delavcev postal problem samega zdravstvenega varstva skrajno pereč.

Zdravstveno varstvo nam praktično že tretje leto stagnira. Odnosi v zdravstvenem varstvu so se močno zaostri. Iz tega moramo izvleči sedaj nekatere konsekvence, ki se ne nanašajo samo na vprašanje zdravljenja delavcev, ampak tudi na njegovo povratno dejstvo na gospodarstvo in na gospodarska gibanja.

Zato je izvršni svet ocenil, da moramo v prihodnjem letu doseči v financiranju zdravstva dva efekta:

- zaustaviti moramo sedanjostagnacijo zdravstvenega varstva in ravni zdravstvenega varstva dati vsaj malo možnosti porasta in
- izravnati izgube iz letošnjega leta in omogočiti zdravstvenim zavodom in zdravstvenim skladom normalno financiranje.

Pri tem se postavlja vprašanje, kaj je z rezervami na tem področju. Opozarjam vas, tovariši poslanci, na to, da so rezerve resnično še velike, da je bilo v pretečnih dveh letih za uporabo teh rezerv nekaj že napravljeno, da pa bo njihovo nadaljnje aktiviranje zelo dolgotrajen in potrpežljiv proces.

Res imamo na eni strani za 300 do 400 bolnišničnih postelj preveč, na drugi strani pa pomanjkanje približno 700 postelj. Ne moremo neke bolnice, ki so 30 pa več let funkcionirale, naenkrat ukinjati, kot je na primer Sežana, Topolščica, Pohorski dvor in druge s perfektnimi kapacitetami, in to na drugi strani kompenzirati. Ta problem je medicinske, ekonomske in socialne prirode, ki ga je možno solidno reševati samo postopoma. Res je, da bi nam rešitev odvečnih bolničnih kapacitet prihranilo najmanj 3 milijarde S dinarjev, če bi se moglo

preprosto razrešiti tako kot si lahko zamisli le birokrat, kako bi malo porazdelili bolnišnične kapacitete.

Rezerve na tem področju obstajajo v načinu vrednotenja dela, zdravstvene službe, v investicijah, v preporazdelitvi kapacitet, vendar bi jih mogli do kraja aktivirati na razmeroma dolgi rok. Menimo, da moramo dovoliti zdravstvenemu varstvu malo bolj dihati. Ne več, kot to terjaja neobhodno stanje in ne toliko, da bi zavrla sedanje procese racionalizacije, in ne, da bi dovolili nov dvig cen za zdravstvene storitve in zdravstvene potrošnje, ker bi to seveda škodovalo samemu zdravstvenemu varstvu.

Zato je naš predlog naslednji: da minimalno povečamo stopnjo osnovnega prispevka. V bistvu to pomeni, da delimitiramo in da več z republiškim zakonom tega vprašanja ne urejamo. Prepustili bi komunalnim skupnostim in tistim prizadetim dejavnikom, vključno z gospodarstvom, da sami odločajo. Menimo, da bi se mogla ta stopnja povečati le za približno polovico odstotka.

Povsem se strinjam s tovarišem predsednikom zбора, ki pravi, da je najenostavnejše za odgovorne organe povečati stopnjo osnovnega prispevka. Ta zavarovanec komajda čuti, na prvi mah celo to izgleda, da bomo s tem rešili nekatere probleme zdravstva. V resnici pa ima hkrati to najtežje posledice, ker se de facto odvzame toliko sredstev gospodarstvu, pa naj bo to po katerikoli poti.

Zato izvršni svet meni, da je sugestijo povečanja prispevne stopnje možno sprejeti samo pod pogoji, da se najdeta še dva važna vira dohodkov iz zdravstvenega zavarovanja, ki sta pa hkrati tudi pomemben regulator zdravstvene potrošnje, in sicer:

- zadržati denarna nadomestila za odsotnost iz dela na globalu iz leta 1968, kar ni majhen problem in daje težke milijarde;
- in drugo, vsaj minimalno povečati participacijo zavarovancev.

Moram povedati, da sta to instrumenta, ki dajeta neka določena sredstva in sta hkrati pomemben regulator potrošnje, oba sta hkrati politično zelo delikatna in jih je možno sprejemati samo ob širši kampanji prepričevanja ljudi in še posebej gospodarstva. Ljudem se mora pojasniti, da to ni udar po potrošnji, ampak, da je to lahko samo faktor pametnega usmerjanja zdravstvene potrošnje.

Zato bi pa po mojem mnenju bilo umestno, če bi skupščina, ki bo v bližnjih dneh sklepala o ukinitvi zakona o limitiranju stopnje osnovnega prispevka za zdravstveno zavarovanje, istočasno sprejela priporočilo, da je možno povečevati obremenjevanje gospodarstva s povečanim prispevkom, samo pod pogoji, če se uveljavljajo tudi drugi instrumenti za pridobivanje dohodka in reguliranje potrošnje. Če to ne uveljavimo, bo to resnično, kar tov. predsednik opozarja, lahko zelo preprosto in oportunistično povečanje prispevka, da bi se rešila nekatera vprašanja.

Naš interes je, dati zdravstvu realno toliko kot to neobhodno rabi, da nam raven zdravstvenega varstva prebivalstva ne pada, da jo vsaj vzdržimo, da ji damo perspektivo postopnega večanja in da hkrati ne podpiramo nobenega razsipništva, da ne uničimo tistih teženj za racionalizacijo, ki so v zdravstvu že sprožene in dajejo vsaj skromne efekte.

Za področje otroškega varstva je že podan konkreten predlog izvršnega sveta in republiške skupnosti za otroško varstvo, da se prihodnje leto ostane pri isti prispevni stopnji za otroški dodatek in družbeno varstvo otrok, kot ga letos uporabljamo. Ti izdatki bi se povečali lahko samo v toliko, kolikor bi se nominalno povečal osebni dohodek.

Področje, ki bo v prihodnjem letu v relativno večjem obsegu bremenilo republiški proračun, je področje reševanja materialne skrbi za borce narodno-osvobodilne vojne. Vsak od zakonov, ki ga letos sprejemamo, je zavestno sprejet kot neobhodni instrument skrbi za borce NOV. S sprejemanjem teh zakonov pa nase prevzemamo tudi določene materialne obveznosti.

Te obveznosti v celotni teži izdatkov za socialno politiko niso posebno velikega pomena, v konkretnem procentu samo na tem področju, bodo pa predstavljal prihodnje leto prejšnje povečanje.

Oproščam se torej, če sem bil nekoliko obširnejši, tovariš predsednik Kavčič, je že rekel, da vam tovariši poslanci, nobene od teh alternativ ne vsiljujemo, gre samo za to, da v enaki meri in z isto odgovornostjo pogledamo obojne konsekvence; i konsekvence na strani tistih, ki vrednost ustvarjajo, to je gospodarstva in na drugi strani tiste konsekvence, ki izhajajo iz izvrševanja ali pa neizvrševanja navedenih praktičnih obveznosti. Poudarjam, ko vse to izračunate, lahko ugotovite, da so te potrebe resnično predvidevane dovolj skromno in da so najbrž sprejemljive.

Vašemu zboru, čeprav ne bo imel direktnih razprav o tem vprašanju, bomo vendarle posredovali vsa gradiva, ki bodo tudi na tem področju merodajna za kasnejše definitivno sklepanje o instrumentih za prihodnje leto. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima poslanec Vladimir Klavs.

Vladimir Klavs: Tovariš predsednik, tovariši poslanci. Vsako leto smo priče, kako se vključujemo v najrazličnejše diskusije o delitvi dohodka, bodisi na nivoju federacije, republike, občine ali v gospodarskih organizacijah itd.

Vse te diskusije so iz leta v leto bolj intenzivne, bolj podrobne in v vseh stvareh prepričujoče. Pogrešam, da bi z enako intenzivnostjo, seveda ob drugi priliki, kadar sprejemamo proračun, diskutirali tudi o tem, kako bi ta dohodek ustvarili.

Tudi naša javnost, bodisi televizija, ali časopisje, se dosti pečata s tem, kako bomo razdelili dohodek, koliko bomo dali šolstvu, in koliko ostalim sferam potrošnje. Mislim pa, da je vse premalo govora o tem, kako bi ta dohodek ustvarili. Potem bi bile diskusije okrog delitve dohodka, če bi ga res ustvarili, tudi veliko lažje in veliko bolj uspešne.

V glavnem se z vsem strinjam, kar je bilo že v predgovoru rečeno, zato ne bom dolg. Vse to je res, da so penzije prenizke, da so nekje že škandalozno nizke, da imajo učitelji tako nizke plače, da ne moremo pričakovati, da bodo pri takih dohodkih v redu vzgajali našo bodočo generacijo.

Vemo, da je spriči nove situacije treba neka sredstva predvideti za krepitev obrambne sposobnosti. Dopoldne smo o tem slišali marsikaj, vendar ostane vprašanje, kako ta dohodek ustvariti, kje ga dobiti, da vse to pokrijemo.

Priča smo velike diferenciacije ravno v osebni potrošnji in osebnih dohodkih v raznih kategorijah naših proizvajalcev. Vemo na drugi strani, da so ravno državljani, ki v neposredni proizvodnji delajo, v osebnih dohodkih največ zaostali. Ta diferenciacija danes povzroča že neke politične konflikte, sicer recimo v sferi izobraževanja pri profesorjih in učiteljih, pri miličnikih itn. Dobro veste, da taki konflikti in problemi nastajajo tudi v tistih proizvodnih organizacijah,

ki so najnižje na lestvici osebnih dohodkov. Če bomo sedaj uvedli progresivni davek na bruto osebne dohodke, bomo ali posegli v akumulacijo gospodarskih organizacij ali bomo še bolj zaostri problem najnižjih osebnih dohodkov, ker bodo pač delavci tisti, ki bodo s tem dodatno prizadeti. Ta diferenciacija, ki je nastala, se bo jutri še razširila na druge kategorije, ki jih danes mogoče še nismo toliko omenjali.

Zanimivo je pri tem ugotoviti, da je v sferi potrošnje ostal nekje prizadet v tem obdobju tisti del, ki nima direktne možnosti nikjer ustvarjati dohodka (učiteljstvo in milica ter še nekatere druge sfere). Ostale sfere (trgovina, banke, zavarovalnice) so preprosto vsako obremenitev, ki je nekje nastopila, prevrgle naprej na potrošnika, na tistega, ki že tako ne more nikamor.

Opozoril bi, da ta diferenciacija povzroča politične konflikte in jih bo povzročala v bodoče še bolj, če ne bomo sprejeli ustreznih ukrepov, ali z dogovori ali na drug način, da se ta stvar uskladi.

Strinjam se z vsemi ugotovitvami in podpiram načrte, da se te stvari uskladijo, vendar bi pri tem hotel opozoriti, da smo mi te probleme sprožili ravno z uvajanjem reforme, ko smo na gospodarstvo z reformo precej pritisnili. Gospodarstvo je marsikaj naredilo, seveda vseh rezerv tudi ni moglo še aktivirati, ker pač niso ustvarjeni pogoji, da bi se vse notranje rezerve odkrile. Na področju družbene reforme pa se je v sferi splošne potrošnje doslej premalo naredilo. To menijo vsi v gospodarstvu in tako ocenjujejo.

Glede reforme sta bili dve osnovni smernici: prva v modernizaciji in druga v vključitvi v mednarodno delitev dela. Samo nekaj besed o tem.

Za modernizacijo ugotavljam, da se ne izvaja tako, kot je reforma predvidela. Zakaj ne? Zato ker akumulacija zaostaja. Priča smo, da je letos proizvodnja po obsegu narastla, da pa akumulativnost pada in to ni pojav, ki bi bil v redu. Glede vključevanja v mednarodno delitev dela, ki je nujno posledica naše reforme, bi poudaril, da modernizacijo lahko uvajamo in uspešno izvajamo le, če bomo imeli večji trg. Večji trg je v izvozu, vendar se v izvoz težko vključujemo, ker nismo konkurenčni. V tem smislu pozdravljam misel o prenosu obdavčitve iz sfere gospodarstva v sfero osebne potrošnje.

Mislil namreč, da si, če zajemamo neposredno iz proizvodnje in zidamo na ta način cene, onemogočamo, da bi bili konkurenčno sposobni na inozemskem trgu. Morali bi priti do takega formiranja cen, ki je v skladu z inozemskim trgov. Kupec je pripravljen plačati materialne stroške, stroške dela, stroške proizvodnje, ne pa tudi naše družbene akumulacije, oziroma zajemanja stroškov za družbeno potrošnjo.

Razumljivo je, če imamo tako družbo, ki več daje v skupni potrošnji za šolstvo, za zdravstvo itn., kot je mogoče v ostalem svetu, mi teh stroškov ne moremo vkalkulirati v ceno naših proizvodov. Če to naredimo, smo mi avtomatsko predragi.

Zato podpiram misel, da bi postopoma prehajali iz zajemanja stroškov v sferi proizvodnje v sfero potrošnje. Na ta način menim, da se bo konkurenčna sposobnost našega gospodarstva nasproti zunanjemu trgu povečala in bodo nastopile možnosti, da bodo naše organizacije v večji meri izkoriščale svoje kapacitete in seveda dosegaie večje dohodke z izvozom na zunanji trg. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima poslanec Mihael Savinek.

M i h a e l S a v i n e k : Tovariši in tovarišice poslanci. Naš zbor mora v teh uvodnih razpravah o bilanci dohodkov proračuna za prihodnje leto dati potreben ton v usmeritvi celotne razprave.

Danes smo že slišali, da bilanco dohodkov pogojujejo določene kategorije. To je družbeni proizvod, predvideni družbeni proizvod in druge kategorije, kategorija potrošnikov družbenega proizvoda, višina osebnih dohodkov in višina splošne potrošnje. Vse te kategorije so odvisne ena od druge. Interes vsake družbe in naš interes je, da se poveča udeležba posameznih kategorij najprej na ta način, da se poveča družbeni proizvod. Za to moramo imeti določene pogoje. Naša stremjenja in naši naporji morajo biti torej usmerjeni v to, da povečamo višino družbenega proizvoda. Zato so določeni nujni predpogoji: obstoječa baza, naša pozitivna stremjenja, naša pozitivna družbena usmeritev za krepitev te baze, za povečanje družbenega proizvoda.

Kot smo že ugotovili, bomo v bližnji bodočnosti razpolagali z določenim družbenim proizvodom. Na osnovi tega bomo začeli rezati ostali dve kategoriji: osebno potrošnjo in splošno potrošnjo. Mislim, da ne bomo morali v masi zmanjšati osebno potrošnjo, ker so v strukturi družbenega proizvoda osebni dohodki nizko udeleženi. Poprečje osebnih dohodkov v Sloveniji je sedaj 95 tisoč. Mislim, da je to nizko poprečje in bomo morali stremeti, da se bo to poprečje zvišalo. Če to poprečje primerjamo z jugoslovanskim poprečjem, vidimo, da so v naši republiki nasproti jugoslovanskemu poprečju določene anomalije. Pri nas ugotavljamo 1000 dolarjev narodnega dohodka na prebivalca, jugoslovansko poprečje pa je 550 dolarjev. V Sloveniji je poprečni osebni dohodek 95 000 S din, v Jugoslaviji pa 85 000 S din.

Vidimo torej, da so med republikami določene anomalije in da je osebna potrošnja v družbenem proizvodu še nizka. Vprašljivo je, če bomo lahko z drugo porazdelitvijo narodnega dohodka uspeli pokriti vse tiste potrebe, o katerih govorimo. Ne trdim, da nimajo določena področja in določene kategorije zaposlenih in drugih državljanov pri nas prevelikih osebnih dohodkov. Menim, da je to popolnoma pravilno in absolutno podpiram tendence, ki stremijo za tem, da z drugo delitvijo narodnega dohodka te prevelike dohodke zajamemo in da jih kanaliziramo tja, kjer so konkretno potrebni, torej za potrebe v splošni potrošnji.

Če sedaj primerjamo splošno potrošnjo v strukturi družbenega proizvoda, vidimo, da je prevelika, hkrati pa govorimo, da je splošna potrošnja še premajhna. Mislim, da imamo samo en odgovor: da je naš družbeni razvoj šel v smeri jačanja teh kategorij in da smo danes dejansko pred dejstvom, da je teh potrošnikov toliko, da ob tem nastajajo družbeno-politični konflikti, ker je sredstev premalo, ker je preveliko potrošnikov. Z drugimi besedami: neracionalno trošimo sredstva, ki so namenjena splošni potrošnji.

Moj osnovni zaključek s te razprave bi bil naslednji: Udeležba gospodarstva v družbenem proizvodu je predvidena na 62 %. To je prenizek odstotek glede na srednjeročni plan Jugoslavije, ki predvideva, da moramo do leta 1970 doseči 70 %. Ta odstotek bomo torej morali povečati. Po drugi strani pa vidimo, da imamo premalo na področju splošne potrošnje, to se pravi, da bi bilo treba udeležbo splošne potrošnje nekoliko povečati ali od akumulacije ali od osebnih dohodkov, kar je vseeno. Važno je, da sredstva najdemo in da jih damo za splošno potrošnjo. Odgovor smo že našli: pri osebnih dohodkih ne bomo mogli; za akumulacijo vemo, da je prenizka, tako da te možnosti za dodatna sredstva splošne potrošnje verjetno ne bo.

Pesimistično gledam na to, da bi pa lahko sočasno dejansko pokrili velike potrebe splošne potrošnje (za 20 % povečano) in to samo z drugo porazdelitvijo narodnega dohodka z zajemanjem sredstev osebnih dohodkov, torej z dodatno obdavčitvijo osebnih dohodkov. V končni fazi bomo morali ponovno skozi razne kanale obremeniti gospodarstvo. Mislim, da pomeni dodatna stopnja za invalidsko-pokojninsko zavarovanje in delimitiranje stopnje za zdravstveno zavarovanje v končni fazi le dodatno obremenitev gospodarstva.

Zato bi osebno menil, da se s takšnim stanjem, kakršno je, ne moremo strinjati in da samo sankcioniramo trenutno stanje, temveč moramo odločno spremljati vse ukrepe, s katerimi bomo zaustavili nadaljnji porast splošne potrošnje. Ob sprejetju izdatkov za šolstvo, pokojninsko in zdravstveno zavarovanje v poprečju za 20 % nad lanskim, moramo odločno zahtevati, da bomo čimprej prišli do pravičnega razmerja, ki ga danes mednarodni trg priznava.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima poslanec Franc Lamut.

Franc Lamut: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Tovariš Poljanšek me je predvsem spodbudil, da se oglašim še enkrat.

Ne bi ponavljal tistih stvari, ki jih je navedel tovariš Goslar. Povedati moram, da se z njegovim izvajanjem v celoti strinjam in da ga v celoti podpiram v vseh njegovih stališčih. Mislim, da bi danes, ko načelno razpravljamo o določenih ekonomskih izhodiščih, verjetno kazalo osvetliti še nekaj stvari, četudi samo z načelnih stališč.

Danes je tu že bila izrečena ugotovitev, da prehajajo problemi na področju družbenih služb včasih že na področje socioloških odnosov in problemov. Ob tem se lahko vprašujemo, zakaj so ti problemi že v tako zaostreni obliki. Odgovor ne bi rad posplošil, menim pa, da smo na teh področjih že leta in leta bili delno neučinkoviti. Nismo jih znali reševati tako kot jih je treba in zato se je povečal prepad med sferami gospodarstva in negospodarstva.

Poglejmo na primer odnos gospodarstvo – negospodarstvo, v pogledu izobraževanja in kadrov, ki jih gospodarstvo potrebuje. Kaj smo na tem področju storili, kako smo tu uskladili potrebe z možnostmi, koliko smo lahko zadovoljili potrebo po boljši kvalifikacijski strukturi v gospodarstvu? Ne zanikamo pozitivnih dosežkov, ki smo jih na teh področjih dosegli, ampak tega neskladja nismo odpravili. Zaradi tega morajo biti pripravljeni razpravljati tisti, ki dajejo in tisti, ki prejemajo kot enakopravni partnerji. To tezo tovariša Poljanška osebno v celoti podpiram.

V nadaljnjem procesu naše reforme bo vrsta problemov, ki so nam sedaj še obrobni in jih bomo kasneje morali intenzivneje reševati. To so vprašanja našega celotnega izobraževanja, zdravstva, vprašanje pokojnin in invalidnin, državne uprave itn. Razumem izvršni svet, ki je nasledil vrsto dolgoletnih problemov, in da jih je moral v določenem časovnem obdobju rešiti, ker že dobivajo politično obeležje. Verjetno pa je več poti za rešitev teh problemov in ni samo ta, ki nam je bila danes prezentirana in o kateri je bilo precej rečenege v današnji razpravi, za in proti. Sigurno se moramo enkrat na tem področju zresniti in narediti primerjavo. To so na eni strani stroški naše proizvodnje, na drugi strani pa so stroški vseh ostalih dejavnikov, ki vplivajo na razvoj, na povečanje ali zmanjšanje te proizvodnje. Včasih nehotе dobim občutek, naj mi bo oproščeno, ne govorim to iz zlobe, ko gledam tudi ta izhodišča izvršnega sveta, da znamo na eni strani ogromno in lepo povedati, kolikšne

so naše potrebe predvsem v potrošnji za družbene službe, ki so neobhoden pogoj za pozitiven razvoj gospodarstva, hkrati pa ne znamo povedati, kako naj te dohodke ustvarimo. Ali se mi s tem, ko planiramo, obnašamo, kakor da imamo tukaj avtarhijo tržišča, da imamo velik planski trg, kot v vzhodnem bloku, kjer je vse planirano od zadnjega vijaka pa do največjega giganta in da je naše tržišče tako, da lahko vse akumulira in sprejme? Verjetno moramo računati, če smo priznali blagovno gospodarstvo in tržno konkurenco, tudi na te faktorje gospodarstva.

Največkrat s predstavniki družbenih služb ne najdemo skupnega jezika tako tudi ne v zahtevah za večjo intenzifikacijo, za večje napore in afirmacijo gospodarstva na teh področjih. Ne glede na to, kakšna so izhodišča, o katerih je bilo danes že dosti govora, mislim, da moramo pri teh vprašanjih istočasno konfrontirati, kaj mi v dani situaciji prenesemo glede na naše produkcijske sile, proizvodne možnosti, znanje, kadrovski potencial, potencial strojne opreme in na možnosti avtomatizacije in modernizacije. Mislim, da bi bila vsaka druga kalkulacija napačna, pa naj bi izhajala s stališč, ki jih je pripravil izvršni svet ali pa s izhodišč, o katerih bomo še razpravljali. Menim, da je to dolgotrajen proces in da bi bili krivični, če bi zahtevali, naj izvršni svet naredi tisto, kar bi že bilo treba v toliko prejšnjih letih. S tem bi zanikali vse pozitivne dosežke, ki smo jih dosegli na področju gospodarstva in na področju razvoja družbenih služb. V svojih hotenjih pa moramo priznati tudi zakone blagovnega gospodarstva in tržišča ter se v tej smeri ravnati.

Ne bi sedaj hotel govoriti o tem, kar je danes že bilo rečeno, o nepopularnosti rezerv na področju družbenih služb. Brez dvoma te rezerve so. Če analiziramo samo zdravstvo, moramo reči, da imamo na tem področju dosti rezerv. Verjetno nam tu manjkajo ukrepi in sile, saj naša slovenska nacija ne more enotno rešiti vprašanje ali rabimo zdravstvo, ki nas toliko stane in s tako stopnjo ali pa rabimo cenejšega, ali pa je še to, kar imamo, prepoceni in bi moralo biti še dražje in še bolj opremljeno itd.

Mislim, da velja isto vprašanje za šolstvo in za vse druge dejavnosti.

Vemo, da vsaka državna organizacija tudi nekaj stane. Mislim, da se moramo vprašati za rezultate reforme tudi na tem področju. Reforma se ne bi smela odražati samo na neposrednem proizvajalcu, ki dela pri stroju. V dosežanju procesa smo zaradi neučinkovitosti ukrepov ali pa zaradi bojazni, da bomo kršili samoupravni sistem, pustili vrsto dejavnosti in služb, ki so lahko na razne načine celo izkrivljale postavljene principe reforme. Mislim, da je precej problemov, ki niso samo problemi ozkih samoupravnih mehanizmov. Verjetno je prav, da jih ravno v republiški skupščini, v izvršnem svetu in naših strokovnih službah temeljito analiziramo in pristopimo k njihovim temeljitim rešitvam.

Menim, da nas nehote ravno sestava izhodišč za republiško bilanco sili v razmišljanje o vseh teh vzporednih problemih, katerih rešitev bi morala dati večji efekt in večji zagon na področju samega gospodarstva. Ne bom razpravljajal s cehovskih pozicij, češ, mi gospodarstveniki smo za to, vi na kulturi, v zdravstvu, ali pa v organizacijsko-političnem zboru pa za to. Mislim, da imamo jasno orientacijo za rešitev vseh problemov, ki jih kot nacija in kot predstavniki te nacije moramo rešiti. Tudi današnji pristop k tej razpravi nam to potrjuje. Zato menim, da moramo s skupnimi napori te zadeve skušati rešiti. Mislim, da jih verjetno letos pri sprejemanju tega dokumenta in v kratkem obdobju ne bomo zmogli vseh rešiti. Na drugi strani pa je v gospodarstvu še vrsta zadev,

ki bi se verjetno dale še bolj učinkovito reševati, za reševanje katerih smo danes že prišli tu do določenih predlogov za rešitev. Te bomo rešili, če se bodo naša skupščina in naši organi dovolj angažirali. Četudi bodo v začetku uspehi le minimalni, menim, da je ob tem že storjen velik korak naprej. Pri nadaljnjem razvoju more v končni konsekvenci priti do pozitivnih rešitev.

Hkrati, ko dajemo na tehtnico, koliko potrebujemo sredstev za dejavnosti izven gospodarstva, moramo analizirati in predvideti, če že ne moremo sprejeti določenih drugih ukrepov — kako nadalje razvijati naše gospodarstvo. Sedaj moramo tudi ugotoviti, na katere komparativne prednosti gospodarstva lahko računamo. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima predsednik izvršnega sveta tovariš Stane Kavčič.

Stane Kavčič: Oproščam se, ker še enkrat jemljem besedo. Čutim potrebo, da povem k diskusiji nekaj še čisto svojih, osebnih stališč.

Zdi se mi, da diskusija kaže, da se precej zavedamo, kje smo in kateri problemi so odprti. Tudi smer, v katero razmišljamo, je precej enotna. Tako ugotavljamo tu nek minimalni okvir, v katerem se mi zdi, da se gibljemo. V tem okviru vidim nadaljnje možnosti reševanja. Taktika izvršnega sveta je, da razgrnemo pred vami in pred vso slovensko javnostjo vse osnovne probleme in da organiziramo konfrontacijo vseh različnih in možnih interesov. Potem lahko najdemo skupne rešitve ali pa bodo po temeljni demokratični diskusiji neki interesi preglasovali druge interese. Tedaj vemo tudi, kakšne so posledice takih odločitev. To je naša taktika. Moram povedati dalje, da bomo kot izvršni svet imeli bolj čvrsto stališče, v tem, da realiziramo tiste osnovne minimalne principe glede šolstva, ki smo jih sprejeli julija in potrdili v skupščini in razglasili pred vso slovensko nacijo. Ne vemo, ali so osnovni principi v teh materialih točno kvantificirani. Lahko vam pa zagotovim, da se bomo dvakrat prepričali in dvakrat preračunali zahteve šolstva. Vse kvantifikacije, ki bi šle iznad tistih principov, za katere smo se julija 1968 zmenili, bomo odbili. O tem vprašanju bomo nekoliko bolj čvrsti, saj je takrat izvršni svet tvegala svojo javno avtoriteto. Pri vseh ostalih vprašanjih pa se bomo lahko pogovarjali.

Vedeti moramo tudi to, če rečemo a, potemo moramo reči tudi b. Ne moremo na eni seji reči, da ne damo sredstev za milico in javno varstvo, na drugi seji pa kritizirati, da je milice premalo ali da so v Sloveniji med miličniki Bosanci in Šiptarji, ker pač Slovenci za to plačo več v milico nočejo iti. Vsi skupaj moramo vedeti, kaj smo odločili in že tudi naprej predvideti, kakšne bodo posledice. Toliko, da razumete taktiko in politično pozicijo izvršnega sveta pri vsem nadaljnjem obravnavanju.

Tovariš Goslar je rekel, da je ta dokument v mnogočem deklaracija in da je sam s seboj v nasprotju. Tudi to je res. Nismo bili v temle trenutku še sposobni vse stvari do kraja uglasiti in to tudi ni bila naša težnja. Tu je nekaj deklaracije, nekaj pa je tudi že resnejših rešitev. Sedaj je deficit izveden na 36 milijard. Vzemimo, da to številko znižamo na 10%. Tako pridemo na okoli 32 milijard S din deficita. Od tega smo že 16 milijard S din predvideli, da jih dobimo direktno iz potrošnje, mimo eventualnega večjega obdavčenja osebnih dohodkov. Torej je naša orientacija, da jemljemo iz potrošnje. Tako bo tudi vaš, se pravi tudi privatni proizvajalec-kmet nekaj več prispeval, če pride do povečanja maloprodajnega davka itn.

Dalje bom nakazal nekatere odgovore in jih skiciral, ne da bi se spuščal v podrobnosti. Tu je bilo rečeno, da kombiniramo neke stvari s federacijo, čeprav še ne vemo, kako bo. To je res. Samo to je tudi naša politična taktika. Mislimo, da je prav, da se prej pojavimo z določenimi stališči, s katerimi bodo morali sestavljalci zveznega proračuna v federaciji nekoliko računati. Narobe bi bilo, da se pojavimo potem, ko je že vse gotovo. Tako vplivamo tudi na zvezo. Konec koncev so se dajatve zvezi iz naše republike — glede tega obstajajo tudi dokumenti — iz leta 1966 na 1967 povečale za 40 milijard S din. In to je šlo zelo mirno. Ne rečem, ali je prav ali ne, da je šlo to tako mirno. Hkrati pa je bil zagnan velik hrup in celo vlada je v Sloveniji odstopila zaradi treh ali štirih milijard S din v zdravstveni potrošnji. Tudi to so neke politične relacije, o katerih razmišljamo.

Res je najslabša in najmanj obdelana točka našega dokumenta, samo nakazana zaščita akumulacije. Če bi ostalo samo to, kar je, bi bila to utvara. Mislim, da moramo za zaščito akumulacije kombinirati vse možne elemente. Od politično subjektivnega prizadevanja, ki ima tudi lahko nek pomen, do ekonomsko davčno destimulativnih ukrepov, do direktnih administrativnih prepovedi, imamo celotno skalo vseh mogočih atributov, ki lahko ščitijo to akumulacijo.

Glede racionalizacije, je res rečeno premalo. Tovariš Hafner je povedal, kako je v zdravstvu s to rečjo, žal mi je, da ni tovariš Poljanšek nekaj več rekel, kako je z racionalizacijo v kulturi in v šolstvu. Sam sem daleč od tega, da bi trdil, da je tukaj produktivnost dela že na zadovoljivejši ravni in da se v tem pogledu ne da nič storiti. Narobe, menim, da je tu možno še marsikaj storiti in da je treba storiti. V perspektivi bomo morali reskirati morda tudi nekatere spopade. Mislim, da bomo take spopade lahko vodili tedaj, ko ne bo takih velikih nesorazmerij, kot so recimo sedaj in jih bomo potem lahko nekoliko bolj lokalizirali.

Moram povedati, da smo imeli v načrtu recimo ukinitvev treh šol. Osebnost so do mene prišle intervencije iz vseh mogočih strani in vseh mogočih faktorjev: »Šole ne damo! To je tudi standard, kam bomo z našo mladino, kajti sicer se nam potepa po ulicah, zaide v kriminal itd.« To so dejstva. Zase, tovariši, sem globoko prepričan, da globalno vzeto ne moremo imeti manj šolskih klopi kot jih imamo in da jih moremo imeti samo več. Če jih pa hočemo imeti več, je to seveda vsak dan dražje.

Tudi ta racionalizacija je tako zelo relativen pojem. Po mojem mnenju se moremo boriti zato, da ne damo nobenega dinarja brez potrebe, hkrati pa moramo videti tudi perspektivo.

Zelo se strinjam z idejo tovariša Klavsca, da bi morali več diskutirati o tem, kako povečati dohodek in kako povečati družbeni proizvod. Sedaj smo že prišli toliko daleč, da imamo nekatere osnovne kamne dolgoročnega ekonomskega razvoja. Zlasti to velja za industrijo. Lahko vam obljubim, da bomo še v letošnjih jesenskih zasedanjih predložili to zadevo sorazmerno kmalu izvršnemu svetu in jo potem predložili tudi vam, tako da boste videli, da ne razmišljamo samo o delitvi dohodka, ampak tudi o tem, kako ustvariti dohodek.

Moram reči, da sem se osebno že nekajkrat znašel v neprijetnem položaju, ko nismo imeli projektov za mednarodno banko. Nekateri diplomati so mi odprto rekli, da se čudijo, kako je mogoče, da Slovenija nima projektov za mednarodno banko. Nočete denarja, so me spraševali. Nekajkrat sem imel razgovore s predstavniki nekaterih bank in sem jih zmerjal. Rekel sem jim: sedaj smo

dobili to tranšo, kaj bomo poslali? Tam pa gre za desetine in desetine milijonov dolarjev. Zaključek, ki iz tega izhaja, je najbrž popolnoma jasen.

In končno, v tem projektu, ki je maksimalen, rešujemo pravzaprav nekaj osnovnih postavk hkrati. Zlasti nekatere velike: šolstvo, javno varnost, stare upokojeince in zdravstvo. To je resnično maksimalen program. Vprašanje je, ali je treba reševanje vseh teh vprašanj skoncentrirati na eno leto ali to potegniti na večje obdobje. Po mojem pojmovanju ima primat šolstvo. Če to rešimo, potem moramo jasno povedati, da so sorazmerja vzpostavljena in da bomo v naslednjih letih napredovali vsi tako, kakor bo rasel družbeni proizvod. Ne smemo dopustiti, da pride do takih večjih notranjih prerazporeditev. Ne smemo misliti, da je sedaj tako imenovana splošna potrošnja dobila za vse večne čase zeleno luč in da s političnim pritiskom uspeva. Ni govora. Mislim, da je prav, da vidimo, kaj lahko storimo v prihodnjem letu. Če ne moremo vsega rešiti prihodnje leto, da rečemo: naslednje leto bomo šli pa še za nekaj naprej. To je potem tudi konkreten nacionalni program, kako reševati te vrzeli.

Predsednik Miran Goslar: Hvala lepa. Kdo še želi besedo? (Nihče.) Nihče več? To v smislu zaključkov, ki smo jih sprejeli že na skupni seji, ne pomeni tudi zaključek debate. Mislim, da je bila današnja razprava zelo dragocen prispevek k tej diskusiji, predvsem tudi dejstvo, da je tovariš Kavčič osebno sodeloval na seji gospodarskega zbora. Že dolgo časa ni bil predsednik izvršnega sveta na seji gospodarskega zbora, celo nekaj mandatov nazaj. Taki dialogi vsekakor pomenijo uspešno metodo dela tudi za naše delo na terenu, ko bomo o tem razpravljali z volivci. Mislim, da bodo ti aspekti, ki so bili danes v diskusiji izraženi, lahko pripomogli k temu, da bomo absolutno konstruktivni, da bomo stvari dejansko skušali rešiti v okviru teh principov, o katerih smo govorili in jih premakniti naprej.

Prosil vas bi to, da računate z določenimi krajšimi roki. Pri tem pa seveda v času, ko bo razprava še tekla, ne kaže izgubljati časa. Zato bi morali pripravljati že določene predpise, ki bi pomenili konkretne kvantifikacije za prihodnje leto.

Mislim, da to točko lahko zaključimo in preidemo na 5. točko dnevnega reda, to so poslanska vprašanja.

Poslanec Jože Javornik je postavil poslansko vprašanje izvršnemu svetu in republiškem sekretariatu za gospodarstvo. Dobil je že pismeni odgovor, skupaj z gradivom, tako kot ostali poslanci. Zato ni treba, da odgovor na to vprašanje še posebej poslušamo.

Drugo vprašanje je bilo vprašanje tovariša Janka Vogrinca, ki ga je postavil na zadnji seji zbora. Odgovoril mu bo tovariš Boris Vadnjal. Prosim tovariš Vadnjal.

Boris Vadnjal: Tovariš poslanec Janko Vogrinc je postavil izvršnemu svetu naslednje vprašanje: Koliko sredstev je bilo zbranih v skadih za zidanje stanovanjskih hiš, ki so se z 31. 12. 1965 prenesla v kreditni sklad republiške banke, kako je s temi sredstvi gospodarilo in kam gredo anuitete, ki jih koristniki teh sredstev vračajo?

Verjetno imamo še v spominu, da je skupščina Socialistične republike Slovenije leta 1965 sprejela zakon o odpravi republiškega sklada za zidanje stanovanjskih hiš. Ta sredstva so se z zakonom prenesla na takratno splošno go-

spodarsko banko. Ob prenosu oziroma likvidaciji je služba družbenega knjigovodstva izvršila pregled nad poslovanjem odbora sklada kot tudi banke, ki je vodila finančne posle na račun sklada.

Pri prenosu je bilo ugotovljeno, da je sklad 31. 12. 1965 razpolagal s 302 588 00 N din, od katerih je bilo odobrenih in plasiranih kreditov v višini 296 535 000 N din in od ostankov sredstev na žiro računu 6 053 000 N din. Znano nam je, da je bilo večina takrat likvidiranih stanovanjskih skladov angažiranih in da so te obveznosti morale prevzeti poslovne banke, ki so prevzele tudi likvidirane sklade. Tako je splošna gospodarska banka prevzela nepokrite obveznosti v višini 35 576 000 N din. Pokrivanje teh obveznosti se je razdelilo na razdobje 1966 do vključno 1968 in se pokrivalo iz priliva anuitet, ki so znašale približno v isti višini 35 167 000 N din.

Iz tega je razvidno, da se vse do konca leta 1968 sredstva republiškega stanovanjskega sklada niso in da se tudi ne morejo uporabljati za drugo, kot za pokrivanje že sprejetih obveznosti likvidiranih stanovanjskih skladov. V letu 1968 pa bo kreditna banka in hranilnica Ljubljana, ki je ob združitvi s splošno gospodarsko banko prevzela tudi ta sredstva, sredstva od anuitet plasirala v okviru sistema in pravilnika o kreditiranju stanovanjsko komunalne graditve.

Da bi bila slika o prenesenih sredstvih bivše SGB v KBH popolnejša, moram omeniti še sredstva, ki jih je SGB zbirala na podlagi svojega pravilnika o stanovanjsko-komunalnem kreditiranju delovnih organizacij in pravilnika o varčevanju občanov. S sredstvi pridobljenimi oziroma oročenimi na podlagi teh pravilnikov, je hotela SGB razviti lastni sistem kreditiranja stanovanjsko-komunalne gradnje. Priliv v letih 1966–1968 je bil 34 823 000 N din. Računajoč na povečanje oročanja sredstev delovnih organizacij in občanov ter na likvidnost prevzetega republiškega stanovanjskega sklada po letu 1968, je splošna gospodarska banka sprejela obveznosti za kreditiranje komunalnih naprav kot so rižanski vodovod, kanalizacija v Murski Soboti, vodovod v Radgoni, dokončanje vodovodov v Novem mestu, Črnučah, Stari Fužini v znesku 63 174 000 N din ter kreditiranje delovnih organizacij in občanov za nakup in gradnjo stanovanj v višini 36 290 000 N din. Tako so ta sredstva za leto 1968 preangajirana za 8 788 000 din. V letu 1969 pa že izkazujejo pozitivno razliko v višini 6 593 000 N din.

Iz do sedaj povedanega lahko zaključimo, da bo kreditna banka in hranilnica kot naslednica likvidiranega republiškega stanovanjskega sklada in priključene splošne gospodarske banke, s temi sredstvi pričela normalno poslovati in gospodariti šele po letu 1968. Po izjavi KBH so vsa sredstva vključena v skupni kreditni potencial direkcije za kreditiranje stanovanjsko-komunalnega gospodarstva in se bodo dodeljevala v smislu njihovega sistema kreditiranja in pravilnika o kreditiranju stanovanjsko-komunalne graditve.

Predsednik Miran Goslar: Hvala. Naslednje vprašanje je bilo vprašanje Janeza Barboriča v zvezi z likvidacijo EKK. Na to vprašanje bi moral odgovoriti tovariš Drago Flis, vendar sta se dogovorila in tovariš Barborič je pristal, da počaka na odgovor do naslednje seje. Med tem izvršni svet pripravlja kompleksno poročilo o likvidaciji EKK in o problemih okoli tega. Poročilo bo predložil skupščini, tako da bo to obenem tudi odgovor na vprašanje tovariša Barboriča.

Naslednje vprašanje je postavil tovariš Ladava, in bo nanj odgovoril inž. Franc Razdevšek.

Inž. Franc Razdevšek: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Poslanec gospodarskega zbora tovariš Anton Ladava sprašuje: ali je dovoljeno, da vode, s katerimi gospodari zavod za ribištvo, oddaja tujim državljanom v zakup in kakšne ukrepe bo podvzel izvršni svet, da bo zavod za ribištvo delal to, za kar je bil ustanovljen?

Na podlagi podatkov ribiškega katastra je ob vzdrževalnem vlaganju rib v Koritnici dopustno izvajati letno 150 ribolovnih dni. Koritnica je hudourniškega značaja in težje dopustna voda. Zato je bil interes domačih in tujih ribičev v tej vodi manjši, tako da je bilo po podatkih zavoda letno prodanih le 15 % ribolovnih kapacitet. Zavod se finančno vzdržuje sam in ne prejema več dotacij, zato prilagaja vse svoje poslovanje tako, da čim bolj uveljavlja ekonomska načela poslovanja. Iz dogovora, ki ga je zavod sklenil s tujim državljanom za ribolov v Koritnici v letu 1968, je razvidno, da je le-temu prodal 150 ribolovnih dovolilnic po 3 ribe dnevno za znesek 800 000 lir in še za 200 000 lir za vlaganje novega zaroda.

Po podatkih, ki so na razpolago, je ta inozemski ribič izkoristil 53 lovnih dni. S tem zavod Koritnice ni dal v zakup, temveč je obdržal vse naloge, ki so v zvezi z gospodarjenjem z vodo in z izkoriščanjem plemenskega fonda rib. Zavod s tem dejanjem formalno ni prekoračil zakonitih pooblastil. Vendar bi bilo prav, da ne bi omogočil ribolova v Koritnici le enemu interesentu in da bi obdržal v prodaji večje število dnevnik ribolovnih dovolilnic za domače in druge ribiče. Zavod zatrjuje, da namerava to storiti že v prihodnjem letu.

Glede ukrepov, ki naj bi jih podvzel izvršni svet, da bi zavod delal to, za kar je bil ustanovljen, menimo, da zavod opravlja funkcije, ki mu jih določa ustanovitvena določba, z izjemo morskega ribištva in pa akvaristike, ker za to dejavnost nima potrebnih finančnih sredstev. Gospodarjenje v naših ribiških organizacijah pa še tudi ni razvito v taki meri, da bi te ustvarjale toliko finančnih sredstev, da bi se lahko v večji meri posluževale strokovnih uslug zavoda za ribištvo.

Izvršni svet skupaj z republiškim sekretariatom za gospodarstvo že pripravlja novi zakon o sladkovodnem ribištvu. Želimo, da bi ta zakon določeneje in kompleksno uredil vsa ta in tudi podobna odprta vprašanja gospodarjenja z ribolovnimi vodami v Sloveniji.

Predsednik Miran Goslar: S tem so doslej postavljena vprašanja izčrpana. Želi kdo postaviti kakšno novo vprašanje? Besedo ima poslanec Mihael Savinek.

Mihael Savinek: Z zakonom o spremembah in dopolnitvah temeljnega zakona o delovnih razmerjih postavljam izvršnemu svetu Skupščine SR št. 26/68 in ki je začel veljati 4. julija 1968, so spremenjene in dopolnjene določbe 23., 31. in 105. člena tega zakona. S spremembami in dopolnitvami so zajeta najpomembnejša vprašanja zlasti s stališča potreb za spremembo strokovne sestave zaposlenega kadra, s tem da je poenostavljen postopek za sprejemanje na delo, postopek za razporejanje delavcev na delovna mesta in postopek za odločanje o prenehanju dela. V zvezi z intencijo sprememb temeljnega zakona o delovnih razmerjih postavljam izvršnemu svetu Skupščine SR Slovenije naslednja vprašanja:

Ali pripravlja izvršni svet v skladu z določbami 20. in 105. člena temeljnega zakona predpis o potrebni strokovni izobrazbi za določena delovna

mesta? Prosim, da se na podlagi 24. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije odgovori na postavljeno vprašanje na prihodnji seji gospodarskega zbora.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi postaviti vprašanje? (Ne.) Nihče več. Torej je tudi ta točka zaključena.

Prehajamo na 6. točko dnevnega reda, na obravnavo osnutka zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov.

V zvezi s to točko bi vas informiral o naslednjem:

Osnutek zakona je zboru predložil republiški sekretariat za gospodarstvo. Prva faza postopka je bila opravljena s tem, da je Skupščina SR Slovenije na sejah republiškega zbora 8. julija in gospodarskega zbora 17. julija sprejela priporočila in sklepe za nadaljnji razvoj obrti v Sloveniji, kjer se nalaga izvršnemu svetu, da predloži skupščini predlog za spremembo zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov.

Sekretariat za gospodarstvo je osnutek predložil 11. 7. 1968. Odbor za storitvene in komunalne dejavnosti in zakonodajno-pravna komisija sta ga že obravnavala in dala svoji pismeni poročili.

Dne 16. septembra 1968 pa je republiški sekretariat za gospodarstvo poslal dopolnjen osnutek tega zakona z novo obrazložitvijo. Ta osnutek zakona, ki ste ga prejeli skupaj z gradivom za današnjo sejo, pa še niso obravnavali odbori niti zakonodajno-pravna komisija. Ker tega novega dopolnjenega osnutka zakona odbori in zakonodajno-pravna komisija niso obravnavali, predlagam, da razpravo in sklepanje o tem zakonskem osnutku odložimo do prihodnje seje, da bomo lahko dokončno sklepali na podlagi gradiva in poročil teh naših skupščinskih teles.

Že sedaj predlagam, da sklenemo, da bi bila osnova za razpravo na prihodnji seji ta novi, dopolnjeni osnutek zakona z dne 16. 9. 1968.

Želi kdo v zvezi s tem kaj reči? (Nihče.) To pomeni, da se strinjate s tem, da obravnavamo ta novi osnutek in da se obravnava preloži na prihodnjo sejo. Kot vidim, ni ugovora. S tem je stvar sklenjena.

Prehajamo na 7. točko dnevnega reda, na obravnavo sklepa republiške skupnosti socialnega zavarovanja delavcev o stopnji dodatnega prispevka za invalidsko in pokojninsko zavarovanje in predloga odloka o soglasju na ta sklep.

Skupščina republiške skupnosti socialnega zavarovanja delavcev je poslala Skupščini SR Slovenije v soglasje svoj sklep z dne 14. junija 1968 o določitvi dodatnega prispevka za invalidsko in pokojninsko zavarovanje. Ta sklep je odbor za gospodarsko programiranje in finance obravnaval in je predložil zboru predlog odloka o soglasju na sklep skupščine republiške skupnosti socialnega zavarovanja delavcev o stopnji dodatnega prispevka za invalidsko in pokojninsko zavarovanje.

Za svojega predstavnika je odbor določil poslanca Ivana Lampiča. Ali želi morda tovariš Lampič besedo? (Ne.)

Izvršnemu svetu je bil predlog odloka posredovan v mnenje, za predstavnika izvršnega sveta pa je bil določen član izvršnega sveta inž. Ivan Zupan, ki morda želi besedo? (Ne.) Dobili smo pismeno mnenje izvršnega sveta, v katerem izvršni svet sporoča, da se strinja s tem sklepom.

Zakonodajno-pravna komisija je prav tako obravnavala ta sklep in se s predlogom strinja, vendar je mnenja, da je v samem sklepu potrebno spremeniti 2. točko, ki govori o tem, kdaj prične veljati oziroma kdaj se prične uporabljati. V skladu s temi pripombami zakonodajno-pravne komisije je skupščina republiške skupnosti socialnega zavarovanja delavcev ta sklep dopolnila in je dala novo besedilo, ki ga imate v materialu. Predstavniki republiške skupnosti socialnega zavarovanja je Nace Nagode. Morda želi tovariš Nagode še obrazložiti ta sklep? (Ne.) Kot vidim, ne želi nihče razpravljati. To pomeni, da lahko glasujemo.

Dajem predlog odloka o soglasju k sklepu skupščine republiške skupnosti socialnega zavarovanja delavcev SR Slovenije o stopnji dodatnega prispevka za invalidsko in pokojninsko zavarovanje na glasovanje. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da je predlog odloka soglasno sprejet.

S tem je izčrpan dnevni red in sejo zbora zaključujem.

(Seja je bila zaključena ob 16. uri).

GOSPODARSKI ZBOR

55. seja

(28. oktobra 1968)

Predsedoval: Miran Goslar,
predsednik gospodarskega zbora

Začetek seje ob 9.05.

Predsednik Miran Goslar: Tovarišice in tovariši poslanci! Vsem lep pozdrav. Pričenjam 55. sejo gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije.

Doslej so svojo odsotnost opravičili: Nada Beltram, Egon Prinčič, Slava Gruden in Drago Perc. Ugotavljam, da je zbor sklepčen.

Za današnjo sejo predlagam naslednji dnevni red:

1. odobritev zapisnika 54. seje gospodarskega zbora;
2. osnutek skupščinskega akta o družbenoekonomskih izhodiščih za oblikovanje dohodkov in kritje potreb splošne porabe SR Slovenije v letu 1969;
3. problematika financiranja socialnega zavarovanja v letu 1968 z oceno in predlogi za financiranje v letu 1969 in sicer:
 - a) problematika financiranja zdravstvenega zavarovanja;
 - b) problematika financiranja invalidskega in pokojninskega zavarovanja;
4. poročilo izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije o poteku likvidacije poslovnega združenja za izgradnjo energokemičnega kombinata Velenje;
5. osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov in
6. poslanska vprašanja.

Obenem predlagam, da 2. točko dnevnega reda obravnavamo na skupni seji z republiškim in organizacijsko-političnim zborom. Po tej točki pa bomo nadaljevali z delom na ločeni seji.

Ali se strinjate s predloženim dnevnim redom in predlaganim načinom obravnave? (Poslanci se strinjajo.) Ker ni ugovorov, menim, da soglašate s predlogom in prehajam na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 54. seje gospodarskega zbora.

Zapisnik ste prejeli skupno z gradivi za današnjo sejo. Ima kdo kako pripombo? (Ne javi se nihče.) Ker ni pripomb, menim, da je zapisnik odobren.

Obveščam vas, da bo republiški zbor začel svojo sejo ob 9.15 v veliki dvorani in vas vabim, da se priključimo v celoti tej seji, ker bo pri prvi točki dnevnega reda predsednik izvršnega sveta Stane Kavčič odgovarjal na poslanska vprašanja Ceneta Maticiča v zvezi z delitvijo sredstev med federacijo in republiko. S tem je torej ta del seje zaključen in vas vabim, da se priključite seji republiškega zbora v veliki dvorani.

(Seja je bila prekinjena ob 9.10 in se je nadaljevala ob 17. uri.)

Predsednik Miran Goslar: Prehajamo na 3. točko dnevnega reda, na obravnavo problematike financiranja socialnega zavarovanja v letu 1968 z oceno in predlogi za financiranje v letu 1969.

Ta točka ima dve podtočki in sicer:

a) problematika financiranja zdravstvenega zavarovanja in

b) problematika financiranja invalidskega in pokojninskega zavarovanja.

Kot gradivo k tej točki dnevnega reda ste prejeli poročilo o financiranju zdravstvenega zavarovanja in zdravstvenega varstva v letu 1968 z oceno in predlogi za financiranje v letu 1969, informacijo o udeležbi družbeno-političnih skupnosti pri financiranju zdravstvenega varstva ter stališča in predloge izvršnega sveta v zvezi s financiranjem zdravstvenega zavarovanja in zdravstvenega varstva v letu 1968 in v letu 1969. Nadalje ste prejeli poročilo o nekaterih problemih financiranja invalidskega in pokojninskega zavarovanja ter oceno poslovanja sklada v letu 1968 in za leto 1969. Poleg vsega tega ste prejeli tudi ugotovitve in predloge izvršnega sveta skupščine o nekaterih problemih financiranja invalidskega in pokojninskega zavarovanja in o oceni poslovanja v letu 1968 in za leto 1969.

Odbor za gospodarsko programiranje in finance je obravnaval vse omenjeno gradivo in dal pismeno poročilo, ki ste ga danes prejeli. Poslanec Anton Zupančič je bil določen za poročevalca odbora. Izvršni svet je kot svoje predstavnike k tej točki določil Zoro Tomič, Majdo Gaspari in Jožeta Božiča, uvodni ekspozice k tej točki pa bo imel podpredsednik izvršnega sveta, tovariš Vinko Hafner. Besedo ima tovariš Hafner.

V i n k o H a f n e r : Tovarišice in tovariši poslanci! Moram reči, da nimam ravno prijetne vloge pred gospodarskim zborom po dosti široki razpravi o izhodiščih za republiško bilanco v prihodnjem letu obravnavati dvoje potrošnih področij, ki terjajo od gospodarstva in družbe kot celote velike družbene datjave.

Tovarišice in tovariši! Potrudil se bom, da vam stališče in izhodišče izvršnega sveta o teh vprašanjih, ki ste jih tudi prejeli, prikažem čimbolj realistično, brez poskusa, da vas preobremenim samo z eno stranjo problema. To mi je po današnji razpravi, kako delikatna so ta vprašanja, še tem bolj razumljivo. Moje gradivo bo razdeljeno na dve področji. Eno je zdravstveno zavarovanje, drugo pa pokojninsko zavarovanje. Mimogrede bom dal samo kratko pojasnilo v zvezi z otroškim varstvom oziroma otroškim dodatkom.

Izvršnemu svetu se zdi posebno pomembna odločitev predsedstva skupščine in predsednika vašega zbora, da letos prvič tudi gospodarski zbor posebej obravnava ti dve področji in njihovo bilansiranje v prihodnjem letu. To področje je ekonomsko in socialno izredno aktualno, saj zadeva samo delavsko, zdrav-

stveno in pokojninsko zavarovanje nad 80 % slovenskega prebivalstva in zanj porabimo letno okoli 2000 milijonov oziroma 200 milijard starih dinarjev ali 13,2 % nacionalnega dohodka oziroma 29 % neto dohodkov zaposlenih v družbenem sektorju.

V prihodnjih mesecih morajo republiška in komunalne skupnosti socialnega zavarovanja definitivno odločiti o instrumentih financiranja pokojninskega in zdravstvenega zavarovanja v prihodnjem letu, pri čemer je dolžna republiška skupnost prispevno stopnjo za pokojninsko in invalidsko zavarovanje predložiti v soglasje republiški skupščini. Tako se bo v tem primeru gospodarski zbor tudi formalno ponovno srečal z vprašanjem pokojninskega zavarovanja.

Stališča izvršnega sveta so vam predložena in vam jih bom v povzetku nekoliko obrazložil. Najprej nekaj besed o zdravstvenem zavarovanju in zdravstvenem varstvu.

Prva ugotovitev je, da se je zdravstveno zavarovanje in še posebej zdravstveno varstvo v preteklem desetletnem razdobju v Sloveniji zelo uspešno razvijalo, zahvaljujoč pri tem predvsem velikim družbenim vlaganjem, tako v investicije na tem področju, kot tudi vlaganjem v tekočo potrošnjo. Izdatki za zdravstveno varstvo so se v 10-letnem poprečju nazaj povečevali letno skoraj za 17 %, torej dokaj več, kot pa se je povečeval nominalni porast vsakoletnega nacionalnega dohodka.

Posledica tega je, da smo Slovenci dosegli razmeroma visoko raven zdravstvenega varstva in se glede tega lahko primerjamo z mnogimi razvitejšimi deželami. Hkrati pa je seveda tak način formiranja sredstev nujno povzročil številne neracionalnosti v potrošnji in v investicijah ter hkrati izoblikoval tudi miselnost realizatorjev zdravstvenega varstva, to je zdravstvenih delavcev, kot tudi zavarovancev, da je zdravstveno varstvo v nekem smislu brezplačno.

V tak razvoj je prineslo leto 1967 korenite spremembe. Ta korenita sprememba je nastala s tem, da se je prispevna stopnja za zdravstveno zavarovanje od bruto osebnega dohodka znižala. Osnovni prispevek se je znižal od 7 % na 5 %, skupne stopnje z dodatnimi vred pa od 8,65 % na 6,25 %. To je seveda moralo povzročiti težave v financiranju skladov in zdravstvenega zavarovanja kot tudi v financiranju zdravstvenih zavodov in zdravstvenega varstva v celoti. Tako so bili v letu 1967 nominalni dohodki skladov zdravstvenega zavarovanja delavcev manjši za 16,8 %. Če upoštevamo še prenos nadomestil do 30 dni v znesku okoli 80 milijonov dinarjev na delovne organizacije in prištejemo končne izgube skladov v lanskem letu v znesku 45 milijonov dinarjev, so bili potem-takem dejanski izdatki skladov zdravstvenega zavarovanja delavcev za zdravstveno varstvo, na katerega odpade približno 70 % skladov, so bili zmanjšani za 24 milijonov ali za 4,3 %. Če k temu zmanjšanju prištejemo izgube zdravstvenih zavodov, ki predstavljajo realizirano potrošnjo 18 milijonov dinarjev in povečano participacijo zavarovancev za 9 milijonov, ugotovimo, da so bili izdatki za zdravstveno varstvo delavcev v letu 1967 nominalno enaki kot v letu 1966, hkrati pa je bil ob povečanih stroških zdravstvenih zavodov realiziran obseg zdravstvenega varstva tolikšen kot v letu 1966 oziroma v nekaterih področjih celo nekoliko povečan. Z nominalno enakimi sredstvi je bil lansko leto dosežen torej približno enak obseg zdravstvenega varstva delavcev, skoraj bi lahko rekli tudi prebivalstva, ne samo delavcev.

Kakšen pa je bil vpliv tega poslovanja na zdravstvene zavode? Zdravstveni zavodi so v lanskem letu v primerjavi z letom 1966 povečali fakturirano reali-

zacijo za 0,5 %, plačano realizacijo so zmanjšali za 2,7 %, dohodek za razdelitev zmanjšali za 6,8 %, materialni izdatki pa so bili istočasno večji za 2 %, amortizacija se je povečala za 26 %, zaposlenost v zdravstvenih zavodih je bila manjša za 0,9 %. Končni rezultat je, da so zdravstveni zavodi v lanskem letu imeli približno 20 milijonov dinarjev skladov in 18 milijonov dinarjev izgub. Praktično se je ustvarjeni dohodek za razdelitev zmanjšal na nič zaradi zavodov z izgubo.

Osebnih dohodki so se v zdravstvenih zavodih v letu 1967 povečali poprečno na 1108 din in so poprečno za 6,3 % večji na zaposlenega oziroma okoli 5 % v masi osebnih dohodkov zaradi nekoliko zmanjšane zaposlitve.

Zaključek je torej sledeč: enak obseg zdravstvenega varstva se je v lanskem letu ob približno enakih sredstvih ob znatno povečanih stroških zdravstvenih zavodov obdržal le na račun racionalizacije v zdravstvenih zavodih ter na račun povečanja izgub oz. zmanjšanja skladov zdravstvenih zavodov. Tovariši in tovarišice, le težko bi ocenil, kakšen je bil stvarni prispevek racionalizacije za ustvaritev takega novega razmerja. V pavšalni oceni smatramo, da znaša na račun dejanskih prihrankov ob enakih stopnjah zdravstvenega varstva prispevek same racionalizacije na raznih elementih, vključeno s prehrano in podobno, 2–3 %.

O financiranju zdravstvenega varstva in zavarovanja v letošnjem letu še nimamo definitivnih podatkov, pač pa le naslednje ocene, ki so navedene v poročilu republiškega sekretariata: skladi zdravstvenega zavarovanja delavcev bodo imeli v letu 1968 približno 680 milijonov dohodka ali za 6 % več kot v lanskem letu. Izdatki skladov bodo ocenjeni približno na 700 milij. din, torej bodo izdatki za 2 % večji kot v lanskem letu. To pomeni, da bo nastala izguba okoli 20 milij. din, kar je približno 44 % lanskeletne izgube skladov. Približno polovico te izgube bodo skladi pokrili s svojimi rezervami, približno 10 milij. izgub pa bo ostalo nepokritih in bo zato potrebno razpisati izredni prispevek, ki pa bo znašal, če ga vzamemo v poprečju republike približno 0,1 % prispevne stopnje od bruto osebnega dohodka, medtem ko je letošnji izredni prispevek znašal okoli 0,3 % v poprečju republike, čeprav seveda ni bil enoten, ker je bil predpisan samo v 4 komunalnih skupnostih.

Posebno važno za vaše ocenjevanje pa je, kako je s sredstvi za zdravstveno varstvo. Ta bodo skupaj s povečano participacijo zavarovancev znašala v letošnjem letu približno 1,8 % več kot v lanskem letu. Če pa upoštevamo celotno zdravstveno varstvo skupaj s samoplačniki, kmeti in drugimi, bo približno za 2,5 % nominalno več sredstev na razpologo za zdravstveno varstvo kot v preteklem letu.

V kakšnem položaju so se letos znašli zdravstveni zavodi? Zato je pomemben podatek, da je v letošnjem polletju zmanjšana zaposlenost nasproti poprečju prejšnjega leta v bolnicah za 2 %, v ostalih zavodih pa za 3 % in to pretežno na račun zmanjšanja administrativno-tehničnega osebja ob celo malenkostnem povečanju zdravstvenega osebja. Celoten dohodek v prvem polletju znaša 52 % celotnega doseženega dohodka v lanskem letu. Po posameznih elementih celotnega dohodka predstavljajo materialni stroški 53 %, dohodek 51 %, bruto osebnih dohodki 53 %, ostanek za sklade pa samo 19 % lanskeletnega zneska, to je približno 3,8 milij., izgube pa so se povečale in sicer znašajo polletne izgube 83 % lanskeletnih izgub, to je okoli 16 milij. din.

Te izgube se seveda ne bodo v drugem polletju podvojile, zlasti pa ne pri kliničnih bolnicah, kot zavodu z največjimi izgubami, ampak ocenjujemo, da bo končni finančni efekt pri skladih in zavodih takle: zdravstveni zavodi, ki so

lansko leto imeli 20 milijonov skladov in 18 milijonov izgub, bodo v letošnjem letu imeli približno 8 milijonov skladov in 23 milijonov izgub.

Podal bom še nekaj podatkov, ki so važni za oceno. To so podatki o gibanju osebnih dohodkov v zdravstvenih zavodih. Pogosto imamo namreč predstavo, da so v višini osebnih dohodkov v zdravstvenih zavodih nasproti drugim področjem lahko pomembna rezerva. Pri tem bi vas vnaprej opozoril na našo ugotovitev, da te rezerve v višini osebnih dohodkov sploh ni, temveč da je ta rezerva samo zaposlenost. Naslednji podatki vam bodo to trditev potrdili.

Osebnih dohodki znašajo v zdravstvenih zavodih skoraj 60 % skupnih stroškov. Torej so osebni dohodki dejansko zelo pomemben kalkulativen element v njihovem gospodarjenju. Vendar ti dohodki po naši oceni nikakor niso previsoki, temveč so ob upoštevanju kvalifikacijske strukture in upoštevanju osebnih dohodkov iz rednega delovnega časa in iz nadur, dežurstva in drugih osebnih dohodkov, ki imajo značaj osebnih dohodkov, celo nižji, kot so v gospodarstvu. Res je, da imamo verodostojne podatke samo za leto 1967. Moram pa reči, da se razmerja v tem pogledu niso v letošnjem letu spremenila in kolikor so se spreminjala, so se v škodo razmerja za zdravstvene zavode.

Položaj je naslednji: Poprečni osebni dohodki v zdravstvenih zavodih, vključujoč ambulantno-poliklinično službo, torej zdravstvene domove, ambulante in bolnice so znašali iz rednega delovnega časa 925 dinarjev mesečno. Če pa upoštevamo tudi izredne dohodke, potem znašajo poprečni osebni dohodki 1086 din. Za bolnice so znašali poprečni osebni dohodki iz rednega delovnega časa 885 din, z upoštevanjem izrednega delovnega časa pa 1020 din.

Bistveno so v boljšem položaju samo lekarne, za katere smatramo, da so sorazmerno, vsaj nasproti zdravstvenim zavodom, dobro nagrajevane, saj so pri podobni kadrovski strukturi dosegle redni dohodek 1359 din, z izrednimi dohodki pa 1459 din.

Za primerjavo pa sta značilni dve grupaciji, ki spadata v sestav gospodarstva, in sicer proizvajalci zdravil — to sta tovarni Lek in Krka, kjer so iz rednega delovnega razmerja ustvarjeni poprečni osebni dohodki v lanskem letu 1255 din, skupaj z izrednimi pa 1345 din. Še bolj značilna sta 2 grosista s farmacevtskimi in sanitetnimi proizvodi, pri katerih so znašali poprečni redni osebni dohodki 1814 din, skupaj z izrednimi pa 1964 din. V istem obdobju so znašali poprečni osebni dohodki iz rednega delovnega časa za celotni družbeni sektor z gospodarstvom vred 876 din, skupaj z izrednimi dohodki pa 985 din, to je vključno z gospodarstvom. Če bi to preračunali na tako imenovani koeficient kvalifikacijske strukture, pri čemer se upošteva kvalifikacija, vendar pa nimamo točnih izračunov za gospodarstvo, bi vam mogel navesti iz te študije, da je znašal pri zdravstvenih zavodih osebni dohodek na enoto kvalifikacijskega koeficienta 226 din, v gospodarstvu približno 240 din, v lekarnah 288 din, še več od tega pa pri proizvajalcih zdravil in grosistih.

S temi podatki hočem poudariti, da je zgrešeno mnenje, da so poprečni osebni dohodki v zdravstvu izjemno visoki, pri čemer sem točno navedel, koliko znašajo tudi iz dopolnilnega delovnega časa. No, pri tem pa moram navesti zaradi objektivnosti tudi to, da ima skupno 1037 zdravnikov približno 53 % zdravnikov poleg teh poprečnih dohodkov, ki sem jih navedel, še tako imenovano dopolnilno delovno razmerje, ali pa civilno-pravno razmerje izven svojega zavoda, od ostalih zdravstvenih delavcev pa je 1313 takih zdravstvenih delavcev. Vsi ostali nimajo dopolnilnih dohodkov izven rednega delovnega razmerja. To navajam, ker se ve, da je dovršen del zdravnikov še dodatno zaposlen. To se da

na različne načine opravičevati in tudi ne opravičevati. Dejstvo je, da jih je toliko v dodatnem delovnem razmerju in če ne bi bili, bi bilo treba ta izpad nadomestiti z novimi kadri. To vsekakor predstavlja dodatno delovno obremenitev, pa tudi slabo kvaliteto dela v rednem delovnem razmerju. Mislim, da dejansko obstaja oboje. Kot to velja za zdravnike, velja isto tudi za profesorje in učitelje.

V čem so torej stvarne rezerve zdravstvenih zavodov oziroma zdravstvene službe? Stvarne rezerve zdravstvene službe so v uporabi administrativno-tehničnega osebja, ki predstavlja v zdravstvenih zavodih 43 % zaposlenih. Čeprav je opazen v zadnjih dveh letih pozitiven premik v zmanjševanju tega osebja in povečevanju zdravstvenega, je vendarle tu še osnovna rezerva. Torej so rezerve v bistvu v izboljšanju organizacije dela in seveda v boljši opremljenosti zdravstvenih zavodov. Ta boljša opremljenost pa je seveda vezana na večja vlaganja, vendar so naše sedanje težnje povsem nasprotno. Vzdržujemo visok nivo administrativno-tehničnega osebja, v strukturi zaposlenih, istočasno pa nenehno zmanjšujemo možnosti investiranja v zdravstveno službo, tako od zunaj, kot znotraj zdravstvene službe in s tem praktično žagamo veje, na kateri bi resnično radikalna racionalizacija mogla obstajati.

Pri tem bi opozoril, da si je izvršni svet popolnoma na jasnem, da racionalizacija v zdravstveni službi doslej še ni dosegla kdo ve kakšnih uspehov. Neki premiki so opazni in jih ne smemo zanikati. Vendar pa opozarjam na to, da je tudi v teh zdravstvenih zavodih problem racionalizacije, zlasti pa zmanjševanja administrativnega in tehničnega osebja, prav tako kot povsod drugod v gospodarstvu, časovno pogojen, vezan deloma na modernizacijo opreme, hkrati pa v glavnem pogojen na odhajanje starih v pokoj in v nesprejemanju novih ljudi. Pri tem moram reči, da za neko večje odpuščanje tudi tam, kjer bi to bilo eventualno tudi danes možno, ni niti v zdravstvenih zavodih niti v javnosti ustreznega razpoloženja.

Zato smatramo, da se z možnostjo racionalizacije in z njeno oceno resnično ne sme pretiravati in je treba biti realen. Zaradi aktualnosti vam bom vendarle navedel še podatek o položaju zdravstvenega zavarovanja in zdravstvenega varstva v zadnjih nekaj letih. Navedel vam bom samo podatek o udeležbi celotnega zdravstvenega varstva prebivalstva, od katerega največji del odpade na zdravstveno varstvo delavcev v nacionalnem dohodku. Podatki so vzeti iz verodostojnih virov in jih zato lahko tudi kot verodostojne vzamete. Zdravstveno varstvo prebivalstva je 10 let nazaj do leta 1965 redno shajalo s svojo udeležbo približno 4,9 do 5,2 % udeležbe v nacionalnem dohodku. Ta stopnja se je obdržala nazaj redno deset let in se je v posameznih letih le za kako desetinko povečala ali pa zmanjšala. V zadnjih letih se je položaj s spremembami, ki sem jih omenil, spremenil. Leta 1965 je bila udeležba zdravstvenega varstva prebivalstva v nacionalnem dohodku 5 %, leta 1966 le 4 %, prav toliko v letu 1967, za leto 1968 pa je ocenjeno na 4,30 %. To samo po sebi dokazuje, da so kljub prejšnji bogati potrošnji, bogatemu porastu izdatkov za zdravstveno zavarovanje, ukrepi, ki so bili v zvezi z reformo izvedeni, vendarle privedli do radikalnega zoženja realnih sredstev. Opozarjam, da realnih, ker so se nominalna sredstva, kot sem povedal, dve leti gibala v isti višini. To mora imeti svoje posledice tudi na obseg zdravstvenega varstva. Eno je pa jasno, zdravstvenega varstva bomo imeli toliko, kolikor ga bomo plačali.

Opozoril bi samo še na sklade zdravstvenega zavarovanja kmetov, ki so v tem gradivu prav tako zajeti in kjer ni bistvenih razlik nasproti lanskemu letu.

Vtis imamo, da se na tem področju situacija celo nekoliko popravlja, čeprav bodo ti skladi pri nekaj več kot 60 milijonih dohodkov ustvarili letos okoli 2 milijona izgub, poleg tega pa se jih še drži 13 milijonov izgub iz prejšnjih let, ki jih mukoma z izrednim prispevkom odplačujemo. Prav te izgube so eden osnovnih vzrokov težkega položaja zdravstvenih zavodov, ker so ti skladi med glavnimi dolžniki zdravstvenih zavodov, zlasti bolnic. V čem je bistvo stališč izvršnega sveta za politiko zdravstvenega zavarovanja in zdravstvenega varstva v prihodnjem letu?

Stališče izvršnega sveta za leto 1969 je predvsem v tem, da moramo v prihodnjem letu preprečiti stagnacijo zdravstvenega varstva, kakršna se je pojavila zlasti v letošnjem letu. Obseg je približno enak, v nekaterih je padec, v nekaterih dvig. Moram povedati, da si niti strokovnjaki niso povsem enotni v oceni, ali je zdravstveno varstvo res stagniralo ali ni, eni trdijo, da je močno upadlo, drugi, da se je nekaj dvignilo, naše ugotovitve pa so, da je zdravstvo stagniralo.

Nadalje tudi smatramo, da je treba v prihodnjem letu, če nočemo izpodkopavati lastne osnove, to je dosežene zdravstvene ravni prebivalstva, ki smo jo v teh letih z velikimi družbenimi vlaganji ustvarili, zadržati zdravstveno varstvo v prihodnjem letu na doseženi ravni in mu dati vsaj skromen prirastek. Če govorim skromno, da ne bom govoril, da je to lahko 5 ali pa več odstotkov, ampak je lahko tudi samo 1,5%, pomeni to premik navzgor in neko perspektivo, da bomo iz tega položaja dejansko lahko izšli, da se ta položaj izboljša. Pri tem bolj mislimo na dvig kvalitete zdravstvenega varstva, kot pa na obseg storitev. Tudi ta kvaliteta je v nekem smislu izražena seveda v denarju, kolikor ni ustvarjena z racionalizacijo zdravstvene službe. Zato smatramo, da je potrebno v prihodnjem letu povečati sredstva za zdravstveno varstvo delavcev nominalno za približno 6% v poprečju republike. To je torej manj, kot pa bo znašalo povečanje osebnega dohodka. S temi 6% računamo, da bo možno ob resnih naporih zdravstvene službe in drugih faktorjev in ob povečanju osebnih dohodkov v zdravstvenih zavodih za približno 6% in materialnih stroškov skupaj z zdravili, skupaj za približno 5%, zmanjšati izgube zavodov, minimalno povečati sklade in hkrati obdržati obstoječo raven oziroma nekoliko znižati zdravstveno varstvo prebivalstva.

Drugi zaključek, ki je zelo važen v zvezi z našo dopoldansko in popoldansko razpravo, se nanaša na vprašanje prispevka gospodarstva. Izvršni svet smatra, da je možno ob 9% povečanju bruto osebnega dohodka v večini komunalnih skupnosti financirati zdravstveno zavarovanje delavcev in zagotoviti omenjenih 6% za zdravstveno varstvo z istimi instrumenti kot v letu 1968. To je približno 5% prispevna stopnja za osnovni prispevek in približno 1,25 skupnih dodatnih prispevkov. Najtežji položaj ocenjujemo, da je v komunalnih skupnostih Maribor, Ravne in Celje. Zato smatramo, da bo v nekaterih komunalnih skupnostih potrebno minimalno povečanje osnovnega prispevka od 5%, pri čemer bi vas vnaprej opozoril, da to povečanje v nobenem primeru ne more prekoračevati 0,3%, ampak da se verjetno vrta okoli 0,1 do 0,15% v nekaterih komunalnih skupnostih. Vsaka desetinka odstotka predstavlja približno 9 milijonov novih dinarjev. Torej smatramo, da bi bile upravičene nekatere komunalne skupnosti povečati prispevne stopnje samo v primeru, če so izvršili tri obveznosti:

1. da se nadaljuje dosedanji družbeni in ekonomski pritisk na zdravstveno službo v smeri racionalizacije;

2. da se hkrati iščejo dopolnilna sredstva za večji obseg zdravstvenega varstva in manjše svoje prispevke tudi v povečani participaciji zavarovancev in v zaviranju porasta denarnih nadomestil za odsotnost z dela nad 30 dni.

Če bo potrebno, vam bom za ta dva instrumenta, to je participacijo zavarovancev in za nadomestilo za odsotnost z dela kasneje v razpravi dal nekoliko podrobnejše podatke, iz katerih izvira misel izvršnega sveta, da je tudi tu možno nekaj prihraniti, čeprav vemo, da je ta instrument jako delikaten in da tu velikega prihranka ravno ni.

Tretji zaključek je, da je treba okrepiti odgovornost in samostojnost komunalnih skupnosti za financiranje zdravstvenega zavarovanja in zdravstvenega varstva v njihovem območju s tem, da se za prihodnje leto ne vrši nobeno limitiranje prispevnih stopenj v republiki, razen za pokojninsko zavarovanje, ki je treba dati soglasje in da je zato treba ukiniti še veljavni republiški zakon o limitiranju stopenj. Opozoril bi na to, da tudi lansko leto oziroma v letošnjem letu formalno niti v republiki niti v komunalni skupnosti limitiranje ni več uporabljeno. Vendar pa zaradi obstoja zakona o limitirani prispevni stopnji ni nobena komunalna skupnost povečala osnovnega prispevka nad 5⁰/₁₀₀, medtem ko so nekatere komunalne skupnosti nekoliko povečale dovoljeno stopnjo dodatnih prispevkov na osnovi konkretne realizacije. V čem je bistvo našega predloga o delimitiranju.

Če se borimo za delimitiranje na nivoju federacije, stvarno nimamo nobene potrebe in tudi ne nobenega principialnega zagovora za to, da bi imeli nasproti velikim komunalnim skupnostim, kakršne obstajajo in kjer se med seboj konfrontirajo zavarovanci, zdravstveni zavodi in gospodarstvo in družbeni činitelji, manj zaupanja, kot ga ima lahko republika nasproti federaciji ali pa republika nasproti občinam ali republik in občina nasproti gospodarstvu. Smatramo, da v tem trenutku deluje ne samo vaše razpoloženje, temveč tudi mnoga zelo realna razpoloženja v smeri zadržanja obstoječih instrumentov. Teren v nič manjši meri ne čuti teže gospodarske problematike, kot pa jo čutimo tu mi, ali pa kot jo vi, direktni predstavniki gospodarstva.

Če ste spremljali razpravo, ki je bila v IS s predsedstvom republiškega sindikalnega sveta, bi moral reči, da je bil republiški sindikalni svet v tem primeru v svojih stališčih celo bolj radikalen in je smatral, da sploh ni mogoče govoriti o neki prispevni stopnji, medtem ko smo mi opozarjali na to, da je možno financirati zdravstveno varstvo praviloma s sedanjimi prispevnimi stopnjami, da pa to verjetno ne bo možno povsod brez škode za zdravstveno varstvo ljudi v posameznih rajonih. Zato smatramo, da delimitiranje ni nikakršna zelena luč za zdravstvene zavode, za povečanje njihovih cen ali pa za zmanjšanje njihovih naporov za racionalizacijo.

Moram sicer povedati, da oni redno za tem stremijo, tako kot skuša gospodarstvo izboljšati svoj položaj z večjim plasmajem, včasih s cenami, z zmanjšanjem prispevkov družbi itd. Prav tako je razumljivo, da tudi zdravstveni zavodi postopajo v bistvu na enak način, seveda jih vsako povečanje sredstev stimulira na večje izdatke in višje cene, a moram istočasno reči, da deluje na terenu izredno mnogo dejavnikov proti takim njihovim težnjam, in da je tu treba na osnovi solidnega razumevanja, v katerem smo že nekaj napredovali, doseči potreben sporazum vseh, da se odločijo, koliko zdravstvenega varstva želijo imeti in koliko so ga pripravljene financirati.

Četrty zaključek: glede zdravstvenega zavarovanja kmetov smatramo, da se bodo letos financirali v lanskoletnih okvirih s tem, da morajo ti skladi v večji

meri poskrbeti za likvidacijo starih izgub. Izvršni svet oziroma sekretariat za delo bo v kratkem predložil skupščini posebno analizo obremenjevanja kmetov z dajatvami za socialno in zdravstveno zavarovanje. Ob tem bomo imeli več možnosti za realno ocenjevanje zmogljivosti gospodarstev.

Peti zaključek: družbeno-politične skupnosti so v prihodnjem letu dolžne v celoti izpolniti svoje obveznosti do financiranja preventive in drugih nalog, ki so jih po zakonu dolžne financirati.

Šesti zaključek: republiški organi morajo v prihodnjem letu in deloma že letos intenzivirati delo na reorganizaciji zdravstvene službe, zlasti bolnišnične, na izdelavi programov zdravstvenega varstva, na vrednotenju zdravstvenih storitev, na družbeno usmerjeno delitev dohodka zdravstvenih zavodov in na izpopolnitvi sistema zdravstvenega zavarovanja.

Obvestil bi vas, da je po zagotovilu predsedstva zvezne skupščine treba pričakovati, da bo že konec februarja prihodnjega leta izdan nov splošni zakon o zdravstvenem zavarovanju in zdravstvenem varstvu, ki bo povsem na tem, da poleg nekaterih drugih sprememb prepušča določanje obsega pravic in obveznosti dejansko skupnosti zavarovancev. Opozoriti pa moramo na to, da bo ta zakon lahko stopil v celoti v veljavo šele leta 1970 in da na gibanje izdatkov in dohodkov zdravstva v prihodnjem letu ne bo imel še nobenega posebnega pomena. Od ukrepov, ki sem jih sedaj navedel, pa ni pričakovati nobene direktne pocenitve, temveč se pocenitev zdravstvenega varstva lahko izrazi v boljši kvaliteti in prihaja do izraza šele skozi daljše razdobje, predvsem pa je možno pričakovati od teh ukrepov boljše funkcioniranje sistema dohodka in pravilnejše vrednotenje zdravstvenih storitev.

V prihodnjih dneh imamo v organizaciji republiškega izvršnega sveta široka posvetovanja v vseh komunalnih skupnostih, na katerih bomo skupaj z vsemi merodajnimi faktorji prediskutirali te smernice in stališča konkretno za posamezno komunalno skupnost.

Še nekaj o pokojninskem zavarovanju. V letu 1968 se je pokojninsko zavarovanje financiralo s prispevno stopnjo 12,5% od bruto osebnega dohodka in doseglo dohodek 1272 milij. in izdatke 1294 milij. Izgubo 22 milij. din bo pokrilo v celoti po vnaprej planirani uporabi vročenih sredstev pri Kreditni banki Ljubljana. Če ne bi imeli v banki 22 milijonov rezervnih sredstev, bi bila letošnja realna prispevna stopnja 12,8%. Pri vsem tem se ne ustvarja nobena nova rezerva pokojninskega sklada. V pokojninskem zavarovanju je bil v letu 1968 dosežen pomemben napredek:

1. tekoče so se izplačevale pokojnine in invalidnine;
2. izvršena je bila popolna valorizacija pokojnin glede na življenjske stroške, kar v letu 1967 ni bilo v celoti izvršeno;
3. redno je bil odvajan in tekoče formiran stanovanjski prispevek;
4. izvršeno je bilo usklajevanje starih pokojnin za 104 000 upokojencev. Pokojnine so bile v masi povečane za 52 milijonov, kar je pomenilo za 104 000 upokojencev 10,4% povečanje pokojnin na že izvršeno valorizacijo z življenjskimi stroški. Vse to je bilo doseženo z 12,5% prispevno stopnjo brez ustvarjanja nove rezerve in tudi ob zadrževanju 30 milijonov stanovanjskega prispevka iz prejšnjih let, ki jih zaradi težkega finančnega stanja skladov nismo tekoče odvajali za izgradnjo stanovanj oz. domov upokojencev. Ta sredstva so se sicer zadrževala na posebnem računu, praktično pa uporabljala kot obratna sredstva sklada.

Po mnenju izvršnega sveta je treba v letu 1969 z ustreznimi ukrepi zagotoviti naslednje:

1. Redno izplačevanje pokojnin v skladu z zakonskimi predpisi. To pomeni valorizacijo pokojnin v skladu z življenjskimi stroški, povečanje ustrezno številu upokojencev in pa redno odvajanje tekočega stanovanjskega prispevka.

2. Smatramo, da bo treba v prihodnjem letu opraviti nadaljnjo fazo usklajevanja starih in novih pokojnin s približno 50 milijoni dinarjev. To bi pomenilo, da bi v prihodnjem letu ponovno zmanjšali razliko med starimi in novimi pokojninami za iste pokojninske pogoje, pri čemer seveda usklajevanje še ne bo zaključeno. Sodimo, da je treba problem definitivnega usklajevanja razrešiti skupaj s celotno spremembo sistema pokojninskega zavarovanja, za katerega računamo, da bo stopil v veljavo leta 1970.

3. Smatramo, da bi bilo potrebno v letošnjem letu ustvariti vsaj 1 % nove rezerve sklada, kar je treba določiti z republiškim zakonom in kar znaša 14 milijonov dinarjev.

4. V prihodnjem letu je treba zagotoviti redno izplačevanje proračunskih obveznosti s strani federacije in republike, kar je seveda velika vsota, zlasti za zvezni proračun, deloma pa tudi za republiški. O tem bomo imeli priliko razpravljati, ko bomo sprejemali republiški proračun.

Za izvršitev čistih zakonskih obveznosti, ki sem jih navedel pod 1. točko in o katerih nimamo kaj diskutirati, tudi če bi se morali zadolžiti, je potrebno skladu 10,9 % povečanje lanskoletnih dohodkov, kar je možno doseči z isto prispevno stopnjo kot v letošnjem letu, to je z 12,5 %. Če pa želimo zagotoviti še usklajevanje starih in novih pokojnin s predlaganimi 50 milijoni dinarjev, je zato potrebna prispevna stopnja 13,05 % oziroma praktično 13 %, kar pomeni za 0,5 % povečano prispevno stopnjo v primerjavi z letošnjo. Tu obstajajo nekatere variacije v sledečih postavkah: če na primer sprejmemo 55 milijonov dinarjev za usklajevanje pokojnin kot našo nujno družbeno obvezo, potem lahko variira prispevna stopnja samo na vprašanju v obratnih sredstvih zadržanih 30 milijonov dinarjev stanovanjskega prispevka. Izvršni svet se trudi, da bi v letošnjem letu sprostili vsaj polovico tega prispevka, ki ga dejansko nezakonito zadržujemo.

Poleg tega bo v prihodnjem letu oročenih v kreditni banki še približno 28 milijonov dinarjev starih sredstev rezerv. Če sredstva iz rezerv poberemo in jih odvedemo v stanovanjski sklad, pomeni, da smo spet na prispevni stopnji 13 %. Če zadržujemo stanovanjski sklad pa poberemo to rezervo, potem je stanovanjska prispevna stopnja lahko nekoliko nižja. Usklajevanju pokojnin se ne smemo odreči, lahko pa se eventualno odrečemo formiranju nove rezerve v višini 14 milijonov, čeprav to nima velikega denarnega pomena, ima precejšen pomen za likvidnost sklada. Lahko se odrečemo oziroma še naprej uporabljamo kot obratna sredstva zamrznjen stanovanjski prispevek. Tu so alternative, o katerih se moramo odločiti v prihodnjih dneh, ko bomo z republiško skupnostjo socialnega zavarovanja definitivno presojali stvari. Povedati moram, da so razlike o tem zelo majhne in da variacije v nobenem primeru, ki bi bile, niso večje od 0,10 % prispevne stopnje. Po vsem tem bomo predlagali definitivno rešitev.

Glede pokojnin pa bi opozoril še na dvoje sistemskih vprašanj:

1. Naša republika je že večkrat predlagala federaciji, da spremeni 97. člen temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju v tem smislu, da način usklajevanja pokojnin z življenjskimi stroški opravljajo republiške skupnosti same.

Zdaj so namreč republiške skupnosti po zakonu dolžne samo ugotoviti, kolikšno je poprečno povečanje življenjskih stroškov v republiki in nato v proporcionalnem odstotku vsem enako povečati pokojnine. Smatramo pa, da pri takih velikih razlikah med starimi in novimi pokojninami, med najnižjimi in najvišjimi pokojninami, ta način ne ustreza. Moram reči, da zaman dopovedujemo federaciji, da je to treba spremeniti, čeprav je splošna naklonjenost republik, zveznega sindikata in drugih, da se to spremeni. Vendar malo verjamem, da bo to uspelo pred novim letom in bomo torej v prihodnjem letu na enak način usklajevali pokojnine, čeprav smatramo, da ta način ni ustrezen. V volumnu pridobimo lahko samo v reševanju socialnih problemov.

2. Drugo pomembno vprašanje je vprašanje starostne meje oziroma predloga 6. kongresa sindikadov Jugoslavije, da je treba delovno dobo in starostno mejo za pokojnino za 5 let znižati.

Tovariši in tovarišice. Ne mislim pokreniti te razprave, ker bo delovna skupina za sistem pokojninskega zavarovanja v prvi polovici decembra poročala zborom skupščine obširneje o svojem delu in o problemih celotnega sistema zdravstveno-pokojninskega zavarovanja, pa bomo imeli tedaj priliko, kaj več reči o tem. Zaenkrat morem reči, da za naše slovenske pogoje, ne morem pa tega trditi za pogoje celotne Jugoslavije, čeprav mislim, da velja to tudi zanjo, bi bil tako predlog že v prihodnjem letu docela nesprejemljiv. Če bi se to uveljavilo z začetkom prihodnjega leta, potlej bi se že v prihodnjem letu močno povečalo število upokojencev. Samo v Sloveniji bi se povečalo število starostnih upokojencev za 24 000, pri čemer bi bil za majhen del zmanjšan priliv invalidskih upokojencev, vendar je to le majhen del tega. Torej 24 000 upokojencev takoj v letu 1980 pa celo za 59 000 več starostnih upokojencev, kot pa po sedanjih pokojninskih normah. Obveznosti republiškega sklada v Sloveniji bi se v tem primeru že v prihodnjem letu povečale samo na ta račun, torej brez usklajevanja pokojnin, za 200 milijonov N dinarjev, kar je izračunano ob upoštevanju poprečne višine pokojnine 693 dinarjev, kolikor znaša poprečje novodoločenih pokojnin v letošnjem letu. Zato bi za nekaj več kot dve prispevni stopnji morali povečati dohodke pokojninskega zavarovanja. Poudariti moram, da že zdaj pride v Sloveniji na enega upokojenca le 3,5 aktivnih zavarovancev in da že zdaj trošimo za pokojninsko zavarovanje 19 % neto osebnega dohodka. Če bi sprejeli ta sklep, bi to takoj poskočilo na okoli 24 % neto osebnega dohodka.

To so nekatera stališča, na katere sem vas opozoril samo zato, ker sta izvršni svet in predsedstvo sindikatov o tem razpravljala in smatrala, da o problemu višine pokojninske dobe oziroma starostne meje ni možno razpravljati brez celotnih rešitev v sistemu pokojninskega zavarovanja in brez istočasne solidne proučitve vseh ekonomskih in socialnih posledic, torej tudi posledic na zaposlovanje, kot tudi za sam pokojninski sklad.

Na koncu še vprašanje otroškega varstva in otroškega dodatka. Predlagamo, da se otroško varstvo financira v prihodnjem letu z istim instrumentom kot v letošnjem letu, to je z 1,8 % prispevka od bruto osebnega dohodka, pri čemer naj se letošnji cenzusi za prihodnje leto ne spreminjajo.

S tem bi zadržali približno enake dajatve za otroški dodatek in za družbeno varstvo otrok, kot ga bomo dosegli v letošnjem letu, vendar pa solidnih kalkulacij o tem še nimamo.

V svojem poročilu sem skušal biti z vidika stališč in ugotovitev izvršnega sveta kolikor le mogoče realen, lahko pa bom v razpravi ali pa tudi tovariš

Božič, dal tudi še podrobnejše podatke. Hvala lepa in brez zamere za nekaj daljše poročilo.

Predsednik Miran Goslar: Pričenjam razpravo. Predlagam, da razpravljamo skupaj o obeh problemih, to se pravi o zdravstvenem in o invalidsko-pokojninskem zavarovanju. Kot sem že omenil je odbor o tem razpravljal in dal tudi pismeno poročilo. Želi kdo besedo? Besedo ima tovariš Mihael Savinek.

Mihael Savinek: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Rad bi razpravljal samo o nekaterih zadevah s tega področja. Sodim, da ni primerno, da ugotovljamo ali utemeljujemo določena izhodišča na osnovi poprečij, kar je tovariš Hafner konkretno utemeljeval na osnovi poprečnih osebnih dohodkov in postavil paralele z gospodarstvom in s prosveto. Verjetno poprečni osebni dohodki v zdravstvu res ne presegajo v primerjavi z ostalimi panogami nekega višjega nivoja, vendar pa lahko ugotovimo, da je znotraj poprečja velika diferenciacija. Verjetno ne bi bilo primerno, da se spuščam v razlago ali pa v odkrivanje teh števil, vendar vsepovsod ugotavljajo in tudi javno govorimo, da obstajajo previsoki osebni dohodki nekaterih kategorij v tej dejavnosti, da pa so drugi zelo nizki. Če seštejemo klobaso in zelje, seveda tudi dobimo neko poprečje. Opozoriti namreč mislim, da ne smemo jemati poprečja za izhodišče in na podlagi poprečja utemeljevati določene principe.

Druga zadeva, o kateri bi rad povedal svoje mnenje, je vprašanje padca udeležbe zdravstvenega zavarovanja v narodnem dohodku. Če to drži in če verjamem, kar so danes na skupni seji zborov ugotavljali, da tudi udeležba šolstva v narodnem dohodku pada, potem ne drži podatek, da pada tudi udeležba podjetja v delitvi družbenega proizvoda. Nikjer te računice niso točne, ali pa je sedaj nekdo tretji, ki toliko več dobiva, na katerega se pa ne upamo pokazati, da toliko več dobiva, da istočasno pada udeležba gospodarstva, da pada udeležba zdravstva, da pada udeležba prosvete.

Omenjena je bila tudi odprava limita za osnovni prispevek za zdravstveno zavarovanje. Mislim, da si v tej situaciji, v tej fazi družbenega razvoja pri nas ne moremo dovoliti, da bi lahko po posameznih področjih delali makro ali pa ne vem kakšne ekonomske račune in po posameznih področjih nekako krojili usodo gospodarstvu, temveč mora biti to postavljeno le s širšega vidika in moramo širše kreirati gospodarjenje in razvoj gospodarstva. Ne zadovoljim se s stališčem, da moramo tudi mi iti navzdol z delimitiranjem, če smo zahtevali delimitiranje nasproti zvezi. Če gremo tako naprej, potem ima vsak zaposleni pravico, da zahteva delimitirano stopnjo. Sodim, da moramo izhajati s stališča, da smo le določena zaokrožena celota, da smo en narod in da moramo na tem našem področju širše deliti dobro in slabo in na osnovi širše rizične skupnosti pokrivati naše skupne potrebe. Popolnoma razumljivo in logično je, da je Slovenija zaokrožena celota in da je migracija in emigracija tu znotraj tako velika, da ne moremo sedaj postaviti takšnih ali drugačnih meja in če je tako, si tudi ne moremo ustvariti po posameznih področjih različne ekonomske ali dolgoročne politike.

Mislim, da bi bilo v sedanji fazi razvoja celo boljše, da tiste komunalne skupnosti, ki ne morejo pokrivati svojih izdatkov, še vnaprej predpisujejo izredne prispevke, ker je izredni prispevek veliko bolj občutljiv instrument, ki bo lahko bolj vplival, da se racionalizira potrošnja v zdravstvu, seveda v okviru danih možnosti in pogojev. Razen tega z izrednim prispevkom, če ga

predpišemo, zmanjšamo celotne dajatve. Če povečamo namreč bruto stopnjo, s tem povečamo dajatve tudi za ostale koristnike iz naslova prispevnih stopenj iz osebnega dohodka.

Osebnno zagovarjam torej stališče, da zaenkrat še ne bi smeli odpraviti limita. Kolikor pa bi se odločili za odpravo limita, potem moramo, kot smo danes že govorili, vsaj mi, gospodarski zbor odločno postaviti zahtevo, da se skupna prispevna stopnja od osebnih dohodkov ne sme povečati. Ob ugotavljanju možnosti ustvarjanja družbenega proizvoda v prihodnjem letu bi ugotovili, da so manjše in da bo treba določenim panogam prispevne stopnje zmanjšati, ker so na meji rentabilnosti ali celo pod spodnjo mejo itd. Če bi začeli razpravljati v tej smeri, verjetno ne bi porabili toliko časa z utemeljevanjem, da moramo to povečati, ono povečati, skratka, da je treba marsikaj popraviti. Če se ne bomo odločno postavili na načelo, da gospodarstvo ne more in ne sme nošiti višjih prispevnih stopenj, potem bomo že v bližnji prihodnosti verjetno morali priznati, da nismo dovolj zastopali interesov našega delovnega človeka in da je bila politika, ki smo jo sprejeli v tej skupščini, napačno zastavljena.

V nobenem primeru seveda ne zagovarjam, da ne bi z dodatnimi obremenitvami, z dodatnimi davki zajeli prekomernih dohodkov, kjer se ustvarjajo. V nobenem primeru pa to ne more biti prispevek na osebne dohodke. Če že izhajamo iz ugotovitve, da so podjetja in ustanove ali delovne organizacije različno intenzivna, da je delež dela v strukturi cene, pri nekaterih majhen, pri drugih pa velik, nam že to pove, da je obdavčevanje osebnih dohodkov sicer najlažji in najenostavnejši način za financiranje fiskalnih potreb, je pa v določenih primerih zelo krivičen. Zato predlagam, zajemajmo sredstva tam, kjer so.

Glede znižane delovne dobe menim, da za realno presojanje tega vprašanja še nimamo ustreznih kompleksnih kalkulacij. Tistim, ki govorijo, koliko dodatnih sredstev potrebujemo, če znižamo delovno dobo, takoj lahko odgovorim, da sploh ni na primer izdelana kalkulacija, koliko bi v določenem času ustvarili, če bi hitreje pomlajevali strukturo zaposlenih, oziroma če bi poprečna struktura zaposlenih bila v poprečju mlajša. Vsi vemo, da mlad človek dela v začetku z manjšimi osebnimi dohodki in da bi lahko celo dva zaposlili za enega starejšega. Na drugi strani pa tudi vemo, da ima doba ustvarjanja le svoje meje. Če bi vse to izračunali, se verjetno ne bi mogli tako enostavno postaviti proti predlogu, ki ga postavljajo sindikati v južnih republikah. Kolikor mi je znano, na zahodu nima nobena država za pokojnine tako visokega odstotka od osebnih dohodkov, kot pri nas. Poprečne pokojnine predstavljajo v zahodnih državah okrog 70 do 75 % osebne dohodka. Če bi šli na znižanje števila let, potem seveda moramo istočasno znižati tudi stopnjo za pokojnino. Če bi vse te elemente dali na mizo, mislim, da bi dobili dokaj drugačno sliko, kot pa pavšalno govorijo zagovorniki stališča, da delovne dobe ni možno skrajšati. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Kdo še želi besedo?

Sodim, da bi bilo potrebno, da tovariš Zupančič kot poročevalec odbora obrazloži stališče odbora. Kolikor bomo sprejeli stališče odbora, bo to potem mnenje našega zbora republiškem in socialno-zdravstvenemu zboru. Besedo ima poročevalec odbora poslanec Anton Zupančič.

Anton Zupančič: Tovariš predsednik, tovariši poslanci. Stališče odbora je napisano v poročilih, ki ste ga prejeli skupaj z ostalim gradivom. Zato

mislim, da mi o tem ni treba več razpravljati. Iz vsega jasno izhaja osnovno stališče odbora, da se prispevna stopnja na osebne dohodke v letu 1969 ne sme povečati.

Dilema je mogoče samo v pokojninskem zavarovanju glede sredstev za izenačevanje starih in novih upokoencev, sicer pa naj prispevne stopnje, če se že ne znižajo, vsaj ostanejo na letošnji ravni.

Predsednik Miran Goslar: Tovariši poslanci, ali ste prebrali tekst, ki vam je bil šele danes predložen? (Da.) Ali ga je potrebno brati? (Ne.) Kdo še želi besedo? (Nihče.) Če ne želi nihče več besede, potem predlagam, da zbor to poročilo osvoji in ga v obliki mnenja pošlje pristojnima zboroma v nadaljnje obravnavanje.

Kdor se strinja s tem predlogom, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to je na obravnavo poročila izvršnega sveta o poteku likvidacije poslovnega združenja za izgradnjo energokemičnega kombinata Velenje.

Gradivo je predložil izvršni svet, ki je za svojega predstavnika k tej točki določil Draga Flisa, člana izvršnega sveta, in Jožeta Novinška, direktorja zavoda za planiranje. Celotno gradivo je obravnaval odbor za gospodarsko programiranje in finance in je dal pismeno poročilo. Tudi to poročilo ste prejeli danes. Del gradiva, in sicer sklep o odobritvi poročila in o odobritvi sporazuma je obravnavala tudi zakonodajno-pravna komisija, ki je prav tako dala pismeno poročilo. Ali želijo predstavniki izvršnega sveta oziroma odborov sodelovati v razpravi? Prosim, tovariš Flis ima besedo.

Drago Flis: Tovarišice in tovariši poslanci. V času od 14. aprila 1966, ko je občinska skupščina Velenje na podlagi predhodnih stališč in odločitev ustanoviteljev, garantov in splošne gospodarske banke izdala odločbo o uvedbi redne likvidacije poslovnega združenja za izgradnjo energokemičnega kombinata Velenje, si je izvršni svet kot garant za najeta posojila prizadeval, da se opravi likvidacija tako, da bodo posledice čim manj bremenile gospodarstvo Slovenije in da se dosežejo čim ugodnejši rezultati likvidacije.

Nujnost odločitve glede celotnega poteka likvidacije ter obsežnost problemov, ki so se pojavili, so narekovali republikli, da se maksimalno vključi s svojimi sredstvi v te procese ter da sodeluje pri pokrivanju tistih razlik, ki bodo nastale pri preprodaji opreme. V zvezi s tem je Skupščina SR Slovenije na predlog izvršnega sveta v juliju 1967 in v marcu letos sprejela predpise in zakone, s katerimi se zagotavljajo potrebna subvencijska in kreditna sredstva za izvrševanje likvidacije.

Pri iskanju rešitev ter obravnavanju vseh poznanih variant likvidacije se je pokazalo, da samo ponudba kreditne banke in hranilnice Ljubljana vsebuje pogoje, ki omogočajo izvršnemu svetu, da v okviru od Skupščine SR Slovenije zagotovljenih materialnih možnosti vse rizike in obveznosti s tem povezane investicijske odločitve prenese v poslovno sfero. Ocena, ali bodo sredstva, ki jih je izvršni svet s pogodbo zagotovil kreditni banki in hranilnici Ljubljana, prevelika oziroma premajhna, danes še ni mogoča. Težko je namreč v tej fazi likvidacije predvideti vse rizike, ki bi v nadaljnjih razgovorih z inozemskimi dobavitelji lahko še nastali. Vendar je izvršni svet podpisal pogodbe s kreditno

banko in hranilnico Ljubljana in dopustil tudi možnost, da se bo oprema replasirala ugodneje, kot pa je predvideno v kalkulacijah, kar bi pomenilo povečanje kreditnega potenciala banke in s tem zmanjšanje izgube za slovensko gospodarstvo. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? Morda poročevalec odbora? (Ne želi.) Želi kdo razpravljati? (Ne javi se nihče.) Ugotavljam, da ni nadaljnjih diskutantov. Predlagam, da pristojnima zboroma, to je republiškem in organizacijsko-političnemu zboru, ki sta kot pristojna zbora sprejela ustrezen sklep, ki ga predlaga izvršni svet, damo naše mnenje, ki je v skladu s poročilom, kakršnega predlaga naš odbor za gospodarsko programiranje in finance. Se strinjate s takim sklepom?

Kdor je za tak sklep, naj prosim dvigne roko. (Poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Eden vzdržal.)

Ugotavljam, da je mnenje k sklepu sprejeto. Istočasno ugotavljam, da je s tem dan tudi odgovor na poslansko vprašanje poslanca Barboriča, ki ga je dal na eni prejšnjih sej in je bilo dogovorjeno, da počaka na odgovor, dokler ne damo kompleksne problematike na dnevni red seje našega zbora.

Prehajamo na 5. točko dnevnega reda, to je na osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov.

Kot vam je znano, je imel naš zbor razpravo o osnutku zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov na dnevnem redu 54. seje dne 27. septembra. Ob tej priliki je bilo sklenjeno, da se razprava o osnutku zakona odloži glede na to, da je republiški sekretariat za gospodarstvo 16. septembra predložil dopolnjeni osnutek zakona z novo obrazložitvijo. Ta osnutek ste poslanci prejeli, ni pa bilo dovolj časa, da bi obravnavali osnutek pristojni odbori in zakonodajno-pravna komisija. Osnutek zakona je bil nato dan na dnevni red današnje seje, vendar tudi sedaj obstajajo predlogi, da se obravnava in sklepanje o osnutku zakona preloži, ker da še niso razčiščena nekatera pomembna vprašanja, kot na primer vprašanje strokovnosti in kvalitete obrtniških uslug, vprašanje nadaljnjega razvoja obrtnih, predvsem storitvenih dejavnosti in s tem boljšega zadovoljevanja potreb občanov kot tudi, da še niso razčiščena vsa vprašanja odpiranja novih delovnih mest in zaposlovanja. Zato je republiški sekretariat za gospodarstvo predložil, da se obravnavanje in sklepanje o osnutku tega zakona odloži. Isto predlaga tudi izvršni svet, ki je obravnaval osnutek zakona na svoji 40. seji.

Odpiram razpravo o predlogu, da se razprava in sklepanje o osnutku tega zakona odloži. Želi kdo razpravljati? (Ne javi se nihče.) To pomeni, da lahko glasujemo. Dajem predlog, da se razprava in sklepanje o osnutku zakona odloži, na glasovanje. Kdor je za predlog, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je sklep o odložitvi razprave in sklepanja soglasno sprejet.

Prehajamo na 6. točko dnevnega reda, na poslanska vprašanja.

Poslanec Mihael Savinek je postavil poslansko vprašanje, ali pripravlja izvršni svet v skladu z določbami 20. in 105. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih predpis o potrebni strokovni izobrazbi za določena delovna mesta in za katera. Na to poslansko vprašanje bo odgovoril Rado Miklič, pomočnik republiškega sekretarja za delo.

Rado Miklič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. O problemu, kako izkoristiti pooblastila 20. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih, je tekla razprava v organih izvršnega sveta že junija in julija letos. Sedaj tečejo konkretna posvetovanja o možnih oblikah teh rešitev z gospodarsko zbornico, z republiškim svetom zveze sindikatov in z vsemi zainteresiranimi upravnimi organi. Na tej podlagi bo republiški sekretariat za delo v novembru pripravil in izvršnemu svetu predložil informacijo o konkretnih predlogih, kako in kje s predpisi določiti strokovno izobrazbo.

Predsednik Miran Goslar: Hvala lepa. Ali želi tovariš poslanec postaviti dodatno vprašanje? (Ne.)

Drugih poslanskih vprašanj nimamo, razen že omenjenega poslanskega vprašanja tovariša Barboriča, ki je izjavil, da se strinja s tem, da se na njegovo poslansko vprašanje odgovori z obravnavo o celotni problematiki likvidacije EKK.

Želi še kdo postaviti kako poslansko vprašanje? Tovariš Jože Slavič ima besedo.

Jože Slavič: Tovariš predsednik. Želim postaviti naslednje vprašanje: Sredstva javnega obveščanja so obvestila javnost o predvideni podražitvi goriv za motorna vozila, in sicer bencina za 0,20 din in dizlovega olja za 0,10 din pri litru. Vprašujem, kakšno stališče je zavzel do tega predloga izvršni svet oziroma ustrezni drugi organi, za kaj bodo namenjena zaradi podražitve nabrana sredstva in tretjič, kakšen bo vpliv povečanja cene na denarni odliv oziroma priliv v mednarodni menjavi.

Predsednik Miran Goslar: Od predstavnikov izvršnega sveta je prisoten samo inž. Ivan Zupan. Ali želiš morda takoj odgovoriti na to vprašanje? (Da.) Besedo ima inž. Ivan Zupan.

Inž. Ivan Zupan: V zvezi z zastavljenim vprašanjem povem lahko naslednje: V okviru Slovenije proučujemo, kakšne posledice bi imeli taki in slični predlogi o podražitvi bencina. Moram izjaviti, da že grobi podatki kažejo, da smo v Sloveniji v specifični situaciji. Če naštejemo samo nekaj podatkov, potem skoraj vsi govorijo proti podražitvi. Med drugim naj omenim, da je poraba goriva od leta 1966 na leto 1967 porasla za 36 %. Po letošnji podražitvi pa znaša ta porast le še 6 %. Iz naslova prodaje bencina imamo tudi velik priliv v devizah in v maloobmejnem prometu. Vrsta stvari s tega področja govori, da pristopimo k nekoliko poglobljeni analizi te dejavnosti, ker ne bi želeli, da bi zaradi trenutnega apetita zavrgli nadaljnji razvoj na vseh področjih. Toliko v informacijo, podrobna obvestila o našem stališču pa bodo glede vsega tega tako ali tako objavljena.

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Slavič, si zadovoljen z odgovorom? (Da.) To se pravi, da ni potreben pismen odgovor. Hvala lepa.

Še kdo želi postaviti poslansko vprašanje? (Nihče več.) To pomeni, da je s tem dnevni red izčrpan in zaključujem sejo.

(Seja je bila zaključena ob 18.30.)

PROSVETNO - KULTURNI ZBOR

47. seja

(24. septembra 1968)

Predsedoval: Miloš Poljanšek,
predsednik prosvetno-kulturnega zbora

Začetek seje ob 9.10.

Predsednik Miloš Poljanšek: Tovariši poslanci, začenjam 47. sejo prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SR Slovenije.

Svojo odsotnost so opravičili naslednji poslanci: Vanda Škodnik, Milan Filipčič, Majda Šlajmer-Japljeva in Danica Kaplan.

Ugotavljam, da je zbor sklepčen.

Za današnjo sejo predlagam naslednji dnevni red:

1. odobritev zapisnika 46. seje zbora;
2. izvolitev članov delegacije prosvetno-kulturnega zbora za proslavo 25-letnice zasedanja Zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju;
3. družbenoekonomska izhodišča za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969;
4. predlog za izdajo zakona o strokovnem izobraževanju po končani šolski obveznosti;
5. predlog zakona o visoki šoli za sociologijo, politične vede in novinarstvo;
6. program izobraževalne skupnosti SR Slovenije, in kot zadnjo točko
7. poslanska vprašanja.

Ima kdo k predlaganemu dnevnemu redu pripombo ali spreminjevalni predlog? (Ne.) Kaže, da nima. Ugotavljam, da je predlagani dnevni red sprejet.

Pred prehodom na dnevni red vas obveščam, da sem na današnjo sejo zbora povabil poleg predstavnikov izvršnega sveta, republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, republiškega sekretariata za finance, republiške konference SZDL, republiškega odbora delavcev družbenih dejavnosti in centralnega komiteja zveze mladine tudi pedagoški inštitut Slovenije, katedro za pedagogiko pri filozofski fakulteti, zavod za šolstvo SR Slovenije, gospodarsko zbornico SR Slovenije, visoko šolo za politične vede in izobraževalno skupnost SR Slovenije. Vse, ki sem jih omenil, oziroma predstavnike omenjenih ustanov, institucij in forumov z vašim soglasjem vabim k sodelovanju.

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika prejšnje 46. seje. Ima kdo k osnutku zapisnika kakšno pripombo oziroma spreminjevalni predlog? (Ne.) Če ne, ugotavljam, da je zapisnik 46. seje prosvetno-kulturnega zbora soglasno odobren brez sprememb in dopolnitev.

Prehajam na 2. točko dnevnega reda, to je na izvolitev članov delegacije prosvetno-kulturnega zbora za proslavo 25-letnice zasedanja Zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju.

V naši politični zgodovini je nekaj izredno pomembnih dogodkov. Mednje sodi tudi prvi zbor odposlancev slovenskega naroda, ki je bil prve dni oktobra leta 1943 v Kočevju. Letos slavimo 25 let, od kar se je v Kočevju zbralo 572 poslancev, ki so bili izvoljeni na predhodnih volitvah v septembru 1943. leta. Ta jubilej predstavlja rojstvo prvega resnično iz vrst delovnega ljudstva zraslega, narodnega predstavništva, ki so ga sestavljali svobodno izbrani poslanci slovenskega ljudstva in zastopniki narodnoosvobodilnega gibanja iz vseh slovenskih dežel. Po svojih svobodno izvoljenih odposlancih se je slovenski narod enodušno izrekel za nadaljevanje neizprosnega boja zoper okupatorje, ne glede na žrtve, ki jih je tak boj neogibno terjal. Hkrati pa je v celoti potrdil pravilnost dotedanje poti Osvobodilne fronte, zavedajoč se, da ga lahko samo oborožen odpor reši pred neogibnim poginom.

Zbor odposlancev je soglasno priznal, da je ta čas Osvobodilna fronta tudi edina zakonita narodna oblast na Slovenskem. To svojo potrditev je zbor formuliral tudi v sklepu, ki ga je sprejel ob zaključku tridnevnega zborovanja. V njem je rečeno, da plenum Osvobodilne fronte slovenskega naroda izvaja kot Slovenski narodnoosvobodilni zbor vrhovno ljudsko oblast slovenskega naroda v okviru Jugoslavije, kot državne celote z enotnim predstavništvom vseh narodov Jugoslavije, ter enotnim vodstvom osvobodilnega gibanja in državne varnosti.

S tem se je slovensko ljudstvo po svojih predstavnikih izrekel za svojo politično samostojnost in hkrati za združitev z drugimi jugoslovanskimi narodi v Demokratični federativni Jugoslaviji ter končno veljavno vstopilo v krog suverenih narodov. Kočevski zbor bo ostal v zgodovini slovenskega naroda eden najpomembnejših mejnikov, ker so bili takrat položeni temelji za svobodo in demokratično bodočnost slovenskega ljudstva.

Vrsta odlokov in resolucij, sprejetih na kočevskem zboru, je učvrstila priporočene revolucionarne in demokratične pridobitve ljudstva. S tem je bil napravljen še en korak dalje v graditvi ljudske oblasti in slovenske državnosti, v utrjevanju njegove samoodločbe in v bratskem povezovanju z drugimi narodi Jugoslavije na federativni podlagi. Pri tem velja opozoriti: Kočevski zbor ni potekal v evropskem zatišju in tudi ne v mirnem in urejenem svetu. Bil je v najbolj kritičnem trenutku vse naše dotedanje zgodovine, kateri predstavlja hkrati najveličastnejše in najtežje obdobje v življenju našega naroda. To je bilo obdobje globoke osvestitve in strnitve ljudstva pred začetkom nove zgodovinske dobe. V tem boju za narodno osvoboditev se je pojavila vrsta pomembnih dokumentov, ki so izražali izgradnjo ljudske oblasti.

Dovolite mi, tovariši in tovarišice poslanci, da spomin na kočevski zbor povežem z nekaterimi, za naš zbor pomembnimi, pravnimi dokumenti. Spomnil bi vas rad na odlok izvršnega odbora Osvobodilne fronte o poslovanju šolstva na osvobojenem ozemlju, ki datira od 1. junija 1942. Ta dokument je nakazal osnovne usmeritve za vzgojno in izobraževalno delo, predvsem za vzgojo novega

lika slovenskega človeka. Nadalje sta pomembna odloka izvršnega sveta odbora Osvobodilne fronte o osnovanju znanstvenega inštituta in o ustanovitvi slovenskega narodnega gledališča; oba sta iz začetka 1944. leta. V osvobodilni borbi sami je bilo zanimanje za kulturno delo veliko. Znana je izredna vloga kulturnih delavcev v času osvobodilnega boja ter presenetljivo tesna povezanost našega partizana s politično in z resno knjigo, s književnostjo in z gledališčem. Tudi sodelovanje z znanostjo je bilo že od prvih začetkov osvobodilne borbe. To se ni izražalo le v praktični pomoči zdravnikov, strokovnjakov in inženirjev. V oktobru 1943. leta so se namreč v Metliki sestali na prvem znanstvenem kongresu slovenski pravniki, ki so v novem duhu in v skladu z novimi potrebami razpravljali o problemih pravne znanosti. Zdravniki so začeli izdajati svoj partizanski znanstveni vestnik, ki je bil namenjen samo popularizaciji praktičnih nasvetov v zdravstvu, temveč tudi strokovnim člankom in razpravam. Ustanovitev znanstvenega inštituta je imela samo namen, da organizira in poveže vsa prizadevanja, ki so že praktično obstajala. To je bila prva znanstvena organizacija na vsem osvobojenem ozemlju Jugoslavije in edina institucija te vrste vse do časa, ko je osvoboditev Beograda ustvarila nove in širše možnosti za raziskovalno delo.

Veliko je bilo že rečenega o pomenu odloka o ustanovitvi slovenskega narodnega gledališča. To je pomenilo v času NOB vsekakor vojaški, politični in prosvetni uspeh, saj je bilo ustanovljeno v samem srcu zasužnjene Evrope – sredi fašistične trdnjave. Dejavnost tega gledališča je znana. Imelo je 160 nastopov v 20 različnih krajih, in to v času od prvega zasedanja našega ljudskega parlamenta pa vse do 1945. leta. Čas ne dopušča, da bi posebej omenil partizanski tisk. Vsi poznamo požrtvovalno delo partizanskih tiskarjev in njihove pomembne zasluge v političnem in kulturnem prosvetnem delu narodnoosvobodilnega boja.

Tako zgodovinske odločitve zbora, kot vrsta pravnih norm, sprejetih pred zborom in po njem, ne pomenijo samo del zgodovine naše samostojne politične samoupravne rasti, marveč tudi del naše sedanjosti in bodočnosti. Vsa naša povojna graditev, vsi naši napor, da uresničimo samoupravo delovnih ljudi, so odraz tiste velike vizije, ki so jo v svojem zametku pred 25 leti načrtali udeleženci kočevskega zbora. Ob obletnici tega pomembnega zgodovinskega dogodka, ki bo letos 3. oktobra v Kočevju, se bodo znova zbrali v zgodovinski dvorani Šeškovega doma vsi preživeli odposlanci takratnega zbora skupaj z delegacijami zborov naše republiške skupščine, da obude ne le spomin na velike odločitve tistega časa in trenutka, marveč da znova tako kot pred 25 leti skupaj z današnjimi poslanci premotre doslej prehojeno pot ob ugotovitvi, da je samo v družbi, ki temelji na načelih svobodnega enakopravnega in samoupravnega odločanja, mogoče ustvarjati in ustvariti veličastno geslo kočevskega zbora, rek velikega pisatelja Ivana Cankarja: »Narod si bo sodbo pisal sam.«

V ta namen naj bi tudi naš zbor izbral 5-člansko delegacijo, v katero predlagam naslednje poslanke in poslance:

Lojzeta Filipiča, Vlada Goloba, Lojzko Gostenčnik-Žmavc, Bojana Kardelja, dr. Mira Stiplovška. Ker tovarišica podpredsednica dr. Aleksandra Kornhauser ne bo mogla prisostvovati svečanostim v Kočevju, predlagam, da našo delegacijo vodi tovariš Bojan Kardelj.

Predlog delegacije dajem v razpravo. Želi kdo besedo? (Ne javi se nihče.) Če ne, dajem predlog na glasovanje. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.)

Ugotavljam, da so v delegacijo prosvetno-kulturnega zbora za proslavo 25-letnice zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju izvoljeni poslanci: Lojze Filipič, Vlado Golob, Lojzka Gostenčnik-Žmave, Bojan Kardelj in dr. Miro Stiplovšek.

Tako lahko preidemo na 3. točko dnevnega reda, to je na razpravo o osnutku družbenoekonomskih izhodišč za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969.

Gradivo k tej točki dnevnega reda je predložil Skupščini SR Slovenije republiški sekretariat za finance. Želi predstavnik predlagatelja še ustno dopolniti gradivo? (Da.) Prosim tovariš Riko Jerman, republiški sekretar za finance.

Riko Jerman: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Ni moj namen, da bi se spuščal v podrobnosti obrazložitve predlogov, ki jih je naš sekretariat dal v zvezi z izhodišči bilance sredstev in obveznosti naše republike v prihodnjem letu. Menimo, da je to le neke vrste delovni material samega sekretariata, ne pa uradni predlog izvršnega sveta ali drugih bolj pristojnih organov, kot je naš sekretariat. V zvezi s številnimi pripombami, ki so bile izražene v raznih razpravah o tem gradivu, pa moram ugotoviti, da so nam vse te pripombe zelo koristile. V razpravah so bila do izhodišč osnutka zavzeta različna stališča, nekatera jih odklanjajo, druga pa jih povzemajo. Tudi negativna ocena osnutka je za sekretariat lahko zelo koristna, kajti le tako lahko oblikuje svojo delovno prakso in prepričan sem, da bo prav s takšno odkrito vsestransko kritiko lahko bolje zasnoval pogoje za svoje bodoče delo. V letošnjem letu smo opustili staro prakso, da je bilo gradivo predloženo skupščini prepozno in je morala o njih na hitrico razpravljati in odločati. Kritika takšne metode je bila upravičena.

Dovolil si bom nekoliko obrazložiti stališča sekretariata in pogoje, ob katerih je izdeloval osnutek. V času, ko smo delali osnutek, to je bilo v mesecu juniju, ni še bilo na voljo vse tisto gradivo, ki bi tako vsebinsko kakor tudi materialno dovolj natančno opredeljevalo položaj posameznih družbenih služb. To je bilo nujno potrebno, da bi mogli za potrebe splošne porabe oblikovati dohodke, ki se napajajo iz prispevkov in davkov, in hkrati prikazati finančno stanje republike. Ker zahtevajo vse oblike potrošnje večja sredstva, je potrebno povečati prispevke in davke in seveda tudi prerazporediti družbeni proizvod. To pa ne sodi v pristojnost našega sekretariata. Pri načrtovanju sredstev za šolstvo je verjetno naš sekretariat naredil precejšnjo napako, ker ni pravilno razumel razprav, naj se potrebna materialna sredstva šolstvu zagotovijo že v obdobju dveh let. Od republiške izobraževalne skupnosti smo za področje vsega izobraževanja dobili okvirne podatke, ki jih nismo razlagali tako, da je treba šolstvo sanirati v obdobju dveh let. Večina odborov odklanja predlagano rešitev. To je po mojem mnenju koristno, ker smo s tem zavestno odpravili dvoumnost in možnosti različnih razlag. Pristojnim upravnim organom je sedaj naložena jasno in nedvoumno opredeljena naloga. Njihova dolžnost je, da z upoštevanjem nalog pripravljajo potrebne materiale in programirajo bilanco sredstev za potrebe splošne porabe.

Druga stvar, ki je bila močno kritizirana v naših stališčih, je bila, da si je sekretariat dovolil predlagati oziroma zavzeti stališče o načinu financiranja izobraževanja. Upoštevali smo mnenja nekaterih občinskih skupščin, s kate-

rimi imamo po finančni plati precej tesne stike. Nekateri tovariši — ne vsi — so se precej močno zavzemali za rešitev, da bi bilo vse financiranje izobraževanja enotno bilancirano v republiki. To stališče je, kot vidim, v našem predlogu mnenja odklonjeno. Sodim, da je tudi to velik napredek. Domneve in različna stališča so razčiščena. Postalno je čisto jasno, da naš predlog ni sprejemljiv in ga nikoli več ne bomo predložili skupščini. V prihodnje si bomo prizadevali iskati metode in rešitve financiranja o okviru načel, kakršne boste vi sprejeli. Torej, na kratko sem vam hotel povedati, da je upravnim službam v veliko pomoč kritično obravnavanje njihovih predlogov, četudi bi bili zavrjeni. Zavrnitev stališč ocenjujemo samo kot vpliv predstavniških organov na način našega dela in s tem odpravljamo dileme, ki se včasih pojavljajo v upravnih organih. Hvala lepa.

Predsednik Miloš Poljanšek: Izvršni svet je sporočil, da bo kot njegov predstavnik sodeloval v razpravi tovariš Jožko Štrukelj, član izvršnega sveta. Želi morda besedo tovariš Štrukelj? (Ne.)

Predloženo gradivo so obravnavali trije odbori našega zbora, in sicer: odbor za šolstvo, odbor za kulturne dejavnosti in odbor za znanstveno raziskovalno delo in visoko šolstvo. Želijo morda poročevalci omenjenih treh odborov njihova poročila še ustno obrazložiti? (Ne.) Kaže da ne. Začenjam razpravo, pri čemer vas opozarjam na predlog mnenja, ki naj ga pri tej točki dnevnega reda sprejme naš zbor in nato posreduje republiškem in gospodarskem zboru. Besedilo predloga mnenja ste dobili danes na klopeh. Moram reči, da je to samo osnutek in da bo na podlagi razprave in tudi vaših konkretnih zahtev spremenjen in dopolnjen. Začenjam razpravo. Kdo želi besedo? Besedo ima tovariš Vlado Uršič.

Vlado Uršič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Pri tem gradivu se bom v glavnem zadržal pri problemu financiranja šolstva v naslednjem letu, ki nas najbolj žuli. Motijo me namreč neskladja med besedami in dejanji. Pred dvema mesecema smo sprejeli drugačne rešitve, ki so obetale področju šolstva malo boljše čase. V tem gradivu pa zasledimo, da je predvideno za leto 1969 komaj 15 % povečanje sredstev. Če primerjamo današnje podatke s tistimi, ki so nam bili predočeni v predlogu komisije IS, ki je pripravljala rebalans republiškega proračuna, zasledimo glede osebnih dohodkov učiteljev ogromna odstopanja. Razlike povzemajo odstop od stališča, naj bodo v letu 1969 osebni dohodki učiteljev na ravni poprečnih dohodkov v gospodarstvu in drugih službah iz leta 1967. Iz gradiva, ki sta ga predložila sindikat družbenih služb in izvršni odbor republiške izobraževalne skupnosti, je razvidno, da so bili lanskoletni osebni dohodki v gospodarstvu, izključujoč pri tem direktorje, po stopnjah izobrazbe 1010 — 1310 — in 1600 dinarjev.

Menim, da je tu vsaka razprava odveč. Pravzaprav samega sebe tepemo po glavi. Kar smo sprejeli junija, ne vemo več septembra. Drugo vprašanje, ki ga postavljam v zvezi s tem, je, zakaj se najdejo sredstva le za nekatere porabnike in zakaj ne za vse. Ugotvaljam, da je za republiško upravo predvideno 17 % povečanje in se bodo po tem predlogu povečala sredstva za javno upravo od leta 1966 dalje za 47 %. Dozdeva se mi skoraj odveč, da naš zbor sprejema neke sklepe, za katere se poslanci z vso odgovornostjo zavzemamo, ker potem od njih odstopamo.

Na strani 66 sem zasledil tole: V letu 1967 je bil indeks sredstev iz proračunov za šolstvo 115,7. V letu 1968, to se pravi v letošnjem letu, pa so predvidevanja, da bo znašal komaj 105. To se pravi, da se v odstotku in tudi v globalu sredstva zmanjšujejo. Ne bi se strinjal s sekretarjem za finance, ko je dejal, da nasprotujemo predlogu, da bi se sredstva centralizirala. Seznanjen sem, da je bil samo odbor za kulturo in prosveto republiškega zbora absolutno proti temu predlogu. V našem zboru pa so bile često pobude za centralizacijo sredstev in za njihovo smotrnejšo porabo za vse zvrsti šolstva. To pomeni, da se odnos občinskih skupščin do šolstva ne bo izboljšal, temveč še poslabšal.

Še nekaj me zanima. Če se povrnem k prejšnjim številkam, ne vem, kako naj uskladimo predlog sekretariata, ki predvideva 15 % povečanje sredstev, s predlogom, ki ga baje pripravlja republiška izobraževalna skupnost. Po njenih prehodnih izračunih bi morali v letu 1969 povečati sredstva približno za 33,7, če bi hoteli sanirati šolstvo. Po mojem mnenju — ne iz vidika etatizma, marveč smotrnosti — bi bilo bolj upravičeno sredstva združevati za vse zvrsti šolstva. Nikjer ni rečeno in zapisano, da bi se občine popolnoma odpovedale politiki do šolstva, čeprav bi se sredstva združevala v enem centru. Na drugi strani pa smo si sami naložili na grbo dodatne stroške. Z organizacijo izobraževalnih skupnosti se je povečala administracija, ki bo na leto potrošila nad pol milijarde S dinarjev. Če govorimo o racionalizaciji, potem moramo upoštevati tudi ta denar, ki ga še kako potrebuje šolstvo.

Pripravil sem se za to razpravo, da vam pokažem, kakšno je približno stanje pri nas. Ubrali smo vsa tista pota, ki nam jih dopušča ustava in smo poskušali probleme reševati z družbenimi dogovori, da ne bi prišlo do tistega, do česar je prišlo na primer na Ptujskem. Danes pa smo še v težji in drugačni situaciji kot pred 20. avgustom. Glede na določene težave, ki jih ima naša občina glede na zastoj v proizvodnji tako v kmetijski kot v industrijski in glede na slabšo turistično sezono, imamo vsak mesec izpad dohodkov za približno 14 milijonov dinarjev. To se pravi, da smo z intervencijo republiških sredstev komaj krili najosnovnejše osebne dohodke. Če bo šlo tako naprej, bo znašal konec leta izpad od planiranih dohodkov približno 70 milijonov S dinarjev. Menim, da tega problema ni poklicana reševati samo tolminska komuna, marveč tudi širša družbena skupnost, zlasti še zato, ker so se pred leti sredstva gospodarstva drugače razdeljevala kot danes. In se vprašam danes, kdo naj za to odgovarja? Kdo naj rešuje te probleme, še posebej danes, ko je obmejni pas pred dvojnimi udarom?

Še na nekaj vas moram spomniti. Republiški izvršni svet je dodelil republiški izobraževalni skupnosti dopolnilna sredstva v višini več kot 6 milijonov dinarjev. Ko smo se o tem denarju zanimali na izvršnem svetu, pri tovarišu Kavčiču, na centralnem komiteju, na republiški izobraževalni skupnosti, nam je bilo med drugim rečeno, da bo problem tudi pri nas rešen. Ne govorim samo o interesih naše komune, ker takšnih kot je naša, je še več. Zanima me, zakaj je bilo od obljubljenih dotacije razdeljeno samo 25 milijonov. Oprostite, če je tovariš Zajec tu, lahko stopi za pult in naj pove, kaj je z obljubljenimi 80 milijoni. Na te čakamo in zaradi tega še nismo sprejeli proračuna izobraževalne skupnosti. Nobena skupnost ga še ni sprejela in danes čakajo, kaj se bo jutri zgodilo. Toliko v informacijo. Hvala lepa.

Miloš Poljanšek: Dovolite, da se sam vključim v razpravo o osnutku stališč. Preden se lotim samih pripomb h gradivu, naj povem, kaj mislim o

iniciativni republiškega sekretariata za finance. Nedvomno gre za vidno spremembo v naši skupščinski praksi. Osnutek namreč omogoča razpravo o izhodiščih za republiško bilanco sredstev in obveznosti razmeroma zgodaj. To pomeni, da imamo za odločanje še dovolj časa. Gradivo je vzbudilo v skupščini precejšnjo pozornost. Vsakogar, ki se seznani z njim, sili v razmišljanje o dosedANJI praksi proračunskih razprav, s katerimi upravičeno vse doslej nismo bili zadovoljni. Opozarja ga na številna odprta vprašanja tudi glede oblikovanja davčne politike in odgovornosti zanje, kakor tudi na zmeraj ne dovolj jasno začrtano politiko splošne porabe. Zato sem sam dokument že v razpravi na odborih imenoval z besedo simpatična provokacija. Vseh pripomb in pomislov, ki jih imam k osnutku izhodišč, naj bi ne smatrali kot napad na novo že prepotrebno prakso sekretariata za finance, marveč kot prispevek za pravočasno poglobljeno razpravo o vsem, kar naj zaobseže republiška bilanca. Gradivo kaže, da se v naši upravi še nismo v celoti otrešli prakse, po katerih s praktičnično proračunsko logiko številke balansiramo, našim dejavnostim pa že redkeje tudi kdaj pa kdaj dodajamo. Politiko in stališča, ki veljajo, ker jih ni nihče preklical ali spremenil, ni mogoče zaobiti tudi v tem gradivu, čeprav je šele osnutek. V našem zboru ni namreč nobenega razpoloženja, da bi stališča spreminjali. Ob spremljanju vseh proračunskih dilem bomo opozarjali na najbolj kričeče materialne in druge zadrege s področja vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture. Ne moremo se torej odredi oblikovanju politike na področjih, ki spadajo v pristojnost našega zbora. Da bi mogli prevzeti odgovornost za politiko zbiranja kot tudi same razdelitve sredstev za posamezne namene, moram imeti na voljo ustrezne podatke. Nanje gradivo opozarja, ko pravi, da še nimamo republiškega pregleda finančnih sredstev obveznosti splošne porabe, niti letnega niti za daljše obdobje, ki bi dajal skupščini kompleksni in dovolj analitični vpogled v finančno poslovanje republike. To je prav gotovo zaskrbljujoča pomanjkljivost, ki me sili v razmišljanje, ali ne znamo, ali nočemo prezentirati vse resnice o naših materialnih potrebah in možnostih. Zato lahko zaključujem samo naslednje: Dokler ne bo na voljo vseh bistvenih podatkov, bo težko terjati od nas kakršnokoli soodgovornost za vse resne zadrege, ki jih iz leta v leto porajajo republiški in občinski proračuni. Nadalje pravi gradivo v prvi točki na drugi strani, da terja razvoj samouprave na nekaterih področjih tudi jasno opredelitev možnosti za njihovo materialno samoupravo. Ali je res, da samoupravljanje na nekaterih področjih na primer v šolstvu in znanosti, ni ustrezno zasnovano? Ali je to res? Leto in pol se že ubadamo z uveljavljanjem zakona o financiranju izobraževanja in vzgoje in to z vprašanjem, kako financirati šolstvo. Republiška izobraževalna skupnost in večina temeljnih so že blizu potrebne utrditve in konsolidacije. Večji del letošnjega leta smo posvetili ugotavljanju minimalnih materialnih potreb v šolstvu, in končno smo prišli do dokumenta, ki ga je predlagal izvršni svet in sprejela Skupščina SR Slovenije. Ta dokument predvideva, da bomo do leta 1971 sanirali osebne in materialne izdatke v šolstvu. Ne vem, kakšna opredelitev naj bi bila v tej zvezi za ustrezne organe še potrebna. Če je imel predlagatelj v mislih zmanjševanje deleža šolstva v narodnem dohodku v letih 1962–1967 od 4,8 % na 4,3 %, dalje, zmanjševanje sredstev za povečanje in posodobljanje šolskega prostora od 75 milijonov novih dinarjev v letu 1964 na 47 milijonov novih din v lanskem letu, potem se z zahtevo o ponovni opredelitvi najvišjega predstaviškega organa do navedenih in drugih odprtih zadev, seveda strinjam. S tem v zvezi naj še samo enkrat ponovim že dostikrat izrečeno politično ugotovitev, ki je pri oblikovanju

predloga republiške bilance prav gotovo ne bo več mogoče prezreti. V mislih imam naraščajočo razliko v materialnih pogojih vzgoje in izobraževanja med razvitimi in manj razvitimi območji Slovenije. Tolikšna razlika na eni strani in preskromna usklajevalna moč republike na drugi vzbujata pri mnogih ljudeh zahtevo po takojšnjem financiranju šolstva, kakršnega je predlagal v svojem gradivu sekretariat za finance. Potrebna je torej dovolj učinkovita usklajevalna vloga republiške izobraževalne skupnosti. Neupravičena je tudi velika razlika v opremljenosti šolskih zgradb, kar je posledica neizpolnjevanja družbenega načrta do leta 1970.

Nobenega razloga ni, da bi v šolstvu manifestirali tezo o razvitih in nerazvitih in pri tem zagovarjali neenake, da ne rečem krivične delovne pogoje šol in nadalje različne možnosti izobraževanja mlade generacije. Sem torej za dolgoročen program, ker menim, da drugače ni mogoče načrtno zmanjševati nastalih razlik v šolstvu vse do tistega nivoja, ki bo v naših samoupravnih odnosih omogočal uspešno šolanje vseh otrok naše republike. To bo hkrati potrebna stimulacija prosvetnih delavcev, ki bo zagotavljala boljše vzgojne in učne rezultate.

Na področje znanosti in kulture se omejujem na mnenji obeh ustreznih odborov in jim izrekam polno podporo. Politično bi bilo zelo kratkovidno, če bi zaradi zaostrene situacije v šolstvu kakorkoli siromašili še tako več kot minimalne pogoje, v katerih delata naša znanost in kultura. Ne bo dolgo, ko bomo morali zaradi zadreg, v katerih se je znašla naša znanost, tudi njo tretirati bistveno drugače. To je torej moje mnenje h gradivu republiškega sekretariata za finance s sugestijo za oblikovanje novega osnutka bilance sredstev republike, pri čemer naj še enkrat poudarim zadovoljstvo, da je sekretariat omogočil takšen način razprave. Menim, da prav ta nova praksa vnaša v skupščinsko delo večjo odgovornost, zahtevnejše napore in v politiko na področjih splošne porabe tudi večjo načelnost.

K besedi se je prijavil dr. Vladimir Bračič.

Dr. Vladimir Bračič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Ker je prvi današnji diskutant začel svojo razpravo z ugotovitvijo, da obstajajo med stališči izvršnega sveta in predloženim osnutkom določena neskladja, želim pojasniti nekatera izhodišča izvršnega sveta v zvezi z bilanco sredstev splošne potrošnje in celotnega gospodarjenja v letu 1969. Pri tem bi izhajal s stališč izvršnega sveta, ki so dobila vso podporo v skupščini in družbeno-političnih organizacijah Slovenije, kakor tudi v slovenski javnosti.

Ko je izvršni svet pripravljal svoja izhodišča, je s političnega zornega kota ocenil materialni položaj na področju šolstva in ugotovil, da je ta takšen, da vnaša v našo skupnost politične in socialne probleme, ki jih je treba nujno razrešiti. Izvršni svet je v svojih stališčih zasnoval uresničitev sanacijskega načrta v treh osnovnih fazah in sicer v obdobju od 1968—1970. leta in morebiti še naprej. V teh svojih izhodiščih je menil, da je potrebno že v letu 1968 zagotoviti sredstva za razrešitev najbolj perečih vprašanj. Zato je predložil skupščini predlog o dodatnih sredstvih za republiško izobraževalno skupnost in pozval občinske skupščine, da prispevajo dopolnilna sredstva temeljnim izobraževalnim skupnostim, da bi tako skupno razrešili najbolj kritične probleme.

Skupščina je te njegove predloge sprejela in z rebalansom proračuna in z drugimi zakonskimi predpisi že v mesecu juliju zagotovila republiški izobra-

ževalni skupnosti sredstva, ki so bila predvidena v sanacijskem načrtu. Ta sredstva so bila iz republiškega proračuna prenesena v račun republiške izobraževalne skupnosti. Sredstva dotekajo normalno in se bodo dotekla meseca decembra. Tako je republika svojo obljubo o letošnjih sredstvih v celoti izpolnila.

Drugi del naloge je pripadal skupščinam občin. Le-te so po podatkih, ki jih je zbrala republiška izobraževalna skupnost, svojo nalogo takole izpolnile. 21 občin je dodelilo dopolnilna sredstva v višini 10,7 milijona dinarjev, kar pomeni, da so doslej izpolnile svojo obveznost 78 %. Zagotoviti morajo še 6,6 milijona dinarjev. Po podatkih republiške izobraževalne skupnosti bodo še nekatere občinske skupščine v naslednjem obdobju izpolnile svojo obveznost tako, da smemo pričakovati 85 do 90 % realizacijo stališč izvršnega sveta oziroma sklepov skupščine.

Ker je skupščina v svojih sklepih posebej poudarila, da je potrebno stališče izvršnega sveta izpolnjevati celovito tudi v tistem delu, ki zadeva občinske skupščine, bo izvršni svet po nalogu skupščine pozval ostale občinske skupščine, naj svojo nalogo izpolnijo. Takšno je stanje realizacije sanacijskega načrta za leto 1968.

Za leto 1969 je izvršni svet v svojih stališčih določil nekatere zelo konkretne in nekatere splošne naloge. Pri pripravljanju materialov je prišlo do situacije, ki je bila danes tu že pojasnjena. Ko je republiški sekretariat za finance v težnji, da bi pravočasno omogočil razpravo poslancem in drugim dejavnikom, pripravil prvi osnutek izhodišč in pri tem povzel tudi stališča republiške izobraževalne skupnosti, ki jih je ta izdelala, upoštevajoč pri tem svoje interne pravilnike ter merila za dodeljevanje sredstev šolskim zavodom, Odbor izvršnega sveta za znanost, kulturo in prosveto je o prvih izračunih republiške izobraževalne skupnosti razpravljal že 9. julija in dal nanje kritične pripombe. Republiški sekretariat za finance je v prvem osnutku te izračune upošteval, v drugem osnutku svojih stališč pa se je za izračun potrebnih sredstev za šolstvo poslužil svojih finančno tehničnih metod in ta izračun je bil predložen poslancem in prek njih tudi javnosti. Izvršni svet je o teh stališčih sekretariata razpravljal in je naročil svojemu odboru za samoupravljanje, naj izdela svoja izhodišča za bilanco sredstev leta 1969. Ta izhodišča bo predložil v razpravo skupščini. V tej razpravi je izvršni svet sklenil tudi naslednje:

Izvršni svet se bo še nadalje trudil in je pripravljen narediti vse, kar je v njegovi moči, da bo v celoti uresničil svoja stališča. Skratka, vztraja pri svoji obljubi. Mislimo predvsem na tisti del stališč, v katerih so zelo konkretno navedeni zneski poprečnih osebnih dohodkov, ki naj jih zagotovi slovenska skupnost prosvetnim delavcem v letu 1969. Pri tem ne mislimo odstopiti niti za en dinar.

O pokritju materialnih izdatkov menimo, da je potrebno sanacijo materialnih izdatkov razvrstiti na leti 1969 in 1970. Šele v letu 1970 bomo lahko realizirali kriterije republiške izobraževalne skupnosti, s katerimi je določila odnos med osebnimi dohodki in materialnimi izdatki v osnovnem šolstvu na relacijo 85 : 15. V letu 1969 bomo naredili prvi korak. Dalje je izvršni svet mnenjā, da moramo do nadaljnjega obdržati sistem financiranja osnovnega šolstva na temeljnih izobraževalnih skupnostih. Osnovna skrb za osnovno šolstvo je naložena občinskim skupščinam. Republika bo nastopila s svojimi dopolnilnimi sredstvi, kadar bo to potrebno in tako zagotovila vsem prosvetnim delavcem v Sloveniji tiste osebne dohodke in takšno materialno stanje, kakršne predvidevajo stališča.

Nadalje se je izvršni svet zavzel, da bo sredstva za vse drugo šolstvo, se pravi za strokovno šolstvo, za visoko šolstvo, posebno šolstvo itd. zagotovil z republiškim predpisom. Ta sredstva se bodo zbrala pri republiški izobraževalni skupnosti in bodo odtod direktno ali prek posebnih izobraževalnih skupnosti razdeljena ustreznim šolskim institucijam. V zvezi s tem imamo tudi že pripravljen osnutek sprememb oz. dopolnitev zakona o izobraževalnih skupnostih in o financiranju vzgoje in izobraževanja. Prav tako menimo, da bo potrebno v letu 1969 zagotoviti večja sredstva kot so letos za investicije. Republiška skupnost naj s soudeležbo spodbuja temeljne skupnosti in občinske skupščine h gradnji osnovnošolskega in po potrebi tudi drugega šolskega prostora.

Takšna politika, pri kateri ostaja izvršni svet, pomeni realizacijo stališč in sklepov skupščine. Hkrati se moramo zavedati, da pomeni realizacija teh stališč izreden napor slovenske nacionalne skupnosti v letu 1969 in da je to, kar je bilo rečeno, maksimalno. Ne smemo pozabiti, da bi bilo politično nesprejemljivo, da ne bi hkrati s šolstvom razreševali tudi nekaterih zelo perečih problemov starih upokojencev, borcev, narodne obrambe in še česa, kar je v današnjem času izredno pomembno. Izvršni svet se bo trudil, da bo ta napor napravljen in da bodo sprejeta stališča tudi realizirana. Zato ne bo več osnove za trditve, da se besede in dejanja ne skladajo. Hvala lepa.

Predsednik Miloš Poljanšek: Besedo ima dr. Aleksandra Kornhauser.

Dr. Aleksandra Kornhauser: Žal mi je, da moram ob tejle optimistični intonaciji današnje razprave povzročiti nekoliko disonance in postaviti nekaj manj prijetnih vprašanj. Prva stvar je v zvezi z razpravo dr. Bračiča. Povedal nam je, da se sanacija šolstva za leto 1968 uresničuje po napovedih. Povedal nam je, da bo republika svoje obveznosti izpolnila in da predvidevamo, da bodo tako storile tudi občine. Vsi, ki zasledujemo realizacijo, vidimo, da republika svoje obveznosti dejansko izpolnjuje. Vendar mi ni jasno, kako je moč trditi, da bodo tudi občine izpolnile svoje obveznosti, ko pa smo tokrat na podlagi predloženih podatkov ugotovili, da morajo občine zagotoviti 2,9 milijarde starih dinarjev. Danes slišimo, da je dobra milijarda zagotovljena in da manjka še 660 milijonov. Tu je razlika najmanj za 1,2 milijarde od zneska, ki je bil postavljen s programom sanacije za letošnje leto. Prosim pozneje za pojasnilo, kje je ta razlika in kako bo realizirana? Vsekakor bi poudaril, da se sklepi v celoti ne uresničujejo.

Druge moje pripombe zadevajo razpravo tovariša Jermana. Tovariš Jerman je prevzel nase in na svoj sekretariat vse očitke in je zelo pomirjujoče skušal vplivati na potek razprave. Skliceval se je predvsem na premajhno informiranost. Iz razprave predsednika našega zbora, tovariša Poljanška in iz znanih in jasnih dejstev pa izhaja, da ne gre le za neinformiranost. Prvi osnutek izhodišč, ki ga mi nismo videli, je obstajal in je predvideval realizacijo stališč skupščine in izvršnega sveta o sanaciji šolstva. Ta osnutek je izginil in se je pojavil nov s samo 15 % zvišanjem sredstev za šolstvo. Ne morem se znebiti občutka, da gre za filozofijo Bismarka: »Če se fakta ne strinjajo z nami, tem slabše za fakta.« Torej drugi osnutek ni samo neinformiranost, marveč posledica zavrnitve prvega osnutka. Današnji osnutek prav gotovo ne spoštuje stališč skupščine in republiškega izvršnega sveta o sanaciji šolstva in jasno je,

da bi v javni razpravi prosvetni delavci postavili vprašanje zaupnice tistim, ki se niso zavzeli za njihovo uresničitev. Prva varianta, kolikor sem bežno informirana, je bila odklonjena zato, ker je predvidevala približno 40 % povečanje deleža prosvete. Nekateri so smatrali, da je to preveč, da je nemogoče. Opozorim naj, da bi taka sredstva predstavljala samo povratak na staro, kajti področje izobraževanja in vzgoje je leta 1962 imelo 4,8 % deleža nacionalnega dohodka. Ta delež je padel na 4,2 % oziroma na 4,3 % brez pristanka slovenske nacije. To znižanje je bilo tiho in ne da bi kdo nanj pristal, je povzročilo osiromašenje prosvete. Predvidena sanacija na podlagi sklepov republiškega izvršnega sveta in skupščine pomeni samo povratak prosvete na tiste pozicije, ki so ji bile že priznane in ki jih nobena javna razprava ni ovrgla. Zato predlagam, da bi k mnenju, ki smo ga dobili danes, dodali še opozorilo, da pomeni popolna realizacija sklepov o sanaciji šolstva le vrnitev tistega deleža šolstvu, ki mu je bil odmerjen že leta 1962 in ki bi vzporedno z razvojem moral kvečjemu rasti, ne pa padati. Hvala lepa.

Predsednik Miloš Poljanšek: Besedo ima tovariš Boris Feldin.

Boris Feldin: Tovariš predsednik in tovariši poslanci. Ne vem, kaj naj storimo; ali ne bi šli kar domov. Dobivam različna gradiva z različnimi predlogi o isti zadevi, potem slišimo, da je zopet drugače, s takšno metodo se ne strinjam, če ne drugega, se doma po nepotrebnem razburjamo. K materialu, ki ga je predložil sekretariat za finance, naj povem tole. Najprej me zanima, kako je s prenosom določenih zveznih sredstev na republiko, ker je nanje vezana bilanca sredstev republike. Da ne bi o tem samo govorili, bi me zanimalo, kateri naši republiški organi in kaj so že storili, da bo prenos sredstev dejansko tudi opravljen. Če bomo o tem samo govorili, potem ne bo dosti storjenega, pri bilanci, ko bo zmanjkalo sredstev, pa se bomo sklicevali, da zveza ni prinesla sredstev. Nekaj podobnega je seveda tudi z davki. V prvem poglavju govori osnutek o tem, da nimamo republiškega pregleda finančnih sredstev in obveznosti splošne porabe. Odkar je bil opuščen administrativni sistem planiranja, kar je zahteval razvoj samouprave na posameznih področjih družbenih služb, še nimamo ustreznih novih in izpopolnjenih metod planiranja. Če so ti tovariši znali to tako lepo ugotoviti, zakaj niso že prej pristopili k temu delu. Menim, da že več let ugotavljamo, da nimamo ustreznih metod planiranja. Ko smo stari sistem opustili, bi ga pač morali nadomestiti z ustreznjšim. Zato se s tem ne more nihče opravičevati in nam postreči z nekimi podatki, za katere sploh ne vemo, od kod so vzeti, niti niso primerljivi. V drugem poglavju je napisano, da moremo bilanco sestaviti, upoštevajoč mnoge nerešene in materialno zahtevne potrebe na številnih področjih splošne porabe, vendar so take potrebe lahko samo razlog za optimalno najvišjo ekonomsko še možna zajemanja posameznih virov dohodkov, nikakor pa ne morejo biti okvir, na katerem bi ne glede na posledice proizvodnih sfer in življenjskega standarda odrejali politiko prispevkov in davkov. To meni ni čisto jasno, že zadnjič sem rekel tovarišu sekretarju, da me zanima, kje je tista optimalna meja, kdaj jo je konec. Jaz moram tem mejam vsako leto posebej verjeti, ker so vsako leto drugačne, nihče pa mi še ni postregel s številkami, ali kako drugače dokazal, kdaj je presežena optimalna obremenitev proizvodne sfere. Zadnjič sem dobil odgovor, da je pač to takrat, ko je še zagotovljena akumulativnost gospodarstva, da pa ni jasno, kaj naj bi ta predstavljala.

Mislim, da moramo ob tem, ko govorimo, da si ne moremo več privoščiti kot imamo, upoštevati tudi sprejete politične odločitve. Zato ne bi ponavljal tega, kar so že tovariši rekli. Mislim, da osnutek teh odločitev absolutno ni upošteval. Strinjam se s tovarišico Kornhauserjevo, ki pravi, da se ni mogoče sklicevati na neobveščенost. Naš zbor je stališča o sredstvih za vzgojo in izobraževanje formiral zelo jasno.

K posameznim stvarim imam tele pripombe. Politika davkov, prispevkov in taks. Mislim, da je preveč optimistična napoved 9% povečanja OD v letu 1969. Po podatkih, ki jih je dal sekretariat skupščine 2. 9. 1968 v informacijah, ki jih dobimo, se je osebni dohodek v obdobju januar—julij letošnjega leta povečal za 6,7, če primerjamo to povečanje s povprečjem v istem obdobju lanskega leta, pa se je povečal samo za 3,2. To pomeni, da ne bo uresničeno letošnje predvidevanje. Ali je potem upravičeno tako visoko planiranje v prihodnjem letu. Sem zoper nepotrebne iluzije, kako razkošno bomo živeli v naslednjem letu. Mislim, da so bile podobne pripombe dane že spomladi k letošnjemu proračunu republike in občin. Konkreten primer: pri nas smo predvideli za 13,7 % več sredstev kot lani, do meseca avgusta je bila realizacija komaj 80,1 %. Nihče me ne bo prepričal, da se bo stanje izboljšalo, še slabše bo kot lani. Ob 15% povečanju sredstev za izobraževanje, ki ga predvideva sekretariat, je bilo že dosti povedanega. Jasno nam je, da se je sekretariat nekoliko zaletel. Verjetno bo nekoliko drugače, posebno, ko smo slišali predstavnika izvršnega sveta.

O predlogu sekretariata o prenosu financiranja osnovnega šolstva na republiko prosim, da ne bi mojega osebnega stališča do tega vprašanja tolmačili napačno, če ne bo takšno, kot ga imajo morda drugi. Samo nimam namena dvigati roke za kakršnokoli drugačno rešitev toliko časa, dokler ne bo natančno obdelana in iz nje jasno razviden sistem organizacije in način financiranja. Nihče me ne bo več do tega pripravil, da bom dvigal roko, ko se bo nekdo nekaj spomnil, ne da bi predlog obrazložil, zlasti pa njegovih posledic. Tako smo delali doslej. Za predloge, iz katerih ne bodo jasno razvidni cilji in posledice, ne bom glasoval oziroma bom proti. To pa seveda ne pomeni, da sem zoper vse predloge, sem samo proti tistim predlogom, ki niso ustrezno obrazloženi. Mislim, da je treba v predlogih upoštevati, da je izobraževanje narodni problem. To smo že ugotovili. Občine in izobraževalne skupnosti so lahko le sredstvo za uresničevanje narodnega izobraževalnega programa, zanj smo odgovorni mi, to se pravi skupščina in izvršni svet. Skratka, mislim, da bo moral obveljati takšen način financiranja, ki bo to zagotavljal. Vsaka druga rešitev, ki pa samo začasno odloži problem, je pa za mene prakticistična. Čisto enostavno, »predži briga na drugoga«, zdaj pa naj se republiška izobraževalna skupnost ubada s šolstvom, ne da bi bilo zraven povedano, kaj iz vsega tega sledi.

Kar zadeva investicije v šolstvu, mislim, da je v naslednjih letih predvidenih premalo sredstev. Sredstva naj se prenesejo na republiško izobraževalno skupnost, ker ni potrebno, da ima republiški proračun posebna sredstva za izobraževanje. Mislim, da bi tudi tu lahko imeli enotnejšo politiko. Še nekaj v zvezi z investicijami. Osnutek predvideva, da bodo v bodoče občine skrbele za investicije. Republika bo opravljala samo intervencijo. Ne strinjam se, da bi občine skrbele tudi za gradnjo srednjih šol. Nosilec investicij bi morala biti republika, občine pa sofinancer. Če sem prav razumel, bo dejavnost srednjih šol financirala republika. O tem smo se spomladi veliko depirali in zdaj se bomo začeli znova o investicijah. Natančno bi morali določati obveznosti občin in republike, da ne bomo spet puščali praznin notri, kot imamo navado.

Kar pa zadeva zbiranje sredstev po občinah in s tem v zvezi amortizacijo, ki je predvidena tudi v šolski sferi, pa mislim, da bi se morala amortizacija zbirati na tistem nivoju, od koder so ta sredstva prišla. Če bomo amortizacijo tako pobirali, bo verjetno namensko potrošena. Zakaj pravim to, zaradi tega, ker mislim, da bi v primeru centralizacije amortizacije zelo malo sredstev dobili od gospodarskih organizacij, zlasti še, če bodo morale one skrbeti za investicije. Sicer lahko poskusimo, pa bomo videli, koliko sredstev bodo še prispevale. S tem pa ne trdim, da niso možna združevanja amortizacijskih sredstev tudi na republiškem nivoju, samo s tem, da bo določen jasen program, kaj se bo s temi sredstvi naredilo in točno opredeljena odgovornost organov, ki bodo s temi sredstvi upravljali. Ne zadošča samo združevanje sredstev, misleč, da bo potem že kako šlo.

Načelno pa se mi zdi, da bi intervencijska republiška sredstva morala biti dostopna vsem občinam. Morali bi imeti neko merilo, kdaj je občina bolj ali manj upravičena do teh sredstev. Mislim, da bi se morali najprej prizadevati, da bi glede šolskega prostora dosegli približno izenačenost v vsej republiki. Ne bom rekel, kolikšna naj bo. Če bi se odločili za enoinpolizemski pouk, mislim, da bi bili najprej dolžni v vsej republiki poskrbeti za normalen enoinpolizemski pouk. Šele potem, ko bi ga dosegli, bi vsi lepo napredovali. Ni v redu, da imamo ponekod že vpeljani enoizemski pouk z vsem, kar se spodobi, drugje pa še troizemskega. Zadnjič je bilo zavrnjeno moje mnenje, da ni republika pravilno razdelila sredstev, ki so bila namenjena za investicije. Strinjam se, da so bila razdeljena z določeno participacijo občin, niso pa bila v toliko pravilno, ker so omogočala neki občini idealno rešitev šolskega vprašanja, medtem ko šolstvo v občini, ki do sredstev ni imela pravice, ostaja v trikrat slabših razmerah, pa se zanj nihče ne zmeni. Tako mislim, da bi bilo treba v bodoče popraviti kriterije.

Za republiško upravo se predvideva 16⁰/₀ povečanje dohodkov v celoti, 17⁰/₀ pa za osebne dohodke. In spet se moramo zadovoljiti s tem, da je to potrebno. Še nikoli nismo slišali besed o tem, kdaj bo uprava mogla predlagati tak sistem in metode svojega dela, ki bodo omogočale izpolnjevanje nalog ob racionalni porabi sredstev. Tako le vidimo, da neko stvar lahko utemeljimo, samo če jo hočemo. Sredstev za šolstvo nismo znali utemeljiti, za upravo jih znamo, če le želimo, ne da bi nas preveč vznemirjala na prvih straneh navedena načela, kako se moramo držati okvirov optimalne obremenitve gospodarstva itd. Ne, pri upravi je to nekoliko drugače. Ko sem na področnem sestanku na to opozoril, so mi rekli, da malo preveč posplošujem. Žal pa ugotavljam, da je celotno področje izobraževanja in kulture v osnutku zelo zelo posplošeno v teh materialih. Če si strokovni organ, ki ima drugačne možnosti prikazovanja in utemeljevanja kot jaz, lahko privoščiči posploševanje vseh teh stvari, naj ne bo zamere, če tudi jaz samo pavšalno povem, da osnutek predvideva preveč sredstev za upravo. Nikdar ne zvem, koliko je dejansko upravnih uslužbencev, kolikšni so njihovi dohodki. Posebej želim imeti precizirane podatke o strukturi republiške uprave in to v zvezi s 17 milijardami za izplačilo osebnih dohodkov in z drugimi postavkami na strani 48 in 49 osnutka. Rekel sem, da se že naprej zavarujem pred jezo, če želim to zvedeti, ker moram drugače samo verjeti. Pri negospodarskih investicijah so predvidena sredstva za investicije v šolstvu. Naj ponovim predlog, naj se ta prenesejo na republiško izobraževalno skupnost. Na strani 67 je govora o sredstvih občinskih proračunov za prihodnje leto. V prvem odstavku je povedano, da so sredstva za izobraževanje v nižjem porastu, kot

rastejo celotna proračunska sredstva občin za drugo potrošnjo. Sredstva za šolstvo so porasla za 5 %, za druge koristnike pa za 8 %. Upoštevati pa je potrebno, da so nekatere skupščine v prejšnjih letih skozi izobraževanje odplačevale anuitete za kredite za gradnjo šol. Tudi ta trditev je pavšalna, ker mi ni nihče postregel s podatki in z njimi utemeljil upravičenost zmanjšanja sredstev za šolstvo od leta 1967–1968. Točno naj se pove, koliko anuitet so občine dejansko prevzele v svoje proračunske breme in jih letos namesto sklada za šolstvo plačuje neposredno proračun. Tovarišu Bračiču verjamem, da so občine letos dodatno zagotovile 10 milijonov din, ne bi pa škodovalo, da bi bila tudi ta trditev dokumentirana. Prav tako se mi zdi, da so v vseh teh materialih premalo dokumentirana druga področja splošne potrošnje, ne samo uprava in šolstvo, da mi ne bi kdo očital, da sem enostranski. Iz osnutka bi morala biti razvidna politika do posameznih področij v preteklih letih, da ne bi prišli do tega, kar je rekla tovarišica dr. Kornhauser. Zakaj je udeležba šolstva v ND padla od 4,8 % na 4,3 %, če smo bili vsi enaki. Z ugotovitvami in stališči, ki so jih dali posamezni odbori, se v celoti strinjam, posebej pa še odbora za kulturna vprašanja. Opozoril je, da osnutek ne prikazuje dejanskega stanja v kulturi. Prikazano je povečanje sredstev, ki ga ni bilo. Hvala.

(Vodstvo seje prevzame podpredsednik zbora dr. Aleksandra Kornhauser.)

Podpredsednik dr. Aleksandra Kornhauser: Prosim za nadaljnjo razpravo. Besedo ima tovariš Milenko Vodopivec.

Milenko Vodopivec: Tovarišica podpredsednik, tovariši in tovarišice poslanci. Ob prebiranju osnutka za pripravo republiške bilance sredstev za leto 1969 sem dobil nekatere pomisleke in čeprav je tovariš sekretar obrazložil in opravičeval stališča sekretariata, me vseeno moti ugotovitev na 33. strani; tu je napisano, da republiška izobraževalna skupnost še ni dokončno opredelila svojih minimalnih potreb za leto 1969. Potrebe za vzgojo in izobraževanje so znane in smo o njih veliko razpravljali. Menda prav na potrebah republiške izobraževalne skupnosti slone tudi stališča izvršnega sveta za ureditev materialnega stanja šolstva. Nesprejemljivo se mi zdi tudi stališče v zvezi s porabo sredstev v letu 1968, ki naj bi bila osnova za povečanje v bodočem letu. Vsi dobro vemo, da večina šol in izobraževalnih skupnosti nima letos dovolj sredstev niti za skromno, poudarjam skromno, in nemoteno poslovanje. To vse kaže, da nam zakon ni zagotovil ustreznega financiranja vzgoje in izobraževanja. Tako je na našem področju. O 15% povečanju sredstev je bilo veliko govora. Omenim naj samo to, če bomo ostali pri teh procentih, nikakor ne bomo mogli začeti učinkovito uresničevati sanacijskega načrta. To bi imelo za posledico, da ne bi mogli zboljšati učnih uspehov, prosvetni delavci pa ne bi mogli več razumeti naših odločitev, ko hkrati trdimo, kako pomemben družbeni dejavnik je naše ljubo šolstvo. Zato se odločno zavzemam, da se stališča izvršnega sveta o sanaciji razmer v izobraževanju res začno izvajati v prihodnjem letu, kot je tovariš Bračič tukaj povedal. Če hočemo stališča izvršnega sveta uresničevati, potem ne smemo postavljati odstopkov, marveč zagotoviti potrebna sredstva, da bodo besede postale res dejanja. Drugače se bojim, da bomo zopet ostali pri obljubah, katerih smo dali šolstvu že veliko, samo obljub ni še nikoli nobena banka zamenjala. Tudi o sredstvih za državno upravo je veliko slišati.

Za šolstvo je predvideno 15% povečanje, za upravo pa kar 17%. Če so v teh procentih obsežene tudi kakšne zadeve v zvezi z našo varnostjo, potem je to treba povedati, da bomo vedeli. Drugače se mi zdita situaciji v državni upravi in v šolstvu neprimerljivi. Če bi slabo uresničevali stališča izvršnega sveta, potem bi prav gotovo zagovarjal centralno zbiranje sredstev. S tem bi bile odpravljene pretirane razlike in bi se verjetno vrnil mir v naše šolske kolektive. Zopet bomo začeli razpravljati o vzgoji in izobraževanju, o pedagoških problemih, ne pa samo o materialnih. Če bo ostalo osnovno šolstvo pri občinah, bo verjetno treba mehanizem zbiranja denarja tako precizirati, da ne bo šolstvo spet odvisno od dobre volje tega ali onega, ker mislim, da je res skrajni čas, da postanejo besede dejanja in da damo vzgoji in izobraževanju v družbi ustrezno mesto. Hvala lepa.

Podpredsednik dr. Aleksandra Kornhauser: Besedo ima tovariš Dušan Čokl.

Dušan Čokl: Tovariši. Dovolite mi, da iz gradiv, ki smo jih prejeli, preberem samo nekaj kratkih stavkov.

Citiram: »Pri tem kaže upoštevati, da je obrambna sposobnost naroda v veliki meri odvisna tudi od kulture in izobrazbe občanov. V zvezi s predlogom, da se v nomenklaturi navedejo poklici, za katere ni potreben končan osmi razred osnovne šole, temveč le končana šolska obveznost, je bila komisija mnenja, da bi vendarle bilo treba določiti tudi za take poklice vsaj minimalno šolsko izobrazbo, najmanj pa končan šesti razred osnovne šole.« Sprašujem, kje je pravzaprav raven izobrazbe za slovenskega otroka, kje je zdaj pravzaprav osnovna šola, ali ima pet razredov, šest, sedem ali osem razredov. Za nekatere poklice naj bi zadoščalo samo šest razredov. Oprostite mi, ker ta zadeva ne spada k tej točki, vendar bi jo jaz z njo malo povezal, ker se mi dozdeva, da je silno, silno povezana z našimi financami.

Drugič piše: »V nasprotnem primeru ne bo mogoče zavreti procesa, ki že vodi v duhovno siromašenje in v polpismenost občanov.« Pa potem razumete, tovarišice in tovariši, napisane besede, da sedanje oblike financiranja že kažejo pozitivne rezultate. Treba jih je še bolj utrditi, pri čemer naj se organizira financiranje srednjega in visokega šolstva prek izobraževalne skupnosti SR Slovenije, vseh drugih dejavnosti, to so najbrž osnovne šole, pa prek temeljnih izobraževalnih skupnosti. V naših gradivih ugotavljamo vrsto slabosti in pomanjkljivosti, siromašenje šolstva, nezadostno obrambno sposobnost, osip in ne vem kaj še vse, na drugi strani pa zopet predlagamo rešitve, oziroma je to mnenje nekoga nekje, ki položaja osnovne šole ne bodo zboljšale. Še naprej jo siromašimo, ker jo še naprej prepuščamo občini. Enkrat sem že povedal, da imamo pač bogate in siromašne občine in da se bo razlika med njimi še vedno večala. Kdo bo potem kriv, če bomo morali čez nekaj let ugotoviti, da je slovenski narod postal do kraja duhovno osiromašen in polpismen. Hvala lepa.

Podpredsednik dr. Aleksandra Kornhauser: Pripomnila bi, da je treba v razpravi upoštevati dejstvo, da je osnutek družbenoekonomskih izhodišč nastajal pred mednarodnimi dogodki, ki seveda zahtevajo krepitev državne varnosti tudi pri nas. Menim pa, da je sklicevanje na to, da je prosveta osiromašena, ker so nastale večje potrebe naše obrambe, ob tem osnutku neumestno. Najbrž bomo morali vztrajati, da se položaj šolstva uredi in bomo potem z vsemi

področji splošne porabe enakopravno razpravljali ter bodo morala vsa področja enakopravno prispevati k varnosti, saj je varnost najbrž skrb nas vseh in ne prvenstveno prosvete. Samo toliko, da ne bi diskutanti razumeli, da ti predlogi upoštevajo krepitev naše obrambe in da bi zato morali imeti do njih drugačen odnos. Menim, da te težnje osnutek nima, ker je bil narejen pred mednarodnimi dogodki.

Zdaj bi morali odrediti odmor. Prosim, da bi se vsi, ki še nameravajo razpravljati, javili pismeno, da bi lahko razpravo po odmoru usmerili na področje šolstva in kulture. Tovariš Filipič se je že prijavil za razpravo o kulturi. Morda bi bilo pravilno, če bi razpravljali usmerjeno.

Odrejam torej odmor.

(Seja je bila prekinjena ob 10.35 in se je nadaljevala ob 11. uri.)

Predsednik Miloš Poljanšek: K razpravi so se javili trije diskutanti. Besedo dajem predstavniku republiške izobraževalne skupnosti, tovarišu Mirku Tušku.

Mirko Tušek: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Dovolite, da v razpravi o predvidenih republiških sredstvih za leto 1968 pojasnim nekatera stališča o financiranju vzgoje in izobraževanja, ki so se izoblikovala v organih republiške izobraževalne skupnosti. Že junija letos je republiška izobraževalna skupnost pripravila temeljno gradivo za ukrepe za sanacijo materialnega položaja šolstva v prihodnjem obdobju in pa izhodišča za financiranje izobraževalne dejavnosti v letu 1969. S tem gradivom, ki je bilo v tej fazi še internega značaja, je bil seznanjen tudi republiški sekretariat za finance in ga je pri sestavljanju osnutka bilance upošteval. To gradivo se je v poletnem obdobju dopolnjevalo in končno ga je izvršni odbor republiške izobraževalne skupnosti oblikoval v predlog financiranja vzgoje in izobraževanja v letu 1969 in je bil poslan nekaterim pristojnim organom v obravnavo. Ta predlog je bil obravnavan tudi na posvetih predsednikov temeljnih izobraževalnih skupnosti. Predsedniki so se s predlogi in tudi s konkretno razdelitvijo sredstev po posameznih področjih strinjali. Pač pa se izvršni odbor, pa tudi predsedniki in drugi zastopniki temeljnih izobraževalnih skupnosti niso strinjali z nekaterimi izhodišči, ki jih vsebuje danes obravnavani osnutek bilance republiških sredstev za 1969. leto. Kritično so presodili predvsem način kalkulacij sredstev za izobraževanje in vzgojo, kakršnega predvideva elaborat republiškega sekretariata za finance. Pavšalno in procentualno odmerjanje sredstev so smatrali, da je ostanek proračunskega obravnavanja tega področja, ki ne vrednoti realno potreb vzgoje in izobraževanja. Predložena bilanca ne upošteva stališč in elementov za vrednotenje potrebnih sredstev za dejavnosti na področju vzgoje in izobraževanja, ki sta jih sprejela izvršni svet in republiška skupščina. V mislih imam minimalni poprečni osebni dohodek, odnos sredstev med osebni dohodki in materialnimi izdatki, sredstva za izravnava materialnega stanja šolstva v vsej republiki, enakopravno obravnavanje šolstva pri gospodarskih organizacijah in podobno. Nasprotno pa predlog republiške izobraževalne skupnosti o sredstvih za financiranje področja vzgoje in izobraževanja v letu 1969 izhaja iz programiranega obsega in kakovosti izobraževalnega dela ter selekcije učnih programov v skladu z družbenimi potrebami in seveda tudi materialnimi

možnostmi družbe. Osnovno izhodišče je vzgojna izobraževalna dejavnost, ki jo je treba vrednotiti na način, pri katerem upoštevamo dejanski obseg, zahtevnost in kakovost opravljenega dela. Izvršni odbor je v svojem predlogu izhajal tudi iz tega, naj bi se zagotovila takšna udeležba šolstva v narodnem dohodku, ki bo zagotavljala uresničevanje z ustavo in z zakoni določenih dolžnosti in nalog tega področja, najmanj pa, kar je bilo danes v razpravi tudi že omenjeno, da ponovno doseže to področje tisto stopnjo udeležbe v nacionalnem dohodku, ki jo je pred leti že imelo.

Predvsem pa je izvršni odbor in tudi posvet predsednikov temeljnih izobraževalnih skupnosti ponovno naglasil, da je potrebno izločiti sistem financiranja šolstva iz proračunskih okvirov in da naj se formirajo sredstva dejansko izven proračunske metodologije. Gre za osamosvojitev virov in za plačevanje vzgojno-izobraževalnega dela na temelju programov in rezultatov dela izobraževalnih zavodov in izobraževalnih skupnosti. Upoštevajoč taka izhodišča, je republiška izobraževalna skupnost pripravila, kot sem omenil, predlog sredstev za financiranje vzgoje in izobraževanja v letu 1969. Pri konkretnih izračunih so uporabljena merila za posamezne vrste izobraževalnih dejavnosti. Enotne osnove meril za osnovno šolstvo in srednje šolstvo je republiška izobraževalna skupnost že sprejela in se v praksi že uporabljajo. Za visoko šolstvo imamo tudi že merila, ki se v praksi uporabljajo že 5 let s tem, da se vsako leto pregledujejo in dopolnjujejo. Za posebno šolstvo pa so bili ti predlogi izdelani na podlagi meril, ki so bila pripravljena pred kratkim, čeprav jih pristojni organi skupnosti niso še sprejeli. Tako napravljen izračun za financiranje vzgoje in izobraževanja v prihodnjem letu znaša 787 milijonov dinarjev. V tej vsoti so zajeta vsa sredstva za izobraževanje, ne glede na to, kako se bodo konkretno razdeljevala, ali bo njihov nosilec temeljna izobraževalna skupnost ali pa republiška izobraževalna skupnost. Naj še to omenim, da so v tej vsoti zajete tudi investicije za osnovno šolstvo, medtem ko so v gradivu republiškega sekretariata za finance izkazane posebej. Zato točna primerjava obeh predlogov ni možna in je treba odšteti ali prišteti še sredstva za investicije. S predlagano višino sredstev bo mogoče zagotoviti prosvetnim delavcem osebne dohodke, kakršne je predvidel izvršni svet v svojih stališčih. Za nadaljnji razvoj šolstva in za razširjanje šolske mreže pa ta sredstva ne bodo zadoščala, in te potrebe pri našem izračunu niso upoštevane. Tako sredstva v predlogu republiške izobraževalne skupnosti ne omogočajo odpiranje novih oddelkov, ne večjega vključevanja mentalno manj razvitih otrok v posebne šole, niti ne sistematičnega strokovnega usposabljanja in izpopolnjevanja prosvetnih delavcev. To so samo nekatere naloge, o katerih menimo, da so prav tako pereče in jih bo treba čimprej rešiti. Čeprav pomeni predlog republiške izobraževalne skupnosti razmeroma precejšnje povečanje sredstev (nasproti letu 1968 naj bi se povečale za 33 %), pa hkrati poudarjamo, da bi vsako znižanje predvidenih sredstev pomenilo predvsem poseg v tisti del sredstev, ki je namenjen za materialne izdatke v šolskih zavodih. Gre namreč za to, da so poprečni osebni dohodki določeni na podlagi stališč izvršnega sveta. Zato bi znižanje skupnih sredstev prizadelo predvsem že itak skrajno slabo opremljenost šol. V skrajnem primeru se bo lahko zgodilo, da ne bi mogli zagotoviti sredstev za normalno funkcioniranje šol oziroma pouka, ne bi mogli nabavljati najnujnejših učil, plačevati kurjavo ipd.

Predlog republiške izobraževalne skupnosti o sredstvih za leto 1969 bo te dni poslan tudi vsem pristojnim republiškim organom in tudi vsem izobraževalnim skupnostim. Zato danes pred tem zborom ne bi navajal podrobnih izračun-

nov za posamezne vrste izobraževalnih dejavnosti, ker se bodo vsi zainteresirani z njimi lahko neposredno seznanili.

Na koncu, če dovolite, bi rad še pojasnil vprašanje razdeljevanja dopolnilnih sredstev, ki ga je omenil poslanec Uršič iz Tolmina. Izvršni odbor republiške izobraževalne skupnosti je na zadnjih dveh sejah obravnaval razdelitev dodatnih sredstev temeljnim izobraževalnim skupnostim in je na zadnji seji pred nekaj dnevi sprejel predlog o končni razdelitvi. Predhodno je s tem predlogom seznanil predsednike temeljnih izobraževalnih skupnosti in posebej poudarjam, da so se vsi predsedniki s samim načinom razdelitve na koncu strinjali. Najprej so sicer ugotavljali, da sistem razdelitve odstopa od enotnih osnov in meril, ko jemlje za osnovo pedagoško uro, ki je izračunana na podlagi delovnih mest, ne pa dejanskega stanja. Ta razdelitev osebnih dopolnilnih sredstev pa seveda uresničuje samo tisto stališče izvršnega sveta in republiške skupščine, po katerem se naj že v letošnjem letu osebni dohodki prosvetnih delavcev v vsej Sloveniji uskladijo na poprečnem nivoju; minimalna plača učitelja naj znaša 85 000 S din, profesorja pa od 100 do 115 000 dinarjev. To se pravi, dejansko gre samo za osebne dohodke, ne rešujejo pa ta sredstva drugih problemov v šolstvu na območjih posameznih temeljnih izobraževalnih skupnosti. Izvršni odbor je tudi sklenil v drugi fazi razdeliti sredstva še tistim temeljnim izobraževalnim skupnostim, ki za materialne potrebe šolstva niso mogle nameniti več kot 13 % sredstev. Tretje stališče izvršnega odbora v zvezi z dopolnjevanjem temeljnim izobraževalnim skupnostim pa je bilo, da bo pa konkretno obravnaval vse tiste izobraževalne skupnosti, katere niti po prvi, niti po drugi razdelitvi ne bi mogle pokriti vsaj minimalnih potreb šolstva na svojem območju in ne bi mogle normalno poslovati. Ta razdelitev sredstev bo možna šele takrat, ko bodo znani vsi podatki o poslovanju temeljnih izobraževalnih skupnosti v tekočem letu. To se pravi šele na koncu tega leta. Zaradi tega mislim, da je razprava o težki situaciji v občini Tolmin še prezgodna. Smo na najboljši poti, da se konkretno rešijo najbolj pereči problemi temeljnih izobraževalnih skupnosti, med temi je brez dvoma tudi občina Tolmin.

Na koncu bi opravičil odsotnost Ludvika Zajca, predsednika izvršnega odbora, ki danes ne more odgovoriti na postavljeno vprašanje. Menim, da je šlo samo za določene nesporazume. Dovolj je dobre volje, da se čimprej in čim ugodneje uredi finančna situacija temeljne izobraževalne skupnosti Tolmin. O tem primeru bosta seveda dokončno odločala pristojna organa republiške izobraževalne skupnosti, to sta izvršni odbor in skupščina republiške izobraževalne skupnosti.

Predsednik Miloš Poljanšek: Besedo ima tovariš Zvonko Cajnko.

Zvonko Cajnko: Tovarišice in tovariši. Želim povedati nekaj misli v zvezi z osnutkom, ki nam je bil predložen. Neskladnosti med stališči izvršnega sveta in naše skupščine o materialnem položaju šolstva ter med izhodišči, ki jih obravnavamo, so vsekakor nesporne. Ne samo to, da so neskladnosti očitne, marveč je zanimivo tudi to, da se te pojavljajo že več let nazaj. Mislim, da so letošnje manj opravičljive, ker zanje ni posebnih razlogov. Drugače je bilo prejšnja leta. Ker pa vendarle neskladnosti obstoje tudi letos, pa mislim, da so vzroki zanje drugačni in globlji, kot jih je navedel tovariš sekretar Jerman. Vzrok naj bi bila enostavna pomota oziroma nesporazum med izvršnim odborom izobraževalne skupnosti in sekretariatom za finance. Mislim, da zadeva

ni tako enostavna. Že vrsto let dobivajo področja šolstva, kulture in znanosti premalo sredstev in najbrž zaradi določenih razlogov ni moglo priti do spremembe prek noči. Pred dvema letoma sem poslušal v skupščini ob obravnavi srednjeročnega plana Slovenije tolmačenje o vrednotenju teh področij, ki se v proračunski terminologiji imenujejo, splošna poraba ali potrošnja. V zadnjem času pa prihaja do nekoliko spremenjenih formulacij. Pred letom dni je bila obrazložitev vrednotenja teh področij približno taka: Področja prosvete, izobraževanja, znanosti in kulture ne pomenijo samo obremenitev republiškega proračuna, ki jih je treba zadovoljiti takrat, ko se vse druge potrebe prej zadovoljijo, marveč so ta področja vedno bolj pomembna za razvoj gospodarstva in za splošen družbeni razvoj, zlasti še v sedanjem obdobju. Ob tem spoznanju pa vendarle še nismo v celoti razčistili, kako naj ta področja vrednotimo. Mislim, da predloženi osnutek ohranja do teh področij star proračunski odnos, ki v današnjem času, po mojem globokem prepričanju ne ustreza več nadaljnjim potrebam našega razvoja. Mislim, da bi morali bolj odločno prekiniti staro prakso in zato predlagam, da se naš zbor odločneje postavi po robu poskusom zavlačevanja ustreznega vrednotenja teh področij. Zbor naj posreduje stališča tudi drugim družbenim in političnim dejavnikom, ki so pristojni te stvari reševati. Zlasti je to možno, ker imamo danes ne samo stališča zbora, marveč tudi stališča izvršnega sveta in skupščine, ki so dovolj jasna, konkretna in napredna, zato tega ne bi bilo težko uresničiti.

Zaradi tega v celoti podpiram predlog mnenja k predloženemu osnutku. Imam samo to pripombo, da bi v njem še odločneje povedali svoja stališča k osnutku in to, da republiška skupščina, oziroma naš zbor podpira vse tiste družbene sile, ki želijo in ki hočejo, da se odnos do teh področij ne spremeni samo v republiki, marveč tudi v občinah. Zato, ker se pridružujem tistim, ki sumijo, da bodo občine uspele, oziroma želele v celoti realizirati stališča skupščine, izvršnega sveta in našega zbora, mislim, da ne bi bilo napak, da v mnenju še enkrat spomnimo občinske skupščine na letošnjo obveznost do šolstva.

Predsednik Miloš Poljanšek: Besedo ima tovariš poslanec Ludvik Činč.

Ludvik Činč: Tovariš predsednik, tovariši poslanci in poslanke. Nimam navade dolgo govoriti. Samo povrnil bi se na svojo diskusijo na seji pred počitnicami, ko smo govorili o materialnem stanju šolstva. Takrat sem nekatere poslance slišal, ko so rekli, kako je moglo priti do tega, da se je čakalo 15 ali 20 let. Odgovoril sem jim, da se ni treba prezgodaj hvaliti. Pravzaprav še nisem razočaran, ker tisti, ki se mi zdijo merodajnejši za odločanje, še zmeraj vztrajajo na lastnih izjavah. Če se malo samo povrnem nazaj k diskusiji, ko smo govorili o učnih uspehih osnovne šole, je eden izmed poslancev rekel, da se je zgražal nad stanjem, ki ga je opisalo gradivo. Zunaj v avli sem mu povedal, da je v resnici stanje še hujše, poznajo ga samo tisti, ki na tem področju delajo. Problemi so povsod, v osnovni šoli, v srednjem šolstvu, problem je prav tako v znanosti in kulturi. Vsa ta področja — oprostite izrazu — so na psu. Ne morem razumeti, da lahko pride pri nas do takega nesoglasja, kakršnega smo danes slišali. Kdo pri nas kroji politiko? Ali je skupščina sploh še najvišji suvereni organ, ki naj dejansko odloča o vsem? Ali je to državna uprava, tovariši? Da pa me ne bi tovariši napak razumeli, še vedno sumim, da so za to neki globlji vzroki. Ne morem reči, da sem razočaran na izjavo tovariša Bračiča. Povedal

je, da bo izvršni svet izpolnil obljube, toda ne morem razumeti, zakaj je izvršni svet dovolil, da nam je bil predložen takšen material. Mislim, da bi izvršni svet vsekakor to moral preprečiti, ali pa povedati, da ga nekdo ne podpira, oziroma da ima težave z državnim aparatom. Ob tej priložnosti moram poudariti, da dajem še vedno vse priznanje izvršnemu svetu in upam, da bo še nadalje vztrajal pri uresničitvi svojih stališč, sicer se bo lahko zgodilo, da bo v tem zboru govora o nezaupnici izvršnemu svetu, če ne bo upravičenega razloga za odstopanje od stališč.

Predsednik Miloš Poljanšek: Besedo ima tovariš Golob.

Vlado Golob: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Moja kratka razprava bo izhajala iz predloga mnenja, ki smo ga dobili danes na klopi. Menim, da je treba to mnenje podpreti, zlasti pa v njem stališče do predloga o financiranju izobraževanja in vzgoje. Več predgovornikov je poskušalo ugotoviti vzroke, zakaj je sekretariat predložil takšen predlog. Dovolite, da izrazim še eno domnevo – hipotezo. Predlog je nekakšen poskusni balon. Če bi uspel, bi pomenil za republiški proračun zelo lep prihranek sredstev, ker bi se prosvetni delavci prostovoljno odpovedali sredstvom, ki so jim bila obljubljena. No, to se ni zgodilo. Zato menim, da moramo danes s tega mesta dovolj jasno in odločno povedati, da pomeni neizpolnitev obljub velikansko politično škodo, katere posledic se najbrž ne da predvideti. Mislim, da moramo v tem delu podpreti mnenje, ki je pred nami. Drugače pa je s tistim delom mnenja na drugi strani, ki zadeva predlog republiškega sekretariata za finance o financiranju osnovnega šolstva. V mnenju je povedano, da predlog ni utemeljen.

Vsako lahko ugotovi, da noben izmed vseh treh odborov našega zbora, to se pravi odbor za šolstvo, odbor za kulturne dejavnosti in odbora za znanstveno dejavnost v svojem poročilu ni omenil tega predloga. Slišali smo pa danes, da ga je odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora odločno zavrnil. Vprašujem, ali je naše stališče identično s stališčem odbora za prosveto in kulturo republiškega zbora. Ponavljam vprašanja, ki jih je postavil tovariš iz Tolmina. Ali smo mi resnično prepričani, da lahko predlog takoj jasno in nedvomno zavrnamo. Vem, da predlog nima samo organizacijskega pomena, marveč je lahko tudi sistemsko vprašanje, ki je praktično rešeno z zakonom. To vemo in ga ne moremo z nekim preprostim mnenjem enostavno zavreči, ali pa ga podpreti. Menim, da je danes priložnost, ko bi lahko o njem poglobljeno razpravljali, morali bi ugotoviti posledice, ki iz njega izvirajo. Nedvomno mi je jasno, da tovarišu iz Tolmina status quo ne ustreza. Istega mnenja so tudi tovariši iz Haloz in Ptuja. Kljub temu, da je minilo že eno leto po sprejemu zakona, ugotavljamo vedno večjo materialno diferenciacijo. Ali se torej današnji zbor s tem dejstvom v resnici strinja in s tem tudi s formulacijo mnenja, ki je tukaj z nami. Postavljam še eno vprašanje v zvezi s srednjim šolstvom. O njem se govori zelo na splošno, enkrat o strokovnem šolstvu enkrat pa o srednjem šolstvu. Terminologija ni jasna in mislim, da nismo zainteresirani, da v tej nejasnostih živimo še naprej.

Močno bi morali podpreti tudi odstavek, ki govori o financiranju investicij in investicijskega vzdrževanja v šolstvu. Niso preči samo osebni dohodki prosvetnih delavcev, marveč tudi materialni pogoji cele vrste šol. O tem bi nam lahko več povedali tovariši iz Haloz in podobnih krajev.

V poročilu, ki ga je dal odbor za kulturne dejavnosti, je napisano, da se na račun kulture financira cela vrsta zadev, ki s kulturo nima opravka. Mislim, da zveza kulturno-prosvetnih organizacij oziroma njen odbor opravlja organizacijske posle, kot drugi družbeni organi, na primer zveza mladine. S financiranjem tega organa se zmanjšujejo sredstva, ki so neposredno namenjena kulturnim dejavnostim. Vemo pa, da je ta fond izredno majhen in mislim, da bi kazalo poudariti še to, da je kultura pogoj za nadaljnji družbeni razvoj. Mislim, da bi to v mnenju našega zbora morali napisati. Pri tem bi pa morali povedati še to, da večja sredstva za kulturo v nobenem primeru ne smejo imeti za posledico zmanjšanje sredstev, ki so namenjena vzgoji in izobraževanju in obratno. Mislim, da bi to morali zapisati v mnenju, ker se bo lahko v posameznih primerih zgodilo, da se bodo sredstva za izobraževanja povečevala na račun kulture. Tudi tega ne smemo dopustiti. Mislim, da bi morali podpreti tudi predlog dr. Kornhauserjeve, ker se mi zdi, da je zelo pomemben.

Na koncu še eno vprašanje. S predlogom mnenja nisem zadovoljen, ker sem ga šele danes prejel, zanima me, kdo ga je formuliral? Ali ni morda bila zgrešena odprava odbora za proučevanje zakonskih in drugih predlogov, ki je imel tudi nalogo, da se je v odmoru sestal, formuliral predloge in jih potem predložil zboru. S takšnim načinom dela smo bili seznanjeni z vsemi korekturami, jih odobrili, ali pa ne. Hvala lepa.

Predsednik Miloš Poljanšek: Tovariš Golob je razpravljal tudi o materialnem položaju kulture. Za razpravo o položaju kulture v omenjenem materialu sta se prijavila dva poslanca. Najprej ima besedo tovariš Lojze Filipič, nato pa Janez Karlin.

Lojze Filipič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Ne bi rad anticipiral stvarne proračunske razprave, že zato ne, ker kot vse kaže, si bomo morali veliko energije prihraniti za pravi proračunski spopad, za takrat, ko bo prišla vlada iz svojega skrivnostnega molka. Sedaj, ko vidimo, izvršni svet molči in pušča v ognju sam sekretariat za finance, ki je avtor tega gradiva. Torej, kot vse kaže, si bo treba prihraniti dosti moči in hrabrosti za ta poglobitvi spopad. Tudi ne bi rad ponavljal, kar je že rečeno v stališčih naših odborov, vendar pa štejem za svojo poslansko dolžnost in za dolžnost kulturnega delavca, da danes jasno in precizno povem, kakšno bo moje stališče v tej, kot pravim, pravi proračunski debati.

Kakšno bo stališče, ki izhaja iz dosedanjih razprav našega odbora za kulturne dejavnosti in kakšno bo stališče, ki bo temeljilo na klimi, kakršno je čutiti v krogih kulturnih delavcev v kulturnih institucijah in v širšem kontekstu kulturne klime na Slovenskem? To stališče, ki bi ga rad formuliral, bo temeljilo na naslednjih spoznanjih:

Razen slovenskega filma, ki je v zadnjih letih v izraziti krizi, je slovenska kultura in slovenska umetnost v zadnjem času ustvarila in še vedno ustvarja vrednosti in vrednote, ki jih je mogoče mirno postaviti enakopravno ob bok podobnim stvaritvam v Evropi in v svetu. Pri tem imam predvsem v mislih likovno umetnost, liriko, gledališče. Trdim, da smo dosegli evropski nivo in da so najboljši rezultati dela na teh področjih umetnosti prebili mejo, ki je slovenski narod in slovensko kulturo ločila od evropskega kulturnega avditorija. Lahko bi tedaj rekli, da so vrednosti in vrednote slovenske kulture odprle meje in slovensko nacijo iztrgale iz lokalne anonimnosti ter jo predstavile svetu.

Če ima danes slovenski narod Evropi in svetu kaj pokazati, potem je to ob novatorskih potezah politike predvsem, če ne edino, kultura. Ista kultura, ki je to nacijo konstituirala, ista kultura, ki je s svojim bistvenim deležem v osvobodilni borbi izoblikovala temelje državnosti tega naroda in ki mora danes, potem ko je opravila svoji prvi dve imenovani nalogi, prevzemati nove naloge, ki so v tem, da se konstituira v okviru duhovnega občestva Evrope in sveta in da v mozaik občestva formulira in oblikuje specifičen, nezamenljiv kamenček, ki se imenuje podoba slovenskega duha, izražena v ustvaritvah umetnosti. Prevzemati mora funkcije in naloge osveščanja, miselne in spoznavne in tudi intuitivne razsežnosti novih, iz temeljev novih situacij, kakršne ustvarja naš družbeni razvoj, in končno, prevzeti nalogo, ki je drugačna od narodno obrambne konstitucionalne in tako naprej, namreč da postaja umetnost in kultura praktično edina zavora na strmini, po kateri človeštvo in tudi Slovenci drve v dehumanizacijo.

Nobena druga sila, ne politična, ne policijska, ne vojaška ne more zavreti tega procesa, ki se imenuje drsenje in drvenje v dehumanizacijo. To lahko napravi le umetnost in le kultura in če ne dosežeta nič drugega, dosežeta vsaj to, in to je njuna temeljna in pglavitna funkcija, da ob umetniških delih spoznamo, vidimo in opredelimo nevarnost, da vidimo sami sebi v obraz. Bodimo pa realisti; ne delajmo si utvar, da je mogoče človeka iz temelja na hitro in popolno izpremeniti.

Ko torej slovenska kultura prevzema po zgodovinskih, že opravljenih, te nove, bistveno težje in bistveno odgovornejše naloge in funkcije, se je treba spomniti tudi na dejstvo, da kultura v tako majhnem narodu, kot je slovenski, pomeni zelo drago institucijo.

Te misli naj bi ne utemeljeval in ne razširjal, formuliral bi jo v aforizmu, ki se glasi: »Slovenec biti je zelo drago, vsak dan bolj res postaja, da pomeni biti Slovenec, skorajda že luksuz.« Kljub vsemu temu, kar sem navedel, pa je delež, ki ga dobiva slovenska kultura od nacionalnega bruto dohodka v zadnjih letih, kljub deklaracijam, napovedim in lepim besedam, torej kljub dvakrat kljub, vsa leta nazadoval in padal. Tako se je izoblikoval položaj, ki je zelo podoben položaju v vzgoji in izobraževanju. Navedel bom nekaj podatkov, ki niso rezultati mojih računov, ampak so rezultati računov, ki jih je opravil sindikat družbenih dejavnosti in sekretariat za prosveto in kulturo.

Osební dohodki kulturnih delavcev so za 29 % nižji od osebnih dohodkov ljudi, ki opravljajo podobno delo in ki imajo enako izobrazbo v drugih strokah. Medtem ko se je poprečni osebni dohodek nekvalificiranega delavca v industriji in drugod od leta 1939 povečal približno za 11-krat, se je dohodek umetnika zvišal samo za štirikrat.

Tako prihajamo v situacijo, da so kulturni ustvarjalci neenakopravni in razlikovani, diskriminirani, da so torej državljani in občani druge vrste. V institucijah, v katerih delajo, prihaja do delovnih, organizacijskih, ustvarjalnih in drugačnih stisk. Ta vodi v izrazito institucionalno krizo in vse te stiske in vse te krize že vplivajo na raven ustvarjanja in že je čutiti tudi prve znake in posledice krize v ustvarjalnih rezultatih.

Glede na vse povedano je po moji presoji kot *conditio sine qua non* potrebno, da delovnemu področju kulture izberimo mesto, ki mu glede na vse povedano gre. To ne pomeni, da kultura zahteva privilegije. Daleč od tega. Zahteva samo svoje pravice. To nadalje pomeni, da je potrebno v organizmu življenja nacional-

nega občestva jasno in precizno formulirati relacije. Kdo in kaj je bistvena poteza tega življenja in kdo je sekundarna poteza tega življenja. Glede na vse povedano tedaj sodim, da je potrebna — podobno kot na področje vzgoje in izobraževanja — sanacija tudi na področju kulture in umetnosti. Kljub vsemu temu, kar sem povedal in čeprav tudi v kulturi, podobno kot v šolah, že groze stavke, čeprav so podani skorajda neovrgljivi razlogi za terjatev po preporazdelitvi nacionalnega dohodka, tega za sedaj ne nameravamo terjati. Preporazdelitev nacionalnega dohodka nameravamo terjati šele tedaj, ko bomo z znanstveno metodo pregledali, kot je rekel Župančič, daljo in nebesno stran glede slovenske kulture in opredelili poteze slovenske nacionalne kulturne politike. In šele tedaj, ko bo v prvi stopnji realizirana in uresničena napoved o sanaciji vzgoje in izobraževanja, to pa zaradi tega, ker se kulturni delavci dobro zavedamo, da je vsakršno kulturno delo zaman, da bi vsak ukrep in vsaka ustvarjalnost v kulturi bila postavljena na labilne temelje peska, ali bi bila kamen v močvirju, če bi ne imeli pismenih, široko izobraženih ljudi, ki bi bili sposobni kulturo sprejemati. Toda na temelju vsega povedanega bo slovenska kultura v proračunski razpravi brezkompromisno, absolutno trdno in dosledno, z argumenti, ne z debelim glasom in frazami, terjala, ponavljam, terjala enakopraven delež v skladu z rastjo nacionalnega dohodka. To pomeni, da moramo zaustaviti proces padanja tega deleža in ponavljam, za sedaj ga moramo zaustaviti. Za to se odločajo kulturni delavci zavestno, čeprav so, kot sem že rekel, podani tudi mnogi razlogi, na temelju katerih bi bilo mogoče že sedaj terjati z enako tehtnimi argumenti tudi zvišanje, to pomeni preporazdelitev nacionalnega dohodka. Da nam bo do kraja jasno, realno pomeni enakopraven delež v skladu z rastjo tudi že delno povišanje, vendar to ni preporazdelitev nacionalnega dohodka. Rad bi poudaril, da seveda kulturni delavci ne čakamo, da bo vse to rešila tako imenovana družbena skupnost. Daleč od tega. Dolžan sem vas v tej zvezi obvestiti, da v kulturnih zavodih potekajo procesi notranje reorganizacije, ekonomizacije in podobni procesi, ki bodo po svoje prispevali k sanaciji tega zelo aktualnega problema. Nadalje bomo ob proračunski razpravi terjali absolutno čisto situacijo. Precizne odgovore, nobenih lepih besed, ampak precizne številke in račune. Pri tem, ko navajam to zahtevo, bi rad poudaril, da ne mislim nikogar obtoževati. Še na misel mi ne pride, da bi recimo sekretariat za finance s svojimi računi kar koli hotel, in hote in namenoma prikrival, vendar mislim, da je treba proračunsko tehniko, ki pod iste postavke daje stvari, ki tja po nobeni pameti in logiki ne sodijo, spremeniti tako, da bo jasno vidno, kdo, za kaj in zakaj je kaj dobil.

Ne bi vas rad zadrževal z naštevanji. V rokah imam odgovor republiškega sekretarja za finance na svoje vprašanje, ki sem ga zastavil v boju za kulturo in ko sem ga analiziral, sem videl, da je bil moj očitak upravičen. Dejstvo je, da je kultura lani v resnici dobila samo 8 % več sredstev. V fonde za kulturo pa je uvrščeno financiranje zadev, ki nimajo s kulturo bistvene zveze. Končno predlagam pri mnenju, ki je v razpravi, da se na tretji strani prvi odstavek zgoraj za zaklepajem in piko dopolni z besedami: »... predvideno za leto 1970 pa kaže 20 % zvišanje, vendar je neposredno kulturnim skladom namenjenih od vsega tega 8 %, to se pravi polovica manj kot na primer državni upravi«.

Nerad se spuščam na področja, o katerih so že mnogi govorili in nerad napadam državno upravo. To sem storil že na odboru za kulturo. Rad bi pa končal svojo razpravo s tem, da bi prvič povedal, da nameravam glasovati za

tako mnenje, kot nam je bilo predloženo, in drugič bi rad povedal misel, ki se glasi: »Družba, ki odmerja v svojih proračunih državni upravi več denarja kot kulturi, ni zdrava družba.« Hvala lepa.

Predsednik Miloš Poljanšek: Dajem besedo poslancu Janezu Karlinu.

Janez Karlin: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Dovolite, da se z nekaj pripombami pridružim mnenju odbora za kulturne dejavnosti in zelo tehtnim besedam poslanca Filipiča. Menim, da je nujno potrebno, da prosvetno-kulturni zbor zavzame prav tako odločno in jasno stališče do sredstev, namenjenih za kulturo, kot je zavzel stališče do vprašanj izobraževanja in da jasno in odločno pove, da se nikakor ne more strinjati s stanjem, kakršno je predlagano v osnutku, ki smo ga prejeli; to se pravi, da bi se sredstva za kulturo realno povečala samo za 8 %.

Dobro vemo, da je lansko in tudi letošnje leto prineslo kulturnim institucijam v Ljubljani, še bolj pa izven Ljubljane, vrsto težav, tako da se je pri nekaterih postavilo vprašanje življenjskega obstoja, saj niso vedele ali bodo lahko nadaljevale svoje delo ali pa bodo morale z njim prenehati. Popolnoma jasno je, da takšno materialno stanje ne more prispevati h kvalitetni rasti in ne more voditi k temu, da bi tudi celotno kulturno stanje na Slovenskem raslo iz leta v leto. Težave niso bile samo na nekaterih področjih; z njimi so se borila slovenska gledališča, predvsem celjsko, mariborsko in mladinsko; prav takšno ali pa morda še bolj porazno stanje je na področju ljudskih knjižnic, za katere vemo, da jih je premalo oziroma, da so v nevdržnem stanju; podobno je stanje s kulturnimi domovi in z ostalimi kulturnimi institucijami, pa tudi z množično in amatersko kulturno dejavnostjo.

Zato bi povečana sredstva, ki bi jih dobili samo v višini dodatnih 8 %, na vsak način vodila v nevdržno stanje na področju kulture. Vzemimo samo sklad za pospeševanje kulturnih dejavnosti! Vemo, da lansko leto niso bile financirane mnoge akcije, ki naj bi v republiškem merilu zavzele svoje mesto, da niso bila podprta prizadevanja nekaterih slovenskih amaterskih skupin, ki bi lahko predstavljala slovensko kulturo, ki je, kot pravi poslanec Filipič, res v ponos slovenskemu narodu tudi na zveznih in mednarodnih prireditvah.

Na strani 53 vprašuje predlagatelj gradiva po mnenjih oziroma stališčih, ki naj bi jih zavzeli do nekaterih vprašanj na področju kulture. Gre predvsem za financiranje kulturnih institucij, zlasti nekaterih, ki terjajo precej sredstev in ki niso samo občinskega značaja, ampak pomenijo kulturno dejavnost za celotno področje ali regijo. Mislim, da že to, da bo treba te institucije podpreti, če hočemo, da bodo lahko svoje delo nadaljevale, terja povečanje sredstev; na drugi strani pa to terja tudi potreba po tem, da končno pridemo do slovenskega kulturnega koncepta in da tretiramo kulturo kot splošno slovensko, ki je prav tako pomembna v Ljubljani s svojimi vrhunskimi institucijami, kot tudi v manjših mestih in poedinih krajih, ki kulturnega življenja praktično nimajo oziroma ga sploh ne morejo razvijati.

Dovolite samo še drobno pripombo k šolstvu! Absolutno se pridružujem stališču, da moramo sanacijski načrt šolstva izpeljati do konca in da se morajo nati sredstva za te obveznosti. Predlagam pa, da se poiščejo sredstva tudi v tako imenovani racionalizaciji, o kateri smo pred kratkim na zasedanju zbora govorili. Menim, da bi lahko čimprej prešli k reševanju vprašanj, ki bi pocenila

naše šolstvo; kot primer postavljam poenostavitev administrativno finančnega poslovanja ali vsaj združitev tega.

Ob koncu bi želel reči samo še to: čeprav mnoge kulturne institucije, prav tako kot osnovno šolstvo, zaenkrat financirajo občine, je za občinske skupščine in njihove organe zelo pomembno republiško mnenje. Takšen odnos do kulture in prosvete, kot ga zavzema republika, se namreč često prenaša tudi na občinske skupščine in njihove svete za prosveto in kulturo. Zato je toliko bolj pomembno in tehtno, da dejansko podpremo celotno kulturno, prosvetno in znanstveno dejavnost in zahteve teh področij na vsem slovenskem življenjskem prostoru.

Predsednik Miloš Poljanšek: Besedo ima poslanec Jože Smole.

Jože Smole: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši. Pridružujem se mnenju tistih tovarišev in tovarišic, ki so izrekli v določenem smislu priznanje republiškem sekretariatu za finance, da je že v juliju mesecu pripravil gradivo o osnutku družbenoekonomskih izhodišč za pripravo republiške bilance sredstev splošne porabe, ker to gradivo vsekakor daje možnosti za zelo široke in poglobljene razprave. Sodim pa, da bi bilo sedaj nujno potrebno, da zahtevamo, naj čimprej pripravi svoja izhodišča tudi izvršni svet. Dosedaj smo imeli pred seboj gradivo republiškega sekretariata za finance, sedaj pa bi bilo ob razpravah, ki se vodijo v vseh zboreh republiške skupščine, potrebno, da bi izvršni svet prišel s svojim osnutkom družbenoekonomskih izhodišč za pripravo republiške bilance, da bi potem lahko kvalificirano razpravljali, tako o proračunu kot o sredstvih za splošno porabo. Zato tudi predlagam, naj bi v mnenju, v katerem se uvodoma ugotavlja, da pravočasno predloženi osnutek omogoča, da skupščinski organi pristopijo k temeljitim razpravam, dodali sugestijo, naj bi izvršni svet čimprej predložil skupščinski osnutek družbenoekonomskih izhodišč za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe.

Omenjeno gradivo v uvodnem delu omenja, da je zelo pomembno doseči večji prenos pooblastil na republike v okviru splošnih določil zveznih predpisov, kar pomeni, naj bi republike dobile večje kompetence glede določanja virov in sredstev. Menim, da je to resnično zelo pomembno in da se je stvar načelno premaknila že s sklepom o ukinitvi tako imenovanih limitov. Podpiram prizadevanja, da se še odločneje omogoči povečanje pristojnosti republik in mislim, da je ta pot nujna, da bi lahko zagotovili tudi večja finančna sredstva na področjih, ki posebno tangirajo naš zbor.

Toda ko se govori v gradivu o krepitvi kompetenc republike na tem področju, se mi zdi, da se izredno malo govori o krepitvi pooblastil in kompetenc naših komun. Pri branju gradiva, ki ga je pripravil republiški sekretariat za finance, človek dobi vtis, da se zavzemamo samo za večja pooblastila republiki, da pa zanemarjamo večja pooblastila našim komunam oziroma, da so stvari celo tako formulirane, kot da bi bilo treba zmanjševati kompetence naših komun in vse skupaj koncentrirati na republiški ravni. Jaz se osebno s takšno usmeritvijo ne strinjam in mislim, da čeprav je potrebno, da gremo po poti krepitve pravic republike in njenih večjih kompetenc v politiki financ, pa le ne bi smeli zanemarjati materialne osnove komun. Po mojem mnenju je velika slabost predloženega gradiva prav v tem, da se komuni ne daje tistega mesta, ki ji gre.

Prav tako se, kot je bilo že ugotovljeno in kot je konstatiral tudi sam sekretar za finance, odraža nekakšna republiška centralistična logika tudi pri

obravnavanju sredstev za področje izobraževanja. Globoko dvomim, da bomo lahko uspešneje reševali probleme na področju prosvete, če bomo šli po poti nekakšnega republiškega centralizma, ker bomo tako verjetno demobilizirali sredstva, ki so v komunah in v delovnih organizacijah. Ne glede na težave, ki obstajajo v delovnih organizacijah in v komunah, ne glede na razna nerazumevanja, ki se javljajo, se mi zdi, da bi bilo napačno, da bi sedaj odstopili od našega osnovnega koncepta, da se vendarle stvari rešujejo prvenstveno v komunah in da republika lahko igra samo določeno usklajevalno vlogo. Prepričan sem, da bi nas republiški centralizem pri reševanju problemov šolstva pripeljal v težjo situacijo, kot pa je današnja. Zato se nikakor ne morem strinjati s predlogom republiškega sekretariata za finance, ki v bistvu negira vlogo kome pri reševanju velikega dela splošne potrošnje.

V predlogu republiškega sekretariata je po mojem mnenju nekaj zelo pozitivnih, novih idej, kot na primer ta, da se v uvodnem delu osnutka govori o potrebi uvedbe davkov od premoženja. Zdi se mi, da bi morali takšne nove instrumente finančnih obveznosti podpirati; verjetno pa so še razne druge možnosti, da povečamo sredstva, ne da bi pri tem obremenjevali delovne organizacije. Praksa nam kaže, da bi bilo zelo napak, če bi šli po poti nadaljnjega obremenjevanja delovnih organizacij, kar pa nikakor ne pomeni, da smo v pogledu povečanja sredstev povsem blokirani in da ne bi mogli sredstva ustvarjati tudi z različnimi drugimi davčnimi in finančnimi prijemi. Kot sem že rekel, nekateri novi predlogi so že zajeti v gradivu sekretariata za finance, bilo pa bi zelo zaželeno, če bi se še več razmišljalo v smislu odkrivanja novih oblik zajemanja sredstev.

Kar zadeva obremenjevanje delovnih organizacij, se pa osebno nikakor ne bi strinjal s predlogom, ki je naveden na 6. strani gradiva. V glavnem gre pri tem predlogu za to, da bi se obremenjevanje delovnih organizacij na bruto osebne dohodke delilo v tri kategorije, in sicer na podjetja, ki imajo poprečne osebne dohodke, na tista, ki imajo podpoprečne osebne dohodke, in na tista, ki imajo nadpoprečne osebne dohodke. S tem naj bi se diferencirano opravljala obremenitev osebnih dohodkov. To pomeni, da bi organizacije, ki imajo nizke osebne dohodke, imele manjšo prispevno stopnjo, delovne organizacije z nadpoprečnimi osebnimi dohodki pa večjo prispevno stopnjo. Zdi se mi, da bi takšen pristop k stvarem nujno pomenil destimulacijo delovnih organizacij, ki dobro poslujejo, ki dobro gospodarijo in ki imajo dobre osebne dohodke. Ta predlog se mi zdi zelo podoben nekdanjim predlogom, ki so se pojavljali v federaciji o zajemanju tako imenovanega ekstraprofita; kot vemo, se je Slovenija tedaj odločno borila proti teorijam o ekstraprofitu in takšnemu načinu zajemanja sredstev. Po mojem moramo biti v teh stvareh principialni in ne moremo iti v Sloveniji na nekakšno grupacijo delovnih organizacij. Sploh pa je zelo dvomljivo, kdo bo lahko tisti kompetentni organ, ki bo določal, katero podjetje ima poprečne osebne dohodke, katero nadpoprečne in katero podpoprečne. Ne glede na to tehnično plat, ki je že sama po sebi zelo dvomljiva, pa je zame bistveno vprašanje, kako bi to vplivalo na celoten način gospodarjenja. Zdi se mi, da bi takšna kategorizacija in takšne razlike v višini prispevnih stopenj nujno pomenile to, da bi to podpirala podjetja, ki slabo gospodarijo, da bi pa v bistvu zavirali razvoj podjetij, ki dobro gospodarijo. Mislim, da to ne more biti v interesu povečevanja sredstev za splošno porabo, saj imamo tudi druge možnosti, zlasti možnost večjega zajemanja sredstev iz osebnega dohodka, ki ga plačujejo državljani. Ponavljam, ne bi smeli iti po poti obremenjevanja delovnih organizacij,

saj imamo vse možnosti, da s progresivno obdavčitvijo osebnega dohodka, ki ga občani direktno plačujejo, povečamo v precejšnji meri sredstva, ki so potrebna za splošno porabo.

Povsem soglašam s predlogi odborov za šolstvo, za znanstveno-raziskovalno delo in za kulturne dejavnosti, da se ne moremo strinjati z odstotkom, ki je predviden za saniranje šolstva, z odstotkom, ki je predviden za kulturne dejavnosti, in z odstotkom, ki je predviden za znanstveno-raziskovalno dejavnost. Želel bi, če bi se ob odprtem vprašanju, ki se je v tej razpravi pojavljalo, vendarle lahko dobilo od izvršnega sveta pojasnilo, zlasti glede problema, ki ga je postavila tovarišica Kornhauserjeva: gre namreč za veliko razliko med 15 in 40-odstotnim povečanjem sredstev za sanacijo na področju izobraževanja. Ali je 40-odstotna obveznost bila stališče predstavnika izvršnega sveta ali je bilo to stališče celotnega izvršnega sveta? Ugotavljam, da je tu precejšen razkorak, da je eno predlog republiškega sekretariata, drugo pa obveznosti, ki jih je sprejel izvršni svet, zaradi tega mislim, da bi bilo zelo dobro, da se v tej razpravi avtoritativno razčisti, kako je možno, da je prišlo do tako velike divergence.

Na koncu pa mi dovolite še eno pripombo: imam občutek, da se večkrat v naših razpravah v zborih republiške skupščine postavljamo v nekakšno vlogo opozicije nasproti vladi, pri čemer je naša pravica predvsem v tem, da kritiziramo, vso odgovornost pa ima vlada. Vprašanje je, če je takšen odnos pravilen. Mi imamo, oziroma vsaj po ustavi bi morali imeti skupščinski sistem, to pa pomeni, da politiko kreira skupščina in da izvršni svet izvaja politiko, ki jo je formulirala skupščina. Naše diskusije pa večkrat kažejo na povsem drugačno stanje, na stanje, ki bi ga lahko definirali s tem, da izvršni svet kreira politiko, skupščina pa daje pripombe na to politiko. Seveda pride s tem, da je poslanec večkrat v položaju, da samo kritizira, do neke čudne delitve, po kateri ima izvršni svet vso odgovornost, mi v skupščini pa prevzemamo nase samo pravico, da zahtevamo in kritiziramo. Po mojem bi se moral v nadaljnjem razvoju skupščinskega sistema ta odnos spremeniti tako, da je skupščina tista, ki formulira politiko in ki sprejema sklepe, in to z vso odgovornostjo. To tudi pomeni seveda, da skupščina ne more sprejeti nekih nerealnih priporočil, nekaj, kar je izven naših materialnih možnosti. Skupščina in vsi njeni zbori bi morali sprejemati politiko, izvršni svet pa bi bil dolžan izvajati to politiko. Vloga skupščine bi potem bila ali izvršni svet takšno politiko izvaja ali ne. Zaradi tega se mi zdi, da je včasih tudi nemogoče, da se v pripravah proračunske debate pojavljamo predvsem kot faktor, ki zahteva in ki kritizira, premalo pa je pri nas prisotna zavest, da je konec koncev od skupščine odvisno oziroma bi moralo biti odvisno, kakšni bodo sklepi, ki jih bo moral izvršni svet kot izvršilno-politični organ skupščine izvajati. Večkrat pa se, kot povedano, v naši diskusiji stvar postavlja tako, kot da je izvršni svet tisti, ki politiko kreira, skupščina pa je zdaj tista, ki to politiko kritizira, več ali manj sprejema ali pa ne. Po mojem te treba odnose v teh stvareh spremeniti.

Predsednik Miloš Poljanšek: Preden dobi besedo poslanec Zlatko Ogrinc, bi rad opozoril vse tiste, ki so dali pripombe k predlogu mnenja, naj v tem času pripravijo konkretne formulacije, ker bodo v odmoru zasedali vsi trije odbori, da bi dokončno pripravili tekst, kakršnega naj bi nato zbor tudi sprejel. Prosim, tovariš Ogrinc.

Zlatko Ogrinc: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Verjetno bi bila današnja razprava bolj ostra, če ne bi že na začetku slišali pomirjajočih besed tovariša sekretarja Jermana in predstavnika izvršnega sveta tovariša dr. Bračiča. Kljub tem besedam pa se ne morem otresti občutka, da so materiali, ki so bili dani za današnjo razpravo in ki jih je pripravil republiški sekretariat za finance, namerno postavili položaj izobraževanja, kulture in znanosti v položaj, izražen v nekaj odstotkih, da bi se razprava usmerjala predvsem na to področje in se avtomatično izključila s tistih področij, ki imajo v teh materialih že vnaprej nekako določen, seveda tudi z odstotki, boljši položaj.

Namreč, če človek spremlja današnjo debato, lahko ugotovi nekatere nejasnosti. Medtem ko sekretariat za finance pravi, da ni imel na voljo materialov, ki bi jih naj priskrbela republiška izobraževalna skupnost, je predstavnik republiške izobraževalne skupnosti to demantiral. Tovarišica dr. Kornhauserjeva pa je povedala, da je sekretariat za finance pripravil nek material že junija, ki je zajel področje, ki ga mi obravnavamo, v mnogo boljšem položaju. To pomeni, da današnji izgovori sekretariata za finance ne držijo.

Predvsem me zanima tole: kdo je zahteval umik materiala, ki je bil prvotno pripravljen? Ali je to sekretariat za finance sam storil, ali je to storil izvršni svet kot celota, ali pa njegovi posamezni člani? S kom se bo moral spopasti izvršni svet, ko bo, kot pravi dr. Bračič, skušal uresničiti načela, ki jih je postavil za rešitev materialnega vprašanja šolstva, ko bo prišlo do sprejemanja proračuna?

Glede mnenja, ki je pred nami, pa bi rad dodal svoje misli k tistemu, besedilu, ki pravi, naj bi financiranje šolstva deloma prevzela republika, deloma pa temeljne izobraževalne skupnosti. Predlagam namreč, da bi se o tem konzulirali z vsemi občinskimi skupščinami. S tem bi se namreč izognili raznim očitkom, pa tudi nam poslancem se bo mnogo lažje odločiti, ko bomo vedeli za mnenja občinskih skupščin.

Predsednik Miloš Poljanšek: K razpravi se je ponovno prijavil republiški sekretar za finance tovariš Riko Jerman.

Riko Jerman: Tovarišice in tovariši poslanci, tovariš predsednik. Če mi dovolite, bom zelo na kratko poskusil odgovoriti na nekatera vprašanja, ki ste jih postavili direktno, ali pa, kot se mi zdi, želeli postaviti v vaši razpravi. Pri tem bi želel uvodoma še enkrat kar najbolj jasno povedati to, da material, ki ga je pripravil republiški sekretariat za finance, sploh ni bil namenjen za razpravo na zbiorih republiške skupščine. Pač pa smo se želeli, kot sem uvodoma že prej povedal, izogniti kritiki, ki ste jo na nas zelo plastično naslovili v lanskem in letošnjem letu, in skušali pravočasno spodbuditi razčiščenje vseh tistih pomembnih vprašanj, ki se običajno vsako leto nagrmadijo v proračunu. Po svoji naravi so ti problemi zelo težavni in terjajo zelo obširne razprave, ki so vsa pretekla leta povzročale na ravni federacije, v republiki in seveda tudi v vseh občinah občutne časovne zamude. Spomnimo se samo, da smo proračunske razprave lani začeli novembra in smo jih končali šele v začetku letošnjega marca. Torej namen tega materiala, tovariši poslanci, je bil izrazito samo to, da pripelje do razprav v skupščinskih odborih, ki naj bi na podlagi tega zavzeli oziroma pripravili stališča za tako kvalificirane politične razprave, kakršna je današnja. Nikdar pa si nismo predstavljali, kot je poslanec Smole obrazložil,

da je tisti, ki kreira politiko, lahko katerikoli upravni organ; tega iz gradiva niti zdaleč ni bilo možno razumeti.

V razpravi je bilo večkrat vprašano, zakaj je sekretariat za finance naredil dva osnutka. Prvi osnutek smo imeli le za koncept, zato smo ga izdelali in razmnožili v manjšem številu izvodov z namenom, da bi o njem skušali dobiti posamezna neformalna mnenja. V osnutku smo na strani razporejanja in opredeljevanja obsega potrošnje na posameznih področjih v celoti povzeli stališča, ki so jih ta področja samoupravno kreirala. Tako smo na področju izobraževanja vzeli v račun tisto številko, ki je bila takrat v aparatu izobraževalne skupnosti ugotovljena, torej še ne preverjena. Podobno smo naredili tudi na drugih področjih, kot recimo na področju pokojninskega zavarovanja, na področju zdravstvenega varstva ali še na nekaterih drugih. Pri tem si nismo lastili kakršnekoli pravice opredeljevati ali opravičevati tako veliko potrošnjo, ali pa negirati potrebo po taki veliki potrošnji. To smo uvodoma tudi jasno povedali: v takih primerih gre za politične odločitve, ki jih sprejema tisti organ, ki je za to sposoben in po predpisih poklican.

Moram pa povedati, da smo dobili očitek oziroma opozorilo, da osnutek izhodišč ne upošteva med drugimi tudi tega, da bi se materialna oskrbljenost v izobraževanju morala doseči najmanj v obdobju dveh let. V tem je, kar sem že uvodoma povedal, naša napaka, da smo šli bilanco popravljati in da smo ta ugovor vzeli na znanje ter pod imenom republiškega sekretariata za finance številke popravili.

Prvi osnutek bilance je kazal primanjkljaj približno 19 milijard dinarjev. Vsekakor bi bili morali v osnutku vsaj približno opredeliti pota in načine, kako naj bi se ta primanjkljaj odpravil. Tega pa seveda brez neke politične podpore, ker gre za preporazdelitev nacionalnega dohodka v korist splošne potrošnje, ni mogoče doseči; z normalnimi instrumenti, s takimi, ki so sedaj v veljavi, se namreč po davčnem sistemu tak primanjkljaj ne da pokriti, ker je prevelik.

S tem sem hotel približno, če se mi je posrečilo, obrazložiti, da je prvi osnutek preprosto povedal vse to, kar so potrošna področja predlagala; popravljani osnutek — o razlogih sem pravkar govoril — pa ste vi dobili v roke. Zato vas prosim, da to upoštevate v prepričanju, da resnično ni bilo nobenega taktiziranja ali zlonamernosti pri sestavljanju gradiva. Dolžan sem namreč, da vam to povem, zlasti ker čutim, da gredo očitki globlje in da jih ni mogoče sprejeti le kot kritiko, kajti če se očita zahrbtnost in nepoštenost, je to povsem nekaj drugega, kot pa, če je upravni organ nekaj predlagal, predstavniški organ pa to odklonil.

Poslanec Feldin je vprašal, zakaj je sploh potrebna bilanca sredstev. Naj pojasnim! V preteklih letih smo odločali zmeraj precej enostransko, enkrat smo obravnavali davčno politiko, drugič kmetijsko davčno politiko, nato politiko prispevka iz osebnega dohodka, nikoli pa nismo na to politiko gledali z vseh tistih področij, zaradi katerih je ta politika tako dimenzionirana. Zato se je sekretariat zavzemal za to, da se letos v celoti prezentira vsa problematika, ki na področju splošne porabe obstaja. In samo to je bila naša težnja, da bi način razpravljanja usmerili v celoto.

Na koncu bi rad samo še to rekel, da v gradivu ni bil nikjer mišljen republiški centralizem; v naših materialih se izraža le tendenca, da bi republika imela večjo zakonodajno pristojnost. To smo hoteli zavestno napisati in če to tako razumemo, je prav. Hkrati vas namreč moram opozoriti na to, da obstaja precejšnja neenakost med občani, prav zaradi neenake politike, ker 60 občinskih

politik na področju, recimo, kmetijstva, zlasti pa obrtništva s priporočili ne moremo spraviti v sklad. Ali je naša namera, da bi priporočili nekatere ukrepe, ki bi take anomalije odpravili, preveč ambiciozna, naj se nam jasno pove. Mi smo le menili, da smo dolžni to registrirati in tistemu, ki je za to pristojen, tudi povedati. Potem pa se bomo zelo dosledno ravnali po tem, kar bo naročeno.

Glede sredstev za kulturo in prosveto pa moram povedati, da pri tem ni mišljena tista centralizacija in tista vloga republike, kot jo ima recimo v republiškem proračunu. Mi smo le mislili, da je treba za proces izobraževanja opredeliti in določiti sredstva ne glede na to, ali se financiranje opravi iz temeljne ali pa iz republiške izobraževalne skupnosti. Jaz sem še danes prepričan, čeprav ne bom na to poskušal uradniško vplivati, da ne bomo imeli reda na področju financiranja izobraževanja, če ne bomo materialno osamosvojili celotne sfere izobraževanja. Menim, da na področju izobraževanja samoupravljanje ne napreduje zato, ker se še vedno drži proračuna. Če sedaj kombiniramo, da bo nekaj dala republiška izobraževalna skupnost, nekaj pa občinski proračuni, bo nekdo v izobraževanju še zmeraj tekal od organa do organa in iskal sredstva. Ker pa vem, da je tisto, kar opredeljuje materialne dimenzije na področju izobraževanja, torej obseg materialnih sredstev, predpisano z zakoni, ki jih sprejemata federacija in republika, mi je seveda povsem logično, da je treba takšne obveznosti tudi pokriti. V tem nisem videl neke republiške centralizacije v tistem smislu, kot nam lahko očitata, kadar gre za proračunska sredstva v republiškem proračunu; zakaj sredstva, potrebna za izobraževanje, so bila dana izobraževanju kot nekemu samoupravno sprejetemu in samostojnemu področju.

Še enkrat bi ob koncu želel poudariti, da poskušajte razumeti položaj sekretariata za finance. Če je ta material po nepotrebem povzročil razburjenje, zlasti v vrstah prosvetnih delavcev, je potrebno kar preprosto reči, da so stališča, kakršna ima sekretariat za finance, nevzdržna in nesprejemljiva. Zakaj za stališči ne stoji izvršni svet, posamezni odbori pa so se glede njih že tako po svoje opredelili.

Predsednik Miloš Poljanšek: Še želi kdo besedo? Prosim, besedo ima poslanec Miran Hasl.

Miran Hasl: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Ne da bi polemiziral s tovarišem sekretarjem za finance, moram le ugotoviti, da najbrž ni nikogar v naši domovini, ki ni slišal za stališča izvršnega sveta o materialnem položaju šolstva. Kako je potem mogoče, da se kljub temu odvzame šolstvu 15 %? Prosvetni delavci smo zelo nezaupljivi do finančnikov, v kar nas je življenje samo prisililo, saj smo bili velikokrat prevarani.

Sprašujem se, ali je obstajal dogovor glede politike v letu 1969? Menim, da je; zato bi morala današnja razprava tudi odražati. Zdi pa se mi, da gre izvršni svet v eno, sekretariat za finance pa v drugo smer. Morali bomo zahtevati realizacijo stališč izvršnega sveta predvsem od izvršnega sveta samega, ne pa od sekretariata za finance. Vsak dvom v realizacijo stališč bi resnično lahko izzval neverjetno veliko politično škodo. Zato jih je treba kljub vsem dvomom, ki smo jih izrazili, uresničiti, sicer lahko pride do zelo resne politične situacije.

Ponovno poudarjam: za simpatične provokacije sekretariata za finance — tako je predlog imenoval naš predsednik — bi želeli, da bi bile tudi že rezultat nekih dogovorjenih stališč in določene politike izvršnega sveta.

Predsednik Miloš Poljanšek: Še kdo želi besedo? Prosim, besedo ima poslanka Zofka Kodrič.

Zofka Kodrič: Tovarišice in tovariši poslanci. Dovolite, da izrazim svoje mnenje in mnenje volivcev. Zdi se mi, da bi moral biti vsebovan v posebni točki zborovega mnenja pospešen razvoj šolstva na tistih področjih, ki so ostala v letih komunalnega šolstva do kraja zanemarjena. To pogrešam; zato se mi zdi, da dokler to ne bo točno s številkami opredeljeno, se za mnenje, ki je danes predloženo, ne bom mogla odločiti.

Predsednik Miloš Poljanšek: Želi še kdo besedo? Prosim, poslanec Ciril Plut.

Ciril Plut: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Jaz se ne strinjam s tezami oziroma izhodišči, ki jih je pripravil republiški sekretariat za finance, ker je iz njih razvidno, da vsi tisti, ki so jih izdelovali, niso bili seznanjeni s sklepi izvršnega sveta, niti z razpravo in s sklepi skupščine. Zaradi tega je danes težko razpravljati.

Prosvetni delavci so s tem seznanjeni, se s tem ne strinjajo; zato se prav tako ne moremo strinjati tudi mi, poslanci prosvetno-kulturnega zbora. Ugotovimo lahko, da ni upoštevano ničesar, kar smo govorili, zaradi tega predlagam, da bi republiški sekretariat za finance umaknil svoj predlog, zlasti kar zadeva šolstvo, izvršni svet pa naj čimprej pripravi nov osnutek. Ta naj bo takšen, da bo upošteval vse sklepe in se bodo morda zdaj drugi vpraševali komu vzeti?

Na strani 43 je prikazan republiški proračun Socialistične republike Slovenije za 1969. leto. Če izračunamo sredstva za vse potrošnike, lahko ugotovimo, da se republiški proračun poveča brez sredstev za šolstvo za nekoliko manj kot 16 %, sredstva za šolstvo pa naj bi se povečala v prihodnjem letu le za 15 %. Od teh 15 % moramo odšteti še 1 % obvezno rezervo in zvišane dajatve za nadurno in honorarno delo, ter ostalo dejavnost. To pomeni, da se sredstva za šolstvo zvišajo celo manj kot za 15 %. Ker bo podoben položaj kot v republiki tudi v občinah, bi bilo potrebno razmisliti o predlogu republiškega sekretariata za finance glede skupnega financiranja osnovnega šolstva.

Predsednik Miloš Poljanšek: Besedo ima republiški sekretar za prosveto in kulturo, Tomo Martelanc.

Tomo Martelanc: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Ne bi rad tej razpravi pribijal žeblja na glavo, kajti stališča republiškega sekretariata za prosveto in kulturo o tej problematiki so istovetna s tonom in duhom današnje razprave. Zato bom kratek.

Mislím, da bo razprava o republiški bilanci sredstev še precej zapletena in trda: menim pa, da bi pri oblikovanju družbenoekonomskih izhodišč za oblikovanje te republiške bilance morali izhajati predvsem iz ugotovitev, ki so bile dane v današnji razpravi in prej v razpravi odborov zbora. Pri oblikovanju sredstev za vzgojo in izobraževanje bo nujno treba upoštevati tudi že sprejeta stališča izvršnega sveta in sklepe republiške skupščine. O tem, ali bi te sklepe in stališča izpolnjevali ali ne, ne more biti več razprave.

Nevzdržno in nesprejemljivo je, da pri splošno predvidenem povečanju republiških sredstev za 13 % predvidimo povečanje pri kulturnih dejavnostih

samo za 8 %, pri znanstveno-raziskovalnem delu pa za 10 %. To je v nasprotju z že sprejetimi smernicami in stališči pri oblikovanju družbenega plana do leta 1970, kjer je izrecno rečeno, da se bodo sredstva za kulturne in raziskovalne dejavnosti oblikovala tako, da bo zagotovljena hitrejša rast teh področij v primerjavi s splošno rastjo v republiki. Poudarjam, da ne gre zgolj za več ali manj odstotkov, ampak za konkretno realizacijo že sprejetih stališč na nacionalni ravni, v najvišjih predstavniških organih v naši republiki.

Pozdravljam odločitev, ki sta jo sprejela predsedstvo skupščine in izvršni svet, da oblikujeta vsak zase sicer, poseben dokument, ki bi vseboval politična izhodišča za oblikovanje republiških sredstev v prihodnjem letu. Menim, da je samo na podlagi tako oblikovanih stališč in tako formulirane politike možno izdelati predloge za konkretne odstotke, številke itd.

Glede na vse povedano lahko samo še izjavim, da republiški sekretariat za prosveto in kulturo v celoti podpira načela in duha predloženega mnenja.

Predsednik Miloš Poljanšek: Želi še kdo besedo? Prosim, poslanec Miroslav Vute.

Miroslav Vute: Jaz bom prav zares kratek; gre za zadnji odstavek v predloženem mnenju. Če se na prvi strani zavzemamo za to, da se stališča izvršnega sveta in republiške skupščine, torej nekak nacionalni program uresniči, potem menim, da je odveč v zadnjem odstavku na strani 3 govoriti o odstopanjih. Namesto teh odstopanj predlagam, da se zapiše na kratko in jedrnat, da prosvetno-kulturni zbor ne more in noče odstopati od sprejetih sklepov in stališč izvršnega sveta in skupščine. Samo to v pomislek.

Predsednik Miloš Poljanšek: Še kdo želi besedo? Prosim, član izvršnega sveta dr. Vladimir Bračič.

Dr. Vladimir Bračič: V razpravi želim odgovoriti na postavljena vprašanja in pojasniti še nekatera stališča. Poslanica dr. Kornhauserjeva je v svoji razpravi med drugim vprašala, kje je razlika med 1 milijardo S dinarjev, ki so jo zbrale občinske skupščine, in 2,9 milijarde S dinarjev, za kar so bile zadolžene. Najbrž je pozabila, da smo z ukrepi o znižanju 2% rezerve na 1% in z odpravo povečanih prispevkov za nadurno delo za toliko zmanjšali njihove obveznosti.

Postavljeno je bilo vprašanje, kako je prišlo do tega, da je šlo gradivo republiškega sekretariata za finance mimo izvršnega sveta v razpravo. Po določilih poslovnika Skupščine SR Slovenije in tudi sicer ima pravico vsak sekretariat, da kakršnokoli svoje mnenje in gradivo pošlje direktno skupščini; to je sekretariat za finance tokrat naredil, ne da bi o tem gradivu dal izvršni svet kakršnokoli mnenje. Prav zaradi tega je izvršni svet, kot sem prej povedal, sklenil izdelati svoj predlog in ga predložiti v razpravo.

Dva poslanca sta razpravljala o tem, da je nujno vztrajati na stališčih izvršnega sveta o materialnem položaju vzgoje in izobraževanja. Naj povem, da izvršni svet ostaja zvest samemu sebi na eni strani, na drugi strani pa hoče tudi kot organ skupščine realizirati politiko, ki jo je skupščina s sklepi in priporočili o materialnem položaju vzgoje in izobraževanja sprejela. Prav bo, da tudi skupščina, potem ko bo dobila konkretne predloge za realizacijo sklepov, ostane sama sebi zvesta.

Ko sem prej govoril o velikem naporu, ki ga bo morala storiti naša nacionalna skupnost, da bi realizirala ne samo sklepe in priporočila skupščine in stališča izvršnega sveta, temveč celotno nacionalno politiko, sem se želel pridružiti mnenju poslanca Smoleta, da moramo predvsem poslanci kreirati in pomagati izvrševati politiko, za katero smo glasovali in jo tako zastavili. Dejstvo je, da izvršni svet nima čarobne palice, s katero bi ustvaril potrebna finančna sredstva. Povečanja sredstev ne bo mogoče doseči na račun večjega obremenjevanja našega gospodarstva, temveč predvsem na račun ustrežnejšega zajemanja dohodka, in to vseh oblik dohodka, s katerimi danes razpolaga naša družbena skupnost in posamezniki. Zato smete seveda pričakovati predloge, da bomo predvsem v tej smeri iskali sredstva, ki so potrebna za sfero vzgoje in izobraževanja, kulture in znanosti, pokojninskega zavarovanja in ostalih potreb.

In še nekaj! Kakor globoko cenim besede in misli poslanca Filipiča v današnji razpravi, vendar želim ob njegovi izjavi, da izvršni svet molči oziroma, da bomo razpravljali, ko se bo izvil iz molka, povedati naslednje: Izvršni svet je govoril glasno in menim, da tudi jasno, ko je poslal v skupščino in v javnost svoja stališča o materialnem položaju na področju vzgoje in izobraževanja. Izvršni svet svojih stališč takrat ni vrgel v svet kot poceni politično parolo, temveč kot zavesten političen ukrep, zavedajoč se pri tem vse svoje in splošne nacionalne odgovornosti, ki jo sprejema sam in katero terja tudi od drugih. Če so nekateri takrat izražali nezaupanje do stališč oziroma do sklepov in priporočil skupščine in je to nezaupanje material sekretariata za finance sedaj še podkrepil, potem mi je samo žal, da je naša pretekla praksa ustvarila takšno vzdušje, in da je takšno nezaupanje do skupščinskih sklepov prisotno tudi pri nas poslancih. Za takšno stanje prav gotovo ne pada krivda ne na izvršni svet ne na skupščino, vsaj na sedanjo ne.

In prav zato, ker želi izvršni svet priti v skupščino s preciznimi stališči, točnimi podatki in z izdelanimi učinkovitimi ukrepi za to dejavnost, tudi trezno, poglobljeno in z vso politično odgovornostjo proučuje situacijo in išče takšne rešitve, ki bodo terjale tudi od skupščine potrditev že sprejetih političnih izhodišč, izraženih v sklepih in priporočilih; ta izhodišča naj bodo konkretna osnova za izračun sredstev, ki nam bodo potrebna. Zato tudi nismo namenoma navažali nobenih števil, ker menimo, da je potrebno najprej aprobeirati politična stališča in ta naj bodo osnova za izračun. Kakšni bodo procenti, potem ni prav nič važno, katji, če bomo uresničili stališča, potem bomo uresničili to, kar smo si zastavili kot svoj cilj. Imamo trden namen, izpolniti politiko skupščine.

Predsednik Miloš Poljanšek: Še kdo želi besedo? Če ne, naj, preden prekinem razpravo, da bi vsi ostali odbori izoblikovali predlog mnenja glede oblikovanja politike in zavzemanja družbeno-političnih izhodišč, vendarle rečem nekaj besed.

Mislím, da je odprto vprašanje, kdo je lahko dejansko do koga v opoziciji in katera je mogoča uspešna opozicija. Mislím, da je vendarle naš zbor v takšnem položaju, da je težko v tisti resnični opoziciji, ki sproža dejanske posledice. Če je to res, potem mislím, da tudi takšna opozicija, kakršna je bila danes izražena, ni v veliko škodo, ampak le skromen prispevek in opozorilo vsem tistim, ki tako ali drugače dokončno odločajo o politiki, v kateri pa se zavzemamo, da se drugače, kot v proračunskih razpravah doslej, tretira tudi sfera vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture.

Drugo vprašanje, ki je prav, da ga v tej skromni zaključni misli omenim, je pravica republiškega sekretariata, da samostojno prezentira svoje mnenje, tudi o tem vprašanju družbenoekonomskih izhodišč za prihodnje leto. Menim, da je to njegova pravica, ne da bi moral izvršni svet kot izvršilno-politični organ prestrezati takšne in podobne dokumente. Mislim, da bi bilo to narobe in manj samoupravno, kot si želimo. Prav je, da prevlada mnenje, da je takšen dokument napredna novost v naši praksi, ki s svojo pravočasnostjo omogoča razpravo, ki bo lažje vplivala na drugačno tretiranje omenjenih sfer, kot je bila to dosedanja praksa.

Danes je bilo malo govora o tem, ali ima potrošnja na naših področjih kakršno koli neposredno zvezo z zbiranjem sredstev. Mislim, da jo ima in da je razumno in pravilno, da v naši razpravi opozorimo na to, da bi ob doslednejši davčni politiki že do sedaj imeli več sredstev tudi za šolstvo, prosveto in kulturo. Netočna je izjava namestnice republiškega sekretarja za finance, da potekajo dosedanje slabosti v davčni politiki v njenem izvajanju predvsem iz naše hiše in od izvršnih organov. Pozanimal sem se na terenu, konkretno v občini, katere predstavnik sem v prosvetno-kulturnem zboru, kjer so mi postregli z dopisi, v katerih zahtevajo drugačen način v uveljavljanju davčne politike, predvsem temeljitejše spremljanje vseh žiro računov in ostalih podatkov v poslovanju posameznikov in gospodarskih organizacij. Če je to res in če je hkrati res, da se je nekaj desetini ljudi samo v tej občini v nekaj letih očitno nesorazmerno obogatilo, potem je upravičeno mnenje, da še obstajajo nemajhni viri sredstev, katerih ustrezna obdavčitev bi lahko prispevala več sredstev za družbeno potrošnjo.

Odrejam polurni odmor, predstavnike odborov pa prosim, da svoje člane zberejo v sobi 217, da pripravijo predlog zborovega mnenja k tej točki dnevnega reda.

(Seja je bila prekinjena ob 13.35 in se je nadaljevala ob 14.50.)

Predsednik Miloš Poljanšek: Nadaljujemo sejo. Ker dokončna formulacija predloga mnenja k 3. točki še ni gotova, predlagam, da preidemo na 4. točko dnevnega reda, to je na razpravo in sklepanje o predlogu za izdajo zakona o strokovnem izobraževanju po končani šolski obveznosti.

Predlog za izdajo zakona je predložil Skupščini SR Slovenije v obravnavo republiški sekretariat za prosveto in kulturo; vprašujem predstavnika sekretariata, če želi svoj predlog tudi ustno obrazložiti. (Da.) Besedo ima namestnik republiškega sekretarja za prosveto in kulturo Boris Lipužič.

Boris Lipužič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Republiški sekretariat za prosveto in kulturo je pripravil predlog za izdajo zakona o strokovnem izobraževanju po končani šolski obveznosti z namenom, da bi organizacijsko in vsebinsko utemeljili nekatere posebne oblike poklicnega strokovnega izobraževanja mladine po osemletnem obveznem šolanju v našem vzgojno-izobraževalnem sistemu, ki jih terja gospodarstvo s svojimi analizami profilov kadrov in potreb po strokovnih kadrih.

Že ob pripravah pred letom in pol sprejetega zakona o srednjem šolstvu smo se zavedali določenih vrzeli v sistemu strokovnega izobraževanja, ker s tem zakonom ni bilo mogoče normativno urediti vseh oblik strokovnega izo-

brazovanja, ki še terjajo sistematično organizacijo in takšen program, čigar vsebina in rezultati bi bili javno družbeno priznani. Z zakonom o srednjem šolstvu so bili namreč določeni pogoji za tiste vrste strokovnega izobraževanja, ki naj se organizirajo v dvo- ali triletnih poklicnih šolah. Nekdanje vajenske šole ter industrijske šole in druge šole s praktičnim poukom so v smislu zakona o srednjem šolstvu kot poklicne šole postale zahtevnejše, kajti zakon terja od delovnih skupnosti, šol in njihovih ustanoviteljev, da zagotovijo za vzgojno-izobraževalno delo določene pogoje, ki bodo postopoma dvignili dosedanje vajenske šole ter industrijske in druge šole s praktičnim poukom na raven srednjih šol. Obseg strokovno teoretičnega in praktičnega pouka ter nujen minimum splošno-izobraževalnega programa v srednjem šolstvu terja dvoletno do triletno poklicno izobraževanje, pri čemer se prilagaja dolžina trajanja izobraževanja zahtevnosti določene stroke in poklicev za to stroko.

V tako zasnovanem sistemu srednjega šolstva in strokovnega izobraževanja pa se je nujno zastavilo vprašanje, ali je potrebno za vse vrste poklicev, za katere so se pred uveljavitvijo zakona o srednjem šolstvu izobraževali učenci, zlasti v posameznih vrstah vajenskih šol in v nekaterih šolah s praktičnim poukom, tudi v prihodnje izobraževati mlade ljudi za poklic v dvoletnih ali celo triletnih poklicnih srednjih šolah. Analiza nomenklature poklicev v posameznih panogah industrije in v kmetijstvu, zlasti pa v uslužnostni obrti je opozorila na to, da za vse poklice ne bi bilo racionalno organizirati strokovnega izobraževanja v poklicnih srednjih šolah, marveč to lahko storimo v krajših oblikah strokovnega izobraževanja, ki bi trajale po nekaj mesecev, največ pa eno leto. Na ta način bo mogoče smotrnejše organizirati strokovno izobraževanje v celoti, predvideni zakon pa bo ob zakonu o srednjem šolstvu komplementarni predpis v sistemu strokovnega izobraževanja.

Ta sistem pa bo lahko celovito zaživel šele tedaj, ko se bomo lotili noveliranja nomenklature poklicev, določene z zveznim predpisom leta 1950, ki ga je izdal tedanji zvezni minister za delo. Ta 18 let stara nomenklatura se še vedno uporablja pri sklepanju učnih pogodb. V skoraj dveh desetletjih ni bila revidirana in izpopolnjena z novimi poklici, ki so se pojavili v našem gospodarstvu in tehnološkem razvoju, odpravljeni pa tudi niso bili nekateri poklici, ki so praktično prenehali obstajati ali pa so spremenili svojo fiziognomijo zaradi razvoja posameznih strok. Tako seveda ni več mogoče vztrajati pri triletni učni dobi za 301 poklic in pri dvoletni učni dobi za 207 poklicev, kot je bilo določeno leta 1950.

V tedanjem šolskem sistemu tudi še nismo poznali osemletne osnovne šole, ki je nastala osem let kasneje. Program reformirane osnovne šole je po zahtevnosti skorajda enak učnemu programu nekdanje nižje gimnazije, ki je bila do šolske reforme v sestavu osemletne gimnazije kot izbirne šole. Dvo- ali triletno strokovno izobraževanje zlasti v vajenskih šolah je pred 18 leti temeljilo povečini na izobrazbi sedanjih štirih oziroma petih razredov osnovne šole. Zato je razumljivo, da je bilo nujno dvo- oziroma triletno nadaljevalno šolanje oziroma učna doba za vse poklice, ki so se izobraževali v vajenskih šolah.

V 18 letih pa se je stanje bistveno spremenilo. Medtem ko si je pred 10 leti pridobila izobrazbo s končano osnovno šolo komaj $\frac{1}{3}$ generacije, sedaj končujeta vsako leto osnovno šolo skoraj $\frac{2}{3}$ od skupnega števila šoloobvezne mladine. Lani je na primer končalo šolsko obveznost 31 152 učencev, osmi razred pa 19 579 učencev ali 63 % vseh učencev, ki so izpolnili šolsko obveznost. Od teh 19 579 učencev se je vpisalo v gimnazije 3963, oziroma 12,7 % celotne

generacije, ki je končala šolsko obveznost, v tehnične in druge 4-letne strokovne šole za gospodarstvo in družbene službe se je vpisalo 4281 učencev ali 13,7 % od celotne generacije, ki je končala šolsko obveznost, in v poklicne šole pa se je vpisalo 11 013 ali 35 % celotne generacije.

Če danes upoštevamo kot predhodno osemletno osnovnošolsko izobrazbo in hkrati zahtevnost posameznih poklicev, potem bi bilo smotno in racionalno, da bi lahko za določene poklice skrajšali učno dobo oziroma program strokovno teoretičnega izobraževanja in praktičnega pouka. Kateri bodo takšni poklici, naj ugotovi novelirana nomenklatura, nad čemer mora dobiti ustrezno pristojnost gospodarstvo samo prek gospodarske zbornice in njenih svetov za posamezne panoge. Vse to so nedvomno upoštevanja vredni razlogi, ki jih je treba proučiti ob presojanju opravičenosti zakona, ki ga predlagamo.

Poleg teh pa so še pomembni drugi vidiki, ki narekujejo izpopolnitev sistema strokovnega izobraževanja. Ne smemo prezreti zlasti izredno očitnega dejstva, da tretjina mladine še vedno ne konča uspešno osnovne šole v 8 letih in so ji po zakonu o srednjem šolstvu zaprta vrata v srednje šole in s tem seveda tudi v poklicne šole, ki so v sestavu srednjega šolstva. Te poklicne šole pa v sedanjem sistemu edine dajejo družbeno priznano spričevalo o poklicni šolski izobrazbi. Že doslej niso bili redki primeri, ko je v nekaterih deficitarnih strokah primanjkovalo poklicno izobraženih delavcev; zaradi premajhne privlačnosti takih poklicev ni bilo zadostnega vpisa v ustrezne poklicne šole, ker je bil pogoj uspešno končani osmi razred osnovne šole, hkrati pa so se za vpis v te šole zanimali mnogi učenci z uspešno končanim šestim ali sedmim razredom osnovne šole, potem ko so dopolnili 15. leto starosti. Do uveljavitve zakona o srednjem šolstvu, ki je zaostрил tudi kriterij za vpis v poklicne šole, so bili v nekatere poklicne šole sprejeti učenci, ki so imeli le spričevalo uspešno končanega 6. ali 7. razreda. Poklicne šole, ki so sprejemale take učence, so si prizadevale, da bi si ti učenci bodisi med poklicnim šolanjem ali pa kasneje ob delu, po načinu izobraževanja odraslih, pridobili manjkajočo izobrazbo osnovne šole. Menimo, da je treba takim učencem, ki nimajo spričevala uspešno končane osnovne šole, omogočiti, da se bodo lahko vključili v predvidene krajše oblike strokovnega izobraževanja in se tako dejavno vključili v proizvodno delo.

To seveda ne pomeni, da bi bile take oblike strokovnega izobraževanja organizirane samo zaradi učencev, ki si v času šolske obveznosti niso pridobili celotne osnovnošolske izobrazbe. Poglavitni razlog za predlagani zakon je nedvomno v racionalizaciji strokovnega izobraževanja, ki ga je treba razporediti glede na zahtevnost posameznih poklicev na krajše nekajmesečno strokovno izobraževanje oziroma enoletno izobraževanje, nadalje na dvo- oziroma triletno izobraževanje v poklicnih srednjih šolah, na štiriletno izobraževanje v tehniških in drugih podobnih šolah ter na izobraževanje v visokošolskih zavodih. Vse te vrste in stopnje izobraževanja oblikujejo profile strokovnih kadrov za gospodarstvo in družbene službe. Zahtevnost profila poklica naj bo temeljito vodilo glede obsega, vrste in stopnje strokovne izobrazbe, ne pa togo določena shema šolskega sistema, kateri bi prilagajali trajne strokovnega izobraževanja oziroma učne dobe za izučitev poklica.

Takšno izhodišče narekuje ustrezne gibčne rešitve tako glede pogojev za vpis za predlagane oblike strokovnega izobraževanja kakor tudi glede trajanja izobraževanja. Služba zaposlovanja vedno znova ugotavlja, da bi lahko organizirali posebne krajše oblike strokovnega izobraževanja tudi za abituriente gimnazij, ki bi se usposobili na primer za delovna mesta tajnic, prodajalcev v knji-

garnah, v kozmetiki itd. Sodobni družbeni in gospodarski razvoj odpira vse več novih delovnih mest in možnosti zaposlovanja. Pri oblikovanju novih poklicev ne bi smeli postavljati pogojev glede strokovne izobrazbe s starimi, togimi, preživelimi merili. Na drugi strani pa so se v posameznih gospodarskih panogah ob klasičnih poklicih, ki so jih nekoč dajale vajenske šole, pojavili novi poklici, ki na podlagi predhodne osnovne splošne izobrazbe terjajo le ožjo specializirano strokovno izobrazbo. Prav takšno izobraževanje naj bi omogočili mnogim mladim ljudem, ki se ne bodo vpisali v poklicne ali tehnične šole.

Zakon o strokovnem izobraževanju po končani šolski obveznosti pa naj ne bi urejal le posebnih oblik poklicnega izobraževanja, marveč tudi status učencev v gospodarstvu pri praktičnem delu v delovni organizaciji ali pri zasebnem obrtniku, s čimer bi ustvarili kvalitetno nove odnose na področju strokovnega izobraževanja za te poklice. Učna pogodba bo še vedno pomembna pravna institucija in zato naj bi s tem zakonom določili tudi vlogo, vsebino in način registracije učnih pogodb ter odnosov med učenci ter delovno organizacijo oziroma zasebnim delodajalcem.

Gospodarska zbornica, ki je dala pobudo za ureditev statusa učencev pri praktičnem delu strokovnega izobraževanja, je skupaj z republiškim sekretariatom za delo in republiškim sekretariatom za prosveto in kulturo že pripravila predloge pravnih norm, ki naj bi v zakonu urejale to problematiko, sestavljeni pa so tudi že osnutki pogodb, ki bodo nujna osnova za urejeno praktično delo učencev.

V dosedanjih razpravah o posebnih oblikah poklicnega izobraževanja po končani osemletni šolski obveznosti je bila večkrat, zlasti na kmetijskih območjih izražena zahteva, da bi s predlaganim zakonom omogočili ustrezne oblike izobraževanja tudi kmečki mladini, ki ostane na vasi in se ukvarja s kmetijstvom oziroma gospodinjstvom. Kvalitetnejša in učinkovitejša kmetijska proizvodnja terja tudi ustrezno organizacijo kmetijskega izobraževanja za kmečko mladino, zlasti v zimskih mesecih, in sicer takega izobraževanja, ki bi bilo sodobno in kvalitetno, ter bi imelo splošno priznano družbeno veljavo, ne bi pa zahtevalo organizacije izobraževanja v smislu določb in zahtev zakona o srednjem šolstvu.

V zvezi s predlogom za izdajo tega zakona se zastavlja tudi vprašanje, kakšne bodo finančne posledice, ki jih bo terjala organizacija posebnih oblik strokovnega izobraževanja. Težko je vnaprej oceniti vsa potrebna sredstva, ker bodo nedvomno nekatere vrste strokovnega izobraževanja, ki so sedaj organizirane v poklicnih srednjih šolah, lahko v prihodnje organizirane po krajših oblikah izobraževanja kot doslej, kar je odvisno seveda od nomenklature poklicev, hkrati pa lahko pričakujemo tudi večji interes za tako organizirano izobraževanje med mladino, ki je končala šolsko obveznost v 6. ali 7. razredu in so ji bila doslej zaprta vrata za nadaljnje poklicno izobraževanje. Vsekakor bodo moralni ustanovitelji takih oblik izobraževanja, pa naj bodo to temeljne izobraževalne skupnosti oziroma družbeno-politične skupnosti, posamezne gospodarske panoge ali delovne organizacije, zagotoviti sredstva za financiranje osnovne dejavnosti ter za investicije v šolski prostor in opremo, ki bo za to potrebna. Ta zakon ne bo sam po sebi sprožil novih finančnih bremen za izobraževanje. Te oblike izobraževanja bodo nastajale v skladu s potrebami gospodarstva in družbenih služb in v okviru sprejetih programov in s tem v zvezi v okviru materialnih možnosti in potreb družbe.

Ob koncu bi želel opozoriti, da je bržkone delovni naslov predloga za izdajo zakona neadekvaten vsebini predloga, na kar je že opozorila tako zakonodajno-

pravna komisija kakor tudi odbor za šolstvo prosvetno-kulturnega zbora. Strinjamo se s to pripombo, ker bi nedvomno sedanji naslov povzročil terminološke nejasnosti, kajti strokovno izobraževanje po končani šolski obveznosti je dejansko tudi sestavni del srednjega šolstva. Zato menimo, da bomo morali v naslovu zakona upoštevati, da gre za posebne oblike poklicnega izobraževanja kakor tudi za organizacijo praktičnega dela za učence v delovnih organizacijah in pri zasebnikih.

Zavedamo se, da obdelava predloženih načel v konkretnem osnutku in kasneje v predlogu zakona ne bo lahka niti preprosta naloga. Prepričan pa sem, da bo današnja razprava in presoja o opravičenosti takega zakona v tem zboru lahko mnogo pripomogla k razrešitvi problemov, ki se nam zastavljajo ob zakonu. Zlasti nekatera stališča odbora prosvetno-kulturnega zbora za šolstvo nam bodo lahko koristno vodilo pri oblikovanju zakonskega osnutka. Menimo pa, da že doslej nanizani razlogi govorijo v prid takemu zakonu in da je že dosedanja razprava dokazala, da bomo lahko s takim zakonom koristno izpolnili vrzel v sistemu strokovnega izobraževanja oziroma v našem vzgojno-izobraževalnem sistemu sploh. Zato v imenu republiškega sekretariata za prosveto in kulturo predlagam zboru, da sprejme predlog za izdajo tega zakona.

Predsednik Miloš Poljanšek: Slišali ste izčrpno ustno obrazložitev predlagatelja. Naj omenim, da je enak tekst predloga za izdajo zakona obravnaval tudi izvršni svet in posredoval našemu zboru pismeno mnenje, vprašam predstavnika izvršnega sveta tovariša dr. Bračiča, če želi morda še ustno dopolniti mnenje izvršnega sveta. (Ne.)

Naj povem, da sta predlog za izdajo zakona obravnavala tudi naš odbor za šolstvo in zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije, ki sta oba predložila tudi svoji poročili.

Začenjam razpravo. Besedo ima poslanec Janko Belec.

Janko Belec: Tovariši predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Ko govorimo o strokovnem izobraževanju po končani šolski obveznosti, mislim govoriti predvsem o izobraževanju kmečke mladine. Že nekaj let smo na raznih sestankih, zborih volivcev in zadnjič tudi na seji občinske skupščine poslušali zahteve kmetovalcev, naj osnovna šola spremeni svoj učni program tako, da bi se dalo v program šole nekaj več za izobrazbo tiste mladine, ki bo imela poklic kmetovalca. Le težko smo tolažili naše kmetovalce z izgovorom, da osnovna šola ne pripravlja mladine za noben poklic, ker je to splošno izobraževalna šola. Z današnjo točko dnevnega reda o izobraževanju kmečke mladine izgleda, da bomo začeli odpravljati to vrzel, ki jo imamo že vrsto let, ko smo opustili tako imenovano kmetško-nadaljevalne šole, ki so bile zlasti pri nas zelo razširjene in so dosegle določene uspehe.

Nujno je tedaj, da v tem smislu nekaj ukrenemo, zlasti še sedaj, ko imamo vedno več kmetovalcev kooperantov in smo zainteresirani, da kmetovalci dosežejo čim večje uspehe in da za dosego teh uporabljajo tudi sodobne agrotehnične ukrepe. Gre nam pri tem za mladino, ki je v zadnjem času začela nekoliko bolj ostajati na vasi, na zemlji, kamor jo je zadnja leta pritegnila kmetijska mehanizacija, medtem ko je ta mladina prej, ko tega ni bilo, zapuščala kmetije, pa tudi naše vasi.

Pri tem gre predvsem za oblike nadaljnjega izobraževanja kmečke mladine. V preteklosti se je obnesla oblika dveh letnikov, in to z delom od 1. novembra

do srede ali do konca meseca marca, to je 5 mesecev. Pri dvakratnem tedenskem obisku bi se tako opravilo lahko v vsakem letniku okoli 180 do 200 pedagoških ur. V poletnih mesecih pa bi bila za to mladino primerna praksa. Pouk bi ne smel biti zgolj suhoparen, teoretičen, temveč močno povezan z ogledi in praktičnimi demonstracijami. Take šole naj bi bile na sedežih osemletnih šol. S tem pa ni rečeno, da jim bo dala vsebino osnovna šola, pač pa, poleg učiteljev praktikov, ljudje iz proizvodnje socialističnega sektorja. Take šole ne bi smele imeti preveč splošno izobraževalnih predmetov, kot je bilo to deloma v preteklosti, ko je bila marsikatera šola podaljšana roka osnovne šole. Taka vsebina šole tedaj obiskovalcem ni ugajala. Mnogo bolj kot splošni predmeti je bila privlačna živinoreja, kmetijstvo, kmetijski stroji, obrezovanje vinske trte, čiščenje in nega sadnega drevja, poslovno spisje, poslovna matematika itd.

Uvedba izobraževanja kmečke mladine po končani šolski obveznosti je tedaj nujna stvar, če hočemo kakovostno in učinkovito kmetovanje in gospodarjenje. Takšno izobraževanje naj bi bilo za kmečko mladino obvezno. Seveda bo ob tem nastalo vprašanje financiranja tega izobraževanja. Klub poslancev Pomurja se je že izrekel, naj bi to financirale temeljne izobraževalne skupnosti.

Predsednik Miloš Poljanšek: Besedo ima poslanec Franc Kuzmič.

Franc Kuzmič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Tovariš Belec je omenil predvsem drugo varianto, ki govori o izobraževanju kmečke mladine. Jaz pa bi več govoril o prvi varianti, ker vidim v njej večjo perspektivo izobraževanja kmečke mladine, predvsem za daljšo obdobje.

Zakaj? Zadnji čas se postavlja pred kmetijske proizvajalce predvsem potreba po zakonski ureditvi tako imenovanega dedovanja kmečkih posestev in preprečevanja nadaljnje drobitve, ki gre ponekod že do take meje, da je to absurd, ki ga ne pozna skoraj nihče na svetu. Ker bo do tega zakona nujno slej ko prej prišlo, je treba zagotoviti, da bo reševal tudi enotnost oziroma nedeljivost posestva in da bo lahko dedoval zlasti tisti, ki je za proizvodnjo dejansko usposobljen. Zaradi tega vidim v prvi varianti izobraževanja mnogo večjo perspektivo kot v drugi. Sicer menim, da je tudi druga oblika umestna, predvsem v sedanjem obdobju, ko ne moremo zadovoljiti vseh potreb, ki bodo verjetno nastale, in zahteva po izobraževanju s strani terena.

Vendar bi imel pri prvi obliki nekaj pripomniti: finančni rezultati verjetno niso povsem do kraja utemeljeni; vanje je dvomil naš odbor, pa tudi, kakor vidimo iz poročila, izvršni svet. Menim, da naj bi prvo obliko izobraževanja prevzela predvsem že obstoječe poklicne šole, ki se nikakor ne morejo vključiti v dejanske potrebe terena, pa tudi tehnične šole, saj vemo, da je tehniških kadrov sorazmerno precej oziroma celo preveč. Zaradi tega naj bi zakon jemal do teh šol ostrejši kriterij, tako da se ne bi zadovoljil samo z osnovnimi minimalnimi pogoji. Pri tem izobraževanju bi bilo potrebno tudi nekaj več, najmaj pa to, da bi bila sredstva, ki že obstajajo pri poklicnih šolah, v večji meri izkoriščena.

Predsednik Miloš Poljanšek: Besedo ima poslanec Boris Feldin.

Boris Feldin: Tovariš predsednik in tovariši poslanci! Le dve kratki pripombi: morda bi bilo prav določila tega zakona razširiti tudi na izobraževanje

odraslih. S tem bi namreč omogočili tudi starejšim ljudem, da si pridobijo kvalifikacijo na podlagi določil tega zakona.

Menim, da bi bilo treba vendarle dati več poudarka splošno izobraževalnim predmetom v poklicnih šolah, ker ni dovolj, da bo obiskovalec teh šol znal le voditi kmetijstvo ali pa upravljati razne stroje. Zato bi bilo treba v učne načrte vključiti slovenski jezik, družbenoekonomsko vzgojo, mogoče še matematiko in pri mladini do 18. leta tudi telesno vzgojo, ki je za celovit razvoj mladine vsekakor tudi potrebna.

Predsednik Miloš Poljanšek: Besedo ima poslanec Ludvik Činč.

Ludvik Činč: Tovariš predsednik, tovariši poslanci in poslanke! Jaz bi se dotaknil gradiva na 6. strani, ki govori o tem, da bi se omogočil poklic tudi učencem, ki ne končajo osemletke. To stvar moramo odločno podkrepiti, saj je nujno, da pride tudi v zakon.

Prihajamo namreč do zelo nerodne situacije na tem področju. Zelo veliko otrok ne konča osemletke; tem je v celoti zaprta pot v delovno razmerje. Danes je tudi že zelo veliko podjetij, ki imajo v svojih statutih postavljeno, da ne more biti sprejet na delovno mesto človek, ki ni končal osemletke. To so že obravnavale tudi politične organizacije na mariborskem področju.

Kaj se dogaja? Naši otroci imajo možnosti, ker živijo v neposredni bližini Avstrije, da gredo tja in tam sklepajo učne pogodbe. Kasneje dobijo tam kvalifikacijo in napredujejo celo do visoko kvalificiranih delavcev. Ko se bodo ti ljudje začeli vračati, jim bomo legalizirali njihove poklice oziroma njihovo kvalifikacijo. Kaj pa smo storili s tistimi otroki, ki to niso mogli narediti?

Zato je nujno potrebno, da spremenimo v tem smislu sedanje stanje in da zakon dobi člen, ki bo omogočal v določenih poklicih mladi generaciji, ki danes zaradi sedanjega šolskega sistema ne more priti do končane popolne osemletke, zaposlitev.

Predsednik Miloš Poljanšek: Še kdo želi razpravljati o predlogu za izdajo zakona? Če ne, zaključujem razpravo in dajem na glasovanje predlog naslednjega sklepa:

Na podlagi 255. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije in 79. člena poslovnika prosvetno-kulturnega zbora je prosvetno-kulturni zbor Skupščine SR Slovenije na 47. seji 24. septembra 1968 obravnaval predlog za izdajo zakona o strokovnem izobraževanju po končani šolski obveznosti in sprejel tale sklep:

1. predlog za izdajo zakona o strokovnem izobraževanju po končani šolski obveznosti se sprejme;

2. osnutek zakona naj temelji na načelih, ki jih navaja predlagatelj v predlogu za izdajo zakona z dopolnitvami, ki so jih v svojih poročilih predlagali odbor za šolstvo, zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije in izvršni svet v svojem mnenju;

3. osnutek zakona pripravi republiški sekretariat za prosveto in kulturo do 31. oktobra 1968.

Kdor je za tak predlog sklepa, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je prosvetno-kulturni zbor soglasno sprejel sklep o sprejemu predloga za izdajo zakona o strokovnem izobraževanju po končani šolski obveznosti.

Prehajamo na 5. točko dnevnega reda, to je na razpravo in sklepanje o predlogu zakona o visoki šoli za sociologijo, politične vede in novinarstvo.

Predlog zakona je predložil izvršni svet, ki je kot svojega predstavnika določili člana izvršnega sveta dr. Vladimira Bračiča in pomočnika republiškega sekretarja za prosveto in kulturo tovariša Marjana Laha. Želi predstavnik izvršnega sveta besedo? (Ne želi.)

Izvršni svet je predlagal, naj Skupščina SR Slovenije obravnava predloženi zakon po skrajšanem postopku, kot zakonski predlog. Odbor našega zbora za znanstveno raziskovalno delo in visoko šolstvo, ki je zakonski predlog obravnaval, se je s takšnim predlogom strinjal. Dajem predlog v razpravo. Želi kdo besedo? (Nihče.) Kolikor ne, dajem predlog za skrajšani postopek na glasovanje. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je prosvetno-kulturni zbor sklenil obravnavati predloženi zakon o visoki šoli za sociologijo, politične vede in novinarstvo po skrajšanem postopku kot zakonski predlog.

Zakonski predlog je obravnavala zakonodajno-pravna komisija in o tem predložila poročilo. Želi poročevalec komisije poročilo še ustno dopolniti? (Ne želi.)

Zakonski predlog je na predlog odbora republiškega zbora za prosveto in kulturo obravnaval tudi izvršni odbor republiške izobraževalne skupnosti in poslal k predlogu svoje mnenje, ki ste ga dobili danes na klopeh. Želi morda predstavnik republiške izobraževalne skupnosti še ustno obrazložiti svoje stališče? (Ne želi.)

Začenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Nihče.) Zaključujem razpravo in dajem predlog zakona o visoki šoli za sociologijo, politične vede in novinarstvo na glasovanje, upoštevajoč spremembo besedila 1. člena, kot jo predlaga zakonodajno-pravna komisija. Kdor je za takšen predlog, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je prosvetno-kulturni zbor soglasno sprejel predlog zakona o visoki šoli za sociologijo, politične vede in novinarstvo. Republiški zbor o predlogu zakona še ni razpravljajal, na dnevnem redu ga ima na petkovi seji, to je 27. tega meseca.

Prehajamo na 6. točko dnevnega reda, to je na razpravo o programu izobraževalne skupnosti SR Slovenije.

Naj povem, da je med nami predsednik skupščine izobraževalne skupnosti univerzitetni profesor dr. Lujo Šuklje.

Program je Skupščini SR Slovenije predložila v skladu s tretjim odstavkom 56. člena zakona o izobraževalnih skupnostih in o financiranju vzgoje in izobraževanja republiška izobraževalna skupnost. Želi morda njen predstavnik še ustno obrazložiti predlog? (Ne želi.)

Izvršni svet je k programu posredoval svoje mnenje, dobili ste ga danes na klopeh, in sporočil, da bo pri tej točki dnevnega reda sodeloval kot njegov predstavnik član izvršnega sveta tovariš dr. Bračič. Želi morda tovariš Bračič besedo? (Ne želi.)

Program in predlog odloka o soglasju k temu programu sta obravnavala naš odbor za šolstvo in zakonodajno-pravna komisija, ki sta predložila svoji poročili. Želita poročevalca morda dopolniti pismeni poročili? (Ne želita.)

Začenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.)

Preden zaključim razpravo, mi dovolite prav kratko pripombo v zvezi s programom, in sicer k drugi in tretji strani, kjer je govora o srednjem in visokem šolstvu. Nisem namreč prepričan, da formulacija o prilagoditvi tega šolstva potrebam gospodarstva in družbenih služb v celoti obsega družbeni interes po kadrih omenjenih dveh stopenj šolstva. Mislim, da gre tu za širše pojmovanje v smislu čim širšega razvijanja splošne izobraževalne ravni našega prebivalstva; takšna formulacija pa takega našega interesa ne zajame. Zato menim, da je v tem smislu vendarle potrebno nekoliko širše pojmovati naš družbeni interes.

Zaključujem razpravo in dajem na glasovanje predlog odloka o soglasju k programu izobraževalne skupnosti SR Slovenije, upoštevajoč pripombo zakonodajno-pravne komisije Skupščine SR Slovenije, da se v naslovu in v prvi vrsti besedila odloka črtajo besede »za leto 1968«. Kdor je za takšen predlog, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je prosvetno-kulturni zbor soglasno sprejel predlog odloka o soglasju k programu izobraževalne skupnosti SR Slovenije.

Prehajamo na 7. točko dnevnega reda, ki je običajno druga, to je na poslanska vprašanja.

Poslanec našega zbora Franc Bizjak je zastavil pismeno vprašanje v zvezi s stroški sedanje organizacije izobraževalnih skupnosti in možnostmi decentralizacije oziroma integracije sredstev za šolstvo.

Izvršni svet je sporočil, da bo na poslančevo vprašanje odgovoril član izvršnega sveta dr. Vladimir Bračič.

Dr. Vladimir Bračič: Poslanec Franc Bizjak je svoje vprašanje razdelil v 4 točke. V prvi točki sprašuje, koliko stanejo upravni aparati 60 izobraževalnih skupnosti. V zvezi s tem vprašanjem o organizaciji in stroških strokovnih služb pri izobraževalnih skupnostih lahko ugotovimo, da je republiška izobraževalna skupnost zbrala podatke od 52 temeljnih izobraževalnih skupnosti, dve izobraževalni skupnosti pa kljub urgencam nista poslali poročila; zato je poročilo nekoliko nepopolno.

Na osnovi teh podatkov ugotavljamo, da ima svojo strokovno službo 31 temeljnih izobraževalnih skupnosti, za 16 temeljnih izobraževalnih skupnosti opravljajo strokovne in administrativne posle upravni organi občinskih skupščin, v petih primerih pa opravljajo te posle razni drugi organi oziroma institucije. V strokovnih službah temeljnih izobraževalnih skupnosti je zaposlenih 54 rednih sodelavcev in 9 honorarnih. Število delavcev, ki opravljajo administrativne zadeve izobraževalne skupnosti v organih občinskih skupščin in drugih institucijah, ni točno ugotovljivo, ker so posamezni delavci zaposleni še z drugimi nalogami. Po oceni pa je polno zaposlenih 10 do 15 delavcev. V procentih izraženo ima torej svojo lastno strokovno službo 60 % temeljnih izobraževalnih skupnosti, za 31 % izobraževalnih skupnosti opravljajo posle organi občinskih skupščin, za 9 % temeljnih izobraževalnih skupnosti pa opravljajo te posle drugi organi oziroma institucije.

Za leto 1968 je za financiranje teh temeljnih izobraževalnih skupnosti načrtovanih po njihovih finančnih načrtih 2 630 652 din. Od tega naj bi se porabilo za osebne dohodke in materialne izdatke strokovnih služb ter za bančno mani-

pulativne stroške 1 954 862 din ali približno 74 % vseh sredstev, za direktno ugotovljive stroške samoupravnih organov izobraževalnih skupnosti — dnevnice, potni stroški, organizacija sej in podobno — pa 675 790 din ali približno 26 %.

Pri primerjavi zgoraj prikazanih stroškov s stroški bivših skladov za šolstvo nastajajo težave in sicer zato, ker je takšno primerjavo naredilo le 34 temeljnih izobraževalnih skupnosti, ki so lahko bolj ali manj točno ugotovile, kakšni so ti stroški bili prej. Druge pa ugotavljajo, da je bilo poslovanje bivših šolskih skladov tako tesno povezano s poslovanjem občinskih skupščin, da ne morejo izločiti posebnih stroškov za funkcioniranje šolskih skladov. Podatki poslovnih stroškov za 34 bivših šolskih skladov v letu 1966 pa znašajo skupaj 1 520 223 din, od tega za osebne dohodke in materialne izdatke teh strokovnih služb 1 245 654 ali 82 % vseh sredstev in 274 569 din ali 18 % vseh stroškov za stroške organov upravljanja.

Če tako na grobo ocenimo še stroške za poslovanje tistih šolskih skladov, za katere ni bilo mogoče zbrati točnih podatkov, in če upoštevamo, da so stroški v nekaterih izobraževalnih skupnostih danes celo nižji, kot so bili prej stroški skladov prav v teh predelih, potem lahko sklepamo, da se z uvedbo novega samoupravnega mehanizma na področju izobraževanja in novih organizacijskih oblik za poslovanje izobraževalnih skupnosti stroški niso bistveno povečali, zlasti še, če upoštevamo vlogo izobraževalnih skupnosti v primerjavi z bivšimi skladi za šolstvo, bistveno spremenjene pristojnosti sedanjih izobraževalnih skupnosti in s tem seveda povezane znatne spremembe v kvantiteti in kvaliteti dela na področju vzgoje in izobraževanja. Primerjava stroškov republiške izobraževalne skupnosti in bivšega sklada SR Slovenije za šolstvo pa daje naslednjo sliko: V tajništvu je 8 redno zaposlenih sodelavcev in en honorarni. Stroški strokovne službe z bančno manipulativnimi stroški so predvideni na 512 220 din, stroški skupščine, izvršnega odbora in drugih organov izobraževalne skupnosti pa na 91 780 din, skupaj torej 604 000 din. V letu 1966 je bilo pri skladu SR Slovenije za šolstvo zaposlenih 5 delavcev v okviru republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, celotni stroški poslovanja tega sklada pa so znašali 602 000 din, gre torej za razliko 2000 din. Iz tega je razvidno, da se tudi stroški poslovanja republiške izobraževalne skupnosti v primerjavi s stroški prejšnjega sklada niso bistveno povečali.

Nadalje postavlja tovariš poslanec vprašanje, kdo so iniciatorji predloga današnjega stanja. Izobraževalne skupnosti kot višja integrirana oblika samoupravljanja na področju vzgoje in izobraževanja so zasnovane v skladu z našim splošnim družbenim sistemom, ki sloni na občini, komuni kot osnovni družbenoekonomski enoti. Zato je treba seveda iniciatorje za formiranje izobraževalnih skupnosti v sedanji obliki iskati med tistimi, ki so začrtali osnove našega komunalnega in samoupravnega sistema. Menim, da tovariš poslanec ni načelno proti takšnemu sistemu, pač pa je iz vprašanja mogoče razbrati, čeprav to ni direktno rečeno, da ima pomisleke h konkretni sedaj veljavni ureditvi.

Skrb za šolstvo je ena od temeljnih nalog občinske družbeno-politične skupnosti. To dejstvo in praksa preteklosti sta nedvomno prispevala k temu, da smo ob uveljavljanju izobraževalnih skupnosti postavili temeljno izobraževalno skupnost v ta okvir in dobili toliko temeljnih izobraževalnih skupnosti, kolikor smo imeli oziroma imamo občin.

Drugi odstavek 9. člena zakona o izobraževalnih skupnostih in o financiranju vzgoje in izobraževanja pa pravi, da se lahko po sporazumu ustanovijo temeljne izobraževalne skupnosti tudi za območje več občin. To možnost in

pravico so izkoristile mestne občine v Ljubljani in obalne občine ter ustanovile za več občin eno temeljno izobraževalno skupnost. To možnost imajo seveda tudi vse ostale občine oziroma temeljne izobraževalne skupnosti in če bo prišlo do podobnih procesov združevanja temeljnih izobraževalnih skupnosti, to seveda ne bo nič pregrešnega, niti s tem ne bomo kršili načel samoupravnosti; prej narobe: prav samoupravni dogovor o integraciji samouprave na višjem nivoju pomeni dokaz za kvalitetno rast našega samoupravnega sistema.

Pri tem želimo ugotoviti, da smo marsikje doslej tudi v sferi vzgoje in izobraževanja celo škodljivo potencirali samoupravo samo na najnižjem nivoju, to je na nivoju posamezne šole oziroma vzgojno-izobraževalnega zavoda. Če je bilo takšno pojmovanje samouprave v prvih začetkih, ko so prosvetni delavci samoupravne pridobitve šole osvajali, in jih zato tudi ljubosumno čuvali, razumljivo in opravičljivo, pa pomeni sedaj zapiranje v ozko samoupravo na najnižjem nivoju nedvomno zaostajanje v razvoju samoupravnih odnosov in lahko tudi že v določeni meri škodljiv pojav.

Ne zapiranje v ozke okvire delovnega kolektiva, temveč široka odprtost proti družbi lahko na vseh nivojih samouprave prinese področju vzgoje in izobraževanja hitrejšo rast in kvalitetnejše samoupravne odnose, saj se moramo zavedati, da se v samoupravnih odnosih v sferi vzgoje in izobraževanja s tem prepletajo in razrešujejo interesi treh dejavnikov, zainteresiranih za proces vzgoje in izobraževanja. To je interes občanov oziroma ožje in širše družbenopolitične skupnosti, interes delavcev prosvetnih ustanov in interes učee se mladine. Samo harmonično delo teh treh dejavnikov lahko da samoupravnim odnosom na področju vzgoje in izobraževanja pravo in globljo vsebino. Takšno široko odpiranje proti družbi ter razumno integriranje samoupravnih odnosov na višjih nivojih v najrazličnejših oblikah družbenega dogovora pa mora izhajati iz naših splošnih družbeno-političnih gibanj. Trenutne finančne težave nas ne bi smele in nas ne smejo demobilizirati pri utrjevanju resnično poglobljenih samoupravnih odnosov. Zaradi njih ne smemo iskati rešitev v administrativnih ukrepih in razrešitvah. Razprava, ki se je že začela, bo nedvomno potrdila pravilnost izhodišč, ki jih je v svojih sklepih in priporočilih v zvezi s tem začrtala naša skupčina.

Predsednik Miloš Poljanšek: Je poslanec Bizjak zadovoljen z odgovorom? (Da.) Na vprašanje poslanca Jožeta Bogoviča, kdaj bodo izdana določila o ocenjevanju, pohvalah, nagradah in drugih vzgojnih ukrepih bo odgovoril republiški sekretar za prosveto in kulturo Tomo Martelanc.

Tomo Martelanc: Tovariš predsednik! Tovariš poslanec Jože Bogovič je zastavil vprašanje, kdaj bodo izdane določbe o ocenjevanju in o pohvalah, nagradah ter drugih vzgojnih ukrepih, kot jih predvideva zakon o osnovni šoli. Odgovor je naslednji:

Zakon o osnovni šoli, prečiščeno besedilo je bilo objavljeno v Uradnem listu SRS, št. 9 iz leta 1968, določa v 101. členu, da mora izdati republiški sekretar za prosveto in kulturo izvršilne predpise na podlagi tega zakona najpozneje do pričetka šolskega leta 1968/69. Osnutek predpisa o ocenjevanju, ki temelji na sedaj veljavnem zakonu o osnovni šoli, je bil pravočasno pripravljen, vendar ni bil izdelan, ker je izvršnemu svetu in Skupščini SR Slovenije predložen osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli. Ta osnutek zakona vsebuje predlog za spremembo določil o napredovanju učencev

iz razreda v razred, zato bo potrebno predpis o ocenjevanju učencev naknadno spremeniti in ga prilagoditi določilom zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli. Ko bo sprejet omenjeni zakon, bo republiški sekretariat za prosveto in kulturo predpis o ocenjevanju izdal v najkrajšem možnem roku.

Prav tako je že dolgo pripravljen osnutek predpisa o pohvalah, nagradah in drugih vzgojnih ukrepih. Republiški sekretariat za prosveto in kulturo je dal spomladi osnutek v razpravo strokovnim organom in organizacijam ter prizadetim družbeno-političnim organizacijam. Razprava je med drugim opozorila na potrebo, da predpis ne sme biti le normativen, temveč mora biti tudi pedagoško dokumentiran. V razpravi je bilo ugotovljeno, da je treba ponovno proučiti celotno strukturo predpisa, ki bi ga kazalo zasnovati analitično, to je po področjih, razen tega pa so udeleženci opozorili tudi na nekatere pomembne vsebinske spremembe in dopolnitve predpisa. Do izraza je prišla tudi zahteva, naj pravilnik vsebuje razen določil o pohvalah, nagradah in drugih vzgojnih ukrepih tudi določila o pravicah in dolžnostih učencev. V skladu s tem je republiški sekretariat za prosveto in kulturo pripravil tudi predlog spremembe 59. člena zakona o osnovni šoli. Republiški sekretariat za prosveto in kulturo je ustanovil posebno komisijo, v katero so vključeni tudi vidni pedagoški strokovnjaki ter predstavniki zveze mladine in nekaterih družbeno-strokovnih organizacij. Ta komisija bo do začetka decembra pripravila nov osnutek predpisa.

Predsednik Miloš Poljanšek: Sprašujem poslanca tovariša Jožeta Bogoviča, če je zadovoljen z odgovorom? (Da.) Na vprašanje, ki ga je pred nekaj dnevi zastavil poslanec Zvone Cajnko, bo izvršni svet dal odgovor na prihodnji seji zbora.

Tako lahko zaključimo tudi 7. točko in se povrnemo k 3. točki, kjer nas bo podpredsednik zbora dr. Kornhauserjeva seznanila s predlogom mnenja, ki naj ga pri tej točki dnevnega reda sprejme naš zbor.

Dr. Aleksandra Kornhauser: Vsi trije odbori prosvetno-kulturnega zbora, to je za šolstvo, za znanstveno-raziskovalno delo in visoko šolstvo in za kulturne dejavnosti so zasedali v odmoru in pripravili predlog spremenjenega mnenja. Vsi trije so se zedinili, da v osnutku predloženo mnenje, ki ste ga dobili, lahko predstavlja osnovno izhodišče, ki smo ga le dopolnili. Zato vas prosim, da vzamete to mnenje v roke in sledite spremembam in dopolnitvam, ki jih vsi trije odbori predlagajo.

V prvem odstavku na prvi strani predlagamo, da bi v 4. vrsti za letnico 1969 dodali: »ki ga je predložil republiški sekretariat za finance.«

Drugi odstavek naj bi dobil v 5. vrsti za besedo »oblikovanju« naslednje dopolnilo: »in uresničevanju sprejete politike«. Vsi odbori so namreč menili, da ne gre le za oblikovanje, ampak da mora iti v tem dokumentu v prvi vrsti za uresničevanje že sprejetih stališč in sklepov.

Drugemu odstavku naj bi sledil nov, tretji odstavek, ki naj bi zajel stališča našega zbora do zbiranja in razdeljevanja sredstev. Predlogov je bilo več, vendar smo se nazadnje zedinili za naslednjo formulacijo:

»Materialni položaj izobraževanja in vzgoje, pokojninskega zavarovanja in status borcev je sprožil sprejete stališče, katerih uveljavitev terja večja sredstva. Le-ta je moč zagotoviti z doslednim strokovnim uveljavljanjem davčne politike, v kateri naj bodo podane možnosti za nove vire; mednje sodi tudi strmo pro-

gresivni davek na visoke osebne dohodke, luksuz in plažo vseh vrst. V nobenem primeru pa ne kaže dodatno obremenjevati gospodarstva. Z ustrezno davčno politiko je mogoče stimulirati zavzetost posameznikov in gospodarskih organizacij za podpiranje resničnih umetniških in kulturnih stvaritev. Soglasje za povečano davčno obremenitev občanov bo lažje doseči, če jim bomo hkrati prikazali namen zbiranja teh sredstev, ki naj bo v skladu s prioriteto, sprejeto v javnih razpravah v obliki družbenih dogovorov.«

S tem odstavkom so odbori želeli poudariti prav dejstvo, da se bodo občani radi odločali za večjo obremenitev, če jim bomo povedali, da je to v skladu z njihovimi zahtevami.

Pred zadnji odstavek na prvi strani naj bi še prišel nov odstavek v naslednjem besedilu:

»Predvideni porast republiških sredstev, brez izobraževanja in vzgoje, presega 15⁰/₀; zato je nerazumljivo, da je ob vseh zagotovilih za sanacijo področja vzgoje in izobraževanja ter sprejetih družbenih izhodiščih za razvoj kulture in znanosti predviden za izobraževanje in vzgojo le 15⁰/₀ porast, za znanost komaj 10⁰/₀, za kulturo pa celo 8⁰/₀.«

Dosedanji zadnji odstavek na prvi strani ostane nespremenjen; le na začetku se črtajo besede: »V osnutku predvideno.«

Na drugi strani naj bi prvi odstavek po prvotnem predlogu odpadel. Po daljši razpravi pa smo se zedinili, naj bo ta odstavek nov in naj se glasi takole:

»Predlog republiškega sekretariata za finance glede organizacijskih oblik financiranja vzgoje in izobraževanja je proračunsko-tehnične narave. Treba ga je temeljito proučiti, pri čemer naj dajo svoja mnenja občinske skupščine, republiška izobraževalna skupnost in temeljne izobraževalne skupnosti.«

Drugi in tretji odstavek na 2. strani naj bi ostala takšna kot sta. Nato pa naj bi sledil nov odstavek, v katerem bi poudarili delež nacionalnega dohodka za vzgojo in izobraževanje, zato predlagamo naslednje besedilo:

»Izračuni kažejo, da bomo z realizacijo celotnega sanacijskega programa za področje vzgoje in izobraževanja komaj dosegli tisti delež nacionalnega dohodka, ki smo ga uveljavili že leta 1962. To pa ne zagotavlja nadaljnje rasti in nenehnega prilagojevanja vzgojno-izobraževalne dejavnosti najnaprednejšim pedagoškim načelom.«

V dosedanjem 4. odstavku na strani 2 naj bi ostal prvi stavek s tem, da bi se ob koncu besedi »dokaj skromen« nadomestili z besedo »nesprejemljiv«. Preostali del tega odstavka pa naj se črta.

Zadnji odstavek na strani 2, ki se nadaljuje na strani 3, naj bi ostal do besedila v oklepaju nespremenjen; nato pa naj bi se glasilo takole: »kajti v postavki za kulturne dejavnosti so zajeta tudi področja in organizacije, ki ne sodijo neposredno v kulturo (letošnja proračunska sredstva neposredno za kulturo so se dejansko povečala le za 8⁰/₀ in ne za 11⁰/₀, predvidevanja za leto 1969 pa zopet kažejo le navidezno 21⁰/₀ povečanje; dejansko je namreč neposredno kulturi, to je skladom za pospeševanje kulture, namenjenih le 8⁰/₀ več, kar je polovico manj kot državni upravi).«

Zadnji odstavek naj se v celoti črta, mnenje pa naj se zaključi z naslednjo končno ugotovitvijo:

»Ob koncu je treba poudariti, da bi neupoštevanje stališč izvršnega sveta ter sklepov in priporočil Skupščine SR Slovenije povzročile resne politične posledice in postavilo v ospredje vprašanje zaupnice odgovornim republičkim organom.«

Poskušala sem prikazati predloge tako, da ste ugotovili, kje so razlike in dopolnitve. Če zbor želi, sem pripravljena mnenje v celoti še enkrat prebrati, vendar menim, da to ne bo potrebno, ker je bila razprava zelo intenzivna in mnenje vsi poznate.

Predsednik Miloš Poljanšek: Dajem predlog mnenja v razpravo. Želi kdo besedo? (Nihče.) Če ni nikogar, ki bi želel razpravljati, dajem predlog mnenja na glasovanje. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je morda kdo vzdržal? (En poslanec.)

Ugotavljam, da je prosvetno-kulturni zbor sprejel mnenje k osnutku družbenoekonomskih izhodiščih za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969. Mnenje bom posredoval republiškem in gospodarskemu zboru.

S tem zaključujem 47. sejo prosvetno-kulturnega zbora. Dovolite mi, da vas ob koncu opozorim še na vabilo kluba poslancev SR Slovenije, v katerem vabi, da se udeležimo predavanja tovariša Veljka Mičunovića — predsednika odbora za zunanje zadeve in mednarodne odnose zveznega zbora zvezne skupščine, ki bo predaval o mednarodnih odnosih in o aktualnih problemih današnje politike. Po dogovoru s predsedstvom naše skupščine bo predavanje v petek 27. t. m. ob 18. uri v veliki skupščinski dvorani. Vsaj bližnje poslance vabim na prav gotovo izjemno zanimivo predavanje.

(Seja je bila zaključena ob 16. uri.)

SOCIALNO - ZDRAVSTVENI ZBOR

41. seja

(26. septembra 1968)

Predsedoval: dr. Vinko Mozetič,
predsednik socialno-zdravstvenega zbora

Začetek seje ob 9.05.

Predsednik dr. Vinko Mozetič: Tovarišice in tovariši poslanci. Pričenjam 41. sejo socialno-zdravstvenega zbora Skupščine SR Slovenije.

Svojo odsotnost so opravičili poslanci: dr. Dušan Mis, Janez Narad, dr. Zmago Slokan in Dolfe Vojsk.

Ugotavljam, da je zbor sklepčen.

Seji zbora prisostvujejo predstavniki izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, republiškega sekretariata za zdravstvo in socialno varstvo, republiškega zdravstvenega centra, Rdečega križa Slovenije, inštituta za gerontologijo in geriatrijo, višje šole za socialne delavce, društva socialnih delavcev Slovenije, skupnosti socialnih zavodov Slovenije, društva upokojencev SR Slovenije, republiške izobraževalne skupnosti, republiške skupnosti socialnega zavarovanja delavcev Slovenije in republiškega zavoda za socialno zavarovanje.

Goste pozdravljam in jih vabim, da sodelujejo v razpravi.

V dnevni red današnje seje zbora nismo vključili razprave o osnovnih izhodiščih za sestavo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969. Zadevno gradivo, ki ga je predložil republiški sekretariat za finance, ste prejeli že pred skupščinskimi počitnicami. V mesecu septembru so o tem gradivu razpravljali vsi odbori našega zbora. Odbori so sicer pozitivno ocenili pravočasno pripravo zadevnega gradiva, menili pa so, da je spričo spremenjene mednarodne politične situacije in novih obveznosti, ki v zvezi s tem nastajajo tudi za republiko Slovenijo, je nemogoče v sedanjem trenutku dati še kakšno jasnejšo orientacijo v pogledu instrumentov financiranja za leto 1969. Bili so soglasni v oceni, da bo jasnejšo usmeritev, vsaj kolikor zadeva delovna področja našega zbora, mogoče dati šele na podlagi konkretnjših analiz za posamezna področja. Po sklepu, ki ga je sprejel julija 1968, bo zbor na eni izmed prihodnjih sej obravnaval analizo poslovanja skladov zdravstvenega zborovanja in zdravstvenih zavodov z oceno do konca leta 1968 in s prognozo potreb za leto 1969 ter tudi podobno analizo glede invalidsko-pokojninskega sklada. Šele na tej

osnovi bo mogoče podati jasnejšo orientacijo glede financiranja omenjenih področij za prihodnje leto.

Za današnjo sejo zbor predlagam naslednji dnevni red:

1. odobritev zapisnika 40. seje zboru;
2. izvolitev članov delegacije socialno-zdravstvenega zbora za proslavo 25-letnice Zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju;

3. izvajanje zakona o skupnostih otroškega varstva in o financiranju nekaterih oblik otroškega varstva v SR Sloveniji z oceno poslovanja skladov otroškega dodatka in otroškega varstva do konca leta 1968 in za leto 1969;

4. predlog sklepov in priporočil za izboljšanje varstva starejšega prebivalstva;

5. poslanska vprašanja.

Ali se strinjate s predlaganim dnevnim redom? (Poslanci se strinjajo.) Ima kdo kakšen spreminjevalni ali dopolnilni predlog? (Ne javi se nihče.) Ugotavljam, da je dnevni red sprejet.

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 40. seje zboru. Zapisnik ste prejeli z gradivom za to sejo. Ima morda kdo kakšno pripombo? (Ne javi se nihče.) Če ni pripomb, ugotavljam, da je zapisnik odobren.

Prosim tovariša podpredsednika, da bi prevzel vodstvo seje za 2. točko dnevnega reda.

Podpredsednik dr. Adolf Drolc: Prehajamo na 2. točko dnevnega reda, to je na izvolitev članov delegacije socialno-zdravstvenega zbora za proslavo 25-letnice zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju. Besedo ima predsednik zbora dr. Vinko Mozetič.

Predsednik dr. Vinko Mozetič: Tovarišice in tovariši poslanci. Čez teden dni bo naša skupščina in z njo vsa slovenska javnost proslavila pomemben zgodovinski jubilej 25-letnico zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju. Ta zbor bo ostal v zgodovini slovenskega naroda eden izmed najpomembnejših mejnikov, saj je potrdil pravilnost dotedanjega neizprosnega boja proti okupatorju in pravilnost usmeritve Osvobodilne fronte ter položil najvažnejše temelje za svobodno in demokratično bodočnost slovenskega naroda.

Okolnosti osvobodilnega boja so narekovale, da je osvobodilna fronta kot politična sila, mobilizator in organizator ljudskih množic za odpor proti okupatorju ustvarjala oboroženo silo ljudstva ter hkrati prevzemala in opravljala tudi funkcije oblasti borečega se ljudstva. V začetnih najtežjih pogojih osvobodilne borbe ta oblast ni mogla uveljaviti popolnih demokratičnih oblik. Kljub temu ji ni moči oporekati stvarnega ljudskega bistva, saj je mogla nastajati edino le kot rezultat volje ljudstva, ki je v svoji borbi za obstoj, za samoohranitev, za nacionalno in socialno osvoboditev ustvarjalo in gradilo svojo oblast. Čim pa je osvobodilni in ljudski revolucionarni boj izvojeval prve velike zmage — zlom italijanskega fašističnega imperija — je zavestna politična sila našega naroda poskrbela, da ta oblast dobi tudi demokratične oblike, da dobi svojo formalno demokratično potrditev. In to je bil zbor odposlancev slovenskega naroda v Kočevju.

Sredi osvobojenega ozemlja se je po kapitulaciji fašistične Italije kljub grozeči ofenzivi nemških okupatorjev zbralo 1. oktobra 1943 v Kočevju 572 dele-

gatov iz vse Slovenije, demokratično izvoljenih med 20. in 25. septembrom. Zbrali so se v dvorani, kjer so bile zapisane preroške besede, ki jih je nekoč zaklical eden največjih sinov slovenskega naroda Ivan Cankar: »Narod si bo pisal sodbo sam.« To sodbo je slovensko ljudstvo na tem zboru tudi v celoti izreklo. Po svojih svobodno izvoljenih odposlancih se je enodušno izreklo za nadaljevanje neizprosnega boja proti okupatorju ne glede na žrtve, ki jih tak boj neizogibno terja, hkrati pa je v celoti potrdilo pravilnost dotedanje Osvobodilne fronte, zavedajoč se, da ga samo neizprosna oborožena akcija more rešiti pred sicer neizogibnim narodnim poginom.

Zbor je ugotovil, da je po vojaškem in političnem zlomu predaprilske Jugoslavije ter po organizacijskem polomu vseh uradnih jugoslovanskih strank Osvobodilna fronta, v okviru katere so se zbrale vse zares patriotične skupine in organizacije na slovenskem ozemlju, edina dvignila zastavo narodnoosvobodilnega boja in zajela pri tem velikansko večino slovenskih množic. Zato je zbor odposlancev potrdil, da je Osvobodilna fronta tudi edina zakonita ljudska oblast na Slovenskem. To svojo potrditev je zbor formuliral tudi v sklepu, ki ga je sprejel ob zaključku tridnevnega zborovanja in v katerem je rečeno, da izvoljeni 120-članski plenum Osvobodilne fronte slovenskega naroda izvaja kot slovenski narodnoosvobodilni odbor vrhovno ljudsko oblast slovenskega naroda v okviru Jugoslavije kot državne celote. S tem se je slovensko ljudstvo po svojih predstavnikih izreklo za svojo politično samostojnost in hkrati za združitev z ostalimi jugoslovanskimi narodi v državi svobodnih in enakopravnih narodov. Zbor je izvolil še 10-člansko predsedstvo slovenskega narodnoosvobodilnega odbora oziroma izvršilni odbor Osvobodilne fronte ter 40-člansko delegacijo za II. zasedanje AVNOJ.

Manj kot 2 meseca po kočevskem zboru je bilo II. zasedanje AVNOJ, na katerem so bili sprejeti revolucionarni sklepi, ki pomenijo konstituiranje jugoslovanske državnosti. Nekaj teh sklepov, med njimi vključitev Slovenije v državo svobodnih in enakopravnih jugoslovanskih narodov, nepriznavanja kraljeve londonske vlade, je kočevski zbor že anticipiral. Kočevski zbor je po svoji demokratičnosti, po svojih demokratično izbranih predstavnikih slovenskega ljudstva, nedvomno zelo pomembna anticipacija duha naše nove jugoslovanske državnosti ter ideje in sistema delavskega ter komunalnega samoupravljanja.

Ob 25-letnici zbora odposlancev se bodo letos 3. oktobra znova zbrali v zgodovinski dvorani Seškovega doma v Kočevju vsi še živeči odposlanci takratnega zbora, skupaj z delegacijami zborov naše republiške skupščine, da obude ne le spomine na velike odločitve tistega časa in trenutke, marveč da znova tako kot pred 25 leti skupaj z današnjimi poslanci premore doslej prehojeno pot ob ugotovitvi, da je samo v družbi, ki temelji na načelih svobodnega, enakopravnega in samoupravnega odločanja, mogoče ustvarjati in ustvariti veličastno geslo kočevskega zbora: »Narod si bo pisal sodbo sam!«

Dovolite mi, da predlagam delegacijo, ki bo naš zbor zastopala na omenjeni proslavi v Kočevju.

Za vodjo delegacije predlagam dr. Adolfa Drolca, podpredsednika zbora, za člane delegacije pa Milana Loštrka, Neno Luzar, Jožeta Oblaka in Srečka Rota.

Podpredsednik dr. Adolf Drolc: Slišali ste predlog za člane delegacije našega zbora, ki se bo udeležila proslave v Kočevju. Ali želi kdo razpravljati o tem predlogu? (Ne javi se nihče.)

Ker se nihče ne javi k besedi, dajem celotni predlog na glasovanje. Kdor je za ta predlog, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog sprejet. Prosim izvoljene člane delegacije, da se v odmoru zglase pri predsedstvu, da dvignejo vabila. S tem je druga točka zaključena. (Vodstvo seje znova prevzame predsednik dr. Vinko Mozetič.)

Predsednik dr. Vinko Mozetič: Prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na izvajanje zakona o skupnostih otroškega varstva in o financiranju nekaterih oblik otroškega varstva v SR Sloveniji z oceno poslovanja skladov otroškega dodatka in otroškega varstva do konca leta 1968 in za leto 1969.

Kot gradivo za to točko dnevnega reda ste prejeli poročilo republiške skupnosti otroškega varstva ter poročilo odbora za otroško varstvo našega zbora. Danes ste na mizi prejeli še stališča izvršnega sveta, ki je tudi o tem poročilu razpravljal.

Ekspoze k tej točki dnevnega reda bo dala Marija Ivkovič, predsednik izvršilnega odbora skupščine republiške skupnosti otroškega varstva.

Marija Ivkovič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Ko je ob koncu preteklega leta Skupščina SR Slovenije sprejela zakon o skupnostih otroškega varstva in o financiranju nekaterih oblik otroškega varstva, je bilo odkrito povedano, da se s tem zakonom ne rešujejo vsa vprašanja s področja skrbi za otroka, rešuje pa se organizacijska plat z ustanavljanjem samoupravnega organizma in zagotavljanje nekaterih virov sredstev za razvoj materialne baze otroškega varstva. Skratka zakon zagotavlja na področju družbene skrbi za otroka obliko samoupravljanja in temelj materialne osnove za pridobivanje novih kapacitet in novih virov financiranja. Ta zakon je dejansko pomenil vzmet za bolj razgibano in organizirano dejavnost na področju samoupravnega urejanja zadev otroškega varstva. Zakon je obvezal družbeno-politične skupnosti, da delujejo v treh smereh: da ustanavljajo skupnosti otroškega varstva, skrbijo za urejanje financiranja otroškega varstva in pripravijo programe s tega področja. Družbeno-politične skupnosti so se pri uresničevanju tega zakona v glavnem oprijemale 16. člena zakona, ki omogoča občinskim skupščinam odločitev, da naloge temeljne skupnosti otroškega varstva prevzame in opravlja temeljna izobraževalna skupnost. Ni mogoče trditi, da je s tem porušeno skladje, ki ga predvideva zakon, sočasno pa se ne sme prezreti, da je prav v dejstvu, da so se le tri občine odločile za samostojno skupnost otroškega varstva, verjetno prisotna bojazen ali pa celo del nezaupanja do novih samoupravnih skupnosti. Nikakor pa ne gre v celoti izenačevati obliko samoupravljanja in njen vsebinski del otroškega varstva s samoupravljanjem na področju šolstva in izobraževanja.

Samoupravljanje na področju otroškega varstva začenja pri občanih in njihovem kreativnem sodelovanju v okviru krajevnih skupnosti, delovnih in gospodarskih organizacij, skratka pri dajalcih sredstev za te namene. V tem pa je razlika od samoupravljanja šolnikov. Poleg tega otroško varstvo obsega poleg vzgoje tudi pomoč zaposleni družini. Prav v tem, da se, razen treh, občine niso odločale za samostojne skupnosti, se vidi, da ni izpoljena intencija zakona, ki izhaja iz samoupravne samostojnosti otroškega varstva, to je temeljnih skupnosti. Resnično so komisije, odbori, sekcije ali druge oblike organov, ustanovljenih pri temeljnih izobraževalnih skupnostih, samostojne v svojem delu in

sklepanju, vendar o teh sklepih dokončno odločajo skupščine izobraževalnih skupnosti. Zato je pričakovati, da bo pot k realizaciji teh sklepov glede na obvezne procedure počasnejša.

Republiška skupnost otroškega varstva meni, da razvojnih dogodkov ne kaže prehitovati in da je zakon sprožil vrsto pozitivnih premikov. Praksa bo pokazala na pomanjkljivosti, ki jih bodo morale tako skupnosti kot občine sproti reševati in odklanjati ter iskati v okviru zakona ustrezne oblike in metode dela. Četudi se je večji del občin odločil za postavljanje otroškega varstva v okvir izobraževalnih skupnosti, ni zanemariti tega, da je tudi izobraževalna skupnost samoupravna skupnost. Ta pa ima v sedanjih pogojih in okoliščinah res preobilico svojih problemov in jih le s težavo rešuje. Zato je razumljivo, da se že sedaj poraja bojazen, kako bo s sredstvi za dnevno varstvo otrok pri temeljnih izobraževalnih skupnostih, če so trenutni naporji usmerjeni le v to, kako bi zagotovili sredstva za osebne dohodke v šolstvu. Iz tega izhajajo tudi že pomisleki, ali ne bi kazalo delovati v smeri, da se sredstva za dnevno varstvo izločijo iz temeljnih skupnosti. Dokler traja samo bojazen glede tega in če ni konkretnih primerov, da bi se porabila sredstva za dnevno varstvo v druge namene in ni nič oprijemljivega, smo lahko še mirni, a vendar pripravljeni. Če pa bi se ta bojazen v praksi potrdila, potem bo vsekakor treba energičneje zaščititi ta sredstva za njih namen.

Razvojni tokovi od sprejema zakona pa do sedaj nas potrjujejo v ocenah, da se pri organizaciji in ustanavljanju temeljnih skupnosti otroškega varstva niso v zadostni meri angažirale družbene in politične organizacije, kot tudi delovne organizacije in da je bila v večji meri ta naloga prepuščena strokovnim službam. Zakon določa, da se v republiki ustanovi republiška skupnost otroškega varstva. V ta namen je bil imenovan iniciativni odbor, ki je izvršil vse potrebno in se je v polni meri angažiral in pritegnil k sodelovanju družbene organizacije, strokovne službe in druge dejavnike. 27. junija t. l. je bila ustanovljena republiška skupnost otroškega varstva, ki je izvolila svoje organe in sprejela sklepe, ki so razvidni iz poročila. Skupščina je sestavljena iz članov, kot določa zakon. V njej sodeluje tudi 20 predstavnikov gospodarskih organizacij, kar bo omogočalo, da bodo neposredni dajalci sredstev lahko vplivali na kreiranje politike skupnosti in obenem obveščali organizacije o delu te skupnosti. Poleg drugih oblik javnosti dela bo to ena najtrdnjših. Organi skupščine republiške skupnosti že delujejo. Tako temeljne skupnosti kot tudi republiška skupnost otroškega varstva so zaživi v specifičnih pogojih, v kakršnih so bili ustanovljeni, v mislih imam razne oblike organov samoupravljanja. To so čisto novi, mladi organizmi, ki iščejo pota in najboljše rešitve za popolno uresničitev zakona. To pa pomeni otroško varstvo v celoti postaviti na stabilne temelje samoupravne, samostojne skupnosti. Zato bo tem novim organizmom potrebna izdatna pomoč in podpora.

Družbeno-politične skupnosti imajo z zakonom določene naloge glede financiranja otroškega varstva. Sredstva, ki se stekajo na podlagi prispevne stopnje, sedaj že redneje dotekajo in zaostajajo približno le za maso sredstev, zbranih v enem mesecu, kar je razumljivo glede na tehniko vplačevanja. V teh sredstvih so zajeti tudi prispevki iz osebnih dohodkov delavcev JLA, ki jih vplačujejo po istem sistemu, kot delavci delovnih organizacij. Pred tem zborom pa želim povedati, da se intencija zakona o solidarnem prispevanju vseh občanov ni uresničila v celoti. Večina občinskih skupščin ni sprejela sklepov o izločanju sredstev iz prispevka od kmetijske dejavnosti in samostojnih poklicev, kar

določa 12. člen zakona. Res je, da so ponekod ta sredstva skromna. Menimo pa, da se s tem ruši princip solidarnosti, ki ga izraža zakon. Občine bi morale ne glede na višino sredstev le-te izločati, kot to določa zakon. Kolikor je bilo v letu 1968 to časovno težje izvedljivo, pa je vsekakor treba občine pravočasno opozoriti, da bi za naslednje leto tega principa ne gledale kot dinar, pač pa kot obliko deleža vsakega aktivnega občana, ki je dolžan prispevati za otroško varstvo, pa čeprav indirektno prek že vplačanega prispevka od dohodka od kmetijstva oziroma samostojnih poklicev.

Priprava programov otroškega varstva je zahtevna naloga, ki ne more biti izražena le v potrebi določene družbeno-politične skupnosti, pač pa v usklajenosti teh potreb z gospodarskimi zmogljivostmi na podlagi analiz. Iz poročila je razvidno, da več kot polovica občin nima izdelanih in sprejetih programov, kar pa še ne pomeni, da se zaradi tega ni napravilo bistvenega premika. Že samo dejstvo, da je delala na oblikovanju programov skoraj polovica občin v SR Sloveniji intenzivno in solidno, nas potrjuje v tem, da je potreba in obveznost po programiranju obeležena kot izhodišče za nadaljnje delo. Če je temu tako, potem lahko resnično mislimo o močnejšem gibanju na terenu. Nekatere občinske skupščine so imele tudi težave zaradi slabe kadrovske zasedbe in pomanjkanja strokovnih delavcev, ki bi vodili priprave za izdelavo programov razvoja. V poročilu navajamo število občin, ki še niso pristopile k izdelavi programa razvoja, kar pa ne pomeni, da te občine mirujejo. Nasprotno, v okviru svojih možnosti pripravljajo kratkoročne, minimalne programe razvoja za pokrivanje najnujnejših potreb. Vsekakor pa bo ta zastoj pri izdelavi programov občin časovno vplival na oblikovanje nacionalnega programa, ker je nemogoče izdelati nacionalni program, če niso prej sprejeti programi temeljnih skupnosti oz. občin. Republiška skupnost otroškega varstva meni, da bo treba najprej vso pomoč dati občinam, katere to potrebujejo, šele nato bi se izdelal nacionalni program, ki mora biti usklajen s programom razvoja SR Slovenije, čeprav že sedaj kaže na težko dosegljivost predvidevanj srednjeročnega programa.

Tovarišice in tovariši poslanci. Pred seboj imate prvi finančni plan republiške skupnosti otroškega varstva, ki sicer ne omogoča rešitev vseh problemov, vendar pa intervencijo republike pri reševanju najbolj perečih problemov na terenu. Omogoča samostojno upravljanje temeljnih skupnosti s sredstvi, ki jim po zakonu pripadajo, katera pa z iskanjem novih virov financiranja lahko povečajo. Osnovna merila, kot ste lahko zasledili v poročilu, za delitev sredstev republiškega sklada za dnevno varstvo otrok je sprejela že ustanovna skupščina, podrobna merila pa pripravljajo organi skupščine. Že ob prvih razpravah se je nakazalo nekaj dilem in sicer:

- Kako letos deliti sredstva?
- Ali jih letos sploh deliti ali ne?
- Ali je treba čakati na izdelavo programov vseh občin, ali ne?
- Ali je intervencija v obliki kredita v sedanjem položaju najboljša?

Republiška skupnost otroškega varstva meni, da je že letos treba nekaj storiti za hitrejše vključevanje otrok v dnevno varstvo. Res pa je, da je čas zelo kratek in se mimo temeljitih priprav ne more in ne sme. Nadalje menimo, da bo obvestilo občinam o bližnjem javnem razpisu lahko pripomoglo k hitrejšemu delu pri izdelavi programov, nasprotno pa bi čakanje z razpisom, zaradi tistih občin, ki še nimajo izdelanih in sprejetih programov bil zelo slab stimulan za tiste, ki so programe izdelale in sprejele. Jasno nam je, da razvoja ne smemo zavirati in da je naša dolžnost, da ga pospešujemo. Nadalje sodimo, da

bi v sedanjem položaju izredno perečih problemov na področju otroškega varstva v vsej SR Sloveniji ne kazalo deliti sredstva v obliki dotacij, ker bi s tem preprečili nadaljnjo oplojevanje teh sredstev. Tako stališče in sklep je sprejela tudi ustanovna skupščina. Krediti pod dokaj ugodnimi pogoji pa bi bili za temeljne skupnosti sprejemljivi in bi omogočali hitrejšo rast teh, sedaj skromnih sredstev, sočasno pa bi v močnejši meri angažirali vse možne ostale vire.

Republiška skupnost otroškega varstva se sočasno s poročilom o izvajanju zakona o skupnostih otroškega varstva in o financiranju nekaterih oblik otroškega varstva pojavlja kot predlagatelj zakona o določitvi organa, ki odloča o pravici do otroškega dodatka in obvezni reviziji odločb o otroškem dodatku. To predlaga na podlagi sklepa ustanovne skupščine, ki je ugotovila upravičenost prenosa te službe iz okvira socialnega zavarovanja v okvir službe, ki že sedaj opravlja strokovno delo na področju skrbi za družine z otroci.

V poročilu smo vas poskušali kar najbolj realno seznaniti s stanjem na področju sklada otroškega dodatka; tako o vplivu cenzusa, o stanju sredstev sklada ter tudi o predvidevanjih z oceno do konca tega leta in za naslednje leto. Republiška skupnost je nekoliko manj optimistična v predvidevanjih o letošnji realizaciji planiranega dotoka sredstev kot je zavod za socialno zavarovanje. Stanje sklada seboljšuje, vendar bi nas preveč optimistične prognoze lahko zavedle in bi se tako v začetku naslednjega leta znašli nepripravljeni pred težavami, ki vsekakor bodo, vendar po dosedanjih ocenah in ob pametnem gospodarjenju ne bodo nepremostljive.

Iz letošnje ocene izhajajo tudi naša predvidevanja za naslednje leto. Mi ne prihajamo, tovariši in tovarišice poslanke, pred vas z zahtevo po celem kosu kruha, če pa vemo, da ga lahko dobimo samo pol. Izhajamo iz realnih pričakovanj, naših stvarnih potreb, ki pa jih podrejammo ekonomski moči in rasti gospodarstva ob upoštevanju ostalih potreb. Tudi mi sami vemo, da v enem letu ne moremo doseči tega, kar nismo mogli v dvajsetih. Čutimo pa pod seboj trdna tla, ki nam jih omogoča zakon. Želimo tudi, da se naš fundament ne menja vsako koledarsko leto. Stopnja prispevka v višini 1,8 % ni visoka glede na resnično težavno stanje na področju otroškega varstva. Pričakovati pa je, če bi vsaj za srednjeročno obdobje ostalo na isti ravni, pripeljala do vidnih rezultatov. Le tako lahko gradimo čvrsti program, če imamo jasno perspektivo, kje smo in na kaj lahko računamo. Menimo pa, da bi ob ugodni realizaciji in rasti osebnih dohodkov lahko spremenili notranjo delitev med republiško skupnostjo in republiškim skladom za dnevno varstvo otrok in temeljnimi skladi v korist občin, ki so osnovni nosilci razvoja otroškega varstva.

Vse poslance želimo obvestiti o posebnih sredstvih, ki so pri poslovnih bankah in se ne smejo uporabljati kot krediti za razvoj stanovanjskega in komunalnega gospodarstva ter za graditev objektov otroškega varstva. Poslovne banke bodo dodeljevale te kredite pod sorazmerno ugodnimi pogoji — z obrestno mero 2 % do največ 3 %, — vendar s kratkim rokom vračila do 31. 5. 1970. Na ta način so ti krediti le premostitvenega značaja in bodo prišli prav tam, kjer trenutno rabijo sredstva in nimajo dovolj lastnih sredstev, da bi pokrili najbolj pereče probleme.

Pričakujemo, da bo vaš zbor ocenil delovanje nove skupnosti otroškega varstva in s tem tudi izvajanje zakona. Menimo, da ne bo preveč, če izrazim naša pričakovanja, da dobimo podporo v naših prizadevanjih. To nam bo omogočalo večjo samostojnost in krepitev samoupravljanja na tako občutljivem področju, kot je otroško varstvo. Republiška skupnost otroškega varstva izreka

zadovoljstvo in zahvalo, da ji je v tako kratkem času po njenem rojstvu že omogočeno predočiti republiški skupščini in tudi vašemu zboru, težave in probleme, hkrati pa dosedanje uspehe in rezultate.

Predsednik dr. Vinko Mozetič: Kot sem že omenil, je o poročilu razpravljaj tudi izvršni svet. Za današnjo sejo zbora je določil kot svojega predstavnika tovarišico Zoro Tomič. Ali želi morda besedo? (Ne želi.) Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo?

Besedo ima tovariš dr. Adolf Drolc.

Dr. Adolf Drolc: Želel bi v kratkem prikazati, kako se realizira zakon o skupnostih otroškega varstva in o financiranju nekaterih oblik otroškega varstva v naših mariborskih občinah. Čeprav od sprejetja zakona ni poteklo niti dobro leto, že lahko na terenu ugotavljamo določene uspehe.

Prvič po vojni imamo samoupravno telo, ki skrbi za otroško varstvo. Res je, da je otroško varstvo obstajalo že prej in da je pokazalo v svojem delu tudi dosti uspehov, vendar je njegovo financiranje bilo dokaj stihijsko in prepuščeno slučaju. Tudi izvajanje samega varstva je bilo neenotno, nekoordinirano, večkrat večtirno vodeno in zato v celoti gledano kvalitativno in kvantitativno bolj pomanjkljivo.

Po sprejetju zakona imamo sedaj samostojno samoupravno telo, ki vodi vso dejavnost otroškega varstva in ki ima za to dejavnost tudi vnaprej zagotovljena finančna sredstva. Logično je, da v prvem letu poslovanja ta organ, tako na nivoju republike kot na nivoju občine, še ni mogel pokazati nekih izredno pomembnih uspehov v svojem delu, ki bi jih sicer lahko imel po svoji funkciji, sestavi in zakonskih možnostih delovanja. Vendar že sedanji dosežki jasno kažejo, da bomo na področju otroškega varstva v naslednjih letih lahko naredili odločen korak naprej, če bomo intencije zakona pravilno razumeli in jih v praksi tudi dosledno izvajali.

Pri nas v Mariboru smo formirali samostojno skupnost otroškega varstva z organoma: skupščino in izvršni odbor. Pri ustanovitvi skupščine in izvršnega odbora je bil upoštevan delegatski sistem, s čimer je bilo dejansko doseženo angažiranje širokega kroga činiteljev, krajevnih skupnosti, gospodarskih organizacij, družbenih organizacij in drugih. Le okrog 50 % članov teh organov so predstavniki tistih, ki neposredno delajo na tem področju, to je v otroško-varstvenih ustanovah — socialni in zdravstveni službi. Taka sestava skupščine in izvršnega odbora omogoča širok družbeni angažma v njej zastopanih članov, po drugi strani pa izključuje potencialno nevarnost preusmeritve skupščine v povsem strokovni organ, ki ne bi imel širše povezave s terenom. Skupščina skupnosti otroškega varstva v Mariboru je že sprejela svoj statut in program dela za to leto, pri njih izdelavi so bili zlasti aktivni zunanji člani. Glede na skromna razpoložljiva sredstva je bila mariborska skupščina enotna v tem, da se sredstva uporabljajo le za investicijske namene, ne pa za funkcionalno dejavnost. To pa zato, da se zagotovi sorazmerno hitra rast materialne baze otroškega varstva. Pri eventualni možnosti koriščenja teh sredstev za funkcionalno dejavnost je namreč obstajala velika nevarnost, da bi usahnili dosednji viri financiranja, ki dotekajo v temeljne izobraževalne skupnosti. Taka usmeritev je bila pogojena tudi z dejstvom, da razpoložljiva sredstva skupnosti otroškega varstva znašajo pri nas okoli 150 milijonov S din — letno. Ta sredstva pa omogočajo letno poleg nujnega investicijskega vzdrževanja vrtcev izgradnjo le enega vrtca.

Če bi šli v alternativo in ta sredstva uporabljali tudi za funkcionalno vzdrževanje, bi se pričela takoj drobiti in za dejansko investicijo ne bi ostalo dovolj sredstev. Poleg tega pa obstaja tudi bojazen, da bi temeljna izobraževalna skupnost kaj hitro pričela z restrikcijami pri izplačilu funkcionalnih sredstev, to je pri izplačilu osebnih dohodkov pedagoškega kadra v vrtcih, katere je sedaj dolžna plačevati in jih tudi plačuje prek posebne odobrene kvote od občinske skupščine. V momentu, ko bi sredstva skupnosti otroškega varstva uporabljali tudi za funkcionalne izdatke, bi ta sredstva začela izginjati. Skupna sredstva, to je investicijska in funkcionalna, s katerimi skupnost otroškega varstva danes posredno prek temeljne izobraževalne skupnosti, ali neposredno razpolaga, bi bila torej manjša. S tako orientacijo je na eni strani zagotovljen nemoten dotok sredstev za funkcionalno dejavnost, na drugi strani pa se lahko sredstva, zbrana po zakonu o skupnostih otroškega varstva takoj angažirajo za investicijske potrebe. Plod take politike in takega gledanja se v Mariboru kaže pri vrtcu v Metelkovi ulici, ki se že gradi in bo še to leto predan v uporabo. Pristopilo pa se je tudi k izdelavi načrtov za nov vrtec v Studencih. Prav tako je bilo vloženo nekaj sredstev v že obstoječe vrtece oziroma so bili poravnani stroški za nujno investicijsko vzdrževanje. Skupnosti je tudi uspelo najeti kredit za nadaljnje poslovanje in bo ta kredit koriščen za nove investicije. Te pa se programirajo po dolgoročnem načrtu dela, ki je pravkar v zaključni fazi in bo temeljil na strogo strokovno in detajlno določenih potrebah terena. K izdelavi tega dolgoročnega plana je bil pritegnjen širok krog neposrednih strokovnjakov in družbenih predstavnikov. Pri dosedanjem delu skupnosti otroškega varstva se je v praksi pokazalo nekaj pomanjkljivosti v financiranju, ki jih bo treba odstraniti, kajti le na podlagi rednega in v naprej možnega planiranja dohodkov je mogoče tudi zagotoviti racionalno delovanje skupnosti. Sredstva od osebnih dohodkov delavcev pritekajo redno, prav neredno pa od upokojencev, obrtnikov in vojaških oseb, deloma tudi od kmečkih zavarovancev. Ne samo, da neredno pritekajo, tudi znesek sredstev iz teh naslovov je samo aproksimativno planiran, nikakor pa ne točno znan. Zato bo treba rednemu dotoku prav teh sredstev posvetiti večjo pozornost in na republiškem nivoju zagotoviti instrumente za redno odvajanje.

O vprašanju otroškega dodatka je še precej nejasnosti in neenotnosti. Sedaj komunalni zavodi sprejemajo vsa sredstva za ta dodatek in ti zavodi opravljajo tudi vse administrativno delo pri izplačevanju otroškega dodatka. V bodoče je možno, da ostane stanje neizpremenjeno ali pa da celotna služba otroškega dodatka preide v okvir skupnosti otroškega varstva. Menim, da bi bilo bolj pravilno, da ostane služba otroškega dodatka v komunalnem zavodu za socialno zavarovanje, ki ima za to šolan in usposobljen kader. Nujno pa je, da samoupravni organi skupnosti otroškega varstva dobijo natančen vpogled v to poslovanje. Prav tako je potrebno, da se preostanek sredstev, ki ostane v komunalnem zavodu po letnem izplačilu otroških dodatkov, takoj nakaže v sklad skupnosti otroškega varstva. Eno in drugo danes ni realizirano. Kolikor te zahteve, to je vpogled v poslovanje in nakazilo preostanka na sklad skupnosti otroškega varstva, komunalni zavod ne more uresničiti, bi bilo treba službo otroškega dodatka vključiti v skupnost otroškega varstva. Vendar bi bila taka rešitev družbeno gledana, torej ne s pozicij skupnosti otroškega varstva ali komunalnega zavoda, dražja.

Temeljna izobraževalna skupnost izplačuje večino funkcionalnih sredstev, predvsem osebne dohodke zaposlenega kadra, torej delavcem, katerih dejavnost

leži v skupnosti otroškega varstva. Temeljna izobraževalna skupnost sprejema za to namenska sredstva od občinskih skupščin, vendar pa je logično, da zastopa tako politiko, v kateri prednjačijo interesi prosvete in je tak način treba spreminiti. Občinske skupščine bi naj v bodoče ta namenska sredstva raje nakazovale skupnosti in ta naj sredstva nato koristi za funkcioniranje svoje službe. Sredstva, ki jih je letos občinska skupščina Maribor prispevala v sklad skupnosti otroškega varstva, so ostala na isti višini kot lani. Naloga močnega samoupravnega telesa skupnosti bo v prihodnje prav gotovo tudi ta, da bo tudi od občinske skupščine dosegla naraščanje teh sredstev, ki ji bodo tudi objektivno potrebna zaradi širjenja mreže vzgojno-varstvenih zavodov, kar je omogočeno s sredstvi skupnosti.

Vse finančno in administrativno poslovanje skupnosti je bilo v Mariboru zaupano občinski skupščini in je bilo z relativno majhnimi stroški, dvakrat po pol delovne sile možno zagotoviti finančno-administrativno poslovanje sklada v tako veliki občini, kot je naša.

Predsednik dr. Vinko Mozetič: Želi še kdo besedo? Če se nihče več ne javi k besedi, zaključujem razpravo.

Menim, da so razprave o odboru, stališča in predlogi izvršnega sveta, pa tudi današnja razprava pokazale, da smo v Sloveniji dosegli določene pozitivne uspehe v razvoju otroškega varstva. Seveda so ti uspehi bolj skromni glede na to, da razpoložljiva sredstva močno zaostajajo za družbenimi potrebami. Predvsem lahko kot pozitivno ocenimo jasen koncept organizacije in sistem financiranja, ki se je v praksi pokazal kot ustrezen. Z večanjem družbenih zmogljivosti bomo lahko postopno vse hitreje reševali pereče probleme na tem področju. Pomemben delež pri reševanju teh problemov bodo vsekakor imeli realni programi otroškega varstva, ki naj bi jih čimprej sprejeli v vseh občinah in v republiki. V večji meri se bo treba tudi zavzeti, da razvoj otroškega varstva ne bi bil odvisen samo od sredstev, ki se po obstoječih instrumentih financiranja, tu mislim na stopnjo prispevka, zbirajo v ta namen. V večji meri bo treba angažirati tudi sredstva proračunov, delovnih organizacij in občanov za hitrejšo realizacijo postavljenih ciljev. Hkrati bo treba poskrbeti, da se sredstva, ki se zbirajo, za potrebe otroškega varstva, tudi čimbolj racionalno trošijo.

Ker ni bilo posebnih pripomb, menim, da se zbor tudi strinja s stališči in predlogi izvršnega sveta.

Zbor bo že na prihodnji seji obravnaval osnutek zakona o določitvi organa, ki določa o pravici do otroškega dodatka. Pravočasno bo treba sprejeti tudi odločitev v zvezi s prispevno stopnjo in cenzusom, ki bi bile uveljavljene v letu 1969.

Če se zbor strinja s takimi zaključki in stališči, zaključujem 3. točko dnevnega reda in prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to je na obravnavo in sklepanje o predlogu sklepov in priporočil za izboljšanje varstva starejšega prebivalstva.

Po sklepu zbora je odbor za socialno varstvo našega zbora pripravil predlog sklepov in priporočil, ki ste jih skupaj s poročilom odbora prejeli z gradivom za današnjo sejo. Naknadno ste prejeli poročilo zakonodajno-pravne komisije.

Ker je imela zakonodajno-pravna komisija nekatere vsebinske in pravno-tehnične pripombe k predlogu omenjenega akta, se je dobor za socialno varstvo danes pred sejo zbora sestal in sprejel deloma dopolnjen oziroma spremenjen predlog akta, ki vam je bil danes razdeljen.

Izvršni svet je o predlogu akta tudi razpravljal, poročilo pa ste danes prejeli. Odbor je v svoji razpravi že upošteval stališča izvršnega sveta.

Prosim poročevalca odbora, da seznaní zbor s stališči odbora in s spremembami, ki so vnesene v nov predlog sklepov in priporočil za izboljšanje varstva starejšega prebivalstva.

Besedo ima poslanec Jože Oblak.

Jože Oblak: Tovariši predsednik, tovarišice in tovariši poslanci.

Odbor za socialno varstvo je na današnji seji obravnaval pripombe zakonodajno-pravne komisije Skupščine SR Slovenije k predlogu sklepov in priporočil za izboljšanje varstva starejšega prebivalstva ter pripombe občinskih skupščin in republiških organov, ki so jih od zadnje seje odbora do danes poslali k predlogu obravnavanega akta.

Bistvene pripombe so poslali republiški sekretariat za zdravstveno in socialno varstvo, republiški sekretariat za gospodarstvo, izvršilni odbor skupščine republiške skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov ter občinske skupščine Ljubljana-Vič-Rudnik, Grosuplje in Logatec.

Odbor je sodil, da so pripombe zakonodajno-pravne komisije umestne, zato jih je upošteval v prečiščenem besedilu predloga sklepov in priporočil, ki ste ga danes prejeli. Nov predlog sklepov in priporočil se v primerjavi s prejšnjim predlogom razlikuje v naslednjem:

1. Po predlogu zakonodajno-pravne komisije je bila izvršena pravno-tehnična redakcija akta. Dodana je preambola ter spremenjeni naslovi pod I in II.

2. Iz prvotnega predloga sklepov je v 2. točki pod I. izpadel drugi odstavek, ki je nalagal izvršnemu svetu zagotovitev potrebnih finančnih sredstev za izvedbo nalog iz 2., 3. in 4. alinee te točke. Odbor je sodil, da je zadevna pripomba zakonodajno-pravne komisije umestna in da bo republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo potrebna sredstva za izvedbo zadanih nalog lahko planiral v okviru svojega programa dela za leto 1969. Rok za izvedbo nalog je določen na 30. 4. oziroma 30. 9. 1969, torej bodo naloge izvajane predvsem v okviru programa za prihodnje leto.

3. Naloge, ki so bile s prvotnim sklepom naložene inštitutu za gerontologijo in geriatrijo, višji šoli za socialne delavce in republiški izobraževalni skupnosti, so bile v skladu z umestno pripombo zakonodajno-pravne komisije prenesene v priporočilni del akta.

4. Iz priporočila naslovljenega občinskim skupščinam je odbor v prvi alineji črtal zadnji stavek, ker je prišel do zaključka, da ne kaže, predvsem glede na pristojnost zbora, podrobneje določati poti za doseg postavljenih ciljev. V drugi alineji pa je odbor opustil besedilo »ter zanje prilagodijo okrog 5 % stanovanj«, ker je menil, da je taka podrobnost odveč.

Odbor je ugotovil, da se organi, ki so poslali pismene pripombe k predlogu obravnavanega akta, strinjajo z njegovo vsebino in poudarjajo nujnost dosledne realizacije postavljenih nalog.

V zvezi z nalogo o izdelavi programa razvoja domskih kapacitet za posebne kategorije starejšega prebivalstva je republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo sporočil, da tak program lahko sestavi le na podlagi strokov-

nega dogovora o tem, kakšne vrste oskrbovancev naj oskrbujejo domovi za posebne kategorije ter kakšno je predvideno število le-teh. Medtem ko so potrebe za ostale vrste invalidov že precej znane, pa je potrebno število mest za duševno huje motene osebe še natančneje ugotoviti. Pri tem bo sekretariatu služila za osnovo študija, ki jo pripravljajo sodelavci psihiatrične klinike in ki bo med drugim zajela tudi duševno motene oskrbovance v domovih za stare. Podatki za to študijo bodo zbrani do konca decembra, analiza duševno motenih oskrbovancev v domovih in stališča o njihovi namestitvi pa bodo izdelana do 1. marca 1969. Podatki o potrebnih kapacitetah za oskrbo starih slepih ljudi bodo na razpolago do konca leta 1968. Po mnenju pristojnih služb in strokovnjakov ne bi smeli obravnavati kot posebne kategorije drugih vrst invalidov. Ker bodo vsi potrebni podatki za izdelavo programa razvoja domskih kapacitet za posebne kategorije starejšega prebivalstva zbrani do 1. marca 1969, bo torej sekretariat svojo nalogo lahko opravil v predvidenem roku, to je do 30. aprila 1969.

Glede naloge, da določi strokovne in tehnične pogoje za delo domov za starejše prebivalstvo, republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo sporoča, da bo potrebno najprej dobiti sliko sedanjega stanja in možnosti, ki nam bodo pokazale, kakšne zahteve sploh lahko postavljamo v sedanji situaciji. Že letos maja je sekretariat imenoval posebno strokovno komisijo, ki bo ocenila sedanje stanje v domovih za stare in možnosti za njihov razvoj. Komisija je sestavila program ogleda domov. Ogledi domov bodo končani do 17. novembra 1968, do konca decembra letos pa bo komisija izdelala skupno poročilo o stanju vseh domov. Na osnovi tega poročila bo sekretariat v sodelovanju z nekaterimi strokovnjaki izdelal predlog strokovnih in tehničnih pogojev za delo domov za stare. Sekretariat sodi, da bo kljub zahtevni nalogi svoje delo opravil v predvidenem roku.

V zvezi z izdelavo analiz o problematiki ostarelega kmečkega prebivalstva je republiški sekretariat za gospodarstvo sporočil, da bo sodeloval pri tej nalogi, opozoril pa je na predvideno razpravo v republiški skupščini o osnutku stališč, sklepov in priporočil v zvezi z nekaterimi problemi kmetijstva v Sloveniji. Tudi ob tej priliki bodo nedvomno osvetljena nekatera vprašanja socialnega varstva starejšega prebivalstva. Izvršilni odbor skupščine republiške skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov je sporočil, da so skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov še posebno zainteresirane za proučitev problematike ostarelega kmečkega prebivalstva. Menijo, da bi bilo treba v tem okviru obravnavati tudi možnosti za uveljavitev starostnega zavarovanja kmetov, s čimer bi dosegli, da bi mladi ljudje ostajali na kmetijah in se socialni problemi na vasi ne bi razrasli v tako širino, da bi jih bilo kasneje še težje reševati. Izvršilni odbor skupščine republiške skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov, ki je izrazil pripravljenost sodelovati pri izvedbi te naloge, je zainteresiran, da čimprej dobi v obravnavo osnutek zadevnega programa.

Dosedaj omenjene pripombe občinskih skupščin in republiških organov niso v nasprotju s predlaganimi sklepi in priporočili, oziroma ne gredo v smeri dopolnjevanja predlaganega akta z novimi nalogami. Izjemo v tem pogledu predstavlja predlog oddelka za skupne družbene službe skupščine občine Grosuplje. Le-ta se zavzema za organizirano zaposlovanje in eventualno prekvalifikacijo starih oseb. Meni namreč, da je z vidika duševnega zdravja zaposlitev starih ljudi izrednega pomena, zaradi česar naj bi zavodi za zaposlovanje delavcev uvedli posebno službo za zaposlovanje starejših oseb. Ta služba naj ne

bi samo posredovala delo, temveč naj bi prirejala tudi tečaje za prekvalifikacijo starih oseb. Ocenjujoč to stališče, je odbor prišel do zaključka, da predloga ni mogoče sprejeti glede na velike probleme pri zaposlovanju mladih, kvalificiranih kadrov, ki so končali šolanje. Po oceni odbora je želja starih ljudi po zaposlitvi predvsem posledica slabosti v sistemu pokojninskega zavarovanja, saj pokojnine večine upokojencev niso v ustreznem sorazmerju s poprečnimi osebnimi dohodki zaposlenih delavcev, oziroma se valorizacija pokojnin, spričo obstoječih zakonskih zadržkov in materialnih zmogljivosti družbe, ne izvaja na povsem ustrezen način.

Že omenjeni organ občinske skupščine Grosuplje se zavzema tudi za uvedbo socialne in zdravstvene službe v stanovanjskih skupnostih ter za ukrepanje s strani republiškega sekretariata za zdravstvo in socialno varstvo v smeri uskladitve cen oskrbnih dni v socialnih zavodih. Po oceni odbora so smernice za delo krajevnih skupnosti na področju družbene skrbi za stare s predlogom akta ustrezno opredeljene, vprašanje zdravstvene službe in njene organizacije pa v ta akt ne sodi. Po mnenju odbora ni stvar republiškega sekretariata za zdravstvo in socialno varstvo, da usklajuje cene oskrbnih dni v socialnih zavodih. Eventualne potrebne analize in konkretne predloge lahko pripravi skupnost socialnih zavodov Slovenije, ki je s predlogom priporočila itak pozvana, da tudi v prihodnje posveča vso skrb materialnemu poslovanju domov za stare.

Odbor je na današnji seji obravnaval tudi stališča in spreminjevalne predloge, ki jih je pisмено podal izvršni svet Skupščine SR Slovenije. Odbor se strinja s predlogom izvršnega sveta, da nalogo, ki je s sklepom pod točko 1. naložena izvršnemu svetu, opravi republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo, izvršilni svet pa o tem zavzame svoje stališče. Predlogi izvršnega sveta glede rokov za naloge, naložene republiškem sekretariatu, so v predlogu akta že upoštevani. V novem predlogu je tudi izostala, kot sem že prej omenil, za dolžitev izvršnega sveta za zagotovitev finančnih sredstev za izvedbo nalog naloženih sekretariatu. Odbor je sprejel predlog izvršnega sveta, naj se druga točka priporoči spremeni in nadomesti z novim predlaganim besedilom.

Glede na to odbor za socialno varstvo predlaga naslednje spremembe oziroma dopolnitve k predlogu sklepov in priporočil, ki ste ga danes prejeli:

Pod I. na drugi strani se črta besedilo prve točke. V drugi točki se za uvodnim stavkom doda prva alineja. »Do 31. 12. 1968 prouči možnosti za ponovno ustanovitev republiškega sklada za socialne zavode za financiranje preureditev in povečanje kapacitet socialnih zavodov. Izvršni svet naj o tem vprašanju zavzame svoje stališče.«

Pod točko I. se točke ustrezno prenumerirajo.

Pod II. na 3. strani se besedilo 5. točke nadomesti z naslednjim besedilom: »5. Republiška skupnost socialnega zavarovanja delavcev naj ob sodelovanju društva upokojencev zagotovi, da se sredstva, namenjena za reševanje stanovanjskih potreb upokojencev, uporabijo za izgradnjo domov za upokojence, ne pa za individualno gradnjo stanovanj.«

Odbor za socialno varstvo predlaga zboru, da sprejme predlog sklepov in priporočil za izboljšanje varstva starejšega prebivalstva v besedilu, ki nam je bilo danes predloženo s spremembami oziroma dopolnitvami, kot sem jih pravkar predlagal.

Predsednik dr. Vinko Mozetič: Izvršni svet je za svojega predstavnika na današnji seji zbora določil tovarišico Zoro Tomič. Ali želi predstavnica

izvršnega sveta obrazložiti stališča? (Ne želi.) Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? Besedo ima poslanec dr. Milan Hodalič.

Dr. Milan Hodalič: Imam pripombo v zvezi s poročanjem poslanca Oblaka o predlogu občine Grosuplje, da bi se starejše ljudi prekvalificiralo in nekako zaposlilo. Poslanec je pojasnil, da je odbor ta predlog zavrnil z utemeljitvijo, da je pač dovolj mlade delovne sile in da je to mogoče želja starih ljudi za doseg višje pokojnine, pravzaprav za izboljšanje njihovega finančnega stanja, ker so pokojnine premajhne. Menim, da ta stvar ne drži. Občutek imam, da so predlagatelji iz Grosuplja zasledovali nekaj drugega, kar bi po mojem mnenju tudi nujno morali upoštevati. Imel sem priliko, da sem se s temi problemi ukvarjal v domu na Bokalcih. Videl sem, da je pri starih ljudeh najtežji in največji problem psihični občutek, da so vsakemu sorodniku in družbi odveč. Zato bi bila prekvalifikacija starih ljudi v tem smislu, da bi nekaj počeli, karkoli, ne zato, da bi si pridobili dodatna sredstva in s tem povečali pokojnine, temveč zato, da bi do svoje smrti imel občutek, da so vsakemu, čeprav majhni skupnosti potrebni, umestna. Iz tega razloga bi predlagal, da se ta predlog še enkrat prouči in da se po možnosti najde ustrezno rešitev, da se starim ljudem posebno v domovih za starostnike in domovih za onemogle da možnost za dnevno psihično ali tudi fizično zaposlitev.

Predsednik dr. Vinko Mozetič: Prosim, želi še kdo besedo? Besedo ima poslanec dr. Samo Pečar.

Dr. Samo Pečar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci.

Res je, da so naše domske kapacitete za stare ljudi premajhne. Res je tudi, da večina domov ne ustreza, da so v starih graščinah, pristavah itd. Zato menim, da so predloženi sklepi in priporočila zelo koristni. V svoji praksi dnevno ugotavljam, da je veliko takih primerov, ki bi bili potrebni domske oskrbe, za katere bi se eventualno v domu še tudi našlo mesto, vendar pa ni plačnika. Zanima me, ali je vprašanje financiranja oskrbe teh starih ljudi prepuščeno samo občinskim skupščinam glede na njihove zmogljivosti in glede na njihovo razumevanje. Morda bi bilo umestno, da bi sprejeli tudi kaka priporočila glede zbiranja sredstev za plačevanje oskrbe takšnih ljudi, ki si je sami ne morejo plačati. Kajti vemo, da celo večina upokojencev ne zmore tega. Večina upokojencev, ki so te skrbi potrebni, je starejših, ima »staro« pokojnino, pogosto družinske pokojnine, ki so mnogokrat premajhne, da bi pokrile stroške oskrbe.

Menim, da je zelo umesten predlog, da proučimo ali so možnosti za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov. Doslej smo zakrivali oči in smo rekli, na kmetih je problem starih ljudi najboljše rešen, ker ostanejo v družinski skupnosti. Tisti, ki delamo na deželi, vemo, da zlasti v zadnjih letih to ni tako. Vemo, da je ogromno kmetov ostalo samih. Če pride kmet s kakršnimikoli težavami v ambulanto, ali pa ga obišeš na domu, mu seveda priporočiš počitek. Kmet odgovori, kako bom počival, ko bi moral sedaj še bolj delati. Vemo pa, da je popolnoma onemogel, sam ne zmore več, propada mu gospodarstvo in propada tudi sam. Pa tudi tisti, ki imajo svojce, ali so dobili koga, ki bi naj skrbel zanje, ki so na tako imenovanem preužitku, tudi tisti pogosto niso na boljšem, če ne celo na slabšem.

Predsednik dr. Vinko Mozetič: Besedo ima tovariš Jože Oblak.

Jože Oblak: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. V zvezi z izvajanjem poslanca dr. Hodaliča bi rad poudaril naslednje: Odbor je menil, da je prekvalifikacija zelo jase in precizen pojem. To, kar pa tovariš Hodalič povsem upravičeno predlaga, pa ni prekvalifikacija, temveč okupacijska in delovna terapija, ki pa je nujna in zaželena. Menim, da je to stvar prav vodstva zavodov, predvsem pa skupnosti socialnih zavodov, da čimprej uvedejo delovno in okupacijsko terapijo v teh zavodih, ki mora ustrezati fizični in duševni sposobnosti oskrbovanih. Torej ne gre za prekvalifikacijo teh ljudi. Menim da gre tu za nek nesporazum in da je stališče odbora, da odklanja prekvalifikacijo starih ljudi, pravilna. Odbor pozdravlja pobudo, naj se v vseh domovih za stare uvede delovna in okupacijska terapija. S tega stališča se strinjam z dr. Hodaličem. To naj upošteva v svojem programu tudi šola za delovne terapevte, ki vzgaja zadevne kadre, ki delajo ne samo v psihiatričnih bolnicah, temveč tudi v domovih za stare. Tako je treba razumeti stališče odbora o prekvalifikaciji. Pri prekvalifikaciji gre za dejansko spremembo poklica oziroma naziva, kar pa jasno pri straih ljudeh ne pride v poštev.

Odbor pa podpira predlog, da se v vseh domovih za onemogle uvede okupacijska terapija, da bodo ti ljudje imeli občutek, da so še zmeraj koristni in da nekaj prispevajo k oskrbi.

Predsednik dr. Vinko Mozetič: Opozoril bi poslance na drugo alineo 6. točke na 4. strani, kjer je napisano do 31. 12. 1968, pripravi program in to o skupnosti socialnih zavodov, pripravi program dejavnosti domov za stare. Menim, da je pod to točko zajeto to, kar tovariš dr. Hodalič predlaga. (Se strinjam.)

Želi še kdo besedo? Ne javi se nihče. Zaključujem razpravo in dajem na glasovanje predlog sklepov in priporočil za izboljšanje varstva starejšega prebivalstva, v besedilu, ki ga je danes sprejel naš odbor. Kdor je za tak predlog, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da je predlog soglasno sprejet.

Prehajamo na 5. točko dnevnega reda, to je na poslanska vprašanja.

Na vprašanje poslanca dr. Adolfa Drolca bo v imenu izvršnega sveta odgovorila tovarišica Zora Tomič, član izvršnega sveta.

Zora Tomič: Tovarišice in tovariši poslanci. Poslanec socialno-zdravstvenega zbora Skupščine SR Slovenije dr. Adolf Drolc je postavil izvršnemu svetu 25. 7. 1968 naslednja vprašanja, ki zadevajo zavod SR Slovenije za varstvo pri delu:

1. Ali naj zavod SR Slovenije za varstvo pri delu še naprej opravlja nekatere naloge republiškega strokovnega vrha službe medicine dela in če za to izpolnjuje potrebne strokovne pogoje?
2. Ali lahko ta zavod brez dovoljenja zdravstvene službe organizira post-diplomsko izpopolnjevanje iz medicine dela?
3. Ali se bodo vrnila zdravstveni službi sredstva, ki so bila vložena v izgradnjo tega zavoda, torej za zdravstveno varstvo delavcev? Ta zavod je bil zgrajen predvsem iz sredstev sklada zdravstvenega zavarovanja delavcev

in je ob ustanovitvi prevzel tudi vsa sredstva za delo bivšega oddelka za higieno dela zavoda SR Slovenije za zdravstveno varstvo.

Na zastavljena vprašanja dajemo naslednji odgovor:

1. Svet zavoda SR Slovenije za zdravstveno in tehnično varstvo je na svoji 10. redni seji 20. 3. 1968 sprejel sklep, da se na podlagi nove terminologije temeljnega zakona o varstvu pri delu in republiškega zakona o varstvu pri delu zavod SR Slovenije za zdravstveno in tehnično varnost preimenuje v zavod SR Slovenije za varstvo pri delu. Ta sklep je sprejel na podlagi odločbe, ki jo je republiški sekretariat za delo v smislu določil temeljnega zakona o varstvu pri delu in določila 19. člena republiškega zakona o varstvu pri delu izdal zavodu 1. 12. 1966 s pooblastilom za izdajanje strokovnih ocen in potrdil ter s pooblastilom za upravljanje periodičnih preiskav in preizkusov v smislu zahtev zgoraj citiranih zakonov. Ista odločba tudi navaja, da ima zavod status posebnega zavoda za varstvo pri delu, kar je zaključiti že iz vsebine ustanovitvene odločbe izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije. Iz navedene pooblastitvene odločbe, kakor tudi iz intencij temeljnega in republiškega zakona o varstvu pri delu, se da zaključiti, da zavod SR Slovenije za zdravstveno in tehnično varnost ni mogoče smatrati za zdravstveni zavod. Skupščina SR Slovenije in izvršni svet sta imenovala komisijo za pripravo predloga za uresničitev akcijskega programa zdravstvenega varstva. Ta komisija je dne 12. 6. 1967 izdala poročilo, iz katerega citiram odstavek, ki se nanaša na omenjeni zavod: »Zavod SR Slovenije za zdravstveno in tehnično varnost naj bi se spremenil v zavod za varstvo pri delu in bi bilo treba v ta namen v celoti revidirati ustavno listino tega zavoda v skladu z določili temeljnega zakona o varstvu pri delu. Ta zavod ugotavlja v svojih dopisih z dne 18. 11. 1966 in z dne 10. 5. 1967, da zavod SR Slovenije za zdravstveno in tehnično varnost ni mogoče smatrati na podlagi veljavnih predpisov za zdravstveni zavod. Ker po splošnem zakonu o zdravstvenem varstvu in zdravstveni službi in pa zakonu o organizaciji zdravstvene službe lahko le zdravstveni zavodi opravljajo zdravstveno varstvo, je potrebno spremeniti ustanovno listino tega zavoda v tem smislu, da se iz njegovega sestava izločijo vse tiste dejavnosti, ki predstavljajo izvajanje zdravstvenega varstva, to je predvsem sektor za medicino dela in seveda ustrezne funkcionalne enote, kot je to laboratorij itd. Potreba po takšni izločitvi ni osnovana le na potrebi, da zagotovimo zakonitost, temveč je to vsebinska potreba, kar v dosedanji organizacijski obliki zdravstveno varstvo pri delu ni zaživel. Iz teh izločenih enot ter z njihovimi kadri in sredstvi je potrebno ustanoviti inštitut za medicino dela v okviru kliničnega centra, saj medicina dela predstavlja pomembni del integralnega zdravstvenega varstva. Zavod SR Slovenije za zdravstveno in tehnično varnost naj se preimenuje v zavod SR Slovenije za varstvo pri delu.« S tem je konec poročila te komisije.

K temu velja torej pripomniti, da sprememba naziva in dejavnosti zavoda za zdravstveno in tehnično varnost, oprta na novo terminologijo zakona, na odločbo republiškega sekretariata za delo in na predlog oziroma poročilo komisije izvršnega sveta ni bila izvedena po veljavnih določilih zakona, ker temeljni zakon o zavodih, zlasti njegov 52. člen določa, da mora k vsakršnim spremembam zavoda dati soglasje ustanovitelj — to je izvršni svet. Isto vsebinsko določilo ima 19. in 20. člen temeljnega zakona o zavodih, ki ime zavoda veže na akt o ustanovitvi, ki ga sprejme skupščina družbeno-politične skupnosti, kar prav tako ni bilo storjeno.

Republiški zdravstveni center je pooblastil dr. Samo Modica, predstojnika centra za varstvo pri delu pri zavodu za zdravstveno varstvo v Mariboru, kot najbolj razviti instituciji na tem področju, da s sodelavci izdelata elaborat o organizaciji medicine dela v SR Sloveniji. Izvršni svet ne more dati dokončnega odgovora na prvo vprašanje. To bo lahko storil šele potem, ko bo republiški zdravstveni center razpravljal o navedenem elaboratu in sprejel ustrezne zaključke.

Na drugo vprašanje dajem naslednji odgovor: Bivši zavod SR Slovenije za zdravstveno in tehnično varnost v Ljubljani je bil po določbi republiškega sekretariata za zdravstvo in socialno varstvo z dne 29. jan. 1965 določen za učno bazo za specializacijo iz medicine dela in se na podlagi te odločbe diplomantom postdiplomskega tečaja iz medicine dela priznava tak tečaj v specialistični staž iz medicine dela. Zavod SR Slovenije za zdravstveno varstvo – republiški zdravstveni center je dne 9. nov. 1964 potrdil program postdiplomskega tečaja iz medicine dela. Od tega časa dalje so se izvajali na zavodu SR Slovenije za zdravstveno in tehnično varnost trije dvosemestralni postdiplomski tečaji. Komisija za medicino dela pri republiškem zdravstvenem centru je dne 8. junija 1967 na svoji redni seji sklenila, da se strinja, da se pri zavodu za zdravstveno in tehnično varnost ponovno organizira dvosemestralni postdiplomski tečaj iz medicine dela. Ta tečaj se je v šolskem letu 1967/68 izvajal in ga je obiskovalo 19 tečajnikov – zdravnikov. Zavod SR Slovenije za varstvo pri delu je bil dejansko le tehnična baza za ta tečaj. Na tečaju so predavali univerzitetni profesorji iz šole narodnog zdravlja v Zagrebu, ter univerzitetni učitelji ljubljanske medicinske fakultete in nekateri specialisti iz medicine dela v SR Sloveniji. Tečaj je vodil dr. Gabrijel Hruševar, specialist iz medicine dela, ki je vodil tudi prejšnja tečaja. Predstavniki zavoda SR Slovenije za varstvo pri delu smatrajo, da bi lahko zavod to svojo vlogo odigral tudi v bodoče, predvsem kot tehnična baza za tak tečaj, še posebej zato, ker imajo tudi zunanji učitelji vse možnosti, da izvajajo na tem zavodu številne vaje, ki so vezane na postdiplomski tečaj za zdravnike iz medicine dela. Upravni odbor zavoda pa je sprejel sklep, za katerega ni bil pooblaščen in je poslal vabilo vsem zdravstvenim ustanovam v Sloveniji, da prijavijo kandidate za ta tečaj, ki bi bil tudi v tem šolskem letu pod istimi pogoji.

Na predhodni razpis zavoda SR Slovenije za varstvo pri delu se je dosedaj prijavilo 15 kandidatov. Šele pred začetkom tečaja se je nameraval zavod obrniti na komisijo za vprašanja zdravstvenega varstva delavcev pri republiškem zdravstvenem centru in jo prositi za mnenje in privolitev, da se tak tečaj začne. Tak postopek ni pravilen in bi moral razpis opraviti kdo drug, zavod pa naj bi imel le funkcijo tehnične baze.

Na tretje vprašanje dajem naslednji odgovor: Zgradba zavoda se je gradila v obdobju od začetka leta 1962 do sredine leta 1964. Sredstva za gradnjo je zavod prejel iz naslednjih virov in v naslednjih zneskih: republiški zavod za socialno zavarovanje in okrajni zavod za socialno zavarovanje iz preventivnih skladov na podlagi soglasja izvršnega sveta 213 780 794 S dinarjev, zvezna komisija za nuklearno energijo 20 milijonov starih dinarjev, DOZ posojilo 40 milijonov S din, sklad SRS za negospodarske investicije posojilo 90 milijonov din in lastna sredstva zavoda 31 579 073 S din. Kolikor bo sprejet predlog komisije za pripravo predloga za uresničitev akcijskega programa zdravstvenega varstva, ki sem ga uvodoma citirala, smatramo, da je potreben dogovor med

zavodom SR Slovenije za varstvo pri delu in predvidenim inštitutom za medicino dela, oziroma organizacijo, ki bo te posle opravljala, torej kot strokovni, pedagoški in metodološki vrh medicine dela v Sloveniji glede uporabe prostorov, opreme in literature, ki jo dosedaj uporablja sektor za medicino dela pri omenjenem zavodu.

Predsednik dr. V i n k o M o z e t i č: Želi poslanec postaviti dodatno vprašanje? (Ne.)

Na vprašanje poslanca Antona Debeveca bo v imenu izvršnega sveta odgovorila Majda Gaspari, republiški sekretar za zdravstvo in socialno varstvo.

M a j d a G a s p a r i: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Poslanec zbora tovariš Anton Debevec je v zvezi z izvajanjem skupščinskih sklepov, ki zadevajo reševanje vprašanj borcev NOV, zastavil naslednje vprašanje:

»Kateri izmed zadevnih sklepov Skupščine SR Slovenije niso bili pravočasno izvršeni in kdo nosi odgovornost za to?«

Postavljeno vprašanje je tako načelno, da iz njega ni mogoče razbrati, na katere sklepe misli tovariš poslanec. Zato mi dovolite, da v zvezi z izvajanjem tozadevnih sklepov Skupščine tovarišu poslancu in celotnemu zboru podam naslednje kratko poročilo:

1. Na predlog SR Slovenije in SR Hrvatske je zvezna skupščina v avgustu sprejela zakon o dopolnitvah temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju, s katerim se primorski borci pri odmeri in uživanju starostne pokojnine izenačujejo z borci NOV pred 9. 9. 1943, če so stopili v NOV ali začeli aktivno in organizirano delati v osvobodilnem gibanju do 13. oktobra 1943. Sedaj je v teku reševanje vloge za priznanje statusa. S tem v zvezi sta bila te dni izvršnemu svetu predložena tudi predloga za spremembo zveznega in republiškega zakona od dodatka zaposlenim udeležencem NOV.

2. Zakonski osnutek o statusu in pravicah borcev za severno mejo v letih 1918 in 1919 sta že obravnavala pristojna skupščinska zbora. Zakonski predlog je izvršni svet obravnaval na zadnji seji in ga tudi predložil skupščini.

3. Izvršnemu svetu in komisiji skupščine za vprašanja borcev NOV je bil 18. septembra predložen delovni osnutek zakona, s katerim naj bi se uredilo podeljevanje priznavalnin predvojnim revolucionarjem, španskim borcem, udeležencem oktobrske revolucije, nosilcem spomenice 1941, najzaslužnejšim borcem NOV in borcem za severno mejo, kakor tudi celoten sistem podeljevanja priznavalnin.

4. Skupščina SR Slovenije je v mesecu juliju sprejela republiški zakon o vojaških vojnih invalidih. Zakon je uresničil vse skupščinske sklepe, glede invalidskega varstva, ki se sedaj konkretno urejajo.

5. Skupščina SR Slovenije je v juliju sprejela zakon o prispevku za graditev stanovanj za udeležence NOV, na podlagi katerega se bo del sredstev delovnih in drugih organizacij, zbranih s 4% stanovanjskim prispevkom namensko uporabljal za reševanje stanovanjske problematike borcev NOV. Sedaj se pripravljajo kriteriji za uporabo teh sredstev, ki bodo določeni s posebnim predpisom. Ta predpis naj bi bil sprejet najkasneje v mesecu novembru.

6. Za ureditev položaja vdov po invalidih I. in II. kategorije in usklajevanje invalidnin vojaških vojnih invalidov z rastjo življenjske ravni, ki je v pristoj-

nosti federacije, so bili zveznim pristojnim organom že v mesecu juliju posredovani ustrežni predlogi. Prav tako so se pristojni republiški organi zavzemali za prenos borčevskega dodatka od zveze na republiko. Tozadevni zvezni zakon se že pripravlja in bo sprejet še letos. Njemu bo sledilo obširnejše noveliranje republiškega zakona. Do takrat predlagamo le njegovo dopolnitev v zvezi s statusom borcev NOV na Primorskem. Tako stališče zastopa tudi Zveza združenj borcev NOV Slovenije.

7. Izvršnemu svetu je bila 20. septembra predložena informacija o razlikah med pokojninami borcev NOV s predlogi za njihovo uskladitev in prognozo potrebnih sredstev. Na tej podlagi bo izvršni svet sprejel zaključke o izvršitvi tistega sklepa skupščine, ki terja odpravo razlik med pokojninami borcev NOV. Izvršitev tega sklepa ni bilo mogoče bolj pospešiti, ker nismo razpolagali s potrebno dokumentacijo o stanju pokojnin borcev NOV o njihovih razlikah in potrebah po dodatnih sredstvih za zahtevano uskladitev pokojnin.

8. Republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo je zbral evidenčne podatke o nosilcih spomenice 1941, španskih borbih, udeležencih oktobrske revolucije in narodnih herojih. Sedaj pa je v teku zbiranje podatkov o borbih za severno mejo.

V novembru bo izvršnemu svetu predložen predlog za razširitev popisa prebivalcev, ki se pripravlja, da bi z njim izvršili tudi popis udeležencev NOV.

9. Izvršni svet je v mesecu septembru odobril republiškem sekretariatu za zdravstvo in socialno varstvo sredstva za namestitev treh novih delavcev v sektorju varstva borcev in vojaških vojnih invalidov. Sekretariat je že dvakrat razpisal potrebna delovna mesta, toda na žalost na razpis ni bilo odziva.

Iz navedenega sledi, da je večina sklepov skupščine že uresničenih, ali pa se nahajajo tik pred izvršitvijo in da le-ta za enkrat ne zaostaja za predvidenimi roki.

Predsednik dr. Vinko Mozetič: Želi poslanec postaviti dopolnilno vprašanje? (Ne želi.)

Želi še kdo postaviti poslansko vprašanje? Besedo ima poslanec Štefan Sreš.

Štefan Sreš: Na enem izmed letošnjih zasedanj sem postavil vprašanje glede zaposlovanja naših delavcev v tujini s konkretno navedbo tuje firme, ki je mobilizirala naše delavce po naših hotelih. Dobil sem odgovor, da je tak postopek nezakonit. Ker se to ponavlja, — v časopisu »Delo« je bil pred tremi ali štirimi tedni zopet oglas nemške firme, pred enim tednom pa oglas švicarske firme, ki našim organom za zaposlovanje v celoti jemlje pravico kreiranja politike na tem področju — postavljam poslansko vprašanje: »Kateri vzroki narekujejo zavestno kršenje zakonskih določil o zaposlovanju naših delavcev v tujini?«

Predsednik dr. Vinko Mozetič: Ali bi lahko predstavnik izvršnega sveta takoj odgovoril? (Ne.) Odgovor bo dan na prihodnji seji zbora.

Želi postaviti še kdo poslansko vprašanje? Besedo ima poslanka dr. Bogomila Kranjc-Rošker.

Bogomila Kranjc: Morda ni vprašanje, ampak samo predlog. Predlagala bi, da naš zbor prouči problematiko v zvezi s prometom zdravil, zlasti

v zvezi s prometnim davkom na zdravila. Menim, da je to velik problem v zdravstveni službi, predvsem glede oskrbe naših ljudi z zdravili in glede stroškov, ki jih zdravstvena služba s tem ima.

Predsednik dr. Vinko Mozetič: Pristojni odbor zbora bo o tej problematiki razpravljal in vzel na znanje predlog tovarišice Roškerjeve. Poslance bomo obvestili o nadaljnjem postopku obravnave.

Želi še kdo postaviti poslansko vprašanje? (Ne javi se nihče.)

Ker se nihče več ne javi, ugotavljam, da je dnevni red seje izčrpan in zaključujem 41. sejo socialno-zdravstvenega zbora.

(Seja je bila zaključena ob 10.35.)

ORGANIZACIJSKO - POLITIČNI ZBOR

53. seja

(27. septembra 1968)

Predsedovala: Vera Kolarič,
predsednik organizacijsko-političnega zbora

Začetek seje ob 9.30.

Predsednik Vera Kolarič: Tovarišice in tovariši poslanci! Pričenjam 53. sejo organizacijsko-političnega zbora Skupščine SR Slovenije.

Svojo odsotnost so opravičili poslanci: Mirko Žlender, Tone Kropušek, Albinca Možina, Janez Hočever in Stane Dolanc.

Ugotavljam, da je zbor sklepčen.

Za današnjo sejo predlagam naslednji dnevni red:

1. odobritev zapisnika 52. seje zbora;
2. izvolitev članov delegacije organizacijsko-političnega zbora za proslavo 25-letnice Zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju;
3. predlog zakona o razglasitvi 27. aprila za državni praznik Socialistične republike Slovenije;
4. nekatera aktualna vprašanja narodne obrambe na območju Socialistične republike Slovenije;
5. družbenoekonomska izhodišča za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969;
6. predlog za izdajo zakona o uveljavljanju prednostne pravice uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču v družbeni lastnini;
7. predlog odloka o finančnem programu za sofinanciranje III. faze prve etape graditve kliničnega centra v Ljubljani;
8. poslanska vprašanja.

Vprašam vas, ali ima kdo kakšen spreminjevalni ali dopolnilni predlog k dnevnemu redu? (Poslanci se strinjajo z dnevnim redom.) Če ne, menim, da je predlagani dnevni red sprejet.

Preden preidemo na dnevni red, vas moram v smislu določila 210. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije obvestiti, da je ustavno sodišče Jugoslavije odločilo, da do 1. septembra 1969 odloži odločanje o skladnosti zakona SR Slovenije o spremembah in dopolnitvah zakona o mestih, ki so razdeljena na ob-

čine, z ustavo Jugoslavije. Skupščina občine Ljubljana-Center je namreč izpodbijala ustavnost tistih določb zakona, ki urejajo pristojnosti mestnega sveta, kot zadeve pomembne za mesto oziroma kot zadeve skupnega pomena za mesto kot celoto. Ker ustavno sodišče Jugoslavije predvideva možnost spremembe zvezne ustave v 102. členu, kar je to sodišče tudi že predlagalo, je odločilo, da do 1. septembra 1969 odloži odločanje o skladnosti zakona SR Slovenije o spremembah in dopolnitvah zakona o mestih, ki so razdeljena na občine, z ustavo Jugoslavije.

Odločbo ustavnega sodišča Jugoslavije ste prejeli danes na klopi.

Prehajam na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 52. seje zбора. Želi kdo predlagati kakšne spremembe ali dopolnitve k zapisniku? (Poslanci nimajo pripomb.) Če ne, ugotavljam, da je zapisnik 52. seje zбора sprejet.

Prehajam na 2. točko dnevnega reda, to je na izvolitev članov delegacije organizacijsko-političnega zбора za proslavo 25-letnice Zбора odposlancev slovenskega naroda v Kočevju.

Ker želim spregovoriti nekaj besed v zvezi s tem jubilejem, prosim podpredsednika zбора, tovariša Braneta Vipotnika, da ta čas vodi sejo.

Podpredsednik Brane Vipotnik: Besedo ima tovarišica predsednica zбора Vera Kolarič.

Predsednik Vera Kolarič: Tovarišice poslanke, tovariši poslanci! V prvih dneh oktobra bo preteklo 25 let od enega izmed najpomembnejših dogodkov v novejši zgodovini slovenskega naroda. Od 1. do 3. oktobra 1943 je v Kočevju zasedal Zbor odposlancev slovenskega naroda. Ta dogodek je pomenil zgodovinsko zmago našega osvobodilnega boja, s katero si je slovenski narod priboril svojo politično samostojnost in demokratično oblast.

Kočevski zbor ni bil slučajni zbor predstavnikov slovenskega naroda, temveč je bil plod dotedanjšega razvoja ljudske oblasti in pogojen z objektivnimi činitelji tistega časa. Med njimi moramo omeniti enotnost narodnoosvobodilnega gibanja, vojaške uspehe po kapitulaciji Italije, zmago nad okupatorjevimi sodelavci, politični poraz bele garde, veliko osvobojeno ozemlje, organizacijo mreže terenskih odborov OF ter osrednjih upravnih in gospodarskih organov na osvobojenem ozemlju.

Kočevskega zбора tako ne moremo obravnavati izolirano, ne da bi posegli nazaj v leto 1941, ko je bila 27. aprila ustanovljena v Ljubljani enotna ljudska organizacija, Osvobodilna fronta slovenskega naroda, ki je združevala vse takratne napredne skupine slovenskega političnega življenja, katerih predstavniki so tvorili Vrhovni plenum Osvobodilne fronte. Ta plenum se je že 16. septembra 1941 konstituiral v slovenski narodnoosvobodilni odbor, ki je že predstavljal vodilni organ tistega delovanja novega političnega organizma Osvobodilne fronte, ki je razpolagal z nastajajočimi elementi oblasti. Slovenski narodnoosvobodilni odbor je bil dejansko vodilni organ slovenske ljudske revolucije in je pomenil prvi korak k vzpostavitvi slovenske ljudske suverenosti. Slovenski narodnoosvobodilni odbor je že od vsega začetka deloval na način, ki je značilen za organe oblasti, predvsem z izdajanjem splošno obveznih pravnih predpisov in z njihovim prisilnim izvrševanjem. Naj omenim le najpomembnejše:

odlok o zaščiti slovenskega naroda in njegovega gibanja za osvoboditev in združitve, odlok o narodnem davku, odlok o posojilu svobode in znane temeljne točke Osvobodilne fronte slovenskega naroda. Mimo tega so bili na osvobojenem ozemlju spomladi 1942 postavljeni prvi organi oblasti, neposredno voljeni narodnoosvobodilni odbori in narodnoosvobodilni svet z upravnimi resori.

Vse to razgibano politično življenje, pogojeno z vojaškimi uspehi partizanske vojske, ki se je že formirala v armado, je zahtevalo, da se pred slovenskim narodom položi obračun dotedanjega dela in postavi smernice za bodoče delo. S tem namenom je izdal izvršni odbor Osvobodilne fronte dne 11. septembra 1943 razglas o razpisu volitev v zbor odposlancev slovenskega naroda, prvi pravni akt te vrste na slovenskem osvobojenem ozemlju. Na podlagi tega razglasa so bile med 20. in 25. septembrom 1943 volitve, ki so zajele nad 200 tisoč prebivalcev širom po Sloveniji.

Izvoljeni odposlanci, 572 po številu, so se zbrali 1. oktobra 1943 ob 9 uri zvečer v dvorani bivšega Sokolskega doma v Kočevju na zgodovinskem kočevskem zboru. Menim, da ni potrebno posebej ponavljati usodnih odločitev za slovenski narod, ki jih je zbor sprejel v treh nočeh zasedanja, kljub temu pa naj vas spomnim na najvažnejši akt kočevskega zbora, to je na sklep o predstavnstvu in vodstvu slovenskega narodnoosvobodilnega boja in o začasnih organih ljudske oblasti slovenskega naroda v vojnem razdobju. Ta sklep je legaliziral po eni strani temeljne organe ljudske oblasti, to je terenske in ostale odbore osvobodilne fronte, oziroma narodnoosvobodilne odbore, ki bodo izvoljeni po načelu ljudske demokracije, po drugi strani pa je, kar je še posebej pomembno, legaliziral slovenski narodnoosvobodilni odbor, kot tisti organ, ki izvaja vrhovno ljudsko oblast slovenskega naroda v okviru Jugoslavije kot celote z notnim predstavnštvom vseh narodov Jugoslavije in državne skupnosti. S tem se je zbor dejansko izrekel v načelu za federativno ureditev nove Jugoslavije, s tem se je izrekel za graditev svoje lastne državnosti in sklenil to svojo državnost povezati z drugimi narodi v novo federativno Jugoslavijo. Slovensko nacionalno vprašanje v okviru federativne Jugoslavije je bilo s tem v jedru rešeno.

Kočevski zbor pomeni tako v slovenski narodni zgodovini nasploh in v razvoju slovenskega političnega predstavnštva še posebej, kvalitativno razvojno stopnjo. Glede na način, kako je bil konstituiran in glede na vsebino svojih odločitev je bil dejansko revolucionarna skupščina, ki se je sicer sestala z enkratno nalogo in ki tudi ni dala ustave, pač pa je s tem, da je izmed sebe ustvarila posebno ljudsko predstavniško telo z zakonodajno in izvršilno oblastjo, postavila prvo ogrodje oblasti in državnosti. Tako so Cankarjeve besede dobile s tem novo potrdilo, da si je slovenski narod začel pisati sodbo sam.

Kot pred 25 leti se bodo 3. oktobra letos znova zbrali v isti zgodovinski dvorani sedanjega Šeškovega doma v Kočevju vsi še živeči odposlanci takratnega zbora skupaj z delegacijami zborov naše sedanje republiške skupščine, ki je zrasla in se razvila prav iz zametkov, ki so bili postavljeni na kočevskem zboru, seveda v mnogo višjo obliko najvišjega samoupravnega organa naših delovnih ljudi, v obliko, ki so jo odposlanci Kočevskega zbora pred četrto stoletja komajda lahko slutili. Zbrali se bodo ne le, da obude spomin na velike odločitve tistega časa, marveč da znova skupno manifestirajo bratstvo, enotnost in svobodo, ki jo je slovenski narod z ostalimi jugoslovanskimi narodi izbojeval v borbi zoper sovražnika in domače izdajalce. V teh 25 letih so dosegli narodi Jugoslavije nesluten razvoj, ne samo na področju gospodarstva, temveč tudi

v razvijanju družbenih odnosov, ki je za zgled mnogim narodom sveta, pa tudi trn v peti vsem tistim mračnjaškim silam, ki se boje prebujenja narodov in delavskega razreda, ki se boje svobode misli in nadaljnjega razvoja samoupravnih odnosov na vseh področjih družbenega življenja, kar predstavlja eno izmed mnogih naprednih oblik življenja delovnih ljudi. Le v taki družbi, ki izhaja iz svobodnega združenega dela, iz družbene lastnine proizvodjalnih sredstev in kjer se samoupravno rešujejo vsi odnosi, ki v družbi nastajajo, je mogoče dosledno uresničiti načelo, ki je vodilo odposlanca kočevskega zbora, da si bo narod pisal sodbo sam, kar je prav v sedanjem času še posebej pomembno. Še vedno krojijo in skušajo krojiti usodo manjših narodov velesile, ki se ne ustrašijo nobenih sredstev in ki jim ni mar cena za zaslužnjevanje malih narodov. Priča smo mračnim dogodkom zaslužnjevanja malih narodov od Vietnama do Češkoslovaške, neizprosni bojov malih, toda junaških narodov za lastno svobodo, za lastno življenje, za lastno usodo. Vsa ta dogajanja v svetu nas trdno prepričujejo o pravilnosti naše poti in nam narekujejo potrebo, da naš samoupravni družbeni sistem še nadalje izpopolnjujemo in izgrajujemo ter ustvarimo tako skupnost jugoslovanskih narodov, ki se bo sposobna učinkovito upreti slehernemu zavojevalcu pa naj pride s katerekoli strani. Le-to je pot, ki nas edina pelje nasproti tistim ciljem, ki jih je postavil že Kočevski zbor odposlancev Slovenskega naroda.

Tovarišice in tovariši poslanci, naša naloga je, da izberemo izmed naših vrst delegacijo, ki nas bo skupno z delegacijami drugih zborov naše skupščine, predstavljala in ki se bo udeležila proslave ob 25-letnici Kočevskega zbora, ki bo 3. oktobra v Kočevju.

Dovolite mi, da predlagam za delegacijo našega zbora tele poslanke: Marjana Jenka, Toneta Brumna, Milko Jovan, Vlada Mišico in Braneta Vipotnika. Dovolite mi tudi, da predlagam, da delegacijo našega zbora vodi tovariš Marjan Jenko.

Podpredsednik Brane Vipotnik: Tovarišici predsednici se za njene besede zahvaljujem.

Slišali ste predlog, ki ga je dala predsednica zbora, po katerem naj bo sestavljena delegacija našega zbora za proslavo Kočevskega zbora takole: Marjan Jenko kot vodja, ter Tone Brumen, Milka Jovan, Vlado Mišica in Brane Vipotnik. Ima še kdo kakšen drug predlog? (Ne.) Ugotavljam, da se zbor s tem strinja in da je predlog sprejet. Predajam nadaljnje vodstvo seje predsednici zbora.

Predsednik Vera Kolarič: Prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga zakona o razglasitvi 27. aprila za državni praznik Socialistične republike Slovenije.

Na pobudo predsedstva in izvršnega odbora republiške konference Socialistične zveze delovnih ljudi Slovenije je predsedstvo naše skupščine sklenilo, da bo predlagalo predlog zakona o razglasitvi 27. aprila za državni praznik Socialistične republike Slovenije. Predlog zakona ste z obrazložitvijo že prejeli.

Republiško konferenco Socialistične zveze delovnih ljudi Slovenije na današnji seji zastopa tovariš Tone Fajfar, član predsedstva republiške konference Socialistične zveze in ga lepo pozdravljam in obenem vprašam, če želi morda besedo? (Ne.) Hvala. Poročilo odbora za splošna vprašanja družbeno-političnega sistema ste prav tako prejeli. Želi predsednica odbora, tovarišica Vida Rudolf

besedo? (Ne.) Hvala. Pismo izvršnega sveta, v katerem sporoča, da se s predlogom zakona strinja, ste prejeli danes. Želi predstavnik izvršnega sveta besedo? (Ne.) Hvala. Zakonodajno-pravna komisija je predložila pismeno poročilo. Želi predstavnik te komisije besedo? (Ne.)

Pričenjam razpravo. Želi kdo besedo. Prosim, besedo ima poslanec tovariš dr. Vanek Šiftar.

Dr. Vanek Šiftar: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši! Moja razprava je bolj vprašanje, kot pa razprava o primernosti tega zakona. Zastavljam vprašanje, ali so bile pri sestavi tega zakona dovolj upoštevane vse ugotovitve glede datuma, kdaj je bila ustanovljena protiimperialistična fronta slovenskega naroda, ki se je v poletju 1941 preimenovala v Osvobodilno fronto. Kolikor se je dalo doslej ugotoviti, je bila OF ustanovljena 26. aprila, kar je potrdilo tudi nedavno posebno znanstveno posvetovanje. Ta datum je spremenil avtor knjige »Politični sistem Jugoslavije« na strani 10 v datum 27. april. S tem v zvezi se postavlja vprašanje, ali je sedaj prav, da sprejemamo praznik na dan 27. aprila, mislim, da se je ta dan že tako vtisnil v spomin našim ljudem, da je prav, da ga ne spreminjamo.

Obstoji pa tudi verzija, ki pa je manj podkrepljena, po kateri naj bi bila Osvobodilna fronta slovenskega naroda pravzaprav ustanovljena med 26. in 27. aprilom v noči in da se točno ugotoviti ne dá, ob kateri uri je bil sprejet sklep. V zvezi s tem se mi namreč vsiljuje še ena misel, da bi najbrž morali pri določanju pomembnih zgodovinskih praznikov upoštevati zgodovino, tako na primer imamo praznik Jugoslovanske ljudske armade 22. decembra kot dan ustanovitve prve proleterske brigade, vendar ta datum ni točen. Zgodovinski datum je drugačen, to je 21. december 1941 itd. Te stvari, mislim, bi bilo treba vsaj deloma upoštevati, ker drugače prihajamo v precej nerodno situacijo, ko govorimo o prazniku, kadar pa moramo točno pojasniti, kdaj je bil določen zgodovinski dogodek, pa je datum nekoliko drugačen. Hvala lepa.

Predsednik Vera Kolarič: K besedi se je prijavil tovariš Tone Fajfar. Prosim.

Tone Fajfar: Vanek Šiftar ima čisto prav, da je postavil vprašanje točnosti tega datuma. Mi smo naknadno, pravzaprav šele sedaj po vojni na osnovi raznih podatkov ugotovili, da je bilo to pravzaprav res 26. aprila proti večeru, vendar smo kljub tem ugotovitvam menili, da ne bi bilo primerno, če bi ta datum, kot državni praznik spreminjali, ker je 27. april, lahko rečemo, prešel že v meso in kri naših ljudi, predvsem pa vsem takratnim članom Osvobodilne fronte in vsemu slovenskemu ljudstvu zato, ker smo že pred leti ta praznik, kot državni praznik, praznovali 27. aprila. Gre v bistvu samo za razliko kakšnih 14 ur, kar pa je seveda za naše zgodovinarje zelo hvaležno gradivo, da se malo izživljajo okrog tega datuma. Menili smo, da res ne bi bilo primerno ta datum spreminjati, saj ga tudi nekatere občine praznujejo kot svoj občinski praznik. Sicer pa ta datum deli usodo mnogih drugih takih precej znamenitih zgodovinskih dogodkov, kjer se je naknadno ugotovilo, da je zgodovinski datum drugačen, vzemimo samo primer rojstnega dne maršala Tita. Tudi ta ni čisto jasen. Vanek Šiftar je povedal še nekaj primerov, vendar menim, da kljub temu, da 27. april ni povsem zgodovinsko točen, vendarle sprejememo ta dan kot doslej tudi v bodoče, kot dan ustanovitve OF.

Predsednik Vera Kolarič: Želi še kdo razpravljati. (Nihče.) Če ne, zaključujem razpravo in prehajam na glasovanje. Kdor je za predlog zakona o razglasitvi 27. aprila za državni praznik Socialistične republike Slovenije, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Je kdo proti? (Nihče.)

Ugotavljam, da je organizacijsko-politični zbor predlog zakona o razglasitvi 27. aprila za državni praznik Socialistične republike Slovenije soglasno sprejet.

Tovarišice in tovariši poslanci, dovolite mi, da na podlagi določil 92. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije predlagam, da organizacijsko-politični zbor, skupaj z republiškim in gospodarskim zborom, obravnava naslednjo točko dnevnega reda in sicer: nekatera aktualna vprašanja narodne obrambe na območju Socialistične republike Slovenije na skupni seji. Prav tako pa bi na tej skupni seji teh zborov poslušali uvodno obrazložitev k 5. točki dnevnega reda, to je k družbenoekonomskim izhodiščem za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969. Vprašam, ali se zbor strinja s tem predlogom? (Da.)

Ugotavljam, da nima nihče proti predlogu, da skupaj z republiškim in gospodarskim zborom obravnavamo predlagane točke dnevnega reda. Skupna seja se prične takoj v veliki dvorani skupščine. Poleg tega obveščam zbor, da bomo nadaljevali z ločeno sejo v mali dvorani po končani skupni seji.

(Seja je bila prekinjena ob 10. uri in se je nadaljevala ob 12.40.)

Predsednik Vera Kolarič: Tovarišice in tovariši poslanci, nadaljujemo z ločeno sejo.

Za to točko dnevnega reda ste prejeli osnutek družbenoekonomskih izhodišč za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969, skupno poročilo odbora za družbeni plan in finance ter odbora za proračun republiškega zbora in odbora za družbenoekonomski sistem in proračun organizacijsko-političnega zbora, informacijo o razgovorih s predstavniki občinskih skupščin, danes pa ste prejeli stališča izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije o družbenoekonomskih izhodiščih za oblikovanje dohodkov in kritje potreb splošne porabe v SR Sloveniji za leto 1969. Prav tako ste danes prejeli tudi mnenje kulturno-prosvetnega zbora Skupščine SR Slovenije.

Na skupni dopoldanski seji smo poslušali tudi obrazložitev stališč izvršnega sveta, ki jo je dal član izvršnega sveta tovariš Jožko Štrukelj.

Vprašam predstavnika našega odbora, če želi poročilo odbora še ustno obrazložiti. (Da.) Prosim. Besedo ima tovariš Tone Brumen.

Tone Brumen: Tovarišice in tovariši poslanci. Kot smo videli na skupni seji vseh treh zborov, imamo pred seboj dve gradivi, ki si v nekem smislu nasprotujeta. Odbor za družbenoekonomski sistem in proračun je obravnaval na dveh sejah, 25. julija in 6. septembra, osnutek, ki ga je pripravil republiški sekretariat za finance. Že takrat je bilo na sejah odborov izraženo zadovoljstvo, da je republiški sekretariat za finance pravočasno začel z realizacijo naloge, ki jo je zastavil naš zbor že v lanskoletni obravnavi proračunske politike v Sloveniji. Prav tako so poslanci našega zbora in pa odbora sodelovali na posvetovanjih, ki so bila organizirana po posameznih območjih. Tudi tam je bilo izraženo sekretariatu priznanje, da je pravočasno in res brez kakršnega-

koli sramu, če lahko tako rečem, načel in dal v razpravo nekatera vprašanja, ki niso bila še rešena. Menim, da bi morali v današnji razpravi izhajati predvsem iz teh izhodišč in pa iz izhodišč, ki jih je poslal izvršni svet, čeprav teh izhodišč zaenkrat še ne poznamo dovolj in bomo o njih morali razpravljati še na prihodnji seji odborov, zborov in pa verjetno tudi na terenu v občinah in med svojimi volivci.

Predsednik Vera Kolarič: Pričenjam razpravo. Prosim, kdo želi besedo? Besedo ima poslanec tovariš Franc Cuznar.

Franc Cuznar: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši poslanci. Čeprav smo šele danes pred začetkom seje prejeli predlog družbenoekonomskih izhodišč za oblikovanje dohodkov in kritje potreb splošne porabe v SR Sloveniji, bi le rekel nekaj besed, ker mi je znano tudi gradivo, ki smo ga prejeli od republiškega sekretariata za finance. Če vzamemo prispevek iz osebnih dohodkov zaposlenih, je v predlogu izvršnega sveta predlog, naj bi se obravnaval po proporcionalni stopnji z razliko od predloga sekretariata za finance, ki je predlagal, naj bi se določal v različnih stopnjah glede na višine izplačil. Menim, da je predlog izvršnega sveta popolnoma v redu.

Druga zadeva so prispevki iz kmetijske dejavnosti. Predlog obravnava vprašanje odmere po katastrskem dohodku. Že večkrat smo predlagali, naj bi se katastrski dohodek, oziroma obdavčitev, ne zajemala po katastrskih občinah, pač pa po proizvodnih okoliših, to pa zaradi tega, ker posamezne katastrske občine obsegajo zemljišča od nižinskih do višinskih delov in je razlika prevelika. Glede prispevka iz skupnega dohodka občanov menim, da je predlog, ki govori o 10 000 oziroma 15 000 dinarjev, le prenizka meja za progresivno obdavčitev. Vprašanje je, če je osebni dohodek nad 80 000 S din res že potrebno obdavčiti.

Na terenskih posvetovanjih je bilo izraženo enotno mnenje, da so upravne in sodne takse odločno prenizke in je že predlog sekretariata za finance, ki predvideva nekakšno 100% povečanje, prenizek, saj gre za takse, ki dejansko ne ogrožajo vprašanje življenjskega standarda prebivalstva in da jih lahko brez skrbi dvignemo na ekonomsko višino, da bodo pokrile tiste stroške, ki zaradi sporov nastajajo. O ostalih vprašanjih ne bi mogel razpravljati, menim pa, da bi bilo vsekakor zelo koristno, če bi dobili na vpogled strukturo družbenega proizvoda za leto 1969. Ocena na strani 4 nam kaže strukturo, za leta 1964 do 1968, zelo zanimiva pa bi bila ta struktura za leto 1969, da bi videli, koliko sredstev bo šlo za določene namene. Če namreč hočemo doseči indeks 120 v splošni potrošnji, se bo to nedvomno odražalo na določenih drugih področjih in čeprav govorimo, da ne bomo gospodarstva naknadno obremenjevali z novimi obremenitvami, te zahteve ne morejo pomeniti drugega, kot breme za gospodarstvo pa naj bo to prek osebne potrošnje ali kakorkoli že. Če bomo zniževali kupno moč prebivalstva, je vprašanje, če ne bodo rasle zaloge po naših gospodarskih organizacijah in s tem seveda zniževale možnosti za obseg povečanja proizvodnje, za katero predvidevamo 9% povečanja v letu 1969. Glede na situacijo, ki je nastala na Češkem, smo postali v gospodarstvu bolj skeptični glede nadaljnega razvoja, posebno če vemo, da je vsaj 30% naše mednarodne menjave z deželami vzhoda. Spričo tega je jasno, da se bodo določeni premiki, do katerih bo prišlo, poznali na celotnem gospodarstvu in da je vprašanje, če je ocena takega povišanja proizvodnje realna.

Opozoril bi še na eno dejstvo. Predsednik izvršnega sveta, če se spomnite, je že v lanskem letu govoril, ko smo obravnavali problematiko šolstva, zdravstva in podobno, da je treba te probleme rešiti in da je zato treba dejansko prestrukturirati splošno potrošnjo. Kaj je bilo s tem mišljeno? Vsekakor mislim, da bi bilo treba najti neke načine rešitve znotraj teh organizacij, tako v javni upravi, kot v družbenih službah, ne pa prestrukturiranje doseči z enostavnim povečanjem bremen. Hvala lepa.

Predsednik Vera Kolarič: Hvala! Prosim, kdo želi besedo, Besedo ima poslanec tovariš Franc Svetina.

Franc Svetina: Tovarišica predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Na začetku svoje razprave bi vas rad spomnil na 49. sejo našega zbora, ko smo razpravljali o predlogu ugotovitev in sklepov o proračunski politiki v letu 1968. Tedaj je tovariš poslanec Rau predlagal dopolnitev tega sklepa in rad bi vas spomnil na tale amandma, ki vam ga je takrat predlagal:

»Izvršni svet Skupščine SR Slovenije naj do konca novembra 1968 prouči proračunsko potrošnjo po občinah in predlaga Skupščini SR Slovenije, to je republiškem in organizacijsko-političnemu zboru, ukrepe za uskladitev te potrošnje na dejanske potrebe v občinah v skladu z njihovimi pristojnostmi po ustavi in zakonih.« Ta amandma tovariša Raua je naš zbor zavrnil z večino glasov in 5 vzdržanih. Zavrnil pa ga je zaradi tega, ker je tako predlagatelj, predstavnik izvršnega sveta, kot predsednik naše komisije, tovariš Marjan Jenko, trdil, da gre samo za spremembo formulacije in ker je republiški zbor takrat sklep že sprejel pa ne kaže zaradi formulacije zadeve komplicirati.

Morda je prezgodaj danes o tem govoriti, ampak v vseh gradivih, ki smo jih doslej prejeli, tako od sekretariata, kot tudi od našega odbora in danes od izvršnega sveta, nisem nikjer zasledil, da bi bil sklep v tej smeri realiziran oziroma, da bi predlagatelji vseh teh gradiv vsaj nakazovali, da mislijo ta sklep realizirati. To postavljam bolj kot vprašanje ali se pripravlja za nadaljnjo razpravo o tej problematiki bilanca proračunskih sredstev občin nasploh, ali pa se pripravlja celo morda bilanca proračunskih sredstev posameznih občin, kajti tudi v tem je razlika. Mislim, da bo prihodnost pokazala, da si nalagamo zelo velike obremenitve. Če želimo omogočiti gospodarstvu normalno rast in normalni razvoj, potem je logično, kar je danes tudi predsednik izvršnega sveta poudaril, da bomo morali predložiti to breme na same potrošnike. In tukaj se zdaj kaže v vsej svoji ostrini vprašanje tistih občin, ki so doslej veljale za nerazvite ali manj razvite in ki jim ob morebitnem povečanju proračunskih sredstev, pa četudi za 20 %, ne bo v ničemer pomagalo, če ne bomo enkrat uvideli, kaj dejansko te občine potrebujejo in kaj je treba dejansko tem občinam dati.

Tovariši, jaz sem sam v preteklem obdobju sodeloval v razpravah v zvezi z našim kmetijstvom in sem tudi sam slučajno v takšni občini, ki velja za izrazito kmetijsko in zaradi tega tudi za nerazvito, ali pa če hočete, za zaostalo občino, in sem marsikaj ugotovil. Zato mislim, da bo potrebno v prihodnje, ob bilanci sredstev občin, ta problem obravnavati. Ne gre samo za proračun, pogledjte, tu je vprašanje gradnje šol, vprašanje cest in cela vrsta vprašanj, ki stojijo danes pred temi nerazvitimi občinami. Mislim, da tem nerazvitim občinam ni prav nič pomagano, če danes rezerviramo neka sredstva pa rečemo: v redu, iz teh sredstev boste lahko črpali kredit ob polovični lastni udeležbi,

tovariši; če pa te lastne udeležbe ni. Ena sama šola danes stane od 300 do 400 milijonov, celoten proračun občine, v kateri živim, pa je 396 milijonov. To se pravi, da bi morali iz lastnih sredstev dati polovico proračuna, če bi pa hoteli dati iz kakšnih drugih sredstev, recimo iz gospodarstva, moramo pa zopet upoštevati, da je bil poprejšnji osebni dohodek v naši občini samo 72 000 S dinarjev in da je poprečni osebni dohodek od lanskega leta na letos padel, število kmečkega prebivalstva pa se je, kljub temu, da danes kmetje že razpolagajo z drobno mehanizacijo, povečalo. Mi smo imeli v preteklem letu že 49 % prebivalcev, ki se preživljajo iz kmetijstva, danes jih imamo zopet 52 %. Delovnih mest v industriji v sosednih občinah, niti v naši domači pa ni. Ko gledamo vse te okoliščine, vse te številke, potem ne moremo mimo tega, da ne bi danes posebej poudarili našo željo, da nam sekretariat ali izvršni svet, ko bo pripravil dokončno bilanco republiških sredstev, pokaže tudi našo bilanco, vendar ne, tovariši, generalno za vse občine, ker s tem nam ni nič pomagano. Kajti občine so toliko različne ena od druge, da ne moremo enostavno reči, da se bodo občinski proračuni za toliko in toliko dvignili. Zato prosim, naj se pripravi bilanca za vsako posamezno občino. Hvala lepa.

Predsednik Vera Kolarič: Prosim, kdo želi besedo? Besedo ima poslanec Franc Svetelj.

Franc Svetelj: Imam samo en predlog. Iz gradiva in iz ekspozicije tovariša Štruklja je bilo razvidno, da bo breme splošne potrošnje šlo predvsem na račun povečane osebne potrošnje. Ko pa pregledujemo to gradivo, vidimo, da podatki ne pokažejo, kakšna bo ta obremenitev. Ob koncu gradiva je naveden podatek, da bodo ostale nepokrite potrebe v višini 37 milijard S dinarjev na področju splošne porabe. Vemo, da bo to obremenilo realne osebne dohodke občanov oziroma njihov življenjski standard. Kolikšna bo ta obremenitev, iz tega gradiva ni razvidno. Naznačen je le podatek s križcem (+), da se bodo realni osebni dohodki na zaposlenega povečali za 5,3 %.

Mnenja sem, da bi morali za razpravo o teh izhodiščih pripraviti bolj konkretne podatke prav za to zelo občutljivo področje. Hvala lepa.

Predsednik Vera Kolarič: Prosim, kdo želi besedo? Besedo ima poslanec tovariš Ivan Rau.

Ivan Rau: Tovarišica predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Rad bi samo še podprl zahtevo oziroma predlog poslanca Svetine v tem smislu, da moramo ob izdelavi republiške bilance nujno podrobneje tudi pogledati, kaj se bo dogajalo z občinskimi proračuni pa ne globalno, kot smo to doslej delali, ampak tudi individualno.

Spremembe v instrumentih, na podlagi katerih se formirajo proračunski dohodki občin, znatno rušijo vsakoletne bilance občinskih proračunov. Vsak premik v odstotkih, konkretno letos, ko je predvidena povečana stopnja prometnega davka, ki predstavlja eno zelo pomembnih postavk v občinskih proračunih, recimo od 4 na 6 %, bi zelo porušil sedanje v določenem smislu ustaljene bilance proračunskih dohodkov, ki so bili v zadnjih dveh letih zelo podobni, ker pač v letošnjem letu nismo bili deležni tolikšnih sprememb v instrumentih. To poudarjam predvsem zaradi tega, ker temelji potem proračunska potrošnja v občinah na zelo neenakih izhodiščih oziroma zadovoljevanju potreb, posebno

na zelo občutljivih področjih, kot na področju vzgoje in izobraževanja in na tistih področjih, ki so pomembna za republiko kot celoto in se v celoti ali pa deloma financirajo iz občinskega proračuna. Tu želim predvsem omeniti to, da bi na enak način, kot smo rešili sistem financiranja šolstva in dopolnjevanja sredstev s strani republike v tistih občinah, ki dajejo svoj maksimum za to področje, rešili tudi ta problem tako, da bi republika dopolnjevala do neke poprečne stopnje potrošnje na tem področju v republici.

Mislím, da bi bilo treba na enak način urediti tudi vprašanje financiranja sodstva in milice. Sodstvo kot posebna funkcija države vsekakor nujno terja enotno obravnavanje, predvsem kar zadeva zagotavljanje sredstev. Tu mislim predvsem na občinska sodišča in občinska javna tožilstva. Mislím, da so se problemi neenotnih izhodišč za financiranje teh služb tako zaostriili, kot so se zaostriili na področju šolstva.

Tudi glede milice mislim, da prihajamo v podobno situacijo, ker smo financiranje z republiškim zakonom o notranjih zadevah delili, deloma iz republiškega proračuna deloma iz občinskih in da smo to financiranje povzeli po praksi, ki ni zgrajena na enakem sistemu, ampak smo dejansko ustaljeno prakso, ki izhaja iz bivših okrajev, povzeli v zakon.

Mislím, da bi bilo treba tudi to sfero proračunske potrošnje proučiti.

Na koncu bi se pridružil, kot sem že v uvodu povedal, predlogu tovariša poslanca Svetine, da hkrati ko razpravljamo in ugotavljamo izhodišče za sestavo republiške bilance, nujno pogledamo, kaj se bo ob tej republiški bilanci dogajalo z občinskimi proračuni. Hvala lepa.

Predsednik Vera Kolarič: Prosim kdo še želi besedo? Besedo ima poslanec Marjan Jenko.

Marjan Jenko: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši poslanci. Tovariš Svetina me je omenil v svojem kratkem izvajanju v zvezi z realizacijo dogovora ob sprejemanju proračuna in bilance za leto 1968. Formulacija, ki je bila takrat postavljena in potem nespremenjena sprejeta, je že takrat, po mojem mnenju, predvidevala vse to in je tudi bila tako formulirana, da je treba za leto 1969 še posebej obravnavati proračune občin in izdelati podrobno analizo, v kakšni situaciji se bodo po bilanci za leto 1969 nahajale posamezne občine. Res je, da je v zadnjem dokumentu, kolikor sem ga uspel prečitati, ki ga je danes predložil izvršni svet, občina popolnoma izpadla v celotnem kompleksu obravnavanih problemov in se občina povezuje samo s celotno potrošnjo republiškega proračuna. V izhodiščih, ki so bili v juliju mesecu predloženi skupščini in obravnavani na vseh treh odborih in tudi na terenu, pa je bilo govora tudi o politiki do občinskih proračunov. V zvezi s tem smo bili enotni, da se morajo občinski proračuni v globalu povečati vsaj v tisti višini, kot se bo povečal republiški proračun za leto 1969. V celoti se strinjam z zahtevo poslanca Svetine in mislim, da bomo morali v dokumentu, ki ga bo pripravila komisija, katere član sem tudi jaz, obravnavati še posebej bilance občin v globalu in bilance posameznih občin. V ostalem pa mislim, da bi bilo prav, da dokument, ki nam je bil danes, na žalost, zelo pozno dostavljen, v celoti preverimo na terenu, ker bi to bilo najbrž najbolj učinkovito in koristno za našo nadaljnjo razpravo, ko bomo sprejemali konkretne pripombe in spremembe k predloženemu dokumentu.

Mislim, da je predlog, ki ga je republiški sekretariat za finance predložil julija meseca skupščini, vreden polne pohvale, saj se je letos prvič zgodilo, da smo že v prvi polovici tekočega leta imeli vsaj neka družbenoekonomska izhodišča za prihodnje leto. Tako nam je bilo omogočeno, da v razpravo lahko vključimo ne samo poslance, temveč tudi občine in posamezne državljane. To je nedvomno napredek, ki ga je treba pozdraviti. Sedaj moramo le še poskrbeti, da bomo nalogo pravočasno izpolnili in omogočili tako republiku, kot tudi občinam, da bodo sprejele svoje proračune že v decembru. Hvala lepa.

Predsednik Vera Kolarič: Prosim, če želi kdo besedo? (Ne javi se nihče.) Če nihče, zaključujem razpravo.

Že na dopoldanski skupni seji smo izvolili komisijo iz poslancev vseh treh zborov, iz članov izvršnega sveta in predstavnikov nekaterih republiških organov. Vemo tudi, da bo ta komisija na podlagi predloženega gradiva, današnje razprave in predlogov, ki so bili dani v vseh treh zborih in na podlagi mnenj, ki jih bodo dale občinske skupščine, pripravila dokumente o družbenoekonomskih izhodiščih za oblikovanje dohodkov in kritja potreb splošne porabe v SR Sloveniji za leto 1969. Menim, da je pomembno to, kar je ob koncu rekel tovariš Jenko, da vztrajamo pri tem, da bo ta dokument res že v oktobru mesecu v obravnavi v vseh treh zborih.

Prehajam na 6. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga za izdajo zakona o uveljavljanju prednostne pravice uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču v družbeni lastnini, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil republiški sekretar za pravosodje in občo upravo.

Želi predlagatelj predlog zakona še ustno obrazložiti. (Ne želi.)

Danes ste prejeli tudi pismo izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, s katerim ta sporoča, da se s predlogom predlagatelja za izdajo zakona strinja. Želi predstavnik izvršnega sveta besedo? (Ne želi.) Hvala.

Predlog zakona je obravnaval tudi naš odbor za splošna vprašanja družbeno-političnega sistema. Pismeno poročilo tega odbora ste prejeli. Odbor je določil za svojega poročevalca poslanca tovariša Cveta Prelovca.

Prejeli ste tudi poročilo zakonodajno-pravne komisije. Iz obeh poročil izhaja, da si naš odbor in zakonodajno-pravna komisija nista povsem enotna glede načel, na katerih naj po predlagateljevem predlogu temelji bodoči zakon. Gre za 2. točko predloga zakona in za 9. točko predloga zakona. Zaradi tega prosim poročevalca odbora, da sporoči mnenje odbora glede pripomb zakonodajno-pravne komisije; kot vemo se je odbor v odmoru sestal.

Cveto Prelovec: Tovarišice in tovariši poslanci. Kakor je že tovarišica predsednica omenila, izhajajo iz poročila odbora za splošna vprašanja družbeno-političnega sistema našega zbora in iz poročila zakonodajno-pravne komisije določene razlike glede načel, na katerih naj temelji zakon o uveljavljanju prednostne pravice uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču v družbeni lastnini. Ti razločki se tičejo predvsem točke 2. in pa točke 10. predloga. V točki 2. je v našem poročilu govora o tem, da naj se prejšnjim lastnikom da možnost, da uveljavljajo prednostno pravico uporabe samo toliko, kolikor bi se na takem zemljišču lahko zgradila družinska stanovanjska hiša, seveda v skladu z obstoječim zazidalnim načrtom. Pri tem pa to dejstvo ne bi izključevalo možnost, da ima v taki hiši prejšnji lastnik tudi poslovne prostore.

Zakonodajno-pravna komisija je bila mnenja, da se v tem primeru ne morejo uporabljati določila zakona o nacionalizaciji najemnih zgradb in gradbenih zemljišč, oziroma načelo, ki ga uveljavlja zakon o nacionalizaciji, ki se omejuje na družinsko stanovanjsko hišo, ampak izrecno trdi, da je treba upoštevati določila zakona o razlastitvi. Po tem zakonu ima lahko prejšnji lastnik vsak objekt, na katerem ima lahko po naših predpisih lastninsko pravico, se pravi tudi pravico na poslovni stavbi oziroma tudi na vikend hišici, kolikor se lahko tak objekt po zazidalnem načrtu zgradi. Naš odbor je na seji med odmorom sprejel stališče zakonodajno-pravne komisije, ki je istovetno s stališčem predlagatelja.

Drugi razložek pa je bil glede roka, v katerem naj se dogradi hiša. Predlagatelj je predlagal oziroma postavil rok 3 let, naš odbor je ta rok podaljšal na 5 let, kolikor pa v tem roku objekt ne bi bil postavljen, izgubi lastnik prednostno pravico. Zakonodajno-pravna komisija v svojem poročilu navaja, da takšno stališče ni pravilno, ker postavlja že zvezni zakon 3-letni rok, v katerem mora prejšnji lastnik izvršiti večja dela in bi s petletnim rokom premočno posegli v pravico prejšnjega lastnika. Poleg tega je tudi 3-letni rok treba šteti kot prekluzivni, ki ga ni mogoče podaljševati, zaradi česar je naš odbor tudi sprejel stališče zakonodajno-pravne komisije.

Glede na to v imenu odbora predlagam, da naš zbor sprejme sklep o tem, da je potrebno izdati zakon o uveljavljanju prednostne pravice na nezazidalnem stavbnem zemljišču družbene lastnine in da naj ta zakon temelji na predlaganih načelih. Hvala.

Predsednik Vera Kolarič: Želi besedo predstavnik zakonodajno-pravne komisije? (Hvala.)

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? Prosim, besedo ima poslanec Tone Brumen.

Tone Brumen: Mene zanima ali je v nasprotju z zakonom o razlastitvi ali kakšnim drugim zakonom ali pa celo z ustavo, če bi omejili pravico le na gradnjo stanovanjske hiše, ne dovolili pa gradnjo vikend hišice in poslovnih prostorov. Če to ni v nasprotju z zakonom ali ustavo, se strinjam s tem, da dovolimo oziroma, da zakon omogoči samo gradnjo stanovanjske hiše, ne pa tudi vikend hiš.

Predsednik Vera Kolarič: Hvala. Prosim, želi predlagatelj to pojasniti? Besedo ima dr. Viktor Damjan, republiški sekretar za pravosodje in občo upravo.

Dr. Viktor Damjan: Tovarišica predsednica, tovariši in tovarišice poslanci. Glede na zadnje vprašanje, ali je mogoče graditi samo stanovanjske hiše, ali celo poslovne zgradbe oziroma vikende, kot je bilo rečeno, želim pojasniti, da ni v nasprotju niti z ustavo niti z zakoni, da se gradijo poslovne zgradbe. Zakon o nacionalizaciji najemnih zgradb in gradbenih zemljišč iz leta 1958 je dopuščal, da si je prejšnji lastnik pod določenimi pogoji zgradil le »družinsko stanovanjsko hišo«, zakon o prometu z zemljišči in stavbami — spremembe in dopolnitve iz leta 1965 — pa dopušča tudi izgrajevanje poslovnih zgradb oz. počitniških hišic. Tudi praktični primeri bi kazali na to, da je treba tako

gradnjo dopustiti, če soseska potrebuje tudi poslovne zgradbe. To je prvo vprašanje.

Na drugo vprašanje pa bi želel opozoriti, da temelje načela, po katerih naj bo zakon sestavljen, na dveh zakonih, to je na zakonu o razlastitvi in na zakonu o določanju stavbnega zemljišča v naseljih mestnega značaja. Oba ta zakona skoro enako določata, prvi v 61. členu, drugi odstavek, drugi pa v 4. členu, drugi odstavek, da bo republiški zakon določil pravice prejšnjega lastnika.

Predsednik Vera Kolarič: Hvala. Želi še kdo besedo? Besedo ima poslanec Marjan Jenko, predstavnik zakonodajno-pravne komisije.

Marjan Jenko: Tovarišica predsednik, tovariši in tovarišice poslanci. Ni bojzani, da bi tako besedilo kot je zdaj sprejeto povzročalo razmah gradnje vikend hišic ali poslovnih stavb na zemljišču prednostne pravice. Zakaj? Zaradi tega, ker je treba izhajati iz nekega določenega pravnega reda, kar zadeva zazidavo to je iz urbanističnega načrta in zazidalnega načrta. Važno je, kaj zazidalni načrt za določeno območje predvideva. Če načrt za določeno območje predvideva na zemljišču, kjer gre za prednostno pravico, stolpnico, te prednostne pravice lastnik ne more uveljaviti. Isto velja to za vikend hiše, isto velja za poslovne zgradbe. Seveda, če pa urbanistični načrt oziroma zazidalni načrt tako gradnjo predvideva, se pa lahko prednostna pravica uveljavlja. Glede na to je formulacija našega zakona v celoti v skladu z 61. členom zveznega zakona in je tudi v skladu z urbanističnim redom in zazidalnim načrtom, ki je sprejet v občini za posamezna zazidalna območja. Hvala lepa.

Predsednik Vera Kolarič: Prosim, želi še kdo razpravljati? (Ne javi se nihče.) Če nihče, zaključujem razpravo. Predlagam, da organizacijsko-politični zbor sprejme naslednji sklep:

1. Zakon o uveljavljanju prednostne pravice uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču v družbeni lastnini je potreben.

2. Predlagana načela, na katerih naj zakon temelji, se sprejmejo s spremembami oziroma dopolnitvami zakonodajno-pravne komisije in odbora za splošna vprašanja družbeno-političnega sistema našega zbora v tistem delu, kjer niso v nasprotju z zakonodajno-pravno komisijo.

3. Osnutek zakona naj pripravi republiški sekretariat za pravosodje in občo upravo.

4. Pri pripravi osnutka naj bodo za mnenje vprašani: republiški sekretariat za urbanizem, vrhovno sodišče SR Slovenije, republiško javno pravobranilstvo, republiško javno tožilstvo, geodetska uprava SR Slovenije, vse občinske skupščine v Sloveniji in mestni svet v Ljubljani.

Kdor je za predlagani sklep, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je organizacijsko-politični zbor sprejel predlagani sklep.

Prehajam na 7. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga odloka o finančnem programu za sofinanciranje tretje faze prve etape graditve kliničnega centra v Ljubljani, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Predlagatelj je za svojega predstavnika določil tovariša dr. Ernesta Petriča, člana izvršnega sveta. Želi morda besedo? (Ne želi.)

Predlog odloka je obravnaval odbor za družbenoekonomski sistem in proračun našega zbora. Pismeno poročilo našega odbora ste prejeli. Odbor je za poročevalca določil Avgušтина Erjavca. Ali želi tovariš Erjavec besedo? (Ne želi.)

Predlog odloka je obravnavala tudi zakonodajno-pravna komisija. Tudi poročilo te komisije ste prejeli. Želi predstavnik komisije besedo? (Da.) Prosim. Besedo ima tovariš Marjan Jenko.

Marjan Jenko: Tovarišica predsednik, tovariši poslanci. Med poročilom in stališči odbora in zakonodajno-pravno komisijo je le nepomembna razlika, vendar mislim, da je treba, da v imenu zakonodajno-pravne komisije pojasnim stališče o tej razliki.

Odbor za družbenoekonomski sistem in proračun je predložil, da se pod točko 7 formulacija glasi nekoliko drugače, kot je napisana in sicer tako, da začne ta odlok veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SR Slovenije. V imenu zakonodajno-pravne komisije sprejemam formulacijo odbora tudi zaradi tega, ker je iz zakonodajnih razlogov bolj ustrezna. Hvala lepa.

Predsednik Vera Kolarič: Prosim, želi še kdo besedo? (Ne javi se nihče.) Če ne želi nihče več besedo, zaključujem razpravo in prehajamo na glasovanje.

Kdor je za predlog odloka o spremembi k 2. in 7. točki, kot jih predlaga odbor za družbenoekonomski sistem in proračun ter zakonodajno-pravna komisija, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je organizacijsko-politični zbor sprejel predlog odloka o finančnem programu za sofinanciranje tretje faze prve etape graditve kliničnega centra v Ljubljani s predlaganimi spremembami.

Prehajamo na 8. točko dnevnega reda, to je na poslanska vprašanja.

Na prejšnji seji zbora je poslanec inž. Lado Simončič postavil vprašanje, kdaj in kako se bodo izboljšale razmere na področju vodnega gospodarstva v Sloveniji. Ker poslanca danes ni na seji, bo predstavnik izvršnega sveta odgovoril na vprašanje na prihodnji seji zbora. Želi še kdo postaviti poslansko vprašanje? Besedo ima poslanec Franc Cuznar.

Franc Cuznar: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši poslanci. Izvršnemu svetu želim postaviti tole poslansko vprašanje:

»Ali je izvršni svet res dal nalog službi družbenega knjigovodstva, da pri dvigu gotovine za izplačila osebnih dohodkov zahteva naloge za izplačilo 20 % prispevka za graditev stanovanj za udeležence NOV in da v nasprotnem primeru delovne organizacije ne morejo dvigniti sredstev za izplačilo osebnih dohodkov?«

Drugi odstavek 2. člena zakona o prispevku za graditev stanovanj za udeležence NOV (Ur. l. SRS, št. 27/68) določa, da morajo sredstva za leto 1968 odvesti delovne in druge organizacije na poseben račun pri centrali službe družbenega knjigovodstva SR Slovenije najpozneje ob zaključnih računih za leto 1968. Zakonodajalec je tako že ob sprejemu zakona predvidel, da imajo delovne in druge organizacije za leto 1968 že sprejete programe trošenja sred-

stev za stanovanjsko izgradnjo, ki bi bili z drugačnim zakonskim določilom nedvomno prizadeti.

Nalog izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije službi družbenega knjigovodstva, kot izhaja iz poslanskega vprašanja, je tedaj v nasprotju z navedenim zakonskim določilom.

Predsednik Vera Kolarič: Vprašam predstavnika izvršnega sveta, če lahko takoj odgovori na vprašanje.

Dr. Ernest Petrič: Podatek je treba preveriti, zato sedaj ne morem odgovoriti. Odgovor bomo posredovali poslancu na prihodnji seji zбора.

Predsednik Vera Kolarič: Vprašanje bom poslala izvršnemu svetu in bo tovariš poslanec dobil odgovor na prihodnji seji zбора.

Želi še kdo postaviti poslansko vprašanje? (Ne.) Če ne, zaključujem to točko dnevnega reda.

Preden zaključim sejo, obveščam zbor, da je republiški zbor sprejel v enakem besedilu kot organizacijsko-politični zbor predlog zakona o zaključnem računu o izvršitvi proračuna Socialistične republike Slovenije (republiškega proračuna) za leto 1967, predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o proračunu SR Slovenije (republiškem proračunu) za leto 1968, predlog zakona o organizaciji davčne službe v SR Sloveniji, predlog zakona o katastru komunalnih naprav, predlog odloka o finančnem programu za sofinanciranje graditve osnovne šole Veržej in predlog odloka o sofinanciranju nakupa elektronskega računalnika.

Naš zbor je vse omenjene predloge zakonov in odlokov sprejel na zadnji seji 24. julija.

S tem je dnevni red današnje seje izčrpan.

(Seja je bila zaključena ob 13.40.)

ORGANIZACIJSKO - POLITIČNI ZBOR

54. seja

(28. oktobra 1968)

Predsedovala Vera Kolarič,
predsednik organizacijsko-političnega zbora

Začetek seje ob 9. uri.

Predsednik Vera Kolarič: Tovarišice in tovariši poslanci. Pričenjam 54. sejo organizacijsko-političnega zbora Skupščine Socialistične republike Slovenije.

Svojo odsotnost so opravičili poslanci: Vladka Jan, dr. Vanek Šiftar, inž. Jože Valentinčič, Milka Jovan in Stane Nunčič. Ugotavljam, da je zbor sklepčen.

Za današnjo sejo predlagam naslednji dnevni red:

1. odobritev zapisnika 53. seje zbora;
2. osnutek skupščinskega akta o družbenoekonomskih izhodiščih za oblikovanje dohodkov in kritje potreb splošne porabe v letu 1969;
3. osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o petdnevnem delovnem tednu v SR Sloveniji;
4. predlog odloka o finančnem programu za financiranje obnovitve stavbe Muzeja ljudske revolucije v Ljubljani;
5. predlog odloka o spremembi odloka o finančnem programu za financiranje namestitve ogrevalnih in prezračevalnih naprav v poslopju Narodne galerije v Ljubljani;
6. predlog odloka o finančnem programu za financiranje dozidave dveh učilnic za italijansko poklicno šolo v Izoli ter telovadnico za italijansko osnovno, poklicno in ekonomsko šolo v Izoli in
7. poslanska vprašanja.

S tem spreminjam predlog dnevnega reda kot ste ga prejeli s sklicem za današnjo sejo glede 3. točke. Izvršni svet Skupščine SR Slovenije je namreč umaknil predlog za izdajo zakona o spremembah zakona o petdnevnem delovnem tednu v SR Sloveniji, o čemer ste bili tudi pismeno obveščeni.

Vprašam, ali se zbor s spremenjenim dnevnim redom strinja? (Da.) Če nima nihče pripomb k predlaganemu dnevnemu redu, menim, da je dnevni red s tem tudi sprejet.

Prehajam na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 53. seje zбора, ki ste ga prejeli skupaj s sklicem za današnjo sejo zбора. Ima morda kdo kakšne pripombe k zapisniku? (Ne.) Če ne, ugotavljam, da je zapisnik 53. seje zбора sprejet.

Tovarišice in tovariši poslanci. Dovolite mi, da predlagam v smislu določila 22. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije, da obravnavamo naslednjo točko dnevnega reda, to je osnutek skupščinskega akta o družbenoekonomskih izhodiščih za oblikovanje dohodkov in kritje potreb splošne porabe v letu 1969 skupno z republiškim in gospodarskim zborom. Vprašam, ali se zbor s tem predlogom strinja? (Da.)

Ugotavljam, da je zbor sklenil, da bo obravnaval osnutek tega skupščinskega akta skupaj z republiškim in z gospodarskim zborom. Skupna seja vseh treh zborov se bo začela v tej dvorani potem, ko bo republiški zbor zaključil 1. in 2. točko svojega dnevnega reda. Ker pa bo med poslanskimi vprašanji, ki so jih postavili poslanci republiškega zбора, odgovoril na poslansko vprašanje poslanca Ceneta Matičiča v zvezi z delitvijo sredstev med federacijo in republikami, predsednik izvršnega sveta tovariš Stane Kavčič, opozarjam vse poslance na aktualnost tega vprašanja. Zato vas vabim, da ostanete v dvorani in poslušate odgovor predsednika izvršnega sveta.

Seja republiškega zбора se bo pričela ob 9.15. Po skupni seji vseh treh zborov bomo nadaljevali z ločeno sejo organizacijsko-političnega zбора v veliki dvorani na izvršnem svetu.

(Seja je bila prekinjena ob 9.05 in se je nadaljevala ob 17.20.)

Predsednik Vera Kolarič: Nadaljujemo z ločeno sejo in prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na obravnavo in sklepanje o osnutku zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o petdnevem delovnem tednu v SR Sloveniji.

Predlagatelja osnutka sta, kot je razvidno iz gradiva, odbor za organizacijsko-politična vprašanja republiškega zбора in odbor za vprašanja javne uprave in splošne varnosti našega zбора. Predlagatelja predlagata pristojnima zboroma, da obravnavata zakonski osnutek po skrajšanem postopku kot predlog, in utemeljujeta to z dejstvom, da je bila o razporeditvi dnevnega delovnega časa v okviru petdnevnega delovnega tedna dosedanja razprava že zelo temeljita in obširna in da je splošna težnja, da se to vprašanje čimprej uredi.

Želi morda predsednik odbora tovariš dr. Furlan besedo? (Ne.) Hvala.

Dajem na glasovanje predlog, po katerem naj bi se obravnaval osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o petdnevem delovnem tednu v SR Sloveniji kot zakonski predlog. Prosim, kdor je za to, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da je organizacijsko-politični zbor sklenil obravnavati predloženi zakonski osnutek kot zakonski predlog.

Uvodoma, ko smo sprejemali dnevni red, sem že povedala, da je izvršni svet umaknil predlog za izdajo zakona o spremembah zakona o petdnevem delovnem tednu v SR Sloveniji, vendar pa je predlagal dva amandmaja in sicer k 2. in k 6. členu predloga, ki ga imamo pred seboj. Oba amandmaja je obravnaval odbor za vprašanja javne uprave in splošne varnosti našega zбора na svoji davišnji seji.

Prosila bi predsednika odbora poslanca dr. Branka Furlana za ustno obrazložitev predlaganega zakonskega predloga.

Dr. Branko Furlan: Tovarišica predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. O zakonskem predlogu, ki ga imamo danes pred seboj, je bilo že toliko razpravljanja kot o malokaterem zakonu, bodisi v skupščinskih organih, bodisi v javnosti. Zaradi tega ne nameravam ponavljati razlogov, ki so nas napotili k temu, da smo sklenili predlagati zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o petdnevnem delovnem tednu v SR Sloveniji.

Z gotovostjo lahko trdim, da je predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o petdnevnem delovnem tednu v SR Sloveniji, ki ga imamo pred seboj, v največji možni meri usklajen s težnjami in pripombami vseh organov in organizacij, ki jih ta zakon zadeva. Pri tem naj omenim enotnost mnenj domala vseh občinskih skupščin v SR Sloveniji, od katerih so nekatere nastopile kot iniciatorke za spremembo veljavnega zakona pa so pozneje od svojih predlogov odstopile glede na soglasje, ki smo ga dosegli v pristojnih odborih skupščine.

Nesporno je, da sedaj veljavni zakon o petdnevnem delovnem tednu ni dosegel svojega namena, saj so bile že kmalu po njegovem sprejetju izražene številne pripombe na račun novega delovnega časa, češ da ne zagotavlja boljše delovne storilnosti, kar je bil osnovni vzrok za prehod na nov delovni čas, po drugi strani pa odpira vrsto problemov, ki jih vzporedno z uveljavitvijo delovnega časa nismo uspeli rešiti.

Odbor za organizacijsko-politična vprašanja republiškega zbora in odbor za vprašanja javne uprave in splošne varnosti našega zbora sta spričo tega zbrala vse iniciative in pripombe ter na njihovi podlagi pripravila predlog zakona, kakršen je pred vami. Predlagatelja sta prepričana, da so možnosti glede ureditve delovnega časa, ki jih nudi predloženi zakonski predlog, sprejemljive za slehernega prizadetega, pri čemer pa vendar zagotavlja v največji možni meri enotnost delovnega časa v vsej Sloveniji.

Po mnenju predlagateljev bo zakon le tako res lahko polno zaživel in ga bodo tudi vsi, ki jih zavezuje v celoti in dosledno spoštovali. Naj izrabim to priliko in posebej poudarim, da nikakor ne sme priti do ponovne situacije, kot se je pokazala v teh nekaj mesecih, odkar velja sedanji zakon o petdnevnem delovnem tednu v SR Sloveniji, ko ugotavljamo, da je le malo organov in organizacij, ki jih zakon zavezuje, zakonska določila tudi spoštovalo in izvajalo.

Dejansko je danes položaj tak, da imamo v razporeditvi delovnega časa v Sloveniji pravo zmešnjavo kljub veljavnemu zakonu, ki bi ga bilo treba spoštovati ne glede na to, kakšen je.

Oba odbora — predlagatelja sta imela davi skupno sejo, na kateri sta obravnavala amandmaje izvršnega sveta k 2. in 6. členu predlaganega zakona, poleg tega pa sta se seznanila s stališčem, ki ga ima do ureditve delovnega časa ustavno sodišče SR Slovenije.

Glede amandmajev izvršnega sveta se odbora v celoti strinjata z mnenjem zakonodajno-pravne komisije, ki je razvidno iz dopolnilnega poročila. Tudi odbora menita, da je nevzdržno z zakonom zavezati tako republiške upravne organe, kot tudi občinsko upravo, da bi delali po togo določenem delovnem času. Predlagatelja zaradi tega amandmajev izvršnega sveta ne sprejemata in predlagata zboru, da ju zavrne in sprejme zakonski predlog v predloženem besedilu.

Naj omenim še to, da se ustavno sodišče SR Slovenije v posebnem pismu, ki ga je predsednik ustavnega sodišča poslal predsednici organizacijsko-političnega zbora, v celoti strinja z rešitvami, ki jih vsebuje predlagani zakonski predlog. Ustavno sodišče pri tem posebej priporoča, da bi morale vse institucije objaviti v Uradnem listu SRS in v dnevnem časopisju, pa tudi na vidnih mestih v svojih delovnih organizacijah razpored delovnega časa in čas za sprejemanje strank. Odbor s tem povsem soglaša, čeprav meni, da zaradi tega predloga zakona ni potrebno spreminjati in ponovno predlaga, da ga zbor sprejme v predloženem besedilu.

Predsednik Vera Kolarič: Zakonski predlog je obravnavala tudi zakonodajno-pravna komisija. Pismeno poročilo ste že prejeli. Želi njen predstavnik še ustno obrazložiti svoje stališče? (Da.) Prosim, besedo ima poslanec Marjan Jenko.

Marjan Jenko: Tovarišica predsednik, tovariši poslanci in poslanke, v imenu zakonodajne komisije bi želel k poročilu, ki ga je zakonodajna komisija predložila, reči samo tole:

Komisija je ob razpravi o amandmajih opozorila, da bi v celoti enotna ureditev delovnega časa za vse državne organe in organizacije, ki opravljajo zadeve javnega pomena, predvsem z gledišča razmerja med zakonodajno funkcijo republike in pa normativno funkcijo občine, ne bila priporočljiva, ker meni, da bi s tem republika le malo preveč in ne čisto v skladu z zakonodajno pravico, posegala v avtonomnost normativne dejavnosti občinskih skupščin, še posebej pa je to nemogoče, kar zadeva delovne organizacije.

Amandma, ki ga predlaga izvršni svet pa ima prav ta namen, da togo uredi delovni čas za vse državne organe in tudi organizacije, to pa ni v skladu z ustavo in zakoni. V zvezni ustavi je v 9. členu točno povedano, da obsega samoupravljanje v delovni organizaciji zlasti pravico delovnih ljudi, da določajo v skladu s splošnimi delovnimi pogoji delovni čas v delovni organizaciji.

To se pravi, da glede na zvezno ustavo te pravice delovnim organizacijam ne moremo jemati. Zato komisija meni v zvezi s tem, kar sem povedal, da amandmaja izvršnega sveta nista sprejemljiva in predlaga, da v tem smislu zbor razpravlja in odloča.

Predsednik Vera Kolarič: Želi morda besedo predstavnik izvršnega sveta? (Da.) Besedo ima član izvršnega sveta tovariš Viktor Repič.

Viktor Repič: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši poslanci. Kot je tovarišica predsednica že povedala, je izvršni svet umaknil svoj predlog za spremembo zakona o petdnevnem delovnem tednu in sicer zato, da se ne bi pojavila dva zakonska osnutka pred zboroma, ki o njih razpravljata in odločata. S tem je izvršni svet dejansko upošteval vse bistvene pripombe in predloge na dosedanjo ureditev oziroma predloge za spremembo in dopolnitev zakona o petdnevnem delovnem tednu.

Ko smo razpravljali o zakonu, ki je sedaj v veljavi, smo izhajali predvsem iz dveh ugotovitev.

Prva, da želijo delovni ljudje z dvema zaporednima prostima dnevoma dobiti čimboljše možnosti za popolno rekreacijo. Zaradi tega tudi predlog, da naj bi prešli od sedanjega neurejenega razporejanja delovnega časa na tako rešitev, ki zagotavlja dva zaporedna prosta delovna dneva, to je poleg nedelje še prosta

sobota s tem, da se preostali čas, seveda po najboljših merilih in prepričanju, razporedi tako, da bi ostala storilnost vsaj taka, če ne boljša, kot pri stari ureditvi delovnega časa.

Izvršni svet je, kot sem rekel, sprejel in upošteval vse pripombe, katerih bistvo je v glavnem ugotovitev, da zaradi nekaterih znanih razlogov, v praksi ni mogoče uresničiti tega, kar smo želeli. Predvsem gre za zahtevo, da naj se delovni čas pomakne spet na zgodnje jutranje ure in da naj se skrajša odmor na pol ure.

Ob vsem tem pa seveda izvršni svet ni menjal svojega stališča glede druge ugotovitve, da je namreč treba zagotoviti v republiki Sloveniji enoten delovni čas. Še celo ob premaknitvi na zgodnje ure meni izvršni svet, da dejansko ni nobenega razloga, da tega ne bi izpolnili, kajti na majhnem območju Slovenije res ni takih razlik v pogojih dela, ki bi opravičevale številne različne delovne čase, kakršne bi imeli, če bi sprejeli predloženi zakonski predlog.

Danes imamo v 60 občinah 16 različnih delovnih časov. Za republiko Slovenijo menimo, da ni razloga za tako raznoliko urejanje delovnega časa, posebno še, če pomaknemo začetek delovnega časa na 7. uro zjutraj. Zato tudi ne moremo dopustiti začetek delovnega časa celo ob 6. uri zjutraj, ko nam je vsem jasno, da delovni čas v tako zgodnji uri ne more dati adekvatnega delovnega rezultata. Zato izvršni svet vztraja pri tem, da zagotovimo v Sloveniji enoten delovni čas. Samo mimogrede bi omenil, do kakšnih anomalij lahko vodi neenotni delovni čas, ko imamo ustanove, ki so deloma pod pristojnostjo republiških organov in deloma pod pristojnostjo občinskih organov, tako da bi na področju javne uprave ista služba imela dva različna delovna časa.

Kar zadeva razloge, ki jih navaja zakonodajno-pravna komisija in o katerih je danes govoril predstavnik zakonodajno-pravne komisije, mislim, da gre za nesporazum. Zakon o petdnevnem delovnem času, ki je sedaj v veljavi, velja po 2. členu za vse državne organe in vse organizacije v SR Sloveniji, ki opravljajo zadeve javnega pomena, to se pravi, da velja razen za državne organe po tej določbi tudi za takšne organizacije, kot so razne samoupravne skupnosti oziroma njihova administracija. Sem spadajo, na primer, izobraževalne skupnosti, skupnost otroškega varstva, administracije skladov, kot je sklad Borisa Kidriča, cestni sklad itd. ter razni upravni zavodi, kot so hidrometeorološki zavod, zavod za statistiko, zavod za cene ipd. Za vse te organizacije naj bi po amandmaju izvršnega sveta določal delovni čas izvršni svet, prav tako kot za državne organe. Delovne organizacije zajema zakon samo v okviru 6. člena in zato zanje izvršni svet ne bo določal in ne more določiti delovnega časa. Takšen je bil predpis zakona tudi že doslej. Tudi sedaj se določa po 3. členu zakona čas za vse organe in organizacije iz 2. člena in samo glede teh je izvršni svet Skupščine SR Slovenije mnenja, da naj bi določal enoten delovni čas.

Če je zakonodajno-pravna komisija mnenja, da bi glede teh organizacij bila kršena določba 6. točke 9. člena zvezne ustave, to je, da bi bila prizadeta njihova samoupravna pravica, da same določajo delovni čas v skladu s splošnimi delovnimi pogoji, potem bi to veljalo prav tako za sedanje določbe o petdnevnem delovnem tednu. Kršitev omenjene ustavne določbe bi pomenila za take organizacije sedanja določba zakona, ki določa zanje točno določen delovni čas, ali pa vsako podobno določilo zakona, ki bi ga sprejeli. Po mojem mnenju velja to prav tako tudi za zakon kot ga predlagata oba odbora, brez amandmaja.

Naj ponovim, amandma se torej ne nanaša na delovne organizacije, ki same določajo delovni čas po 6. točki 9. člena zvezne ustave. Na take organiza-

cije se nanaša 6. člen zakona o petdnevnem delovnem času le, če imajo te organizacije javni pomen. Glede takih delovnih organizacij bodo lahko izdale ustrezne predpise občinske skupščine po 50. členu temeljnega zakona o delovnih razmerjih.

Predsednik Vera Kolarič: Pričenjam razpravo. Prosim, kdo želi besedo? K besedi se je prijavil poslanec Marjan Jenko.

Marjan Jenko: Tovarišica predsednik, tovarišice poslanke in poslanci. Rad bi razčistil stališče predstavnika izvršnega sveta. Zdi se mi, da ni nespo-razuma s strani zakonodajno-pravne komisije, ker menimo in menim, da naj-brž izvršni svet 2. člen zakona o petdnevnem delovnem tednu v SR Sloveniji, kar zadeva javni pomen, preozko tolmači. Bom povedal, zakaj 2. člen jasno opredeljuje, za katere organe oziroma organizacije ta zakon velja in ni po našem in po mojem nobenega dvoma, da je ta določba sistemsko izhodišče za vse kas-nejše rešitve tudi v podrobnosti. Različnost organov in organizacij je treba tol-mačiti kot izpeljanko iz tega izhodišča, ki je sistemsko izhodišče in velja tedaj za vse državne organe in organizacije v SR Sloveniji, ki opravljajo zadeve jav-nega pomena.

Vprašamo se, kako je prišlo do zadnjega stavka, »... ki opravljajo zadeve javnega pomena...«?

Prvotni zakonski predlog izvršnega sveta od 27. 12. 1967 je imel v 2. členu naslednjo določbo: »Petdnevni delovni teden po tem zakonu velja za vse državne organe v SR Sloveniji.«

Na seji odbora za organizacijsko-politična vprašanja republiškega zbora je bila tale pripomba: nek poslanec tega odbora je menil, da je formulacija, da velja petdnevni delovni teden po tem zakonu samo za državne organe, preozka, in je predlagal spremembo, tako da velja petdnevni delovni teden tudi za orga-nizacije, ki opravljajo zadeve, ki imajo javni pomen. Ta predlg poslanca je izvršni svet na svoji seji sprejel. Če tolmačimo zdaj 2. člen v smislu te dopolnitve, potem ni nobenega razloga za to, da člen ni mišljen širše in v tem smislu, da ne velja samo za državne organe in njemu podrejene ustanove, ampak velja za celotno javno upravo. Pod javno upravo pa razumemo še banke, službo družbe-nega knjigovodstva, pošto, železnice itd. Tako mi tolmačimo ta javni pomen, druga stvar pa je, kaj bo zbor odločil. Zato je komisija mnenja, da je treba 2. člen, zadnji stavek, tolmačiti širše, ne pa ožje in ga tolmačiti v tem smislu, da organi in organizacije, ki opravljajo zadeve javnega pomena, niso samo tisti zavodi in tiste organizacije, ki so vezane na državno upravo, ampak širše, v smislu širšega javnega interesa. Ker je komisija tako tolmačila, je menila, da amandma ni v soglasju z že navedenim členom zvezne ustave.

Predsednik Vera Kolarič: Besedo ima poslanec Franc Svetina.

Franc Svetina: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši po-slanci. Svoje razprave ne bi začeli s tolmačenji, kaj je prav in kaj ni prav, kaj je v skladu z zakonom in kaj ni. Mislim, da je današnja razprava, oziroma raz-prava, ki je bila pred meseci o zakonu o petdnevnem delovnem tednu v SR Sloveniji po svojem bistvu razprava, ki kaže, da smo bili na petdnevni delovni teden oziroma na ta zakon izredno slabo pripravljeni.

Meni se zdi, da smo ob vseh teh razpravah doživeli precejšen polom in da se mi zdi čudno, da naš zbor oziroma skupščina ravno o tem zakonu tako dolgo razpravlja, ko smo vendarle pri drugih zakonih bolj hitri.

Sedaj zastavljam tole vprašanje: ali je bil predlagani zakon izvršnega sveta o petdnevnem delovnem tednu v SR Sloveniji slab, ali pa je slab ta današnji. Odkrito vam povem, da se ne morem odločiti ali je slab prvi ali drugi zakon. To bo pokazal čas. Prepričan sem, da bo čas tudi pokazal, da je izvršni svet, ko je predlagal zakon o petdnevnem delovnem tednu pred meseci, imel vendarle prav. Ni namreč mogoče mimo dejstva, da vse države, razen redkih izjem, na zahodu in tudi na vzhodu delajo po takem delovnem času, kot ga je predlagal izvršni svet. Mi pa smo zakon sprejeli in danes ugotavljamo, da je tak zakon za nas nesprejemljiv. Argumenti, zakaj je ta zakon za nas nesprejemljiv, so po moje ravno tako slabi, kot so bili slabi argumenti takrat, ko smo govorili, da je treba takšen zakon sprejeti. Skratka, dobivam vtis, da urejamo vprašanje, za katerega nismo niti najmanj pripravljeni.

Ko danes razpravljamo o spremembah in dopolnitvah tega zakona, ne morem mimo dejstva, da smo verjetno vsi postavljeni pred odločitev, ki za nas verjetno ne bo težka. To je odločitev, da to spremembo sprejmemo zato, ker smo v tako situacijo postavljeni, ker je silen pritisk pri volivcih, silen pritisk pri sindikatu, skratka pritisk vseh tistih, ki so po tem zakonu doslej delali. Ta pritisk je popolnoma naraven. Ljudje se na novi delovni čas niso uspeli privaditi. Ta delovni čas jim ne ugaja, imajo tisoče vzrokov, da ga napadajo in mi, ki nimamo nasprotnih argumentov, moramo pač njihovo mnenje in stališče danes, žal, poslušati. Spričo tega za mene osebno ni dileme, ali se naj ta sprememba, oziroma dopolnitev zakona o petdnevnem delovnem tednu v SR Sloveniji sprejme ali ne. Jaz mislim, da jo je treba sprejeti.

Kar pa zadeva sam predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona, bom predlagal amandma in sicer k 2. odstavku 2. člena, kjer je rečeno: razpored delovnega časa v smislu prejšnjega odstavka se določi tako, da delovni čas obvezno zajema čas od 7. do 14. ure, v sredah je del dnevnega časa razporediti v čas med 15. in 19. uro. Dnevni delovni čas ne sme presežati 10 ur.

Kakor sem bil informiran, je bila o tem vprašanju zelo široka razprava v odboru. Kljub temu se vprašam, ali je ta razporeditev prava. Od 7. do 14. ure je 7 ur. Verjetno bodo vsi organi morali delati, če bodo hoteli razporediti tedenski delovni čas 42 ur na pet delovnih dni, od 7. do 15. ure, se pravi po 8 ur, v sredah pa še dve uri več, se pravi 10 ur. Zakon jim daje možnost, da ob sredah potegnejo delovni čas od 7. ure zjutraj do 5. ure popoldne. Verjetno se bo pa pojavila težnja, predvsem v letnem času, da se bo začetek delovnega časa pomaknil za pol ure bolj zgodaj, se pravi od pol sedme pa do pol pete. Tega pa zakon ne dovoljuje, se pravi, da bo pol ure mrtvega čakanja. Če smo za zimski čas predvideli in se soglasili s takšnim delovnim časom, ki naj traja ob sredah od 7. ure zjutraj do 5. ure popoldne, zakaj ne bi omogočili, da se v letnem času vse skupaj za pol ure premakne. To, tovariši poudarjam zato, ker je v tistih občinah, kjer se določeni odstotek delavcev vozi na delo, zelo važno upoštevati prometne zveze. Konkretno bi nam v občini, kjer delam, tak letni delovni čas prišel zelo prav. Zato predlagam amandma.

Ta svoj amandma, ki sem ga predlagal, bom umaknil, kolikor zbor sprejme amandma, ki ga je predlagal izvršni svet, ker je v tem primeru moj amandma odveč. Hvala lepa.

Predsednik Vera Kolarič: Prosim dr. Branka Furlana za pojasnilo glede amandmaja poslanca Svetine.

Dr. Branko Furlan: Ob sredah je treba delati dve uri popoldne, in sicer v času med 15 in 19. uro, bodisi od 15. do 17. ure, ali od 16. do 18. ure, ali pa od 17. do 19. ure, to je stvar delovnih organizacij samih.

O tem smo zadnjič razpravljali na odboru in ugotovili, da bi bilo zelo težko zahtevati od delavca, da bi nepretrgoma delal 10 ur. To je bil razlog, zaradi katerega smo šteli za potrebno, da bi bil med dopoldanskim in popoldanskim delom krajši ali daljši odmor.

Predsednik Vera Kolarič: K besedi se je priglasil poslanec Mirko Žlender. Tovariša poslanca Svetino prosim, da amandma pismeno formulira.

Mirko Žlender: Imam občutek, da je razprava ob sprejemanju zakona o 5-dnevnem delovnem tednu in tudi sedanje spremembe tega zakona dejansko seštevek raznih želja tistih zainteresiranih, v katerih delovnih organizacijah pač delamo.

Organizacijsko-politični zbor je sestavljen v glavnem iz delavcev v javni upravi in v institucijah, ki jih ta zakon prizadene, zato je verjetno taka prizadetost in taka pestrost v naših razpravah.

Ustavil bi se samo ob dveh vprašanjih, ko bom zavzel svoje stališče do predloga oziroma do amandmaja.

Tovariš Repič je v svojem izvajanju že povedal, da imamo danes po uveljavitvi 5-dnevnega delovnega tednika v različnih občinskih upravah, in to v 16, če sem prav razumel, različen delovni čas. Opozoril bi še na to, da je v okviru vsake občine gotovo 8 ali 10 ali 5 ali 15 različnih delovnih časov, ki so jih uvedle posamezne delovne organizacije, ki jih ta zakon zadene. Iz tega zaključujem, da je res, kar je nekdo rekel, da vlada na tem področju prava anarhija. Mislim, da bi morali stremeti na področju javnih služb in na področju služb delovnih organizacij, ki opravljajo zadeve javnega pomena, po uveljavitvi enotnega delovnega časa in upam si trditi, da to ni izključna pravica delovnega kolektiva, ki v taki delovni organizaciji dela, da zaradi svojih interesov postavlja najbolj za sebe ustrezen delovni čas. Mislim, da bi moralo biti vodilo določanja delovnega časa za državno upravo in za javne službe to, kaj naš občan in naše gospodarstvo od take institucije potrebuje.

Povsem se nagibam k amandmaju izvršnega sveta in mislim, da bi morali v Sloveniji na področju državne uprave in na področju javnih služb imeti enoten delovni čas.

Tovariši, mene naravnost zaboli stališče, ki ga je navedlo ustavno sodišče: naj vsaka delovna organizacija sprejme svoj delovni čas in naj ta delovni čas objavi v uradnem listu; da pa to stane 10, 15 ali 20 milijonov, s tem nihče ne računa. Mi smo govorili v 1. ali 2. točki dnevnega reda o racionalizaciji. Mislim, da so taki pozivi na objavo delovnih časov metanje denarja skozi okno.

Kar zadeva pravno plat amandmaja izvršnega sveta, ki ga zakonodajno-pravna komisija napada, bi povedal svoje mnenje. Že večkrat smo na tem zboru javno povedali, da poznamo samoupravni sistem, da pa je dimenzija tega samoupravljanja v javnih službah verjetno bistveno drugačna, kot pa v proizvodnih organizacijah. Tega načela, ki ga ustava priznava, pa v naši zakonodaji nismo izpeljali. Ko smo sprejemali zakon o samoupravljanju delovnih

ljudi v državnih organih, smo v bistvu dali temu delovnemu kolektivu enake pravice, kot jih ima delovni kolektiv v proizvodni organizaciji.

Opozoril bi samo na 25. člen republiške ustave, ki pravi: »Na podlagi zakona se lahko predpišejo splošni pogoji za opravljanje določenih delovnih organizacij, ki imajo poseben družbeni pomen.« Verjetno ni nobenega dvoma, da je državna uprava in da so delovne organizacije, kot so razni zavodi, razne samoupravne skupnosti, ki v bistvu opravljajo posle, ki jih je včasih opravljal državna organizacija, takšne organizacije, ki opravljajo službe posebnega javnega pomena.

Osebnostno menim, da določba, ki enotno določa delovni čas, nikakor ni v nasprotju z ustavo, je pa v nasprotju z nekaterimi sedaj veljavnimi zakoni. Zato menim, da je treba te veljavne zakone, ki smo jih nekoč utemeljevali z neko idealno platformo, danes popraviti in to, kar je dejansko preživeto, črtati z našega dnevnega reda. Zato pravim, da se bom vsekakor zavzel in glasoval za amandma izvršnega sveta.

Predsednik Vera Kolarič: K besedi se je priglasila poslanka Vida Rudolf.

Vida Rudolf: Takoj moram povedati, da sem za spremembo zakona, o katerem danes govorimo, vendar iz drugih razlogov, kot smo jih danes tu navajali, čeprav vsi ugotavljamo, da je ta sprememba odraz želja tistih, ki jih ne prizadeva posebno; mislim, da je to širša stvar. Ker ponovno sprejemamo zakon, želim, da ne bi zagrešili istih napak, kot smo jih zagrešili, ko smo sprejemali prvi zakon.

Zdi se mi, da smo pozabili, da je treba ob vsakem takem zakonu pripraviti dobro motivacijo za spremembo. Tega nismo storili in smo motivirali delovne ljudi, ki jih je prizadeval ta zakon, predvsem s tistim elementom, ki osvobaja človeka ob koncu tedna, to je z občutkom svobode tudi v prostem času, ki je gotovo pomemben element, nismo pa upoštevali postopnosti, s katero lahko tak delovni čas v celoti uvedemo. Gre namreč za to, da je treba ponovno poudariti tudi v sklopu celotne današnje razprave, da prav take organizacije delovnega časa, organizirane po ergoloških načelih, ki bi dala učinek, kakršnega pričakujemo, ne bomo mogli razvijati, dokler ne bomo uredili vprašanj otroškega varstva in dokler ne bomo uspeli v naši družbi organizirati družbene prehrane, ki mora postati cenena in dostopna tudi poprečnemu človeku s poprečnimi osebnimi dohodki.

Glasovala bom za zakon zato, ker pradelagani delovni čas vendarle omogoča čas za tradicionalni jugoslovanski obrok in se mi zdi v tem smislu vendarle premik naprej. V večji učinek dela pa tudi pri tem delovnem času ne verjamem, verjamem pa, da se bo vseeno izboljšal v primerjavi z dosedanjim delom, ker bodo ljudje ob njem motivirani.

Zato predlagam, da ponovno zberemo vse znanstvene ugotovitve v zvezi s tem delovnim časom in da postopno in vztrajno seznanjamo s temi elementi vse, ki so prizadeti in da počasi morda le razmišljamo o tem, kdaj bomo prišli do take razporeditve petdnevnega delovnega tedna, ki bo v skladu z vsemi ergološkimi načeli, na katerih smo zgradili zakon, ki smo ga sprejemali, čeprav sem se takrat, kot veste, kljub temu, da sem bila poročevalka odbora, vzdržala glasovanja, ker pogoji za tak zakon zaenkrat niso zreli.

Predsednik Vera Kolarič: Hvala lepa. K besedi se je priglasil poslanec Ivan Rau.

Ivan Rau: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši poslanci. V svoji razpravi bom kratek. Mislim, da gre za spor okoli 5 ur, ki bi jih naj po predlogu odborov svobodno razporejale občinske skupščine in tudi izvršni svet v tem smislu, da bi drugače določile pričetek in konec dela. Obvezen delovni čas bi bil od 7. do 14. ure, v sredo pa tudi od 15. do 19. ure, z omejitvijo 10 ur dela v sredo.

Trditev izvršnega sveta, da ni razlik oziroma posebnosti glede pogojev dela organov in organizacij, po mojem mnenju ne drži, ker so ravno predlogi občinskih skupščin, ki so jih dale k temu zakonu, jasno pričale, da te posebnosti so in je prvi predlog za spremembo zakona, ki ga je dala občinska skupščina Radlje, slonel prav na tem, da bi se pričetek dela pomaknil na 6.30 in mislim, da to prav zaradi neurejenih delovnih pogojev. Pri tem gre tudi za neusklajene vozne rede in druge težave, ki spremljajo nov delovni čas in ki so povzročile toliko negotovanja. S togo in uniformirano določbo, po kateri bi zabetonirali pričetek dela na 7. uro, bi povzročili ponovno spore, posledica pa bi bila ponovna kršitev zakona, čemur smo bili priča sedaj.

Mislim, da amandma k 6. členu, ki ga predlaga izvršni svet, ni sprejemljiv, kajti posebnosti obstajajo in mislim, da je treba teh 5 ur, ki ostanejo na razpolago, da jih občinske skupščine drugače razporedijo, pustiti njim samim, kako jih bodo razporedile.

Glede na pripombe, češ kaj se toliko razburjamo, ker ta delovni čas zadeva le majhen krog delovnih ljudi, ki delajo v državnih organih, pa mislim, da je to treba gledati z drugega zornega kota. Gledati je namreč treba v tem smislu, da delovni ljudje, ki delajo v teh organih, delajo za naše občane in da ti občani prihajajo k njim po usluge in urejajo zadeve, ki jih pač pri teh organih morajo urejati. In prav občani so zelo močno kritizirali zakon, da smo z njim določili prepozen začetek dela pri državnih organih in s tem onemogočili pravočasno, smotrno in racionalno urejanje zadev, ki jih morajo občani urediti pri teh organih.

Naslednji očitek, oziroma pripomba, da bi lahko izvršni svet pri izpostavah republiških organov, to je predvsem pri upravah javne varnosti, določal drugačen delovni čas, kot ga bodo določile občinske skupščine, pa je moč rešiti tako, da bi izvršni svet skupaj z občinskimi skupščinami dosegel soglasje za enoten delovni čas.

Ne bi se spuščal v polemiko glede protiustavnosti ali ustavnosti amandmaja izvršnega sveta. Zame amandmaji niso sprejemljivi iz razlogov, ki sem jih navedel in jih je tudi danes naš odbor soglasno zavrnil, zato bom tudi na današnji seji glasoval proti amandmajem.

Predsednik Vera Kolarič: Besedo ima poslanec dr. Ernest Petrič.

Dr. Ernest Petrič: Tovarišice in tovariši poslanci, tovarišica predsednica, dovolite mi, da izrabim možnost, ki mi jo daje poslovnik, to je, da govorim samo kot poslanec tega zbora, kar pa seveda ne pomeni, da se distanciram do stališč izvršnega sveta. Vendar želim razpravljati kot poslanec in ne kot predstavnik izvršnega sveta, ki je pri tej točki dnevnega reda tovariš Repič.

Razpravljati želim zato, ker bi rad opozoril na nekatere značilnosti usode tega zakona, ki je po mojem mnenju, mislim, da se tu strinjam vsaj s tov. Svetino, v bistvu zelo žalostna epizoda.

Ta žalostna epizoda se je začela s tem, kako naivno in enostavno smo se lotili delikatne problematike spreminjanja neke tako ustaljene navade kot je delovni čas. Lotili smo se je na hitro, v naglici, razlogi in argumenti za to so bili najrazličnejši; brez prave politične podpore kjerkoli in brez resnega pristopa k urejanju vrste vprašanj smo zagrizli v to kislo jabolko.

Kot je že danes rekla tov. Rudolfova, lahko tudi sam rečem, da sem se že od vsega začetka zavzemal za drugačen način reševanja te problematike, vendarle pa sem bil vseskozi prepričan, da bomo tak delovni čas prej ali slej morali uvesti tudi mi. Vzemimo samo to v poštev, da se drugod po svetu leta in leta pripravljajo, preden začnejo voziti po desni namesto po levi (na primer Švedska), mi pa smo problematiko delovnega časa hoteli rešiti v nekaj mesecih s hitrim kirurškim posegom.

No, ta nesrečna epizoda se po mojem mnenju vse te mesece še nadaljuje in se še stopnjuje. Preden je zakon o tako delikatnem vprašanju, kakršnega ureja, sploh lahko dal kakršenkoli rezultat, mi že z vso gotovostjo ugotavljamo, da ni v redu, da ta delovni čas ne ustreza itd. Vse to ugotavljamo, še preden smo sploh resno začeli delati po novem delovnem času. Mene, tovariši, ta naglica in taka metoda dela močno čudi in se moram znova od nje distancirati. Praktično ugotavljamo, da tako rekoč še nihče ni resno delal po novem času in da so vsi od začetka do danes živeli v pričakovanju, da bo zakon spremenjen, da so vsi naporji za rešitev perečih vprašanj od otroškega varstva do prehrane bili zaman ali pa jih sploh ni bilo. To pa tudi zaradi tega, ker je bila ves čas prisotna močna protiakcija. Politične akcije v podporo novemu delovnemu času pa v glavnem ni bilo.

Ugotavljati danes, da novi delovni čas ni dal zaželenih učinkov, je po mojem mnenju, milo rečeno, vsaj ne fair.

Besedo bi rekel še o sklicevanju na javno mnenje. Kolikor mi je poznana problematika raziskovalnega dela in sploh problematika raziskovanja na področju sociologije, moram ugotoviti, da me rezultati javnega mnenja v tem primeru ne prepričajo. Vsak, ki ima nekaj pojma o raziskovanju na tem področju, ve, da je take rezultate potrebno križati, to se pravi, da je treba ugotavljati vzroke, zakaj so bili nekateri anketiranci za in zakaj so bili drugi proti. Če danes vprašamo naše delavce, ali hočejo imeti 10% večje plače in 10% manj delati, je meni popolnoma jasno, kakšen odgovor bomo dobili. Šariti v takem primeru z javnim mnenjem pa je, spet milo rečeno, šarlatanstvo.

Jasno pa mi je eno: če hočejo kdaj v bodoče modernizirati našo družbo, pri čemer pojmem pod modernizacijo več in bolje delati, bolj organizirano in bolj urejeno delati, se bomo morali tega lotiti na drugačen način, kot smo se v tem primeru in upam, da v takem primeru ne bomo doživeli poloma.

Naslednji problem, o katerem bi hotel spregovoriti nekaj besed, so odprta vprašanja, ki so se ob tem pojavila, t. j. otroško varstvo, prehrana itd.

Sam izhajam iz okolja, kjer že desetletja tekstilne delavke delajo ponoči in podnevi, pa jih nihče ne vpraša za delovni čas, za majhne plače, nihče se tudi ni razburjal ob njihovi prehrani, otroškem varstvu in podobnih vprašanjih. Zato me diskusija o teh vprašanjih, moram reči, ne prepričuje. Slej ko prej ostaja vrsta vprašanj neurejenih. Upal sem, da jih bomo ob novem delovnem času pospešeno urejali, da bomo zato zbrali energijo, si vzeli tudi nekoliko časa.

Vendarle nismo storili ne enega ne drugega, problemi bodo ostali odprti z novim ali pa starim delovnim časom, vsaj bojim se, da bo tako.

Naslednje vprašanje, na katero bi rad z vso resnostjo opozoril in ki me morda od vseh problemov najbolj osebno prizadene kot občana in javnega delavca, je usoda izvajanja tega zakona. Tovariši, ali se mi vsi skupaj zavedamo dejstva, da je bil zakon veljaven, da pa ga skoraj nihče v tej naši družbi, razen redkih pozitivnih izjem, ni spoštoval in izvajal? Tovariši, ali se zavedamo tega, da se bo jutri pojavil morda nekdo, ki ne bo hotel plačevati davkov, ne bo hotel izpolnjevati obveznosti do šolstva in podobno? Zdi se mi, da smo vsaj v tem zboru dolžni – predvsem zato sem tudi prosil za besedo – izraziti ostro ogorčenje zoper tak odnos do veljavnega predpisa prav v naši družbi, kjer so pravne norme odraz družbenih hotenj in jih je treba še toliko bolj dosledno in pošteno izpolnjevati in spoštovati.

Zmešnjava in težave, ki so nastale, odpor do izvajanja zakona in podobno po mojem mnenju ni v čast urejeni samoupravni socialistični družbi.

Ob teh in verjetno še od drugih neugodnih stvarih, ki nam jih je pokazala usoda tega zakona, bi rekel, da smo morda vendarle ugotovili dve pozitivni dejstvi. Prvo je pridobitev proste sobote. Drugo, če govorimo resneje, kar smo, vsaj zase lahko o tem rečem, ugotovili v praksi preteklih mesecev, je potreba po čimbolj usklajenem in čimbolj enotnem delovnem času v naši republiki. To, kar se je dogajalo zadnje mesece, je bilo naravnost nevzdržno.

Zato apeliram za čimvečjo enotnostjo delovnega časa vseh organov javne uprave in drugih javnih služb v naši republiki. Mislim, da enotnost sama ne more biti v nobenem primeru v nasprotju niti z ustavo niti z zakoni niti z našimi samoupravnimi hotenji.

Vprašljiva je morda metoda, po kateri naj pridemo do te enotnosti, in glede tega je imela pomisleke zakonodajno-pravna komisija. Menim, da so mnenja o metodi lahko zelo deljena in pogledi lahko zelo različni. K argumentom zakonodajno-pravne komisije bi lahko navajal protiargumente, menim pa, da verjetno ni naloga nas poslancev, da vodimo pravno diskusijo. Če menimo, da je enoten delovni čas potreben, se je treba zanj zavzeti in sprejeti amandmaje. Če kdo meni, da je predlagana pot k temu neustavna in v nasprotju z obstoječim pravnim redom, bodo o tem povedali svoje mnenje pravniki. Ker menim, da je enoten delovni čas nujen, podpiram amandmaje izvršnega sveta.

Predsednik Vera Kolarič: Hvala lepa. Besedo ima poslanec Tone Kropušek.

Tone Kropušek: Tovarišice poslanke in poslanci, ne mislim se spuščati v polemiko o koristnosti oziroma nekoristnosti z dosedanjim zakonom urejanja petdnevnega tednika, ker sprejemam spremembe in dopolnitve k temu zakonu.

Z zakonom o petdnevem delovnem tedniku urejamo delovni čas v delovnih organizacijah, torej v državnih organih in organizacijah javnega pomena. Že samo to dejstvo govori za to, da je delovni čas v teh organizacijah in organih kategorija javnega pomena. Če je delovni čas v teh organih in organizacijah kategorija javnega pomena, potem se mi postavlja vprašanje, ali kolektivi, ki delajo v teh organih, lahko odločajo o tako važni kategoriji, kot je delovni čas, sami prostovoljno in seveda na področju Slovenije tako različno. Ne zanikam

posebnosti, ki so na posameznih področjih, vendar če nočem biti vulgaren ali pa če hočem biti vulgaren, se mi zdi, da bi o delovnem času občinske uprave morali sklepati zbori volivcev, ne pa kolektiv občinske uprave, če bi hoteli dosledno upoštevati želje in interese tistih, katerim pravzaprav te službe služijo.

Mislím, da je neenotnost delovnega časa na področju Slovenije s strani posameznih organov povzročila mnogo neracionalnosti in mnogo posmeha. V izogib temu predlagam, da sprejmemo amandma izvršnega sveta, po katerem bi uredili delovni čas na tem majhnem slovenskem prostoru enotno in izjavljam, da bom v tem smislu glasoval.

Predsednik Vera Kolarič: Prosim, želi še kdo besedo? Poslanec tovariš Ivan Rau.

Ivan Rau: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši poslanci. Dovolite, da popravim tovariša Kropuška. Delovni čas v občinski upravi ne določa kolektiv, ampak občinska skupščina in mislim, da gre pri okviru petih ur za samoupravno pravico občinskih skupščin, ne občinske uprave. Mislim, da se prerekamo sedaj okrog tega, kdo bo razporedil preostalih pet ur delovnega časa, katere pušča zakon v urejanje občinskih skupščinam, ali bomo pol ure prej začeli ali pol ure prej nehali. Mislim, da to ni tak problem, da bi sedaj zgubljali čas in se o tem prepirali.

Predsednik Vera Kolarič: Hvala lepa. Besedo ima poslanec Zvone Šušteršič. Prosim.

Zvone Šušteršič: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši poslanci. Glede na govornike pred menoj in glede na javno mnenje bi načel nekaj vprašanj, o katerih je bilo že tudi danes govora.

Prvo je enotnost delovnega časa. Enotnost delovnega časa je dejansko pogojena že v osnutku spremenjenega zakona, kajti vsem občanom je omogočeno, da koristijo usluge državnih oziroma samoupravnih organov in organizacij javnega pomena od 7. ure do 14. ure. To jim zagotavlja že zakon.

Dalje, predlog določa delovni čas v sredo tudi med 15. in 19. uro. Za občane, ki delajo v dopoldanskem času v proizvodnji, da imajo tudi priložnost urejevati svoje zadeve.

Menim, da je predlog izvršnega sveta popolno nezaupanje občinskim organom, kot občinskim skupščinam, ki imajo na osnovi ustave tudi svoje pravice. Mnenja sem, da je že z ustavo zagotovljeno tudi tem organom samoupravljanje, čeprav smo že v dopoldanski razpravi slišali, da imajo samoupravni organi družbenih služb ter tudi organov javnega pomena zelo majhno pravico pri formiranju dohodka, ker je pač sredstev malo, če določimo še delovni čas z zakonom, jim dejansko ostane bore malo samoupravnih pravic.

Vemo, da so delavci, zaposleni v teh službah, izpostavljeni mnogim javnim kritikam, prav zaradi tega, ker izvajajo dejansko zakone in druge odredbe na osnovi zakonskih predpisov.

Zato izhajam iz predloga, ki sta ga dala oba odbora in ga tudi v celoti podpiram ter zavračam amandma izvršnega sveta.

Predsednik Vera Kolarič: Prosim, besedo ima še dr. Branko Furlan.

Dr. B r a n k o F u r l a n : Zdi se mi, da že predolgo razpravljamo o tem problemu, ki je sicer delikaten, vendar imamo veliko važnejših problemov.

Nekaj besed bi rad povedal v odgovor nekaterim tovarišem. Predvsem moram poudariti, da ni odbor načel vprašanja, da bi državni organi in druge organizacije, ki jih ta zakon veže, morali začeti delati ob 6. uri, čeprav se mi zdi, da ni bistvene razlike v upravnem delu v gospodarski organizaciji in v državnem organu.

Ponovno pa bi poudaril tole: s sprejemom predloga našega odbora in odbora republiškega zbora dosežemo takšno enotost v delovnem času pri organih in organizacijah, ki jih zakon zadeva, kakršne doslej še nismo imeli. V bistvu lahko rečemo, da je delovni čas popolnoma enoten, gre samo za 5 variabilnih ur na 42 ur tedensko. Kar pa zadeva sam postopek bi pa povedal, da nastaja še eno vprašanje. Naš odbor je dobil predloge za spremembo zakona, ki smo jih v celoti usvojili s tem, da smo mi postali predlagatelj zakona. Občinske skupščine so od svojih predlogov odstopile samo zato, ker se naš predlog v celoti ujema z njihovimi zahtevki, tudi z zahtevkom občinske skupščine Maribor, čeprav slišimo sedaj nekoliko drugačen predlog. Končno gre tudi za to, da zaenkrat ne vemo, kakšen bo odlok izvršnega sveta, ali bo izvršni svet z enim odlokom predvidel tudi drugačen začetek v letnem času in konec delovnega časa ali bo to enotno urejeno ne glede na specifičnosti tega ali onega kraja.

Če bo popolnoma enoten delovni čas za vse kraje in za vse letne čase, potem nam bodo ostale vse težave, o katerih že razpravljamo mesece in mesece. Če pa bo izvršni svet upošteval specifičnosti posameznih krajev, potem spet ne bomo imeli enotnosti. Dejansko je v predlogu izvršnega sveta zahtevek oziroma predlog, da predvideva večje pooblastilo izvršnemu svetu, kot ga je imel po dosedanem zakonu, ker je takšno pooblastilo dosedanji zakon dajal občinskimi skupščinam. Tega po sedanjem predlogu občinske skupščine ne bi imele več.

Kar zadeva sklicevanje na ureditev delovnega časa na zahodu in ne vem še kje v modernih državah, bi vam povedal, da živim blizu meje in da je v sosednji Italiji danes v državni upravi močna težnja prav po enotnem delovnem času. In še to, da so med delovnim časom državne uprave in delovnim časom drugih organizacij javnega pomena velike razlike. To se pravi, da imajo delovni čas različno urejen in menda, vsaj kolikor je meni znano, nimajo kakšnih posebnih težav.

Ponovno poudarjam, če bi sprejeli naš predlog, tako kot je bil sprejet v odboru, bi s tem dosegli osnovno enotnost delovnega časa v vseh organih in organizacijah, ki jih ta zakon predvideva, obenem pa bi upoštevali tudi težave in specifičnosti, s katerimi se srečujejo in borijo posamezni organi in organizacije, zlasti na podeželju.

Predsednik V e r a K o l a r i č : Besedo ima Mirko Žlender.

M i r k o Ž l e n d e r (iz klopi): Govoril sem kot poslanec in ne kot predsednik občine. Rad bi vedel, dr. Furlan, v kateri državi je tako urejeno, da je državni upravi (sodišču, tožilstvu) prepuščeno, da si sami določajo svoj delovni čas.

Dr. B r a n k o F u r l a n : To je v državah, kjer nimajo vse delovne organizacije enoten delovni čas, od državnih organov do bank itd.

Predsednik Vera Kolarič: Besedo ima poslanec Janko Šabec. Prosim tovariše poslance, da naj bodo čim krajši v svojih predlogih.

Janko Šabec: Tovarišica predsednica, upošteval bom vaše opozorilo. Tovarišice in tovariši poslanci. Ko je tekla razprava v izvršnem svetu glede spremembe delovnega časa v državni upravi, sem se zavzemal za popolno enotnost. Istega mnenja oziroma še bolj sem prepričan danes, da ima državna uprava tako nalogo in opravlja tako funkcijo, da mora biti zagotovljena popolna enotnost v celotni Sloveniji. V tej preljudi Sloveniji, ki jo lahko v nekaj urah prevozimo iz enega konca do drugega, smo čuli, da imamo sedaj delovni čas urejen na 16 načinov in če danes ne bomo sprejeli amandmaja izvršnega sveta, bomo imeli ponovno verjetno spet na istih 16 načinov urejen delovni čas, kot jih imamo danes.

Zato vztrajam pri svojih prvotnih stališčih in podpiram amandma izvršnega sveta ter bom zanj tudi glasoval.

Precejšen vzrok, da je prišlo do take neenotnosti in takega neizvajanja sedanjega zakona v Sloveniji, tovariši, je predvsem na republiških forumih. Prav republiške institucije so bile prve, ki so začele kršiti zakon in jasno je, da so ga potem kršile tudi občinske skupščine.

Predsednik Vera Kolarič: Besedo ima član izvršnega sveta tovariš Viktor Repič.

Viktor Repič: Oglašam se ponovno k besedi zaradi tega, ker je padel očitek, da je do stalič izvršnega sveta prišlo zaradi nezaupanja do občinskih skupščin. Želel bi ponovno povedati to, kar sem že rekel. Stališče izvršnega sveta je, da je treba zagotoviti enotni delovni čas na področju vse Slovenije. V razpravah smo doslej že ugotovili, da obstajajo določeni problemi in določena vprašanja, kjer bo treba na nivoju republike stvari enotno urejati. Menimo, da je eno od teh vprašanj tudi funkcioniranje državne in javne uprave, vključno z razdelitvijo delovnega časa. Ne gre torej za nezaupanje, gre za to, da vsaj pri tem vprašanju, kjer je najmanj težav, enkrat realiziramo tak način rešitve, za katerega štejemo, da bi za funkcioniranje državne uprave res nekaj pomenil.

Če niti tu ne bomo mogli doseči enotnosti, potem je najbrž zastoj govoriti o tem, da bomo karkoli v okviru republike reševali na nacionalnem nivoju. Hvala.

Predsednik Vera Kolarič: Besedo ima poslanec Franc Cuznar.

Franc Cuznar: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši poslanci. Zdi se mi, da smo že precej časa izgubili v tej razpravi okrog petdnevnega delovnega tednika in okrog tega ali usvojimo amandma izvršnega sveta ali ne.

Če usvojimo amandma izvršnega sveta, potem nima smisla, da postavljamo kot osnovno načelo delo med 7. in 14. uro. Potem je boljše, da z zakonom določimo fiksni delovni čas brez pooblastila izvršnemu svetu. Hvala lepa.

Predsednik Vera Kolarič: Prosim želi še kdo besedo? Prosim, tovariš Šabec.

Janko Šabec: V zvezi z razpravo govornika pred menoj predlagam amandma k 2. odst. 3. člena in sicer, da se določi z zakonom delovni čas od 7. do 15. ure in ob sredah od 16. do 18. ure.

Predsednik Vera Kolarič: Besedo ima tovariš Viktor Repič.

Viktor Repič: Izvršni svet te kombinacije ni upošteval, čeprav smo tudi o tem razpravljali, in sicer zaradi tega, ker sta odbora predlagala postopek in smo vedeli, da ne bi bilo več dovolj časa za razgovore z občinami. Zato, da bi imel izvršni svet dovolj časa, smo menili, da je najprimernejša taka rešitev in da bi izvršni svet potem vprašal za mnenje sindikate in nekatere občinske skupščine, ki so poslale svoje predloge, kako naj se razporedi delovni čas. Menim, da ne bi kazalo sprejemati tak amandma, ker bomo s tem samo podaljšali možnost hitre rešitve.

Predsednik Vera Kolarič: Vprašam tovariša poslanca Janka Šabca, da pove, če vztraja pri svojem amandmaju.

Janko Šabec: Kako misli izvršni svet razporediti 5 ur?

Viktor Repič: Izvršni svet je mnenja, da pred sedmo uro ne bi kazalo začeti, za razporeditev delovnih ur pa smo za solucijo, za katero bi se zavzela večina občin.

Janko Šabec: To je v redu. Zato svoj amandma umikam.

Predsednik Vera Kolarič: Prosim, želi še kdo razpravljati? (Ne.) Če ne, potem zaključujem razpravo in prehajam na glasovanje. Najprej moramo glasovati o amandmajih izvršnega sveta, ki ste jih dobili z gradivom. Kdor je prosim za amandma k 2. členu, naj dvigne roko. (20 poslancev.) Kdo je proti amandmaju? (16 poslancev.) Kdo je se je vzdržal? (3 poslanci.) Ugotavljam, da je amandma izvršnega sveta k 2. členu sprejet z večino glasov.

Kdor je za amandma k 6. členu, ki se glasi: »12. člen se spremeni tako: izvršni svet Skupščine SR Slovenije predpiše razpored delovnega časa po 3. členu tega zakona tako, da začne ta razpored veljati najpozneje 1. 12. 1968«, naj prosim dvigne roko. (26 poslancev dvigne roko.) Kdo je proti? (17 poslancev.) Se je kdo vzdržal? (2 poslanca.) Ugotavljam, da je tudi amandma izvršnega sveta k 6. členu sprejet z večino glasov.

Imamo še amandma tovariša Svetine.

Franc Svetina: Svoj amandma sem vezal na amandmaje izvršnega sveta. Ker so sprejeti, svoj amandma umikam.

Niko Belopavlovič: Pri drugem glasovanju je glasovalo skupno 44 poslancev, zato menim, da prvi amandma ni bil sprejet.

Predsednik Vera Kolarič: Tovariši poslanci, nihče ni predlagal pomenskega glasovanja. Z večino glasov sta bila oba amandmaja sprejeta. Prosim za pojasnilo tovariša sekretarja.

J a n e z L u k a č : Tovariši poslanci, po poslovniku Skupščine SR Slovenije in poslovniku našega zbora je akt oziroma amandma sprejet, če je zanj glasovala polovica navzočih poslancev, to se pravi v danem primeru je polovica poslancev 35 in večina jih je bila navzočih. Od navzočih pa se jih mora več kot polovica izjaviti za amandma in kot smo ugotovili, jih je glasovala več kot polovica za amandmaje izvršnega sveta.

Predsednik Vera Kolarič: Prehajam na glasovanje o predlogu zakona v celoti. Prosim, kdor je za predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o petdnevnem delovnem tednu v Socialistični republiki Sloveniji, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (6 poslancev.) Ugotavljam, da je naš zbor predlog zakona z večino glasov sprejel.

Zbor obveščam, da je tudi republiški zbor sprejel zakonski predlog v enakem besedilu.

Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o finančnem programu za financiranje obnovitve stavbe Muzeja ljudske revolucije v Ljubljani, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Izvršni svet je za svojega predstavnika določil dr. Ernesta Petriča, člana izvršnega sveta. Želi morda ta besedo? (Ne.)

Predlog odloka je obravnaval odbor za družbenoekonomski sistem in proračun našega zbora. Pismeno poročilo odbora ste prejeli. Želi morda poročevalec odbora tovariš Brumen poročilo še ustno obrazložiti? Besedo ima Tone Brumen.

Tone Brumen: Tovarišice in tovariši poslanci.

Glede stališča zakonodajno-pravne komisije naj povem, da se odbor strinja s stališčem te komisije.

Dodatno k poročilu, ki ste ga dobili v pisni obliki, moram poudariti tole: Iz poročila izhaja, da je odbor odloke sprejel brez kakršnihkoli razprav. Izgledalo je celo tako, kot da smo komaj čakali, da bi se ti odloki pojavili pred našim odborom. Vendar so člani odbora poudarili, da je treba že enkrat razčistiti odnose med pristojnostmi republike in pristojnostmi mestnega sveta Ljubljana glede financiranja teh dejavnosti.

Že pred meseci je bilo rečeno, da bo mestni svet oziroma investitor sodeloval s 50 % svoje lastne udeležbe in ker mestni svet ni hotel financirati tako, kot smo ga z odlokom zavezali, je potem republika prevzela to breme nase. Odbor meni, da je to nojevška politika. Namesto, da bi začeli reševati odnose med republiko in mestnim svetom glede teh pristojnosti, je republika prevzela breme nase, pri tem pa verjetno mestni svet ni odklonil financiranja zaradi tega, ker noče financirati, ampak verjetno zaradi tega, ker niso razčiščeni prav ti odnosi med pristojnostmi enega in drugega.

Kljub temu predlagam našemu zboru, da oba odloka sprejme, da pa se začne z razčiščevanjem odnosov, kaj so pristojnosti republike v zvezi s financiranjem kulturnih dejavnosti in investicij in kaj so pristojnosti mestnega sveta.

Predsednik Vera Kolarič: Predlog odloka je obravnavala tudi zakonodajno-pravna komisija. Pismeno poročilo ste prejeli. Želi predstavnik poročilo še ustno obrazložiti? (Ne.) Hvala.

Pričenjam razpravo. Želi kdo razpravljati? (Nihče.) Če nihče, zaključujem razpravo in prehajamo na glasovanje o odloku. Kdor je za predlog odloka o finančnem programu za financiranje obnovitve stavbe Muzeja ljudske revolucije v Ljubljani, naj dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Eden.) Hvala.

Ugotavljam, da je naš zbor predlog odloka o finančnem programu za financiranje obnovitve stavbe Muzeja ljudske revolucije v Ljubljani sprejel z večino glasov.

Prehajamo na 5. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o spremembi odloka o finančnem programu za financiranje namestitve ogrevalnih in prezračevalnih naprav v poslopju Narodne galerije v Ljubljani, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Predlagatelj je za svojega predstavnika določil tovariša dr. Ernesta Petriča. Želi morda besedo? Prosim.

Dr. Ernest Petrič: Izvršni svet si je ves čas prizadeval doseči participacijo mestnega sveta. Soglasje zaradi zelo konkretne finančne situacije ni bilo doseženo. Ogrevalne naprave v tem poslopju pa so nujne, zato je izvršni svet predlagal odlok, da se stroški pokrijejo iz republiških sredstev, pri čemer pa upamo, da bomo dosegli soglasje in več razumevanja s strani mestnega sveta v prihodnjem letu pri urejanju vrste podobnih vprašanj.

V dani situaciji pa tega načelnega izhodišča, za katerega se tudi izvršni svet zavzema, ni bilo mogoče realizirati.

Predlog odloka je obravnaval odbor za družbenoekonomski sistem in proračun. Poročevalec nam je svoje stališče že obrazložil.

Predsednik Vera Kolarič: Predlog odloka je obravnavala tudi zakonodajno-pravna komisija. Pismeno poročilo te komisije ste prejeli, vendar moram opozoriti zbor, da se zakonodajno-pravna komisija ne strinja s tako obliko odloka kot je predlagana. Meni, da bi bilo primerneje nadomestiti besedilo predloženega odloka z besedilom kot je razvidno iz pismenega predloga komisije. Želi morda tovariš Jenko besedo? (Ne.)

Dr. Ernest Petrič: Sprejemam pripombe zakonodajno-pravne komisije.

Tone Brumen: Sprejemam v imenu odbora predlog zakonodajno-pravne komisije.

Predsednik Vera Kolarič: Hvala lepa. Želi še kdo razpravljati? (Ne.) Če ne, prehajamo na glasovanje. Slišali smo stališča zakonodajno-pravne komisije, po katerem naj bi se besedilo tega odloka nadomestilo z novim predlaganim besedilom. Slišali smo predstavnika našega odbora, ki je ta predlog sprejel, enako predstavnika izvršnega sveta. Zato dajem na glasovanje predlog odloka o spremembi odloka o finančnem programu za financiranje namestitve ogrevalnih in prezračevalnih naprav v poslopju Narodne galerije v Ljubljani v naslednjem besedilu:

»3. točka odloka o finančnem programu za financiranje namestitve ogrevalnih in prezračevalnih naprav v poslopju Narodne galerije v Ljubljani se spremeni tako, da se glasi:

Sredstva za izvedbo investicije iz 1. točke tega odloka v znesku 350 000 din so zagotovljena v proračunu SR Slovenije za leto 1968.

Ta odlok začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu SR Slovenije.«

Prosim, kdor je za ta predlog, naj dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (5 poslancev.)

Ugotavljam, da je organizacijsko-politični zbor sprejel predlog odloka o spremembi odloka o finančnem programu za financiranje namestitve ogrevalnih in prezračevalnih naprav v poslopju Narodne galerije v Ljubljani v besedilu, kot ga je predlagala zakonodajno-pravna komisija.

Prehajam na 6. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o finančnem programu za financiranje dozidave dveh učilnic za italijansko poklicno šolo v Izoli ter telovadnico za italijansko osnovno, poklicno in ekonomsko šolo v Izoli, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet. Vprašam predlagatelja, če želi predlog odloka še ustno obrazložiti? (Ne.) Hvala.

Predlog odloka je obravnaval naš pristojni odbor. Vprašam poročevalca, če želi poročilo še ustno obrazložiti? (Ne.) Vprašam predstavnika zakonodajno-pravne komisije, če želi besedo? (Ne.) Želi kdo razpravljati? (Ne.) Če ne, prosim, da glasujemo o predlaganem predlogu odloka. Kdor je za predlog odloka, naj dvigne prosim roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je organizacijsko-politični zbor predlog odloka soglasno sprejel.

Prehajamo na 7. točko dnevnega reda, to je na poslanska vprašanja.

Na prejšnji seji je postavil poslansko vprašanje poslanec Franc Cuznar. Odgovor je dobil davi na skupni seji in ne postavlja dodatnega vprašanja.

Odgovoriti bi bilo treba še poslancu inž. Vladu Simončiču, vendar ugotavljam, da tovariša inž. Vlada Simončiča tudi danes ni na seji. Mislim, da lahko sklenemo, da mu izvršni svet pismeno odgovori.

Želi še morda kdo postaviti poslansko vprašanje? Prosim, poslanec Niko Belopavlovič.

Niko Belopavlovič: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši poslanci, želim, da bi mi predsedstvo zbora do prihodnje seje pismeno odgovorilo, zakaj meni, da je bil amandma izvršnega sveta danes sprejet. Prepričan sem namreč, da amandma ni bil sprejet, ker ni dobil potrebne večina glasov.

Predsednik Vera Kolarič: Tovariš poslanec, naj vam ponovno pojasnim, da je pri prvem amandmaju glasovalo za amandma 20 poslancev, 16 jih je bilo proti, 3 pa so se zdržali, to se pravi, da je bil amandma z absolutno večino glasov sprejet.

Pri drugem amandmaju smo ugotovili, da je 26 poslancev glasovalo za amandma, 17 proti, dva sta se vzdržala. Mislim, da bo sedaj težko ugotavljati, zakaj pri prvem amandmaju niso vsi poslanci glasovali, poimenskega glasovanja pa ni nihče predlagal.

Prosim tovariš poslanec ali se zadovoljujete s tem pojasnilom? (Belopavlovič: Prosim za pismeno pojasnilo.) Želi še kdo staviti kakšno poslansko vprašanje? (Ne.) Če ne, zaključujem tudi to točko dnevnega reda in dovolite, da obvestim zbor, da je republiški zbor sprejel v enakem besedilu kot naš zbor predlog zakona o razglasitvi 27. aprila za državni praznik in predlog odloka o finančnem pogramu za sofinanciranje III. faze I. etape graditve kliničnega centra v Ljubljani.

S tem je dnevni red današnje seje izčrpan in zaključujem sejo ter se vam zahvaljujem za sodelovanje.

(Seja je bila zaključena ob 19. uri.)

PRILOGE

Poročilo odborov in komisij, ki k temeljnemu aktu ne predlagajo sprememb ali dopolnitev in ki v svoji obrazložitvi ne navajajo vsebinsko novih argumentov, so v prilogah označena samo z navedbo odbora ali komisije, ki je poročilo pripravil, ter z datumom in opravično številko poročila.

PISMENA VPRAŠANJA POSLANCEV

Milan Šepetavc,
poslanec republiškega zbora

Miroslav Kambič,
poslanec republiškega zbora

1. S srednjeročnim programom cestnega sklada SR Slovenije o vzdrževanju in rekonstrukciji cest v obdobju 1967–1970, ki je bil sprejet na seji republiške skupščine v aprilu 1967. leta, je med ostalimi predvidena rekonstrukcija ceste II. reda 338 na relaciji Čatež-Mestinje in izgradnja novega mostu na reki Savi pri Brežicah.

Obstoječi most prek reke Save in Krke v Brežicah je v izredno slabem stanju, saj je nosilnost omejena na 6 ton in grozi neposredna nevarnost, da bo popolnoma zaprt za ves promet. Zaradi tega obstaja upravičen strah prebivalstva tega območja, da bo ostalo brez prometnih zvez z avtocesto in desnim obalnim področjem reke Save. Frekvenca prometa je izredno velika in samo zaradi ilustracije naj navedeva, da prek omenjenega mostu vozi dnevno 42 rednih avtobusnih linij in 30 avtobusnih linij garnizije JLA, poleg tega pa tudi ves promet s tovornimi in osebnimi vozili.

2. Na cesti III. reda 8032 Bizeljsko–Klanjec je prek reke Sotle zaprt most za ves promet. Ker vse gospodarstvo in prebivalstvo z Bizeljskega in okolice koristi usluge železniške tovarne postaje v Klanjcu (SR Hrvatska), je zaradi neuporabnosti mostu veliko nezadovoljstvo, predvsem pa še zaradi tega, ker je most dolg le 22 metrov.

Kolikor nama je znano, je SR Hrvatska pripravljena sofinancirati izgradnjo mostu v višini 50 % investicijske vrednosti.

V zvezi z navedenim in v skladu z določili 23. in 24. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije prosiva, da nama izvršni svet Skupščine SR Slovenije odgovori na naslednji vprašanji:

1. Kako daleč so priprave za gradnjo mostu na reki Savi pri Brežicah in kdaj se bo predvidoma začela gradnja le-tega, kako se misli regulirati promet

do dograditve novega mostu na obstoječem mostu, saj grozi stalna nevarnost nesreče, ki lahko terja velike materialne in človeške žrtve.

2. Ali je republiški sklad za ceste pripravljen sofinancirati gradnjo mostu na reki Sotli in ali so že o tej zadevi začeti razgovori s predstavniki iz SR Hrvatske.

Radoslav Jonak,
poslanec republiškega zbora

Prvo vprašanje

Republiškemu sekretariatu za kulturo in prosveto postavljam naslednje poslansko vprašanje, na katero prosim, da mi odgovori na eni izmed prihodnjih sej:

1. Kakšen status ima višja tehnična varnostna šola v Ljubljani v mreži višjih izobraževalnih institucij?
2. Ali je šola sploh registrirana in če ni, zakaj ni?
3. Koliko je študentov diplomiralo na tej šoli, kakšen status imajo diplomanti šole in koliko rednih predavateljev ima ta šola.

Drugo vprašanje

Na 63. seji republiškega zbora Skupščine SR Slovenije je republiški sekretariat za kulturo in prosveto dal odgovor na moje poslansko vprašanje. Na tej seji sem si pridržal pravico, da naknadno postavim dodatno vprašanje na eni izmed prihodnjih sej republiškega zbora.

Moje dodatno vprašanje glasi:

1. Ali republiški sekretariat za kulturo in prosveto meni, da se z integracijo delavskih univerz ne bi bistveno pocenile obstoječe službe in izboljšala kvaliteta njihovega dela?
2. Na 2 stalno zaposlena, poprečno na 1 delavsko univerzo, imamo 61 honorarnih sodelavcev (v vseh delavskih univerzah je 3300 zunanjih sodelavcev). Ali sekretariat ne meni, da bi s koncentracijo delavskih univerz lahko namesto 3300 honorarnih sodelavcev zaposlili dokajšnje število predvsem mladih ljudi, ki dnevno končujejo fakultete in druge šole in ostajajo brez zaposlitve?

Cene Matičič,
poslanec republiškega zbora

Prvo vprašanje

Naša dežela je članica mednarodne organizacije GATT. Kot je znano, so nekatere članice GATT priključene tudi »Kennedyjevi rundi«, v okviru katere se s 1. 7. 1968 zmanjšajo carine za predvidenih 5^{0/0}. Ta ukrep bo v marsikateri teh dežel močno pospešil večanje obsega zunanjetrgovinske menjave. Cenijo, da bo prišlo do poprečno 35-odstotnega znižanja carin za blago v vrednosti

okoli 32 109 \$, to je za volumen trgovinske izmenjave med kapitalističnimi deželami. Kazno je, da bo kar 8109 \$ od tega odpadlo na ZDA, ki si razumljivo vzeto obetajo močno pospešitev svojega, zaradi visokih zaščitnih uvoznih carin v drugih deželah — delno stagnirajočega izvoza.

Ekspanzijo svoje zunanje trgovine in izboljšanje zunanjetrgovinske bilance si v okviru Kennedyjeve runde obetajo tudi VB in druge zahodne dežele.

V zvezi z dogajanjem okoli Kennedyjeve runde vas vljudno naprošam, da posredujete komiteju za zunanjo trgovino pri izvršnem svetu Skupščine SR Slovenije naslednja poslanska vprašanja:

1. Ali je SFRJ kot članica GATT tudi priključena procesu, ki se vrši v okviru pogajanj o Kennedyjevi rundi?

2. V kateri in kolikšni meri je kazno trditi oziroma vsaj predvidevati, da Kennedyjeva runda lahko prispeva k povečanju naše zunanjetrgovinske izmenjave?

3. Kolikor smo vključeni v okvir pogajanj o Kennedyjevi rundi, sprašujem, koliko in v kateri obliki lahko Kennedyjeva runda škoduje obsegu in vrednosti naše zunanjetrgovinske menjave.

Drugo vprašanje

Pred nami je vrsta diskusij in debat o elementih bilance federacije; ta je bila izdelana kot prikaz analize izvršenega družbenega plana razvoja SFRJ v obdobju 1966–1970. Tej bo po vsej verjetnosti kaj kmalu sledila tudi bilanca naše republike.

Mislím, da je umestno, če pred tem parlamentom izražam v javnosti zelo staro in vedno prezentno misel; ta (namreč misel in tudi trditve) je v tem, da je Slovenija v odnosu do federacije marsikdaj prizadeta, saj naj bi bil delež, ki ga prispevamo za skupne potrebe federacije (mislim za vzdrževanje JA, na delež, ki ga prispevamo za nerazvite republike in pokrajine, na delež, ki ga prispevamo za funkcioniranje federalnega aparata, na delež, ki ga prispevamo za odplačilo državnih dolgov in deleže, ki jih prispevamo za ostale skupne potrebe), večji kot pa je to sorazmerno oziroma skladno s številom prebivalstva ozirom ustvarjenim narodnim dohodkom ali pa družbenim proizvodom v SR Sloveniji.

Ker bi kompetenten odgovor na te trditve v mnogočem prispeval k tako imenovani teoriji »čistih računov«, predvsem pa h krepitvi jugoslovanske državnosti in realnejšim ter pravilnejšim odnosom SR Slovenije do federacije, vljudno naprošam predsednika izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, da mi na eni naslednjih sej našega zbora odgovori na sklep vprašanj, ki jih tu postavljam.

Inž. Slavko Jakofčič,
poslanec republiškega zbora

→ Kje in za kakšne namene so angažirana sredstva bivšega republiškega stanovanjskega sklada?

Ivan Kreft,
poslanec republiškega zbora

Prvo vprašanje

Vljudno prosim, da posredujete republiškem sekretariatu za finance naslednji poslanski vprašanji:

1. Koliko finančnih sredstev je še potrebnih za dograditev TE Trbovlje II in HE SD I in ali so ta sredstva v celoti zagotovljena, tako da ne bo v gradnji ponovnih zastojev?

2. Zaradi zamude v gradnji obeh omenjenih objektov bo verjetno že v letošnji jeseni primanjkovalo električne energije, še večji deficit pa bo po letu 1971, če ne bomo začeli takoj z izgradnjo TE Šoštanj III. Rad bi vedel, zakaj se vprašanje te gradnje še ni premaknilo z mrtve točke.

Drugo vprašanje

Po zveznem predpisu se lahko uporabi določen del hranilnih vlog za kreditiranje stanovanj, otroškega varstva, s tem pa tudi šolskega prostora ipd. V naši republici, kjer je največ hranilnih vlog, bo v te namene na razpolago okoli 15 milijard S din.

Glede na to, da predvidevajo vsi načrti za gradnjo novih osnovnih šol v Sloveniji tudi prostore za celodnevno otroško varstvo, prosim, da mi izvršni svet odgovori na naslednje vprašanje:

— Kolikšna sredstva so določena iz tega dopolnilnega vira za kreditiranje gradnje osnovnih šol, s katerim pa bomo v naši republici rešili postopoma tudi pereče vprašanje otroškega varstva?

Franc Jere,
poslanec republiškega zbora

V smislu 23. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije prosim, da predstavniki izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije odgovori na naslednje:

Dne 19. 9. 1968 je izvršni svet Skupščine SR Slovenije obravnaval tudi predlog zakona o spremembi in dopolnitvi zakona o petdnevnem delovnem tednu in zavzel stališče, da naj se zakon spremeni samo v tem, da se pričetek letnega delovnega časa premakne od 7.30 na 7. uro in iz zimskega od 8.30 na 8. uro.

Znano mi je, da so skupščine občine Radlje, Slovenj Gradec in Radovljica predlagale zgodnejši začetek delovnega časa. Nadalje mi je znano, da je ta predlog podprlo okrog 50 občinskih skupščin, nadalje sindikalna organizacija republiških upravnih organov. Znano mi je tudi, da se večina organizacij, ki opravlja zadeve javnega pomena, ne strinja s sedanjo razporeditvijo delovnega časa. Ves odpor proti taki razporeditvi delovnega časa temelji na tem, da nimamo urejenega otroškega varstva, nimamo možnosti organizirati družbene prehrane niti ni možno uskladiti prometnih zvez. Odpor proti taki razporeditvi delovnega časa ne izvira samo od prizadetih upravnih organov in organizacij, temveč naletimo na odpor tudi pri ostalih prebivalcih, ki po kakršnih koli opravih morajo na razne urade, pa zadev ne morejo urediti v zgodnejših

jutranjih urah. Občine, ki so že prešle na nov delovni čas, nadalje ugotavljajo, da je učinek dela v popoldanskih urah manjši.

Ljudje, ki delajo v teh organih, so opustili družbeno-politično delo na terenu.

Vse to je analizirala tudi republiška komisija za spremljanje priprav za prehod na petdnevni delovni teden in na osnovi teh ugotovitev predlagala, da naj se zakonsko določilo spremeni tako, da morajo vsi organi obvezno delati med 7. in 14. uro, preostali delovni fond pa lahko občine, oziroma prizadete organizacije prilagodijo po svoji presoji glede na krajevne potrebe.

Kljub dokaj ostrim zahtevam, ki so utemeljene s konkretnimi podatki, pa izvršni svet Skupščine SR Slovenije teh predlogov ni upošteval, temveč zavzel stališče, kot sem ga uvodoma navedel.

Trdim, da ne gre tu za oportuno stališče občinskih skupščin, ker imamo dokaze, da so občinske skupščine vedno zrelo odločale o zadevah tako, da so se vključevale v enotno politiko Skupščine SR Slovenije. Zato trdim, da so vse občinske skupščine po zrelem preudarku predlagale ustrezne spremembe v napadenem zakonu.

Želim pojasnilo, zakaj izvršni svet ni upošteval predlogov za spremembo zakona, temveč je iskal kompromisno rešitev med sedanjim določilom oziroma razporedom delovnega časa in zahtevanimi spremembami?

Inž. F e r d o P a p i č,
poslanec republiškega zbora

Skupščina SR Slovenije je dne 18. julija 1968 sprejela zakon o prispevku za graditev stanovanj za udeležence narodnoosvobodilne vojne, ki določa, da morajo delovne in druge samoupravne organizacije odvajati na poseben račun 20 % od sredstev, ki se zberejo na podlagi 1. člena zakona o izločanju sredstev za stanovanjsko izgradnjo (Ur. list SFRJ št. 36/65 in 56/65). Ta zakon je začel veljati s 1. 8. 1968 in od takrat naprej bi morale delovne organizacije odvajati navedena sredstva.

Zakon pa je v drugem odstavku 2. člena le upošteval, da so delovne organizacije že v začetku leta v celoti angažirale sredstva 4 % stanovanjskega prispevka in je določil, da lahko za leto 1968 plačajo delovne organizacije 20 % prispevek najkasneje do zaključnega računa za leto 1968. Tudi ob sprejemanju zakona in pri obravnavanju predloga zakona v odborih je bilo poslancem obrazloženo zakonsko besedilo 2. člena v tem smislu, da bodo delovne organizacije, ki so sredstva že razdelile, lahko odvedle 20 % prispevek tudi kasneje vse do zaključnega računa 1968.

Služba družbenega knjigovodstva pa zahteva od delovnih organizacij takojšnje plačilo 20 % prispevka, sklicujoč se na prejeto okrožnico, po kateri se morajo ravnati. Delovne organizacije v mojem volilnem okolišu, ki jih je taka zahteva prizadela, so postavile vprašanje, ali lahko SDK zahteva takojšnje plačilo.

Glede na to postavljam vprašanje, ali je služba družbenega knjigovodstva upravičena zahtevati takojšnje plačilo in odvod 20 % prispevka ter ali so delovne organizacije, ki so v skladu s sprejetimi plani in gospodarskimi načrti sredstva za leto 1968 že razdelile, opravičene plačati ta prispevek tudi kasneje do zaključnega računa 1968, tako kot je to določil zakon v 2. členu.

Jože Javornik,
poslanec gospodarskega zbora

Na gospodarski zbornici SR Slovenije – odboru za semenarstvo smo ugotovili, da se površine, zasejane s semenskim krompirjem v SR Sloveniji vsako leto bolj in bolj zmanjšujejo, dočim se uvoz semenskega krompirja povečuje.

V lanskem letu je bilo uvoženega več sto vagonov semenskega krompirja iz Holandije in iz drugih držav. Uvoz krompirja je liberaliziran in ga lahko uvaža vsaka, za to pooblaščen gospodarska organizacija. Zaradi takega stanja se zmanjšujejo površine pod semenskim krompirjem, ker pridelovalne delovne organizacije zaradi neumestnega uvoza niso gotove, če bodo pridelano seme prodale. V letošnjem letu so se zopet znižale površine posajenega semenskega krompirja in sem informiran, da je dovoljen uvoz semena brez kakršnekoli carine v količini 2000 ton.

Pripominjam, da pridelovalci v Sloveniji lahko iz dosedanjih 500 ha zasajenih površin s semenskim krompirjem povečajo pridelavo na 1000 in več ha. S tem lahko pokrijejo potrebe po semenskem krompirju v celotni Jugoslaviji in ostanek še izvozijo. Z neumestnim uvozom krompirja, ki je v mnogih primerih slabši kot slovenski semenski krompir, v ceni pa je slovenski konkurenčen ostalim uvoženim sortam in reprodukcijam iz Holandije in drugod, nastaja nepopravljiva škoda našemu gospodarstvu, obenem pa zapravljamo prepotrebne devize, ki bi jih lahko koristneje uporabili za uvoz drugega reprodukcijskega materiala.

Menim, da bi se moral režim uvoza semenskega krompirja, ki je sedaj pod LB, spremeniti v RK, s čimer bi se dosegla stabilizacija domače pridelave in prodaje semenskega krompirja, uvoz pa bi moral biti dovoljen samo za registrirane pridelovalne organizacije za nadaljnje reproduciranje iz kategorije E v nižje kategorije.

Ker menim, da je nakazana problematika pridelave in prodaje slovenskega semenskega krompirja zelo pomembna za izboljšanje stanja našega kmetijstva v družbenem in zasebnem sektorju, postavljam naslednja vprašanja:

– izvršnemu svetu Skupščine SR Slovenije:

Ali bo izvršni svet storil potrebne ukrepe in kakšni bodo ti ukrepi, da bo preprečen nepotreben uvoz semenskega krompirja v letošnjem in v prihodnjih letih v količinah, ki ogrožajo domačo pridelavo in prodajo semenskega krompirja;

– republiškem sekretariatu za gospodarstvo:

Kako vpliva dosedanji uvoz semenskega krompirja v SFR Jugoslaviji na obseg pridelave semenskega krompirja v SR Sloveniji? Ali bo sekretariat za gospodarstvo storil potrebne ukrepe, da se zagotovi razširitev obsega pridelave semenskega krompirja v SR Sloveniji, uvoz semena pa regulira tako, da ne bodo ogroženi interesi pridelovalcev niti potrošnikov semena.

Prosim, za pismen odgovor v smislu 26. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije.

Anton Ladava,
poslanec gospodarskega zbora

Sekretariat izvršnega sveta za kmetijstvo in gozdarstvo je z odredbo o izločitvi posameznih vod iz ribiških okolišev že leta 1959 izločil iz tolminskega ribiškega okoliša Sočo od izvira do mostu v vasi Čezsočo z vsemi pritoki na tej vodni progi in prav tako tudi Krnsko jezero. Navedene vode so bile izločene zaradi zgleadne in intenzivne gojitve rib, tako pravi 1. člen že navedene odredbe in dane v upravljanje upravi gojivnih lovišč SR Slovenije.

Te vode so bile ob ustanovitvi zavoda za ribištvo v Ljubljani leta 1961 dane v upravljanje navedenemu zavodu, ki je bil ustanovljen zato:

1. da raziskuje in proučuje sladkovodno in morsko ribištvo in zasleduje izsledke ribištva v svetu ter jih prilagaja domačim potrebam;
2. daje strokovno pomoč in strokovna mnenja ribiškim organizacijam in državnim organom;
3. da upravlja vse vode, ki so izločene po odredbi o izločitvi posameznih vod iz ribiških okolišev (Uradni list LRS št. 17/59);
4. proizvaja v vodah, ki jih upravlja in v ribogojnicah ribe in ribji naraščaj;
5. pospešuje akvaristiko in vzdržuje v ta namen lastne akvarije.

Te funkcije zavoda so navedene v 2. členu odločbe o ustanovitvi zavoda (Ur. list LRS št 1/61).

Sekretariat izvršnega sveta za kmetijstvo in gozdarstvo je navedene vode izločil iz ribiškega okoliša na podlagi 39. člena zakona o sladkovodnem ribištvu, ki je bil ob prilagoditvi tega zakona ustavi SR Slovenije leta 1955 črtan iz navedenega predpisa.

Tako zavod za ribištvo iz Ljubljane od leta 1951 dalje upravlja oziroma gospodari z vodami gornjega Posočja in tudi z Bovško Koritnico. Pri gospodarjenju z navedenimi vodami se je zlasti v zadnjem obdobju začelo ugotavljati, da omenjeni zavod svojih voda ne koristi predvsem za namene, ki so navedeni v ustanovitveni odločbi, ampak vse bolj te vode koristi za komercialne namene. To je še posebno prišlo do izraza letos, ko je omenjeni zavod vse ribolovne dovolilnice, ki jih je teoretično na podlagi biologije in staleža rib v tej vodi možno izkoristiti, prodal enemu samemu ribiču iz Italije. S tem si je ribič iz Italije pridobil izključno pravico lovljenja rib Bovške Koritnice v letu 1968. Čeprav so pogoji, ki so navedeni v pogodbi, glede lova ne razlikujejo od pogojev ribolova domačega ribiča in so taki, kot jih določa zakon o ribištvu, nastanejo pri takem komercialnem izkoriščanju našega naravnega bogastva nekatera vprašanja, ki našemu delovnemu človeku — ribiču niso razumljiva.

V prvi vrsti gre za vprašanje smiselne in ekonomske utemeljene povezave prodajanja dovolilnic tujim državljanom ter domačih potreb delovnega človeka, po tovrstni rekreaciji. Prav tako lahko namreč pričakujemo, da bodo upravljalci našega narodnega bogastva — voda, v zaostrenih ekonomskih pogojih, da bi si gospodarsko izboljšali svoj položaj, po takih ukrepih še posegli in s tem močno zmanjševali možnosti za koriščenje naravnih dobrin našega delovnega človeka. Razumljivo je, da bi s tem pridobil izključno pravico izkoriščanja naših naravnih lepot nekdo, ki je ekonomsko močan, kar prav gotovo ne more biti v skladu z našo družbeno ureditvijo in vsemi normami, ki iz tega izhajajo.

Poleg tega je tudi funkcija zavoda, zaradi katere je bil le-ta ustanovljen, spremenjena. Če akt o ustanovitvi te organizacije pravi, da se bo zavod ukvarjal z raziskovalnimi, znanstvenimi in drugimi deli na področju ribištva, ki so

našteti v 2. členu odločbe o ustanovitvi zavoda, potem je treba temu primerno urediti tudi financiranje te ustanove oziroma naložiti ribiškimi družinam na območju republike, da ta dela financirajo in tudi koristijo znanstvene izsledke navedene ustanove in tako skrbijo za razvoj ribištva na svojem področju.

Vsebinsko vzeto (kljub obstoju pogodbe) je reka Koritnica dana v zakup tujemu državljanu.

Na osnovi tega postavljam izvršnemu svetu SR Slovenije naslednja vprašanja:

1. Ali je dovoljeno, da se na tak in podoben način daje narodno bogastvo (voda) v izkoriščanje tujemu državljanu?

2. Kakšne ukrepe bo podvzel izvršni svet, da bo zavod delal to, za kar je bil ustanovljen?

M i h a e l S a v i n e k ,
poslanec gospodarskega zbora

Z zakonom o spremembah in dopolnitvah temeljnega zakona o delovnih razmerjih (Uradni list SFRJ št. 26/68, ki je začel veljati 4. julija 1968) so spremenjene ali dopolnjene določbe 23., 31 in 105. člena tega zakona. S spremembami in dopolnitvami so zajeta najpomembnejša vprašanja, zlasti s stališča potreb za spremembo strokovne sestave zaposlenega kadra s tem, da je poenostavljen postopek za sprejemanje na delo, postopek za razporejanje delavcev na delovna mesta in postopek za odločanje o prenehanju dela.

V zvezi z intencijo sprememb temeljnega zakona o delovnih razmerjih postavljam izvršnemu svetu Skupščine SR Slovenije naslednje vprašanje:

— ali pripravlja izvršni svet predpis o potrebni strokovni izobrazbi za določena delovna mesta (in za katera) v skladu z določbami 20. in 105. člena omenjenega zakona.

Prosim, da na podlagi 24. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije odgovorite na postavljeno vprašanje na prihodnji seji gošpodarskega zbora.

F r a n c B i z j a k ,
poslanec prosvetno-kulturnega zbora

V zvezi z racionalizacijo v šolstvu in v primerjavi s težavami, ki jih imamo ob poskusih dokončne ureditve v materialnem položaju šolstva v SRS, postavljam naslednja vprašanja:

1. Koliko stanejo upravni aparati nad 60 temeljnih izobraževalnih skupnosti in aparati RISK?

2. Kakšni so stroški sedanje organizacije izobraževalnih skupnosti v primerjavi z izdatki v te namene pred organizacijo le-teh?

3. Kdo je iniciator predloga o izobraževalnih skupnostih v sedanji obliki?

4. Ali kršimo načela samoupravnosti, če s centralizacijo izboljšujemo položaj celotnega šolstva v SRS, ob primerjavi s celo vrsto integracij v gospodarstvu, ko se upravljanje centralizira pri neokrnjeni samoupravnosti ekonomskih obratov in se z akumulacijo sredstev rešuje probleme konkurenčnosti na tržišču in posredno izboljšuje položaj vseh združenih enot? Ali ni moč enako

opredeliti integracijo sredstev za rešitev nacionalnega problema, ne da bi pri tem okrnili samoupravnost teritorialnih enot? Posamezna podjetja, ki so se združevala, so izvedla referendum. Ali je mogoče izvršiti referendum po občinah, kjer bi se odborniki izjavili za ali proti združitvi sredstev za šolstvo v republiškem smislu? Če bi se predpisana večina občin izjavila za integracijo sredstev za šolstvo, bi se le-ta akumulirala na eni – republiški izobraževalni skupnosti in pravično, v skladu z zahtevami učnega načrta in programa dela ter po načelu enakopravnosti, delila vsem vrstam šol v republiki. Notranja delitev in vrednotenje opravljenega dela in učinka bi še naprej ostala domena samoupravnih organov na zavodih.

Prosim, da dobim odgovor na prihodnji seji prosvetno-kulturnega zbora!

Jože Bogovič,
poslanec prosvetno-kulturnega zbora

Pri dopolnjevanju statuta osnovnih šol se večkrat pojavlja vprašanje podrobnejših določb o ocenjevanju in o pohvalah, nagradah ter drugih vzgojnih ukrepih.

Zakon o osnovni šoli predvideva v 38. členu in 59. členu izdajo zadevnih določil.

Vprašujem, kdaj bodo izdana zadevna določila oziroma navodila. V primeru, če so bila izdana, prosim za pojasnilo in v tem primeru tudi umikam poslansko vprašanje.

Anton Debevec,
poslanec socialno-zdravstvenega zbora

Skupščina SR Slovenije je 27. marca 1968 sprejela več sklepov in priporočil z namenom, da pospeši rešitev problemov s področja varstva predvojnih revolucionarjev in borcev NOV. Večina sklepov je vezana na določen termin.

Na prvi seji komisije Skupščine SR Slovenije za vprašanja borcev je bilo ugotovljeno, da se reševanje celotne problematike predvojnih revolucionarjev in borcev NOV ne odvija po sprejetih sklepih in priporočilih.

Glede na določila poslovnika Skupščine SR Slovenije postavljam izvršnemu svetu Skupščine SR Slovenije tole vprašanje:

– kateri izmed zadevnih sklepov Skupščine SR Slovenije niso bili pravočasno izvršeni in kdo nosi odgovornost za to.

Prosim za odgovor po prvem odstavku 25. člena poslovnika.

Inž. Lado Simončič,
poslanec organizacijsko-političnega zbora

Kdaj lahko pričakujemo ureditev razmer na področju vodnega gospodarstva?

Dne 5. junija 1968 so prebivalci naselij ob vodotoku reke Pšate na območjih občin Kamnik in Domžale ponovno doživeli katastrofalno poplavo. Voda

je vdrla v hiše in hleve, tako da je bilo treba reševati ljudi in živino. Vdrla je v šolska in druga javna poslopja. Preplavila je velika poljedelska, zlasti travniška zemljišča in uničila prvo košnjo, kar je v letošnji letini zelo hud udarec za prebivalstvo. Voda je preplavila tudi republiško cesto Kranj—Brnik—Kamnik, oziroma Mengeš in republiško cesto Ljubljana—Kamnik v naselju Trzin. Najhujše je bilo, ko je voda porušila bregove reguliranega toka, tako imenovanega razbremenilnika med naseljema Topole in Mengeš ter se prek drevesnice »Semesadike« Mengeš razlila v naselja Mengeš, Loka in Trzin.

Štab za obrambo pred naravnimi in drugimi katastrofami občine Domžale je takoj stopil v akcijo in organiziral gasilce, podjetja in občane, ki so sicer reševali, toda niso uspeli obvladati vodne stihije, predvsem zato, ker so odpovedale vodne naprave, ki niso bile vzdrževane. Tudi po katastrofi je štab še nekajkrat zasedal in analiziral potek akcije in oceno škode občinske komisije, ki je znašala desetine milijonov S din. Na skupno sejo štaba in predstavnikov občinskih skupščin Domžale in Kamnik so bili povabljeni poleg predstavnikov »vodne skupnosti Ljubljana-Sava« tudi predstavniki »vodnega sklada SR Slovenije«, ki pa se vabilu niso odzvali niti niso smatrali za potrebno, da bi se opravičili.

O katastrofi sta razpravljali tudi obe občinski skupščini in sprejeli več sklepov, med njimi:

- zahtevo, da se reka Pšata dokončno uredi še v tem letu. Sredstva vodnega sklada SR Slovenije na področju občin zadoščajo za kritje lokalnih potreb;
 - zahtevo, da ostane 80 % sredstev vodnega gospodarstva na področju, kjer so zbrana in da se samo preostanek preliva na področju republike;
 - zahtevo, da občinske skupščine soodločajo o planu del in razporejanju sredstev vodnega sklada.
- Ob reševanju problemov vodnega gospodarstva je treba upoštevati tudi probleme sladkovodnega ribištva.

Na osnovi zahtev občinskih skupščin Domžale in Kamnik postavljam izvršnemu svetu Skupščine SR Slovenije naslednje poslansko vprašanje:

»Kdaj in kako se bodo izboljšale razmere na področju vodnega gospodarstva v Sloveniji?«

PREDLOG ZAKONA

o razglasitvi 27. aprila za državni praznik Socialistične republike Slovenije

1. člen

Sedemindvajseti april — dan Osvobodilne fronte slovenskega naroda — se razglašča za državni praznik Socialistične republike Slovenije.

2. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

OBRAZLOŽITEV

Dne 17. februarja 1948 je Ljudska skupščina LRS sprejela zakon o razglasitvi 27. aprila za državni praznik Ljudske republike Slovenije. S tem zakonom je bil poudarjen zgodovinski pomen ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda 27. aprila 1941 v Ljubljani. Ta dan pomeni začetek organiziranega odpora slovenskega ljudstva združenega z bratskimi jugoslovanskimi narodi v boju zoper okupatorja in domačo reakcijo in hkrati tudi začetek organiziranja slovenske državnosti.

Z zakonom dne 15. junija 1951 je bil nato razglašen za državni praznik Ljudske republike Slovenije 22. julij kot dan vstaje slovenskega naroda, ko so se začele prve organizirane oborožene akcije proti okupatorju na ozemlju Slovenije, ki pomenijo začetek vseljudske revolucije in množične oborožene borbe za osvoboditev slovenskega naroda. Skladno s tem je z odlokom Ljudske skupščine LRS z dne 16. januarja 1958 prenehal veljati zakon o razglasitvi 27. aprila za državni praznik Ljudske republike Slovenije.

Predsedstvo in izvršni odbor republiške konference SZDL Slovenije sta na svojih sejah dne 26. 4. in 7. 6. 1968 obravnavala pomen 27. aprila za slovensko državnost in nadaljnji demokratični razvoj slovenske družbe in na podlagi razprave poslala 12. 7. 1968 Skupščini SR Slovenije predlog, da razglasi 27. april — dan ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda — za državni praznik Socialistične republike Slovenije.

V utemeljitvi predloga navajata:

»Politika Komunistične partije Slovenije, kakršno je vodila vse od ustanovnega kongresa, razvoj demokratične in revolucionarne zavesti v slovenskih ljudskih množicah in posebej v delavskem razredu ter oblikovanje številnih naprednih tokov v slovenskem javnem življenju še za stare Jugoslavije — vse to je v najbolj usodnem času naše narodne zgodovine omogočilo slovenskim komunistom združitve vseh demokratičnih in revolucionarnih sil slovenskega naroda v Osvobodilni fronti. S tem je bila omogočena vključitev vseh ljudskih množic v osvobodilni boj in ljudsko revolucijo ter zagotovljena zmaga nad fašizmom in domačo izdajalsko reakcijo. Osvobodilna fronta je tako postala ne samo politična stvarnost, temveč tudi simbol enotne demokratične in revolucionarne volje slovenskega naroda ter osnova za zavestno udeležbo velike večine Slovencev v boju za narodno in socialno osvoboditev ter poroštvo slovenske narodne enotnosti za prihodnost. Načela in cilji Osvobodilne fronte so imeli veliko vrednost za zgodovinski uspeh osvobodilnega boja, obenem pa so postali temelj za prihodnji razvoj slovenske in jugoslovanske socialistične samoupravne družbe.«

O predlogu predsedstva in izvršnega odbora republiške konference SZDL Slovenije je razpravljalo predsedstvo Skupščine SR Slovenije na seji dne 16. 9. 1968 in sprejelo sklep, da predlaga pristojnima zboroma Skupščine SR Slovenije predlog zakona o razglasitvi 27. aprila za državni praznik Socialistične republike Slovenije. Na podlagi 295. in 296. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije predsedstvo hkrati predlaga, naj bo zakon izdan po skrajšanem postopku in ne glede na roke, ki so določeni s poslovnikom Skupščine SR Slovenije. Ta predlog utemeljuje s tem, da gre za zakon, ki ni obsežen in ki, glede na utemeljeno obrazložitev predsedstva in izvršnega odbora republiške konference SZDL Slovenije, ne zahteva posebnega proučevanja ter širših predhodnih

obravnav. Poleg tega pa bosta pristojna zbora s sprejetjem tega zakona tudi s svoje strani prispevala k proslavi 25-letnice Zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju.

POROČILA

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na svoji seji dne 19. septembra 1968 obravnavala predlog zakona o razglasitvi 27. aprila za državni praznik Socialistične republike Slovenije.

Komisija se je s predlaganim zakonom v načelu strinjala in sprejela razloge za razglasitev 27. aprila za republiški državni praznik.

V nadaljnji načelni razpravi je bilo v zvezi z uvedbo novega praznika postavljeno vprašanje umestnosti nadaljnjega obstoja republiškega praznika »dneva vstaje« 22. julija. Komisija je bila mnenja, da bo treba vsaj v bližnji prihodnosti zavzeti stališče o tem vprašanju — pri čemer bi bilo treba upoštevati dejstvo, da sta oba praznika dela prosta dneva, poleg tega je v SR Sloveniji dela prost tudi 1. november. Vse to ima določene materialne posledice oziroma nujno vpliva na nacionalni dohodek. V utemeljitvi zakonskega predloga bi bila zato potrebna tudi ustrezna analiza materialnih posledic, pri čemer bi se lažje zavzelo stališče o tem ali naj se 22. julij kot praznik odpravi ali ostane, ali pa se morda praznuje, vendar ni dela prost dan. Upoštevati je, da ima s predlaganim novim praznikom SR Slovenija že dva praznika več kot ostale jugoslovanske republike.

V tej zvezi je bilo izraženo tudi mnenje, da kljub vsej politični utemeljenosti predlaganega zakona vendarle ne bi smela izostati normalna in izčrpna argumentacija; prav tako pa ne bi smelo biti ovir, da bi bil zakon pravočasno pripravljen in predložen ter ga ne bi bilo potrebno sprejemati po izjemnem postopku ne glede na predpisane roke.

V podrobni obravnavi besedila zakonskega predloga komisija ni imela predlogov za spremembe oziroma dopolnitve.

Št.: 010-19/68

Ljubljana, 20. 9. 1968

Odbor za organizacijsko-politična vprašanja republiškega zbora — poročilo z dne 16. 9. 1968, št. 010-19/68.

Odbor za splošna vprašanja družbeno-političnega sistema organizacijsko-političnega zbora — poročilo z dne 17. 9. 1968, št. 010-19/68.

PREDLOG SKLEPOV

o nalogah na področju narodne obrambe

Skupščina SR Slovenije je na podlagi 152. člena ustave Socialistične republike Slovenije na seji republiškega zbora dne 27. septembra 1968 sprejela

SKLEPE

o nalogah na področju narodne obrambe

Vsa naša javnost se globoko zaveda pomena obrambnih priprav za nemoten notranji družbeni razvoj, ozemeljsko nedotakljivost države, nacionalno suverenost in varnost vsakega posameznika. V takšnem položaju ni dovolj, da se obravnava vprašanja narodne obrambe samo v predstavniških telesih in upravnih organih, kajti uresničitev načela vseljudske pripravljenosti in splošnega odpora zahteva boljšo seznanjenost s pravicami in nalogami družbeno-političnih skupnosti, delovnih in drugih organizacij, krajevnih skupnosti ter posameznikov v pripravah za obrambo domovine ter v primeru vojnega napada. Skladno s tem so ukrepi na področju narodne obrambe trajna naloga vseh družbenih dejavnikov, ker le stalna pripravljenost vseh na aktivni odpor zmanjšuje možnosti napada in utrjuje obrambno moč naše socialistične skupnosti.

Ob upoštevanju pravic in dolžnosti, ki jih imajo s področja narodne obrambe na vojaškem in civilnem sektorju republika ter občine, in da bi se čimbolj smotrno uresničila hotenja ter ukrepi za zagotovitev učinkovite organizacije odpora, potrebne opremljenosti enot in visoke stopnje pripravljenosti vseh državljanov ter da bi se dosegla čim večja zaščita prebivalstva in dobrin v primeru oboroženega napada, je Skupščina SR Slovenije sprejela naslednja

stališča :

1. Skupščina SR Slovenije se strinja z dosedanjimi ukrepi sveta za narodno obrambo Skupščine SR Slovenije in z delom republiškega sekretariata za narodno obrambo, ki zagotavljajo organiziranost in pripravljenost organov, organizacij in državljanov za primer vojne nevarnosti ali oboroženega napada ter uspešno uresničenje načel vsesplošnega ljudskega odpora.

2. Za ugotovitev uspešnosti nadaljnjih ukrepov je potrebno dopolniti srednjeročni program ukrepov in najnujnejših nalog na področju obrambe na območju SR Slovenije.

Republiški upravni organi, občinske skupščine in njihovi upravni organi ter delovne in druge organizacije naj skladno s tem srednjeročnim programom preizkusijo in dopolnijo že obstoječe načrte obrambnih nalog in ukrepov. Pri tem je potrebno upoštevati vse nove možnosti in naloge, ki izhajajo iz razširjene pristojnosti občinskih skupščin glede operativne uporabe enot teritorialne obrambe in izpeljati vse naloge, ki jih ima civilni sektor glede zavarovanja zemljišča in objektov, zaščite ljudi in materialnih dobrin, oblikovanja vojne organizacije družbenih organov ter glede priprav za delovanje zvez, informacij, zdravstva, preskrbe, prometa, proizvodnje in komunalnih dejavnosti v izrednih razmerah.

3. Dosedanje ukrepe in organizacijo na področju civilne obrambe je potrebno še bolj decentralizirati. Ne le občine, ampak tudi krajevne skupnosti, posamezna naselja in delovne organizacije morajo biti bolj neposredno in v večji meri vključene v obrambne priprave ter morajo biti organizirane in pripravljene za samostojno ukrepanje v primeru potrebe.

4. Družbeno-politične skupnosti, delovne in druge organizacije naj v sodelovanju z vsemi prizadetimi družbenimi in strokovnimi organizmi razvijajo široko obveščenost prebivalstva o vprašanih narodne obrambe oziroma o načelih vsesplošnega ljudskega odpora.

Pouk predvojaške vzgoje v šolah in na univerzi naj se v okviru obstoječega fonda učnih ur kakovostno izpopolni in programsko aktualizira. Republiški sekretariat za prosveto in kulturo mora v sodelovanju z republiškim sekretariatom za narodno obrambo storiti ukrepe, da bo vsebina tega programa nudila zadostno osnovo za nadaljnjo vzgojo na področju narodne obrambe. Obrambno vzgojo v šolah je potrebno uskladiti z dejavnostjo društev in organizacij, ki skrbijo za splošno-tehnično in drugo z obrambnimi nalogami povezano strokovno vzgojo. Družbeno-politične skupnosti in delovne organizacije naj takšnim društvom in organizacijam zagotovijo ustrezne pogoje za delo.

Pospešeno naj se organizira ter izvede obrambna vzgoja za delavce v republiških in občinskih upravnih organih. Enako skrb pa je treba posvetiti tudi vzgoji zdravstvenih in drugih strokovnih delavcev glede na strokovne posebnosti pri opravljanju njihovih poklicnih dolžnosti v vojnih razmerah.

5. Radio, televizija, časopisje in kinematografija imajo izreden pomen za obveščenost in vzgojo najširšega kroga prebivalstva na vseh področjih narodne obrambe. Zato morajo to obveščenost stalno poglobljati, sodelovati pri usposabljanju ljudi za samozaščito ter jih seznanjati z osnovnimi nalogami in dolžnostmi v primeru vojne.

Zagotoviti je potrebno uspešno delovanje teh sredstev v primeru vojne nevarnosti ali oboroženega napada.

6. Pristojna telesa Skupščine SR Slovenije in republiški sekretariat naj proučijo ter Skupščini SR Slovenije in izvršnemu svetu predložijo predloge ukrepov za sistemsko ureditev financiranja potreb narodne obrambe, ki so v pristojnosti republike, občin in delovnih organizacij. Predložijo naj tudi ustrezne načine kreditiranja ali drugačne stimulacije za uresničenje stalnih zalog določenega blaga in surovin za primer vojne. V zvezi s tem naj se prouči in uveljavi funkcija zavoda SR Slovenije za rezerve.

Potrebe narodne obrambe in z njo povezani ukrepi naj se upoštevajo tudi pri oceni družbenoekonomskih izhodišč SR Slovenije za prihodnje obdobje.

7. V zvezni skupščini so v pripravi zakoni o narodni obrambi, ki bodo dosledno uveljavili načela vsesplošnega ljudskega odpora ter dali na tem področju več pristojnosti in nalog republikam in občinam. Vse tekoče ukrepe je potrebno že sedaj izvajati v skladu z načelnimi rešitvami, ki jih predvidevajo ti zakoni.

Pristojna telesa Skupščine SR Slovenije naj zagotove izdajo potrebnih republiških predpisov, ki morajo uveljaviti enotno organizacijo obrambnih priprav in delovanje organov ter organizacij v primeru vojne. V skladu z novimi zakoni in predpisi o narodni obrambi je potrebno iz njih nastajajoče naloge in pristojnosti urediti tudi s statuti občin ter s splošnimi akti delovnih organizacij.

8. Uveljavljanje in uresničitev načel vsesplošnega ljudskega odpora ter usklajenega delovanja vojaškega in civilnega sektorja na področju narodne ob-

rambe nalaga republiškim in občinskim upravnim organom, ki so pristojni za narodno obrambo, zahtevne in odgovorne naloge. Zato je potrebno zagotoviti, da bodo odgovorna mesta v teh organih zasedena s kvalitetnim kadrom.

9. Skrb za narodno obrambo ni le naloga organov in svetov za narodno obrambo pri skupščinah občin, ampak družbeno-političnih skupnosti v celoti in vseh njihovih organizmov, ki morajo vprašanja s tega področja stalno spremljati ter pravočasno ukrepati.

Št.: 021-11/68

POROČILO

Odbor za notranje-politična vprašanja in narodno obrambo republiškega zbora in odbor za splošna vprašanja družbeno-političnega sistema organizacijsko-političnega zbora sta na ločenih sejah dne 12. julija in 16. julija ter na skupni seji dne 10. septembra 1968 obravnavala poročilo republiškega sekretariata za narodno obrambo o stanju in problemih narodne obrambe na območju SR Slovenije.

Na teh sejah sta odbora ugotovila, da je za uveljavitev ustavnega načela vseljudske obrambe ter za čimvečjo pripravljenost za obrambo ne le na vojaškem, ampak tudi na civilnih sektorjih, potrebna večja obveščenost družbeno-političnih skupnosti, delovnih in drugih organizacij ter posameznikov glede njihovih nalog in možnosti v pripravah za obrambo domovine ter v primeru vojnega napada. Odbora sta ocenila, da daje poročilo republiškega sekretariata za narodno obrambo z dopolnilnitvami, ki so jih dali njegovi predstavniki na sejah, zadosten okvir za presoje in odločitve teles skupščine glede politike in ukrepov, ki so potrebni na področju narodne obrambe v družbeno-političnih skupnosti ter v delovnih in drugih organizacijah. Odbora sta pri tem ugotovila, da se je v vsej naši javnosti v zadnjem obdobju močno poglobila zavest o pomenu obrambnih priprav za nemoten družbeni in materialni razvoj, ozemeljsko nedotaknjenost države, nacionalno suverenost in varnost vsakega posameznika. Pri tem pa sta sodila, da je treba tej zavesti in pripravljenosti vseh prizadetih, da sodelujejo pri uveljavljanju načel vseljudske obrambe, dati bolj organizirano obeležje.

Izraženo je bilo tudi stališče, da so ukrepi na področju narodne obrambe trajna naloga vseh prizadetih družbenih dejavnikov, ker le stalna pripravljenost vseh ne le na pasivni, ampak predvsem na aktivni odpor, zmanjšuje možnosti napada. Zato se vprašanja narodne obrambe ne smejo reševati kampanjsko ne glede na to, katere komponente zunanje politike trenutno prevladujejo.

V podrobnejši razpravi o poročilu republiškega sekretariata za narodno obrambo ter na podlagi informacij o trenutno storjenih ukrepih so bila v razpravah na sejah odborov še posebej izražena naslednja stališča:

1. Odbora menita, da dosedanji ukrepi sveta za narodno obrambo Skupščine SR Slovenije zagotavljajo boljšo organiziranost ter večjo pripravljenost organov in organizacij za primer oboroženega napada ali vojne nevarnosti, da zagotavljajo večjo zaščito prebivalstva in dobrin ter omogočajo uspešno uveljavitev načel vseljudskega odpora. Pospešeno bi bilo potrebno izvesti priprave za vojno organizacijo republiške in občinske uprave oziroma vzpostaviti organizacijo pokrajinskih odborov. Glede predvidene vojne organizacije republiške

uprave naj bi obveljalo načelo, da v primeru napada ni primerno spreminjati dosedanje organizacije, ampak lahko pride do reorganizacije šele kasneje na podlagi konkretnih vojno-političnih pogojev in potreb. Ugotovljeno je bilo, da bi vsaka trenutna reorganizacija povročila le zmedo, ne pa racionalno poslovanje omenjenih institucij.

2. Odbora sta sodila, da naj svet za narodno obrambo Skupščine SR Slovenije v čim krajšem mogočem času sprejme srednjeročni program ukrepov in najnujnejših nalog na področju narodne obrambe za območje SR Slovenije. Skladno s tem programom pa naj republiški upravni organi, občinske skupščine in uprava ter delovne in druge organizacije preizkusijo in dopolnijo že obstoječe načrte obrambnih priprav in ukrepov za primer vojnega napada. Pri tem je potrebno upoštevati vse nove možnosti in naloge, ki izhajajo iz razširjene pristojnosti predvsem občinskih skupščin glede operativne uporabe enot teritorialne obrambe in nalog, ki jih ima civilni sektor glede zavarovanja zamljišča in objektov ter vojne organizacije in delovanja-preskrbe, zdravstva, požarnega varstva, komunalne dejavnosti, prometa, zvez, proizvodnje in informacije. Poleg tega je bilo izraženo mnenje, da je potrebno dosedanje ukrepe in organizacijo na področju civilnega sektorja narodne obrambe še bolj decentralizirati, tako da bi bile tudi krajevne skupnosti, posamezna naselja in delovne organizacije bolj neposredno vključene v priprave in da jim bi bila dana večja možnost ukrepanja v primeru potrebe.

3. Pospešeno naj se organizira in izvede program obrambne vzgoje za republiško in občinsko upravo. Pouk predvojaške vzgoje v šolah in na univerzi naj se v okviru obstoječega fonda učnih ur kvalitetno izpopolni in programsko aktualizira. Družbeno-politične skupnosti ter delovne in druge organizacije naj v večji meri pomagajo pri organizaciji tečajev in predavanj o narodni obrambi, predvsem pa o samozaščiti za najširši krog prebivalstva. Več pozornosti naj se posveti delu društev in organizacij, ki skrbijo za tehnično in drugo z obrambnimi nalogami povezano vzgojo. Pospeši naj se tudi strokovno vzgojo zdravstvenih in drugih strokovnih delavcev glede na strokovne posebnosti pri opravljanju njihovih poklicnih dolžnosti v vojnih razmerah.

Zaradi velikega pomena za obveščenost najširšega kroga prebivalstva in vzgojnih možnosti, ki jih imata radio in televizija, je treba ta sredstva javnega komuniciranja uporabiti v večji meri za strokovno usposabljanje ljudi za samozaščito in za informativnost o osnovnih nalogah ter dolžnostih posameznikov v primeru vojne. Zagotoviti pa je potrebno tudi njihovo uspešno delovanje v primeru vojne nevarnosti ali oboroženega napada.

4. Odgovorni upravni organi in izvršni svet Skupščine SR Slovenije naj proučijo in skladno s tem ukrepajo glede zalog kritičnega blaga in surovin, predvsem pa sanitarnega materiala. V zvezi s tem naj se prouči in uveljavi tudi funkcija zavoda za rezerve. Poleg tega naj se store ukrepi za kreditiranje ali drugačno stimulacijo zalog določenega blaga v proizvodnih in trgovskih podjetjih.

5. Izdelajo naj se finančni pokazatelji za realizacijo srednjeročnega programa ukrepov in nalog na področju narodne obrambe na območju SR Slovenije, ki naj se upoštevajo pri oceni družbenoekonomskih izhodišč razvoja republike in posameznih občin ter skladno s tem uvrste v proračune za naslednje leto.

6. V zvezi z obširnostjo nalog predvsem v upravnih organih za narodno obrambo občin ter glede na njihov pomen za uveljavitev načel vseljidskega

odpora je treba posvetiti vso pozornost temu, da so odgovorna mesta v teh organih zasedena s kvalitetnim kadrom, kar dosedaj povsod ni storjeno. V občinski upravi pa je potrebno tudi uveljaviti bolj enotno vodenje priprav na področju narodne obrambe in zagotoviti operativno sposobno organizacijo, ki bi delovala v primeru vojne nevarnosti ali napada. Pri tem je potrebno upoštevati že dosedanjo stopnjo organiziranosti, opremljenosti in usposobljenosti enot za varstvo pred naravnimi in drugimi hudimi nesrečami, požarnega varstva in civilne zaščite.

Skladno z navedenimi stališči sta odbora tudi menila, da bo treba izpolniti nekatere predpise s področja republiške zakonodaje, ki naj bi zagotovili bolj enotno organizacijo varnostnih priprav in delovanja v primeru vojne. Prav tako je potrebno v čimkrajšem času sprejeti v prvi in drugi fazi že obravnavane zvezne zakone o narodni obrambi, o civilni obrambi, o vojaški obveznosti in o spremembah zakona o JLA, ki že upoštevajo dosledno uveljavitev načela vse-ljudske obrambe in dajejo več pristojnosti in nalog na tem področju republikam in občinam.

Odbora sta za poročevalca na sejah republiškega in organizacijsko-političnega zbora določila predsednika odbora za notranje-politična vprašanja in narodno obrambo republiškega zbora Ivana Rosa.

Št.: 021-11/68

Ljubljana, 11. 9. 1968

P R E D L O G

družbeno ekonomskih izhodišč za oblikovanje dohodkov in kritja potreb splošne porabe v SR Sloveniji za leto 1969

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije predlaga družbenoekonomska izhodišča za oblikovanje dohodkov in kritje potreb splošne porabe v SR Sloveniji za leto 1969 glede na pričakovana gospodarska gibanja, da bi tako omogočil pravočasno in ustrezno opredelitev materialnih potreb posameznih področij družbenih dejavnosti, v zvezi s tem pa tudi ustrezne predloge republiških predpisov glede prispevkov, davkov in taks.

Posamezna izhodišča in predlogi upoštevajo celotno problematiko na področju splošne porabe. Če bi probleme te bilance obravnavali parcialno, bi lahko prišli do različnih zaključkov in s tem tudi neadekvatnih družbeno-političnih odločitev.

D R U Ź B E N O E K O N O M S K A I Z H O D I Š Č A

Možnosti za zajemanje dohodkov za splošno porabo moramo ocenjevati predvsem na osnovi pričakovanih gospodarskih gibanj in stanja v gospodarstvu.

Gospodarska gibanja v tekočem letu, čeprav so pod pričakovanim nivojem, vendarle odražajo zanesljivo pot postopnega oživljanja tako obsega proizvodnje kot tudi zboljšanja realizacije. Ocenjujemo, da bo fizični obseg industrijske proizvodnje po tekočih cenah v letu 1968 za 7% večji kot lani. Nekateri med letom sprejeti zvezni ukrepi bodo zlasti v prihodnjem letu spodbudno vplivali na obseg proizvodnje. Zato je realno pričakovati, da bo fizični obseg proiz-

vodnje tudi v letu 1969 porasel za okoli 7 %. Za tako povečanje fizičnega obsega proizvodnje bi morali doseči večjo produktivnost za okrog 5 %.

Ocenjujoč gibanja ob koncu letošnjega leta bo družbeni proizvod celotnega gospodarstva po tekočih cenah v letu 1969 nekaj višji kot fizični obseg, t. j. 7,4 %. Glede na kvalitetne premike v nekaterih gospodarskih panogah in na nove kapacitete, ki bodo vključene v proizvodnjo v letu 1969 (elektroenergetski objekti), je možno pričakovati realizacijo družbenega proizvoda v letu 1969 za najmanj 9 % večjo, kot bo predvidoma realizacija v letu 1968. V skladu z obsegom družbenega proizvoda bo tudi realizacija skladov osebnih dohodkov večja za okoli 9 %.

Ocenjujemo, da bodo osnovni kazalci razvoja na področju gospodarstva naslednji:

	Verižni indeksi				
	1965	1966	1967	1968	1969
Fizični obseg industrijske proizvodnje	104,3	104,0	101,2	107,0	107,0
Družbeni proizvod celotno gospodarstvo					
— tekoče cene	123,6	120,1	107,3	107,4	109,0
Sklad nominalnih osebnih dohodkov v družbenem sektorju	133,4	129,8	112,2	108,0	109,0
Neto osebni dohodki na zaposlenega	132,2	132,8	111,9	107,0	107,4*
Cene življenjskih potrebščin	131,0	123,0	107,8	104,0	102,0*
Realni osebni dohodki na zaposlenega	100,9	107,9	103,8	102,9	105,3*
Produktivnost dela	102,6	107,8	102,4	105,2	105,2

Optimalni družbenoekonomski razvoj je poleg drugih okoliščin pogojen zlasti s skladnostjo ustreznih razmerij v posameznih kategorijah porabe družbenega proizvoda oziroma nacionalnega dohodka.

Za usklajenost teh razmerij je potrebno v prihodnjem obdobju zlasti še v naslednjem letu odpraviti precejšnja neskladja med posameznimi kategorijami splošne porabe, ki postajajo bistvena ovira našega nadaljnega ekonomskega in družbeno-političnega napredka. V tem smislu je potrebno opraviti ustrezno prerazporeditev med osebno potrošnjo in splošno porabo v korist tistih področij družbenih dejavnosti, kjer argumentirano ugotavljamo njihovo relativno zaostajanje in škodljive posledice za nadaljnji splošni družbeni razvoj. To je npr. celotno področje izobraževanja, področje narodne obrambe in javne varnosti ter področje socialne zaščite nekaterih kategorij občanov.

Občutljivost takšnega ukrepa je zlasti v tem, ker gre za sorazmerno obsežne prerazporeditve. Razlogi za tak ukrep morajo biti zato vsestransko proučeni in v vseh podrobnostih strokovno in vsebinsko utemeljeni. S tem bo omogočena tako Skupščini SR Slovenije kot tudi celotni slovenski javnosti jasna opredelitev glede bližnjih ciljev, ki jih na omenjenih in drugih področjih zasledujemo.

* V teh indeksih pa še ni upoštevana preporazdelitev, če bo bremenila osebni standard občanov.

V spodnji tabeli so prikazana okvirna predvidevanja glede potrebne prerazporeditve porabe družbenega proizvoda v bodočem letu nasproti stanju v zadnjih nekaj letih:

	1964	1965	1966	1967	Ocena 1968	Ocena 1969	Indeks 69 : 68
<i>Družbeni proizvod</i> milijon N din)	9826	12 140	14 576	15 643	16 796	18 307	109
Indeks (1964 = 100)	100	124	148	159	171	186	
<i>Vse oblike splošne porabe*</i> (milijon N din)	2161	2 547	2 785	2 909	3 358	4 026	120
Indeks (1964 = 100)	100	118	129	135	155	187	
<i>Delež splošne porabe v družbenem proizvodu</i> (v %)	22,0	21,0	19,1	18,6	20,0	22,1	
<i>Delež družbenih investicij v osnovna sredstva v družbenem proizvodu v %</i>	27,6	21,4	18,2	17,1	18,0	...	

Prerazporeditev družbenega proizvoda v breme investicijske porabe ni možna, ker bi še nadalje stopnjevala relativno padanje obsega investicij, zato je potrebno zagotoviti učinkovito izvajanje načela bruto osebnih dohodkov ter tako uveljaviti predvideno prerazporeditev v breme osebne potrošnje.

Udeležba osnovnih koristnikov sredstev v delitvi družbenih proizvodov družbenega sektorja je v zadnjih letih bila naslednja:

	1964	1965	1966	1967	Ocena 1968
Skupaj družbeni proizvod družbenega sektorja od tega:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
— federacija	16,9	12,8	9,9	12,4	12,6
— republika, občine in socialno zavarovanje	22,3	22,4	20,8	18,8	18,8
— gospodarske organizacije	55,1	59,2	64,4	63,4	62,8
— ostali koristniki (banke, DOZ, Skopje, poslovna združenja)	5,1	5,6	4,9	5,4	5,8

Kot vidimo, na poslabšana razmerja v udeležbi gospodarstva na družbenem proizvodu ni vplivala dosedanja obremenitev družbenega proizvoda za splošno porabo v republiki in občinah, pač pa obremenitve v korist akumulacije federacije in drugih udeležencev, npr. bank, zavarovanja, združenj in delitve v korist osebnih dohodkov, ter v škodo akumulacije delovnih organizacij, kar kažejo spodaj navedeni podatki.

Delitev sredstev gospodarskih organizacij na osebne dohodke in sklade je bila naslednja:

* Republiški in občinski proračuni, izobraževanja, pokojninsko in zdravstveno zavarovanje in otroško varstvo.

	1966	1967	1968
Sredstva skupaj			
od tega:	100	100	100
— za osebne dohodke in neproizvodno potrošnjo*	63,9	64,9	66,0
— za investicije v osnovna in obratna sredstva	36,1	35,1	34,0

Zmanjšanje akumulativnosti gospodarskih organizacij je imelo negativne posledice v počasnejšem izvajanju začelih vlaganj v osnovna sredstva predvsem zato, ker so bila občutna sredstva zadrževana v zalogah, kot posledica težav v procesu prilagajanja strukture proizvodnje in razmerah na trgu. Zato je zaostajalo predvsem izvajanje modernizacije in rekonstrukcij. V letu 1968 se je sicer položaj izboljšal zaradi poživitve gospodarstva in prožnejše kreditne politike, vendar je struktura vlaganj v osnovna sredstva zaradi potreb po vlaganjih za dokončanje nekaterih velikih objektov še vedno neugodna. Znižanje deleža gospodarskih organizacij v ustvarjenih sredstvih in navedena orientacija vlaganj močno otežkočata izvajanje modernizacije gospodarstva.

Kritje potreb splošne porabe v SR Sloveniji

Za zagotovitev povečanih sredstev za tista področja, kjer ugotovljamo relativno zaostajanje, se predlaga taka politika prispevkov, davkov in taks, ki bo omogočila njihovo kritje, tako da pri tem ne bi bile povečane dajatve gospodarstva.

V ta namen bi bilo potrebno zagotoviti:

	Ocena 1968	Ocena 1969	Indeks 1968 : 1969
iz prispevkov	2 999 600	3 195 600	106
iz davkov	1 659 600	1 797 700	108
iz taks	88 200	128 200	145
ostali dohodki	105 037	104 000	99
Vsi dohodki	4 852 437	5 225 500	108
Manj: odvodi drugim republikam	30 000	33 900	113
Prispevek za urejanje mestnih zemljišč	36 600	36 600	100
sredstva federacije	1 494 394	1 500 000	100
Ostane za porabo v republiki	3 291 443	3 655 000	111

Predpostavlja se, da bo federacija v skladu z že sprejetimi stališči obdržala svojo porabo na nominalno isti višini kot v letu 1968. To pa bi pomenilo znatno nižjo obremenitev bruto osebnih dohodkov iz delovnega razmerja.

* Neto osebni dohodki iz poslovnih stroškov in iz delitve dohodka, za stanovanjsko izgradnjo, sklad skupne porabe in stroški za izobraževanje strokovnih kadrov.

Kako zagotoviti potrebna sredstva za povečanje izdatkov splošne porabe v letu 1969

Potrebna sredstva za povečanje izdatkov splošne porabe v letu 1969 naj bi se zagotovila z doslednejšim zajemanjem dohodkov iz potrošnje prebivalstva, dajatve gospodarstva pa naj bi se ne povečale.

Na posameznih pomembnejših področjih zajemanja dohodkov s prispevki, davki in taksami naj bi izhajali iz naslednjih načel:

Prispevek iz osebnih dohodkov zaposlenih

V letu 1969 se predvideva, da bo realizacija mase osebnih dohodkov za ca. 9% višja kot v letu 1968. To izhaja iz letošnje analize gibanja gospodarstva in postopno izboljšanje realizacije na domačem in tujem trgu, iz poživitve gradbenih dejavnosti, iz višje produktivnosti dela in postopnega povečanja zaposlenosti. Nivo povprečnih osebnih dohodkov ne bo povečan za celih 9%, ampak bo zvečana samo masa osebnih dohodkov, ko bo v določenem obsegu uporabljena tudi za novo zaposlene.

Stopnje prispevka iz osebnih dohodkov naj bodo proporcionalne glede na možnost ustreznega progresivnega obdavčenja skupnih dohodkov občanov.

V prihodnjem letu bo v skladu s temeljnim zakonom o dohodku dosledno izveden princip, da plačuje prispevke iz osebnega dohodka občan sam (princip bruto osebnih dohodkov). Zato ev. višje ali nižje stopnje kot letos ne bodo avtomatično vplivale na delitvena razmerja v podjetjih. Družbeno-politična skupnost, ki bo želela predpisati višje prispevke, kot so bili prispevki od osebnih dohodkov zaposlenih lani, bo morala računati s posledicami takega ukrepa, na znižanje neto osebnih dohodkov zaposlenih.

Smatramo, da je mogoče z doslednim izvajanjem načela sporazumnega določanja višine osebnih dohodkov med posameznimi grupacijami delovnih organizacij to doseči.

Prispevki iz osebnih dohodkov zaposlenih naj ne bi bili limitirani.

Temeljni zakon o ugotavljanju dohodkov v delovnih organizacijah daje republikam možnost, da predpišejo posebne prispevke na tisti del sklada osebnih dohodkov delovnih organizacij, ki presega v sporazumu določen obseg. Prispevke, zbrane iz tega naslova, bi vrnil kot posebne oblike stimulacije v primeru izvoza, racionalnega zaposlovanja, zlasti mladih, skupne naložbe gospodarstva, preusmeritve proizvodnje in za druge splošne namene.

Citirani zakon tudi omogoča republiki, da obremeni s prispevki dohodek delovne organizacije. Smatramo, da bi se tega pooblastila poslužila republika le v ugodnih primerih dohodka, ki izhaja iz monopola delovnih organizacij.

Izvršni svet ostaja torej na že objavljenem stališču, da storimo vse, da se delovnim organizacijam ne bi povečale obveznosti.

Prispevek iz osebnih dohodkov kmetijstva

Odmerna naj tudi v bodoče temelji na katastrskem dohodku. Pospešiti je potrebno ažuriranje katastra in modernizacijo postopkov odmere tako, da bi se najpozneje v letu 1970 dokončno odpravili razlogi za sicer upravičeno kritiko glede neuskladitve katastra in dejanskega stanja ter zapoznele odmere prispevkov.

Prispevki iz osebnih dohodkov kmetijstva naj bi bili proporcionalni; s sistemom socialno-ekonomskih olajšav, ki naj bi bile v pristojnosti občin, pa bi oblažili delovanje proporcionalnih stopenj pri malih kmetijskih gospodarstvih. Z republiškim predpisom bi določili spodnjo in zgornjo stopnjo prispevkov. Razpon naj bi bil čim manjši.

Katastrske občine bi bile uvrščene v določeno število kategorij, stopnje proporcionalnih prispevkov pa bi bile glede na te kategorije različne.

Davčna politika do višinskih gospodarstev mora spodbujati interes kmetijskih proizvajalcev in uporabo preizkušenih agrotehničnih ukrepov.

Prispevki iz osebnega dohodka obrtnih in drugih gospodarskih dejavnosti

Da bi se zagotovile enake pravice in dolžnosti občanov ter delovnih organizacij v republiki, sodimo, da bi morali biti prispevki in davki v SR Sloveniji čim bolj enotni in razponi v okviru posameznih prispevkov in davkov čim manjši, kar bi se zagotovilo z določitvijo razpona prispevnih stopenj; stopnje maloprodajnega prometnega davka naj bi bile po potrebi diferencirane, vendar z enakimi stopnjami.

Za mnoge neskladnosti je krivo predvsem pomanjkljivo izvajanje že obstoječih predpisov. Upravnim organom in davčnim upravam je zato potrebno posvetiti ustrezno pozornost in jih hitro usposobiti za trajno izboljšanje njihovega dela.

Obdavčenje naj temelji na ugotovljenem dejanskem dohodku, zato je potrebno obvezno voditi poslovne knjige. Le v primeru, ko dohodek na osnovi realnih ocen ne bo presegal 15 000 din, naj se izvaja pavšalno obdavčenje. Vsebina poslovnih knjig naj se prilagodi razmeram posameznih strok — vendar le v obsegu, ki bo že zagotavljal, da so poslovne knjige realen dokaz o doseganem dohodku.

Z davčno politiko do obrti je potrebno stimulirati resnično deficitne stroke, ki so dejansko pomembne za izvoz oziroma dejavnosti, kjer je nesorazmerno večja udeležba živega dela — za te dejavnosti naj bi veljale določene olajšave — sicer pa je potrebno uveljaviti z republiškim predpisom enotne progresivne stopnje prispevkov. Dosledno je treba izvajati sankcije zoper davčne utaje, nezakonito poslovanje in dajanje neresničnih podatkov.

Prispevek iz skupnega dohodka občanov

Republika je pooblaščen, da s svojimi predpisi uredi to obliko obdavčevanja. Ko bo princip bruto osebnih dohodkov v celoti izpeljan tudi v praksi, bo postal zelo pomembna oblika obveznosti do družbene skupnosti iz vseh ustvarjenih dohodkov občanov. Te prispevke naj bi plačeval širši krog občanov kot doslej. Oprostitev prispevka naj bi se nanašala le na letni neto dohodek od 10 000 do 15 000 din.

Stopnje prispevka naj bi bile progresivne.

Pri odmerjanju prispevka bi bile upoštevane olajšave glede števila družinskih članov, zlasti otrok, in tistih družinskih članov, ki nimajo dohodkov.

Po tem predpisu, regulirane obveznosti, ki bi veljale od 1. 1. 1969, naj bi plačevali občani med letom v obliki akontacij, pri čemer bi služila odmera preteklega leta kot osnova za akontacijo tekočega leta.

Izvršni svet bo Skupščini SR Slovenije predložil osnutek predpisa, ki bo urejal sistem obdavčenja skupnega dohodka za leto 1968, upoštevajoč vse doslej ugotovljene pomanjkljivosti zvezne zakonodaje glede prispevka iz skupnega dohodka občanov.

Ostale oblike prispevkov (intelektualne storitve, avtorske pravice, patenti, tehnične izboljšave in posebna stopnja prispevka od honorarjev in nadurnega dela). Za vse te oblike prispevkov je s preciznejšim delom davčnih uprav v enaki meri kot pri obrti možno odpraviti nekatere nepravilnosti in izmikanja obveznostim. Cenzus glede vodenja poslovnih knjig je izenačiti s cenzusom za obrt tj. na 15 000 din letnega dohodka.

Davki

Letos sprejete novele zveznega zakona o prispevkih in davkih omogočajo republikam, da ustrezno razmeram obdavči motorizirana prevozna sredstva — razen osebnih vozil. Glede te obdavčitve bi bilo primerno uporabiti način letos uvedenih komunalnih taks na tovorna motorna vozila.

Obdavčenje počitniških hiš je v citirani noveli zveznega zakona preneseno na republiko. Menimo, da je potrebno kot davčno osnovo jemati najemnino, izračunano po načinu ugotavljanja najemnin ter dohodek, pridobljen z dajanjem počitniških hiš v zakup.

Prometni davki

Temeljni zakon o prometnem davku ne dopušča republikam, da bi razširile možnost obdavčenja tudi na nekatere vrste potrošnje, ki doslej niso bile obdavčene. S spremembo zveznega zakona bi morali omejiti prepoved obdavčenja na osnovne življenjske artikle ter prepustiti republikam večjo možnost, da s svojo politiko prometnih davkov vplivajo na potrošnjo. Tako bi bilo možno uvesti prometne davke na nekatere manj pomembne živilske artikle, na porabo električne energije in plina in na dohodek od storitev v zvezi z uvozom.

Prometni davek od nepremičnin je potrebno ustrezneje diferencirati, predvsem pa realneje ugotavljati njihovo dejansko prometno vrednost.

Prav tako ni več razlogov, da bi federacija tudi v letu 1969 limitirala višino republiških in občinskih maloprodajnih prometnih davkov. Smatramo, da je možno splošni nivo maloprodajnih davkov nekoliko zvišati.

Pri ostalih oblikah davščin ne predlagamo pomembnejših sprememb, poudarjamo pa nujnost doslednejše odmere in izterjave.

Takse

Smatramo, da bi federacija morala prepustiti republikam pravico določanja višine upravnih in sodnih taks, z izjemo sodnih taks za gospodarske spore, ki naj bi jih federacija uredila enotno. Smatramo, da je umestno primerno zvišanje upravnih in sodnih taks.

Letos uvedene komunalne takse na osebna vozila pa bi v letu 1969 vključili v cestne pristojbine in jih ustrezno povečali. Zato je treba odpraviti zvezni limit.

Sredstva za izobraževanje

Izvršni svet smatra, da je treba brezpogojno uresničiti že sprejeta stališča glede izboljšanja materialnega položaja izobraževanja. Ne glede na delitev samoupravnih pristojnosti med republiško in temeljnimi izobraževalnimi skupnostmi in ne glede na obveznosti, ki bremenijo iz tega naslova občine ali republiko, je treba zagotoviti dosledno izvedbo stališč Skupščine SR Slovenije.

Iz republiških virov je potrebno zagotoviti sredstva republiški izobraževalni skupnosti za financiranje visokega, višjega in srednjega ter strokovnega šolstva, posebnega šolstva in šolstva narodnosti, ter drugih vzgojnih institucij, ki so že doslej vezane na republiška sredstva. Prek republiške izobraževalne skupnosti naj bi se izvajalo tudi dopolnjevanje sredstev za temeljne izobraževalne skupnosti. V ta namen mora republiška izobraževalna skupnost predložiti Skupščini SR Slovenije podrobna merila in pogoje, ki jih bo uporabljala pri dodeljevanju sredstev temeljnim izobraževalnim skupnostim.

Republiška izobraževalna skupnost je predložila obširno obrazložitev svojih zahtev v letu 1969. Izvršni svet predlogov podrobno še ni proučil in glede njih še ni sprejel stališč. Meni pa, da so v predlogih ustrezno upoštevana stališča skupščine in zato smatra njihov zahtevek kot orientacijsko sprejemljiv. Po tem predlogu bi za celotno področje izobraževanja potrebovali:

	V 000 din		
	1968	1969	Indeks
Potrebe brez investicij	590 849	751 997	127
Potrebe vključno invest. v osnovno šolstvo	591 349	787 717	133,2
Povečanje		196 368	

Pretežni del povečanja bi po predlogu republiške izobraževalne skupnosti bremenil republiška sredstva, predvsem za urejanje ustreznega materialnega položaja šolstva, ki se je že doslej financiralo iz republiških sredstev, zaradi prenosa srednjega šolstva na republiško izobraževalno skupnost, ter zaradi povečanega obsega dopolnjevanja sredstev temeljnim izobraževalnim skupnostim. Sama razmejitev finančnih obveznosti med republiko in občino na globalno bilanco ne vpliva, izvršena pa bo, ko bodo sprejeta merila za dopolnjevanje sredstev temeljnim izobraževalnim skupnostim.

Kultura in raziskovalno delo

Vzporedno s pripravo sistemskih rešitev bo potrebno realno oceniti in zagotoviti sredstva za normalno delovanje na področju kulture. Izvršni svet bo v predlogih za opredelitev sredstev v proračunu izhajal od racionalnih programov dela in stvarnih potreb te dejavnosti in ne od nekega apriori določenega minimalnega odstotka.

Položaj raziskovalnega dela, zlasti na univerzi in visokih šolah – to pa je tudi velik del tistega raziskovalnega dela, ki se pretežno financira iz sredstev republiškega sklada – bo delno popravljen z naporji za ureditev materialne osnove visokega šolstva. Ob tem izvršni svet, izhajajoč tudi iz obstoječega položaja raziskovalnega dela, predvideva kot nujno v letu 1969 vsaj normalno pove-

čanje sredstev republiških skladov za raziskovalno delo, z orientacijo na progresijo v bodočih letih, ko bodo urejena tudi nekatera sistemska vprašanja. Predložil pa bo predpis, ki naj bi zagotovil stabilizacijo sredstev republiškega sklada za raziskovalno delo.

Večina raziskovalnega in zlasti razvojnega dela, naj bi se še naprej financira prek direktnih naročil. Ocenjujemo, da bodo potrebe po raziskovalnem delu – zlasti v gospodarstvu – še naraščale.

Pokojninsko zavarovanje

Za preciznejšo opredelitev dejanskih potreb je tudi glede sredstev za pokojninsko zavarovanje potrebno analitično proučiti predloge republiške skupščine skupnosti pokojninskega zavarovanja. Izvršni svet meni, da bo za to področje potrebno zagotoviti poleg sredstev za obveznosti, ki še izhajajo iz veljavne zakonodaje (povečanje števila upokojencev, valorizacija pokojnin) tudi povečana sredstva za postopno uskladitev starih pokojnin najmanj v znesku 50 milijonov din. Prav tako je potrebno v letu 1969 zagotoviti sprostitev vsaj $\frac{1}{2}$ v obratnih sredstvih zavoda zadržanih sredstev za stanovanjsko izgradnjo tj. 15 milijonov din. Sredstva iz osnovnega prispevka bi morala orientacijsko znašati:

1968	1969	Indeks
1 097 100	1 239,1	118

Zdravstveno zavarovanje

Porast izgub zdravstvenih ustanov in že nekaj let zadrževana potrošnja v zdravstvu bi ob nadaljevanju obstoječih pogojev občutneje prizadela nivo zdravstvenih uslug. Zato izvršni svet smatra, da v bodoče ne bi smeli več limitirati stopenj za zdravstveno zavarovanje, nadalje, da bi morali povečati lastno udeležbo koristnikov zdravstvenih uslug ter v letu 1969 zadržati letošnji nivo denarnih nadomestil za čas bolezenske odsotnosti od dela.

Skupne potrebe bi orientacijsko znašale:

		v 000 din
1968	1969	Indeks
420 842	484 000	115

Sredstva za zdravstveno varstvo kmetov, ki se kot posebni prispevki zbirajo v republiki, naj bi ostala v isti višini kot leta 1968, tj. v znesku din 30 milijonov.

Sredstva za otroško varstvo bi se ob nespremenjeni stopnji 1,8 % od OD zaposlenih nominalno povečala v skladu s predvidenim povečanjem mase OD, tj. za 9 %.

1968	1969	Indeks
153 000	166 800	109

Proračuni družbeno-političnih skupnosti v SR Sloveniji

Oprelitev sredstev za proračune tako republike kot občin bo predvsem odvisna od tega, v kakšni meri bomo uspeli izvesti ukrepe v zvezi z obdavčitvijo. Na povečanje sredstev proračunov pa bodo pomembno vplivale novonastale potrebe v zvezi s krepitvijo narodne obrambe in javne varnosti ter obveznosti, izhajajoče iz letos sprejetih zakonov s področja socialnega skrbstva.

Predvidevati je potrebno, da bo prav iz omenjenih razlogov tudi porast potreb v proračunih znaten. Skupne potrebe proračunov bi tako znašale:

1968	1969	Indeks
1 065 700	1 268 000	119

Glede na tako opredeljene ocene nujnih potreb vseh področij splošne porabe bi te potrebe znašale:

	1968	1969	Indeks	Povečanje
				V 000 din
Sredstva za izobraževanje	591 349	787 717	133,2	196,4
Invalidsko-pokojninsko zavarovanje	1 097 100	1 289 100	117	192
Zdravstveno zavarovanje	420 842	484 000	115	63,2
Zdravstveno zavarovanje kmetov	30 000	30 000	100	—
Otroško varstvo	153 000	166 800	109	13,8
Proračuni	1 065 729	1 268 000	119	202,3
Celotne potrebe	3 358 020	4 025 617	120	667,3
Sredstva, ki jih je možno zajeti v okviru že obstoječe pristojnosti republike	3 291 443	3 655 000	111	
Nepokrite potrebe	66 577	370 617		

Nepokrite potrebe za splošno porabo bi bilo možno prihodnje leto pokriti predvsem s povečanim obdavčevanjem dohodkov občanov ter s povečano obremenitvijo posameznih oblik potrošnje občanov. Z že omenjenimi predlogi, da bi bilo republikam omogočeno predpisovati maloprodajne prometne davke tudi na nekatere doslej izvzete oblike potrošnje, bi pridobili okoli 16 milijonov din novih dohodkov.

Proučiti bi bilo potrebno tudi povečanje poprečnih stopenj maloprodajnih prometnih davkov od dosedanjih 6 % za 2 do 3 poena. Če bi maloprodajni prometni davek povečali za 3 poene, bi pridobili ca. 100 milijonov din.

Poleg ukrepov na področju prometnega davka bi morali uporabiti tudi ukrepe na področju obdavčevanja osebnih dohodkov občanov. Predvsem menimo, da bi prek ustreznjšega sistema obdavčevanja skupnih dohodkov občanov in z intenzivnejšo izterjavo morali doseči bistveno večje efekte kot doslej. Računamo, da bi na ta način dobili ca. 60 milijonov din dohodkov.

Ostali deficit pa bi morali pokrivati s povečanim prispevkom od osebnih dohodkov iz delovnega razmerja.

PREDLOG MNENJA prosvetno-kulturnega zbora

Prosvetno-kulturni zbor Skupščine SR Slovenije je na seji dne 24. septembra 1968, ko je obravnaval osnutek družbenoekonomskih izhodišč za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969, ki ga je predložil republiški sekretariat za finance, sprejel na podlagi 76. člena svojega poslovnika naslednje

mnenje:

Pravočasno predloženi osnutek družbenoekonomskih izhodišč za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969 omogoča, da skupščinski organi s temeljitimi razpravami o osnovnih problemih, ki se kažejo pri sestavi predloga republiškega proračuna za leto 1969, prispevajo k oblikovanju in uresničevanju sprejete politike ter k najustreznejšim rešitvam za posamezna področja družbenih dejavnosti. Na takšni osnovi je možno oceniti tudi utemeljenost predvidene udeležbe posameznih koristnikov sredstev republiškega proračuna, namenjenih za splošno porabo v prihodnjem letu. Tako se naj ne bi več dogajalo, da bi bili nekateri porabniki republiškega proračuna postavljeni glede obsega sredstev že pred dokončne odločitve, ki ne bi bile v skladu z obveznostmi, katere jim nalaga družbena skupnost.

Materialni položaj izobraževanja in vzgoje, pokojninskega zavarovanja in statusa borcev je sprožil sprejetje stališč, katerih uveljavitev terja večja sredstva. Le-ta je moč zagotoviti z doslednim strokovnim uveljavljanjem davčne politike, v kateri naj bodo podane možnosti za nove vire; med nje sodi tudi strogo progresivni davek na visoke osebne dohodke, luksuz in plažo vseh vrst. V nobenem primeru pa ne kaže dodatno obremenjevati gospodarstva. Z ustrežno davčno politiko je mogoče stimulirati zavzetost posameznikov in gospodarskih organizacij za podpiranje resničnih umetniških in kulturnih stvaritev. Soglasje za povečano davčno obremenitev občanov bo lažje doseči, če jim bomo hkrati prikazali namen zbiranja teh sredstev, ki naj bo v skladu s prioriteto, sprejeto v javnih razpravah v obliki družbenih dogovorov.

Predvideni porast republiških sredstev, brez izobraževanja in vzgoje, presega 15 %; zato je nerazumljivo, da je ob vseh zagotovilih za sanacijo področja vzgoje in izobraževanja ter sprejetih družbenih izhodiščih za razvoj kulture in znanosti predviden za izobraževanje in vzgojo le 15 % porast, za znanost komaj 10 %, za kulturo pa celo 8 %.

Predlagano 15 % povečanje republiških sredstev za vzgojo in izobraževanje v letu 1969 nikakor ne more biti odraz republiške politike na tem področju, ker ni v skladu s stališči izvršnega sveta ter s sklepi in priporočili Skupščine SR Slovenije o materialnem položaju šolstva, sprejetimi v mesecu juliju 1968. Sprejete obveznosti na eni kot sedanja preskromna gmotna osnova šolstva na drugi strani terjajo, da odločno vztrajamo na uresničevanju začrtanega sanacijskega programa šolstva za prihodnje in naslednja leta. V nasprotnem primeru ne bo mogoče zavreti procesa, ki že vodi v duhovno siromašenje in polpismenost občanov. Zatorej je nesprejemljiva zahteva, naj bi šolstvo, ki je v tako kritičnem položaju, svoje finančne težave reševalo predvsem znotraj posameznih vzgojno-izobraževalnih zvrsti. Potrebna je ustrezna preporazdelitev sredstev med porabniki družbenega proizvoda.

Izračuni kažejo, da bomo z realizacijo celotnega sanacijskega programa za področje vzgoje in izobraževanja komaj dosegli tisti delež nacionalnega dohodka, ki smo ga uveljavili že leta 1962. To pa ne zagotavlja nadaljnje rasti in nenehnega prilagojevanja vzgojno-izobraževalne dejavnosti najnaprednejšim pedagoškim načelom.

V materialnih pogojih šolstva se povečujejo razlike v dveh smereh: zaostajanje za drugimi družbenimi dejavnostmi in že zaskrbljujoče zaostajanje v gospodarsko manj razvitih območjih. Neposredna odvisnost gmotne osnove šolstva od gospodarskih moči posameznih občin ni utemeljena in v gospodarsko manj razvitih območjih že slabi in ovira uspešnost šol. Načrtno moramo zmanjševati nastale razlike v materialnem položaju šol, vse do tiste mere, ko bo omogočeno v naših samoupravnih odnosih enako uspešno šolanje vseh otrok v republiki. Omogočiti moramo takšno stimulacijo prosvetnih delavcev, ki bo zagotovila čim boljše vzgojne in učne rezultate.

Sedanje materialne možnosti nekaterih družbeno-političnih skupnosti terjajo bolj učinkovito usklajevanje vloge republike, ki mora temeljiti na tolikšnih sredstvih, da bo lahko usklajevala tako materialni položaj vzgojne in izobraževalne dejavnosti na celotnem področju, kakor tudi stimulirala prizadevanja občinskih dejavnikov za kvalitetno delo šol.

Pri tem opozarjamo, da še nimamo na voljo metode, s pomočjo katere bi lahko ugotovili, do katere mere so občinske skupščine glede obveznosti do šolstva kolikor toliko enakomerno obremenjene.

Poleg sredstev za redno dejavnost vzgoje in izobraževanja moramo zagotoviti hitrejšo investicijsko dejavnost tako za izgradnjo novih šolskih zgradb kot tudi za vzdrževanje sedanjih kapacitet. Iz podatkov o izpolnjevanju srednjeročnega načrta je namreč razvidno, da smo v začetku odločno zastavljeno politiko povečevanja šolskega prostora zadnja leta bistveno zanemarili.

Predlog republiškega sekretariata za finance glede organizacijskih oblik financiranja vzgoje in izobraževanja je proračunsko tehnične narave. Treba ga je temeljito proučiti, pri čemer naj dajo svoja mnenja občinske skupščine, republiška izobraževalna skupnost in temeljne izobraževalne skupnosti.

Predvideni porast sredstev za znanstveno-raziskovalno dejavnost ni usklajen z družbenimi izhodišči, sprejetimi za nadaljnji razvoj tega področja in je v primerjavi s stopnjo rasti drugih področij nesprejemljiv.

V razporejanju republiških proračunskih sredstev moramo zagotoviti utemeljena razmerja med področji, pri čemer naj dobi kultura tisto mesto, ki ji gre kot eni pglavitnih sestavin nacionalnega obstoja. Relativno zmanjševanje družbenega prispevka za kulturo, kar traja že nekaj let, se ne sme nadaljevati še v prihodnje. Razlogi za normalnejši gmotni položaj kulturnih dejavnosti niso nič manj tehtni od zahtev drugih koristnikov družbenih sredstev. Potreba po višjem deležu za kulturo pa v nobenem primeru ne sme pomeniti zmanjševanja sredstev, ki so namenjena vzgoji in izobraževanju. Z metodo prikazovanja nekaterih podatkov v gradivu je dana varljiva podoba o dejanskem finančnem položaju kulturnih dejavnosti, kajti v postavki za kulturne dejavnosti so zajeta tudi področja in organizacije, ki ne sodijo neposredno v kulturo (letošnja proračunska sredstva neposredno za kulturo so se dejansko povečala le za 8 % in ne za 11 %, predvidevanja za leto 1969 pa zopet kažejo le navidezno 21% povečanje; dejansko je namreč neposredno kulturi, to je skladom za pospeševanje kulture, namenjenih le 8 %, kar je polovico manj kot državnim upravi).

Republiški izvršni svet predloženih izhodišč republiškega sekretariata za finance ni podprl in je do njih zavzel odklonilno stališče, kar terja, da sam čim prej predloži svoj osnutek družbenoekonomskih izhodišč za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969, kar bo omogočilo ponovno poglobljeno razpravo o pripravah republiškega proračuna za naslednje leto.

Ob koncu je treba poudariti, da bi neupoštevanje stališč izvršnega sveta ter sklepov in priporočil Skupščine SR Slovenije povzročilo resne politične posledice in postavilo v ospredje vprašanje zaupnice odgovornim republiškim organom.

Št.: 400-30/68

Ljubljana, 24. 9. 1968

POROČILA

Odbor za družbeni plan in finance republiškega zbora je skupaj z odborom za proračun republiškega zbora in odborom za družbenoekonomski sistem in proračun organizacijsko-političnega zbora na seji dne 25. julija 1968 obravnaval osnutek družbenoekonomskih izhodišč za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil republiški sekretariat za finance.

Odbor za proračun republiškega zbora in odbor za družbenoekonomski sistem in proračun organizacijsko-političnega zbora pa sta na skupni seji dne 6. septembra 1968 še posebej obravnavala tisti del navedenega gradiva, ki zadeva republiški proračun in občinske proračune.

A.

V načelni razpravi so poslanci izrazili zadovoljstvo, da so predstavniški organi še pred skupščinskimi počitnicami dobili osnutek družbenoekonomskih izhodišč za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969, ki naj bi jih seznanil o finančnem položaju republike in jim omogočil temeljito razpravo ter oblikovanje predlogov in stališč za sestavo proračuna za prihodnje leto. Razprava v odborih in njeno nadaljevanje s predstavniki občinskih skupščin bo omogočila, da se bodo še pred pretekom letošnjega leta sprejeli predpisi, ki bodo urejali področje prispevkov, davkov in taks v SR Sloveniji in s tem tudi obseg splošne porabe.

Republika nima možnosti, da bi v celoti zagotavljala razvoj družbenih služb in gospodarstva in opravljala vse druge družbene zadeve, razen tistih, ki so po zvezni ustavi pravica in dolžnost federacije, ker je z zveznimi zakoni omejena glede predpisovanja prispevkov in davkov občanov ter prometnega davka. Prišlo je že do občutnega razkoraka med sredstvi, ki bi morala biti v republiki in občini zagotovljena, da bi se v skladu z ustavo in zakoni izvrševale družbene zadeve in uresničevale pravice občanov na posameznih področjih splošne porabe, in med sredstvi, ki jih republika in občina, glede na sedanja delitvena razmerja, za te namene lahko zagotavljata. Zato bi morala federacija, po mnenju poslancev, prepustiti republikam, da s svojimi zakoni določajo vire in vrste ter stopnjo prispevkov in davkov ter prometnega davka. Pri taki spro-

stitvi predpisovanja prispevkov in davkov pa se poslanci zavedajo, da se gospodarstvo ne more dodatno obremenjevati, ne glede na ukrepe, ki so bili v zadnjem času sprejeti za njegovo poživitev.

B.

V nadaljevanju razprave so odbori zavzeli stališča do vseh bistvenih problemov, ki so nakazani v osnutku, v okviru naslednjih skupin vprašanj:

- I. Osnutek predloga politike prispevkov, davkov in taks v letu 1969;
- II. Obveznosti splošne porabe;
- III. Republiški proračun SR Slovenije.

V okviru posameznih skupin vprašanj je prišel odbor do naslednjih ugotovitev in stališč:

I. Osnutek predloga politike prispevkov, davkov in taks v letu 1969

I. Prispevki iz osebnih dohodkov iz delovnega razmerja

Osebnih dohodki so obremenjeni s prispevki, ki se zajemajo proporcionalno. Vse vrste osebnih dohodkov so enako obremenjene. Zajemajo se po principu bruto osebnih dohodkov, kar pomeni, da se stopnje prispevkov nanašajo na izplačane osebne dohodke, povečane za vse dajatve, za katere služi osebni dohodek kot osnova.

Odbori so ugotovili, da je že po obstoječih predpisih osebni dohodek z vsemi prispevki, ki se plačujejo iz osebnih dohodkov, osnova za plačevanje prispevka iz osebnega dohodka. Vendar tak način obračunavanja in plačevanja tega prispevka pomeni še vedno obremenitev gospodarstva in ne obremenitve vsakega posameznega zavezanca. Pravilneje bi bilo, da bi bili bruto osebni dohodki osnova za izračun prispevka, ker bi tako vsak delavec vedel, koliko je njegov bruto zaslužek in kakšni so prispevki, ki so sestavni del bruto osebnega dohodka. Pri takem načinu obračunavanja in plačevanja prispevka iz osebnega dohodka bi bili zavezanci veliko bolj zainteresirani, kako in zakaj se uporabljajo sredstva in bi razumeli, da je plačilo prispevka neposredna obveznost delavcev, ne pa obveznost podjetja ali ustanove, kjer delajo. Obenem pa bi bili tudi zainteresirani, da bi pred spreminjanjem višine stopenj samoupravno sodelovali v dogovorih o višini teh prispevkov za skupne potrebe.

Taka sprememba obračunavanja in plačevanja prispevka iz osebnih dohodkov iz delovnega razmerja bi zahtevala tudi spremembo zveznih predpisov, zato so poslanci menili, da bi bilo treba predhodno proučiti način obračunavanja in plačevanja teh prispevkov.

V osnutku predloga politike prispevkov, davkov in taks v letu 1968 je ugotovljeno, da obstoječe stopnje relativno najtežje delujejo v gospodarskih panogah, ki iz objektivnih pogojev ne uspevajo hitreje prilagoditi gospodarjenja reformnim pogojem, nasprotno pa je obstoječa obremenitev relativno blažja za konjunkturne gospodarske panoge. Ker se različni gospodarski položaj v posameznih panogah odraža v velikem odstopanju osebnih dohodkov, je predlog,

da bi ne bilo potrebno stopnje prispevkov diferencirati v smislu prave progresije, pač pa samo na dva ali tri različne stopnje.

Poslanci so menili, da je umestno uveljaviti progresivna obdavčenja, tako da bi občani z nesorzumno visokimi prejemki tudi bolj sodelovali pri financiranju splošnih družbenih potreb. Vendar pa je tak način predpisovanja in zajemanja prispevkov iz osebnih dohodkov mogoč le v primeru, če bi se na republike prenesla pooblastila v okviru splošnih določil zveznih predpisov, da same urejujejo politiko prispevkov in davkov na svojem področju ter da se republike odločajo o tem, katere zadeve bodo prepustile v odločanje občinam.

V razpravi so prišla do izraza različna stališča o višini poprečnih osebnih dohodkov, ki bi služila kot osnova za uvedbo progresivnih stopenj. Medtem ko so bili nekateri poslanci mnenja, da bi kot osnova služili poprečni osebni dohodki v republiki, pa so drugi menili, da naj bi prispevek iz osebnega dohodka po progresivni stopnji plačevale tiste delovne organizacije, ki dosegajo višje poprečne osebne dohodke, kot znaša poprečje v njihovi panogi. Pri določanju progresivnih stopenj pa bi bilo treba, po mnenju poslancev, upoštevati poleg uspešnega dela gospodarskih organizacij tudi rezultate splošnih pogojev gospodarjenja. Kolikor so višji osebni dohodki rezultat večje produktivnosti dela, bi progresivne stopnje prispevka destimulativno vplivale na prizadevnejše gospodarske organizacije, manj pa bi prizadele tiste, pri katerih so visoki osebni dohodki rezultat njihovega monopolnega položaja.

Kolikor bi zvezna zakonodaja pooblastila republike, da same predpisujejo vire in vrste stopenj prispevkov, je treba po mnenju poslancev proučiti ali bi bila uvedba take stopnje sploh umestna. Če pa bi tako stopnjo uvedli, bi bilo treba proučiti, katera višina poprečnih osebnih dohodkov bi bila najprimernejša kot osnova za predpisovanje progresivne stopnje in kako bi uvedba take stopnje vplivala na pogoje gospodarjenja. V razpravo o sistemu stopenj (proporcionalne in progresivne) bi bilo treba vključiti tudi gospodarsko zbornico in delovne organizacije.

Po zveznem zakonu je republika upravičena v lastni pristojnosti predpisati oprostitive oziroma olajšave glede plačila prispevka iz osebnega dohodka iz delovnega razmerja. Oprostitive in olajšave, ki jih uvaja republiški predpis, veljajo za federacijo in občine. Po predlogu naj bi se ta pooblastila uporabila tudi za stimulacijo izvoza na konvertibilno področje ali za delovne organizacije, ki bodo na osnovi potrjenega programa preorientirale proizvodnjo. Oproščene prispevke bi lahko gospodarska organizacija porabila za modernizacijo oziroma preusmeritev proizvodnje, za znižanje vrednosti starih zalog gotovih izdelkov, ne pa za tekočo proizvodnjo.

Poslanci so se strinjali, da bi se morale oprostitive predpisati le tedaj, ko gre za splošne gospodarske interese, kot je povečanje izvoza na konvertibilno področje in za preusmeritev in modernizacijo proizvodnje. Niso se pa strinjali, da bi gospodarska organizacija uporabila ta sredstva tudi za znižanje vrednosti zalog gotovih izdelkov. Uporaba odstopljenih sredstev v te namene ni v skladu z reformskimi prizadevanji in bi ščitila tiste gospodarske organizacije, ki zaradi slabe kvalitete in neustreznega asortimenta ne morejo plasirati svojih proizvodov.

2. Prispevek iz osebnega dohodka od kmetijske dejavnosti

Prispevek predstavlja dohodek vseh družbeno-političnih skupnosti (zveza 6 % oziroma od dohodkov iz gozda 2 %, republika namensko za zdravstveno

zavarovanje 8 0/0, za vodne skupnosti 1 0/0, občine so predpisale diferencirane stopnje po skupinah katastrskih občin). Visoke obveznosti za zdravstveno zavarovanje zavirajo možnost izvajanja stimulativne davčne politike na področju kmetijstva. Visoka zvezna proporcionalna stopnja in prispevek za zdravstveno zavarovanje zajemata v poprečju že 25 0/0 katastrskega dohodka. Po predlogu naj bi se doseglo znižanje zvezne stopnje v primeru, če federacija zaradi znižanja ne bi iskala povračila iz drugih dohodkov.

Poslanci so se strinjali s predlogom, da bi zveza znižala stopnjo prispevka iz osebnega dohodka iz kmetijske dejavnosti samo pod pogojem, da ne bi za ta izpad zahtevala udeležbo na drugih virih dohodkov. To bi omogočilo občinskim skupščinam in republikam, da bi vodile samostojnejšo davčno politiko na tem področju.

Velike razlike v višini obremenitve za zdravstveno zavarovanje zahtevajo po mnenju odbora enotnejšo ureditev prispevka in bi bilo zato potrebno razširiti območje rizičnih skupnosti.

Da bi se zagotovilo enotno izvajanje davčne politike na področju kmetijstva, so se poslanci strinjali z dopolnitvijo republiškega zakona o prispevkih in davkih občanov v tem smislu, da:

— se kriteriji za razvrstitev katastrskih občin v skupine, za katere določajo občinske skupščine stopnje občinskega prispevka, okvirno določijo v republiškem zakonu;

— naj razponi okvirnih stopenj ne bodo preohlapni tako, da bi se res zagotovilo večjo enotnost občinskih stopenj;

— se uveljavi postopek za obvezno usklajevanje stopenj občinskega prispevka;

— se enotno določi višina prispevnih osnov, ki se oproščajo prispevka od kmetijstva.

Poslanci so se tudi strinjali s predlogi geodetske uprave SR Slovenije glede urejevanja dokumentacije za odmero prispevka od kmetijstva.

3. Prispevek iz osebnega dohodka obrtnih in drugih gospodarskih dejavnosti

Po obstoječem davčnem sistemu se ocenjuje, da zasebni obrtnik dosega s svojo dejavnostjo vsaj tak dohodek, kot ga dosega strokovni delavci enakih kvalifikacij iz delovnega razmerja v družbenem sektorju. V tej zvezi delimo zavarovance na dve vrsti in to na storitvene in proizvodne. Storitvene obrtnike že sam zakon postavlja v ugodnejši položaj s tem, da omejuje njihove prispevne stopnje na nivo najvišjih osebnih dohodkov zaposlenih v družbenem sektorju in s tem, da stopnje prispevkov za te zavezance maksimira na nivo stopenj prispevka iz delovnega razmerja.

Proizvodni obrtniki so obdavčeni po ugotovljenem dejanskem dohodku in prosto določenih stopnjah. Uveden pa je tudi sistem obremenitve v letnih pavšalnih zneskih, sistem prispevka po odbitku in pogodbeno določanje obveznosti med občino in zavezancem prispevka.

Poslanci so menili, da okoliščina, ali gre za storitveno ali proizvodno obrt, ne sme vplivati na sistem obdavčitve in naj se, ne glede na vrsto dejavnosti, dohodek ugotovi in dejansko ugotovljeni dohodek obdavči. Iz tega razloga tudi ni umesten dvojni režim prispevnih stopenj, kakor tudi ne sistem dogovarjanja prispevnih osnov oziroma obveznosti.

Ker veljavni sistem dopušča dokajšnjo pestrost, tako glede načina, kot višine obremenitve, so bili poslanci mnenja, da naj bi se enotna davčna politika usmerjala z zakonom, s katerim bi se določile tudi enotne prispevne stopnje.

Glede na to, da je bilo razvrščanje zavarovancev v zavarovalne razrede izvedeno šq v letu 1962 in ker praktično ni več davčnih osnov pod 1500 dinarjev, plačujejo vsi zavarovanci enak prispevek za zdravstveno zavarovanje.

Zato bi bilo treba, po mnenju odborov, izvršiti novo kategorizacijo zavarovancev, ki bi upoštevala današnje razpone prispevnih osnov, s čimer bi se dosegla pravilnejša porazdelitev rizika na račun močnejše obremenitve zavezancev z višjimi dohodki.

Poslanci so bili mnenja, da bi se predlagale take spremembe temeljnega zakona, ki bi pooblastile republike, da bi same presojele katera pooblastila glede določanja načina obdavčitve prenesejo na občine.

4. Prispevek iz osebnega dohodka od intelektualnih storitev

Predvideva se še nadaljnji porast tega prispevka, predvsem zaradi obdavčenja dohodkov od opravljanja teh dejavnosti brez dovoljenja (zobozdravniki, dentisti ipd.).

Del poslancev je bil mnenja, da je treba obdavčiti tudi dohodek tistih zavezancev, ki opravljajo dejavnost brez dovoljenja. Bili pa so izraženi tudi pomisleki, ali ne bi z obdavčitvijo dohodkov dejansko legalizirali njihovo dejavnost. Posebno do izraza je prišlo v zadnjem času opravljanje privatne zobozdravstvene prakse, zato naj odbor za zdravstvo in socialno politiko prouči vlogo privatne prakse pri sedanjem stanju zdravstvenega varstva.

5. Davek na dohodek od premoženja in premoženjskih pravic

Predlaga se sprememba temeljnega zakona v tem smislu, da bi se ta davek lahko predpisal tudi od premoženja kot takega in da se ne bi zajemalo le dohodke od premoženja.

Poslanci so menili, da se premoženje praviloma ne more obdavčiti, temveč šele dohodek, ki ga premoženje prinaša zlasti pri spremembi lastništva.

K drugim vrstam prispevkov in davkov odbori niso imeli bistvenih pripomb. Sklenili so, da se celotno gradivo pošlje v razpravo občinskim skupščinam, ki naj dajo svoje predloge k politiki prispevkov, davkov in taks v letu 1969. O predlogih in pripombah občinskih skupščin bodo odbori ponovno razpravljali v mesecu septembru.

II. Obveznosti splošne porabe

Odbori so ugotovili, da so v gradivu sekretariata za finance samo zbrani zahtevki posameznih področij splošne porabe. Republiški sekretariat za finance ni imel niti časa niti možnosti, da že do sredine julija 1968 oceni ali so vsi navedeni zahtevki realni ali ne. Republiški sekretariat je menil, da bodo pristojni organi Skupščine SR Slovenije oziroma izvršnega sveta, ki so zadolženi za posamezna področja, soočeni s kompletnimi zahtevki in s celotno bilanco, zavzeli stališča do konkretnih zahtevkov za sredstva tistih področij, za katera so odgovorni.

Odbor je pozdravil dejstvo, da so v osnutku družbenoekonomskih izhodišč že sedaj izkazane vse obveznosti splošne porabe v letu 1969 in podan prikaz

zahtevanih sredstev za te namene, kar je očiten napredek v primerjavi s preteklimi leti. Glede na posamezna področja in zahtevke pa je zavzel naslednja stališča:

1. Sredstva za izobraževanje

Predlog republiškega sekretariata za finance, da naj bi se z republiškim predpisom izločila iz vseh sredstev, namenjenih za splošno porabo, sredstva namenjena celotnemu izobraževanju, so sicer poslanci pozdravili, niso pa soglašali s predlogom, da občine ne bi več direktno odločale, koliko in katera sredstva bodo odstopale temeljnim izobraževalnim skupnostim.

Poslanci so opozorili na naslednje negativne posledice take odločitve:

– na ta način bi se občinam odvzel vpliv na odločanje glede 40–50 % pa tudi več sredstev, o katerih sploh ne bi več odločale; to pa bi povzročilo tudi zmanjšanje občanovega vpliva na funkcioniranje temeljne izobraževalne skupnosti;

– kolikor bi se vsa skrb za financiranje celotnega šolstva, vključno osnovne šole, prenesla na republiško izobraževalno skupnost, bi to negativno vplivalo na splošni interes občin do vseh ostalih problemov v zvezi z osemletnim izobraževanjem. Občinske skupščine bi se tako distancirale od ostalih oblik financiranja osnovnega šolstva. Vsa odgovornost bi prešla na republiško izobraževalno skupnost;

– tako stališče tudi ni v soglasju z ustavo, saj se 40. člen ustave SR Slovenije glasi: »Obvezno je osemletno osnovno šolanje učencev... Občina ustanavlja osnovne šole ter zagotavlja pogoje za njih delo«;

– tako stališče v »Osnutku družbenoekonomskih izhodišč za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969« tudi ni v skladu s stališči, ki jih je Skupščina SR Slovenije sprejela na zadnjem zasedanju pristojnih zborov (18. in 24. julija 1968).

Ta stališča Skupščine SR Slovenije so izražena v »Sklepih in priporočilih o materialnem položaju vzgoje in izobraževanja« in sicer v tretjem odstavku 3. točke, ki se glasi: »Pomanjkanje finančnih sredstev je porajalo napačna in zakonu nasprotna pojmovanja obveznosti republike na področju osnovnega šolstva; zato nekateri stremijo za tem, da bi republika prevzela vso skrb tudi zanj. Osnovno šolstvo se rešuje kot republiška naloga ob pogojih, ki jih določata ustava in zakon. Odgovornost republike do osnovnega šolstva je v tem, da jamči za njegov materialni položaj do določene ravni na vsem območju republike šele potem, ko so občine izčrpale vse svoje materialne možnosti.«

Odbori so ugotovili, da so zahtevki za celotno šolstvo SR Slovenije, ki jih je za republiški sekretariat za finance pripravila republiška izobraževalna skupnost, dejansko le nekorrigirana stališča te skupnosti. Odbori niso razpolagali s celotnim gradivom te skupnosti, ampak le z rekapitulacijo, iz katere pa niso mogli ugotoviti realnost zahtevkov. Menili pa so, da bi verjetno bili uresničljivi v 2–3 letih, nikakor pa ne v enem letu.

Odbori so menili, da se zaenkrat v gradivu lahko sprejme stališča, da se bo za sanacijo šolstva v letu 1969 zagotovilo ca. 20 % več sredstev kakor v letu 1968, sicer pa bodo o tem zavzeli končno stališče le po predhodno pripravljeni in obrazloženi analizi, ki jo bodo prejeli od republiške izobraževalne skupnosti in po pojasnilu predstavnikov te skupnosti na septembrski seji odborov.

2. Pokojninsko zavarovanje

Odbori so ugotovili, da bo republiška skupnost socialnega zavarovanja morala na področju pokojninskega zavarovanja v letu 1969 rešiti pomembne probleme, ki imajo velik vpliv na materialno osnovo tega samoupravnega področja, saj gre za:

a) opredelitev pravic in materialnega kritja obveznosti do zavarovancev glede nadaljnjega povečanja števila upokojencev uskladitve pokojnin po 102. členu TZ PZ in povečanja pokojnin glede na predviden porast življenjskih stroškov v letu 1968;

b) zagotovitev minimalne likvidnosti sklada in sprostitev doslej v obratnih sredstvih sklada vezanih sredstev za stanovanjsko izgradnjo iz prejšnjih let.

Čeprav v sredstvih za invalidsko-pokojninsko zavarovanje verjetno ne bo mogoče ugotoviti bistvenih odstopanj od izkazanih potreb, odbori niso hoteli zavzeti nobenih dokončnih stališč, dokler ne bodo imeli še bolj dokumentiranih podatkov in morebitnih analiz o omenjenih potrebah za sklad invalidsko-pokojninskega zavarovanja. Te potrebe bodo morali odborom pojasniti predstavniki republiške skupnosti oziroma republiškega zavoda za socialno zavarovanje na eni od prvih sej v septembru 1968.

3. Odbori so za področja:

- zdravstvenega zavarovanja delavcev,
- zdravstvenega zavarovanja kmetov in
- otroškega varstva

sprejeli sklep, da bodo, kakor za pokojninsko zavarovanje, o dokončnih stališčih glede višine sredstev v letu 1969 na teh področjih razpravljali šele v septembru. Do tedaj pa naj pristojni organi pripravijo bolj podrobne obrazložitve in utemeljitve oziroma analize o potrebah za leto 1969. Pri tem se mora upoštevati, da se v nobenem primeru ne more računati na povečanje že navedenih potreb za leto 1969, izkazanih v rekapitulaciji na str. 83, ampak le na zmanjšanje, glede na izkazan deficit.

Na seji odborov v septembru bodo potrebe na področju zdravstvenega zavarovanja delavcev in kmetov ter otroškega varstva za leto 1969 obrazložili predstavniki ustreznih skupnosti.

III. Republiški proračun SR Slovenije

Po osnutku družbenoekonomskih izhodišč za pripravo republiške bilance sredstev se za leto 1969 predlaga za 13 % večji republiški proračun SR Slovenije, kakor je za leto 1968 (po rebalansu).

Predstavniki republiškega sekretariata za finance so poslance opozorili tudi na dejstvo, da se s tem predlogom razdelitve proračunskih sredstev poskuša rešiti najbolj pereča vprašanja s področja financiranja teh dejavnosti. To velja zlasti za področje znanstvene in kulturne dejavnosti. Za socialno dejavnost pa bo predlog treba popraviti in zagotoviti še večja sredstva. Po izdelavi omenjenega materiala so bili namreč sprejeti zakoni (na primer o invalidskem dodatku), za izvajanje katerih sredstva še niso bila vkalkulirana.

Za dejavnost državne uprave se predlaga rešitev vprašanj zaostajanja osebnih dohodkov uprave za osebnimi dohodki v delovnih organizacijah. Za

izhodišča določanja sredstev za nagrajevanje delavcev v republiški upravi se predlaga republiško poprečje osebnih dohodkov. Tako naj bi bili osebni dohodki v upravi v skladu z gibanjem produktivnosti dela in osebnimi dohodki delavcev v delovnih organizacijah.

Odbori so ugotovili, da so stališča v osnutku izhodišč glede razdelitve proračunskih sredstev na posamezne dejavnosti v precejšnji meri podobna stališčem, ki so jih zavzele skupine poslancev odbora za proračun republiškega zbora in odbora za družbenoekonomski sistem in proračun organizacijsko-političnega zbora, ki so pregledovale zaključne račune uporabnikov sredstev republiškega proračuna za leto 1967.

Tako je skupina poslancev omenjenih odborov, ki je proučevala zaključne račune republiških skladov, ugotovila:

- da ima sklad SR Slovenije za pospeševanje založništva, ki je edini faktor, ki vodi založniško politiko v naši republiki, na razpolago premalo sredstev. Ta sklad je nemočen do poplave »plaže«. Postavlja se vprašanje, ali ne bi kazalo »plažo« in podobno »literaturo« obdavčiti, – davke pa odvajati v korist tega sklada;

- da sklad za pospeševanje kulturnih dejavnosti potroši v namene pospeševanja kulturnih dejavnosti in vrhunskih kulturnih dosežkov le 26 % svojih sredstev, vse ostalo pa za financiranje redne dejavnosti 15 republiških kulturnih zavodov. Po mnenju skupine je kultura na Slovenskem zdesetkovana na občinsko kulturo in je zato nujno, da se ovrednoti tista kulturna dejavnost, ki je nacionalno pomembna. Končno se je le prišlo do tega, da nacionalno pomembna kulturna dejavnost ni vsa koncentrirana v Ljubljani, ampak tudi izven nje. Skupina seveda meni, da kljub temu ni smotno, da sklad nastopa za financiranje kulturnih dejavnosti na preširoki fronti. Skupina meni, da nikakor ne bi smeli s tem zaključiti razpravo o izhodiščih za proračunsko politiko in do financiranja republiških skladov. Vsa ostala stališča je skupina glede financiranja republiških skladov navedla v posebnem poročilu.

Skupina poslancev, ki je proučevala zaključne račune republiških inštitutov in slovenske akademije znanosti in umetnosti, je ugotovila:

- da se delež proračuna v dohodku nekaterih inštitutov zmanjšuje;
- da ni izdelana nujno potrebna metodologija programiranja, kar otežuje primerjanje potreb in upravičenost do sredstev;
- ni zadovoljivih ocen, kako so izvršeni programi del inštitutov;
- da bi se morala proučiti celotna organizacija inštitutov potreb do številnih zunanjih sodelavcev.

Poročilo o proučitvi zaključnih računov inštitutov je skupina izdelala posebej in je v njem podala še več drugih stališč in ugotovitev.

Skupina, ki je proučevala zaključne račune republiških zavodov, je ugotovila:

- da tudi za zavode ne obstaja nobena metodologija poročanja o delu niti enotna metodologija programiranja dela, kar otežkoča analiziranje in primerjanje uspešnosti njihovega delovanja;
- da ni nobenih garancij, da se s pravilniki o delitvi sredstev za osebne dohodke postavljena načela dosledno izvajajo. To bi moral biti predpogoj za uspešno opravljanje nalog, za katere zavodi prejemajo sredstva iz republiškega proračuna;

– da ni nikjer v poročilih, ki so bila dostavljena od zavodov, podan pregled vseh dohodkov zavodov, to je tudi dohodki od zunanjih naročnikov, ki se vodijo pri SDK na tako imenovanih »posebnih računih«;

– zelo je verjetno, da se pri financiranju duplicirajo iz proračuna naloge posameznih zavodov, inštitutov in drugih ustanov, ker ni zadostnega pregleda o tem.

Vse ostale pripombe o financiranju iz proračuna republiških zavodov je skupina podala v posebnem poročilu.

Skupina, ki je proučevala zaključne račune republiških sekretariatov, pa je poudarila:

– da so republiški sekretariati glede na dejstvo, da je pri večini potrebno izboljšati kadrovsko strukturo, prejeli v letu 1967–1968 prenizka sredstva, ki za izvršitev te in ostalih rednih nalog ne bodo zadoščala. Zato sredstva za leto 1968 ne morejo biti izhodišče za financiranje uprave v letu 1969;

– da financiranje štipendiranja po posameznih sekretariatih ni enotno urejeno in sploh bi se morala vsa sredstva za štipendije zbirati pri republiški izobraževalni skupnosti; zlasti zaradi enotnih kriterijev za pridobitev štipendije;

– da niso bili še doslej izdelani kriteriji za financiranje kulturnih dejavnosti.

Ostale pripombe je skupina podala v posebnem poročilu.

Skupina, ki je proučevala zaključne račune družbeno-političnih organizacij, ki jih financira republiški proračun, je soglašala s tem, da naj se v prihodnjem letu sredstva za njihovo dejavnost gibajo v globalu odobrenih sredstev v letu 1968. V letu 1969 naj bi se sredstva za delo družbeno-političnih organizacij odobraval le na podlagi dobro utemeljenih programov, v katerih bi se moralo dokumentirati vse akcije in dejavnosti.

Glede predvidenega načina nagrajevanja v republiški upravi pa so bili poslanci mnenja, da je treba pri dodeljevanju sredstev upoštevati predvsem programe dela.

Odbor za proračun republiškega zbora in odbor za družbenoekonomski sistem in proračun organizacijsko-političnega zbora sta na skupni seji 6. septembra 1968 obravnavala tisti del osnutka družbenoekonomskih izhodišč za pravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969, ki govori o republiškem proračunu SR Slovenije in o sredstvih za občinske proračune.

Kar zadeva proračunska sredstva za izobraževanje in vzgojo, sta bila odbora mnenja, da je treba to vprašanje rešiti kompleksno, pri čemer je bilo večinsko mnenje odborov, da bi se bilo treba odločiti za zbiranje sredstev na nivoju republike. Konkretni predlog pa bi morala pripraviti in čimprej predložiti v obravnavo izvršnemu svetu in skupščini republiška izobraževalna skupnost.

Kar zadeva financiranje znanstvene dejavnosti, sta odbora predvsem poudarila, da je bilo treba doseči pri tem večjo racionalizacijo. V celoti bi bilo treba v načelu financirati iz republiških sredstev le tiste naloge, za katere je interesent družba kot celota, vse ostalo pa naj bi republika le sofinancirala. Sklad Borisa Kidriča, ki je prevzel 9 inštitutov, je sicer že bistveno pripomogel k racionalizaciji financiranja znanstvene dejavnosti, vendar v celoti še ni mogel uveljaviti financiranja na najustreznejši način, ki bi predvsem preprečil dupliranje dela v raznih sorodnih znanstvenih institucijah.

Po mnenju odborov bi bilo treba sklad za pospeševanje kulturnih dejavnosti okrepiti v tem smislu, da ne bi financiral le osrednje republiške ustanove, ki so

v glavnem v Ljubljani. Ob tem bi bilo treba izdelati kriterije za dodeljevanje sredstev, ki bi morali upoštevati tudi kulturne dosežke posameznih kulturnih ustanov in ne samo golo dejstvo, da gre za kulturno ustanovo republiškega pomena kot tako. Odbora sta poudarila, da bi morala biti naloga sklada tudi v tem, da bi s pravilno kulturno politiko premagoval razlike med centri in periferijo. Odbora sta se zavzela, da bi moral sklad financirati resnično samo vrhunsko in osrednjo dejavnost, vse ostalo pa je prepustiti občinam. Glede na dejstvo, da je bilo tako stališče že večkrat, sta odbora sklenila, da je treba na to posebej opozoriti izvršni svet in republiški sekretariat za prosveto in kulturo. Ob tem sta odbora tudi proučila vprašanje regresov za potovanja otrok in mladine, kar tudi spada v to področje, in ugotovila, da je sedanje stanje, gledano s stališča republiškega proračuna, zaskrbljujoče. Predvidena sredstva v znesku 1,5 mio din so bila namreč že doslej presežena za 1 680 000 din, računajoč pri tem le avtobusne prevoze. Po mnenju odborov bi bilo treba poostriži kontrolo za te prevoze, ker nekateri znaki kažejo, da se jih poslužujejo tudi osebe, ki do popustov niso upravičene, kontrolo pa bi lažje izvajala republiška izobraževalna skupnost in bi bilo treba ta sredstva prenesti v njeno pristojnost oziroma vsaj tisti del sredstev, ki je namenjen za prevoze šolskih otrok.

Kar zadeva socialno skrbstvo, sta bila odbora mnenja, da bi bilo treba to področje predvsem na novo proučiti glede na novo situacijo, ki je nastala po sprejemu nekaterih zakonov, ki urejajo materialne pravice nekaterih kategorij. Odbora sta s tem v zvezi opozorila na aktualnost izvajanja sklepa, po katerem je treba čimprej urediti evidenco borcev. Končno sta odbora menila, da bi bilo treba čimprej določiti kriterije za priznavalnine.

Ob razpravi o postavki sredstev za republiško upravo sta odbora poudarila, da predstavlja reorganizacija državne uprave daljši proces in zato v letošnjem letu verjetno ne bo prišlo do bistvenih premikov na tem področju. Odbora sta se zavzela za uskladitev dohodkov v republiški upravi z republiškim poprečjem.

Kar zadeva sredstva za družbeno-politične organizacije, sta odbora soglašala s stališčem republiškega sekretariata za finance, da razdeljevanje teh sredstev ne more biti pristojnost tega sekretariata, temveč da bi bilo treba za to pooblastiti neko posebno telo. Po mnenju nekaterih članov odborov pa naj bi skrb za pravilno razdelitev teh sredstev ponovno prevzela SZDL. Sicer pa sta se odbora povsem strinjala z ugotovitvami poslanskih skupin, ki so pregledale zaključne račune teh organizacij, pri čemer sta odbora predvsem opozorila na večtirnost zbiranja teh sredstev.

Glede ostalih dejavnosti, ki so zajete v republiškem proračunu, odbora nista imela pripomb.

Kar zadeva sredstva za občinske proračune pa so bili odbori mnenja, da bi se morala povečati vsaj sorazmerno povečanju republiškega proračuna. O delitvi sredstev med republiko in občinami bodo odbori razpravljali na eni izmed prihodnjih sej po razgovorih s predstavniki občinskih skupščin.

Odbor za družbeni plan in finance republiškega zbora je določil za poročevalca predsednika odbora Franca Puharja, odbor za proračun republiškega zbora predsednika odbora Mirana Cvenka in odbor za družbenoekonomski sistem in proračun organizacijsko-političnega zbora pa predsednika odbora Marjana Jenka.

Št.: 400-30/68

Ljubljana, 17. 9. 1968

Odbor za gospodarsko programiranje in finance gospodarskega zbora je na 4. seji dne 5. septembra 1968 razpravljal o družbenoekonomskih izhodiščih za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969.

Odbor je z zadovoljstvom ugotovil pravočasnost začetka priprav za leto 1969 in izrazil upanje, da bodo vsi predpisi lahko pravočasno in premišljeno pripravljene in sprejeti.

Po mnenju odbora je tudi pozitivno vedno jasnejše mnenje občinskih skupščin, da tako individualizirana davčna politika po posameznih občinah, ki je značilna za sedanje obdobje, ni pozitivna, ampak negativna tako v ekonomskem kot tudi v političnem pogledu. Tudi občine vedno čutijo potrebo po enotnejši davčni politiki v republiki.

V zvezi z davčno politiko za leto 1969 je odbor sprejel naslednja mnenja:

– cela vrsta davkov je v kompetenci občinskih skupščin. Če za vrsto davkov republika ne bi mogla predpisati enotnih stopenj za vso republiko, naj bi se z republiškimi predpisi določila vsaj minimalna davčna stopnja, izpod katere jih ne smejo uzakoniti občinske skupščine. To je potrebno, da se onemogočijo dosedanje anomalije, ki so nastale, ker so nekatere občine predpisale nekatere davščine dokaj nižje kot večina ostalih;

– glede misli, da bi za prispevke iz osebnih dohodkov iz delovnega razmerja uvedli različne stopnje, predvsem v smeri progresije za nadpovprečne osebne dohodke, je odbor zavzel negativno stališče. Po mnenju odbora progresivna stopnja ne bo prav nič omejila visokih osebnih dohodkov, a tudi proračunski dohodki se ne bi zaradi tega bistveno povečali.

Zato odbor sodi, naj ostanejo stopnje proporcionalne, pač pa naj se uvede večja progresija v stopnjah prispevka iz skupnega dohodka občanov;

– glede oprostitev plačevanja prispevkov iz osebnega dohodka so v materialu navedene razne alternative in možnosti za oprostitev, vendar odbor sodi, da bi bile vsakršne izjeme protireformske in naj zato izjem ne bi bilo. Kolikor pa bi le želeli dati komu kakšne olajšave, npr. za primere, ki so v materialu navedeni, pa naj bi izvajali tako politiko skozi redistribucijo zbranih sredstev – v obliki kreditov, namenskih sredstev, premij za razne dosežke ali namene;

– odbor podpira delo na ureditvi katastra in s tem pogoje za realnejše osnove za obdavčitev kmetijstva. Prav tako odbor sodi, da je treba, verjetno z obdavčitvijo skupnega dohodka, dosledno izvesti obdavčitev dohodkov od dajanja zemlje v zakup in od kooperacijske dejavnosti;

– odbor se strinja s progresijo predlaganih stopenj obrtnih in drugih gospodarskih dejavnosti, po katerih so prispevne stopnje do létnega dohodka 20 000 N din enake prispevnim stopnjam iz rednega delovnega razmerja;

– odbor podpira stališče sekretariata za finance glede davčne politike do zasebne obrti. Dosedanje izkušnje terjajo večjo enotnost v republiškem okviru, zaradi česar naj se prouči, kaj in koliko je možno tu narediti za čim večjo enotnost davčne politike na področju cele republike. Vsekakor so v zasebni obrti zelo številni primeri bogatenja, ki pa ne izvirajo toliko od dela kot od raznih drugih manipulacij, od predprodaje, poslov na podlagi podkupovanj, menažerske dejavnosti obrtnikov in podobno;

– odbor sodi, da bi morali prispevku iz skupnega dohodka občanov posvetiti več pozornosti, predvsem še, ker tu ni dovolj kontrole in ostaja veliko osebnih dohodkov nezajetih in neobdavčenih. Prav porazno je dejstvo, navedeno v poročilu, da med zavezanci ni niti enega obrtnika, odvetnika in gostilničarja, kar kaže na to, da nehoté, verjetno pa tudi hote mnogokje tolerirajo, da ob-

čani ne prijavljajo svojih dohodkov. Zato je treba dosledno izvesti plačevanje prispevka iz skupnega dohodka občanov za vse kategorije občanov, torej ne samo za občane v delovnem razmerju, ampak tudi za obrtnike, advokate, kmete itd. Davčna lestvica naj bo ustrezno progresivna;

– tudi za prometni davek je odbor stal na stališču, naj se določijo na republiški ravni minimalne stopnje, ki jih občine morajo uveljaviti. Sedanji primeri izigravanja namreč to narekujejo (npr. izjemno nizki prometni davek na osebne avtomobile itd.). Seveda pa ob tem nastaja tudi vprašanje medrepubliškega usklajevanja, vsaj pri izdelkih večje vrednosti npr. pri avtomobilih in drugih izdelkih);

– odbor se tudi zavzema za nizko stopnjo prometnega davka za kmetijsko mehanizacijo;

– ob prometnem davku na alkoholne pijače na bazi količine bo treba vsaj za zasebni gostinski sektor proučiti možnost čim popolnejšega zajemanja prometnega davka, ker sicer obstajajo tu velike možnosti bogatenja na račun neobračunanega in neplačanega prometnega davka z nakupom alkoholnih pijač od individualnih proizvajalcev vin in žganja;

– predvidevanja povečanih dohodkov iz naslova denarnih kazni je majhna. Odbor se ponovno zavzema za učinkovitost uzakonjenih predpisov, katerih spoštovanje je doslej v dobršni meri baziralo na dobri volji in zavesti davkoplačevalcev. Finančni rezultat za kršilca predpisov v nobenem primeru ne bi smel biti višji, kot pa znaša kazen za nespoštovanje predpisov. S kaznijo je treba zajeti celotno utajo in dodatno še učinkovito kazen, da se bo vsak kršilec premislil, preden se bo za kršenje odločil. Učinkovita davčna služba na republiški ravni bo vsekakor morala imeti ustrezna pooblastila. Vprašanje tudi je, v kolikšni meri je možno na republiški ravni uveljaviti minimalne kazni, ki bi jih morale tudi občinske skupščine uveljaviti.

Odbor je sklenil, da bo skupaj z odborom republiškega zbora in organizacijsko-političnega zbora opravil bazenske posvete z občinskimi skupščinami in poročal zboru o ugotovitvah in predlogih s teh posvetov.

Odbor je za poročevalca na seji zbora določil poslanca Staneta Pungerčarja.

Št.: 400-30/68

Ljubljana, 17. 9. 1968

Odbor za šolstvo prosvetno-kulturnega zbora je na seji dne 9. septembra 1968 obravnaval osnutek družbenoekonomskih izhodišč za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969, ki ga je pripravil in Skupščini SR Slovenije predložil republiški sekretariat za finance.

Odbor je ugodno ocenil predhodno razpravo o republiškem proračunu za leto 1969, saj je s tem omogočena temeljita in predvsem pravočasna razprava o osnovnih problemih, ki se kažejo pri pripravi republiške bilance sredstev za naslednje leto kot tudi ocena udeležbe posameznih koristnikov v republiškem proračunu.

Odbor se je strinjal s predlogom republiškega sekretariata za finance, da se zaostri in poenoti davčna politika ter se prizna republiko večja pooblastila pri kreiranju politike prispevkov in davkov. Pri tem naj bi kot kriterij za uvedbo davka na premoženje upošteval tudi način pridobivanja teh dobrin. Razmisliti kaže tudi o umestnosti davčnih olajšav za honorarno pedagoško delo

v šolah, ki ni v prid kontinuiranemu vzgojno izobraževalnemu procesu. Postavljena je bila zahteva, naj bi prikaz povečanih sredstev, pridobljenih z davki in prispevki, vključeval tudi predlog razdelitve tega denarja.

V razpravi o delitvi proračunskih sredstev v letu 1969 je odbor ugotovil, da 15% povišana vsota za vzgojo in izobraževanje nikakor ni odraz stališč izvršnega sveta ter sklepov in priporočil Skupščine SR Slovenije o materialnem položaju šolstva. S sredstvi v višini 699 017 dinarjev v nobenem primeru ne bo mogoče uresničiti sanacijskega programa šolstva v prihodnjem obdobju, pri čemer iz predloženega osnutka niti ni dovolj razvidno, ali bodo ta sredstva služila tudi za plačevanje amortizacije šolskih zgradb.

Odbor je soglasno zavzel stališče, da je lahko osnova za ocenitev potreb vzgoje in izobraževanja v letu 1969 samo sanacijski program, ki ga je ugodno sprejela tudi slovenska javnost. Odbor zato ni mogel odstopiti od že sprejetih stališč kot tudi ne soglašati s trditvijo avtorjev gradiva, da republiška izobraževalna skupnost še ni predložila potrebnih zahtevkov. Le-ti so znani, čeprav so potrebne še kritične ocene. Za področje šolstva je prav tako nesprejemljiva zahteva, naj bi finančne težave reševali predvsem znotraj posameznih dejavnosti, ki se napajajo iz proračuna.

Temeljito velja oceniti zahteve po zvišanju sredstev za državno upravo zaradi novih oblik dela in se pri tem odločiti za takšne delovne metode in sistem, da bo poraba sredstev tudi v kar največji meri racionalna.

Odbor je z razumevanjem sprejel napoved sprememb oziroma znižanja postavk republiškega proračuna zaradi povečanih potreb narodne obrambe, vendar je postavil zahtevo, da se vsa zvišanja podrobno dokumentirajo in da posledice nosijo v enakem deležu vsi koristniki proračuna. Pri tem je treba vzeti za področje vzgoje in izobraževanja kot osnovo za izračun stališča o sanaciji materialnega položaja šolstva, nikakor pa ne dosedanje potrošnje na tem področju.

Odbor je dolžan opozoriti na posledice, ki bi jih povzročilo v samem delu šol neupoštevanje stališč izvršnega sveta ter sklepov in priporočil Skupščine SR Slovenije o materialnem položaju šolstva.

Za poročevalca na seji zbora je odbor določil podpredsednika odbora Bojana Kardelja.

Št.: 400-30/68

Ljubljana, 12. 9. 1968

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za znanstveno-raziskovalno delo in visoko šolstvo je na seji dne 11. septembra 1968 obravnaval osnutek družbeno-ekonomskih izhodišč za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil v obravnavo republiški sekretariat za finance.

Odbor se je v razpravi zadržal predvsem pri tistem delu gradiva, ki obravnava njegovo delovno področje, to je področje visokega šolstva in znanstvene dejavnosti. Pri oceni predvidenega porasta sredstev za ti dve področji je odbor ugotovil, da je gradivo izdelano po formalni proračunski logiki ter je neusklajeno z družbenimi izhodišči, ki jih je sprejela Skupščina SR Slovenije za nadaljnji razvoj teh področij, in ne omogoča njihovega uresničevanja v celoti.

Odbor se je zato odločno zavzel, da je treba vztrajati pri uresničevanju stališč izvršnega sveta ter sklepov in priporočil Skupščine SR Slovenije o ma-

terialnem položaju vzgoje in izobraževanja, ki od oktobra 1968 dalje predvidevajo 100% realizacijo meril za dodeljevanje sredstev za dejavnost visokošolskih zavodov. Vztrajanje na realizaciji osebnih dohodkov, predvidenih z omenjenimi stališči oziroma sklepi in priporočili, je nujno, saj bi vsako, tudi malenkostno odstopanje od sprejetih sklepov lahko imelo politične posledice.

Iz razdelitve proračunskih sredstev v okviru republiškega proračuna za posamezne dejavnosti v letu 1969 izhaja, da je stopnja porasta sredstev za znanstveno-raziskovalno delo v primerjavi z drugimi dejavnostmi dokaj skromna. Od trinajstih področij je le zdravstvenemu varstvu in dejavnostim družbenopolitičnih organizacij namenjeno manj sredstev kot znanstveno-raziskovalnemu delu. Člani odbora so zato menila, da je treba proučiti utemeljenost take odločitve oziroma ugotoviti, ali ne bi prizadevanja za racionalizacijo tudi na drugih področjih — v obrazložitvi se omenjajo ta prizadevanja le pri znanstveno-raziskovalni dejavnosti — lahko privedla do manjših razlik v porastu sredstev republiškega proračuna za posamezne dejavnosti.

Za poročevalca na seji zbora je odbor določil predsednika odbora dr. Leva Premruja.

St.: 400-30/68

Ljubljana, 12. 9. 1968

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za kulturne dejavnosti je na seji dne 10. septembra 1968 obravnaval osnutek družbenoekonomskih izhodišč za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969, ki ga je izdelal in Skupščini SR Sloveniji predložil republiški sekretariat za finance.

Odbor je uvodoma ocenil predložena družbenoekonomska izhodišča kot ustrezen pristop k pripravi republiške bilance sredstev za prihodnje leto. Osnutek je bil predložen relativno pravočasno, s čimer je omogočeno normalno skupščinsko delo in dana možnost vsem skupščinskim organom, da s svojimi mnenji prispevajo k oblikovanju najustreznejšega republiškega proračuna za naslednje leto. Tako se ne bi več ponavljala praksa, ko so bili nekateri koristniki republiškega proračuna postavljeni glede obsega sredstev za njihovo dejavnost že pred dokončne odločitve.

V podrobni obravnavi so člani odbora izrekli nekatera nesoglasja do ocen in predvidevanj, kot jih nakazuje predloženo gradivo.

Odbor se je soglasno zavzel za to, da se v razporejanju republiških proračunskih sredstev uvedejo razumna in utemeljena razmerja med koristniki, pri čemer naj dobi kultura mesto, ki ji gre kot eni pglavitnih sestavin nacionalnega obstoja. Z vso resnostjo je bilo opozorjeno, da se proces siromašenja kulture, ki traja že nekaj let, ne more nadaljevati tudi v prihodnjem obdobju.

Odbor se ni mogel strinjati s takšnim obsegom sredstev, kot jih avtorji gradiva predvidevajo za financiranje kulture v letu 1969. Z 8% povečanjem republiških sredstev — ob 13% zvišanju republiškega proračuna v primerjavi z letom 1968 — kulturi na Slovenskem ne bodo dane večje možnosti za uveljavitev. Razlogi za večja sredstva za kulturne dejavnosti niso nič manj tehtni od zahtevkov za večja sredstva za delovanje državne uprave. Z zahtevo po višjem deležu za kulturo pa odbor nikakor ni želel posegati v sredstva, ki so namenjena področju vzgoje in izobraževanja. Nobenega razloga tudi ni za matematično enačenje kulture z nekaterimi drugimi področji, npr. družbeno-političnimi organizacijami.

Odbor je ugovarjal proti metodi prikazovanja nekaterih podatkov v gradivu, s čimer je dana varljiva podoba o dejanskem finančnem položaju nekaterih dejavnosti. Tako so se letošnja proračunska sredstva za kulturo povečala nasproti letu 1967 le za 8 % in ne za 11 %, kot izhaja iz predloženega osnutka. Predlagatelj naj bi takšne podatke podrobneje utemeljil.

Odbor je podprl predlog, da se iz postavke »kulturna dejavnost« prenesejo sredstva za regrese za skupinska potovanja otrok in mladine kot tudi za štipendije v posameznih republiških organih na izobraževalno skupnost SR Slovenije. Zavzel se je tudi za to, da se zveza kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije v prihodnje financira v okviru družbeno-političnih organizacij in ne prek republiškega sklada za pospeševanje kulturne dejavnosti.

Vzgoja in izobraževanje sicer ne sodita v delovno področje tega odbora, vendar so člani odbora sodili, da je splošna gmotna osnova šolstva dosegla tisto kritično mejo, da je nujno potrebno v celoti uresničiti sanacijski program vzgoje in izobraževanja za leto 1969 in naslednja leta, ki sta ga sprejela tako Skupščina SR Slovenije kot njen izvršni svet; v nasprotnem primeru namreč ne bo mogoče zavreti procesa, ki že vodi v duhovno siromašenje in polpismenost občanov.

Odbor se je strinjal s težnjo republiškega sekretariata za finance, da se s prožnejšo in našim razmeram ustrežnejšo davčno politiko, ki naj bi bila v večji pristojnosti republike, uvede red in onemogočijo nekateri pojavi izrazitih družbenih deformacij. Podpore je bil deležen zlasti predlog o obdavčevanju vseh vrst luksuza kot tudi različnih zvrsti plaže.

Odbor bo ponovno preučil in zavzel svoje stališče glede finančne obveznosti republike do posameznih kulturnih institucij, ko mu bodo predložena ustrezna mnenja in variantni izračuni upravnega odbora sklada SR Slovenije za kulturne dejavnosti kot tudi republiškega sekretariata za prosveto in kulturo.

Za svojega poročevalca na seji prosvetno-kulturnega zbora je odbor določil predsednika odbora Lojzeta Filipiča.

Št.: 400-30/68

Ljubljana, 11. 9. 1968

PREDLOG ZA IZDAJO ZAKONA

o uveljavljanju prednostne pravice uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču v družbeni lastnini

Na seji zveznega zbora in na seji organizacijsko-političnega zbora z dne 1. 2. 1968 je zvezna skupščina sprejela dva pomembna zakona in sicer zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o razlastitvi ter zakon o določanju stavbnega zemljišča v mestih in naseljih mestnega značaja, ki sta pričela veljati dne 15. 2. 1968, objavljena pa sta bila v Uradnem listu SFRJ, št. 5/68.

Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o razlastitvi je med drugim uvedel povsem novo – VI. poglavje, ki ureja razlastitev zemljiškega kompleksa za stanovanjsko in komunalno izgradnjo. Na podlagi določb tega poglavja bodo za omenjene potrebe lahko prešla v družbeno lastnino tista zemljišča, ki sedaj leže izven ožjih gradbenih okolišev mest in naselij mestnega značaja, v katerih je zemljišče že nacionalizirano po zakonu o nacionalizaciji najemnih zgradb in gradbenih zemljišč iz leta 1958.

Drugo, omenjeni zakon o določanju stavbnega zemljišča v mestih in naseljih mestnega značaja pa ureja postopek in pogoje, pod katerimi lahko stavbna zemljišča v smislu obstoječega zakona o nacionalizaciji najemnih zgradb in gradbenih zemljišč iz leta 1958 še v bodoče lahko postanejo družbena lastnina (določbi 34. in 35. člena zakona o nacionalizaciji iz leta 1958, ki sta doslej urejali postopek in pogoje za nacionalizacijo zemljišč, po določbi ustavnega sodišča Jugoslavije z dne 19. 6. 1967 niso več v skladu z ustavo SFRJ).

Oba sprejeta zakona torej omogočata, ob določenih pogojih, prehanje stavbnih zemljišč iz državljanske v družbeno lastnino, pri čemer je uporaba enega ali drugega zakonskega predpisa prepuščena republiki. Od nje je odvisno, ali bo na podlagi omenjenega zveznega zakona o določanju stavbnega zemljišča v mestih in naseljih mestnega značaja sprejet ustrezen republiški zakon (ki je pogoj za uporabo omenjenega zveznega zakona), s katerim bodo določena stavbna zemljišča v mestih in naseljih mestnega značaja, ali pa tak zakon zaenkrat ne bo sprejet. Omenjeni republiški zakon zaenkrat ne bi bil nujno potreben, ker se določila zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o razlastitvi, z eno izjemo, lahko takoj neposredno uporabljajo in s tem zagotavlja takojšnje pridobivanje potrebnih zemljišč za načrtno komunalno-stanovanjsko in drugo izgradnjo.

Omenjeno izjemo, ki ne dopušča takojšnje uporabe zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o razlastitvi, predstavlja določilo 61. člena, ki v drugem odstavku določa, da bodo »z republiškim zakonom predpisani pogoji in način uveljavljanja prednostne pravice uporabe«, ki pripada prejšnjim lastnikom stavbnih zemljišč na podlagi odločbe o razlastitvi zemljiškega kompleksa za potrebe stanovanjske in komunalne izgradnje, kar je predmet tega predloga za izdajo republiškega zakona.

V zvezi z izdelavo predlaganega osnutka omenjenega republiškega zakona je potrebno zavzeti določena stališča in razjasniti naslednja načelna vprašanja:

1. Glede na to, da tudi zakon o določanju stavbnega zemljišča v mestih in naseljih mestnega značaja v 2. odstavku 4. člena določa, da bodo z »republiškim zakonom predpisani pogoji in način uveljavljanja prednostne pravice uporabe«, ki pripada prejšnjim lastnikom stavbnega zemljišča, ki je prešlo v družbeno lastnino na podlagi republiškega zakona o določanju stavbnega zemljišča, bi bilo smotno, da se pogoje in način uveljavljanja prednostne pravice uporabe, uredi z enim zakonom. Vsebina prednostne pravice uporabe in posledice v odnosu do prejšnjega lastnika so popolnoma enake tako v slučaju razlastitve kompleksa zemljišča, kot v slučaju nacionalizacije stavbnega zemljišča. Taka rešitev tega vprašanja je umestna, ne samo zato, ker se s tem onemogoči nepotrebno ponavljanje istovetnih določb v dveh zakonih, temveč tudi zato, ker s tem ne bo potrebno teh določb vnašati v republiške zakone o določanju stavbnega zemljišča v mestih in naseljih mestnega značaja, ki se bodo sukcesivno sprejemali. Takemu kasnejšemu zakonu se tudi ne bo treba sklicevati na prejšnjega,

Treba pa je seveda kljub temu razjasniti tudi vprašanje, ali naj se republiški zakon o uveljavljanju prednostne pravice uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču sprejme le za razlaščene komplekse zemljišč, za primere, ko preide zemljiče v družbeno lastnino, na podlagi zakona o določanju stavbnega zemljišča pa naj bi bili ti pogoji in način pridobitve prednostne pravice urejeni v takem zakonu. To vprašanje je toliko pomembnejše zato, ker SR Slovenija zaenkrat, kot omenjeno, takega zakona še ni sprejela in je vprašljivo, če ga

sploh bo, ker zadošča za pridobitev zemljišč iz državlanske lastnine v družbeno še zakon o razlastitvi.

2. Prednostna pravica uporabe stavbnega zemljišča omogoča prejšnjim lastnikom tega zemljišča, ki nimajo v lastnini stanovanjskega maksimuma v smislu 2. člena zakona o nacionalizaciji najemnih zgradb in gradbenih zemljišč (ali pa ga z gradnjo ne bi preseгли), da se jim na njihovo zahtevo pusti v uporabo parcela v površini, ki je potrebna za zgraditev in normalno rabo stavbe, na kateri morejo po zakonu imeti lastninsko pravico.

Iz tega izhaja, da se z dajanjem prednostne pravice uporabe stavbnega zemljišča lahko pod določenimi pogoji da v uporabo ne samo parcelo za zgraditev družinske stanovanjske hiše, temveč tudi parcelo za zgraditev poslovne stavbe, weekend hiše.

Dosedanji 40. člen zakona o nacionalizaciji najemnih zgradb in gradbenih zemljišč je dovoljeval le uporabo zemljišča za zgraditev »družinske stanovanjske hiše«.

Pri tem pa je to določilo treba razumeti tako, da izgraditev enega od objektov (stanovanjska hiša, poslovna stavba, weekend hiša) ne konzumira izgradnje drugega objekta na eni parceli.

3. Prednostna pravica uporabe se lahko pridobi samo v površini, ki je potrebna za zgraditev in normalno rabo zgradbe, ki se lahko zgradi na dotični parceli po zazidalnem načrtu.

4. Prednostna pravica uporabe na parceli, ki je po zazidalnem načrtu predvidena za zgraditev, se prizna tistim prejšnjim lastnikom stavbnega zemljišča, ki na dan uveljavitve republiškega zakona o določanju stavbnega zemljišča, ki šele morda bo sprejet oziroma na dan pravnomočnosti določbe o razlastitvi, ne bodo dosegli zakonskega maksimuma po 2. členu zakona o nacionalizaciji najemnih zgradb in gradbenih zemljišč. Ta omejitev sicer z zakonom o določanju stavbnega zemljišča izrecno ni predpisana, se pa ta zakon sklicuje na zakon o nacionalizaciji najemnih zgradb in gradbenih zemljišč, ki maksimum v svojem 2. členu predpisuje.

5. Prednostna pravica uporabe za izgradnjo poslovne zgradbe se more priznati samo tistim prejšnjim lastnikom parcel, ki v smislu pozitivnih predpisov lahko z gradnjo pridobe lastninsko pravico na poslovnih stavbah. Zakon o prometu z zemljišči in stavbami (Uradni list SFRJ, št. 43/65 in 17/67) daje tako pravico samo tistim, ki z osebnim delom opravljajo dovoljeno dejavnost (čl. 17 a ZPZS). Seveda mora tako gradnjo dopuščati tudi zazidalni načrt.

6. Republiški zakon bi moral določiti tudi, da občinska skupščina s svojim odlokom določi rok, v katerem so prejšnji lastniki dolžni prijaviti svoje zahteve za priznanje prednostne pravice na parceli, ki je prešla v družbeno lastnino.

Rok ne bi smel biti krajši od 3 mesecev, teči pa bi pričel od dneva pravnomočnosti odločbe o razlastitvi oziroma od dneva pravnomočnosti odločbe, izdane na podlagi republiškega zakona o določanju stavbnega zemljišča.

7. Odločbo o prednostni pravici uporabe bi izdal občinski upravni organ pristojen za premoženjsko pravne zadeve, zoper to odločbo je dopustna pritožba po določbah zakona o splošnem upravnem postopku in upravni spor po določbah zakona o upravnih sporih.

V takih primerih ne gre za »akt poslovanja« (čl. 37 ZPZS), temveč za to, da se prejšnjemu lastniku ugotovi in pusti pravica, ki mu jo daje zakon in ki se mu ne more kratiti, če izpolnjuje vse pogoje (da nima maksimuma, da se na dotični parceli taka zgradba lahko gradi).

Iz praktičnih razlogov bi bilo koristno, da se takemu prejšnjemu lastniku, ki se mu prizna prednostna pravica, takoj z neko odločbo nalože tudi vse obveze ki jim pripadajo kot investitorjem: višina stroškov za urejanje zemljišča, denarni znesek odškodnine, za prepustitev ev. večje parcele, rok za začetek in končanje gradnje, posledice, če se roka ne drži, prepoved prenosa uporabe itd.

8. Zakon bo moral urediti tudi vprašanje, kdaj se prednostna pravica prejšnjemu lastniku parcele lahko sploh da; ali samo v primeru, če je njegova prejšnja parcela bila prav tako velika kot sedanja — nova — urbanistična parcela, ali takrat, če je bila njegova parcela, ki je prešla v družbeno lastnino, primerna za gradnjo, glede na krajevne prilike, ali pa se ta pravica da lahko tudi tistim prejšnjim lastnikom, ki so imeli manjše parcele (npr. 80 % od površine nove parcele).

Prejšnjemu lastniku parcel, ki je imel na kompleksu eno ali več manjših in med seboj ločenih parcel, se ta pravica ne bi priznavala, tudi v primeru, če bi seštevek površin odgovaljal eni novo ustanovljeni urbanistični parceli. Tako stališče se zagovarja s stališča, da tudi prej niso imeli gradbišča, sposobnega za gradnjo.

9. Posebno je vprašanje solastnikov. Ali lahko prednostno pravico uporabe dobe vsi solastniki, ali samo eden od njih in ob kakšnih pogojih. Odločujoča naj bi bila površina zemljišča in solastninski deleži. Kolikor bi posamezni solastninski delež dosegal vsaj 80 % nove stavbne parcele, bi tak solastnik bil upravičen do prednostne pravice. Kolikor deleži vseh solastnikov ne dosegajo vsaj 80 % nove stavbne parcele, nihče od njih ne bi bil upravičen do priznanja prednostne pravice. V primeru, da solastninski deleži skupaj dosegajo vsaj 80 % nove stavbne parcele, se prednostna pravica uporabe prizna enemu ali več solastnikom po sporazumu, če pa do sporazuma ne pride, pa po odločbi upravnega organa vsem solastnikom.

10. Zakon mora urediti tudi vprašanja roka dograditve hiše (3 leta), pri čemer ne bi dopuščal, da se napravijo le znatna dela na izgradnji, kar je pogosto le vir raznih špekulacij. Le v upravičenih primerih naj bi bil rok podaljšan.

Glede na to, da je institut uveljavljanja prednostne pravice uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču uvedel že zakon o nacionalizaciji najemnih zgradb in gradbenih zemljišč iz leta 1968 in da občinski in republiški upravni organi že rešujejo tovrstne upravne zadeve, predlagani zakon ne predstavlja nobene finančne obremenitve občinskih oziroma republiškega proračuna.

POROČILA

Odbor za organizacijsko-politična vprašanja republiškega zbora je na sejah dne 16. julija in 13. septembra 1968 obravnaval predlog za izdajo zakona o uveljavljanju prednostne pravice uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču v družbeni lastnini, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil republiški sekretariat za pravosodje in občo upravo.

Odbor je v obravnavi upošteval tudi mnenje odbora za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo. Pri tem je ugotovil, da je potrebno izdati zakon, ki ureja način in upravičenost uveljavljanja prednostne pravice uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču v družbeni lastnini in se strinja s predlaganimi načeli, na katerih naj bi slonel tak zakon.

Glede posameznih stališč, ki so navedena v obravnavanem predlogu za izdajo zakona, pa je odbor ugotovil:

Odbor sodi, da stališče v 2. točki, ki razširja prednostno pravico uporabe stavbnega zemljišča poleg družinske stanovanjske hiše tudi na poslovne stavbe in počitniške hiše, ni v skladu z namenom določanja stavbnega zemljišča za nacionalizacijo in z namenom kompleksne razlastitve. Namen nacionalizacije stavbnega zemljišča določa 34. člen zakona o nacionalizaciji najemnih stavb in stavbnega zemljišča, ki omejuje ožji gradbeni okoliš na območje, ki je urbanistično že zgrajeno in bo planirani stanovanjski in komunalni graditvi v doglednem času zazidano, oziroma 2. člen zakona o določanju stavbnega zemljišča v mestih in naseljih mestnega značaja, po katerem se kot stavbna zemljišča lahko določijo samo tista zemljišča, ki so urbanistično že zgrajena ali za katera je sprejet zazidalni načrt. Gradnja poslovnega prostora ali počitniške hiše naj bi bila omogočena na podlagi prednostne pravice samo v primeru, če je takšna gradnja predvidena z urbanističnim načrtom.

Glede 6. točke omenjenih stališč je odbor menil, da ni smotrno, da občinske skupščine z odloki določajo rok, v katerem se prejšnji lastnik mora priglasiti za priznanje prednostne pravice. Ta rok naj se določi neposredno v republiškem zakonu. Po sodbi odbora je tudi predvideni 3-mesečni rok prekratek, ampak bi bilo primerneje določiti 6-mesečni normalni rok, ki pa se lahko v izjemnih in upravičenih primerih podaljša na eno leto.

K 8. točki stališč je imel odbor pripombo, da se lahko prednostna pravica da prejšnjemu lastniku le v primerih, ko njegova bivša parcela ustreza izmeram, ki jih za gradnjo enodružinske hiše predvideva potrjen zazidalni načrt (urbanistična parcela.) Z zakonom naj se tudi določi, da se bivšemu lastniku prizna prednostna pravica, če izpolnjuje pogoje glede velikosti parcele, na katerikoli z zazidalnim načrtom določeni urbanistični parceli, ne glede na bivše lastništvo.

K 9. točki stališč je odbor sprejel mnenje, naj ima prednostno pravico samo eden izmed solastnikov, za katerega se solastniki predhodno sporazumejo. Če do takšnega sporazuma ne pride v določenem roku, izgubijo prednostno pravico. Solastniki pa lahko konkurirajo za prednostno pravico samo v primeru, če imajo njihovi deleži skupno površino v velikosti, kot jo določa zazidalni načrt.

K 11. točki stališč je odbor menil, da se lahko prizna prednostna pravica samo za eno parcelo in je to pravico možno dati samo enkrat.

Odbor za organizacijsko-politična vprašanja republiškega zbora predlaga, da republiški zbor Skupščine SR Slovenije sprejme predlog za izdajo zakona o uveljavljanju prednostne pravice uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču v družbeni lastnini, po predlaganih načelih. Republiškem sekretariatu za pravosodje in občo upravo pa naj naroči, da izdela osnutek zakona, pri čemer naj upošteva v poročilu navedene pripombe.

Za poročevalca na seji zbora je odbor določil poslanca Zdravka Dolinška.

St.: 464-3/68

Ljubljana, 16. 9. 1968

Odbor za splošna vprašanja družbeno-političnega sistema organizacijsko-političnega zbora je na seji dne 16. julija 1968 obravnaval predlog za izdajo zakona o uveljavljanju prednostne pravice uporabe za izdajo zakona o uveljavljanju prednostne pravice uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču v družbeni listnini, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil republiški sekretar za pravosodje in občo upravo.

Odbor je ugotovil, da je sprejem zakona potreben ter da so predlagana načela, na katerih naj zakon temelji, utemeljena. Ob tem pa je odbor sprejel tudi pripombe republiškega sekretariata za urbanizem in predlog, da se pri pripravi zakonskega osnutka te pripombe upoštevajo, zlasti pa je treba ponovno obravnavati stališče 2. točke predloga za izdajo zakona, ki razširja prednostno pravico uporabe stavbnega zemljišča poleg družinske stanovanjske hiše tudi na poslovne zgradbe in počitniške hiše. Gre namreč za pravilno opredelitev pojma nacionalizacije in pojma kompleksne razlastitve. Namen nacionalizacije stavbnega zemljišča določa 34. člen zakona o nacionalizaciji najemnih stavb in stavbnega zemljišča, ki omejuje ožji gradbeni okoliš na območje, ki je urbanistično že zgrajeno in bo po planirani stanovanjski in komunalni graditvi v doglednem času zazidano, oziroma 2. člen zakona o določanju stavbnega zemljišča v mestih in naseljih mestnega značaja, po katerem se kot stavbna zemljišča lahko določijo samo tista zemljišča, ki so urbanistično že zgrajena ali za katera je sprejet zazidalni načrt. Namen kompleksne razlastitve izhaja iz 55. člena zakona o razlastitvi, po katerem se lahko razlastijo tudi kompleksi zemljišč za potrebe stanovanjske in komunalne izgradnje in za urejanje zemljišč za potrebe stanovanjske in komunalne izgradnje. Zaradi tega osnovnega namena nacionalizacije stavbnega zemljišča, oziroma kompleksne razlastitve, ni mogoča nacionalizacija niti kompleksna razlastitev za potrebe izgradnje poslovnih stavb, zlasti pa ne weekend hiš. Če je temu tako, potem je logično, da zakona nista imela namena razširjati prednostne pravice nacionaliziranega oziroma razlaščenega lastnika tudi na poslovne in weekend objekte.

Pri priznavanju prednostne pravice naj bi se izhajalo izključno le iz pravice do gradnje družinske stanovanjske hiše. S tem pa seveda ni onemogočena tudi gradnja poslovnega prostora, če je ta po zazidalnem načrtu predviden v okviru stanovanjske hiše ali na parceli, kjer je predvidena gradnja družinske stanovanjske hiše.

Odbor je bil tudi mnenja, da naj se prednostna pravica priznava le za tiste parcele, kjer je po sprejetem zazidalnem načrtu predvidena gradnja družinskih hiš. To načelo mora priti v zakonu jasno do izraza. Prednostna pravica naj se prizna le tistim bivšim lastnikom, ki na dan pravnomočnosti odločbe o razlastitvi ne dosegajo zakonskega maksimuma po 2. členu o nacionalizaciji najemnih zgradb in gradbenih zemljišč.

Ker je odbor mnenja, da se prednostna pravica prizna le v primeru gradnje družinske hiše, naj se zato načelo v 5. točki predloga za izdajo zakona ponovno prouči. Odbor je mnenja, da naj zakon določi rok, v katerem se prejšnji lastnik mora priglasiti za priznanje prednostne pravice in zaradi enotnosti ni primerno, da bi ta rok določale občinske skupščine s svojimi odloki. Predlagani rok 3 mesecev je prekratek. Rok naj bi bil 6 mesecev, v izjemnih in upravičenih primerih pa naj bi veljal enoletni rok.

Odbor sodi, da naj gre prednostna pravica prejšnjemu lastniku le takrat, kadar parcela, ki je bila v njegovi lasti, po velikosti ustreza razmeram, ki jih za gradnjo enodružinske hiše predvideva potrjeni zazidalni načrt (urbanistična

parcela.) Izraženo je bilo tudi mnenje, da naj bi se bivšemu lastniku priznala prednostna pravica, če izpolnjuje pogoje glede velikosti parcele na katerikoli z zazidalnim načrtom določeni parceli (urbanistični parceli) ne glede na lastništvo.

Vprašanje solastnikov je po mnenju odbora še posebej proučiti, zlasti glede na pripombe, ki jih je dal republiški sekretariat za urbanizem in sicer, da ima prednostno pravico samo eden od solastnikov, za katerega se solastniki predhodno sporazumejo, če ne pride med njimi do sporazuma v določenem roku, izgubijo prednostno pravico. Solastniki pa lahko konkurirajo za prednostno pravico samo v primeru, če imajo njih deleži skupno površino tako, kot jo določa zazidalni načrt.

Odbor tudi meni, da naj se določi 3-letni rok za dograditev hiše in kolavdacijo, le v izjemnih in upravičenih primerih se lahko ta rok podaljša za največ 5 let. Zakon naj določi, da po tem roku upravičenec izgubi prednostno pravico ne glede na to, ali je že pričel z gradnjo stanovanjske hiše ali še ne.

V zakon naj se tudi nedvoumno opredeli prednostna pravica tako, da se lahko prizna samo za eno parcelo in samo enkrat.

Za svojega poročevalca je odbor določil poslanca Cveta Prelovca.

St.: 464-3/68

Ljubljana, 13. 9. 1968

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na svoji seji dne 4. 9. 1968 obravnavala predlog za izdajo zakona o uveljavljanju prednostne pravice uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču v družbeni lastnini, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil republiški sekretariat za pravosodje in občo upravo.

Komisija je ugotovila, da je navedeni predlog za izdajo zakona utemeljen. Republiški zakon, ki naj uredi vprašanje prednostne pravice uporabe stavbnega zemljišča, je potrebno sprejeti zaradi realizacije določbe 61. člena zakona o razlastitvi (Uradni list SFRJ, št. 11/68.) Po navedeni določbi ima prejšnji lastnik parcele, ki je obsežena v zemljiškem kompleksu, razlaščenem za stanovanjsko in komunalno graditev, prednostno pravico uporabe tolikšne površine parcele, kolikor jo potrebuje za graditev stavbe, na kateri mora imeti po zakonu lastninsko pravico in za njeno normalno rabo, če sme po zazidalnem načrtu na tisti parceli sezidati takšno stavbo. Z republiškim zakonom pa se predpišejo pogoji in način uveljavljanja prednostne pravice. Glede na te ugotovitve zoper predlog za izdajo zakona komisija ni imela načelnih pripomb.

V zvezi s posameznimi načeli, na katerih naj temelji bodoči zakon, pa je komisija sprejela naslednja mnenja in predloge:

K 1. točki: Glede na to, da SR Slovenija doslej še ni uporabila pooblastila po zveznem zakonu o določanju stavbnega zemljišča v mestih in naseljih mestnega značaja, da bi s svojim zakonom določila nova stavbna zemljišča v mestih in naseljih ter jih tako proti odškodnini nacionalizirala – v obravnavanem predlogu pa se izraža dvom, ali bo tak zakon sploh izdan, ker bolj ustreza razlastitev zemljiškega kompleksa za stanovanjsko in komunalno graditev po zakonu o razlastitvi – je bila komisija mnenja, da materialno-pravno in pravno-tehnično ne bi bilo smotno v istem zakonu urejati vprašanja

prednostne pravice uporabe zemljišča tako po zakonu o razlastitvi kot tudi po eventualnem kasnejšem zakonu o določanju stavbnega zemljišča v mestnih in naseljih mestnega značaja. Ker ne bi bilo primerno urejati določenega vprašanja v zvezi z nekim zakonom, ki ga še ni in ga morda sploh ne bo, komisija predlaga, da se izda republiški zakon o uveljavljanju prednostne pravice v smislu 61. člena zakona o razlastitvi, s čimer se omogoči izvajanje razlastitev. Če bi bil kasneje zaradi pridobitve novih gradbenih zemljišč eventualno izdan tudi republiški zakon o določitvi stavbnega zemljišča v mestih in naseljih mestnega značaja, v tem zakonu oziroma v vsakem od teh zakonov, če bi sledili še drugi, ne bi bilo potrebno na novo in v celoti urejati vseh vprašanj uveljavljanja prednostne pravice, temveč bi zadostovalo, da se tak zakon glede prednostne pravice le sklicuje na tozadevni zakon, sprejet v zvezi z določbami zakona o razlastitvi.

Ker je bilo ugotovljeno, da kljub pravočasni priglasitvi še vedno ni rešenih precej zahtevkov za uveljavljanje prednostne pravice po prejšnjih predpisih, predvsem zaradi počasnega pripravljanja zazidalnih načrtov, komisija predlaga, da se 1. točka predlaganih načel dopolni s sklepom, da je treba v bodočem zakonu urediti tudi vprašanje nerešenih zahtev za uveljavitev prednostne pravice, ki so bile vložene po prejšnjih predpisih.

K 2. točki: Komisija je obširno in podrobno razpravljala o vprašanju ali prednostna pravica uporabe zemljišča lahko obsega le družinsko stanovanjsko hišo ali pa tudi poslovno stavbo in eventualno počitniško hišo. Sprejeto je bilo stališče republiškega sekretariata za pravosodje in občno upravo, namreč da je treba besedilo 61. člena zakona o razlastitvi, ki govori o prednostni pravici prejšnjega lastnika za uporabo tolikšne površine parcele, kolikor jo potrebuje za zgraditev stavbe, na kateri more imeti lastninsko pravico – razumeti tako, da se ta pravica nanaša na vse vrste stavb, ki jih je po naši zakonodaji mogoče imeti v zasebni lasti, to pa so stanovanjske hiše (upoštevajoč zakoniti maksimum), poslovne stavbe (za tiste, ki z osebnim delom opravljajo dovoljeno dejavnost) in tudi počitniške hiše. Med prejšnjimi predpisi o prednostni pravici, ko je bila izrecno dovoljena le graditev »družinske stanovanjske hiše« (40. člen zakona o nacionalizaciji najemnih zgradb in gradbenih zemljišč) in že omenjenimi novimi predpisi, kjer se določno govori o »stavbi, na kateri more imeti lastninsko pravico«, je očitno terminološka in vsebinska razlika. Seveda pa je ta pravica oziroma možnost graditve take ali drugačne stavbe po izrecni določbi 61. člena zakona o razlastitvi odvisna od konkretnega zazidalnega načrta, ki graditev take ali drugačne vrste stavbe dopušča ali pa je ne dovoljuje.

K 3. točki: Že ob načelih bodočega zakona naj se precizno postavi, da je v tem primeru mišljen le v skladu z ustreznimi predpisi veljavno sprejet zazidalni načrt.

K 6. točki: Zaradi enotnosti in celovitosti pravne ureditve naj bi republiški zakon neposredno določil rok, v katerem lahko prejšnji lastniki priglasijo svoje zahtevke za priznanje prednostne pravice. Rok 3 mesecev je po mnenju komisije prekratek in bi ga morali primerno podaljšati (vsaj na 6 mesecev).

V bodočem zakonu naj se precizno določi, kdaj prične teči rok.

K 7. točki: Ker je pri obravnavanju zahtev za priznanje prednostne pravice treba upoštevati tudi urbanistične vidike in pogoje graditve po zazidalnem načrtu, naj bi odločbo o prednostni pravici izdal občinski upravni organ za

premoženjsko pravne zadeve po zaslišanju občinskega upravnega organa, pristojnega za urbanizem.

V razpravi so bili izraženi pomisleki zoper predlog v zadnjem odstavku 7. točke, po katerem naj bi se v odločbi o prednostni pravici naložile upravičencu tudi vse obveze, ki gredo investitorjem. Pridobitve zakonite prednostne pravice ne bi smeli povezovati z obveznostmi, ki so povsem drugega značaja in redno nastajajo v zvezi z gradbenim dovoljenjem, kar v tem primeru predstavlja nadaljnjo, pravno in dejansko ločeno fazo uresničevanja predhodno priznane prednostne pravice. Predvsem pa v tretjem odstavku 7. točke našete obveznosti ne bi smele predstavljati pogoja za pridobitev prednostne pravice; ta je namreč odvisna le od osebnih in premoženjsko pravnih razmerjih, ne pa od pogojev v zvezi z realizacijo same graditve. Večina naštetih obveznosti pa je s tega vidika vsaj močno problematična in naj zato predlagatelj te okoliščine glede na izražene pomisleke ponovno podrobno prouči ter izloči vsaj tiste obveznosti, ki bi brez utemeljene pravne podlage utegnile vplivati na samo odločanje o prednostni pravici.

K 8. točki: Komisija je bila mnenja, da ni mogoče priznati prednostne pravice v primeru, če je bila razlaščena parcela manjša od gradbene parcele, saj prejšnji lastnik tudi ob prejšnjem posestnem stanju ne bi mogel graditi na svojem zemljišču. Tak zaključek poleg tega izhaja tudi iz terminološke razlage 61. člena zakona o razlastitvi, ki govori o prednostni pravici uporabe tolikšne površine parcele, kolikor je potrebno za zgraditev stavbe — kar pomeni, da gre za del ali največ za celotno prejšnjo parcelo, ne pa še za uporabo dodatnega zemljišča, če je ta bila premajhna.

K 9. točki: Ni razlogov za posebno ureditev prednostne pravice v primeru solastništva. Glede pridobitve prednostne pravice naj velja zanje enak režim kot za posamezne prejšnje lastnike. Razmerja med solastniki so civilno-pravna razmerja in naj se za njihovo razreševanje uporabljajo splošno veljavna pravila civilnega prava.

Glede na tako stališče komisija predlaga, da se predlagano načelo, vsebovano v 9. točki predloga, ne sprejme.

K 10. točki: 62. člen zveznega zakona o razlastitvi določa, da je prejšnji lastnik dolžan v 3 letih od vročitve odločbe, s katero mu je bilo zemljišče dano v uporabo, izvršiti večja dela za zgraditev stavbe. Če prejšnji lastnik tega ne stori, izgubi prednostno pravico uporabe zemljišča, na katerem bi moral postaviti stavbo.

Glede na tako določno opredeljeno ureditev v zveznem popolnem zakonu, republiški predpis v tem primeru ne bi mogel spreminjati pogojev iz zveznega zakona, zlasti še, ker ima neizpolnitev predpisanega pogoja po zakonu določene zelo hude posledice. Zato ni mogoče v republiškem zakonu namesto izvršitve večjih del sankcionirati dokončne dograditve stavbe. Komisija pa meni, da bi bilo možno in tudi koristno v republiškem zakonu v tej zvezi natančneje določiti, kaj se smatra za »večja dela«, da bi v praktični uporabi zakona ne prišlo do nejasnosti.

Ker je po zveznem zakonu triletni rok v tem primeru strogo prekluziven in ima njegova zamuda hude posledice, republiški zakon ne bi mogel določati izjem.

Št.: 464-3/68

Ljubljana, 6. 9. 1968

PREDLOG ZAKONA**o visoki šoli za sociologijo, politične vede in novinarstvo**

1. člen

Visoka šola za politične vede, ki je bila ustanovljena z zakonom o ustanovitvi Visoke šole za politične vede (Uradni list LRS, št. 4-42/61), se preimenuje v Visoko šolo za sociologijo, politične vede in novinarstvo (v nadaljnjem besedilu: visoka šola).

Sedež visoke šole je v Ljubljani.

2. člen

Visoka šola vzgaja strokovne kadre z visoko izobrazbo in organizira znanstveno delo na področju sociologije, političnih ved in novinarstva.

3. člen

Visoka šola lahko organizira podiplomski študij za pridobitev akademskih stopenj magister in specialist.

Visoka šola lahko podeljuje doktorat znanosti za področje sociologije, političnih ved in novinarstva.

4. člen

Visoka šola organizira sama ali na predlog družbeno-politične skupnosti, delovne ali druge organizacije posebne redne in občasne tečaje in druge oblike pouka na področju sociologije, političnih ved in novinarstva, zlasti za strokovno izpopolnjevanje kadrov, ki delajo na teh področjih, ter za dopolnitev izobrazbe na teh področjih za študente oziroma absolvente drugih visokošolskih zavodov.

5. člen

Z dnem, ko začne veljati ta zakon, preneha veljati zakon o ustanovitvi Visoke šole za politične vede (Uradni list LRS, št. 4-42/61).

6. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

O B R A Z L O Ž I T E V

Visoka šola za politične vede je bila ustanovljena z zakonom o ustanovitvi Visoke šole za politične vede (Uradni list LRS, št. 4-42/61). Šola je po tem zakonu izobraževala politološke kadre. V letu 1964 je bila na šoli ustanovljena še katedra za novinarstvo. Glede na to sta se na šoli izoblikovali dve usmeritvi vzgoje strokovnih kadrov, in sicer politološka in novinarska. Poleg tega je bilo v letu 1966 dogovorjeno med Visoko šolo za politične vede in Filozofsko fakulteto, da se sociologija kot enoten študij in kot A skupina prenese s Filozofske fakultete na Visoko šolo za politične vede. Na podlagi tega dogovora so se v študijskem letu

1966/67 na Visoko šolo za politične vede vpisovali prvi kandidati, ki so imeli namen študirati sociologijo kot enoten študij in kot A skupino. Ob tem se je ugotovilo, da študij prve stopnje zaradi spremenjene strukture študentov ni več potreben, usmeritveni študij v tretjem in četrtem letniku pa je zahteval študij temeljnih predmetov že v prvem in drugem letniku. Zato je bil prvostopenjski študij odpravljen.

V začetku leta 1967 je Visoka šola za politične vede predlagala Skupščini SRS in Univerzi v Ljubljani, da se šola preimenuje v fakulteto za sociologijo, politične vede in novinarstvo. V soglasju z Univerzo je izvršni svet imenoval začasno komisijo za proučitev predloga o spremembi statusa Visoke šole za politične vede v Ljubljani. Ta komisija je predlog o spremembi statusa Visoke šole za politične vede obravnavala in predlagala:

1. Rešitev predloga Visoke šole za politične vede, da se preimenuje v fakulteto za sociologijo, politične vede in novinarstvo in vključi v Univerzo v Ljubljani, se odloži, dokler se ne preuči in oceni predreformni ekstenzivni razvoj visokega šolstva in z zakonom o visokem šolstvu SRS določi v skladu z racionalno delitvijo dela status vseh visokih in višjih šol na področju družbenih ved v SR Sloveniji.

2. Visoka šola za politične vede naj se zaradi tega, da bi njeno pedagoško in raziskovalno delo dobilo izraz tudi v nazivu šole, takoj preimenuje v visoko šolo za sociologijo, politične vede in novinarstvo.

Glede na to, da se je odbor IS za znanost, kulturo in prosveto z zaključnimi predlogi začasne komisije IS Skupščine SR Slovenije za proučitev predloga o spremembi statusa Visoke šole za politične vede v Ljubljani strinjal, je bil izdelan predlog zakona, po katerem se Visoka šola za politične vede preimenuje v Visoko šolo za sociologijo, politične vede in novinarstvo.

V besedilo predloga je iz zakona o ustanovitvi te šole prevzeta določba o podeljevanju doktorata znanosti ter določba o organiziranju tečajev s področja sociologije, političnih ved in novinarstva, ki je prilagojena dejanskim potrebam te vrste kadrov.

POROČILA

Predlog zakona o visoki šoli za sociologijo, politične vede in novinarstvo, ki ga je skupščini predložil izvršni svet, je **zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije obravnavala** na svoji 131. seji dne 4. septembra 1968.

V načelni obravnavi je bilo sproženo vprašanje, ali ne bi bilo bolje spremembe imena šole izvesti s spremembo naslova in ustreznih členov dosedanjega zakona o ustanovitvi visoke šole za politične vede (Uradni list LRS, št. 4/61) in ne z izdajo novega zakona. Ker pa je bilo ugotovljeno, da v bistvu ne gre le za spremembo imena šole, ampak tudi za zakonsko potrditev oziroma natančnejšo določitev strok, na področju katerih šola organizira pedagoško in znanstveno delo, se je komisija s predlaganim zakonom v načelu strinjala.

V podrobni obravnavi je komisija predlagala naslednjo spremembo besedila 1. člena:

V prvem odstavku naj se beseda »preimenuje« nadomesti z besedo »preosnuje«.

Kot je omenjeno že v obrazložitvi načelne razprave, je bila komisija mnenja, da ne gre le za preimenovanje šole, ampak tudi za zakonsko potrditev sprememb vsebine njenega delovanja.

Predstavniki izvršnega sveta se je s predlagano spremembo strinjal.

Št.: 022-185/68

Ljubljana, 4. 9. 1968

Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora — poročilo z dne 18. julija 1968, št. 022-185/68.

Odbor za znanstveno-raziskovalno delo in visoko šolstvo prosvetno-kulturnega zbora — poročilo z dne 13. 9. 1968, št. 022-185/68.

OSNUTEK ZAKONA

o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov

(Prvi osnutek)

1. člen

V zakonu o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov (Ur. l. SRS št. 5/64) se v 24. členu doda nov tretji odstavek, ki se glasi:

»Republiški sekretar za gospodarstvo predpiše, katere obrtne delavnice se ne morajo ustanoviti z dokazovanjem strokovne usposobljenosti.«

Sedanji tretji odstavek postane četrti.

2. člen

V 35. členu se doda 9. točka, ki se glasi:

»Če samostojni obrtnik, ki mu je bilo izdano dovoljenje za ustanovitev obrtne delavnice, ne opravlja sam obrtne dejavnosti (31. člen tega zakona)«.

3. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

OBRAZLOŽITEV

Po določbi 2. odst. 24. člena zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov (Uradni list SRS št. 5/64) lahko ustanovi obrtno delavnico tudi, kdor nima priznane strokovne izobrazbe, če dokaže, da je strokovno usposobljen za opravljanje določene obrti. Ta strokovna usposobljenost se po odredbi o preverjanju strokovne usposobljenosti za opravljanje obrti (Uradni list SRS št. 18/64) dokaže s pismenim potrdilom delovne organizacije oziroma obrtne delavnice samostojnega obrtnika, ki se ukvarja z dejavnostjo, katero želi prosilec opravljati kot

obrt. Po tem določili se šteje, da ima prosilec potrebno strokovno usposobljenost, če dela, ki so značilna za zaproseno obrt, opravlja z uspehom najmanj tri leta.

Namen tega določila je bil, omogočiti čim večjemu številu obrtnih delavcev pridobitev obrtnega dovoljenja na podlagi tako liberaliziranih predpisov.

Praksa pa je pokazala, da je družbeno in ekonomsko tvegana izdaja obrtnih dovoljenj le na podlagi vpisa v delovno knjižico, da je prosilec tri leta opravljal dela, ki so značilna za zaproseno obrt in to predvsem za tiste dejavnosti, kjer so v veljavnosti posebni predpisi o zdravstvenih pogojih oseb, ki opravljajo ta dela (živilske stroke, brivsko-frizerske stroke, kozmetika) ter o strokah, kjer je zaradi nestrokovnih del ogroženo življenje, varnost ali družbeno premoženje ter premoženje občanov (kot elektroinštalaterstvo, montiranje strelovodov, zidarstvo, tesarstvo, montaža plinskih napeljav, avtomehanika, izdelovanje kozmetičnih sredstev itd.).

S tem, da bi se v zakon o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov vnesla določba, da se nekatere obrtne delavnice ne morajo ustanoviti samo z dokazovanjem strokovne usposobljenosti, bi se tako zagotovila večja strokovnost pri izvrševanju tistih obrti, ki zadevajo varnost življenja in premoženja.

Zakon o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov v 31. členu določa, da mora obrtno delavnico samostojnega obrtnika voditi in v njej opravljati posle tisti, ki mu je bilo izdano obrtno dovoljenje. To je smiselna potrditev 1. člena cit. zakona, ki določa, da občani lahko z osebnim delom in s svojimi sredstvi opravljajo obrt z namenom pridobivanja dohodka. Pokazalo pa se je, da nosilci posameznih dovoljenj dejansko ne opravljajo obrtne dejavnosti z osebnim delom in le posredno opravljajo obrtno dejavnost. Zakon o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov pa za tako kršitev zakona nima določenih sankcij, ki bi dajale, kolikor se taka kršitev ugotovi, pristojnim organom pooblastilo, da taka obrtna delavnica preneha. Z dopolnitvijo zakona v tem smislu bi lahko pristojni občinski upravni organ takoj odločil, da taka obrtna delavnica preneha.

S tem, da bi se dopolnil 24. člen citiranega zakona v predlaganem smislu, bi se rep. sekretariatu za gospodarstvo dalo pooblastilo, da izda predpis in v njem točno določi posamezne obrti, za katere ni možno dokazovanje strokovne usposobljenosti, temveč je potrebna strokovna izobrazba oziroma strokovni izpit.

Z dopolnitvijo 35. člena, ki določa, kdaj lahko občinski upravni organ, pristojen za obrt, odloči, da obrtna delavnica preneha, bi bila tako obč. upravnemu organu dana možnost, da kolikor samostojni obrtnik ne opravlja z osebnim delom svoje obrtne dejavnosti, odloči, da obrtna delavnica preneha. S tem bi se doseglo, da samostojni obrtnik — nosilec dovoljenja dejansko tudi sam s svojim osebnim delom opravlja obrtno dejavnost.

Ker gre le za dopolnilne ukrepe na področju obrti, izvajanje zakona o spremembah in dopolnitvah zakona ne bo imelo novih finančnih obremenitev za republiški proračun oz. občinske proračune.

P O R O Č I L A

Odbor za proizvodnjo in promet republiškega zbora je na seji dne 13. septembra 1967 razpravljajl o osnutku zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil v obravnavo republiški sekretariat za gospodarstvo.

V načelni razpravi o osnutku zakona je odbor ugotovil, da temelji potreba po izdaji tega zakona iz razprave o problematiki obrtništva oziroma iz priporočil in sklepov o pogojih in možnostih razvoja obrti v SR Sloveniji, ki sta jih sprejela gospodarski in republiški zbor v mesecu juliju 1968. S tem je bila dejansko prva faza postopka za izdajo zakona že opravljena, zato se je odbor strinjal s predlagateljem, da se zakon obravnava po skrajšanem postopku.

Zastavljeno je bilo vprašanje ali ima republika v okviru določil zveznega zakona pooblastilo, da sama določi, kdo lahko oziroma ne more opravljati obrti in če niso take določbe zakona v oporeki z zveznim zakonom. Odbor je bil mnenja, da naj predlagatelj predhodno prouči oziroma ugotovi, če niso s tem zakonom prekoračena pooblastila 17. člena splošnega zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov.

V podrobni razpravi je odbor upošteval ugotovitve zakonodajno-pravne komisije, zlasti:

— da ni smotno prepustiti republiškem sekretarju za gospodarstvo, da lahko sam arbitrarno določa obrtne dejavnosti, za katere določba drugega odstavka 24. člena zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov ne bi prišla v poštev in

— da bi bilo treba vsaj načelno in po njihovih splošnih značilnostih določiti obrtne dejavnosti, za katere določba drugega odstavka 24. člena ne bi veljala.

Zato meni odbor, da bi se v smislu predloga zakonodajno-pravne komisije osnutek zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov formuliral tako, da se na koncu drugega odstavka 24. člena odpravi pika in postavi vejica ter doda naslednje besedilo:

»vendar pa na ta način ni mogoče ustanoviti obrtne delavnice v obrtnih dejavnostih, kjer je od kvalitete opravljenega dela odvisna varnost ljudi in premoženja. V katerih obrtnih dejavnostih se lahko ustanovi obrtna delavnica, če ima ustanovitelj samo priznano strokovno izobrazbo (prvi odstavek), predpiše republiški sekretariat za gospodarstvo.«

Besedilo 2. člena naj se dopolni takole:

»Če samostojni obrtnik, ki mu je bilo izdano dovoljenje za ustanovitev obrtne delavnice, ne vodi in ne opravlja sam obrtne dejavnosti (31. člen tega zakona).«

Dopolnitev tega besedila ima namen, da se jasneje opredeli odgovornost oseb za nezakonito opravljanje obrtne dejavnosti.

V podrobni razpravi po členih je odbor sprejel osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov vključno z navedenimi spremembami in dopolnitvami, ki jih odbor predlaga k 1. in 2. členu tega osnutka, s katerimi je soglašal tudi predlagatelj.

K osnutku zakona so dale svoje pripombe in predloge občinske skupščine Koper, Piran, Trebnje, Ljubljana-Center, Krško, Kranj, Murska Sobota, Len-

dava, Novo mesto, Ajdovščina, Postojna in Lenart, o katerih je odbor razpravljaj in pri tem zavzel naslednja stališča:

— Predlog občine Trebnje, katerega podpirajo občine Lendava, Novo mesto in Postojna, da se odvzame obrtno dovoljenje obrtnikom, ki v določenem predvidenem roku ne bi pridobili in dokazali obvezne strokovne izobrazbe, odbor ni sprejel. Odbor meni, da je s stališča pravne varnosti nevzdržno odvzemati obrtno dovoljenje osebam, ki so ga pridobile po do sedaj veljavnih predpisih;

— prav tako se odbor ni strinjal s predlogom občine Trebnje, da se prepove zasebnim obrtnikom izdelovati sadne sokove, sodavico in druge brezalkoholne pijače ter močne alkoholne pijače. Ta predlog sta podprli tudi občini Novo mesto in Kranj in ga razširili še na drugo prehrabeno blago. Proti temu predlogu se je izjavila občina Ajdovščina, ki sicer ima na svojem območju večjega proizvajalca sadnih sokov. Odbor je bil mnenja, da samo dejstvo, da pokrivajo potrebe po tem blagu zadostne družbene kapacitete, ne more biti razlog, da se ta dejavnost prepove zasebnim obrtnikom. Poseben problem predstavlja preskrba s sodavico, s katero se sedaj skoraj v celoti pečajo zasebni obrtniki, zlasti zaradi tega, ker to blago ne prenese visokih transportnih stroškov;

— predlog občine Lenart, da bi bilo treba glede ustanavljanja ločeno obravnavati obrtne delavnice, ki se ukvarjajo z drobno storitveno dejavnostjo, za katere bi še naprej zadostovala strokovna usposobljenost na podlagi priučitve ali posebnega preverjanja pred komisijo, odbor ni sprejel, ker bi bilo v praksi težko opredeliti te dejavnosti, še težje pa bi bilo izvesti testiranje pred neko posebno komisijo;

— občine Ljubljana-Center, Novo mesto in Piran predlagajo, da se odvzame obrtno dovoljenje, če samostojni obrtnik v določenem roku ne poravnava družbenih obveznosti. Po mnenju odbora ta dopolnitev ni potrebna, ker so v 31. členu zveznega zakona o prispevkih in davkih občanov že določene sankcije, ki za take primere dopuščajo tudi odvzem premoženja, orodja in opreme, s katero se obrt opravlja, kar praktično pomeni ukinitvev dejavnosti;

— občina Murska Sobota je predlagala dopolnitev 34. člena in 77. člena zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov, zlasti glede prenehanja obrti zaradi neustreznosti poslovnih prostorov higienskimi in tehničnim pogojem. Odbor meni, da predlagana dopolnitev ni potrebna, ker lahko pristojna inšpekcija v takih primerih že po sedanjih določbah zakona (33. člen) prepove poslovanje;

— s predlogom občine Kranj, da naj bi bil možen prosti preudarek občinskih organov pri izdaji obrtnih dovoljenj glede na krajevno potrebo, se odbor ni strinjal.

Odbor meni, da naj republiški sekretar za gospodarstvo prouči in po potrebi upošteva tiste pripombe, ki so jih občine predlagale k osnutku odredbe o dopolnitvi odredbe o obrtnih gospodarskih dejavnostih.

Odbor predlaga zboru, da sprejme osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov, upoštevajoč spremembe in dopolnitve, navedene v tem poročilu.

Za poročevalca odbora je bil določen inž. Jože Szabo.

O osnutku zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov, ki ga je Skupščini predložil v obravnavo republiški sekretariat za gospodarstvo, je **odbor za storitvene in komunalne dejavnosti gospodarskega zbora** razpravljajal na seji dne 9. septembra 1968.

Odbor se je strinjal s predlogom republiškega sekretariata za gospodarstvo, da se zakon obravnava po skrajšanem postopku v tem smislu, da se preskoči 1. faza in se takoj obravnava osnutek zakona. Potreba po izdaji tega zakona izhaja iz razprave o problematiki obrtništva oziroma iz priporočil in sklepov o pogojih in možnostih razvoja obrti v SR Sloveniji, ki sta jih sprejela gospodarski in republiški zbor v mesecu juliju 1968. S tem je bila 1. faza dejansko že opravljena in ni več potrebe, da bi formalno razpravljali o predlogu za izdajo omejenega zakona.

V načelni razpravi o vsebini osnutka zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov je odbor poudaril, da je v zadnjem obdobju na področju obrtništva pogosto prihajalo do raznih pomanjkljivosti, ki so bile predvsem odraz nezadostne strokovnosti in usposobljenosti nekaterih obrtnikov in premajhnega družbenega nadzorstva nad njihovim delom. Zaradi nestrokovno opravljenih del je včasih ogroženo življenje, varnost ali družbeno premoženje in premoženje občanov. Iz vseh teh razlogov je nujno, da se bolj zaščitijo interesi občanov in družbe, ter da se odpravijo negativne posledice, ki izhajajo iz neustrezne strokovne izobrazbe obrtnikov.

V razpravi je močno prišel do izraza dvom, če bomo lahko uspešno odpravili te pomanjkljivosti že samo s tem, da bomo le od novo prijavljenih obrtnikov zahtevali ustrezno strokovno izobrazbo. Poslanci so se zelo nagibali k stališču, da bi tudi obstoječim obrtnikom, ki po novem ne bodo izpolnjevali pogojev glede strokovne izobrazbe, dali primeren rok, v katerem naj bi pridobili predpisano strokovno izobrazbo. Prevladovalo pa je mnenje, da je sedanji razvoj v obrtništvu odraz zavestnih prizadevanj, da se čimprej razvijejo vse tiste deficitarne dejavnosti, ki so nujno potrebne in da so ravno ta prizadevanja vodila do popuščanja s strani občinskih in drugih organov glede strokovnosti in ostalih pogojev, ki so potrebni za opravljanje obrtne dejavnosti. Tudi zaradi stabilnosti sistema verjetno ne bi bilo prav, če bi pridobljene pravice, na podlagi dosedaj veljavnih predpisov, sedaj odvzemali. Odbor se za predlog, da se določi primeren rok za pridobitev strokovne izobrazbe obrtnikov, ki so dosedaj dokazovali svojo strokovnost, ni odločil tudi zato, ker ni imel potrebnih podatkov, na osnovi katerih bi lahko ugotovil, kakšne posledice bi tak ukrep lahko povzročil. Odločitev, da veljajo predvidene spremembe in dopolnitve zakona le za nove obrtnike, pa nujno zahteva povečan družbeni nadzor in večjo učinkovitost ter doslednost vseh inšpekcijskih služb na področju obrti.

Z odredbo o dopolnitvi odredbe o obrtnih gospodarskih dejavnostih se je odbor v načelu strinjal, izrazil pa pomislek, če imamo tudi ustrezne šole, v katerih bodo lahko obrtniki pridobili potrebno strokovno izobrazbo, ki se z odredbo zahteva.

V podrobni razpravi po členih je odbor sprejel osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov v predloženem besedilu, skupaj s spremembami in dopolnitvami, ki jih je predlagala zakonodajno-pravna komisija k 1. in 2. členu, na svoji seji dne 4. septembra 1968. S temi spremembami in dopolnitvami je soglašal tudi predlagatelj.

Odbor je razpravljal tudi o pripombah in predlogih občinskih skupščin, Koper, Trebnje, Ljubljana-Center, Krško, Murska Sobota, Lendava, Novo mesto, Ajdovščina, Postojna in Lenart in pri tem zavzel naslednja stališča:

— Do vseh predlogov, ki zahtevajo, da se predpiše strokovna izobrazba tudi za nekatere druge obrti, ki jih predložena odredba o dopolnitvi odredbe o obrtnih dejavnostih ne vsebuje, je odbor zavzel stališče, da republiški sekretariat za gospodarstvo prouči upravičenost posameznih predlogov in naj v tem smislu odredbo dopolni.

— Predlog občine Trebnje, da se odvzame obrtno dovoljenje obrtnikom, ki v primernem prehodnem obdobju ne bi pridobili obvezno strokovno izobrazbo, odbor ni sprejel, ker je menil, da ni možno odvzeti dovoljenja osebam, ki so jih dobile po dosedaj veljavnih predpisih.

— Prav tako se odbor ni strinjal z drugim predlogom občine Trebnje, da se prepove zasebnikom izdelovati sadne sokove, močne alkoholne pijače itd., ker je menil, da samo dejstvo, da obstajajo zadostne družbene kapacitete, ni opravičljiv razlog, da se ta dejavnost obrtnikom onemogoči. Če pa se pojavljajo razne pomanjkljivosti, naj se prvenstveno rešujejo z davčno politiko in z ustrezno družbeno kontrolo.

— Predlog občine Ljubljana-Center, da se dopolni 35. člen zakona v tem smislu, da se odvzame obrtno dovoljenje, če samostojni obrtnik v šestih mesecih ne poravna družbenih obveznosti, odbor ni sprejel. Po mnenju odbora ta dopolnitev ni potrebna, ker je v 31. členu zveznega zakona o prispevkih in davkih občanov predvidena sankcija, ki dopušča odvzem premoženja oziroma strojev in opreme, s katerimi se obrt opravlja, kar praktično pomeni ukinitvev dejavnosti.

— Predlog občine Lenart, da bi bilo treba ločeno obravnavati posamezne obrti in da bi pri ustanavljanju obrtnih delavnic, ki se ukvarjajo samo z drobno storitveno dejavnostjo, lahko še naprej zadostovala strokovna usposobljenost na podlagi priučitve ali posebnega testiranja pred komisijo, odbor ni sprejel, ker je menil, da bi bilo v praksi težko določiti merila za tako delitev, in da bi s tem odstopali od načela zagotovitve enakih pogojev poslovanja.

— Odbor je predlagal, da predlagatelj zakona prouči upravičenost predlogov občin Murska Sobota, ki se nanašajo na dopolnitev 77. člena zakona.

Odbor predlaga zboru, da sprejme osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov v predloženem besedilu, upoštevajoč spremembe in dopolnitve zakonodajno-pravne komisije.

Za poročevalca odbora je bil določen Anton Ladava.

Št.: 313-1/68

Ljubljana, 10. 9. 1968

Osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov, ki ga je skupščini predložil republiški sekretariat za gospodarstvo, je obravnavala **zakonodajno-pravna komisija** Skupščine SR Slovenije na svoji 131. seji dne 4. septembra 1968.

V načelni obravnavi je bilo zastavljeno vprašanje, ali ne bi bilo koristno v zakonu o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov poleg predloženih dveh dopolnitev spremeniti še kaj, kar je že zastarelo oziroma ne ustreza več, zlasti npr. višino kazni, ki so zagrožene za posamezne prekrške. Komisija je bila

mnenja, da bi bilo to sicer koristno, da pa bi priprava nadaljnjih sprememb verjetno zahtevala preveč časa in s tem zadržala sprejem predloženih dopolnitev, ki pa so nujne. Razen tega je predstavnik predlagatelja pojasnil, da je v teku proučevanje celotne pravne ureditve obrti, iz česar bodo izvirale tudi nadaljnje kompleksnejše spremembe in dopolnitve zadevnih predpisov. Zato se je komisija v načelu z osnutkom zakona strinjala.

V podrobni obravnavi so bile izražene naslednje pripombe ter predlagane naslednje spremembe in dopolnitve:

Glede drugega odstavka 1. člena (novi tretji odstavek 24. člena zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov) je bila komisija mnenja, da ni pravilno prepustiti republiškem sekretarju za gospodarstvo, da lahko sam arbitrarno določa obrtne dejavnosti, za katere določba drugega odstavka 24. člena zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov ne bi prišla v poštev. V zakonu bi bilo treba vsaj načelno in po njihovih splošnih značilnostih določiti obrtne dejavnosti, za katere določba drugega odstavka 24. člena ne velja, republiški sekretar za gospodarstvo pa bi bil potem v svojem pooblastilu za konkretno določanje teh dejavnosti s tem načelom omejen, tako da bi bil njegov predpis le izvršilni predpis k zakonu.

Ta odstavek naj bi tudi ne določal v negativni obliki, »katere delavnice se ne morajo (pravilno: ne morejo) ustanoviti z dokazovanjem strokovne usposobljenosti«, ampak naj bi se raje določilo, da na ta način ni mogoče ustanoviti obrtne delavnice za obrtne dejavnosti, za katere določi republiški sekretar za gospodarstvo, da je zanje potrebna predpisana strokovna izobrazba, ker so njihove splošne značilnosti oziroma njihov značaj taki, da to zahtevajo (tu ali na drugem ustreznem mestu bi bilo treba podati zgoraj omenjeni splošni kriterij za določanje teh dejavnosti).

Tretji odstavek 1. člena bi bilo treba dopolniti tako, da bi se glasil: »Sedanjí tretji odstavek postane četrti odstavek in se v njem besede ‚po prejšnjem odstavku‘ nadomestijo z besedami ‚po drugem odstavku‘.«

K besedilu drugega odstavka 2. člena je bilo sprejeto naslednje stališče: 31. člen zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov določa, da mora samostojni obrtnik sam voditi obrtno delavnico in v njej tudi opravljati posle, zato je treba tudi v predlagani novi 9. točki 35. člena sankcionirati oboje in bi se točka morala glasiti: »9. če samostojni obrtnik, ki mu je bilo izdano dovoljenje za ustanovitev obrtne delavnice, ne vodi in ne opravlja sam obrtne dejavnosti (31. člen tega zakona)«.

Komisija je obravnavala tudi predlog skupščine občine Ljubljana-Center, po katerem naj bi se možnost prepovedi opravljanja obrti predvidela tudi za primer, če samostojni obrtnik najkasneje v šestih mesecih po zapadlosti ne poravnava vseh družbenih obveznosti. Prevladalo je stališče, da taka sankcija za nespoštovanje davčnih obveznosti ne bi bila primerna in smotrna, ker za to že davčni predpisi določajo ustrezne sankcije, med njimi celo varstveni ukrep odvzema dovoljenja za čas do 5 let (183. člen temeljnega zakona o prispevkih in davkih občanov, uradni list SFRJ, št. 32/64 in 32/68).

Glede predloga skupščine občine Trebnje, ki ga podpirata tudi skupščina občine Ajdovščina in skupščina občine Lendava, naj zakon določi, »da v določenem roku prenehajo tiste obrtne delavnice, za katere republiški sekretariat za gospodarstvo predpiše obvezno strokovno izobrazbo kot pogoj za njihovo ustanovitev, če so bile ustanovljene po doslej veljavnih predpisih — z dokazovanjem strokovne usposobljenosti«, pa je bila komisija mnenja, da bi bilo

predvsem treba ugotoviti dejansko stanje. Na podlagi tega bi bilo potem treba presoditi, kako bi bilo treba z vidika zaščite pomembnih družbenih interesov tretirati prizadete obrtne delavnice glede na njihovo število ter glede na naravo in pomen dejavnosti, ki jo opravljajo. Morebitna določba o prenehanju omejenih obrtnih delavnic v določenem prehodnem roku naj ne bi bila vključena v 24. člen zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov, ampak med njegove prehodne določbe. Izraženi so bili sicer pomisleki, da bi taka določba pomenila poseg v pridobljene pravice občanov, vendar je bilo pojasnjeno, da s teoretičnega vidika omenjanje inštituta pridobljenih pravic v tej zvezi ni utemeljeno, ker se ta inštitut delno upošteva le pri osebnostnih pravicah (npr. pri pravici do pokojnine itd.), kar pa izdaja obrtnega dovoljenja ni in je pri njej vsekakor možno in pravilno, da pomembni družbeni interesi prevladajo. Seveda pa bi bilo v tem primeru potrebno, da bi bili v obrazložitvi predloga zakona ti družbeni interesi in njihova pomembnost, zlasti v primerjavi z interesi prizadetih občanov, temeljito obrazloženi in argumentirani.

St.: 313-1/68

Ljubljana, 5. 9. 1968

PREDLOG ZA IZDAJO ZAKONA

o strokovnem izobraževanju po končani šolski obveznosti

Na podlagi prvega odstavka 248. člena in 250. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije (Uradni list SRS, št. 40-309/67) predlagamo skupaj z gospodarsko zbornico in v soglasju z republiškim sekretariatom za delo, da se izda zakon o strokovnem izobraževanju po končani šolski obveznosti.

Predlog za izdajo zakona utemeljujemo z naslednjim:

I.

Razlogi za izdajo zakona

Izobraževanje strokovnih kadrov za gospodarstvo in družbene službe zahteva glede na mnogovrstnost poklicev in delovnih mest različne oblike in različno organizacijo vzgojnoizobraževalnega dela, od priučevanja na delovnem mestu do izobraževanja po družbeno določenih programih, ki ga organizirajo poklicne in tehnične šole ter visokošolski zavodi. Za določene poklice je izobraževanje sistemsko rešeno z zakonom o srednjem šolstvu (Ur. list SRS, št. 18-138/67) in drugimi republiškimi zakoni, sprejetimi na podlagi splošnega zakona o šolstvu. Čedalje nujnejša pa postaja zahteva, da se mladini po končani šolski obveznosti odpro možnosti za zaposlitev tudi z drugimi oblikami izobraževanja. Te oblike je treba urediti z zakonom.

Drugi razlog za izdajo zakona o strokovnem izobraževanju po končani šolski obveznosti je neurejen položaj učencev v gospodarstvu. Zvezni zakon o prenehanju veljavnosti uredbe o vajencih (Ur. list SFRJ, št. 14/65) sicer določa, da se učenci še nadalje sprejemajo v uk in učne pogodbe sklepajo na način in ob pogojih, ki so veljali na dan uveljavitve navedenega zveznega za-

kona; neurejene pa so ostale nekatere zadeve glede upravnega položaja učencev v gospodarstvu. SR Slovenija je z zakonom o nagrajevanju učencev v gospodarstvu (Ur. list SRS, št. 29/65) uredila le nagrade učencev, s temeljnim zakonom o zdravstvenem zavarovanju (Ur. list SFRJ, št. 22-268/62) ter s temeljnim zakonom o invalidskem zavarovanju (Ur. list SFRJ, št. 10-169/65) pa je urejena tudi njihova pravica do zdravstvenega oziroma do invalidskega zavarovanja.

Del problematike učencev in učenja v gospodarstvu ureja v zvezi s poklicnimi šolami zakon o srednjem šolstvu (Ur. list SRS, št. 18-138/67) in sicer: način določanja vsebine tako praktičnega kot teoretičnega pouka, trajanje učenja, pravico učencev do počitnic ter izdajanje spričeval o pridobljeni strokovni izobrazbi. Ta določila zakona o srednjem šolstvu se lahko uporabljajo le v primerih, ko gre za izobraževanje poklicev v okviru vzgojnoizobraževalnih dejavnosti poklicnih šol. Glede na zahteve gospodarstva, da se sklepanje učnih pogodb razširi tudi na določene poklice, ki se ne bi izobraževali v poklicnih šolah, pa je potrebno, da zakon o strokovnem izobraževanju po končani šolski obveznosti uredi sklepanje učnih pogodb in status učencev v gospodarstvu tudi za take poklice.

Navedenih nalog ne bo mogoče uresničiti, če predhodno ne uredimo nomenklature poklicev. Za sklepanje učnih pogodb se še vedno uporablja nomenklatura poklicev po zveznem pravilniku o strokah in poklicih iz l. 1950 (Ur. list FLRJ, št. 19-173/50). Ta nomenklatura poklicev, ki določa strokovno izobraževanje na stopnji kvalificiranega delavca za 508 poklicev, od katerih je za 301 poklic določena triletna, za 207 poklicev pa dvoletna učna doba, ne razvršča poklicev po zahtevnosti strokovnega znanja tako, da bi mogli določiti, za katere poklice je dejansko potrebno izobraževanje v poklicnih šolah, za katere pa naj se uporabljajo druge oblike strokovno teoretičnega izobraževanja, ki glede na zahtevnost ne trajajo toliko časa kot izobraževanje v poklicnih šolah. Zato so sedaj vsi učenci, ki imajo sklenjeno učno pogodbo, prisiljeni obiskovati poklicno šolo, čeprav so te šole namenjene le izobraževanju poklicev, pri katerih je potrebno obsežnejše strokovno teoretično znanje. Razen tega je navedena nomenklatura poklicev zastarela in ne navaja poklicev, ki so nastali, ki so se spremenili ali bili odpravljeni v zadnjih osemnajstih letih.

Zakon o strokovnem izobraževanju po končani šolski obveznosti naj bi določil pristojnost, načela in rok za izdelavo nove nomenklature poklicev.

II.

Načela, na katerih naj temelji zakon in vsebina zakona

Zakon naj opredeli pojem in namen strokovnega izobraževanja po končani šolski obveznosti in da podlago za reševanje zlasti naslednjih družbenih problemov:

1. V gospodarstvu in družbenih službah je približno le 16 % delovnih mest, ki zahtevajo kader z izobrazbo tehniške ali njej ustrezne šole ali gimnazije oziroma kader z višjo ali visoko izobrazbo. Za približno eno tretjino delovnih mest je potrebna izobrazba delavca s širšo strokovno izobrazbo, ki jo dajejo predvsem poklicne šole; na ostalih delovnih mestih pa se delavci lahko priučijo dela v krajših oblikah strokovnega izobraževanja. Zahteve po strokovnem znanju na teh delovnih mestih pa so zelo različne.

V našem izobraževalnem sistemu traja najkrajše z zakonom o srednjem šolstvu urejeno šolanje dve leti. Zato se mladina, ki se vključuje po končani šolski obveznosti v gospodarstvo in družbene službe, ali sploh ne izobražuje v nobeni šoli ali pa se izobražuje najmanj dve leti. Od 30 000 učencev, kolikor jih vsako leto poprečno konča šolsko obveznost, se jih približno 10 000 vpiše v poklicne šole. Ostali, ki se po končani šolski obveznosti zaposlijo kot delavci ali ki ostanejo doma na kmečkem posestvu, pa ostanejo brez vsake strokovne izobrazbe.

Zato, da se doba strokovnega izobraževanja mladine bolj prilagodi zahtevam dela in omogoči mladini zaposlitev na različnih delovnih mestih, je treba z zakonom o strokovnem izobraževanju po končani šolski obveznosti:

— predvideti strokovne šole, ki bodo trajale lahko manj kot dve leti in ki bi posredovale učencem določeno strokovno znanje kot dopolnilo praktičnega znanja, ki ga bodo učenci dobili na delovnih mestih. Take strokovne šole bodo glede na zahtevnost poklicev med učno dobo organizirale pouk v eni ali dveh izmenah, ki bi skupno trajale 12 do 18 tednov;

— izučevanje na delovnem mestu za poklice, pri katerih ni potrebno posebno teoretično strokovno znanje in zato učencem ne bi bilo potrebno obiskovati strokovnih šol, ampak le občasne strokovne tečaje, ki bi jih po potrebi organizirale delovne organizacije same.

Obe obliki bi lahko uvedli v skladu s predvidenim zakonom o obveznem sprejemanju učencev v gospodarstvu na praktično delo, ki ga je izdelal republiški sekretariat za delo.

Zakon o strokovnem izobraževanju po končani šolski obveznosti naj določi tudi pogoje, ki jih morajo ob vpisu izpolnjevati učenci glede predizobrazbe.

2. Zato, da se uredi trajanje učenja po poklicih ter da se po poklicih določi tudi način teoretičnega izobraževanja (poklicna šola, druga strokovna šola, izučevanje), naj zakon o strokovnem izobraževanju po končani šolski obveznosti temelji na novi nomenklaturi poklicev. Ta naj kategorizira poklice, za katere mora dobiti mladina strokovno teoretični del znanj v poklicni ali drugi strokovni šoli oziroma pri izučevanju. Za izdajo nomenklature naj bo pooblaščen gospodarska zbornica SR Slovenije. Hkrati bo treba doseči prenehanje veljavnosti 2. člena zveznega pravilnika o strokah in poklicih (Ur. list FLRJ, št. 19-171/50).

3. Z novo organizacijo izobraževanja mladine v poklicnih šolah, ki jo uvaja zakon o srednjem šolstvu, odpravljamo klasični vajenski sistem izobraževanja mladine za vse tiste poklice, ki se morajo izobraževati v poklicnih šolah. S tem so ustvarjeni kvalitetno novi odnosi na področju izobraževanja teh poklicev; v teh odnosih pa je učna pogodba še vedno lahko pomembna pravna institucija. Zakon o srednjem šolstvu pa ni rešil vloge, vsebine in načina registracije učnih pogodb, odnosov med delovno organizacijo oziroma zasebnim delodajalcem in učenci, ki se uče po učni pogodbi ter obveznosti delovne organizacije oziroma zasebnih delodajalcev, ki uče to mladino, glede na način teoretičnega in praktičnega izobraževanja. Zakon tudi ni rešil položaja učenca, ki ga šola po zakonu o srednjem šolstvu sprejme brez učne pogodbe in pošlje na praktično učenje v delovne organizacije oziroma zasebnemu delodajalcu.

Zato, da se uredijo odnosi med učenci poklicnih šol, ki se na podlagi učne pogodbe praktično učijo v delovnih organizacijah oziroma pri zasebnem obrtniku, je treba uzakoniti sklepanje učnih pogodb in določiti:

– da mora delovna organizacija oziroma zasebnik izpolnjevati predpisane pogoje glede prostorov, opreme, strokovnosti kadra ter glede vsebine poslovne dejavnosti;

– roke za sklepanje učnih pogodb, ki naj bodo usklajeni s šolskim kalendarjem;

– način registracije in evidence učnih pogodb;

– pravico učenca do nagrade; načeloma naj zakon prizna učencu pravico do nagrade v času praktičnega pouka in šolskih počitnic; delovna organizacija pa naj lahko s splošnim aktom določi, da pripada učencu nagrada ves čas učenja; višino nagrad naj določi delovna organizacija s svojim splošnim aktom.

Minimalno višino nagrad za učence pri zasebnikih naj določijo občinske skupščine. Občinska skupščina naj lahko določi tudi minimalno višino nagrad v delovnih organizacijah;

– pravice in obveznosti učenca oziroma delovne organizacije ali zasebnika glede učenja;

– pravice učenca, delovne organizacije oziroma zasebnika glede prekinitev učenega razmerja;

– pristojnost glede predpisovanja obvezne oblike učnih pogodb.

Ker ima poklicna šola po drugem odstavku 19. člena zakona o srednjem šolstvu nalogo zagotoviti strokovnost tako teoretičnega kakor tudi praktičnega pouka, je treba pogodbeno določiti tudi medsebojne obveznosti delovne organizacije oziroma zasebnika in šole. Zato naj učno pogodbo sopolpiše tudi pristojna poklicna šola.

Za učence poklicnih šol, ki nimajo učne pogodbe, temveč se praktično učijo v delovni organizaciji na podlagi pogodbe med šolo in delovno organizacijo oziroma zasebnikom po 19. členu zakona o srednjem šolstvu, je treba z zakonom določiti pravice in dolžnosti učenca oziroma delovne organizacije (zasebnika) v času izvajanja praktičnega pouka.

4. Pravno docela neurejen pa je ostal sistem izobraževanja za poklice, ki se ne izobražujejo v poklicnih šolah. Pri vzpostavljanju odnosov med delovnimi organizacijami oziroma zasebnimi obrtniki in mladino, ki se želi izobraziti za te poklice, lahko postane učna pogodba pomemben element za urejanje teh odnosov. Nerešen je ostal tudi način družbenega priznanja izobrazbe za te poklice. Deloma je te zadeve urejala uredba o vajencih (Uradni list FLRJ, št. 39/52), ki pa je bila razveljavljena.

Uzakoniti je treba sklepanje učnih pogodb tudi za poklice, pri katerih je težišče izobraževanja na praktičnem delu in ki se izobražujejo v strokovnih šolah iz prve alineje točke 1. tega predloga. V to kategorijo poklicev bodo sprejeti predvidoma tudi mnogi poklici, ki jih po sedanjem izobraževalnem sistemu moramo izobraževati v poklicnih šolah, čeprav je za vrsto takih poklicev poklicna šola neracionalna oblika izobraževanja. Ta način sklepanja učnih pogodb pa naj se razširi tudi na nove poklice, za katere doslej sploh ni bilo mogoče sprejemati učencev in z učnimi pogodbami urejati učenega razmerja.

Glede na to, da se učenci za te poklice ne bodo izobraževali v poklicnih šolah, zanje ne bodo veljale določbe zakona o srednjem šolstvu. Zato je potrebno za te poklice urediti razen zadev iz prejšnje točke tudi tiste, ki jih za učence poklicnih šol ureja zakon o srednjem šolstvu:

– pogoje za sklenitev učne pogodbe, ki jih mora izpolnjevati učenec,

– pravice učenca do dopusta,

– trajanje učenja,

- način določanja učne vsebine,
- maksimalno tedensko obremenitev učenca,
- način posredovanja strokovno teoretičnih znanj za poklice, za katere ne bodo ustanovljene strokovne šole in
- način priznanja pridobljene strokovne usposobljenosti.

Za rešitev teh zahtev se predlaga:

– Za sprejemanje učencev v gospodarstvu na praktično delo in sklepanje učnih pogodb, za navedeno kategorijo poklicev naj se z nomenklaturo navedejo poklici, za katere ni pogoj končan osmi razred osnovne šole, ampak le končana šolska obveznost, ki traja do dopolnjenega 15. leta starosti. Gornja starostna meja za sklenitev učne pogodbe naj bo 18 let. Učenec mora biti duševno in telesno sposoben za opravljanje poklica.

– Učencem naj se na leto zagotovi najmanj 30 dni počitnic (dopusta).

– Trajanje učenja naj se določi z novo nomenklaturo poklicev, teoretični del pouka pa v tem okviru z učnimi načrti, ki jih določi pristojni republiški organ po predhodnem soglasju z gospodarsko zbornico.

– Tedenska obremenitev učenca ne sme biti večja od 40 ur.

– Učenci, ki se bodo izobraževali za navedeno kategorijo poklicev, opravljajo zaključne izpite na strokovnih šolah. Strokovno usposobljenost naj tem učencem priznajo komisije, sestavljene iz strokovnjakov s področja gospodarstva in iz ustreznih izobraževalnih zavodov. O pridobljeni strokovni usposobljenosti prejmejo učenci spričevala, ki jih izda ta komisija.

Za učence v poklicih, za katere ne bo mogoče organizirati strokovnih šol, naj se z zakonom predvidi opravljanje izpitov na podlagi predpisanega izpitnega programa, ne da bi učenci obiskovali strokovno šolo.

Glede na to, da se praktični pouk ne bo izvajal pod pedagoškim vodstvom šole niti po programu šole, skleneta učno pogodbo delovna organizacija oziroma zasebnik in učenec brez sopedpisa šole ali druge izobraževalne ustanove.

5. Po dosedanjem sistemu izobraževanja delavcev so morali učenci, ki so sklenili učne pogodbe, obvezno obiskovati teoretični pouk v šoli. V gospodarstvu in družbenih službah pa so tudi poklici, za katere ni potrebna posebna šolska strokovna izobrazba. Za usposabljanje učencev za take poklice zadostuje izučevanje na delovnih mestih, ki ga po potrebi dopolnjujejo krajši strokovno-teoretski tečaji.

Zato, da se omogoči usposabljanje učencev tudi za take poklice, je treba zanje uzakoniti sklepanje pogodb o izučevanju.

Glede pogojev za sklenitev učne pogodbe, pravice do dopusta in maksimalne obremenitve učenca se predlagajo iste rešitve kot za poklice iz 4. točke. Trajanje učenja naj določa nomenklatura poklicev, strokovno usposobljenost po končanem izučevanju pa naj priznajo strokovne komisije, ki jih imenuje gospodarska zbornica.

Učenci, ki so sklenili učno pogodbo o izučevanju, se štejejo za vajence po 16. členu navedenega temeljnega zakona o zdravstvenem zavarovanju in po 22. členu navedenega temeljnega zakona o invalidskem zavarovanju. S tem bi bilo urejeno njihovo zdravstveno in invalidsko zavarovanje.

Po načinu izučevanja za poklice iz te točke bodo zavodi za usposabljanje otrok in mladoletnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju organizirali izobraževanje v duševnem in telesnem razvoju prizadete mladine. Zanje bodo posebni zavodi organizirali lahko tudi praktični pouk v šoli ali na delovnih mestih izven šole.

6. Velik del kmečke mladine ostaja po končani šolski obveznosti doma z namenom, da se ukvarja s kmetijstvom oziroma gospodinjstvom. Glede na razvoj turizma na vasi ter glede na zahteve po kvalitetnejšem in učinkovitejšem kmetovanju in gospodarjenju je treba kmečki mladini odpreti tudi take možnosti izobraževanja, ki naj ne bi bile vezane na določbe zakona o srednjem šolstvu.

Za izobraževanje kmečke mladine, ki ostane po končani šolski obveznosti doma in se ukvarja s kmetijstvom, je možno organizirati stalne ali občasne oblike izobraževanja predvsem v zimskih mesecih. Te oblike bi bilo možno organizirati na podlagi že omenjenih rešitev zakona o strokovnem izobraževanju po končani šolski obveznosti.

III.

Finančne posledice izdaje zakona

1. Kolikor se predlog za izdajo zakona o izobraževanju po končani šolski obveznosti nanaša na ureditev učnega razmerja med učenci poklicnih šol in delovnimi organizacijami oziroma zasebniki (glej poglavje II/3 tega predloga), z izdajo zakona ne bodo nastale nobene nove družbene obveznosti.

2. V zvezi z organizacijo šol iz prve alineje poglavja II/1 tega predloga pa je potrebno pripomniti:

a) Obseg izdatkov za strokovne šole bo odvisen od števila poklicev, za katere bo z nomenklaturu določena taka oblika izobraževanja.

b) Kolikor bodo v kategorijo poklicev iz točke II/4 tega predloga sprejeti poklici, katere izobražujejo sedaj poklicne šole, se bodo za teoretično izobraževanje uporabili šolski prostori in učni kader sedanjih poklicnih šol ustreznih stroke. V zvezi s tem se bodo za financiranje tega izobraževanja lahko namenila tista finančna sredstva, ki jih sedaj uporabljajo poklicne šole.

3. Sredstva za strokovno-teoretske tečaje iz točke II/5 tega predloga bi krile gospodarske in druge organizacije, s katerimi bi sklepali učenci pogodbe o izučevanju. Koliko so že doslej gospodarske organizacije prispevale za razne izvenšolske izobraževalne akcije, je razvidno iz naslednjih podatkov: leta 1964 so znašali ti izdatki 24 582 200 N din; leta 1966 45 485 000 N din; leta 1965 pa 47 772 000 N din. Strokovno teoretski tečaji bi torej obremenjevali skupna sredstva, ki jih gospodarske in druge organizacije namenijo za izobraževanje, le v sorazmerno majhnem deležu. Za enomesečni tečaj (150 pedagoških ur) v okviru enega oddelka (30–35 učencev) bi delovna organizacija morala zagotoviti 5150 N din. Pri tem se za eno pedagoško uro računa vrednost 35 Ndin.

4. Za izobraževanje kmečke mladine, za katero bi zakon odprl nekatere nove možnosti strokovnega izobraževanja po končani šolski obveznosti, se predvidevata dve obliki.

a) Trimesečna šola v zimskih mesecih. Ta oblika bi razbremenila sedanje tehniške in poklicne kmetijske šole, v katerih se izobražujejo ožje specializirani kadri za kmetijsko proizvodnjo v večjih družbenih obratih. Po rekonstrukciji mreže kmetijskih šol pa naj bi se del sedanjih šolskih kapacitet preusmeril v izobraževanje kmetovalcev-kooperantov v obliki zimskih šol z možnostjo, da šola usmerja in vodi tudi prakso učencev v letnih mesecih. Te šole bi predvidoma imele skupno kapaciteto 15 oddelkov. Pri skupnem fondu 6500 pedagoških ur in pri ceni 35 din za pedagoško uro bi stroški za to obliko v Sloveniji znašali

227 500 din. Ker gre pri tem predvsem za preusmeritev sedanjih šolskih kapacitet, ti stroški v glavnem niso nova obremenitev sedanjih virov financiranja šol.

b) Razen trimesečnih šol se predvideva izobraževanje kmečke mladine v zimskih mesecih po skrajšanem programu (ca. 180 pedagoških ur za en tečaj), ki bi se lahko organiziral pri osnovnih šolah. Stroški enega tečaja bi znašali približno 7200 din. Ker je to sicer nova, vendar pa neobvezna oblika izobraževanja, bi se tečaji organizirali le v primerih, ko bi zainteresirani krajevni dejavniki (predvsem občinske skupščine) zagotovili potrebna sredstva.

5. Kolikor bi v poklicno izobraževanje zajeli tudi duševno prizadeto mladino, ki konča šolsko obveznost v posebnih osnovnih šolah, bi stroški za enega učenca znašali ca. 3000 N din letno.

6. Predlagani zakon bi torej uredil le način in organizacijo predvidenih oblik izobraževanja, ne bi pa obvezoval družbe, da te oblike organizira. To izobraževanje bi nastajalo v skladu s potrebami gospodarstva in družbenih služb ter v okviru materialnih možnosti družbe. Sredstva bi zagotavljale zainteresirane delovne in druge organizacije ter družbeno-politične skupnosti kot organizatorji z zakonom predvidenih oblik izobraževanja. Pri poklicnem usposabljanju duševno prizadete mladine v posebnih šolah pa bodo morali tudi komunalni zavodi za socialno zavarovanje zagotoviti del sredstev v skladu z uredbo o poklicni rehabilitaciji otrok zavarovancev (Uradni list SFRJ, št. 51-651/60.)

POROČILA

Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora je na svoji seji dne 11. 9. 1968 obravnaval predlog za izdajo zakona o strokovnem izobraževanju po končani šolski obveznosti, ki ga je predložil Skupščini SR Slovenije namestnik republiškega sekretarja za prosveto in kulturo.

Odbor se je strinjal z razlogi za izdajo zakona in je menil, da je zakon potreben, ker bo omogočil zlasti:

- glede na zahtevnost poklicev in delovnih mest uvajanje različnih oblik bolj funkcionalnega strokovnega izobraževanja;
- racionalizacijo izobraževanja za poklice, za katere bo gospodarska zbornica SR Slovenije ugotovila, da zanje dejansko ni potrebno izobraževanje v dvo- ali triletnih poklicnih šolah, marveč zadošča strokovno in dopolnilno praktično izobraževanje v krajšem trajanju;
- izobraževanje mladine, ki ni uspešno končala 8-letnega osnovnega šolanja;
- ureditev položaja učencev v gospodarstvu.

V razpravi je bilo postavljeno vprašanje, ali ne pomeni predloženi predlog odmik od stremljenj, naj bi vsak občan uspešno končal osemletko, ki naj bo tudi pogoj slehernemu nadaljnjemu strokovnemu izobraževanju. Po mnenju odbora ta zakon ne bi smel slabiti teh prizadevanj na področju osnovnega šolstva. Ta zakon upravičuje predvsem dejstvo, da še vedno skoraj 40 % učencev uspešno ne dokonča osemletke in da so vzroki za to pretežno družbene narave. Tem učencem je potrebno glede na njihova nagnjenja in sposobnosti omogočiti strokovno izobraževanje s tem, da se določi poklice, za katere ni absolutni pogoj uspešno končana osnovna šola, kar pa seveda ne pomeni, da ni potrebna in zaželena. Predvideva se, da bodo tudi po sprejetju predvidenega zakona v teh

oblikah izobraževanja prevladovali učenci z uspešno končano osnovno šolo. Učenci, ki si pa niso pridobili osnovnošolske izobrazbe v času rednega šolanja, bodo to lahko storili kasneje.

V zvezi s predlogom, da se v nomenklaturi navedejo poklici, ki za njihovo pridobitev ni potrebna uspešno končana osnovna šola, marveč le končana šolska obveznost, je bil tudi odbor mnenja, da bi bilo treba za take poklice določiti minimalno osnovnošolsko izobrazbo, ki ne bi smela biti manjša kot šest razredov.

Gospodarska zbornica SR Slovenije je mnenja, da s tem zakonom ni potrebno podrobno urejevati izučevanja na delovnem mestu za poklice, pri katerih ni potrebno posebno teoretično strokovno znanje in zato učencem tudi ne bi bilo potrebno obiskovati strokovnih šol. Strokovne tečaje naj bi po potrebi organizirale delovne organizacije same. Prav tako je vprašljivo, če je potrebno, da zakon ureja izobraževanje kmečke mladine, ki ostaja po končani šolski obveznosti doma z namenom, da se ukvarja s kmetijstvom ali gospodinjstvom.

V težnjah, da je potrebno prav vse oblike strokovnega usposabljanja urejevati s predpisi, se kaže togost našega šolskega sistema, podpira pa jih tudi pogosta praksa mnogih delovnih organizacij, ki bi morale biti zainteresirane za dvig izobrazbene ravni zaposlenih, pa za to ne kažejo razumevanja in same ne store ničesar.

Odbor je mnenja, da predlagan naslov bodočega zakona ne ustreza, ker je presplošen in pojmovno zajema vse strokovno izobraževanje po končani šolski obveznosti, kar pa ni v skladu z njegovo vsebino.

Gospodarska zbornica se z vsemi načeli in rešitvami, razen s prej navedenimi, ki jih vsebuje predlog za izdajo zakona, v celoti strinja.

Odbor predlaga republiškem zboru, da sprejme predlog za izdajo zakona o strokovnem izobraževanju po končani šolski obveznosti. Osnutek zakona naj izdela republiški sekretariat za prosveto in kulturo v tesnem sodelovanju z gospodarsko zbornico SR Slovenije.

Odbor je za poročevalca na seji republiškega zbora določil poslanko inž. Nado Puppis.

Št.: 61-52/68

Ljubljana, 12. 9. 1968

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za šolstvo je na seji dne 9. septembra 1968 obravnaval predlog za izdajo zakona o strokovnem izobraževanju po končani šolski obveznosti, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil republiški sekretariat za prosveto in kulturo.

V razpravi je odbor ugotovil, da so razlogi za izdajo zakona o strokovnem izobraževanju po končani šolski obveznosti utemeljeni. Pravno namreč še niso urejeni niti status dela učencev v gospodarstvu niti način, vsebina in trajanje učenja za tiste poklice, ki se izobražujejo izven obstoječih poklicnih šol.

Odbor se je strinjal z vsebino predloga kot tudi z načeli, na katerih naj zakon temelji. Predlog nakazuje možnosti za dokaj racionalno strokovno izobraževanje v krajšem trajanju za tisto mladino, ki se po končani šolski obveznosti zaposli direktno na delovnih mestih ali ostane doma na kmečkih posestvih. Predlog je v skladu z današnjimi potrebami po kadrih, katerih profili se zaradi tehnološkega napredka neprestano in hitro spreminjajo.

Opozorjeno je bilo, da predlagani naslov bodočega zakona ni povsem v skladu z njegovo vsebino. Naslov je preširok, saj zakon ne urejuje celotnega strokovnega izobraževanja po osnovni šoli, pa tudi preozek, ker v predpisu ne bo zaobseženo stalno strokovno dopolnilno izobraževanje na delovnem mestu.

Da bi se kar najsmotrnejše uredila trajanje učenja za poklice ter obseg teoretičnega znanja, naj bo osnova za zakon o strokovnem izobraževanju po končani šolski obveznosti okvirna in široka nomenklatura ureditve drugih delež, in poklice definirati tako, da bodo zajemali širše skupine, v ožjih grupah pa bo nomenklaturu možno elastično spreminjati. Zakon naj določi strokovni organ, ki bi kot nosilec naloge nomenklaturu sproti prirejal potrebam gospodarstva.

V odboru je bilo izraženo odklonilno stališče do predloga za izobraževanje kmečke mladine v obliki trimesečnih tečajev. Dosedanje izkušnje pri šolanju kmetovalcev po skrajšanem učnem programu namreč niso najboljše in bi jih kazalo nadomestiti s štirimesečnimi zimskimi tečaji skozi 2 leti s prakso v poletnih mesecih, pri tem pa upoštevati raznovrstnost posameznih kmečkih območij.

Glede predizobrazbe, ki jo morajo imeti učenci za nadaljnje strokovno izobraževanje, se je odbor v pretežni meri zavzel za to, da je le uspešno dokončana osnovna šola lahko pogoj za strokovno izobraževanje, hkrati pa je bil nad tem izražen tudi pomislek, ker bi lahko kar 40 % mladine, ki ne konča šolske obveznosti, ostalo brez možnosti za kakršnokoli strokovno izobrazbo in s tem tudi za pridobitev poklica. Zakon naj bi zato določil pogoje, ki bi jih morali izpolniti učenci brez uspešno končane osnovne šole (pripravljalna doba, daljša učna doba.) Ob tem pa nastaja načelno vprašanje, ali naj se strokovno izobraževanje mladine brez dokončane obvezne osnovne šole ocenjuje kot sistemska ali le kot prehodna rešitev.

Po mnenju nekaterih članov odbora bi strokovno izobraževanje, ki ne bi slonelo na popolni osnovni šoli, lahko privedlo do zmanjšanja prizadevnosti učiteljev, učencev in staršev, hkrati pa osiromašilo osebnost tega dela mladine. Člani odbora so se zavzeli za to, da se omogoči kar največjemu številu učencev, da uspešno končajo osnovno šolo. Pedagoški inštitut pa naj sistematično prouči vse dejavnike, ki vplivajo na tako velik % učencev z nedokončano osnovno šolo v Sloveniji.

Odbor je opozoril, da mora dobiti tudi ta del mladine, ki se strokovno šola izven obstoječega vzgojno-izobraževalnega sistema, primerno splošno izobrazbo, ki je v nobenem primeru ne gre siromašiti, ampak izboljšati metode poučevanja tako, da bo ustrezno stopnji te zvrsti pouka.

V odboru je bil izražen pomislek nad finančnimi posledicami bodočega zakona. Avtorji naj izdajajo in predložijo natančnejše izračune tako za organizacijo strokovnih šol kot za strokovne tečaje. Hkrati s predlogom zakona naj izdelajo tudi izvršilne predpise za njegovo uspešno izvajanje.

Odbor je soglasno mnenja, da je predlog za izdajo zakona utemeljen ter je predlagani zakon potreben. Predlog za izdajo zakona je sprejemljiv kot osnova za pripravo zakonskega osnutka.

Za poročevalko na seji prosvetno-kulturnega zbora je odbor določil predsednico odbora dr. Aleksandro Kornhauser.

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na svoji seji dne 4. 9. 1968 obravnavala predlog za izdajo zakona o strokovnem izobraževanju po končani šolski obveznosti, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil republiški sekretariat za prosveto in kulturo.

Komisija se je strinjala z razlogi za izdajo zakona in menila, da je zakon o strokovnem izobraževanju v predlaganem smislu potreben, da se mladini po končani šolski obveznosti, poleg šolanja v rednih poklicnih šolah omogoči strokovno izobraževanje tudi v drugačnih oblikah in v krajšem trajanju — hkrati s tem pa tudi nudi večje možnosti zaposlitve.

V razpravi o vsebini predloga in o načelih, na katerih naj bodoči zakon temelji, je bilo uvodoma ugotovljeno, da predlagani naslov bodočega zakona povsem ne ustreza. Naslov je namreč presplošen in pojmovno zajema vse strokovno izobraževanje po končani šolski obveznosti (torej tudi v rednih poklicnih šolah), kar pa ni v skladu z njegovo vsebino. Vsebinsko gre namreč le za zakon o posebnih oblikah poklicnega izobraževanja s skrajšanim trajanjem. V tem smislu naj se tudi precizira naslov bodočega zakona.

K posameznim točkam, ki vsebujejo načela, na katerih naj temelji bodoči zakon, je komisija izrazila naslednja mnenja in predloge:

K 2. točki: Samostojna ureditev nove nomenklature poklicev v republiki ne bo mogoča, dokler ne bo razveljavljen zvezni pravilnik o strokah in poklicih (Ur. l. FLRJ, št. 15/50) in ureditev tega vprašanja prepuščena republikam. Pri usklajevanju zvezne zakonodaje z novo ustavo so prenehali veljati predpisi, na katerih temelji omenjeni pravilnik, kot tudi uredba o vajencih v gospodarstvu (Ur. l. FLRJ, št. 39/52), s katero je bil že navedeni pravilnik v glavnem razveljavljen, v veljavi je ostal le 2. člen pravilnika, ki pa vsebuje celotno nomenklaturo. Ker so vsi ostali predpisi o učencih v gospodarstvu bili usklajeni z ustavo oziroma razveljavljeni ter je bilo urejanje teh vprašanj prepuščeno republikam, je treba pristojnim zveznim organom predlagati, da se tudi formalno razveljavi preostali 2. člen navedenega pravilnika, ki pa se sicer v praksi še vedno uporablja kot edini predpis, ki vsebuje nomenklaturo teh poklicev.

Če bo tako republiki omogočeno, da samostojno uredi to vprašanje, pa komisija vendarle meni, da je akt z nomenklaturo poklicev tolikšnega javnega pomena, da njegova izdaja ne bi mogla biti povsem brez pridržka prepuščena gospodarski zbornici, temveč bi bilo za njegov sprejem potrebno soglasje pristojnega državnega organa.

K 4. točki: V zvezi s predlogom, da se v nomenklaturi navedejo poklici, za katere ni potreben končan osmi razred osnovne šole, temveč le končana šolska obveznost — je bila komisija mnenja, da bi vendarle bilo treba določiti tudi za take poklice vsaj minimalno šolsko izobrazbo (morda končan šesti razred osnovne šole.) Ker pa določitev o konkretni meji nujno potrebne minimalne izobrazbe za take poklice predstavlja strokovno vprašanje, katerega je treba ustrezno proučiti v pristojnih strokovnih službah in vsebinsko pristojnih telesih skupščine, komisija v tem smislu ni dala konkretnega predloga, temveč le opozarja na ta problem in izraža svoje načelno mnenje.

Št.: 61-52/68

Ljubljana, 6. 9. 1968

PREDLOG ODLOKA

o finančnem programu za sofinanciranje tretje faze prve etape graditve kliničnega centra v Ljubljani

Na podlagi 151. člena ustave Socialistične republike Slovenije ter v zvezi s 7. členom zakona o nadaljnji etapni izgradnji kliničnega centra v Ljubljani (Uradni list SRS, št. 22-125/66) in s VI. točko odloka o finančnem programu za sofinanciranje prve in druge faze prve etape graditve kliničnega centra v Ljubljani (Uradni list SRS, št. 42-226/66) je Skupščina Socialistične republike Slovenije na seji republiškega zbora in na seji organizacijsko-političnega zbora dne 27. septembra 1968 sprejela

ODLOK

o finančnem programu za sofinanciranje tretje faze prve etape graditve kliničnega centra v Ljubljani

I

S tem odlokom se ureja sofinanciranje SR Slovenije za tretjo fazo prve etape graditve kliničnega centra v Ljubljani.

II

Od skupne vrednosti investicijskih del po zakonu o nadaljnji etapni izgradnji kliničnega centra v Ljubljani (Uradni list SRS, št. 22-125/66) v znesku 191 600 000 dinarjev pride na tretjo fazo prve etape investicijskih del 14 490 000 dinarjev. (Ta sredstva do 31. decembra 1967 še niso vplačana.)

III

V skladu z obveznostmi, določenimi v zakonu o nadaljnji etapni izgradnji kliničnega centra v Ljubljani, bo SR Slovenija zagotovila 4 360 000 dinarjev, občine pa 10 130 000 dinarjev.

Ta sredstva bodo zbrana v posameznih letih, in sicer:

	dinarjev
v letu 1969	5 320 000
v letu 1970	4 860 000
v letu 1971	4 310 000

IV

Sredstva, ki jih zagotovi SR Slovenija, se bodo izplačala v posameznih letih takole:

	dinarjev
v letu 1969	1 600 788
v letu 1970	1 462 374
v letu 1971	1 296 838

Sredstva iz prejšnjega odstavka, ki jih zagotovi SR Slovenija iz proračuna, se dajo investitorju, in sicer do višine 60 % kot posojilo, 40 % pa brez obveznosti vračanja.

V

Investicijska dela se bodo izvajala tako, da bo v letih 1969 do 1971 zgrajena pralnica ter toplovodno omrežje in da bodo opravljena končna dela za celotno prvo etapo kliničnega centra v Ljubljani.

Finančni in terminski plan graditve tretje faze prve etape kliničnega centra v Ljubljani je sestavni del tega odloka.

VI

Za izvajanje tega finančnega programa neposredno skrbita republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo ter republiški sekretariat za finance.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije predloži vsako leto in ob koncu investicijskih del Skupščini SR Slovenije poročilo o izvrševanju tega finančnega programa.

VII

Ta odlok začne veljati naslednji dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

FINANČNI IN TERMINSKI PLAN
GRADITVE KLINIČNEGA CENTRA V LJUBLJANI

(III. faza prve etape)

Objekt/leto	1969	1970	1971	Skupaj
pralnica	3 520 000	3 860 000	3 410 000	10 790 000
topl. omrežje in končna dela	1 800 000	1 000 000	900 000	3 700 000
Skupaj	5 320 000	4 860 000	4 310 000	14 490 000

OBRAZLOŽITEV

Izgradnja kliničnega centra v Ljubljani je bila urejena z zakonom o nadaljnji etapni izgradnji kliničnega centra v Ljubljani (Ur. list SRS, št. 22/66). Z njim je bila določena vsebina in obseg prve etape, njena izgradnja v 5 letih in 3 fazah, skupna investicijska vsota 191 600 000 dinarjev, končni efekt gradnje: izgradnja posteljnega objekta z 911 bolniškimi posteljami ter s potrebnimi strokovnimi in tehničnimi objekti ter napravami, razmerje med SR Slovenijo in občinami, ki financirajo izgradnjo prve etape kliničnega centra, in določena so bila za nadaljnjo gradnjo še potrebna investicijska sredstva v višini 165 300 000 dinarjev. Zakon je tudi predpisal, da se financiranje posameznih faz prve etape uredi s posebnim aktom. Tako je bila graditev in financiranje prve in druge faze prve etape že urejena decembra 1966 z odlokom o finančnem programu za sofinanciranje prve in druge faze prve etape graditve kliničnega centra v Ljubljani (Ur. list SRS, št. 42/66), graditev tretje faze in njeno financiranje pa se ureja s tem odlokom.

Tretja faza obsega izgradnjo pralnice in toplovodnega omrežja z zaključnimi deli – za kar je potrebnih še skupnih 14 490 000 dinarjev – in pomeni zaključek izgradnje prve etape kliničnega centra. Investicijska dela in finančne obveznosti SR Slovenije in občin za izgradnjo in sofinanciranje tretje faze tečejo

od leta 1969 do 1971, ko bo prva etapa izgradnje kliničnega centra in njeno sofinanciranje zaključeno. S to vrednostjo tretje faze (14 490 000 din) je ob upoštevanju vrednosti prve in druge faze (177 110 000 din) usklajena po zakonu določena skupna investicijska vrednost prve etape kliničnega centra v znesku 191 600 000 dinarjev.

V odloku je določena dinamika dotoka in porabe sredstev po posameznih letih (1969 do 1971), upošteva pri tem v zakonu predpisani delež SR Slovenije in občin ter določilo 5. in 7. člena zakona o nadaljnji etapni izgradnji kliničnega centra v Ljubljani, po katerem zagotavlja SR Slovenija 40 % potrebnih sredstev, občine pa 60 %, od tega občine na območju mesta Ljubljane 50 %, druge občine pa preostalih 50 %. Po teh predpisih odpade na SR Slovenijo 4 360 000, na občine pa 10 130 000 dinarjev obveznosti. SR Slovenija bo 40 % svoje z zakonom določene obveznosti pokrila iz proračunskih sredstev, 60 % pa iz posojila. Konkretizacija porazdelitve investicijskih sredstev med SR Slovenijo in občinami po posameznih letih je razvidna iz priloge k tej obrazložitvi. Zaradi popolnosti se obrazložitvi prilaga tudi sumaričen prikaz razdelitve investicijskih sredstev za izgradnjo celotne prve etape kliničnega centra po fazah graditve.

Z realizacijo vseh teh obveznosti ter z realizacijo nanje vezanih investicijskih del bi bila zagotovljena za tretjo fazo potrebna sredstva v znesku 14 490 000 dinarjev ter z njimi zgrajena tretja faza, s tem pa kompletna prva etapa kliničnega centra v Ljubljani v skupni in z zakonom določeni investicijski vsoti 191 600 000 dinarjev.

POROČILA

Odbor za proračun republiškega zbora in odbor za družbenoekonomski sistem in proračun organizacijsko-političnega zbora sta na skupni seji dne 6. 9. 1968 razpravljala o poročilu sekretariata za finance o izvajanju finančnega programa za sofinanciranje prve in druge faze I. etape kliničnega centra v Ljubljani, in o predlogu odloka o finančnem programu za sofinanciranje tretje faze I. etape graditve kliničnega centra v Ljubljani, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

V načelni razpravi sta odbora ugotovila, da je poročilo republiškega sekretariata za finance o izvajanju finančnega programa za sofinanciranje prve in druge faze I. etape kliničnega centra v Ljubljani sestavljeno tako, kakor predvideva zakon o nadaljnji etapni izgradnji kliničnega centra v Ljubljani (Uradni list SRS, št. 22-125/66).

Iz poročila je razvidno, da je bilo za financiranje celotne prve in druge faze iz raznih virov zagotovljenih skupaj 177 110 000 din. Dotacija republike je znašala 24 704 000 din, posojilo, ki ga je tudi zagotovila SR Slovenija, pa 37 065 000 din.

Doslej še ni sklenilo kreditnih pogodb v znesku 15 186 000 din 5 gorenjskih in 3 dolenjske občine, čeprav so vse te občine podpisale in predložile svoja poročstva. Po izjavi investitorja bodo kreditne pogodbe v kratkem podpisane. Vse ostale občine in republika pa so svoje obveznosti po odloku o finančnem programu za sofinanciranje prve in druge faze I. etape graditve kliničnega centra v Ljubljani izpolnile.

Glede na ugodno finančno situacijo je investitorju uspelo v dveh letih dograditi glavni objekt (to je hospitalni objekt) do III. gradbene faze (tri mesece pred rokom) in je sedaj v VI. gradbeni fazi. Računa se, da bo glavni objekt

v dveh mesecih zastekljen s pregradnimi zidovi in do 15. 10. 1968 delno ogrevan, tako da se bodo v njem finalna dela normalno nadaljevala.

Doslej je bil dan poudarek predvsem gradnji hospitalnega objekta, medtem ko so za drugo fazo, ki jo predstavlja diagnostično-terapevtski objekt, pripravljeni načrti in razčiščen južni del zemljišča. S pripravljalnimi deli in gradnjo pa se bo začelo, ko bo izdana končna garancija za celotno drugo fazo v znesku 71 470 000 din, za kar pa je predpogoj podpis že omenjenih pogodb v znesku 15 186 000 din. Od tega je tudi odvisno ali se bo odlok o finančnem programu za sofinanciranje prve in druge faze I. etape graditve kliničnega centra v celoti realiziral. Pripomb na poročilo odbora nista imela.

V načelni razpravi o predlogu odloka sta odbora ugotovila, da je predlog odloka o finančnem programu za sofinanciranje tretje faze I. etape graditve kliničnega centra v Ljubljani, sestavljen na podlagi 7. člena zakona o nadaljnji etapni izgradnji kliničnega centra v Ljubljani, ki ga je Skupščina SR Slovenije sprejela v letu 1966. Z omenjenim zakonom je določeno, da se gradnja vsake faze in njeno financiranje ureja s posebnim odlokom.

Predstavniki investitorja je zagotovil, da so vse ljubljanske občine že dale soglasje glede svojih obveznosti po odloku o sofinanciranju tretje faze izgradnje I. etape kliničnega centra v Ljubljani. Na podlagi pooblastila nekaterih predsednikov občinskih skupščin pa je predstavnik investitorja izjavil, da so občinske skupščine zelo zainteresirane, da se čimprej dokončajo dela na tej investiciji.

Predstavniki izvršnega sveta je odbora obvestil, da bo v teku meseca septembra 1968 izvršni svet imel razgovore s predstavniki občinskih skupščin, ki sofinancirajo gradnjo kliničnega centra, predvsem zato, da bi občine sprejele svoje obveznosti za tretjo fazo še preden bo predlog odloka prišel v razpravo na zbere republiške skupščine.

Odbora sta bila mnenja, da ni v zadostni meri proučena zmogljivost kliničnih bolnic za odplačevanje obresti in anuitet od kreditov, ki so jih klinične bolnice že ali pa jih še bodo prejele. Znano je, s kakšnimi težavami so že sedaj borijo klinične bolnice, ko še sploh niso obremenjene z velikimi anuitetami za gradnjo kliničnega centra.

Odbora sta ugotovila, da bo prišlo z izgradnjo kliničnega centra do povečanja bolnišničnih kapacitet, čeprav je znano, da so nekatere bolnišnice v Sloveniji v zadnjih letih že delno izkoriščene.

Predstavniki investitorja in predstavniki izvršnega sveta sta zagotovila, da bodo klinične bolnice s poprečno ceno oskrbnega dne lahko krile svoje obveznosti in da ni bojazni, da ne bi mogle s tako ceno oskrbnega dne odplačevati obresti in anuitete za kredite za novi klinični center. Ker je že sedaj poprečna cena oskrbnega dne med 90 in 100 din in bi se v 2–3 letih tudi v starih objektih povečala na 130 din, tudi predvidena poprečna čena oskrbnega dne v novem hospitalnem objektu v višini 147,47 din (z anuitetami), ni pretirano visoka. Pojasnila sta tudi, da se v Ljubljani posteljni fond ne bo povečal za 900 postelj, ampak le za 500 postelj, ker se bo odpravilo nad 400 dosedanjih nestandardnih postelj. Predvideva se, da bo v novembru 1968 izvršena funkcionalna porazdelitev novega hospitalnega objekta na posamezne klinike. Odbora sta se s predlogom odloka in poročilom v načelu strinjala.

V razpravi o podrobnostih sta odbora sprejela naslednji spremembi:

- v II. točki predloga odloka naj se zadnji stavek v oklepaju črta;
- v VII. točki naj se besedilo menja tako, da se glasi: »Ta odlok začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SRS.«

To je tudi predlog zakonodajno-pravne komisije, s katero odbora soglašata.

Odbora predlagata zboroma, da sprejmeta poročilo o izvajanju finančnega programa za sofinanciranje prve in druge faze I. etape kliničnega centra v Ljubljani, ki ga je pripravil republiški sekretariat za finance ter da sprejmeta predlog odloka o finančnem programu za sofinanciranje tretje faze I. etape graditve kliničnega centra v Ljubljani skupno s spremembami kot jih predlagata odbora.

Za poročevalca odbora za proračun republiškega zbora je bil določen poslanec Miroslav Kambič, zaporočevalca odbora za družbenoekonomski sistem in proračun organizacijsko-političnega zbora pa poslanec Avguštin Erjavec.

St.: 402-75/68

Ljubljana, 11. 9. 1968

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije — poročilo z dne 17. 7. 1968, št. 402-75/68.

PREDLOG ODLOKA

o soglasju k programu izobraževalne skupnosti SR Slovenije za leto 1968

Na podlagi 149. člena ustave Socialistične republike Slovenije in 56. člena zakona o izobraževalnih skupnostih in o financiranju vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji (Ur. l. SRS, št. 15-115/67) je Skupščina Socialistične republike Slovenije na seji republiškega zbora in na seji prosvetno-kulturnega zbora sprejela

o d l o k

o soglasju k programu izobraževalne skupnosti SR Slovenije za leto 1968

K programu izobraževalne skupnosti SR Slovenije za leto 1968, ki ga je sprejela skupščina izobraževalne skupnosti SR Slovenije na seji dne 8. julija 1968, se daje soglasje.

O B R A Z L O Ž I T E V

Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora je na seji dne 11. septembra 1968 obravnaval program izobraževalne skupnosti SR Slovenije, ki ga je predložila Skupščini SR Slovenije v soglasju skupščina izobraževalne skupnosti SR Slovenije.

Odbor za prosveto in kulturo je na seji dne 5. junija 1968 obravnaval osnutek programa, ki ga je izobraževalna skupnost predložila pristojnim odborom skupščine v predhodno obravnavo, da bi s tem olajšala razpravo o samem programu. K osnutku programa je imel odbor nekaj pripomb, ki jih je izobraževalna skupnost v programu upoštevala.

Odbor predlaga republiškem zboru, da da soglasje k programu izobraževalne skupnosti SR Slovenije za leto 1968.

P O R O Č I L A

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za šolstvo je na seji dne 9. septembra 1968 obravnaval program izobraževalne skupnosti SR Slovenije, ki ga je le-ta poslala republiški skupščini v soglasje.

Uvodoma je bilo ugotovljeno, da se je prosvetno-kulturni zbor vključil v predhodno razpravo o delovnem programu izobraževalne skupnosti SR Slovenije z obravnavo osnutka delovnega programa, ki je bil uvrščen v dnevni red seje odbora prosvetno-kulturnega zbora za proučevanje zakonskih in drugih predlogov dne 4. junija 1968. Člani odbora so takrat predvsem opozorili na preobsežnost tega programa in na premalo precizirane nosilce posameznih nalog.

Odbor za šolstvo se je strinjal z osnovnimi izhodišči predloženega programa izobraževalne skupnosti SR Slovenije, menil pa je, da je nekoliko presplošen in zato ne omogoča širše razprave. Predloženi program je zelo obsežen in predstavlja delovno osnovo za daljše obdobje. Večina v programu naštetih nalog lahko služi kot osnova za delovni program republiške izobraževalne skupnosti v prihodnjem letu.

Člani odbora so izrazili željo, naj republiška izobraževalna skupnost čimprej izdela in predloži v predhodno obravnavo osnutek programa za leto 1969. Pri tem naj naloge časovno točno opredeli, določi nosilce posameznih tem kot tudi način in postopek raziskav. Izobraževalna skupnost SR Slovenije naj v večji meri prevzame povezovalno funkcijo med vsemi institucijami, ki so dolžne strokovno proučevati posamezna vprašanja s področja vzgoje in izobraževanja.

Odbor predlaga prosvetno-kulturnemu zboru, da da svoje soglasje k programu izobraževalne skupnosti SR Slovenije za leto 1968.

Za svojo poročevalko na seji prosvetno-kulturnega zbora je odbor določil poslanko Lojzko Gostenčnik-Žmavc.

Št.: 022-166/68

Ljubljana, 12. 11. 1968

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na svoji seji dne 19. septembra 1968 obravnavala program izobraževalne skupnosti SR Slovenije in predlog odloka o soglasju k temu programu.

V skladu s svojo funkcijo komisija ni ocenjevala utemeljenosti in primernosti posameznih nalog in ciljev, ki so zastavljeni v predloženem programu ter se je omejila na presojo skladnosti programa z ustavo in s pravnim sistemom, zlasti z določbami zakona o izobraževalnih skupnostih in o financiranju vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji (Uradni list SR Slovenije, št. 16/67 in 5/68). S tega gledišča komisija k predloženemu programu ni imela pripomb.

V zvezi s predlogom odloka o soglasju k programu izobraževalne skupnosti, s katerim se daje soglasje izrecno k programu za leto 1968, je komisija še posebej obravnavala vprašanje ali je predlagani program smatrati le kot program za leto 1968 ali pa gre za dolgoročnejši program. Ugotovljeno je bilo, da program v prvem delu vsebuje temeljno programsko usmeritev za časovno neopredeljeno daljše prihodnje obdobje, ki predstavlja tudi izhodišče za drugi in tretji del programskega dokumenta, kjer je konkretiziran podrobnejši načrt dela in financiranja v letu 1968.

Iz določb 22. člena zakona o izobraževalnih skupnostih in o financiranju vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji sledi, da skupščina izobraževalne skup-

nosti sprejema tako letni kot tudi večletni program. Ta program pa je tako program financiranja izobraževalne dejavnosti kot tudi program njenega razvoja (22., 23. in 24. člen citiranega zakona). Po določbi 56. člena pa skupščina (občinska oziroma republiška) daje soglasje k »programu« ustrezne izobraževalne skupnosti, pri čemer se dajanje soglasja ne omejuje le na letne programe, temveč velja za programe na splošno, torej vse, letne in dolgoročne.

Skupščina SR Slovenije je torej dolžna presojati celoten predloženi program in sklepati o soglasju tudi za tisti del programa, ki je dolgoročnega značaja. Ker v obrazložitvi predlaganega odloka ni navedenih nobenih razlogov za odklonitev soglasja k celotnemu programu, ki je predložen pod naslovom »Program izobraževalne skupnosti SR Slovenije«, je komisija predlagala, da se predlagani odlok smiselno in tudi po naslovu prilagodi naslovu in smislu predloženega programa, zaradi česar naj se v naslovu odloka in v prvi vrsti njegovega besedila črta besedilo »za leto 1968«.

Predstavnica odbora za prosveto in kulturo republiškega zbora, ki je predlagatelj odloka, se je s predlagano spremembo strinjala.

St.: 022-166/68

Ljubljana, 19. 9. 1968

PREDLOG ODLOKA

o soglasju k sklepu skupščine republiške skupnosti socialnega zavarovanja delavcev SR Slovenije o stopnji dodatnega prispevka za invalidsko in pokojninsko zavarovanje

Na podlagi 148. člena ustave Socialistične republike Slovenije in v zvezi s tretjim odstavkom 109. člena temeljnega zakona o organizaciji in financiranju socialnega zavarovanja (Uradni list SFRJ št. 24-440/65, 57-946/65, 29-369/66, 52-618/66, 12-178/67 in 54-702/67) je Skupščina Socialistične republike Slovenije na seji republiškega zbora in na seji gospodarskega zbora sprejela

o d l o k

o soglasju k sklepu skupščine republiške skupnosti socialnega zavarovanja delavcev SR Slovenije o stopnji dodatnega prispevka za invalidsko in pokojninsko zavarovanje

I.

Daje se soglasje k sklepu skupščine republiške skupnosti socialnega zavarovanja delavcev SR Slovenije z dne 14. junija 1968 o dopolnitvi sklepa o višini dodatnega prispevka za invalidsko in pokojninsko zavarovanje za kritje večjih obveznosti invalidskega in pokojninskega zavarovanja, ki nastajajo zaradi vštavanja zavarovalne dobe s povečanjem in zaradi zmanjševanja starostnih mej za zavarovance na določenih delovnih mestih oziroma na določenih delih (Uradni list SRS, št. 36-390/65), s katerim je določena stopnja dodatnega prispevka za invalidsko in pokojninsko zavarovanje:

— v višini 1,80 % za delavce na določenih delovnih mestih oziroma na določenih delih, katerih se po temeljnem zakonu o pokojninskem zavarovanju šteje vsakih 12 mesecev dejanskega delovnega razmerja za 14 mesecev zavarovanja.

O B R A Z L O Ž I T E V

Odbor za gospodarsko programiranje in finance gospodarskega zbora je na svoji seji dne 5. septembra 1968 obravnaval sklep skupščine republiške skupnosti socialnega zavarovanja delavcev SR Slovenije z dne 14. junija 1968 o dopolnitvi sklepa o višini dodatnega prispevka za invalidsko in pokojninsko zavarovanje za kritje večjih obveznosti invalidskega in pokojninskega zavarovanja, ki nastajajo zaradi vštevanja zavarovalne dobe s povečanjem in zaradi zmanjševanja starostnih mej za zavarovance na določenih delovnih mestih oziroma na določenih delih, ki ga je skupščina republiške skupnosti socialnega zavarovanja delavcev SR Slovenije predložila v soglasje Skupščini SR Slovenije v skladu z določili 109. člena zakona o organizaciji in financiranju socialnega zavarovanja.

Odbor je predlagani sklep obravnaval in pri tem ugotovil, da je v predloženem sklepu višina stopnje dodatnega prispevka za invalidsko in pokojninsko zavarovanje določena v skladu z obstoječimi predpisi in da zagotavlja kritje večjih obveznosti tega zavarovanja, ki nastajajo zaradi vštevanja zavarovalne dobe s povečanjem.

Odbor za gospodarsko programiranje in finance predlaga, da Skupščina SR Slovenije da soglasje k predloženemu sklepu in sprejme odlok o soglasju k sklepu skupščine republiške skupnosti socialnega zavarovanja delavcev SR Slovenije o stopnji dodatnega prispevka za invalidsko in pokojninsko zavarovanje.

Odbor je za svojega predstavnika določil poslanca Ivana Lampiča.

St.: 19-2/68

Ljubljana, 5. 9. 1968

P O R O Č I L A

Predlog odloka o soglasju k sklepu skupščine republiške skupnosti socialnega zavarovanja delavcev SR Slovenije o stopnji dodatnega prispevka za invalidsko in pokojninsko zavarovanje je **zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije** obravnavala na svoji 132. seji dne 19. 9. 1968.

Uvodoma je bilo ugotovljeno, da je po določbi tretjega odstavka 109. člena temeljnega zakona o organizaciji in financiranju socialnega zavarovanja republiška skupščina pristojna za dajanje soglasja k sklepom skupščine republiške skupnosti socialnega zavarovanja o stopnjah prispevkov za invalidsko in pokojninsko zavarovanje.

V sklepu, h kateremu mora Skupščina SR Slovenije dati soglasje, je po ugotovitvi komisije višina stopnje dodatnega prispevka določena v skladu s pogoji iz 2. člena zakona o spremembah in dopolnitvah temeljnega zakona o organizaciji in financiranju socialnega zavarovanja (Uradni list SFRJ, št. 29/66), ni pa v skladu z določbami tega zakona končna določba obravnavanega sklepa (točka II.). Določba te točke, da se sklep »uporablja od 7. maja 1968«, tj. od

dneva uveljavitve zakona o delovnih mestih, na katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem (Ur. l. SFRJ, št. 17/68), namreč sploh ne spada v sklep o višini stopnje dodatnega prispevka, ker po 6. členu zakona o spremembah in dopolnitvah temeljnega zakona o organizaciji in financiranju socialnega zavarovanja (Ur. l. SFRJ, št. 29/66) začetka obveznosti plačevanja dodatnega prispevka ne določajo ti sklepi, ampak omenjeni člen zakona sam določa, da se obveznost plačevanja dodatnega prispevka po stopnjah, ki se določijo v teh sklepih, začne »od prvega dne naslednjega meseca po uveljavitvi posebnega zveznega zakona, s katerim bodo določena nova delovna mesta, na katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem«. Teh zakonov je lahko več in bo torej za delavce na delovnih mestih, določenih v različnih zakonih, tudi datum, ko se začne obveznost plačevanja dodatnega prispevka, različen. Razen tega pa je tudi za delovna mesta, določena v že sprejetem zakonu o delovnih mestih, na katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem (Ur. l. SFRJ, št. 17/68), datum 7. maj napačen. To je namreč dan uveljavitve tega zakona, 6. člen zakona o spremembah in dopolnitvah temeljnega zakona o organizaciji in financiranju socialnega zavarovanja pa določa, da se začne obveznost plačevanja dodatnega prispevka šele od prvega dne naslednjega meseca po uveljavitvi takega zakona, v konkretnem primeru torej od 1. junija 1968.

Predstavniki republiške skupnosti socialnega zavarovanja delavcev SR Slovenije je v zvezi s tem izjavil, da že pripravljajo novo besedilo obravnavanega sklepa, v katerem bodo v II. točki besede »uporablja pa se od 7. maja 1968« izpuščene, in da ga bodo predložili Skupščini SR Slovenije še pred sejama pristojnih zborov, ki dajeta soglasje k temu odloku. Komisija predlaga, da se v tem primeru odlok o soglasju sprejme, medtem ko k sedanjemu besedilu sklepa po njenem mnenju soglasja ne bi bilo mogoče dati.

St.: 19-2/68

Ljubljana, 20. 9. 1968

Odbor za delo republiškega zbora — poročilo z dne 12. 9. 1968, št. 19-2/68.

POROČILO

o izvajanju zakona o skupnostih otroškega varstva in o financiranju nekaterih oblik otroškega varstva v SR Sloveniji

Odbor za otroško varstvo je na seji dne 17. septembra 1968 razpravljal o poročilu o izvajanju zakona o skupnostih otroškega varstva in o financiranju nekaterih oblik otroškega varstva v SR Sloveniji in o težah za zakon o določitvi organa, ki odloča o pravici do otroškega dodatka, ki jih je Skupščini SR Slovenije predložila republiška skupnost otroškega varstva.

Odbor je menil, da je glede na kratek rok po sprejetju zakona težko dati realno oceno o izvajanju zakona, da pa je bil v tem času nedvomno storjen premik v pozitivni smeri.

Upoštevajoč sestav organov otroškega varstva v okviru temeljnih skupnosti je bil odbor mnenja, da ni v celoti realizirana intencija zakona, naj bi ti organi zajeli širok krog družbenih dejavnikov.

Odbor je kritično ocenil dejstvo, da večina občinskih skupščin še ni intenzivno začela z izdelavo programov otroškega varstva. Odbor je opozoril, da

morajo biti programi realni ter da je treba upoštevati tako potrebe kot tudi zmogljivosti. Zato je treba pri pripravi programov zagotoviti sodelovanje vseh družbenih dejavnikov, odgovornih in zainteresiranih za razvoj otroškega varstva. Odbor je poudaril, naj republiška skupnost otroškega varstva ter republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo tudi v prihodnje nudita občinam vso strokovno pomoč pri izdelavi programov otroškega varstva.

Odbor se je strinjal s stališčem republiške skupnosti otroškega varstva, da ni mogoče sprejeti realnega republiškega programa otroškega varstva, ne da bi bili predhodno sprejeti ustrezni programi v občinah.

Odbor je pozitivno ocenil dosedanje delo republiške skupnosti otroškega varstva in se strinjal s sklepi, sprejetimi na ustanovni skupščini. Odbor pa je poudaril, da je treba čimprej izdelati merila za delitev sredstev republiške skupnosti za dnevno varstvo otrok, da bi ta sredstva še v tem letu razdelili zainteresiranim koristnikom. Potrebno je tudi opozoriti temeljne skupnosti na možnost in pogoje za najetje bančnih kreditov iz sredstev federacije.

Kritično je bilo ocenjeno dejstvo, da občine v mejah svojih pristojnosti niso določile svojega deleža za dnevno varstvo otrok (12. člen zakona) ter da so številne občine spričo novega sistema financiranja otroškega varstva celo zmanjšale proračunska sredstva za dnevno varstvo otrok. Po mnenju odbora bi morale občinske skupščine to vprašanje čimprej rešiti, da bi lahko zagotovile potrebna sredstva v proračunih.

Odbor je poudaril, da bi morali delovne organizacije v večji meri angažirati pri pripravi in realizaciji programov otroškega varstva.

V razpravi o poslovanju republiškega sklada otroškega dodatka so prišle do izraza različne ocene o stanju sklada konec leta 1968. Po oceni republiškega zavoda za socialno zavarovanje bo sklad zaključil letošnje poslovanje s suficitom v višini 3–4 milijone din, republiška skupnost otroškega varstva pa pričakuje suficit v višini 1–2 milijona din. Po mnenju odbora bo treba presežek dohodkov nad izdatki predvsem nameniti za obratna sredstva sklada, ki morajo doseči vsaj višino enomesečnih izplačil.

Izraženo je bilo mnenje, da je cenzus za pridobitev pravice do otroškega dodatka glede dohodkov iz kmetijske dejavnosti prestrog in da bi ga bilo treba omiliti. Opozorjeno pa je bilo, da bi delna omilitev tega cenzusa povzročila znatno povečanje števila upravičencev do otroškega dodatka. Odbor je bil mnenja, da so z zakonom določeni cenzusi primerni ter da bi bilo treba enake cenzuse uveljaviti v prihodnjem letu.

Odbor je podprl stališče republiške skupnosti otroškega varstva, naj se v prihodnjem letu uveljavi ista stopnja prispevka za otroško varstvo kot je določena za 1968. leto.

V razpravi o tezah za zakon o določitvi organa, ki odloča o pravici do otroškega dodatka, se je odbor strinjal z načeli, na katerih naj bi temeljil zakon. Zadevni zakon bi bilo treba čimprej sprejeti, da bi lahko pravočasno izvedli vse potrebne priprave za prenos opravil od zavodov za socialno zavarovanje na občinske službe socialnega varstva. Odbor je poudaril, da bi morali zavodi za socialno zavarovanje poskrbeti, da bodo do konca leta odpravljeni vsi zastanki. Nekateri zavodi imajo namreč veliko število nerešenih zadev, službi otroškega dodatka pa ne posvečajo dovolj pozornosti.

Za poročevalca na seji zbora je odbor določil poslanko Milko Pogačar.

P R E D L O G

sklepov in priporočil za izboljšanje varstva starejšega prebivalstva

Socialno-zdravstveni zbor je na podlagi 153. člena ustave Socialistične republike Slovenije na seji dne 24. 5. 1968 razpravljal o družbeni skrbi za starejšo prebivalstvo. Ugotovljeno je bilo:

– od leta 1964, ko je socialno-zdravstveni zbor obravnaval varstvo starostnikov in razvoj gerontološko-geriatrične službe ter sprejel določena stališča, ni bil dosežen vidnejši napredek na tem področju. Skrb za starejše prebivalstvo še vedno ni sistematično organizirana. Razne službe in organizacije sicer veliko delajo na tem področju, vendar zaradi pomanjkljive koordinacije posameznih dejavnikov in pomanjkanja finančnih sredstev niso bili vedno doseženi zadovoljivi uspehi. Še zlasti je pereč problem varstva ostarelega kmečkega prebivalstva;

– razne oblike organizirane pomoči starejšim ljudem v okviru komun oziroma krajevnih skupnosti in domov za stare (sosedska pomoč, služba hišne pomoči, mreža servisov za razne manjše usluge) se le počasi razvijajo. Načelo humanosti in solidarnosti je prišlo v premajhni meri do izraza;

– še vedno nismo rešili osnovnih problemov domskega varstva: neustrezne kapacitete in pomanjkanje posteljnega fonda, profilacija domov ter zdravstveno varstvo in nega oskrbovancev. Večina domov za stare je v neustreznih stavbah s slabimi higienskimi in sanitarnimi pogoji. Za izboljšanje pogojev bivanja in za povečanje kapacitet so morali skrbeti domovi sami. Po ukinitvi republiškega sklada za socialne zavode zaradi pomanjkanja sredstev nismo realizirali izgradnje predvidenih kapacitet in profilacije domov. Od leta 1964 so se zmogljivosti domov povečale le za 340 postelj. Strukturi oskrbovancev (ca. 80 % bolnih) ne ustreza kadrovska zasedba zdravstvenih delavcev. Zato je zdravstveno varstvo in nega ostarelih nezadovoljiva. Tako stanje je posledica dejstva, da zdravstveno varstvo oskrbovancev ni v celoti financirano iz skladov zdravstvenega zavarovanja. V oskrbnini je namreč že sedaj vključen del stroškov za zdravstveno varstvo oskrbovancev, saj zdravstveni domovi ne priznavajo potrebnih sredstev za osebne dohodke zdravstvenih delavcev, zaposlenih v domovih za stare;

– inštitut za gerontologijo in geriatrijo je od ustanovitve v letu 1966 opravil pomembno delo. Široka dejavnost tega inštituta je otežkočena, ker ni ustrezno rešeno vprašanje njegovega financiranja.

Da bi zagotovili boljše varstvo starejšega prebivalstva, je socialno-zdravstveni zbor Skupščine SR Slovenije sprejel

I. S K L E P E

1. Izvršni svet naj do 31. 12. 1968 prouči možnosti za ponovno ustanovitev republiškega sklada za socialne zavode za financiranje preureditev in povečanje kapacitet socialnih zavodov.

2. Republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo naj:

– koordinira dejavnost inštituta za gerontologijo in geriatrijo, Rdečega križa Slovenije, skupnosti socialnih zavodov Slovenije, Društva upokojencev Slovenije, Društva socialnih delavcev in drugih republiških činiteljev na področju družbene skrbi za starejše prebivalstvo;

— do 30. 4. 1969 v sodelovanju z inštitutom za gerontologijo in geriatrijo, skupnostjo socialnih zavodov Slovenije in Društvom upokojencev Slovenije izdela program razvoja domskih kapacitet za posebne kategorije starejšega prebivalstva (družbeno neprilagojene in duševno prizadete moteče osebe);

— do 30. 4. 1969 določi strokovne in tehnične pogoje za delo domov za starejše prebivalstvo;

— do 30. 9. 1969 v sodelovanju z republiškim sekretariatom za finance, republiškim sekretariatom za gospodarstvo, republiško gospodarsko zbornico in republiško skupnostjo zdravstvenega zavarovanja kmetov analizira problematiko ostarelega kmečkega prebivalstva in ustrezno gradivo predloži skupščini.

Izvršni svet naj zagotovi potrebna finančna sredstva za izvedbo nalog iz druge, tretje in četrte alinee.

3. Republiški zdravstveni center naj do 31. 12. 1968 prouči umestnost obstoja oziroma razvoja dispanzerjev za starejše prebivalstvo.

4. Inštitut za gerontologijo in geriatrijo naj do 31. 12. 1968 izdela programe strokovnega usposabljanja zdravstvenih in drugih delavcev za delo s starejšim prebivalstvom v domovih in izven njih.

5. Višja šola za socialne delavce naj:

— do 31. 12. 1968 v sodelovanju z inštitutom za gerontologijo in geriatrijo ter društvom socialnih delavcev Slovenije izdela program podiplomskega izpopolnjevanja socialnih delavcev za delo s starejšim prebivalstvom;

— do 31. 12. 1968 v sodelovanju z Društvom socialnih delavcev Slovenije in Rdečim križem Slovenije izdela program usposabljanja prostovoljnih družbenih in drugih delavcev za delo s starejšim prebivalstvom;

— v sodelovanju z Društvom socialnih delavcev Slovenije in Rdečim križem Slovenije prouči oblike in način dajanja družbenega priznanja prostovoljnemu družbenemu delavcem za delo s starejšim prebivalstvom.

6. Republiška izobraževalna skupnost naj zagotovi potrebna sredstva za financiranje pedagoške in raziskovalne dejavnosti inštituta za gerontologijo in geriatrijo.

II. PRIPOROČILA

1. Občinske skupščine naj:

— poskrbijo za izboljšanje pogojev bivanja v domovih za stare in za povečanje kapacitet domov za upokojence in drugo starejše prebivalstvo ter zagotovijo, da bo v perspektivi v vsaki občini dom oziroma drugo organizirano bivališče za stare. V ta namen naj združujejo sredstva proračunov, sredstva namenskega sklada za reševanje stanovanjskih potreb upokojencev in druga sredstva;

— v sodelovanju s stanovanjskimi podjetji upoštevajo pri programiranju in izgradnji stanovanj tudi potrebe starejših ljudi ter zanje prilagodijo okrog 5 % stanovanj;

— poskrbijo za organiziranje in ustrezno izvajanje izvenzavodskih oblik varstva starejšega prebivalstva.

2. Društvo upokojencev naj sredstva sklada invalidsko-pokojninskega zavarovanja, namenjena za reševanje stanovanjskih potreb upokojencev, zagotovijo za izgradnjo domov za upokojence, ne pa za individualno izgradnjo stanovanj.

3. Skupost socialnih zavodov Slovenije naj:

— tudi v prihodnje posveča vso skrb materialnemu poslovanju domov za stare;

— do 31. 12. 1968 pripravi program dejavnosti domov za stare in ga predloži tudi Skupščini SR Slovenije.

4. Krajevne skupnosti, Rdeči križ, Zveza prijateljev mladine in druge družbene organizacije naj:

— intenzivneje razvijajo razne oblike organizirane pomoči starejšim ljudem;
— za izvajanje družbene skrbi za starejše prebivalstvo v večji meri vključujejo prostovoljne družbene delavce, ki so se že doslej uveljavili kot pomemben dejavnik na tem področju.

5. Komunalne skupnosti socialnega zavarovanja naj krijejo stroške zdravstvenega varstva zavarovancev v domovih za stare, upoštevaajoč kadrovske normative, ki jih je za socialne zavode določil republiški zdravstveni center.

St.: 511-2/68

POROČILA

Socialno-zdravstveni zbor je na 35. seji dne 24. maja 1968 razpravljao o družbeni skrbi za starejše prebivalstvo. Po vsestranski in temeljiti razpravi je zbor sprejel sklep, naj **odbor za socialno varstvo** pripravi osnutek priporočila in ga pred obravnavo na zboru predloži v mnenje občinskim skupščinam in drugim zainteresiranim dejavnikom.

Odbor je na seji dne 1. julija v sodelovanju z republiškim sekretariatom za zdravstvo in socialno varstvo izdelal osnutek priporočila. Osnutek je bil v začetku julija poslan v pripombe vsem občinskim skupščinam, Rdečemu križu Slovenije, republiškem zdravstvenemu centru, inštitutu za gerontologijo in geriatrijo, višji šoli za socialne delavce, republiški izobraževalni skupnosti, skupnosti socialnih zavodov in drugim družbenim dejavnikom.

Odbor je na seji dne 12. septembra razpravljao o pripombah k osnutku priporočila. Ugotovil je, da so pripombe do tega roka poslali le občinski skupščini Ljubljana-Siška in Krško, republiški zdravstveni center in regionalni zdravstveni center Novo mesto. V svojih pripombah je republiški zdravstveni center upošteval tudi pripombe vseh regionalnih zdravstvenih centrov in nekaterih večjih zdravstvenih zavodov. Iz navedenih pripomb izhajajo, da je treba sklepe in priporočila sprejeti, ker pomenijo koristen napotek za izboljšanje varstva starejšega prebivalstva. V pripombah je tudi poudarjeno, da morajo nosilci nalog z večjo odgovornostjo poskrbeti za dosledno izvedbo postavljenih nalog in da je treba določiti realne roke in zagotoviti potrebna sredstva za realizacijo teh nalog. V skladu s pripombami je odbor za izvedbo nekaterih nalog določil bolj realne roke.

Na osnovi ugotovitev o problematiki varstva starejšega prebivalstva s seje zbora 24. maja je odbor s sklepi določil naloge republiških organov in institucij, s priporočilom pa smernice občinskim skupščinam in drugim družbenim dejavnikom za delo na tem področju.

Odbor predlaga zboru, da sprejme predlog sklepov in priporočil za izboljšanje varstva starejšega prebivalstva.

Za poročevalca na seji zbora je odbor določil poslanca Jožeta Oblaka.

St.: 511-2/68

Ljubljana, 12. 9. 1968

Predlog sklepov in priporočil za izboljšanje varstva starejšega prebivalstva je **zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije** obravnavala na svoji 132. seji dne 19. 9. 1968.

Komisija je ugotovila, da obravnavani predlog sklepov in priporočil ni povsem usklajen z določbami poslovnika Skupščine SR Slovenije in z že uveljavljeno prakso glede oblike skupščinskih aktov. Tako ni pravilno, da nosi razdelek I. naslov »Sklepi«, ker so sklepi (oziroma sklepi in priporočila) naslov celotnega akta in ne zajemajo le točke, v kateri se nalagajo posamezne konkretne obveznosti, ampak tudi uvodni del akta (»ugotovitve«). Dalje ni pravilno, da se s sklepi nalagajo obveznosti tudi inštitutu za gerontologijo in geriatrico, višji šoli za socialne delavce in republiški izobraževalni skupnosti, ker se po 242. členu skupščinskega poslovnika lahko s sklepi nalagajo obveznosti le izvršnemu svetu in republiškim upravnim organom. Manjka tudi preambula pred naslovom akta. Glede na to bi bile potrebne naslednje spremembe in dopolnitve:

Naslov akta (s preambulo) in prvi odstavek besedila naj se glasita:

»Na podlagi 153. člena ustave SR Slovenije je socialno-zdravstveni zbor na seji dne ... sprejel

SKLEPE IN PRIPOROČILA

za izboljšanje varstva starejšega prebivalstva

Socialno-zdravstveni zbor je že na seji dne 24. 5. 1968 razpravljajal o družbeni skrbi za starejše prebivalstvo in pri tem ugotovil:«

Drugi odstavek na 2. strani in naslov »I. SKLEPE« naj se spremenita tako, da se bosta glasila:

»Da bi zagotovili boljše varstvo starejšega prebivalstva, socialno-zdravstveni zbor Skupščine SR Slovenije

I. nalaga naslednje obveznosti;«,

točke 4., 5. in 6. pa naj se iz prej omenjenih razlogov prenesejo iz tega razdelka v razdelek II.

Naslov »II. PRIPOROČILA« naj se spremeni v naslov »II. priporočila«.

K ostalemu besedilu sklepov in priporočil daje komisija naslednje pripombe oziroma predlaga naslednje spremembe in dopolnitve:

Drugi odstavek 2. točke pod I. (na 2. strani) naj se črta. Izvršni svet namreč v tem odstavku omenjenih finančnih sredstev ne more zagotoviti, ker bi to lahko storila le skupščina s spremembo proračuna; omenjeno pa je bilo, da bi bil tudi tak način zagotavljanja sredstev za naloge, ki se pojavijo med letom, nesprejemljiv, ker bi pomenil stalno spreminjanje proračuna. Za konkretni primer je bila komisija mnenja, da bo omenjene naloge, kolikor že zdaj ne spadajo v okvir redne dejavnosti sekretariata, le-ta moral vnesti v program svojega dela za leto 1969 in na ta način zagotoviti sredstva za njihovo izvršitev. Opozorjeno je bilo tudi, da bi bilo po določbi 56. člena poslovnika socialno-zdravstvenega zbora treba predlog sklepov in priporočil, ker vsebuje določbe, ki zahtevajo finančna sredstva, poslati tudi odboru republiškega zbora za proračun.

K 1. točki pod II. (na 3. strani) so bile izražene s strani posameznih članov komisije naslednje pripombe, v zvezi s katerimi pa komisija ni predlagala konkretnih sprememb in dopolnitev besedila, ker tudi ne zadevajo vprašanj skladnosti akta z našim pravnim sistemom: Ukrepov, ki naj bi jih storile občinske skupščine, naj priporočilo ne bi tako podrobno razčlenjevalo, ampak naj bi le na splošno priporočilo občinskim skupščinam večjo skrb za ta vprašanja, ker je podrobna izvedba in izbira poti za doseg te ciljev stvar občinskih skupščin samih. Glede druge alineje je bil izražen dvom v smiselnost takega priporočila glede na večinoma slab materialni oziroma finančni položaj upokojenecv in starih ljudi, ki zaradi tega najbrž ne bodo zainteresirani za nova stanovanja. Na splošno glede načina reševanja podobnih vprašanj pri nas in glede odnosa do občinske samouprave pri tem pa je bila izražena pripomba, da zgolj dajanje takih priporočil ni učinkovito in da bi bilo veliko koristneje nastopiti z izdelanimi programi posameznih akcij, kjer bi bil določen tudi nosilec akcije, ki bi bil za izvedbo odgovoren in ki bi organiziral konkretno sodelovanje z lokalnimi faktorji – tako kot to delajo tudi drugod po svetu.

Št.: 511-2/68

Ljubljana, 20. 9. 1968

OSNUTEK STALIŠČ, SKLEPOV IN PRIPOROČIL glede družbenoekonomskih izhodišč za oblikovanje dohodkov in kritje potreb splošne porabe v letu 1969

Skupščina SR Slovenije je na seji republiškega in gospodarskega zbora dne 28. oktobra 1968 sprejela naslednja

STALIŠČA, SKLEPE IN PRIPOROČILA

glede družbenoekonomskih izhodišč za oblikovanje dohodkov in kritje potreb
splošne porabe v letu 1969

Republiški, gospodarski, prosvetno-kulturni, socialno-zdravstveni in organizacijsko-politični zbor Skupščine SR Slovenije so na svojih sejah razpravljali o družbenoekonomskih izhodiščih za oblikovanje dohodkov in kritje potreb splošne porabe v SR Sloveniji za leto 1969, pri čemer so jim služila kot podlaga gradiva, ki sta jih predložila izvršni svet Skupščine SR Slovenije in republiški sekretariat za finance ter razprave v pristojnih skupščinskih telesih in posvetovanja s predstavniki občinskih skupščin.

I.

Dosedanji družbenoekonomski razvoj je omogočil dinamično rast gospodarstva, niso pa se vzporedno s tem razvijala tudi nekatera področja družbenih služb. Takšno nesorazmerje je zaostrovalo še dejstvo, da so se družbene službe v okviru skromnejših materialnih pogojev razvijale čisto ekstenzivno in niso reševale racionalno ključnih problemov svojega razvoja.

Razreševanje problemov splošne porabe, ki so se nakopičili v daljšem obdobju, se zato zaostuje iz leta v leto ter zahteva hitrih in učinkovitih ukrepov. K temu zavezuje Skupščino SR Slovenije tako družbeni plan razvoja SR Slovenije za obdobje 1966–1970, kot tudi vrsta že sprejetih obveznosti s področja izobraževanja in kulture, socialnega varstva in pokojninskega zavarovanja. Razen tega pa zahteva sedanji mednarodni položaj še posebne ukrepe glede okrepitev narodne obrambe in javne varnosti.

Reševanje perečih problemov splošne porabe pa sovпада s težavnim položajem, v katerem je sedaj naše gospodarstvo. Gospodarska reforma je postavila pred gospodarske organizacije vrsto problemov, ki izhajajo iz zahtevnejših pogojev gospodarjenja in bolj odprtega tržišča. V času od uveljavitve gospodarske reforme se sicer kaže v tem pogledu že vrsta ugodnih procesov, vendar pa se vzporedno s tem ugotavlja tudi težak položaj gospodarskih organizacij, na katerega med drugim vpliva tudi povečevanje družbenih in ostalih dajatev ter postopno zniževanje njihovega deleža na ustvarjenem družbenem proizvodu. To ima za posledico zmanjševanje njihove akumulativnosti v lanskem in tekočem letu. Takšno zmanjševanje lastne materialne osnove delovnih organizacij otežkoča izvajanje programa rekonstrukcije in modernizacije in zavira hitrejšo odpiranje novih delovnih mest, podjetja pa se ne morejo v zadostni meri usposablјati za nastopanje na notranjem in zunanem tržišču.

Sredstva delovnih organizacij za sklade so se zmanjšala v gospodarstvu SR Slovenije v letu 1967 nominalno za 2 %, v prvem polletju letošnjega leta pa so porasla le za 4 %, kar pomeni znatno zaostajanje za stopnjo rasti družbenega proizvoda. To ima za posledico tudi zaskrbljujoče znižanje stopnje investicij, ki je v trajnem padcu in znaša v letu 1967 le še okoli 20 % v družbenem proizvodu nasproti 25 % v merilu celotne države in nasproti 31 % v letu 1964. Delež delovnih organizacij v družbenem proizvodu se je znižal od 67,4 % v letu 1966 na 64,1 % v letu 1967 ter na 63,1 % v prvem polletju 1968.

Ta dejstva potrjujejo v skupščinskih razpravah močno in večkrat poudarjeno zahtevo, da ni mogoče dopustiti nobenega povečanja obremenjevanja gospodarstva, ker bi se s tem še poslabšali že tako skrajno zaostreni pogoji gospodarjenja.

Ob upoštevanju takšnega stanja v gospodarstvu je mogoče učinkovito pospešiti reševanje neobhodnih potreb splošne porabe samo z naslednjimi ukrepi:

1. skrajno varčevanje, učinkoviti ukrepi za racionalizacijo ter spremembo strukture porabe razpoložljivih sredstev, tako da bi jih usmerjali k reševanju ključnih potreb splošne porabe;

2. popolnejše ugotavljanje in zajemanje dohodkov na podlagi že obstoječih predpisov ob enotnejši in doslednejši davčni politiki;

3. uvajanje novih in povečanih virov dohodkov z namenom prerazdelitve sredstev iz osebne za splošno porabo, vendar tako, da bodo v prerazdelitvi prispevali relativno več občani z višjimi osebnimi dohodki;

4. prerazdelitev sredstev med federacijo in republiko na osnovi že predvidenega procesa zmanjševanja prispevkov federaciji.

Ukrepi za reševanje problemov splošne porabe pa morajo biti zastavljeni tako, da ne bodo zmanjševali interesa za boljše in kvalitetnejše delo za večjo poslovnost in gospodarsko aktivnost, ki ima za cilj povečanje dohodka in da ne bodo vodili k izenačevanju osebnih dohodkov, ker bi se takšni ukrepi neugodno odražali na gospodarskem razvoju, s tem pa tudi na razvoju splošne porabe.

II.

Sredstva za posamezne oblike splošne potrošnje se bodo v letu 1969 zagotavljala na podlagi naslednjih izhodišč, v okviru katerih bodo potrošniki samostojno razporejali razpoložljiva sredstva.

1. *Izobraževanje*

Osnova za izboljšanje materialnega položaja izobraževanja so sklepi in priporočila o materialnem položaju vzgoje in izobraževanja, ki jih je sprejela Skupščina SR Slovenije v letu 1968. V okviru teh sklepov in priporočil je treba v letu 1969 zagotoviti raven osebnih dohodkov na poprečni višini osebnih dohodkov enakih izobrazbenih stopenj doseženih v gospodarstvu leta 1967. Podlaga za izračun naj bo dejansko številčno stanje oziroma opravljanje pedagoške ure in obstoječa kvalifikacijska struktura prosvetnih delavcev. Za materialne izdatke se bodo zagotovila sredstva na ravni letošnjega leta, povečevala pa se bodo lahko šele od 1970. leta dalje. Obseg sredstev za investicije v šolstvu pa bo odvisen od prispevkov družbeno-političnih skupnosti, delovnih organizacij in občanov. Republiška izobraževalna skupnost bo razpolagala s sredstvi za investicije za osnovno šolstvo najmanj v isti višini kot v letu 1968.

2. *Kultura in znanost*

Financiranje kulturne dejavnosti, tako v republiki kot v občinah, se bo uveljavilo v večji meri prek samostojnih virov financiranja, kar pomeni samoupravno ureditev tega področja ter zmanjšanje odvisnosti od vsakoletnih proračunskih dotacij. Za leto 1969 je mogoče iz proračunskih sredstev zagotoviti le sredstva v višini sredstev iz preteklega leta, medtem ko je treba iskati nove vire dohodkov, ki bodo omogočili, v skladu s srednjeročnim planom, skladu za pospeševanje kulturnih dejavnosti izboljšanje financiranja in reševanje osnovnih problemov kulturnih ustanov, predvsem kar zadeva osebne dohodke.

Financiranje raziskovalnega dela bi se moralo v večji meri prilagoditi potrebam gospodarstva in družbenih služb ter na tej podlagi zagotavljati povečanje sredstev.

3. *Pokojninsko in invalidsko zavarovanje*

Pokrivanje nezadostnega priliva sredstev invalidsko-pokojninskega zavarovanja se je vršilo v preteklih letih iz postopnega zmanjševanja rezervnega sklada iz prejšnjih let. Rezerve so v glavnem izkoriščene, zato bo potrebno v letu 1969 z rednimi dohodki pokriti poleg z zakonom že določenih obveznosti tudi tiste obveznosti, ki so se v prejšnjih letih pokrivalo z rezervami. V letu 1969 se bo nadaljeval proces usklajevanja pokojnin do dokončne uskladitve, ki se bo lahko dosegla šele v prihodnjih letih.

Sredstva za pokojninsko in invalidsko zavarovanje je treba pokriti z obstoječo prispevno stopnjo. Za kritje primanjkljaja, ki bo pri tem nastal, bo izvršni svet Skupščine SR Slovenije predlagal prenos pristojnosti za določitev višine stopnje prispevka za stanovanjsko graditev na republiko. Stopnja prispevka naj bi se zmanjšala od 4 % na 2 %.

4. Zdravstveno zavarovanje

Financiranje zdravstvenega zavarovanja naj bi se vršilo v okviru obstoječe prispevne stopnje, kar naj bi zavarovalne skupnosti upoštevale pri dogovarjanju z zavarovanci. Rezerve za kritje nezadostnega priliva sredstev je treba iskati predvsem v nadaljnji racionalizaciji sedanjega poslovanja v zdravstvenih ustanovah in komunalnih zavodih za socialno zavarovanje, v povečanju udeležbe občanov pri koriščenju zdravstvenih storitev in zadrževanju denarnih nadomestil za časa odsotnosti z dela največ na sedanji ravni.

5. Otroško varstvo

Sredstva za otroško varstvo se bodo pokrivala v okviru obstoječe prispevne stopnje.

6. Republiški proračun

Na področju proračunske potrošnje se omejujejo materialni izdatki na raven preteklega leta, osebni izdatki pa bi smeli porasti največ do višine porasta družbenega proizvoda. V tem okviru je treba izboljšati predvsem strokovnost v državni upravi in dati prednost razvijanju inšpekcijske in davčne službe. Iz proračuna se zagotove za intervencije v gospodarstvu, poleg obvez po obstoječih predpisih, povečana sredstva za kmetijsko pospeševalno službo.

Na področju socialnega varstva se bodo zagotovila sredstva za kritje potreb, ki izhajajo iz zakonskih obveznosti. Poleg tega je predvideti sredstva za sprejete obveznosti na osnovi predpisov za izpopolnitev družbene skrbi za predvojne revolucionarje in borce NOV.

Na področju javne varnosti je zagotoviti sredstva za povečanje osebnih dohodkov in za nove namestitve miličnikov, za povečanje vzgojnega kadra in za kritje povečanih neobhodnih potreb za nabavo opreme ter za druge posebne namene. Predvideno financiranje narodnoobrambnega programa v okviru službe notranjih zadev je potrebno razporediti na več let.

Za financiranje potreb narodne obrambe bo treba zagotoviti sredstva na podlagi smernic, ki jih bo predlagala komisija za narodno obrambo pri Skupščini SR Slovenije.

Financiranje stanovanjske izgradnje za delavce v javni upravi bi morali izvajati prek uveljavljenega sistema kreditne politike ter v proračunu predvideti le morebitna manjša sredstva za najnujnejšo udeležbo.

III.

Predvideno povečanje potreb za splošno porabo zahteva previdnost pri oblikovanju in izvajanju davčne politike, ki ne sme izhajati samo iz fiskalnih, temveč predvsem iz ekonomskih načel. V okviru celotne republike je treba zagotavljati enotnost davčne politike, ki pa mora v polni meri upoštevati iniciativo in posebnosti posameznih območij. Občine bodo tako imele možnost upoštevati v davčni politiki svoje specifičnosti, tako glede formiranja sredstev, kot tudi glede potreb splošne porabe. Pri tem pa je treba odpraviti neskladja, ki so se pojavila v zadnjih letih na raznih področjih.

Davčna politika mora vzbujati razvoj posameznih dejavnosti ter usmerjati raven in strukturo potrošnje. Davčne politike pa ni mogoče uveljavljati ne da bi pri tem upoštevali položaj občana, tako s stališča njegove življenjske ravni, kot tudi s stališča stimulativnosti davčne politike za njegovo aktivno in samoupravno udejstvovanje v gospodarskem in družbenem življenju.

Osnovna oblika za pridobivanje dohodkov za splošno porabo mora biti dohodek prebivalstva.

Davčno službo bo treba krepiti, tako glede števila in kvalitete delavcev v tej službi, kot tudi glede uvajanja sodobnejših metod poslovanja.

V doslednem izvajanju davčne politike in veljavnih davčnih instrumentih so še vedno rezerve, ki lahko prispevajo k usklajevanju sredstev in potreb za splošno porabo. Težišče pokrivanja potreb mora temeljiti predvsem na izkoriščanju teh rezerv, poleg tega pa tudi na uveljavljanju novih oblik in stopenj zajemanja dohodkov na podlagi prelivanja sredstev iz osebne v splošno porabo. Ob povečanju stopenj in ob novih oblikah zajemanja dohodkov je treba zagotoviti, da bodo sorazmerno več prispevali občani z višjimi osebnimi dohodki.

Glede na zavzeta stališča, da se ne morejo povečevati družbene dajatve gospodarskih organizacij in da se povečane potrebe splošne porabe krijejo predvsem iz preraždelitve sredstev med osebno in splošno porabo, povečani prispevki ne smejo iti v breme gospodarskih organizacij.

V letu 1969 je pričakovati tudi, da federacija ne bo povečala svojih proračunskih izdatkov nad doseženo realizacijo v letošnjem letu, kar pomeni, da je mogoče pričakovati ob povečanju dohodkov zmanjšanje deleža federacije in s tem povečanje deleža za druge družbeno-politične skupnosti.

1. Politika prispevkov

Stopnje prispevkov iz osebnega dohodka iz delovnega razmerja bodo ostale še naprej proporcionalne, ker se bo progresija dohodkov močneje izražala v prispevku iz skupnega dohodka občanov.

Prispevek iz osebnega dohodka od kmetijske dejavnosti bo še naprej temeljil na katastrskem dohodku, ker zaenkrat ni možno uveljaviti drugačnih osnov. Dosedanje zelo neenotne davčne stopnje prispevkov je treba poenotiti tako, da se uporabi za celotno republiko proporcionalna davčna stopnja, pri čemer naj republika predvidi obvezno minimalno stopnjo za posamezne skupine katastrskih občin. Z davčno politiko je treba pospeševati modernizacijo kmetijstva, pri višinskih kmetijah pa tudi širše preusmerjanje dohodkov v vlaganja, ki bodo vplivala na višjo življenjsko raven na teh območjih.

Glede na splošni ekonomski položaj kmetijstva in glede na navedeno smer spodbujanja modernizacije kmetijstva ne pričakujemo povečanja mase prispevkov iz kmetijstva.

Za zagotovitev sodobnejšega načina obdavčevanja osebnega dohodka od kmetijske dejavnosti je potrebno začeti z reševanjem nekaterih temeljnih vprašanj s tega področja kot so ureditev katastra, revizija katastrskih okrajev, ažuriranje in izboljšanje statistične službe ter bonitiranje zemljišč.

Stopnje prispevkov iz osebnega dohodka od obrtnih in drugih gospodarskih dejavnosti so progresivne in enotne za proizvodno in storitveno obrt. Občine pa naj bi bile v okviru teh stopenj pooblašene, da določijo davčne olajšave za

tiste dejavnosti, za katere menijo, da je njih razvoj potrebno pospeševati glede na njihove specifične potrebe. Enotno progresivno davčno lestvico predpiše republika za vse občine, z zakonom pa jih pooblasti za določanje davčnih oprostitev in olajšav.

Obveznost vodenja poslovnih knjig ostane nespremenjena, potrebno pa je tehniko vodenja poenostaviti in prilagoditi dejanskim potrebam za pravično in dosledno odmero prispevkov in davkov.

Z doslednejšim ugotavljanjem dohodka in doslednejšo odmero je mogoče pričakovati v letu 1969 znatnejši porast prispevkov od obrtnih dejavnosti.

Prispevek iz osebnega dohodka od intelektualnih storitev je treba dosledneje zajemati ter izenačiti obveznost glede vodenja poslovnih knjig z obrtno dejavnostjo. Progresivno stopnjo prispevka predpiše republika in pooblasti občine za uvajanje oprostitev in olajšav.

Glede na povečane potrebe splošne porabe je treba povečati stopnjo prispevka iz skupnega dohodka občanov tako, da bi se znižala neobdavčena osnova ter povečala progresivnost zajemanja. Pri določanju stopnje tega prispevka je treba uvesti olajšave glede števila družinskih članov. Stopnje prispevka morajo biti postavljene tako, da ne bodo zmanjševale interesa za povečanje dohodka, da ne bodo povzročale neutemeljeno izravnavanje osebnih dohodkov, ter da bodo omogočale stimulatивно nagrajevanje strokovnih kadrov. Pri določanju stopenj je treba upoštevati tudi gibanje osebnih dohodkov v državi, ker se osebni dohodki v SR Sloveniji v primerjavi z Jugoslavijo, kljub hitrejšemu porastu proizvodnje in produktivnosti dela, že nekaj let v relativnih odnosih zmanjšujejo, posebno če upoštevamo višje življenjske stroške v Sloveniji.

2. Politika davkov

Pri maloprodajnem prometnem davku je treba doseči pri zveznih organih spremembo temeljnega zakona o prometnem davku tako, da se omeji prepoved uvajanja maloprodajnega prometnega davka le na osnovne življenjske predmete. Republike bi s tem pridobile možnost razširitve pravice predpisovanja prometnega davka tudi na nekatere doslej neobdavčene proizvode in usluge. Že za leto 1969 bodo skupščinski organi in izvršni svet Skupščine SR Slovenije zahtevali, da federacija ne bo več limitirala stopnje maloprodajnega prometnega davka; zato je možno predvideti tudi delno povišanje stopenj prometnega davka.

Pri določanju stopnje prometnega davka je treba upoštevati kupno sposobnost občanov. Prav tako je treba upoštevati vpliv stopnje prometnega davka na konkurenčnost proizvodnje in prometa blaga nasproti drugim področjem ter v ta namen usklajevati politiko davčnih stopenj z drugimi republikami.

Pri davkih od prometa od nepremičnin in pravic ter pri davku na dediščine in darila je treba dosledno uveljaviti odmero davka po dejanski vrednosti objekta ali pravice.

Pri davku na dediščine in darila pa je treba z ustrežno davčno politiko preprečiti drobljenje kmetijskih posestev. Z ustreznimi olajšavami je treba podpirati prostovoljno komasacijo kmetijskih površin med posameznimi kmetijskimi gospodarstvi.

Pri davku od dohodka od stavb je treba dosledno uveljaviti določbe glede obdavčenja počitniških hišic.

3. Politika taks

Določanje upravnih, sodnih in cestnih taks naj bi se glede vrste in višine v celoti prepustilo republiki in občinam. Takse, ki so sedaj neustrezno nizke, je treba povečati in zagotoviti več sredstev za potrebe financiranja splošne porabe in komunalnih dejavnosti.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije se bo zavzemal za to, da se določanje vrste in višine taks v celoti prepusti republiki.

IV.

Skladno z določili temeljnega zakona o ugotavljanju dohodkov v delovnih organizacijah je treba začeti z uvajanjem družbenega dogovarjanja med asociacijami delovnih organizacij, sindikati in družbeno-političnimi skupnostmi. Republika pa ima možnost, da že v letu 1969 uvede progresivno obdavčitev na sredstva podjetij, ki presegajo s sporazumom ali z zakonom določeno višino osebnih dohodkov.

Sredstva iz tega prispevka pa bi morali vrniti gospodarstvu, kar pomeni, da bi jih morali uporabiti za sanacijo gospodarskih organizacij, kot tudi za druge oblike pospeševanja gospodarskega razvoja, nikakor pa ne za potrebe splošne porabe.

V letu 1969 je treba uveljaviti tudi ukrepe, s katerimi bi preprečili ekscese za pridobivanje sredstev, ki niso rezultat dela ali pa izvirajo iz monopolnega položaja gospodarske organizacije ali drugih osnov, ki ne temelje na rezultatih dela.

V.

Skupščina SR Slovenije priporoča občinskim skupščinam, da v svoji proračunski politiki upoštevajo kriterije, ki jih s tem aktom uveljavlja republiška skupščina. Skupščina SR Slovenije pri tem zlasti priporoča občinskim skupščinam, da izhajajo pri oblikovanju svoje davčne politike in njihovih ukrepov iz možnosti in potreb občanov tako, da ne bo davčna politika le instrument za pridobivanje dohodkov, temveč tudi instrument za uveljavljanje samoupravnih pravic občanov ter za njihovo združevanje in povezovanje pri reševanju njihovih skupnih potreb.

Z nadaljnjim razvojem sistema financiranja družbeno-političnih skupnosti se bo jasneje opredelila funkcija republike in občine, kar bo omogočilo uveljavljanje trdnejših odnosov v sistemu financiranja njihovih potreb ter s tem tudi možnosti njihovega reševanja na lastni osnovi in za daljše perspektive.

Odnosi v delitvi proračunskih sredstev med republiko in občinami se ne smejo poslabšati na škodo občin, pri čemer pa so izvzete povečane obveznosti republiškega proračuna za narodno obrambo in javno varnost, za pokritje obveznosti iz sprejetih zakonov za socialno in borčevsko zaščito ter ne glede na morebitne prenose obveznosti s federacije na republiko.

Skupščina SR Slovenije poudarja, da se bodo dodatne potrebe, ki izhajajo iz iniciative in potreb občanov in delovnih organizacij, pokrivala na osnovi samoupravnega družbenega dogovarjanja samopriskevkov.

VI.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije bo podrobneje proučil utemeljenost vseh zahtev po povečanju splošne porabe, zlasti tistih, kjer gre za pomembnejša povečanja, ki bistveno vplivajo na spremembe v notranji strukturi osebne in splošne porabe in predložil Skupščini SR Slovenije uravnotežen predlog bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969 za republiko in občine.

POROČILO

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na svoji seji dne 24. oktobra 1968 obravnavala osnutek stališč, sklepov in priporočil glede družbenoekonomskih izhodišč za oblikovanje dohodkov in kritje potreb splošne porabe v letu 1969.

V načelni obravnavi je bila komisija uvodoma mnenja, da je priprava skupščinskega akta o družbenoekonomskih izhodiščih za oblikovanje dohodkov in kritje potreb splošne porabe v prihodnjem letu zelo pomembna naloga, ki zagotavlja, da bodo stališča za oblikovanje dohodkov proračuna in politika na tem področju za prihodnje leto pravočasno in vsestransko prediskutirana. Na potrebo po takšnih pripravah so doslej vsako leto opozarjale razprave ob sprejemanju proračuna in predpisov za njegovo realizacijo v Skupščini SR Slovenije in v občinskih skupščinah. Ob tem je bilo ugotovljeno, da bo za uresničevanje predloženih družbenoekonomskih izhodišč potrebno izdati vrsto novih predpisov oziroma spremeniti obstoječe republiške in tudi zvezne zakone. Ker je akt o družbenoekonomskih izhodiščih še v fazi osnutka in bo do sprejema dokončnega predloga akta preteklo še nekaj časa — obstaja bojazen, da bo za pripravo potrebnih predpisov ostalo premalo časa in jih bo treba sprejemati v hitrem oziroma skrajšanem postopku brez temeljite obravnave. Da bi se tej nevarnosti izognili, bi bilo po mnenju komisije potrebno hkrati s pripravo predloga akta o družbenoekonomskih izhodiščih pripravljati tudi vse potrebne izvedbene predpise, da bodo lahko normalno obravnavani in pravočasno sprejeti v skladu z določbo 50. člena temeljnega zakona o financiranju družbeno-političnih skupnosti (Uradni list SFRJ, št. 31/64), po kateri morajo biti proračuni praviloma sprejeti pred začetkom leta, na katero se nanašajo, in v skladu z določbo 16. člena temeljnega zakona o prispevkih in davkih občanov (Ur. list SFRJ, št. 32/64), po kateri se višina prispevkov oziroma davkov ugotavlja po predpisih, ki veljajo 1. januarja tistega leta, za katero se obveznost sprejme.

V zvezi z namero, da se zaradi zagotovitve proračunskih dohodkov za potrebe splošne porabe razširi prometni davek na doslej neobdavčene proizvode in storitve ter povečajo stopnje tega davka, je bilo v načelni razpravi opozorjeno, da bi večji premiki v tej smeri lahko imeli nezaželene posledice, ker bi padel promet, zlasti še, če v sosednji republici ne bi uvedli enakih dodatnih obremenitev. Prav tako bi s pretirano obdavčitvijo dohodka občanov lahko povzročili selitev strokovnih kadrov na območja z ugodnejšimi pogoji. Obstaja tudi nevarnost, da bi delovne organizacije zaradi ohranjanja realne vrednosti osebnih dohodkov nominalno povečevale osebne dohodke v škodo svojih skladov. Vse te in druge učinke povečanih obremenitev je zato treba temeljito proučiti in se odločiti za primerne obremenitve, ki glede na svoj obseg oziroma stopnjo objektivno ne bodo izzvale omenjenih negativnih posledic.

Ob tem je bilo tudi naglašeno, da je treba hkrati dosledno vztrajati pri največji štednji v splošni porabi in se energičneje lotiti zmanjševanja oziroma ukinjanja tistih institucij, ki niso nujno potrebne oziroma so za naše razmere in možnosti predimenzionirane.

V razpravi o podrobnostih je komisija sprejela naslednje pripombe oziroma predloge:

— Naslov akta ne ustreza določbam poslovnika Skupščine SR Slovenije o skupščinskih aktih. Po določbi 242. člena poslovnika zbori s sklepi ugotavljajo stanje ter »zavzemajo stališča«. Stališča torej niso akt, temveč so vsebina sklepa kot skupščinskega akta. Zato naj se naslov prilagodi določbam poslovnika tako, da se glasi: »Sklepi in priporočila o družbenoekonomskih izhodiščih za oblikovanje dohodkov in kritje potreb splošne porabe v letu 1969«.

— V zadnjem stavku drugega odstavka pod I. (2. stran) naj se besede »sedanji mednarodni položaj« nadomestijo z besedami »uresničitev koncepta vseljidskega odpora v primeru vojne«. Ustrezneje je namreč izhajati iz konkretne naloge, ki terja posebne ukrepe in ne iz trenutnega mednarodnega položaja. Smiselno gre vsekakor za uresničevanje koncepta vseljidskega odpora, ki je trajnejše narave.

— V 3. točki pod II. je besedilo drugega odstavka (peta stran) nejasno in ga je mogoče razumeti tako, da se nameravano znižanje stopnje prispevka za stanovanjsko graditev od 4 % na 2 % nanaša na celoten prispevek, ki se po zakonu o izločanju sredstev za stanovanjsko graditev (Uradni list SFRJ, št. 35/65 in št. 56/65) plačuje od osebnih dohodkov iz delovnega razmerja in od pokojnin oziroma invalidnin. Smiselno pa gre v tem primeru le za tisti del stanovanjskega prispevka, ki se plačuje od pokojnin ter invalidnin. Primanjkljaj v sredstvih za pokojninsko in invalidsko zavarovanje bi se po predlagani rešitvi zmanjšal tako, da bi se za polovico (2 %) zmanjšale obveznosti pokojninsko-invalidskega sklada v zvezi s plačevanjem prispevka za stanovanjsko graditev.

V navedenem smislu je treba besedilo zadnjega odstavka 3. točke precizirati.

— V 4. točki pod II. (5. stran) naj se v prvem stavku črta besedilo: »kar naj bi zavarovalne skupnosti upoštevale pri dogovarjanju z zavarovanci«.

Ta del stavka namreč ni smiselno povezan z izhodiščem, ki je vsebovano v prvem delu stavka glede stopnje prispevka, kajti skupnosti zdravstvenega zavarovanja neposredno in samostojno določajo stopnje prispevkov — glede na pričakovana sredstva pa se nato dogovarjajo oziroma sklepajo pogodbe z zdravstvenimi zavodi in ne z zavarovanci. Navedeni drugi del stavka je v tej zvezi zelo neprecizen in pomanjkljiv, pa tudi smiselno ne ustreza. Če bi na tem mestu predlagatelj akta želel še posebej poudariti naloge posameznih dejavnikov v financiranju zdravstvenega zavarovanja, bi bilo potrebno povsem novo in precizno besedilo tega stavka.

— V 6. točki pod II. (5. stran) je v četrtem odstavku omenjena »komisija za narodno obrambo pri Skupščini SR Slovenije«, ki sploh ne obstoja. Zato je treba na tem mestu navesti ali »odbor za notranjepolitična vprašanja in narodno obrambo republiškega zbora« ali pa »svet za narodno obrambo SR Slovenije«, kdor pač naj bi bil za predlaganje smernic določen.

— Besedilo zadnjega odstavka uvodnega besedila pod III. (6. stran) omenja pričakovanja o gibanju proračunskih izdatkov federacije in ne vsebuje nobe-

nega stališča ali nalog. V končnem besedilu predloga akta bodo odločitve v zvezi s proračunskimi izdatki federacije nedvomno že jasnejše in ne zgolj pričakovanja. Že zdaj so znani predlogi, da se zmanjšanje deleža federacije pri prispevku iz osebnega dohodka od delovnega razmerja ne bi smelo uporabiti za povečanje dohodkov ožjih družbeno-političnih skupnosti, temveč naj bi šel ta delež namensko gospodarstvu. Tako se tudi v osnutku izražena pričakovanja že kažejo kot dvomljiva. V tej zvezi bi bilo zato mogoče postavljati določeno stališče do formiranja proračunskih sredstev federacije — sedanje besedilo pa vsekakor ne ustreza.

— V točki 3. pod III. (8. stran) obstaja smiselno protislovje med besedilom prvega in drugega odstavka. V prvem odstavku je izraženo stališče, naj bi se določanje upravnih, sodnih in cestnih taks glede vrste in višine v celoti prepustilo republiki in občinam; po drugem odstavku pa se bo izvršni svet zavzemal za to, da se določanje vrste in višine taks »v celoti prepusti republiki«. Ker prav gotovo ni namen drugega odstavka v tem, da v nasprotju s prvim odstavkom izključi občine iz določanja vrste, zlasti pa višine taks, temveč gre verjetno za to, da se bo izvršni svet pri zveznih organih zavzemal za prenos ustreznih zakonskih pristojnosti v zadevah upravnih, sodnih in cestnih taks na republiko, je treba drugi odstavek 3. točke v tem smislu precizirati.

— V začetku prvega odstavka pod IV. (9. stran) je v prvi vrsti citirani naslov zakona pomanjkljiv in netočen. Treba ga je opisati s pravilnim naslovom »temeljni zakon o ugotavljanju in delitvi dohodka v delovnih organizacijah«.

— V prvi vrsti tretjega odstavka pod V. (10. stran) naj se besedilo spremeni tako, da se glasi: »Razmerje med proračunskimi dohodki republike in občin se ne sme ...«.

Glede na obstoječi sistem financiranja družbeno-političnih skupnosti namreč ne moremo govoriti o delitvi proračunskih sredstev med republiko in občino, ker ne gre za medsebojno razdeljevanje nekkih skupnih sredstev, temveč za določanje proračunskih dohodkov na ravni republike in na ravni občine. Smiselno gre v tej zvezi nedvomno za razmerja med proračunskimi dohodki republike na eni strani ter občin na drugi.

— Zadnji odstavek pod V. (10. stran) je v sedanji formulaciji mogoče razumeti tako, da Skupščina SR Slovenije določa pokrivanje dodatnih potreb na osnovi samoprispevkov in drugih samoupravnih odločitev občanov in delovnih organizacij. Ker gre za samoupravne odločitve občanov in delovnih organizacij, ki ne morejo biti obvezno vključene v določen sistem financiranja, bi bilo bolj na mestu stališče, ki bi izhajalo iz izhodišča, naj se dodatne potrebe, katerih ni mogoče kriti s sredstvi proračuna, financirajo s prispevki občanov in delovnih organizacij na podlagi njihovih samoupravnih odločitev.

— Končno je komisija opozorila, da je v II. prilogi »Ocena porabe na področju izobraževanja« prikazana »2 % obvezna rezerva, določena z zakonom ...«. Z zakonom o spremembi zakona o izobraževalnih skupnostih in o financiranju vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji (Uradni list SRS, št. 27/68) je bila namreč obvezna rezerva na tem področju izrecno zmanjšana na 1 % in sicer od 1. 1. 1968 dalje za nedoločen čas. V ponovnem predlogu za spremembe in dopolnitve navedenega zakona, ki je že predložen skupščini, pa v tej zvezi ni predlaganih nobenih sprememb.

Št.: 400-30/68

Ljubljana, 25. 10. 1968

PREDLOG**sklepov o nalogah na področju narodne obrambe**

Skupščina SR Slovenije je na podlagi 152. člena ustave Socialistične republike Slovenije na seji republiškega zbora dne 28. oktobra 1968 sprejela

SKLEPE**o nalogah na področju narodne obrambe**

Vsa slovenska javnost se dobro zaveda pomena obrambnih priprav za svoboden družbeni razvoj, ozemeljsko nedotakljivost države, nacionalno suverenost ter osebno varnost vsakega posameznika.

Državljeni sprejemajo, razumejo in odobravajo načela vseljidskega splošnega odpora, ki temelje na izkušnjah in tradicijah narodnoosvobodilnega boja, na naši samoupravni in socialistični družbi, v opori na lastne sile ter v neodvisni zunanji politiki. Za dosledno uveljavitev teh načel pa so nujne nadaljnje intenzivne in ustrezne organizacijske, materialne, strokovne in zakonske rešitve.

Skrb za narodno obrambo ni le naloga organov in svetov za narodno obrambo pri skupščinah, ampak je naloga vseh družbenih političnih skupnosti in njihovih organizmov, ki morajo vprašanje s tega področja stalno spremljati ter pravočasno ukrepati.

Ukrepi na področju narodne obrambe so torej trajna naloga vseh družbenih dejavnikov.

Na tej podlagi je Skupščina SR Slovenije sprejela naslednja

stališča:

1. Skupščina SR Slovenije sprejme ekspozé predsednika izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije Staneta Kavčiča o perečih vprašanjih s področja narodne obrambe kot osnovo splošne družbene opredelitve in neposredne aktivnosti v uveljavljanju načel in organizacije vsesplošnega ljudskega odpora.

2. Skupščina SR Slovenije se strinja s programom obrambnih ukrepov sveta za narodno obrambo SR Slovenije in z delom republiškega sekretariata za narodno obrambo, ki zagotavljajo organiziranost in pripravljenost organov, organizacij in državljanov za uspešno uresničevanje načel vsesplošnega ljudskega odpora.

Program obrambnih ukrepov na območju SR Slovenije, ki ga je že sprejel svet za narodno obrambo SR Slovenije in se že izvaja, je potrebno stalno dopolnjevati z novimi spoznanji in potrebami tako, da bo mogoče vse naloge, ki iz njega izhajajo, ustrezno in pravočasno izvajati.

3. Republiški upravni organi, občinske skupščine in njihovi upravni organi ter delovne in druge organizacije naj skladno s programom sveta za narodno obrambo preizkusijo in dopolnijo svoje že obstoječe načrte obrambnih nalog in ukrepov. Pri tem naj upoštevajo vse nove možnosti in naloge, ki izhajajo iz razširjene pristojnosti občinskih skupščin glede operativne uporabe enot teritorialne obrambe in izpeljejo vse naloge glede zavarovanja ozemlja in objektov, zaščite ljudi in materialnih dobrin, oblikovanja vojne organizacije družbenih organov ter priprav za učinkovito delovanje zvez, informacij, zdravstva, pre-

skrbe, prometa, proizvodnje ter komunalnih in drugih dejavnosti v izrednih razmerah.

V obrambne priprave morajo biti neposredno vključene krajevne skupnosti, posamezna naselja in delovne organizacije, tako da bodo sposobne organizirano in samostojno ukrepati.

4. Pristojna telesa Skupščine SR Slovenije in republiški sekretariati naj proučijo ter Skupščini SR Slovenije ter izvršnemu svetu predložijo predloge ukrepov za sistemsko ureditev financiranja zadev s področja narodne obrambe, ki so v pristojnosti republike, občin in delovnih organizacij. Predložijo naj tudi ustrezne načine kreditiranja ali drugačne stimulacije za potrebe stalnih zalog blaga in surovin. Tem nalogam naj se prilagodi tudi funkcija zavoda SR Slovenije za rezerve.

V izhodiščih družbenoekonomskega razvoja SR Slovenije za prihodnje obdobje je potrebno upoštevati in v proračunih družbeno-političnih skupnosti zagotoviti sredstva za kritje finančno-materialnih potreb narodne obrambe.

5. Skupščina pozitivno ocenjuje dosedanje delo in prizadevanja družbeno-političnih ter strokovnih organizacij in društev na področju narodne obrambe. Aktivno politično delo bo tudi v prihodnosti najmočnejša opora za izvajanje strokovno-operativnih nalog, ki izhajajo iz obrambnih priprav.

Družbeno-politične skupnosti, delovne in druge organizacije naj razvijajo in v prihodnje še bolj koordinirajo delo z družbeno-političnimi ter strokovnimi organizacijami in društvi in v sodelovanju z njimi zagotove obveščenost prebivalstva o vprašanih narodne obrambe.

6. Pouk predvojaške vzgoje v šolah in na univerzi naj se v okviru obstoječega fonda učnih ur kakovostno izpopolni in programsko aktualizira. Republiški sekretariat za prosveto in kulturo naj v sodelovanju z republiškim sekretariatom za narodno obrambo stori vse potrebno, da bo vsebina tega programa nudila primerno osnovo za nadaljnjo vzgojo na področju narodne obrambe.

Obrambno vzgojo v šolah je potrebno uskladiti z dejavnostjo društev in organizacij, ki skrbe za splošno, tehnično in drugo z obrambnimi nalogami povezano strokovno vzgojo. Družbeno-politične skupnosti in delovne organizacije naj takšnim društvom in organizacijam zagotovijo pogoje za delo.

Pospešeno naj se organizira ter izvede obrambna vzgoja za delavce v republiških in občinskih upravnih organih. Enako skrb pa je potrebno posvetiti tudi vzgoji zdravstvenih in drugih strokovnih delavcev glede na strokovne posebnosti pri opravljanju njihovih poklicnih dolžnosti v vojnih razmerah.

7. Radio, televizija, časopisje in kinematografija imajo izreden pomen za obveščenost in vzgojo najširšega kroga prebivalstva na vseh področjih narodne obrambe. Zato morajo to obveščenost stalno poglobljati, sodelovati pri usposabljanju ljudi za samozaščito ter jih seznanjati z osnovnimi nalogami in dolžnostmi v primeru vojne.

Omenjena sredstva javne komunikacije naj prilagodijo tem nalogam svojo organizacijo in tehnično opremljenost.

8. V zvezni skupščini so v razpravi predlogi zakonov o narodni obrambi, ki uveljavljajo načelo vsesplošnega ljudskega odpora ter dajejo na tem področju več pristojnosti in nalog republikam, občinam in delovnim organizacijam. Glede na to je potrebno naloge in ukrepe s področja narodne obrambe že sedaj izvajati v skladu z načelnimi rešitvami, ki jih predvidevajo ti zakoni.

Pristojna telesa Skupščine SR Slovenije naj v svojem prihodnjem delu izdajo potrebne republiške predpise, ki morajo uveljaviti enotno organizacijo obrambnih priprav in delovanje organov ter organizacij v primeru vojne. V skladu z novimi zakoni in predpisi o narodni obrambi je potrebno naloge in pristojnosti, ki iz njih izhajajo, urediti s statuti občin ter s splošnimi akti delovnih organizacij.

Skupščina SR Slovenije in njena telesa naj v prihodnjem obdobju obravnava vsa vprašanja obrambnih priprav.

9. Uresničevanje načel vsesplošnega ljudskega odpora ter usklajenega delovanja vojaškega in civilnega sektorja na področju narodne obrambe nalaga republiškim in občinskim upravnim organom, ki so pristojni za narodno obrambo, zahtevne in odgovorne naloge. Zato je potrebno zagotoviti, da se ti organi ustrezno organizirajo in da delajo v njih primerno usposobljeni kadri.

Št.: 021-11/61

POROČILO

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je obravnavala predlog sklepov o nalogah na področju narodne obrambe na svoji 134. seji dne 24. oktobra 1968.

Komisija k predlogu sklepov ni imela načelnih pripomb.

V podrobni obravnavi so bile predlagane naslednje spremembe v besedilu predloga sklepov:

N a s l o v naj se spremeni tako, da se bo glasil:

»SKLEPE IN PRIPOROČILA

o nalogah na področju narodne obrambe«

Predloženi akt se namreč v nekaterih točkah obrača tudi na občinske skupščine ter na delovne in druge organizacije, kar pa po skupščinskem poslovniku ni možno s sklepi, ampak le s priporočili. Po 242. členu poslovnika Skupščine SR Slovenije se namreč lahko s sklepi nalagajo obveznosti le izvršnemu svetu in republiškim upravnim organom.

V 8. točki naj se začetek prvega stavka drugega odstavka spremeni tako, da se bo glasil:

»Skupščina SR Slovenije bo izdala potrebne republiške predpise...«

Kar zadeva izdajanje predpisov, je namreč pravilneje govoriti, da jih izda skupščina kot taka, ne pa njena posamezna telesa; dikcijo »skupščina naj izda...« pa je treba spremeniti v »skupščina bo izdala...«, ker se ne sliši najbolje, če skupščina sama sebi nekaj nalaga.

Št.: 021-11/68

Ljubljana, 25. 10. 1968

OSNUTEK ZAKONA**o spremembah in dopolnitvah zakona o petdnevnem delovnem tednu
v SR Sloveniji**

1. člen

1. člen zakona o petdnevnem delovnem tednu v SR Sloveniji (Uradni list SRS, št. 5/68) se spremeni tako, da se glasi:

»S tem zakonom se v SR Sloveniji uvaja petdnevni delovni čas v okviru 42-urnega delovnega tedna.

Tedenski delovni čas se razporedi na ponedeljek, torek, sredo, četrtek in petek. V soboto se ne dela.«

2. člen

3. člen se spremeni tako, da se glasi:

»Razpored delovnega časa v okviru petdnevnega delovnega tedna določi za republiške uprave in druge organe in za organizacije, ki opravljajo zadeve, ki imajo pomen za republiko, izvršni svet Skupščine SR Slovenije, za občinske organe pa občinska skupščina. Ostali organi in organizacije iz 2. člena tega zakona določijo razpored delovnega časa sami.

Razpored delovnega časa v smislu prejšnjega odstavka se določi tako, da delovni čas obvezno zajema čas od 7. do 14. ure. Ob sredah je treba del dnevnega delovnega časa razporediti tudi na čas med 15. in 19. uro. Dnevni delovni čas ne sme presegati 10 ur.«

3. člen

V 4. členu se spremeni prvi odstavek tako, da se glasi:

»Organi in organizacije iz 2. člena tega zakona lahko svoj delovni čas razporedijo drugače, kot je določeno v prejšnjem členu tega zakona, če to terjajo posebne potrebe službe in narava dela.«

Drugi odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»Republiški državni organi in organizacije, ki opravljajo zadeve, ki imajo pomen za republiko, si morajo za drugačno razporeditev delovnega časa pri-
skrbeti poprejšnje soglasje izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, drugi organi in organizacije pa soglasje občinske skupščine.«

4. člen

5., 8., 10., 11. in 14. člen ter naslov drugega poglavja »2. POSEBNE DO-
LOČBE ZA REPUBLIŠKO UPRAVO IN DRUGE REPUBLIŠKE ORGANE«
se črtajo.

5. člen

9. člen se spremeni tako, da se glasi:

»Državni organi so dolžni v soboto, ko se ne dela, zagotoviti ustrezno de-
žurno službo, če to zahtevajo potrebe službe in narava dela v teh državnih
organih.«

6. člen

12. člen se spremeni tako, da se glasi:

»Izvršni svet Skupščine SR Slovenije in občinske skupščine morajo predpisati delovni čas po 3. členu tega zakona tako, da stopi v veljavo najkasneje do 30. 11. 1968. Do tega roka morajo tudi drugi organi in organizacije iz 2. člena tega zakona prilagoditi svoj delovni čas določbam tega zakona.«

7. člen

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije določi prečiščeno besedilo zakona o petdnevem delovnem tednu v SR Sloveniji, ki se objavi v »Uradnem listu SR Slovenije«.

8. člen

Ta zakon začne veljati naslednji dan po objavi v »Uradnem listu SR Slovenije«.

O B R A Z L O Ž I T E V

Petdnevni delovni teden je bil v SR Sloveniji uveden z republiškim zakonom o petdnevem delovnem tednu v SR Sloveniji (Ur. l. SRS, št. 5-27/68). Na podlagi zakona so prešli na nov delovni čas 1. marca 1968 republiški organi, za ostale državne organe in organizacije v SR Sloveniji, ki opravljajo zadeve javnega pomena, pa je zakon določil, da morajo svoj delovni čas prilagoditi določbam zakona čimprej, najpozneje pa do 1. septembra 1968. Pri prehodu na nov delovni čas so nastopile številne težave oziroma ga prav zaradi tega marsikateri organ oziroma organizacija ni uvedel. Že kmalu po sprejemu zakona o petdnevem delovnem tednu so bile javno izražene številne pripombe glede tega, da zakon ne zagotavlja boljše delovne storilnosti, po drugi strani pa globoko zadeva v delovne navade, življenjski ritem, način prehrane, izrabo prostega časa in družinske razmere zaposlenih.

Skupščini SR Slovenije so dali v tem obdobju predloge za spremembe in dopolnitve zakona:

- skupščina občine Maribor,
- skupščina občine Radlje ob Dravi,
- skupščina občine Radovljica,
- skupščina občine Slovenj Gradec.

Pripombe k novemu delovnemu času, ki ga uveljavlja omenjeni zakon, pa so Skupščini SR Slovenije poslale naslednje občine, organizacije in posamezniki:

– skupščine občin Hrastnik, Celje, Postojna, Tolmin, Mozirje, Slovenske Konjice, Sevnica, Lenart, Brežice, Črnomelj, Murska Sobota, Gornja Radgona, Krško in Ormož;

- republiški svet Zveze sindikatov;
- okrožno sodišče v Ljubljani;
- Langerholc Vinko iz Slovenskih Konjic;
- komisija za spremljanje priprav za prehod na petdnevni delovni teden.

Na podlagi omenjenih predlogov za spremembo zakona ter pripomb sta odbor za vprašanje javne uprave in splošne varnosti organizacijsko-političnega

zboru na seji dne 10. septembra ter odbor za organizacijsko-politična vprašanja republiškega zboru na seji 13. septembra obravnavala nastalo stanje pri izvažanju določb zakona o petdnevem delovnem tednu v SR Sloveniji in ugotovila:

— glede razporeditve dnevnega delovnega časa v okviru petdnevnega tedna so številne pripombe, ki ugotavljajo, da kasnejši začetek in konec dela ter enourni odmor med delom ne ustrezajo niti organizaciji in produktivnosti dela, niti potrebam in interesom občanov ter v upravnih organih zaposlenih delavcev;

— v delu javne uprave je potrebno zagotoviti določen dnevni delovni čas, v katerem poslujejo vsi organi in organizacije, ki opravljajo zadeve javnega pomena, poleg tega delovnega časa pa naj bi občinske skupščine oziroma drugi z zakonom pooblaščen organi imeli možnost razporediti ostanek delovnega časa v okviru 42-urnega delovnega tedna, primerno krajevnim razmeram ter potrebam občanov in delavcev, ki so zaposleni v teh organih;

— obstoječe stanje, ko se ne spoštujejo določbe zakona o dnevni razporeditvi delovnega časa, je nevdržno in ga je potrebno obsoditi, istočasno pa je potrebno sprejeti spremembe oziroma dopolnitve tega zakona v tem smislu, da se zagotovi enoten delovni čas za večino dnevnega delovnega časa.

Odbor za organizacijsko-politična vprašanja je tudi sklenil, da bo v primeru, če izvršni svet Skupščine SR Slovenije ne bi v razmeroma kratkem roku predložil predloga zakona za spremembo in dopolnitev zakona o petdnevem delovnem tednu v SR Sloveniji, sam izdelal osnutek takšnega zakona, v katerem bo upošteval predloge omenjenih občinskih skupščin ter drugih predlagateljev.

Na skupni seji dne 10. oktobra 1968 sta odbor za organizacijsko-politična vprašanja republiškega zboru in odbor za vprašanja javne uprave in splošne varnosti nadaljevala razpravo o predlogih za spremembo in dopolnitev zakona o petdnevem delovnem tednu v SR Sloveniji in obravnavala osnutek zakona, ki ga je izdelala delovna skupina odbora za organizacijsko-politična vprašanja na podlagi stališč, sprejetih na prejšnji seji ter predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o petdnevem delovnem tednu v SR Sloveniji, ki ga je skupščini SR Slovenije dne 8. oktobra 1968 predložil izvršni svet.

Odbora sta ugotovila, da predlog za izdajo zakona, ki ga je predložil izvršni svet, ne upošteva v zadostni meri pripomb, ki so bile dane v javni razpravi ter predlogov za spremembo zakona, ki so jih poslale že omenjene občinske skupščine. Pri tem sta sodila, da tako predlagane spremembe ne rešujejo bistva vprašanj in težav, ki nastopajo z novim delovnim časom, ker ne dajejo zadosti možnosti za prilagoditev dnevnega delovnega časa krajevnim potrebam in razmeram v občinah niti ne zmanjšujejo problemov, ki nastajajo glede prehrane, otroškega varstva ter drugih obeležij v osebni položaju delavcev, ki so zaposleni v organih uprave. Enako so ocenili predlog izvršnega sveta tudi na seji prisotni predstavniki občinskih skupščin.

Na podlagi navedene ocene in izjav predstavnikov občinskih skupščin, ki so predlagale spremembe in dopolnitve zakona, sta odbora sklenila, da pristojnima zboroma Skupščine SR Slovenije predlagata, da zavrnete predlog za izdajo zakona o spremembah zakona o petdnevem delovnem tednu, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet. Istočasno sta sklenila, da predložita zboroma osnutek zakona, ki upošteva pripombe in predloge javne razprave ter omenjenih občinskih skupščin ter drugih organizacij. Na seji prisotni predstavniki občinskih skupščin, ki so predlagale spremembe in dopolnitve ome-

njenega zakona, pa so izjavili, da umikajo te predloge, ker sodijo, da osnutek, ki ga predlagata odbora, vsebuje vse bistvene rešitve za spremembo dnevne razporeditve delovnega časa, ki so jih njihovi predlogi vsebovali.

Odbora utemeljujeta svoj osnutek zakona za spremembo in dopolnitev zakona o petdnevnem delovnem tednu v SR Sloveniji v podrobnosti z naslednjim:

Določbe 1. člena vnašajo večjo jasnost glede položaja, ki ga ima v delovnem tednu sobota, ko se ne dela, vendar se glede ostalih obeležij ta dan šteje kot del delovnega tedna in nima enakega položaja kot nedelja, ki je dela prost dan. Ta sprememba je nujna zaradi enotnega in nedvoumnega obravnavanja sobot v okviru določitve letnih dopustov in v drugih podobnih primerih.

Določbe 2. člena razporejajo dnevni delovni čas v okviru petdnevnega delovnega tedna tako, da so republiški upravni in drugi organi ter organizacije, ki opravljajo zadeve, ki imajo pomen za republiko ter drugi organi, ki jih določa zakon, dolžni poslovati dnevno od 7. do 14. ure ter ob sredah po dve uri v času med 15. in 19. uro. Na ta način zakon omogoča, da na posameznih območjih lahko občinske skupščine določijo začetek delovnega časa tudi pred 7. uro, sicer pa bodo organi in organizacije, ki delajo po določbah tega zakona, delali do eno uro več kot je obvezen obratovalni čas, ki ga določa zakon, to se pravi v ponedeljek, torek, četrtek in petek po 8 ur ter v sredo 10 ur dnevno. S takšno razporeditvijo dnevnega delovnega časa, v katerem je upoštevan polurni odmor je dosežena enakomerna obremenitev delovnih dni, razen srede, kar pa je kot enkratna izjema možna in upravičena. Po drugi strani pa se delovni čas v omenjenih štirih dneh premakne na zgodnejše ure in ima takšen obseg, da se delo konča najkasneje ob 15. uri. To pa je bila osnovna težnja vseh predlogov in pripomb, ki sta jih odbora upoštevala. Takšna razporeditev delovnega časa vnaša zadostno enotnost glede poslovanja javne uprave ter drugih organov in organizacij, ki jih določa zakon ter omogoča smotno organizacijo poslovanja teh organov.

Določbe 3. člena vnašajo samo redakcijsko bolj jasna določila glede tega, kdo je upravičen razporediti delovni čas drugače kot določa ta zakon ter glede tega komu in kdo daje soglasje za drugačno razporeditev.

Določbe 4. člena odpravljajo tiste člene dosedanjega zakona o petdnevnem delovnem tednu, ki so postali z uveljavitvijo novega delovnega časa brezpredmetni in v novem besedilu zakona niso potrebni.

Določbe 5. člena razširjajo dolžnost organov, v katerih zahtevajo potrebe službe in narava dela, da imajo v soboto dežurno službo tudi na čas po prehodnem obdobju do uveljavitve tega zakona in ne le do uveljavitve kot je to določal dosedanji 9. člen zakona.

Določbe 6. člena so povezane s spremembami v 3. členu in nalagajo izvršnemu svetu Skupščine SR Slovenije ter občinskim skupščinam, da izdajo odloke o razporeditvi dnevnega delovnega časa do 30. 11. 1968. Omenjeni rok je postavljen tako, da bi se zaradi splošne težnje za korekturo določil zakona glede dnevne razporeditve delovnega časa lahko prešlo na novo razporeditev s 1. decembrom letos. Do tega roka naj bi tudi drugi organi in organizacije, ki jih določa zakon, prilagodili svoj delovni čas uveljavljenim spremembam zakona.

Določbe 7. člena nalagajo zakonodajno-pravni komisiji Skupščine SR Slovenije, da izdela prečiščeno besedilo zakona o petdnevnem delovnem tednu, kar je potrebno zaradi tega, ker zadevajo spremembe in dopolnitve tega

zakona najširši krog občanov in je smotrno, da se izda zakon v prečiščenem besedilu.

Določba 8. člena, da začne veljati zakon naslednji dan po objavi, je utemeljena s tem, da se predloženi zakon sploh ne bo neposredno uporabljaj, ampak bodo za uporabo njegovih določb morali sprejeti predpise oziroma splošne akte izvršni svet, občinske skupščine oziroma prizadete organizacije. Šele ko bodo ti predpisi stopili v veljavo, bo začela veljati nova razporeditev delovnega časa. Z uveljavitvijo zakona naslednji dan po objavi pa bo omogočeno, da tiste občinske skupščine in delovne organizacije, ki to želijo lahko uvedejo novo razporeditev delovnega časa že pred z zakonom določenim rokom.

Odbora predlagata pristojnima zboroma Skupščine SR Slovenije, da obravnavata osnutek zakona kot predlog in utemeljujeta to z dejstvom, da je bila o razporeditvi dnevnega delovnega časa v okviru petdnevnega delovnega tedna dosedanja razprava že zelo široka, da je splošna težnja, da se določbe o dnevnih razporeditvi delovnega časa omenjenega zakona čimprej sprejme in dopolnijo in se tako uveljavi nova dnevna razporeditev ter se istočasno prekine neopravičljivo stanje, ko številne občinske skupščine, organi in organizacije določb dosedanjega zakona ne upoštevajo. Odbora opirata ta svoj predlog tudi na predloge predlagateljev sprememb in dopolnitev zakona, da se te čimprej uveljavijo. S sprejetjem zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o petdnevem delovnem tednu v SR Sloveniji po skrajšanem postopku bi se njegove določbe lahko uveljavile tako, da bi nova razporeditev dnevnega delovnega časa bila uvedena do 30. novembra letos.

Odbora sta za poročevalca na seji republiškega zbora določila predsednika odbora za organizacijsko-politična vprašanja Vladimira Zupančiča in na seji organizacijsko-političnega zbora predsednika odbora za vprašanja javne uprave in splošne varnosti dr. Branka Furlana.

POROČILA

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na svoji 132. seji dne 19. 9. 1968 obravnavala predloge za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o petdnevem delovnem tednu v SR Sloveniji, ki so jih predložile skupščine občine Radlje ob Dravi, občine Radovljica in občine Slovenj Gradec, na svoji 133. seji dne 10. 10. 1968 pa predlog za izdajo zakona o petdnevem delovnem tednu v SR Sloveniji, ki ga je predložil izvršni svet Skupščine SR Slovenije, osnutek zakona o petdnevem delovnem tednu v SR Sloveniji, ki ga je predložil odbor republiškega zbora za organizacijsko-politična vprašanja, in predlog zakona o petdnevem delovnem tednu v SR Sloveniji, ki ga je predložila skupščina občine Maribor.

Komisija je ugotovila, da so z gledišča ustavnosti, zakonitosti in skladnosti s pravnim sistemom vsi obravnavani predlogi za izdajo zakona kakor tudi obravnavani osnutek in predlog zakona sprejemljivi. Komisija je bila obveščena, da so na seji odbora republiškega zbora za organizacijsko-politična vprašanja predstavniki vseh 4 občin svoje predloge umaknili, ker podpirajo osnutek zakona, ki ga je predložil omenjeni odbor. Komisija je zato podrobneje obravnavala le predlog za izdajo zakona, ki ga je predložil izvršni svet, in osnutek zakona, ki ga je predložil odbor republiškega zbora za organizacijsko-politična vprašanja.

V načelni razpravi je bilo izraženo stališče, da bi v celoti enotna ureditev delovnega časa za vse državne organe in za vse organizacije, ki opravljajo zadeve javnega pomena, kakor to predlaga izvršni svet, z gledišča razmerja med zakonodajno funkcijo republike in normativno funkcijo občine ne bila najbolj priporočljiva, ker bi s tem republika po nepotrebnem pretrdo posegla v sfero avtonomne normativne dejavnosti občinskih skupščin in delovnih organizacij. Le-te bi ob temeljni enotnosti delovnega časa, ki jo zagotavlja osnutek zakona, ki ga je predložil odbor republiškega zbora za organizacijsko-politična vprašanja, s svojimi splošnimi akti lahko delovni čas bolj prilagodile krajevnim razmeram in konkretnim potrebam, zlasti potrebam občanov, ki imajo opravke na upravnih organih, sodiščih itd.

V obravnavi po členih je v zvezi z 8. členom osnutka zakona, ki ga je predložil odbor republiškega zbora za organizacijsko-politična vprašanja, t. j. v zvezi z določbo, da začne zakon veljati že naslednji dan po objavi, komisija sprejela razloge, ki jih je navedel predstavnik predlagatelja, kot dovolj utemeljene. Po njenem mnenju zlasti opravičuje skrajšanje običajnega sedemdnevnega vakacijskega roka dejstvo, da se predloženi zakon sploh ne bo neposredno uporabljal, ampak bodo za uporabo njegovih določb morali sprejeti svoje predpise oziroma splošne akte še izvršni svet, občinske skupščine oziroma prizadete organizacije. Šele ko bodo ti stopili v veljavo, bo začela veljati nova razporeditev delovnega časa. Hkrati bi se s tako določbo omogočilo, da tiste občinske skupščine in delovne organizacije, ki to želijo, lahko uvedejo novo razporeditev delovnega časa že s 1. novembrom t. l.

Št.: 14-9/68

Ljubljana, 10. 10. 1968

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na svoji 134. seji dne 24. oktobra 1968 obravnavala amandmaja izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije k osnutku zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o petdnevnem delovnem tednu (amandmaja, vsebovana v dopisu izvršnega sveta št. 14-7/68 z dne 21. 10. 1968).

Komisija je že na prejšnji seji opozorila, da bi v celoti enotna ureditev delovnega časa za vse državne organe in za vse organizacije, ki opravljajo zadeve javnega pomena z gledišča razmerja med zakonodajno funkcijo republike in normativno funkcijo občine ne bila najbolj priporočljiva, ker bi s tem republika pretrdo posegla v sfero avtonomne normativne dejavnosti občinskih skupščin in delovnih organizacij. To stališče velja seveda tudi za obravnavana amandmaja izvršnega sveta, s katerima bi se prav tako določila enotna ureditev delovnega časa za vse omenjene organe in organizacije. Dodatno k temu je treba opozoriti še na 6. točko prvega odstavka 9. člena zvezne ustave, po kateri obsega samoupravljanje v delovni organizaciji tudi pravico in dolžnost delovnih ljudi, »da določajo v skladu s splošnimi delovnimi pogoji delovni čas v delovni organizaciji«. Če bi torej za delovne organizacije iz 2. člena zakona predpis izvršnega sveta v celoti določil razpored delovnega časa, kakor to predlaga izvršni svet, bi to pomenilo tudi kršitev omenjene ustavne določbe. Komisija zato smatra, da amandmaja izvršnega sveta nista sprejemljiva.

Št.: 14-9/68

Ljubljana, 25. 10. 1968

OSNUTEK ZAKONA

o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov

(Drugi osnutek)

1. člen

V zakonu o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov (Uradni list SRS št. 5/64) se v 18. členu doda nov drugi in tretji odstavek, ki se glasita:

»Ne glede na določbe prejšnjega odstavka se obrtnih storitev za posameznike kot postranskega poklica ne more opravljati v naslednjih obrtnih dejavnostih: galvanizerstvo, avtomehanika, livarstvo, elektroinstalaterstvo, elektromehanika (previjanje motorjev, popravljanje in vzdrževanje električnih strojev idr.), elektromehanika za dvigala, mesarstvo (razen uslužnostnega klanja za potrebe gospodinjstva), instalaterstvo za vodovod, plinske napeljave in kanalizacijo (na novih zgradbah – nova dela), instalaterstvo za centralno kurjavo in klimatizacijske naprave (nova dela), kemično čiščenje, barvanje in impregniranje preje, tkanin in oblek, moško frizerstvo, žensko frizerstvo, kozmetika obraza in telesa, optika, emajliranje, cinkanje in kositrnanje, akumulatorstvo, rafinerija kovin.

»Če zahtevajo javne koristi, lahko republiški sekretar za gospodarstvo po zaslišanju gospodarske zbornice SR Slovenije uvrsti še druge podobne obrtne dejavnosti med obrtne dejavnosti iz prejšnjega odstavka ali pa jih iz njih izbriše.«

Sedanji drugi odstavek postane četrti.

2. člen

V 24. členu se doda nov tretji in četrti odstavek, ki se glasita:

»Ne glede na določbe prejšnjega odstavka lahko ustanovi obrtno delavnico le kdor ima strokovno izobrazbo po prvem odstavku tega člena za naslednje gospodarske dejavnosti, ki se štejejo za obrt: puškarstvo, strojno ključavničarstvo, orodjarstvo, avtomehanika (popravljanje in vzdrževanje motornih vozil), elektroinstalaterstvo, elektromehanika za hladilne naprave, elektromehanika (previjanje motorjev, popravljanje in vzdrževanje električnih strojev idr.), elektromehanika za radijske sprejemnike in televizorje, elektromehanika za telegrafske in telefonske naprave, elektromehanika za dvigala, avtoelektričarstvo, elektromehanika za gospodinjske stroje in aparate, inštalaterstvo strelodvodov, izdelovanje kozmetičnih sredstev in dišav, izdelovanje čistilnih sredstev (praškov, past, tekočin in pod.), izdelovanje tehničnih maziv, olj, praškov in drugih sredstev z gospodinjskim namenom, vulkanizacija, mesarstvo in izdelovanje klobas, slaščičarstvo, orientalsko slaščičarstvo, pekarstvo, izdelovanje oblatov, kornetov in suhega vlečnega testa za zavitke, predelovanje sadja, zelenjave in gozdnih sadežev ter izdelovanje sadnih sokov in močnih pijač, izdelovanje sodavice in drugih brezalkoholnih pijač, izdelovanje kisa, inštalaterstvo za vodovod, plinske napeljave in kanalizacijo, inštalaterstvo za centralno kurjavo in klimatizacijske naprave, zidarstvo in fasaderstvo, kamnoseštvo in izdelovanje umetnega kamna in predmetov iz naravnega in

umetnega kamna, tesarstvo, pečarstvo (keramičarstvo) za postavljanje peči in oblaganje s ploščicami, moško frizerstvo, žensko frizerstvo, kozmetika obraza in telesa, pedikura, optika (montiranje in popraviljanje vseh vrst očal), dimnikarstvo, cementninarstvo, akumulatorstvo in vodnjakarstvo, izdelovanje ortopedskih pripomočkov, izdelovanje kemičnih sredstev za uničevanje mrčesa in insektov.

Ce zahtevajo javne koristi, lahko republiški sekretar za gospodarstvo po zaslišanju gospodarske zbornice SR Slovenije uvrsti še druge podobne obrtne dejavnosti med obrtne dejavnosti iz prejšnjega odstavka ali pa jih iz njih izbriše.«

Sedanji tretji odstavek postane peti s tem, da se v njem besedi po »prejšnjem odstavku« nadomestiti z besedami »po drugem odstavku«.

3. člen

V 35. členu se doda 9. točka, ki se glasi:

»Če samostojni obrtnik, ki mu je bilo izdano dovoljenje za ustanovitev obrtne delavnice, ne vodi in ne opravlja sam obrtne dejavnosti (31. člen tega zakona).«

4. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS.«

OBRAZLOŽITEV

Po določbi 18. člena zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov (Uradni list SRS št. 5/64) se z obrtnimi storitvami za posameznike kot s postranskim poklicem smejo ukvarjati tudi osebe v delovnem razmerju, osebni upokojenci, vojni invalidi, delovni invalidi, gospodinje in drugi, ki niso v delovnem razmerju, če so za to strokovno usposobljeni in če tako svoje delo priglasijo za obrt pristojnemu upravnemu organu občine, v kateri imajo stalno bivališče. Z razširitvijo opravljanja obrtnih storitev za posameznike kot s postranskim poklicem pa se ni v ničemer pripomoglo potrošniku, ker so se več ali manj vsi, ki opravljajo obrtne storitve kot postranski poklic, usmerili na proizvodnjo celo z uporabo tuje delovne sile, čeprav je v drugem odstavku cit. člena določeno, da kdor opravlja obrtne storitve kot postranski poklic, ne sme uporabljati dopolnilnega dela drugih in ne sme imeti vajencev. Mnoge osebe v delovnem razmerju, ki imajo priglašeno obrt kot postranski poklic, izkoriščajo svoj uradni položaj, delovne prostore in delovne priprave v organizaciji, v kateri so zaposlene.

Ker pa pri sedanjem stanju v storitveni obrti ne bi bilo realno v celoti prepovedovati opravljanje obrtnih storitev za posameznike kot postranski poklic, je smotrno le, da se ne dovoli opravljanje obrtnih storitev za posameznike kot postranski poklic v tistih dejavnostih, kjer obstajajo posebni predpisi o higiensko-sanitarni ureditvi poslovnih prostorov, predpisi o zdravstvenem stanju oseb, ki to delo opravljajo ter tistih storitvah, kjer je od kvalitete dela odvisna varnost ljudi in premoženja, torej varnost potrošnikov in tudi varnost

okolice prostora. Te obrtne delavnice pa so po predlogu gospodarske zbornice SR Slovenije Ljubljana točno določene in spadajo v vrsto tistih dejavnosti, v katerih se ne bi dovolilo opravljanje obrtnih storitev za posameznike kot postranski poklic, ker zahteva narava same dejavnosti specifične pogoje poslovanja in tehnološkega postopka, ki zahtevajo posebne sanitarne in tehnične pogoje ter poslovne prostore, ki ustrezajo higienskimi in tehničnim predpisom.

Republiški zakon o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov (Ur. list SRS št. 5/64) je izdan v zvezi z zveznim splošnim zakonom o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov (Ur. list FLRJ št. 13/63), katerega norme so že po svoji naravi splošne. V tem smislu tudi 17. člen splošnega zakona (ki je dobesedno povzet v republiškem zakonu 18. člen) ni tako trdno določilo, da ne bi smela republika s svojim zakonom določiti iz javnih interesov izjem pri opravljanju obrti kot postranski poklic.

Po določbi 2. odstavka 24. člena zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov (Uradni list SRS št. 5/64) lahko ustanovi obrtno delavnico tudi kdor nima priznane strokovne izobrazbe, če dokaže, da je strokovno usposobljen za opravljanje določene obrti. Ta strokovna usposobljenost se po odredbi o preverjanju strokovne usposobljenosti za opravljanje obrti (Uradni list SRS št. 18/64) dokaže s pismenim potrdilom delovne organizacije oziroma obrtne delavnice samostojnega obrtnika, ki se ukvarja z dejavnostjo, katero želi prosilec opravljati kot obrt. Po tem določilo se šteje, da ima prosilec potrebno strokovno usposobljenost, če je dela, ki so značilna za zaproseno obrt, opravljal z uspehom najmanj tri leta.

Namen tega določila je bil, omogočiti čim večjemu številu obrtnih delavcev pridobitev obrtnega dovoljenja na podlagi tako liberaliziranih predpisov.

Praksa je pokazala, da je družbeno in ekonomsko tvegana izdaja obrtnih dovoljenj le na podlagi vpisa v delovno knjižico, da je prosilec tri leta opravljal dela, ki so značilna za zaproseno obrt in to predvsem za tiste dejavnosti, kjer so v veljavnosti posebni predpisi o zdravstvenih pogojih oseb, ki opravljajo ta dela (živilske stroke, brivsko-frizerske stroke, kozmetika) ter o strokah, kjer je zaradi nestrokovnih del lahko ogroženo življenje, varnost in družbeno premoženje ter premoženje občanov (kot elektroinstalaterstvo, montiranje strelovodov, zidarstvo, tesarstvo, montaža plinskih napeljav, avtomehanika, izdelovanje, kozmetičnih sredstev itd.).

S tem, da bi se v zakon o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov vnesla določba, da se nekatere obrtne delavnice ne morejo ustanoviti z dokazovanjem strokovne usposobljenosti, temveč le s predpisano strokovno izobrazbo, bi se tako zagotovila večja strokovnost pri izvrševanju tistih obrti, ki zadevajo varnost življenja in premoženja.

V zakonskem osnutku so naštetе obrtne dejavnosti (2. člen) po predlogu gospodarske zbornice SR Slovenije in nekaterih občinskih skupščin, za katere je obvezna strokovna izobrazba kot pogoj za ustanovitev obrtne delavnice. To pa velja le za nove primere, ko občan po objavi zakona želi ustanoviti obrtno delavnico iz obrtnih dejavnosti, ki so v zakonu naštetе. Tako ne bi prenehale tiste obrtne delavnice, ki so bile že ustanovljene po dosedanjih predpisih.

Tako v 1. členu kot v 2. členu so naštetе obrtne dejavnosti, v katerih določbe 18. člena oziroma 24. člena zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov ne bi prišle v poštev. Pooblastilo republiškem sekretariatu za gospodarstvo je s tem utesnjeno le na izjemne primere in nedvomno predstavlja le izvršilni predpis. Navedeni določili sta se vnesli v osnutek zakona z ozirom

na stališče odbora za proizvodnjo in promet republiškega zbora, da se naj republiškemu sekretarju za gospodarstvo omogoči uvrščanje še drugih podobnih obrtnih dejavnosti med našete, če to zahtevajo javni interesi.

Zakon o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov v 31. členu določa, da mora obrtno delavnico samostojnega obrtnika voditi in v njej opravljati posle tisti, ki mu je bilo izdano obrtno dovoljenje. To je smiselna potrditev 1. člena cit. zakona, ki določa, da občani lahko z osebnim delom in s svojimi sredstvi opravljajo obrt z namenom pridobivanja dohodka. Pokazalo pa se je, da nosilci posameznih dovoljenj dejansko ne opravljajo obrtne dejavnosti z osebnim delom in le posredno opravljajo obrtno dejavnost. Zakon o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov pa za tako kršitev zakona nima določenih sankcij, ki bi dajale, kolikor se taka kršitev ugotovi, pristojnim organom pooblastilo, da taka obrtna delavnica preneha. Z dopolnitvijo zakona v tem smislu bi lahko pristojni občinski organ takoj odločil, da taka obrtna delavnica preneha.

Z dopolnitvijo 35. člena, ki odloča, kdaj lahko občinski upravni organ, pristojen za obrt, odloči, da obrtna delavnica preneha, bi bila tako obč. upravnemu organu dana možnost, da, kolikor samostojni obrtnik ne vodi in ne opravlja z osebnim delom svoje obrtne dejavnosti, odloči, da obrtna delavnica preneha. S tem bi se doseglo, da samostojni obrtnik — nosilec dovoljenja dejansko tudi sam s svojim osebnim delom opravlja obrtno dejavnost.

Ker gre le za dopolnilne ukrepe na področju obrti, izvajanje zakona o spremembah in dopolnitvah zakona ne bo imelo novih finančnih obremenitev za republiški proračun oziroma občinske proračune.

POROČILA

Odbor za proizvodnjo in promet republiškega zbora je na seji dne 4. oktobra 1968 razpravljal o osnutku zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil republiški sekretariat za gospodarstvo.

Odbor meni, da se naj zakon obravnava po skrajšanem postopku v tem smislu, da se preskoči prva faza v postopku in se takoj obravnava osnutek zakona. Potreba po izdaji tega zakona izhaja iz razprave o problematiki obrtništva oziroma iz priporočil in sklepov o pogojih in možnostih razvoja obrti v SR Sloveniji, ki sta jih sprejela republiški in gospodarski zbor v mesecu juliju 1968.

Odbor je v načelni obravnavi o vsebini osnutka zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov ugotovil, da je predlagatelj smiselno upošteval vsebinske pripombe, mnenja in predloge, ki jih je dal odbor na prvotni zakonski osnutek, katerega je odbor obravnaval na svoji prejšnji seji, zato k vsebini zakona ni imel pripomb.

V podrobni razpravi po členih pa je odbor sprejel naslednje spremembe in dopolnitve in sicer:

— v 2. odstavku 1. člena naj se besedilo dopolni tako, da se glasi:

»Če zahtevajo javne koristi, lahko republiški sekretar za gospodarstvo po zaslišanju gospodarske zbornice SR Slovenije uvrsti še druge obrtne dejavnosti, ki zahtevajo poslovne prostore in posebne sanitarne in tehnične pogoje med obrtne dejavnosti iz prejšnjega odstavka ali pa jih iz njih izbriše.«

Navedeno dopolnitev je odbor sprejel na predlog predstavnika gospodarske zbornice SR Slovenije zaradi jasnejše formulacije besedila, s katerim naj se določno pove, da gre za obrtne dejavnosti, v katerih se zaradi narave dela zahtevajo posebni sanitarni in tehnični pogoji ter poslovni prostori, ki ustrezajo higienskimi in tehničnim predpisom.

– v 2. odstavku 2. člena naj se besedilo spremeni in dopolni tako, da se glasi:

»Če zahtevajo javne koristi, lahko republiški sekretar za gospodarstvo po zaslišanju gospodarske zbornice SR Slovenije uvrsti še druge obrtne dejavnosti, kjer je od kvalitete opravljenega dela odvisna varnost ljudi in premoženja med obrtne dejavnosti iz prejšnjega odstavka ali pa jih iz njih izbriše.«

Z navedenim dopolnilnim besedilom se v zakonu jasneje določi okvir tistih obrtnih dejavnosti, za katere se zahteva dokazovanje strokovnosti s predpisano strokovno izobrazbo. Beseda »podobne« (obrtne dejavnosti), ki ne izraža značaja teh obrti, se zbriše in nadomesti z navedenim dopolnilom.

S to spremembo in dopolnitvami zakonskega osnutka je soglašal tudi predlagatelj.

Odbor predlaga zboru, da sprejme osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov v predloženem besedilu s tem, da se upoštevajo navedene dopolnitve.

Za poročevalca odbora je bil določen inž. Jože Szabo.

Št.: 313-016/68

Ljubljana, 4. 10. 1968

O osnutku zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov, ki ga je pripravil republiški sekretariat za gospodarstvo, je odbor za storitvene in komunalne dejavnosti gospodarskega zbora razpravljajal na seji dne 9. septembra 1968. Glede na to, da je predlagatelj prvotni osnutek zakona umaknil, in dne 16. 9. 1968 poslal skupščini v obravnavo dopolnjen osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov, je odbor o dopolnjenem osnutku razpravljajal ponovno na svoji seji dne 8. oktobra 1968.

Odbor se je strinjal s predlogom republiškega sekretariata za gospodarstvo, da se zakon obravnava po skrajšanem postopku v tem smislu, da se preskoči 1. faza in se takoj obravnava osnutek zakona. Potreba po izdaji tega zakona izhaja iz razprave o problematiki obrtništva oziroma iz priporočil in sklepov o pogojih in možnostih razvoja obrti v SR Sloveniji, ki sta jih sprejela gospodarski in republiški zbor v mesecu juliju 1968. S tem je bila 1. faza dejansko že opravljena in ni več potrebe, da bi formalno razpravljali o predlogu za izdajo omenjenega zakona.

V načelni razpravi o vsebini osnutka zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov je odbor poudaril, da je v zadnjem obdobju na področju obrtništva pogosto prihajalo do raznih pomanjkljivosti, ki so bile predvsem odraz nezadostne strokovnosti in usposobljenosti nekaterih obrtnikov in premajhnega družbenega nadzorstva nad njihovim delom. Zaradi nestrokovno opravljenih del je včasih ogroženo življenje, varnost ali družbeno premoženje in premoženje občanov. Iz vseh teh razlogov je nujno,

da se bolj zaščitijo interesi občanov in družbe ter da se odpravijo negativne posledice, ki izhajajo iz neustrezne strokovne izobrazbe obrtnikov.

V razpravi je močno prišel do izraza dvom, če bomo lahko uspešno odpravili te pomanjkljivosti že samo s tem, da bomo le od novo prijavljenih obrtnikov zahtevali ustrezno strokovno izobrazbo. Poslanci so se zelo nagibali k stališču, da bi tudi obstoječim obrtnikom, ki po novem ne bodo izpolnjevali pogojev glede strokovne izobrazbe, dali primeren rok, v katerem naj bi pridobili predpisano strokovno izobrazbo. Prevladovalo pa je mnenje, da je sedanji razvoj v obrtništvu odraz zavestnih prizadevanj, da se čimprej razvijejo vse tiste deficitarne dejavnosti, ki so nujno potrebne in da so ravno ta prizadevanja vodila do popuščanja s strani občinskih in drugih organov glede strokovnosti in ostalih pogojev, ki so potrebni za opravljanje obrtne dejavnosti. Tudi zaradi stabilnosti sistema verjetno ne bi bilo prav, če bi pridobljene pravice, na podlagi dosedaj veljavnih predpisov, sedaj odvzemali. Odbor se za predlog, da se določi primeren rok za pridobitev strokovne izobrazbe obrtnikov, ki so dosedaj dokazovali svojo strokovnost, ni odločil tudi zato, ker ni imel potrebnih podatkov, na osnovi katerih bi lahko ugotovil, kakšne posledice bi tak ukrep lahko povzročil. Odločitev, da veljajo predvidene spremembe in dopolnitve zakona le za nove obrtnike, pa nujno zahteva povečan družbeni nadzor in večjo učinkovitost ter doslednost vseh inšpekcijskih služb na področju obrti.

Odbor je razpravjal dne 9. septembra 1968 tudi o pripombah občinskih skupščin Koper, Trebnje, Ljubljana-Center, Krško, Murska Sobota, Lendava, Novo mesto, Ajdovščina, Postojna in Lenart in pri tem zavzel naslednja stališča:

– predlog občine Trebnje, da se odvzame obrtno dovoljenje obrtnikom, ki v primernem prehodnem obdobju ne bi pridobili obvezno strokovno izobrazbo, odbor ni sprejel, ker je menil, da ni možno odvzeti dovoljenja osebam, ki so jih dobili po dosedaj veljavnih predpisih;

– prav tako se odbor ni strinjal z drugim predlogom občine Trebnje, da se prepove zasebnikom izdelovati sadne sokove, močne alkoholne pijače itd., ker je menil, da samo dejstvo, da obstajajo zadostne družbene kapacitete, ni opravičljiv razlog, da se ta dejavnost obrtnikom onemogoči. Če pa se pojavljajo razne pomanjkljivosti, naj se prvenstveno rešujejo z davčno politiko in z ustrezno družbeno kontrolo;

– predlog občine Ljubljana-Center, da se dopolni 35. člen zakona v tem smislu, da se odvzame obrtno dovoljenje, če samostojni obrtnik v šestih mesecih ne poravna družbenih obveznosti, odbor ni sprejel. Po mnenju odbora ta dopolnitev ni potrebna, ker je v 31. členu zveznega zakona o prispevkih in davkih občanov predvidena sankcija, ki dopušča odvzem premoženja oziroma stroje in opreme, s katerimi se obrt opravlja, kar praktično pomeni ukinitvev dejavnosti;

– predlog občine Lenart, da bi bilo treba ločeno obravnavati posamezne obrti in da bi pri ustanavljanju obrtnih delavnic, ki se ukvarjajo samo z drobno storitveno dejavnostjo, lahko še naprej zadostovala strokovna usposobljenost na podlagi preučitve ali posebnega testiranja pred komisijo, odbor ni sprejel, ker je menil, da bi bilo v praksi težko določiti merila za tako delitev, in da bi s tem odstopali od načela zagotovitve enakih pogojev poslovanja;

– glede predloga občine Murska Sobota, da se dopolni 77. člen zakona, je odbor menil, da je predlog že upoštevan v spremembah in dopolnitvah temeljnega zakona o prispevkih in davkih občanov.

V razpravi dne 8. 10. 1968 je odbor obravnaval tudi predloge občine Mozirje in ugotovil, da nov tekst zakonskega osnutka vsebuje pripombe, ki jih daje omenjena občina.

Odbor je na tej seji prav tako ugotovil, da dopolnjen tekst zakona vsebuje vse pripombe tistih občin, ki so zahtevale, da se za posamezne poklice zahteva strokovna izobrazba kot pogoj za opravljanje poklica.

V razpravi po členih odbor glede na navedena dejstva ni imel konkretnih amandmajev, pač pa je sprejel tiste spremembe in dopolnitve, ki jih je predlagal sam predlagatelj na seji in sicer:

K 1. členu: Nov 3. odstavek 18. člena se glasi:

»Če zahtevajo javne koristi, lahko republiški sekretar za gospodarstvo po zaslišanju gospodarske zbornice SR Slovenije uvrsti še druge obrtne dejavnosti, ki zahtevajo poslovne prostore in posebne sanitarne in tehnične pogoje, med obrtne dejavnosti iz prejšnjega odstavka ali pa jih iz njih izbriše.«

K 2. členu: Nov 4. odstavek 24. člena se glasi:

»Če zahtevajo javne koristi, lahko republiški sekretar za gospodarstvo po zaslišanju gospodarske zbornice SR Slovenije uvrsti še druge obrtne dejavnosti, kjer je od kvalitete opravljenega dela odvisna varnost ljudi in premoženja, med obrtne dejavnosti iz prejšnjega odstavka ali pa jih iz njih izbriše.«

Odbor predlaga zboru, da sprejme osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov v predloženem besedilu s spremembami in dopolnitvami k 1. in 2. členu.

Za poročevalca odbora je bil določen Anton Ladava.

Št.: 313-1/68

Ljubljana, 9. 10. 1968

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je obravnavala dopolnjeni osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov (osnutek z dne 16. 9. 1968) na svoji 133. seji dne 10. 10. 1968. Prvotni osnutek zakona (osnutek z dne 11. 7. 1968) je komisija obravnavala na svoji 131. seji dne 4. 9. 1968 in je o njem že dala poročilo.

Kot navaja republiški sekretariat za gospodarstvo v spremnem dopisu, je bil dopolnjeni osnutek zakona predložen zato, ker je bilo v izvršnem svetu zavzeto stališče, da se lahko vprašanje omejitev v opravljanju obrtnih storitev kot postranskega poklica uredi neposredno z republiškim zakonom, ne da bi bilo za to poprej potrebno predlagati spremembo zveznega splošnega zakona. Vendar pa v dopolnjeni osnutek ni bila vnesena le ta dopolnitev, ampak je bil hkrati tudi bistveno spremenjen sam koncept oziroma način urejanja teh vprašanj.

Prvotni osnutek je namreč glede ustanavljanja obrtnih delavnic z dokazovanjem strokovne usposobljenosti določal, da republiški sekretar za gospodarstvo predpiše, katere obrtne delavnice se ne morejo ustanoviti z dokazovanjem strokovne usposobljenosti, po dopolnjenem osnutku pa naj bi te obrtne dejavnosti (kakor tudi tiste, v katerih se ne more opravljati obrt kot postranski poklic) naštel neposredno zakon sam, vendar pa bi bilo republiškem sekretarju za gospodarstvo dano pooblastilo, da uvrsti med njih še druge podobne obrtne dejavnosti ali pa da nekatere od tistih, ki jih je zakon navedel, celo izbriše.

V taki ureditvi torej ni upoštevano stališče zakonodajno-pravne komisije k prvotnemu osnutku zakona, po katerem ni pravilno prepustiti republiškem sekretarju za gospodarstvo, da lahko sam arbitrarno določa te dejavnosti, ampak bi bilo treba v zakonu vsaj načelno in po njihovih splošnih značilnostih označiti prizadete obrtne dejavnosti, tako da bi bil predpis republiškega sekretarja za gospodarstvo res le izvršilni predpis k zakonu, ker bi bil pri konkretnem določanju teh dejavnosti omejen z načelno določitvijo kroga teh obrtnih dejavnosti.

Z amandmajema odbora za proizvodnjo in promet republiškega zbora k 1. in 2. členu bi bila ta pomanjkljivost sicer odpravljena, vendar pa v konceptu dopolnjenega osnutka ni sporno samo to, ampak tudi ureditev, po kateri prizadete obrtne dejavnosti sicer taksativno našteje sam zakon, vendar pa je dano republiškem sekretarju za gospodarstvo pooblastilo, da ta seznam z izvršilnimi predpisi širi ali oži. Taka ureditev je z zakonodajnega gledišča nepravilna, ker se tako z izvršilnimi predpisi ne izvršujejo oziroma razčlenjujejo zakonske določbe, v čemer je edino lahko funkcija izvršilnega predpisa, ampak se z njimi zakonske določbe spreminjajo, kar pa je povsem nesprejemljivo.

Poleg tega, kar je bilo že zgoraj omenjeno, se pri predvideni dopolnitvi 18. člena zakona postavlja tudi vprašanje skladnosti te dopolnitve s splošnim zakonom o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov (Uradni list FLRJ, št. 13/63). 17. člen splošnega zakona namreč (enako kot 18. člen republiškega zakona, ki je po njem dobesedno povzet) določa, da se smejo z obrtnimi storitvami za posameznike kot s postranskim poklicem ukvarjati tudi določene kategorije oseb, za katere postavlja le dva pogoja: da so strokovno usposobljeni in da tako svoje delo prijavijo za obrt pristojnemu občinskemu upravnemu organu. Republiški zakon bi nedvomno lahko postavil še dodatne pogoje, če bi to zahteval javni interes (lahko bi npr. določil, da obrti kot postranskega poklica ne more opravljati tisti, kdor nima poslovnih prostorov in kdor ne izpolnjuje predpisanih posebnih sanitarnih in tehničnih pogojev), mnogo bolj vprašljivo pa je, ali lahko republiški zakon določi, da v tistih obrtnih dejavnostih, ki zahtevajo poslovne prostore in posebne sanitarne ter tehnične pogoje, izvrševanje obrti kot postranskega poklica sploh ni dovoljeno – torej tudi ne v primeru, če bi interesent vse te zahtevane pogoje izpolnjeval. To namreč ne bi bilo več določanje dodatnih pogojev ob spoštovanju načela iz 17. člena splošnega zakona, da določene kategorije ljudi tako dejavnost lahko opravljajo, ampak bi se lahko tolmačilo že kot poseganje v načelo samo, torej kot kršenje načela, da se s tako dejavnostjo ljudje lahko ukvarjajo, če izpolnjujejo zahtevane pogoje.

Pojmovanje, da taka sprememba republiškega zakona brez poprejšnje spremembe splošnega zakona ni možna, je očitno prišlo do izraza tudi v priporočilih in sklepih za nadaljnji razvoj obrti v SR Sloveniji (Uradni list SRS, št. 27/68), ki jih je skupščina sprejela julija letos. Točka 1 pod II. izrecno nalaga pristojnim odborom zborov Skupščine SR Slovenije, da v sodelovanju z izvršnim svetom predložijo zvezni skupščini »zahtevo za spremembo temeljnega (pravilno: splošnega) zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov«, s katero naj se določi, »da se ne more opravljati obrt kot postranski poklic v storitvenih dejavnostih, ki zahtevajo poslovne prostore in posebne sanitarne in tehnične pogoje«.

V vsakem primeru pa bi bilo po mnenju komisije treba v prehodnih določbah določiti tudi prehodni režim, to je rok, v katerem bi prizadeti imeli možnost, da izpolnijo ostrejšje pogoje za opravljanje obrti kot postranskega poklica ali da ustanovijo obrtno delavnico, če opravljanje obrti kot postranskega poklica v

določeni dejavnosti ne bi bilo več možno. Iz obrazložitve osnutka zakona kakor tudi že iz dikcije predvidene dopolnitve 18. in 24. člena je namreč razvidno, da pri dopolnitvi 24. člena prenehanje obrtnih delavnic, ki so bile že ustanovljene po dosedanjih predpisih, ni predvideno, medtem ko bi po predvideni dopolnitvi 18. člena prizadeti morali prenehati opravljati obrtne storitve kot postranski poklic.

Enako kot pri predvideni dopolnitvi 18. člena se tudi pri predvideni dopolnitvi 24. člena postavlja vprašanje skladnosti te določbe s splošnim zakonom o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov. Tudi tu je iz analognih razlogov zelo vprašljivo, ali lahko republiški zakon za celo vrsto obrtnih dejavnosti izključi veljavnost drugega odstavka 20. člena omenjenega splošnega zakona. Razen tega je treba tudi pri tem vprašanju opozoriti na že omenjena priporočila in sklepe za nadaljnji razvoj obrti v SR Sloveniji, kjer je v 2. točki pod II. naloženo izvršnemu svetu, da predloži Skupščini SR Slovenije predlog za spremembo zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov v tej smeri, »da se zaostrijo pogoji za opravljanje tistih strok obrtnih dejavnosti, ki zadevajo varnost življenja in premoženja«. Predvideva dopolnitev 24. člena dejansko sicer tudi pomeni zaostritev pogojev za opravljanje tistih obrtnih dejavnosti, ki zadevajo varnost življenja in premoženja, vendar pa bi bila izvršitev omenjenega sklepa možna tudi na kakšen drug način, ki z vidika skladnosti republiškega zakona s splošnim zakonom ne bi bil sporen. Zaostritev omenjenih pogojev je namreč možna ne le s tem, da se v določenih obrtnih dejavnostih prepove ustanavljanje obrtnih delavnic z dokazovanjem strokovne usposobljenosti, ampak tudi s tem, da se za te obrtne dejavnosti zaostri samo dokazovanje strokovne usposobljenosti, kar bi republiški zakon lahko določil – verjetno pa bi se to v skladu s tretjim odstavkom 24. člena republiškega zakona lahko uredilo celo z izvršilnim predpisom republiškega sekretarja za gospodarstvo.

Komisija je tudi menila, da posplošeno sklicevanje na javne koristi (v drugem odstavku predlagane dopolnitve 18. in 24. člena) ne zadošča in da bi bilo treba te javne koristi boljše označiti.

Št.: 313-1/68

Ljubljana, 14. 10. 1968

PREDLOG ODLOKA

o finančnem programu za financiranje obnove stavbe Muzeja ljudske revolucije v Ljubljani

I.

S tem odlokom se ureja financiranje obnove stavbe Muzeja ljudske revolucije na Celovški cesti št. 23 v Ljubljani, katere investitor je Muzej ljudske revolucije.

II.

Investicija iz prejšnje točke obsega: obnovo fasade na celotni stavbi, obnovo strehe, žlebov in vmesnega odtoka, obnovo ometa ter oken in vrat.

Skupna vrednost investicije znaša 106 966 din in obsega vrednost gradbenih, kleparskih in mizarških del ter plačilo 10-odstotnega garancijskega pologa.

Sredstva v višini 97 415 din so namenjena za financiranje gradbenih, kleparskih in mizarških del ter za plačilo 2-odstotnega prispevka za Skopje, sredstva v znesku 9551 din pa za plačilo 10-odstotnega garancijskega pologa.

Sredstva garancijskega pologa v višini 10 % od skupnega zneska investicije so namenjena za zavarovanje plačila investicijskih stroškov, ki bi presegali stroške po investicijskem programu. Sredstva za garancijski polog zagotovi investitor. Neporabljeni del garancijskega pologa vrne banka investitorju, ko predloži potrdilo, da so terjatve za investicijska dela poravnane.

III.

Sredstva za izvršitev del v znesku 97 415 din zagotovi v letu 1968 SR Slovenija iz sredstev proračuna SR Slovenije za leto 1968. Sredstva za plačilo garancijskega pologa v znesku 9551 din zagotovi investitor.

IV.

Za izvajanje tega finančnega programa neposredno skrbita republiški sekretariat za prosveto in kulturo ter republiški sekretariat za finance.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije predloži po končani obnovitvi Skupščini SR Slovenije poročilo o izvršitvi tega finančnega programa.

V.

Ta odlok začne veljati naslednji dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

O B R A Z L O Ž I T E V

Poslopje Muzeja ljudske revolucije v Ljubljani je bilo zgrajeno že v 18. stoletju in zahteva zato pogostna vzdrževalna dela. Trenutno je poslopje v takem stanju, da z obnovitvenimi deli ni mogoče več odlašati, ker bi se z nadaljnjim propadanjem poslopja škoda še povečala in s tem tudi stroški za ureditev poslopja.

Potrebna so naslednja obnovitvena dela:

	din
1. Nova fasada na celotni stavbi in obnova polovice ometa, ker na severni in zahodni strani omet že močno odpada. Stroški obnove za okrog 1600 m ² površine znašajo	56 000
2. Obnova 62 oken v skupni površini 350 m ² . Zaščitna barva oken na celotni stavbi je popolnoma dotrajana, vlaga in toplotne razlike so uničile tudi les. Pleskanje oken z obžiganjem oziroma odstranjevanjem stare barve bi veljalo	31 040
3. Obnova žlebov na strehi in vmesnega odtoka. Ob vsakem večjem nalivu vdre zaradi slabih žlebov in vmesnega odtoka voda v dvorane muzeja. Pri tem se poškodujejo zidovi in jih je potrebno zato pogosteje pleskati. Stroški obnove žlebov in vmesnega odtoka bi znašali	4 125

4. Obnova strehe. Nadomestiti je treba okrog 500 komadov dotrajane in poškodovane opeke, ki jo bo treba izdelati po posebnem naročilu	
Stroški obnove strehe znašajo	1 518
5. Popravilo oken in vrat znaša po predračunu	2 822
Stroški popravil stavbe Muzeja ljudske revolucije v Ljubljani znašajo po predračunih izvajalcev del	95 505
2% prispevek za Skopje od vrednosti vseh investicijskih del (od 95 505 din)	1 910
<hr/> Skupaj	
	97 415

Za zavarovanje izplačila investicijskih stroškov, ki bi presegali stroške po investicijskem programu, mora investitor zagotoviti pred pričetkom gradnje 10% garancijski polog od vrednosti investicijskih del. Vrednost investicijskih del brez prispevkov znaša 95 505 din, 10% znesek od te osnove znaša 9551 din.

Skupna vrednost investicije za Muzej ljudske revolucije v Ljubljani znaša 106 966 din in obsega:

	din
1. vrednost investicijskih del	95 505
2. 2% prispevek za Skopje	1 910
3. 10% garancijski polog od vrednosti investicijskih del	9 551
<hr/> Skupaj	
	106 966

Sredstva za financiranje investicijskih del v znesku 97 415 din naj zagotovi v letu 1968 SR Slovenija iz sredstev proračuna SR Slovenije za leto 1968. Sredstva za plačilo garancijskega pologa v znesku 9551 din zagotovi investitor.

POROČILA

Odbor za proračun republiškega zbora in odbor za družbenoekonomski sistem organizacijsko-političnega zbora — poročilo z dne 11. 10. 1968, št. 402-75/68.

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije — poročilo z dne 10. oktobra 1969, št. 402-75/68.

PREDLOG ODLOKA

o spremembi odloka o finančnem programu za financiranje namestitve ogrevalnih in prezračevalnih naprav v poslopju Narodne galerije v Ljubljani

I.

S tem odlokom se spreminja odlok o finančnem programu za financiranje namestitve ogrevalnih in prezračevalnih naprav v poslopju Narodne galerije v Ljubljani (Uradni list SRS, št. 10-63/68), tako da se spremeni način financiranja namestitve ogrevalnih in prezračevalnih naprav v poslopju Narodne galerije.

II.

Skupna vrednost investicije znaša 350 000 din ter obsega vrednost vseh instalacijskih del in plačilo 10-odstotnega garancijskega pologa.

Izvedba celotne investicije obsega: namestitev centralne kurjave in prezračevalne naprave ter zidarska, slikarska in pleskarska dela.

Sredstva v višini 315 000 din so namenjena za financiranje instalacijskih del, v višini 35 000 din pa za plačilo 10-odstotnega garancijskega pologa.

Sredstva garancijskega pologa sme investitor porabiti pri dokončnem obratovanju investicije, če pa ne bodo porabljena, jih mora vrniti.

III.

Sredstva za izvedbo investicije iz I. točke tega odloka v znesku 350 000 din so zagotovljena v proračunu SR Slovenije za leto 1968.

IV.

Za izvajanje tega finančnega programa neposredno skrbita republiški sekretariat za prosveto in kulturo ter republiški sekretariat za finance.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije predloži po končanem delu Skupščini SR Slovenije poročilo o izvršitvi tega finančnega programa.

V.

Ta odlok začne veljati naslednji dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

OBRAZLOŽITEV

Narodna galerija uporablja prostore bivšega Narodnega doma v Prežihovi ulici v Ljubljani. Ker je poslopje staro več kot 70 let, funkcionalno ni urejeno za galerijske namene. Predvsem moti in ovira galerijsko delo dejstvo, da prostori niso ogrevani. Zato morajo biti v zimskih mesecih stalne zbirke Narodne galerije zaprte, to je od novembra do marca, ko bi bila lahko razstavna dejavnost in vzporedno likovno vzgojno delo najintenzivnejše. Tudi s konservatorskega stališča je ogrevanje razstavnih prostorov z umetnostnim inventarjem in skladišči umetnin izredno pereče, saj veliki temperaturni razločki od -3° do $+31^{\circ}$ C kvarno vplivajo na umetnine. Zmanjšanje aktivnosti galerije, bi bila predvsem v zimskih mesecih največja, postopno uničevanje največjih slovenskih umetnin iz preteklosti in predvsem težke in nezdrave delovne razmere narekujejo nujno izvedbo investicijskih del, ki obsegajo namestitev centralne kurjave in prezračevalne naprave ter spremna zidarska, slikarska in pleskarska dela.

S prvotnim odlokom o finančnem programu za financiranje namestitve ogrevalnih in prezračevalnih naprav v poslopju Narodne galerije v Ljubljani (Uradni list SRS, št. 10/68) je bilo določeno, da sredstva za izvedbo investicije zagotovita SR Slovenija in investitor.

V zakonu o proračunu SR Slovenije za leto 1968 je bilo zagotovljeno za financiranje investicije 50 % potrebnih sredstev v znesku 175 000 din. Preostali

del sredstev naj bi investitorju prispeval mestni svet Ljubljana, ki pa svojega deleža ni zagotovil. Ker z deli ni mogoče več odlašati, predlagamo, da tudi ta del sredstev zagotovi SR Slovenija iz proračuna republike v letu 1968. V ta namen naj se uporabi del sredstev, ki so bila z odlokom Skupščine SRS (Uradni list SRS, št. 10-64/68) predvidena za financiranje obnove fasad poslopja Narodnega muzeja v Ljubljani. Financiranje investicije Narodnega muzeja v Ljubljani pa se s tem odloži na leto 1969.

POROČILA

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na svoji seji dne 10. oktobra 1968 obravnavala predlog odloka o spremembi odloka o finančnem programu za financiranje namestitve ogrevalnih in prezračevalnih naprav v poslopju Narodne galerije v Ljubljani, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Komisija k predlogu odloka ni imela načelnih pripomb.

V podrobni obravnavi pa je komisija ugotovila, da besedilo odloka pravno-tehnično ne ustreza naslovu. V odloku namreč niso uvedene spremembe, temveč je dano celotno besedilo odloka, v katerem je sicer spremenjeno le besedilo 3. točke. Če bi tak predlog sprejeli, bi hkrati imeli dva, v glavnem identična odloka o isti zadevi, ne da bi kasnejši odlok prejšnjega razveljavil.

V predlaganem primeru bi bilo mogoče pravno-tehnično izpeljati spremembe odloka na dva načina: da se odlok omeji samo na spremembo besedila prvotnega odloka ali pa se spremembe predložijo v obliki prečiščenega besedila odloka, kar pa bi moralo biti v odloku izrecno navedeno. Ker je sprememba v obliki prečiščenega besedila smotna le v primeru, ko gre za številne in nepregledne spremembe, prihaja v tem primeru v poštev le prva možnost. Zato komisija predlaga, da se besedilo predloženega odloka nadomesti z naslednjim besedilom:

I.

III. točka odloka o finančnem programu za financiranje namestitve ogrevalnih in prezračevalnih naprav v poslopju Narodne galerije v Ljubljani (Uradni list SRS, št. 10-63/68) se spremeni tako, da se glasi: »Sredstva za izvedbo investicije iz I. točke tega odloka v znesku 350 000 din so zagotovljena v proračunu SR Slovenije za leto 1968.«

II.

Ta odlok začne veljati naslednji dan po objavi v »Uradnem listu SR Slovenije«.

Št.: 402-75/68

Ljubljana, 11. 10. 1968

Odbor za proračun republiškega zbora in odbor za družbenoekonomski sistem in proračun organizacijsko-političnega zbora — poročilo z dne 10. 10. 1968, št. 402-75/68.

PREDLOG ODLOKA

o finančnem programu za financiranje dozidave dveh učilnic za italijansko poklicno šolo v Izoli ter telovadnice za italijansko osnovno, poklicno in ekonomsko šolo v Izoli

I.

S tem odlokom se ureja financiranje dozidave dveh učilnic in telovadnice pri obstoječi zgradbi v Izoli, Gregorčičeva ulica št. 21, kjer imajo svoje prostore italijanska osnovna, poklicna in ekonomska šola. Investitor je skupščina občine Izola.

II.

Skupna vrednost dozidave dveh učilnic in preureditve telovadnice znaša 587 500 din ter obsega vrednost gradbenih, obrtniških in instalacijskih del, stroške opreme, stroške investitorja, 2-odstotni prispevek za Skopje in 10-odstotni garancijski polog.

Sredstva v znesku 536 800 din so namenjena za financiranje investicijskih del, za stroške opreme, za stroške investitorja in za plačilo 2-odstotnega prispevka za Skopje.

Znesek 50 700 din je potreben za 10-odstotni garancijski polog.

Sredstva garancijskega pologa v višini 10% od vrednosti investicijskih del so namenjena za zavarovanje plačila investicijskih stroškov, ki bi presegali stroške po investicijskem programu.

Neporabljeni del garancijskega pologa mora investitor vrniti.

III.

Investicijska dela se razdelijo na dve leti, in sicer:

	din
– v letu 1968: dozidava dveh učilnic in popravilo stopnišča v obstoječi stavbi	312 000
– v letu 1969: preureditev opuščene objekta v telovadnico	275 500

IV.

Sredstva za izvršitev del v višini 70% investicijske vsote, tj. 410 500 din, zagotovi SR Slovenija iz sredstev proračuna SR Slovenije, 30% vrednosti celotne investicije, tj. 177 000 din, pa zagotovi skupščina občine Izola.

SR Slovenija zagotovi:

	din
v letu 1968	135 000
v letu 1969	275 500

Skupščina občine Izola zagotovi sredstva v višini 30% vrednosti celotne investicije v letu 1968.

V.

Za izvajanje tega finančnega programa neposredno skrbita republiški sekretariat za prosveto in kulturo ter republiški sekretariat za finance.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije predloži po končanih delih Skupščini SR Slovenije poročilo o izvršitvi tega finančnega programa.

VI.

Ta odlok začne veljati naslednji dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

O B R A Z L O Ž I T E V

V prostorih nekdanjega samostana imajo v Izoli svoje prostore italijanska osnovna, poklicna in ekonomska šola. V stavbi v Gregorčičevi ulici 21 bi imeli dovolj prostora osnovna in ekonomska šola, poklicna šola kovinarske in oblačilne stroke pa je nastanjena samo zasilno, kar je že doslej močno oviralo delo v vseh treh šolah. V naslednjem šolskem letu naj bi poklicna šola po programu razvoja imela 3 razrede kovinarske (54 učencev) in 3 razrede oblačilne (48 učenek) stroke. Ker so se v poklicno šolo zadnji dve leti vpisovali tudi učenci italijanske narodnosti z območja SR Hrvatske (približno 50 % učencev je z območja SR Hrvatske), je republiški sekretariat za prosveto in kulturo SR Slovenije predlagal republiškem sekretariatu za prosveto, kulturo in telesno kulturo SR Hrvatske, da bi skupaj zgradili za poklicno šolo novo stavbo, ki bi bila zgrajena čimbolj racionalno, vendar ustrezno zahtevam sodobnega pouka. SR Hrvatska je na predlog SR Slovenije odgovorila negativno z utemeljitvijo, da bo sama v Bujah ustanovila dveletno politehnično šolo, ki bo imela tudi oddelke z italijanskim učnim jezikom. Na učence iz SR Hrvatske in na sofinanciranje pri graditvi poklicne šole z italijanskim učnim jezikom v Izoli torej ne moremo računati, obstoj šole pa je zagotovljen z zakonom o šolah z italijanskim oziroma madžarskim učnim jezikom in o dvojezičnih šolah v SR Sloveniji (Uradni list SRS, št. 7-44/65), zato mora SR Slovenija v okviru svojih pristojnosti in možnosti rešiti vprašanje prostorov za poklicno šolo z italijanskim učnim jezikom.

Republiški sekretariat za prosveto in kulturo zato predlaga, da se z dozidavo dveh učilnic začasno reši problem poklicne šole z italijanskim učnim jezikom v Izoli. V primeru, da bo vpis z območja SR Hrvatske v bodoče znatno padel, bo ta dograditev lahko v celoti rešila vprašanje prostora poklicne šole. V nasprotnem primeru pa bo ta problem potrebno urediti z medrepubliškimi dogovorom.

Preureditev opuščene samostanske cerkve v telovadnico pri stavbi, kjer delujejo tri šole z italijanskim učnim jezikom, je najbolj racionalna rešitev problema telesne vzgoje za 223 učencev, kolikor se jih je šolalo v vseh treh šolah v šolskem letu 1967/68. Te šole bi s tem pridobile tudi večnamenski prostor, ki ga zelo potrebujejo za kulturno delovanje.

Stroški dozidave dveh učilnic bodo po investicijskem programu znašali 312 000 din, stroški preureditve opuščene cerkve za telovadnico in večnamenski prostor pa 275 000 din. V skladu z zakonom o šolah z italijanskim oziroma

madžarskim učnim jezikom in o dvojezičnih šolah v SR Sloveniji krije SR Slovenija stroške teh šol, kolikor ti stroški presegajo stroške istovrstnih slovenskih šol. Zaradi razmeroma nizkega števila učencev v šolah z italijanskim učnim jezikom so stroški teh šol tako visoki, da je republika pokrivala stroške za osnovno dejavnost v višini 70 %, investicijske stroške pa celo v višini 80 %. Republiški sekretariat za prosveto in kulturo predlaga 70 % participacijo pri stroških obeh investicij. Ta odstotek je izračunan na podlagi podatkov o višjih stroških za osnovno dejavnost šol z italijanskim učnim jezikom v letih od 1964–1966. Občina Izola v svojem proračunu za leto 1968 nima predvidenih sredstev za participacijo, je pa pripravljena si izposoditi potreben denar.

Sredstva v višini 135 000 din, ki naj bi jih po predlogu odloka zagotovila v letu 1968 SR Slovenija, so v republiškem proračunu že zagotovljena. Pri predvidenem znesku za investicijo Narodnega muzeja v Ljubljani preostane po uporabi sredstev za Narodno galerijo v Ljubljani (230 000 din – 175 000 din) še 55 000 din. Pri postavki, ki je bila v proračunu republike v letu 1968 namenjena za vračilo kredita zavodu za zaposlovanje SRS, uporabljenem za adaptacijo vzgojnega zavoda Logatec, še niso razdeljena sredstva v znesku 80 000 din. Zaradi težav republike v proračunskem letu 1968, ki je sicer po zakonu dolžna skrbeti za posebno šolstvo, je bil z zavodom za zaposlovanje SRS dosežen dogovor, da republika vrne posojilo v 5 letih, s tem da ga prične vračati v letu 1969.

Pri prvi postavki je torej nerazporejenih	55 000 din
pri drugi postavki pa	80 000 din
<hr/>	
Skupno	135 000 din

Ker so bila navedena sredstva že prvotno določena za negospodarske investicije na področju šolstva, predlagamo, da se uporabijo za financiranje nujne dozidave 2 učilnic za italijansko poklicno šolo v Izoli. Pripominjamo, da kljub perečim prostorskim problemom v šolstvu italijanske narodnosti ni bilo že od leta 1965 na tem področju nikakršnih investicij.

POROČILA

Odbor za proračun republiškega zbora in odbor za družbenoekonomski sistem in proračun organizacijsko-političnega zbora sta na skupni seji dne 7. oktobra 1968 obravnavala predlog odloka o finančnem programu za financiranje dozidave dveh učilnic za italijansko poklicno šolo v Izoli ter telovadnice za italijansko – osnovno, poklicno in ekonomsko šolo v Izoli, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Odbora sta soglašala s predlogom, da se izvrši dozidava dveh učilnic za italijansko poklicno šolo v Izoli ter skupna telovadnica za tri italijanske šole v Izoli, ker je to nujno za zagotovitev normalnega pouka na teh šolah. Obstoj italijanske poklicne šole v Izoli je zagotovljen z zakonom o šolah z italijanskim oziroma madžarskim učnim jezikom in v dvojezičnih šolah v SR Sloveniji

(Ur. list SRS, št. 7-44/65). Z dozidavo dveh učilnic bo v celoti rešeno vprašanje prostorov te šole.

Odbora sta tudi soglašala, da je preureditev opuščene samostanske cerkve v telovadnico pri stavbi, kjer delujejo tri šole z italijanskim učnim jezikom, racionalna rešitev.

Odbora tudi nista imela pomisleka glede predlagane konstrukcije financiranja gradnje dveh učilnic oziroma adaptacije telovadnice, pri katerih naj bi zagotovila SR Slovenija iz sredstev republiškega proračuna 70 % investicijske vsote.

Pri obravnavanju predloga odloka v podrobnostih odbora nista imela pripomb in sta predlog odloka sprejela v predloženem besedilu.

Odbora predlagata republiškemu in organizacijsko-političnemu zboru, da sprejmeta predlog odloka o finančnem programu za financiranje dozidave dveh učilnic za italijansko poklicno šolo v Izoli ter telovadnice za italijansko osnovno, poklicno in ekonomsko šolo v Izoli v besedilu kot ga je predložil izvršni svet.

Odbor za proračun republiškega zbora je za poročevalca določil poslanca Karla Forteja, odbor za družbenoekonomski sistem in proračun organizacijsko-političnega zbora pa poslanca Alfonza Naberžnika.

St.: 402-75/68

Ljubljana, 11. 10. 1968

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije — poročilo z dne 10. 10. 1968, št. 402-75/68.

PREDLOG ODLOKA

o določitvi števila in imenovanju članov sveta za narodno obrambo SR Slovenije

Na podlagi 152. člena ustave Socialistične republike Slovenije in II. amandmaja k ustavi Socialistične republike Slovenije ter v zvezi z 22. členom zakona o narodni obrambi (Uradni list FLRJ, št. 30-315/55 in Uradni list SFRJ, št. 14-275/65) je republiški zbor na seji dne 27. septembra 1968 sprejel

ODLOK

o določitvi števila in imenovanju članov sveta za narodno obrambo SR Slovenije

I.

Svet za narodno obrambo SR Slovenije ima predsednika, 12 članov in tajnika.

II.

Svet za narodno obrambo SR Slovenije sestavljajo:

- predsednik: Stane Kavčič, predsednik izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije,
- člani: Slavko Furlan, republiški sekretar za notranje zadeve,
Majda Gaspari, republiški sekretar za zdravstvo in socialno varstvo,
Vinko Hafner, podpredsednik izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije,
Albert Jakopič, predsednik predsedstva CK ZK Slovenije,
Djoko Jovanič, generalpolkovnik JLA,
Sveto Kobal, republiški sekretar za gospodarstvo,
Inž. Miha Košak, predsednik mestnega sveta Ljubljana,
Tone Kropušek, predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije,
Milan Kučan, predsednik Zveze mladine Slovenije,
Daniel Lepin, član republiškega odbora Zveze združenj borcev NOV Slovenije,
Janko Sekirnik, generalpodpolkovnik JLA,
Janez Vipotnik, predsednik republiške konference SZDL Slovenije,
- tajnik: Rudolf Hribernik, republiški sekretar za narodno obrambo.

III.

S tem preneha veljati sklep o spremembi sklepa o imenovanju sveta za narodno obrambo SR Slovenije (Uradni list SRS, št. 26/67).

Št.: 111-60/68

OBRAZLOŽTEV

Po določbah 15. člena zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o narodni obrambi imenuje člane sveta za narodno obrambo SR Slovenije republiška skupščina izmed svojih članov in drugih oseb.

Člani sveta za narodno obrambo so tudi vojaške osebe, ki jih imenuje skupščina na predlog pristojnih vojaških organov.

V skladu z uveljavljanjem ustavnega načela vseljudske obrambe je izvršni svet Skupščine SR Slovenije na 38. seji dne 19. septembra 1968 sklenil, da predlaga Skupščini SR Slovenije spremembo sestava sveta za narodno obrambo SR Slovenije, ki so potrebne za oblikovanje sveta kot oblastno vojaškega organa.

Komisija za volitve in imenovanja Skupščine SR Slovenije je na seji dne 26. septembra 1968 razpravljala o razširitvi in spremembah sestava sveta za narodno obrambo SR Slovenije.

Na podlagi predhodnih posvetovanj in obširne razprave je komisija sklenila predlagati republiškem zboru Skupščine SR Slovenije

— da se glede na obsežnost dela poveča število članov sveta od dosedanjih 10 na 12;

— da za člane sveta imenuje v predlogu odloka navedene republiške funkcionarje družbeno-političnih organizacij in funkcionarje JLA.

VOLITVE, RAZREŠITVE IN IMENOVANJA

**ki jih je opravil republiški zbor Skupščine SR Slovenije s svojimi sklepi
na sejah dne 27. septembra in 28. oktobra 1968**

Izvoli se:

1. Za sodnika okrožnega sodišča v Novi Gorici:

Danilo Kertel, sodnik občinskega sodišča v Novi Gorici.

Razreši se:

1. Alojz Briški, namestnik republiškega sekretarja za notranje zadeve.

Imenuje se:

1. Za namestnika republiškega sekretarja za notranje zadeve:

Silvester Gorenc, pomočnik republiškega sekretarja za notranje zadeve.

SEZNAM GOVORNIKOV

Republiški zbor

Brumen Ivan: 53	Pušenjak Rado: 36, 108
Forte Karel: 43, 137	Repič Viktor: 69
Franko Ivan: 46	Ros Ivan: 20, 131
Ivkovič Marija: 24	Rudolf Vida: 125
Jamar Mirko: 49, 73, 129, 130	Seitl Viktor: 125
Jerman Riko: 63	Simoneti Rino: 87
Jonak Radoslav: 79, 114	Svetelj Franc: 107
Kavčič Stane: 13, 67	Szabo inž. Jože: 5, 135, 136
Kobal Sveto: 136	Šabec Janko: 105
Kolar dr. Drago: 112	Šter Janez: 109
Krajncič Ivan: 126	Štrukelj Jožko: 12, 26, 127, 134
Kreft Ivan: 23, 35, 65, 71, 80, 137	Tratnik Mirko: 100
Krese Leopold: 38	Tušek Mirko: 116
Kropušek Tone: 110	Ulrih Ela: 92
Lamut Franc: 32, 96	Vadnjal Boris: 62, 70, 71
Majerič Avgust: 98, 100	Zabavnik Drago: 115
Martelanc Tomo: 57, 59	Zajc Ludvik: 122
Matičič Cene: 9, 40, 62, 69, 84, 115	Zupančič Anton: 127
Mesarič Marija: 5, 105, 119	Zupančič Vladimir: 132
Pavlič dr. Stane: 60	Žlender Mirko: 90
Puhar Franc: 32	Žokalj Alojz: 57
Pungerčar Stane: 33	

Gospodarski zbor

Arzenšek inž. Ivan: 142	Miklič Rado: 188
Cipot Ludvik: 140	Poljanšek Miloš: 155
Flis Drago: 186	Razdevšek inž. Franc: 170
Goslar Miran: 140, 147	Savinek Mihael: 163, 170, 184
Hafner Vinko: 156, 174	Slavič Jože: 188
Kavčič Stane: 143, 166	Vadnjal Boris: 168
Klavs inž. Vladimir: 161	Zupan inž. Ivan: 188
Ladava Anton: 145	Zupančič Anton: 185
Lamut Franc: 164	

Prosvetno-kulturni zbor

Bele Janko: 226	Kornhauser dr. Aleksandra: 198, 233
Bračič dr. Vladimir: 196, 220, 230	Kuzmič Franc: 227
Cajnko Zvonko: 206	Lipuzič Boris: 222
Činč Ludvik: 207, 228	Martelanc Tomo: 219, 232
Čokl Dušan: 203	Ogrinc Zlatko: 216
Feldin Boris: 199, 227	Plut Ciril: 219
Filipič Lojze: 209	Poljanšek Miloš: 190, 194, 221
Golob Vlado: 208	Smole Jože: 213
Hasl Miran: 218	Tušek Mirko: 204
Jerman Riko: 192, 216	Uršič Vlado: 193
Karlin Janez: 212	Vodopivec Milenko: 202
Kodrič Zofka: 219	Vute Miroslav: 220

Socialno-zdravstveni zbor

Drovc dr. Adolf: 243	Mozetič dr. Vinko: 237, 245
Gaspari Majda: 253	Oblak Jože: 246, 250
Hodalič dr. Milan: 249	Pečar dr. Samo: 249
Ivkovič Marija: 239	Sreš Štefan: 254
Kranjc dr. Bogomila: 254	Tomič Zora: 250

Organizacijsko-politični zbor

Belopavlovič Niko: 286, 289	Prelovec Cveto: 266
Brumen Tone: 261, 267, 287, 288	Rau Ivan: 264, 280, 283
Cuznar Franc: 262, 269, 285	Repič Viktor: 274, 285, 286
Damjan dr. Viktor: 267	Rudolf Vida: 279
Fajfar Tone: 260	Svetelj Franc: 264
Furlan dr. Branko: 273, 278, 284	Svetina Franc: 263, 276, 286
Jenko Marjan: 265, 268, 269, 274, 276	Šabec Janko: 285, 286
Kolarič Vera: 257	Šiftar dr. Vanek: 260
Kropušek Tone: 282	Sušteršič Zvone: 283
Lukač Janez: 287	Žlender Mirko: 278, 284
Petrič dr. Ernest: 270, 280, 288	

Sekretariat Skupščine SRS
dokumentacija

VSEBINA

Republiški zbor

64. seja — 27. septembra 1968

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev	3
2. Sporočila pred določitvijo dnevnega reda	3
3. Določitev dnevnega reda	4

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 63. seje republiškega zbora	5
Govornik:	
Inž. Jože Szabo	5
2. Izvolitev članov delegacije republiškega zbora za proslavo 25-letnice zasedanja zborov odposlancev slovenskega naroda v Kočevju	5
Govornik:	
Marija Mesarič	5
✓ 3. Predlog zakona o razglasitvi 27. aprila za državni praznik SR Slovenije	7
✓ 4. Predlog za izdajo zakona o uveljavljanju prednostne pravice uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču v družbeni lastnini	8
✓ 5. Predlog zakona o visoki šoli za sociologijo, politične vede in novinarstvo	8
Govornik:	
Cene Matičič	9
✓ 6. Osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov	11
✓ 7. Predlog za izdajo zakona o strokovnem izobraževanju po končani šolski obveznosti	11
✓ 8. Predlog odloka o finančnem programu za sofinanciranje tretje faze prve etape graditve kliničnega centra v Ljubljani	12

Govornik:	
Joško Štrukelj	12
9. Nekatera aktualna vprašanja narodne obrambe na območju SR Slovenije (skupno z gospodarskim in organizacijsko-političnim zborom)	13
Govorniki:	
Stane Kavčič	13
Ivan Ros	20
Ivan Kreft	23
Marija Ivkovič	24
10. Družbenoekonomska izhodišča za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969	26
Govorniki:	
Joško Štrukelj	26
Franc Lamut	32
Franc Puhar	32
Stane Pungerčar	33
Ivan Kreft	35
Rado Pušenjak	36
Leopold Krese	38
Cene Matičič	40
Karel Forte	43
Ivan Franko	46
Mirko Jamar	49
Ivan Brumen	53
11. Program izobraževalne skupnosti SR Slovenije	54
12. Soglasje k sklepu republiške skupnosti socialnega zavarovanja delavcev SR Slovenije o dopolnitvi sklepa o višini dodatnega prispevka za invalidsko-pokojninsko zavarovanje	55
13. Volitve in imenovanja	55
— predlog odloka o določitvi števila in imenovanju članov sveta za narodno obrambo SR Slovenije	56
— predlog odloka o razrešitvi namestnika republiškega sekretarja za notranje zadeve	56
— predlog odloka o izvolitvi sodnika okrožnega sodišča v Novi Gorici	56
14. Poslanska vprašanja	56
Govorniki:	
Alojz Žokalj	57
Tomo Martelanc	57
Dr. Stane Pavlič	60
Cene Matičič	62
Boris Vadnjal	62
Riko Jerman	63
Ivan Kreft	65

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev	66
2. Določitev dnevnega reda	66

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 64. seje republiškega zbora	67
2. Poslanska vprašanja	67
Govorniki:	
Stane Kavčič	67
Cene Matičič	69
Viktor Repič	69
Boris Vadnjal	70
Ivan Kreft	71
Boris Vadnjal	71
3. Osnutek skupščinskega akta o družbenoekonomskih izhodiščih za oblikovanje dohodkov in kritje potreb splošne porabe v letu 1969 (skupno z gospodarskim in organizacijsko-političnim zborom)	73

Govorniki:

Mirko Jamar	73
Radoslav Jonak	79
Ivan Kreft	80
Cene Matičič	84
Rino Simoneti	87
Mirko Zlender	90
Ela Ulrich	92
Franc Lamut	96
Avgust Majerič	98
Mirko Tratnik	100
Marija Mesarič	105
Janko Šabec	105
Franc Svetelj	107
Rado Pušenjak	108
Janez Šter	109
Tone Kropušek	110
Inž. Drago Kolar	112
Radoslav Jonak	114
Cene Matičič	115
Drago Zabavnik	115
Mirko Tušek	116
Marija Mesarič	119
Ludvik Zaje	122
Viktor Seitel	125

Vida Rudolf	125
Ivan Kranjčič	126
Anton Zupančič	127
Jožko Štrukelj	127
Mirko Jamar	129
✓ 4. Predlog sklepov o nalogah na področju narodne obrambe	131
Govornik:	
Ivan Ros	131
✓ 5. Spremembe in dopolnitve zakona o petdnevnem delovnem tednu v SR Sloveniji	132
Govornika:	
Vladimir Zupančič	132
Jožko Štrukelj	134
✓ 6. Osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov	135
Govornika:	
Inž. Jože Szabo	135
Sveto Kobal	136
✓ 7. Predlog odloka o finančnem programu za financiranje obnovitve stavbe Muzeja ljudske revolucije v Ljubljani	136
Govornik:	
Ivan Kreft	137
✓ 8. Predlog odloka o spremembi odloka o finančnem programu za financiranje namestitve ogrevalnih in prezračevalnih naprav v poslopju narodne galerije v Ljubljani	137
Govornik:	
Karel Forte	137
✓ 9. Predlog odloka o finančnem programu za financiranje dozidave dveh učilnic za italijansko poklicno šolo v Izoli ter telovadnico za italijansko osnovno, poklicno in ekonomsko šolo v Izoli	138
10. Volitve in imenovanja	
— predlog odloka o imenovanju namestnika republiškega sekretarja za notranje zadeve	138

Gospodarski zbor

54. seja — 27. septembra 1968

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev 139
2. Določitev dnevnega reda 139

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 53. seje gospodarskega zbora 139
Govornik:
Ludvik Cipot 140
2. Izvolitev članov delegacije gospodarskega zbora za proslavo 25-letnice Zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju 140
Govornik:
Miran Goslar 140
3. Družbenoekonomska izhodišča za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969 142
Govorniki:
Ivan Arzenšek 142
Stane Kavčič 143
Anton Ladava 145
Miran Goslar 147
Miloš Poljanšek 155
Vinko Hafner 156
Vladimir Klavs 161
Mihael Savinek 163
Franc Lamut 164
Stane Kavčič 166
4. Poslanska vprašanja 168
Govorniki:
Boris Vadnjal 168
Franc Razdevšek 170
Mihael Savinek 170
5. Osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov 171
6. Soglasje k sklepu republiške skupnosti socialnega zavarovanja delavcev o stopnji dodatnega prispevka za invalidsko in pokojninsko zavarovanje 171

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev 173
2. Določitev dnevnega reda 173

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 54. seje gospodarskega zbora 173
- ✓ 2. Problematika financiranja socialnega zavarovanja v letu 1968 z oceno in predlogi za financiranje v letu 1969 174
Govorniki:
Vinko Hafner 174
Mihael Savinek 184
Anton Zupančič 185
- ✓ 3. Poročilo izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije o poteku likvidacije poslovnega združenja za izgradnjo energokemičnega kombinata Velenje 186
Govornik:
Drago Flis 186
- ✓ 4. Osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov 187
5. Poslanska vprašanja 187
Govorniki:
Rado Miklič 188
Jože Slavič 188
Inž. Ivan Zupan 188

Prosvetno-kulturni zbor

47. seja — 24. septembra 1968

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev 189
2. Določitev dnevnega reda 189

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 46. seje prosvetno-kulturnega zbora 190
2. Izvolitev članov delegacije prosvetno-kulturnega zbora za proslavo 25-letnice zasedanja Zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju 190

Govornik:

Miloš Poljanšek 190

- ✓ 3. Družbenoekonomska izhodišča za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969 192

Govorniki:

Riko Jerman 192
Vlado Uršič 193
Miloš Poljanšek 194
Dr. Vladimir Bračič 196
Dr. Aleksandra Kornhauser 198
Boris Feldin 199
Milenko Vodopivec 202
Dušan Čokl 203
Mirko Tušek 204
Zvonko Cajnko 206
Ludvik Činč 207
Vlado Golob 208
Lojze Filipič 209
Janez Karlin 212
Jože Smole 213
Zlatko Ogrinc 216
Riko Jerman 216
Miran Hasl 218
Zofka Kodrič 219
Ciril Plut 219
Tomo Martelanc 219
Miroslav Vute 220
Dr. Vladimir Bračič 220
Miloš Poljanšek 221

✓ 4. Predlog za izdajo zakona o strokovnem izobraževanju po končani šolski obveznosti	222
Govorniki:	
Boris Lipužič	222
Janko Belec	226
Franc Kuzmič	227
Boris Feldin	227
Ludvik Činč	228
✓ 5. Predlog zakona o visoki šoli za sociologijo, politične vede in novinarstvo	229
✓ 6. Program izobraževalne skupnosti SR Slovenije	229
7. Poslanska vprašanja	230
Govornika:	
Vladimir Bračič	230
Tomo Martelanc	232
✓ 8. Obravnava predloga mnenja k osnutku družbenoekonomskih izhodišč za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969	233
Govornik:	
Dr. Aleksandra Kornhauser	233

Socialno-zdravstveni zbor

41. seja — 26. septembra 1968

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev	236
2. Sporočila pred določitvijo dnevnega reda	236
3. Določitev dnevnega reda	237

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 40. seje socialno-zdravstvenega zbora	237
2. Izvolitev članov delegacije socialno-zdravstvenega zbora za proslavo 25-letnice Zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju	237
Govornik:	
Dr. Vinko Mozetič	237

✓ 3. Izvajanje zakona o skupnostih otroškega varstva in o financiranju nekaterih oblik otroškega varstva v SR Sloveniji z oceno poslovanja skladov otroškega dodatka in otroškega varstva do konca leta 1968 in za leto 1969	239
Govorniki:	
Marija Ivkovič	239
Dr. Adolf Drole	243
Dr. Vinko Mozetič	245
✓ 4. Predlog sklepov in priporočil za izboljšanje varstva starejšega prebivalstva	245
Govorniki:	
Jože Oblak	246
Dr. Milan Hodalič	249
Dr. Samo Pečar	249
Jože Oblak	250
5. Poslanska vprašanja	250
Govorniki:	
Zora Tomič	250
Majda Gaspari	253
Štefan Sreš	254
Bogomila Kranjc	254

Organizacijsko-politični zbor

53. seja — 25. septembra 1968

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev	256
2. Določitev dnevnega reda	256

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 52. seje organizacijsko-političnega zbora	257
2. Izvolitev članov delegacije organizacijsko-političnega zbora za proslavo 25-letnice Zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju	257
Govornik:	
Vera Kolarič	257
✓ 3. Predlog zakona o razglasitvi 27. aprila za državni praznik Socialistične republike Slovenije	259

Govornika :	
Dr. Vanek Šiftar	260
Tone Fajfar	260
✓ 4. Nekatera aktualna vprašanja narodne obrambe na območju Socialistične republike Slovenije	261
✓ 5. Družbenoekonomska izhodišča za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v letu 1969	261
Govorniki :	
Tone Brumen	261
Franc Cuznar	262
Franc Svetina	263
Franc Svetelj	264
Ivan Rau	264
Marjan Jenko	265
✓ 6. Predlog za izdajo zakona o uveljavljanju prednostne pravice uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču v družbeni lastnini	266
Govorniki :	
Cveto Prelovec	266
Tone Brumen	267
Dr. Viktor Damjan	267
Marjan Jenko	268
✓ 7. Predlog odloka o finančnem programu za sofinanciranje tretje faze prve etape graditve kliničnega centra v Ljubljani	268
Govornik :	
Marjan Jenko	269
8. Poslanska vprašanja	269
Govornika :	
Franc Cuznar	269
Dr. Ernest Petrič	270

54. seja — 28. oktobra 1968

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev	271
2. Določitev dnevnega reda	271

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 53. seje organizacijsko-političnega zbora	272
✓ 2. Osnutek skupščinskega akta o družbenoekonomskih izhodiščih za oblikovanje in kritje potreb splošne porabe v letu 1969	272

3.	Osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o petdnevnem delovnem tednu v SR Sloveniji	272
	Govorniki:	
	Dr. Branko Furlan	273
	Marjan Jenko	274
	Viktor Repič	274
	Marjan Jenko	276
	Franc Svetina	276
	Dr. Branko Furlan	278
	Mirko Žlender	278
	Vida Rudolf	279
	Ivan Rau	280
	Dr. Ernest Petrič	280
	Tone Kropušek	282
	Ivan Rau	283
	Zvone Sušteršič	283
	Dr. Branko Furlan	284
	Mirko Žlender	284
	Janko Šabec	285
	Viktor Repič	285
	Franc Cuznar	285
	Janko Šabec	286
	Viktor Repič	286
	Franc Svetina	286
	Niko Belopavlovič	286
	Janez Lukač	287
4.	Predlog odloka o finančnem programu za financiranje obnovitve stavbe Muzeja ljudske revolucije v Ljubljani	287
	Govornik:	
	Tone Brumen	287
5.	Predlog odloka o spremembi odloka o finančnem programu za financiranje namestitve ogrevalnih in prezračevalnih naprav v posloju Narodne galerije v Ljubljani	288
	Govornika:	
	Dr. Ernest Petrič	288
	Tone Brumen	288
6.	Predlog odloka o finančnem programu za financiranje dozidave dveh učilnic za italijansko poklicno šolo v Izoli ter telovadnico za italijansko osnovno, poklicno in ekonomsko šolo v Izoli	289
7.	Poslanska vprašanja	289
	Govornik:	
	Niko Belopavlovič	289

PRILOGE

1. Pismena vprašanja poslancev:	
— Milan Šepetavc in Miroslav Kambič, poslanca republiškega zbora	291
— Radoslav Jonak, poslanec republiškega zbora	292
— Cene Matičič, poslanec republiškega zbora	292
— Inž. Slavko Jakofčič, poslanec republiškega zbora	293
— Ivan Kreft, poslanec republiškega zbora	294
— Franc Jere, poslanec republiškega zbora	294
— Inž. Ferdo Papič, poslanec republiškega zbora	295
— Jože Javornik, poslanec gospodarskega zbora	296
— Anton Ladava, poslanec gospodarskega zbora	297
— Mihael Savinek, poslanec gospodarskega zbora	298
— Franc Bizjak, poslanec prosvetno-kulturnega zbora	298
— Jože Bogovič, poslanec prosvetno-kulturnega zbora	299
— Anton Debevec, poslanec socialno-zdravstvenega zbora	299
— Inž. Lado Simončič, poslanec organizacijsko-političnega zbora	299
2. Predlog zakona o razglasitvi 27. aprila za državni praznik Socialistične republike Slovenije	300
Obrazložitev	301
Poročila:	
— zakonodajno-pravna komisija	302
— odbor za organizacijsko-politična vprašanja republiškega zbora	302
— odbor za splošna vprašanja družbeno-političnega sistema organizacijsko-političnega zbora	302
3. Predlog sklepov o nalogah na področju narodne obrambe	303
Poročilo odbora za notranje-politična vprašanja in narodno obrambo republiškega zbora in odbora za splošna vprašanja družbeno-političnega sistema organizacijsko-političnega zbora	305
4. Predlog družbenoekonomskih izhodišč za oblikovanje dohodkov in kritje potreb splošne porabe v SR Sloveniji za leto 1969	307
Predlog mnenja prosvetno-kulturnega zbora	317
Poročila:	
— odbor za družbeni plan in finance ter odbor za proračun republiškega zbora in odbor za družbenoekonomski sistem in proračun organizacijsko-političnega zbora	319
— odbor za gospodarsko programiranje in finance gospodarskega zbora	329
— odbor za šolstvo prosvetno-kulturnega zbora	330
— odbor za znanstveno-raziskovalno delo in visoko šolstvo prosvetno-kulturnega zbora	331
— odbor za kulturne dejavnosti prosvetno-kulturnega zbora	332
5. Predlog za izdajo zakona o uveljavljanju prednostne pravice uporabe na nezazidanem stavbnem zemljišču v družbeni lastnini	333
Poročila:	
— odbor za organizacijsko-politična vprašanja republiškega zbora	336

— odbor za splošna vprašanja družbeno-političnega sistema organiza-	
cijsko-političnega zbora	338
— zakonodajno-pravna komisija	339
✓ 6. Predlog zakona o visoki šoli za sociologijo, politične vede in novi-	
narstvo	342
Obrazložitev	342
Poročila:	
— zakonodajno-pravna komisija	343
— odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora	344
— odbor za znanstveno raziskovalno delo in visoko šolstvo prosvetno-	
kulturnega zbora	344
✓ 7. Osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih de-	
lavnica samostojnih obrtnikov	344
Obrazložitev	344
Poročila:	
— odbor za proizvodnjo in promet republiškega zbora	346
— odbor za storitvene in komunalne dejavnosti gospodarskega zbora . .	348
— zakonodajno-pravna komisija	349
✓ 8. Predlog za izdajo zakona o strokovnem izobraževanju po končani šolski	
obveznosti	351
Poročila:	
— odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora	357
— odbor za šolstvo prosvetno-kulturnega zbora	358
— zakonodajno-pravna komisija	360
✓ 9. Predlog odloka o finančnem programu za sofinanciranje tretje faze	
prve etape graditve kliničnega centra v Ljubljani	361
Obrazložitev	362
Poročila:	
— odbor za proračun republiškega zbora in odbor za družbenoeko-	
nomski sistem in proračun organizacijsko-političnega zbora	363
— zakonodajno-pravna komisija	365
✓ 10. Predlog odloka o soglasju k programu izobraževalne skupnosti SR Slo-	
venije za leto 1968	365
Obrazložitev	365
Poročila:	
— odbor za šolstvo prosvetno-kulturnega zbora	366
— zakonodajno-pravna komisija	366
✓ 11. Predlog odloka o soglasju k sklepu skupščine republiške skupnosti soci-	
alnega zavarovanja delavcev SR Slovenije o stopnji dodatnega pri-	
spevka za invalidsko in pokojninsko zavarovanje	367
Obrazložitev	368
Poročila:	
— zakonodajno-pravna komisija	368
— odbor za delo republiškega zbora	369

✓ 12.	Poročilo o izvajanju zakona o skupnostih otroškega varstva in v financiranju nekaterih oblik otroškega varstva v SR Sloveniji	369
✓ 13.	Predlog sklepov in priporočil za izboljšanje varstva starejšega prebivalstva	371
	Poročila:	
	— odbor za socialno varstvo socialno-zdravstvenega zbora	373
	— zakonodajno-pravna komisija	374
✓ 14.	Osnutek stališč, sklepov in priporočil glede družbenoekonomskih izhodišč za oblikovanje dohodkov in kritje potreb splošne porabe v letu 1969	375
	Poročilo:	
	— zakonodajno-pravna komisija	382
✓ 15.	Predlog sklepov o nalogah na področju narodne obrambe	385
	Poročilo:	
	— zakonodajno-pravna komisija	387
✓ 16.	Osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o petdnevnem delovnem tednu v SR Sloveniji	388
	Obrazložitev	389
	Poročila:	
	— zakonodajno-pravna komisija	392
	— zakonodajno-pravna komisija — dodatno poročilo	393
✓ 17.	Osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o obrtnih delavnicah samostojnih obrtnikov — drugi osnutek	394
	Obrazložitev	395
	Poročila:	
	— odbor za proizvodnjo in promet republiškega zbora	397
	— odbor za storitvene in komunalne dejavnosti gospodarskega zbora	398
	— zakonodajno-pravna komisija	400
✓ 18.	Predlog odloka o finančnem programu za financiranje obnovitve stavbe Muzeja ljudske revolucije v Ljubljani	402
	Obrazložitev	403
	Poročila:	
	— odbor za proračun republiškega zbora in odbor za družbenoekonomski sistem organizacijsko-političnega zbora	404
	— zakonodajno-pravna komisija	404
✓ 19.	Predlog odloka o spremembi odloka o finančnem programu za financiranje namestitve ogrevalnih in prezračevalnih naprav v poslopju Narodne galerije v Ljubljani	404
	Obrazložitev	405

Poročila:

- zakonodajno-pravna komisija 406
- odbor za proračun republiškega zbora in odbor za družbenoekonomski sistem organizacijsko-političnega zbora 406

- ✓ 20. Predlog odloka o finančnem programu za financiranje dozidave dveh učilnic za italijansko poklicno šolo v Izoli ter telovadnico za italijansko osnovno, poklicno in ekonomsko šolo v Izoli 407
- Obrazložitev 408

Poročila:

- odbor za proračun republiškega zbora in odbor za družbenoekonomski sistem in proračun organizacijsko-političnega zbora 409
- zakonodajno-pravna komisija 410

- ✓ 21. Predlog odloka o določitvi števila in imenovanju članov sveta za narodno obrambo SR Slovenije 410
- Obrazložitev 411

- ✓ 22. Volitve, razrešitve in imenovanja 412

- 23. Seznam govornikov 413

Izdala in založila
Skupščina SR Slovenije

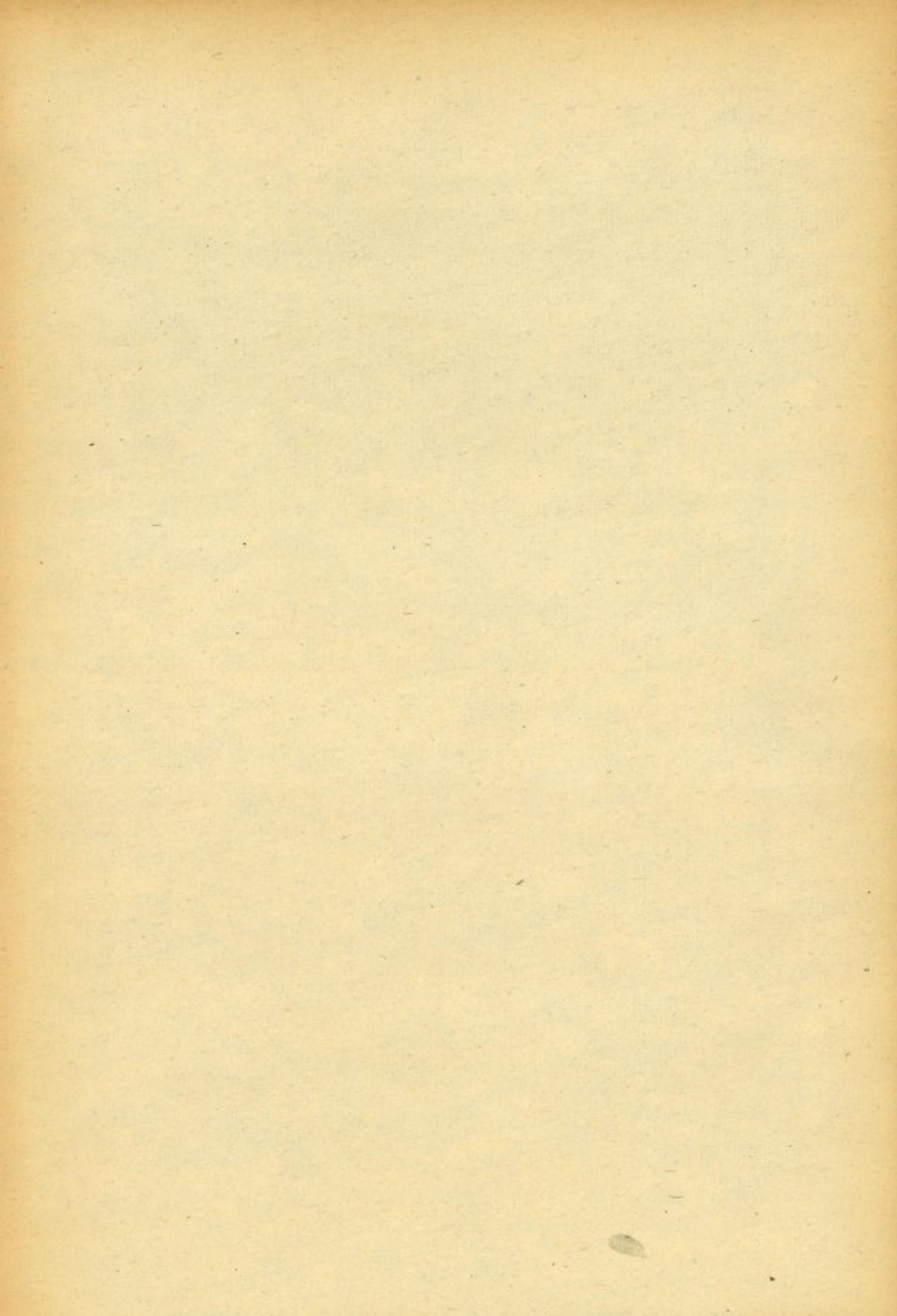
Urednik
Milan Megušar-Borut

Natisnila
tiskarna »Jože Moškrič«
v Ljubljani

junija 1969

v 300 izvodih

Obseg 432 strani

SKUPSCINA SRS
DOKUMENTACIJA

Sr-S:17/37